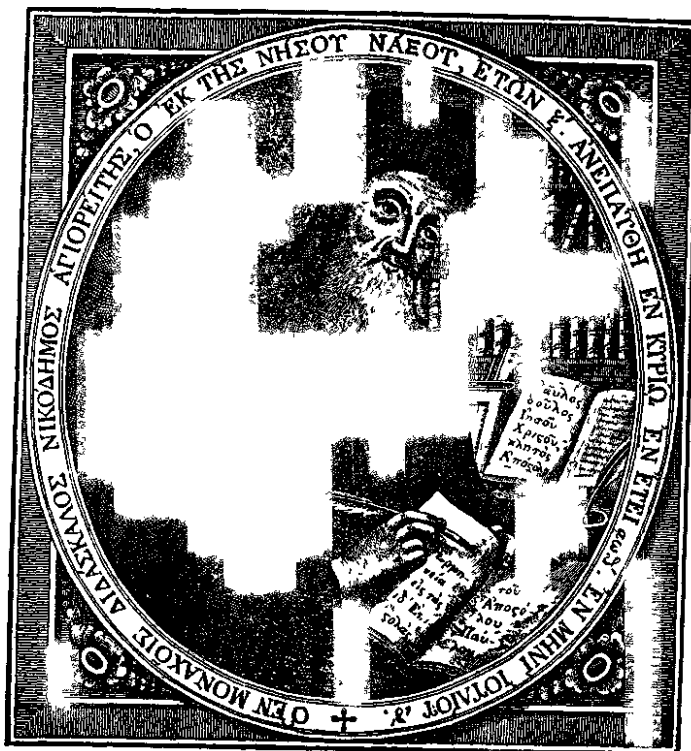

NICODIM AGHIORITUL

HRISTOITIA

(BUNUL MORAL AL CREȘTINILOR)

Care cuprinde 13 cuvinte foarte folositoare de suflet, așezate pentru îndepărtarea relexor obiceiuri ale creștinilor și Cele mai de căpetenie porunci ale Vechiului și Noului Testament

EDITURA BUNAVESTIRE 2001

OCROTITOAREA SFÂNTULUI MUNTE ATHOS

Dedicăm acest „Bun Moral al creștinilor”, Maicii Domnului, ocrotitoarea sfântului Munte și mângâierea asupriților, spre folosul nemuritorului suflet al tuturor ortodocșilor creștini.

Aprobarea Prea Sfințitului, Prea înțeleptului și Prea îndumnezeitului, mai înainte Patriarh Ecumenic D.D. Grigorie.

(Scrisoare întăritoare, folosului prezentelor cuvinte, care a trimis-o osârdnicului autor, pe când acesta, făcea îndeletniciri în Sfântul Munte al Atonului, în sfințita și cinstita Mănăstire a Ivirului).

„Prea cuvioase și prea cuvântărețule bărbat, Domnule Nicodime, fiu în Domnul iubit al smereniei noastre, fie har cuvântăreției tale și pace de la Dumnezeu.

Am primit coalele scrise ce ne-ai trimis și după care ai alcătuit cartea spre folosul poporului celui cu numele lui Hristos numit și, care coale se întind până la 13 Omilii. Le-am citit cu multă luare aminte și din citirea lor, te-am lăudat, mulțumind foarte mult lui Dumnezeu celui ce ti-au dat har, pentru rugăciunile Grăitorului de Aur, din Darul care au dat și aceuia. Pentru că în adevăr au dat și ție a străluci ca aurul în cuvinte fiindcă prea mult te-ai ostenit în scrierile Grăitorului de Aur citindu-le. Și să nu ai nici o îndoială, pentru că prea bine și ritoricește și după asemănarea râvnei dumnezeescului Părinte le-ai scris, iubite; și care foarte mult vor folosi pe cititori.

Deci, de e vre-o nădejde să se tipărească de Sfântul Mitropolit de Ioanina, bine, iar de nu, să se facă grijire prin alții ca să se tipărească — pentru că sunt trebuincioase la credincioși toate aceste cuvinte, în acest veac. Iar Darul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Grăitorului de Aur, fie cu istețimea și învățătura ta".
1799 Decembrie 5.

Cel mai'nainte al Constantinopolului, Grigorie V.

PREA ÎNVĂȚATUL DASCĂL NICODIM AGHIORITUL

PREFAȚA

Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeu a toate, a zis în sfințita Sa Evanghelie: „Cercați Scripturile... că întru dânsele veți afla viață veșnică; și acelea sunt care mărturisesc pentru mine" (Ioan 5,39) Și gura lui Hristos, marele Apostol P avei, scrie lui Timotei ucenicul său: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre musturare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea spre dreapta, ca să fie deplin omul lui Dumnezeu, spre tot lucrul bun, desăvârșit" (II Tim 3, 16 -17).

Iar sfântul Ioan Gură de Aur spune: „că nu este cu puțință cu adevărat, să se mântuiască cineva, de nu va petrece neîncetat întru duhovniceasca citire. Si în adevăr e de mirare dacă și împărtășindu-ne totdeauna din această masă duhovnicească, vom putea să ne mântuim cândva " (Cuv. 3 la Lazăr).

Dar nimenea să nu zică acest cuvânt prea rece: „noi nu înțelegem ce scriu cărți le și de ce să le mai cumpărăm ? Avem femei și copii, avem case și suntem încurcați cu grija vieții și deci cum putem să citim cărți? Aceasta este a călugărilor din pustie. Ce spui omule, nu este lucrul tău să citești scripturile pentru că te smulgi de nenumărate griji? Mai ales tu ai nevoie de citirea lor, că nu atâta au trebuință aceia așa de ajutorul dumnezeștilor Scripturi, precum cei ce petrec în mijlocul pricinilor celor multe " (ibidem). Deci, acestea socotindu-le, fraților creștini și văzând pe de o parte pe vrăjmașii credinții noastre, că au mare râvnă și se silesc să distrugă obiceiurile creștinilor cele bune; iar pe de altă parte pe învățătorii și misionarii Bisericii noastre Ortodoxe de Răsărit, tăcând, neavând la îndemână dovezi din sfintele Scripturi ca să le poată sta împotriva, am hotărât să traducem și să tipărim această carte foarte folositoare, și prea trebuincioasă oricărui creștin, ca dintru dânsa să-si folosească nemuritorul suflet. Lucrarea este a prea învățatului și pururea pomenitului dascăl Nicodim Aghioritul, care, pentru prima dată se dă la lumină prin sângele monahilor din sfântul Munte Athos.

Nicodim s-a născut la 1748 în una din insulele Ciclade, a studiat literatura elină în Smirna și la 1775 a îmbrățișat viața monahală în sf. Munte Athos. După câțiva ani petrecuți în ascultare pe la diferite mănăstiri din sf. Munte și din insulele vecine, voi să călătorească în Moldova spre a vedea pe starețul Paisie, care, pentru viața lui plină de fapte bune, se făcuse renumit în Sf. Munte încă de pe la 1762, când se afla acolo. Neputându-si îndeplini această dorință, din împrejurări mai presus de voința sa, în 1783 Nicodim s-a așezat în mănăstirea Pantocrator. Acolo petrecu până la moartea sa (1809), dedându-se cu cea mai mare râvnă la studiul sfintei Scripturi și al sfinților Părinți.

Sârguindu-se în gradul cel mai înalt la umilința monahală, petrecând necurmat în rugăciuni și studiu, Nicodim se numește pe sine mai în toate lucrările „o lepădătură" (către cititori) deși din scrierile sale se vede că posedă o întinsă cultură, nu numai bisericească, ci și profană; cunostiințe adânci filosofice, sociale, economice, medicale, astronomice, și chiar strategice dă el la iveală. Nicodim a desfășurat o mare activitate literară. În timp de 33 de ani a compus 27

de scrieri voluminoase, din care parte sunt traduse si tipărite si în limba noastră cu litere cirilice.

Prelații noștri de odinioară, dorind să fie tradusă această carte si în limba noastră, precum: Fericitul și pururea pomenitul Mitropolit Veniamim Costaki, I.P.S. Mitropolit Iosif Gheorghian, Ghenadi Petrescu si alții, li s-a împlinit această dorință, pentru sfintele lor rugăciuni cele către Domnul, precum încredințează I.P. Sa Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat: „Hristoitia ” — după cum I.P.S. Mitropolit Iosif Gheorghian a binevoit să ne comunice—cuprinde o filosofie morală, practică, si un fel de cod al bunelor purtări. Această carte se preda elevilor din clasa cea mai superioară a școlilor grecești, ce au funcționat în tara pana pe la 1840. Cartea spune că nu trebuie să glumească cineva; arată felul cum să se facă mustrarea frățească, oprind pe creștini să cânte în organe si din gură. Ea mai cuprinde si povețe curat de politeță; d.ex.: când mergi cu un superior, să-i dat totdeauna locul din dreapta sa. Nu știu dacă această carte e tradusă în limba română, ceea ce ar fi de mar e folos" (Precuv. celor 14 Trimiteri ale Apost. Pavelpag. XXV).

Tot creștinul e dator să citească acest „Bun moral al creștinilor" care nu trebuie să lipsească din nici o casă ce dorește să petreacă o viață cu adevărat creștinească și bine plăcută lui Dumnezeu. Feriți-vă de: istorii, fabule, comedii, romane si alte cuvinte stricătoare de suflet ale scriitorilor, care nu vă aduc nici un folos.

La traducere ne-am servit de următoarele cărți:

a) Citatele din Vechiul și Noul Testament s-au copiat întocmai cum sunt în ediția Sfântului Sinod din 1914.

b) Cele mai multe din citatele Sf. Ioan Gură de Aur s-au luat din cele patru cărți tipărite cu litere cirilice în București, iar restul s-au găsit în manuscris prin bibliotecile Sf. Munte.

c) Citatele sfântului Vasile cel Mare, sunt din „Exaimeronul" său, iar restul, precum si ale celorlalți Sfinți: Grigorie Teologul, Simeon noul Teolog», Isidor Pilusiotul, Scărarul, Sfântul Simeon Noul Teolog¹, îl avem în sf. Munte dactilografiat și revăzut după textul grecesc cu note, gata de tipărit.

Efrem Sirul, Filocalia¹, unele² s-au găsit tipărite, altele prin manuscrise, iar altele s-au tradus cu multă luare aminte si cu întrebarea unor bărbați greci iscusiți în viața duhovnicească, ca să aibă acelas înțeles al autorului, printre care se numără si eruditul monah Antonie Mustaca.

În traducere n-am ținut socoteala de înfrumusețarea si terminologia cuvintelor, nepotrivită monahilor, căci zice proverbul: „ vorbește, cum ți-e vorba, și poartă-te cum ți-e portul", că nici autorul nu s-a grijit de aceasta — precum însuși spune în prefața către cititori — „ ci numai un singur scop am avut, să folosesc pe frații mei si să nu rămână vreun cuvânt fără înțeles sufletesc", de aceea în multe locuri s-a repetat câte un cuvânt în felurite ziceri, numai si numai

¹ Sfântul Simeon Noul Teolog, îl avem în sf. Munte dactilografiat și revăzut după textul grecesc cu note, gata de tipărit.

² Filocalia", se află gata pentru tipar, aranjată si îmbogățită și cu alte scrieri ale sfinților părinți, relativ la misticism de monahul ArseniePustnicul.

să fie înțeles de frații noștri creștini ortodocși din toate regiunile și colțurile țării, precum și din alte țări unde se vorbește românește.

După trei ani de străduință de a tipări cartea în sf. Munte, neavând mijloace—fiind în țară străină—în August 1936, trecând în patria mea România, 6 luni de zile am alergat bătând în ușile celor ce ar fi putut contribui la tipărirea acestei minunate cărți. În disperarea mea, fiind silit de autorități să părăsesc țara, am întâlnit pe Dl. prof. Gh. Preduț, Directorul Revistei, „Cursurilor și Conferințelor”, care Revistă e cunoscută și în sf. Munte, făcându-mi cunoscut onoratele persoane care își dau tot interesul pentru îndreptarea creștinilor. Din purtarea de grijă a Maicii Domnului Mângâietoarea scârbiților, mi-a luat apărarea să stau pe loc spre a-mi împlini făgăduința și datoria de a ajuta la mântuirea fratelui, prea evlaviosul și prea învățatul D-nul dr. Nichifor Crainic, profesor universitar—care dorește să se tipărească toate manuscrisele sfinților părinți din Sf. Munte — prin cinci cuvinte scrise de auritul său condei (după Apostolul) împăcând lumea și aducând lucrul bineplăcut la desăvârșire. Înainte de tipărire, manuscrisul s-a revăzut și stilizat de o comisie formată din Gh. Preduț, profesor și N. Bădescu Plenița, care sunt și membrii comitetului de tipărire de sub președinția D-lui. profesor Nichifor Crainic.

Traducerea fiind construită într-un stil bisericesc și curat românesc, sus numita comisie, găsind de cuviință să se respecte mireasma acestui stil și să se pună numai oarecari puncte trebuincioase, după ortografia de acum. Mulți din termenii cunoscuți numai de cler, i-am lăsat așa, iar parte din ei s-au tradus în paranteză ca să fie înțeleși și de popor.

Toate paragrafele s-au numerotat spre a găsi cu înlesnire cititorul orice doctorie sufletească ca într-o rețetă. Iar citatelor din Vechiul și Noul Testament, precum și ale Sfinților care documentează lucrarea autorului, s-au pus pe margine semnele citării ca să se deosebească de zicerile lui, precum și de numărul cuvintelor, omiliilor și chiar paginile de unde sunt luate, ca dorind cineva, să le poată găsi acolo.

Traducerea s-a făcut în pustnicescul schit al Marelui Vasile din sf. Munte Athos, ajutați cu hrană (locul neproducând nimic) de Duhovnicul Arsenie Neluș de lângă mănăstirea Xeropotamul, iar în tot timpul șederii mele în București, pentru tipărire, am fost ocrotit și îngrijit de evlavioasele familii: St. Georgescu com. Colentina, frații Abagiu ș.a.

De se va afla vreun cuvânt sau literă cât de mică în această carte care să nu fie după cum poruncește Sfânta și Soborniceasca lui Dumnezeu Biserică de Răsărit, să se șteargă și să se strice cu toată slobozenia, cartea fiind tradusă după diferite ediții în care, poate și acolo se aflau greșeli. Iar găsindu-se ceva nepotrivit, din puțina mea învățătură, orice cititor sau dascăl ortodox, care cunoaște duhul Bisericii, să îndrepteze greșeala, precum și cele de tipar—însă după Dumnezeu, iar nu cu vrăjmășie, zavistie și osândire, știut fiind că, tot omul este supus greșelilor, rugându-se lui Dumnezeu pentru mântuirea și iertarea păcatelor celor ce s-au ostenit la tipărire și, a editorului Ieromonah Carion Popescu, care a plătit tiparul.

Fiți sănătoși sufletește și trupește, Iona și Antonie schimonahii din sfântul Munte Athos,
10 Mai 1937

Către cititori

Nu mă rușinez a propovădui cu glas tare, că n-am învățat meșteșugul retoriceii și minunata convingere ce urmează dintr-aceasta; însă chiar dacă vreodată am meditat acest meșteșug — când eram copil andru — din multa vreme trecută de atunci, a pierit și s-a șters din memoria mea și mai cu seamă de când m-am hotărât să petrec viața smerită monahicească după Hristos, toată trufia cuvintelor am părăsit-o. Iar învățătura (retorica) pe care am avut-o (dacă am avut-o) ca pe un dar și jertfă prea săracă am adus-o Cuvântului celui mai-nainte de veci, din Care și prin Care și către Care cuvintele tuturor izvorăsc și se aduc. Și dacă as fi avut dreptate, puteam să zic și eu pentru cuvintele mele, zicerea Teologului Grigorie, eu, care nu sunt vrednic să dezleg cureaua încălțămintelor lui: „în cuvinte mult m-am ostenit în multă vreme, dar și pe acestea, Cu fața la pământ înaintea picioarelor lui Hristos le-am aruncat", (în cuv. ce zicea pentru sine).

Dar cu adevărat, astfel de meșteșug public, care este retorica, — precum l-a numit înțeleptul Sinesie — (Cuv. pentru împărăție), toți bărbații din lume caută să-i folosească, iar unui bărbat monah și țaran care a fugit de tulburările lumii, precum sunt eu, îi este cu totul nepotrivit. Pentru aceea și cuvintele pe care le-a alcătuit neputința mea, scoțându-se la priveala lumii, nu sunt împodobite cu forme retoricești, n-au începuturi meșteșugite și mare slavă, nu sunt întocmite cu povestiri înfrumusețate, nu sunt împodobite cu mare cuviință din meșteșugul gândirii și al cuvintelor numite alegorice, nu sunt atât de mișcătoare simțământului, nu se îmbogățesc cu falnice citiri și simplu a zice, nu sunt înfrumusețate cu florile și feluritele daruri din livezile retoriceii din care urmează aplauzele și laudele ascultătorilor. Totuși se ivesc la lumină prin tipar neîmpodobite, fără retorică, îmbrăcate în haine zdrențuroase, pe care le are țărănimea noastră și pustnicia. Că nu sunt numai neîhvățat, ci oarecum nici nu doresc aplauzele ce urmează din meșteșugul retoriceii, eu, cel care am întocmit aceste cuvinte.

Și dacă acel Ioan, cel care pentru covârșitorul dar al buneii vorbiri s-a numit Gură de Aur, cel ce a întrecut și pe vechiul retor Demostene, în puterea retoriceii — precum aceasta o zicea înaintea împăratului Iulian, retorul Libanie, după anonimul scriitor al vieții lui Hrisostom. Pe Demosten acela, zic, care pe toate le arăta că sunt cu puțință — prin meșteșugul retoriceii — și iarăși le arăta că sunt cu neputință, cum spunea sfântul Isidor Pilusiotul (Epist. 1276, către Olimpie Prezviterul). Căci însuși Segnieri cel numit de Italieni noul Demosten, numea pe Hrisostom, prea lăudat retor al său (că așa zicea el italienește despre Hrisostom: „Mio Avocatore" adică: Retorul meu). Dacă acela, zic, care îi era pe buze buna vorbire, precum altora le este lesne simpla vorbire, acela căruia îi era buza ageră spre înduplecare — după comici — și mai presus de meșteșugul retoricesc grăia, după oarecare. Pentru aceea de multe ori fiind aplaudat sub Amvon de cei ce ascultau acea limbă numită aurită, nu-i plăcea să alcătuiască cuvinte cu meșteșug și retoricești; și nu numai aceasta, dar și muștra pe creștinii care iubeau astfel de cuvinte. Cum era deci cu dreptate ca eu să alcătuiască cuvinte nepotrivite cinului (rangului) meu? Eu, care sunt atât de departe de retorica lui Hrisostom, cât este de departe pământul de cer. Și dacă acela care era vrednic de mii de laude, nu iubea aplauzele ascultătorilor, cum era cuviincios ca eu pustnicul și viețuitorul în tufe să vânez laude și slave?!

Si întocmai cum acelui dumnezeesc bărbat, cel în adevăr cu Limba și cu gura de aur căruia nu-i plăceau cuvinte retoricești, ba încă și prihănea pe cei ce iubeau și scriau astfel de cuvinte; este martor el însuși după cum spune: „Aceasta a răsturnat bisericile (adunarea „poporului") căci și voi nu căutați a auzi cuvânt smerit, ci ascultați la cuvintele care pot să vă

veselească cu vocea lor cea tare și cu alcătuirea și împletirea vorbelor, precum ale cântăreților și chitariștilor. Iar noi facem rău urmând gustul vostru, însă trebuie să înlăturăm aceasta. Si se întâmplă la fel: precum un tată nechibzuit al unui fiu prea dezmiertat, care deși este bolnav, cu toate acestea îi dă dulceturi și apă rece și numai cât îi pricinuiesc veselie; iar de cele ce l-ar folosi nu face nici o purtare de grijă. Aceasta o pătimim și noi cei care luăm aminte fără folos la frumusețea și potrivirea cuvintelor; ca să îndulcim și nu ca să folosim; ca să fim admirați, nu ca să învățăm; ca să pricinuim veselie și nu umilință; ca să ne aplaude cei de față și să plecăm lăudați, și nu ca să îndreptăm obiceiurile" (Cuv. 30 la Fapte).

???

Însăși de plesnetul palmelor ce-l făceau ascultătorii se îngrețoșa și se mârșea dumnezeescul Părinte și numai o singură aprobare căuta și iubea, aceea: să facă ascultătorii cele spuse lor și pe aceasta o dovedește iarăși aceeași bună limbă: „Ce folos îmi este mie din aplauzele acestea și ce dobândesc eu din laudele și onorurile zgomotoase? Lauda mea este, ca să arătați voi cu lucru pe toate cele zise, atunci eu sunt mulțumit și fericit; nu când adeveriți, ci când faceți cu toată osârdia pe câte le auziți de la mine" (Andr. 2). Și într-alt loc: „Una numai voesc, ca în liniște și silință să ascultați și să faceți cele zise vouă, aceasta este aplauda și lauda mea" (Omil. 17, la Matei). Pentru aceasta, i-a făcut să înțeleagă în cele din urmă, ca să înceteze de a mai bate în palme, cum erau deprinși ascultătorii să facă și i-a îndemnat numai să asculte cu tăcere la cele spuse, precum aceasta se vede în cel mai de sus cuvânt 30 al lui, la Fapte, în care zice: „De multe ori am gândit să hotărâsc ca să se oprească aplauzele și să vă fac a asculta în tăcere și cu bună rânduială. Dar aveți vă rog, puțină răbdare și ascultați-mă... Și dacă vi se pare bine, să întărim acum această orânduială și să nu fie îngăduit nimănui din cei ce ascultă, să bată în palme, în timpul când se vorbește. Ci de voiește cineva să admire, să facă aceasta tăcând, căci nimenea nu-l oprește, însă să-și dea toată silința și sârguința ca să facă și să primească cele ce i se spun".

Deci, acestui cu adevărat retor al Bisericii lui Hristos și om de trei ori fericit, urmându-i la acestea și eu, cel ce nu sunt vrednic nici cureaua încălțăminteii lui a o dezlega, cu simplă vorbire și cu fraze nemeșugite am compus aceste cuvinte, privind nu la laudele celor puțini și pricepuți, ci la folosul sufletesc al creștinilor celor mulți și neștiutori,

a) Pentru că laudele și sunetul palmelor risipindu-se în aer, se pierd, iar folosul sufletului rămâne nepieritor și pricinuieste plată nemuritoare și celui ce vorbește și celor ce ascultă, după cum spune tot acest Hrisostom: „Căci ce folos am eu din laudele voastre, când văd că nu sporiți în fapta bună? Fiindcă lauda celui ce vorbește nu este aplauda, ci râvna ascultătorilor pentru bunacredință. Aplauda, îndată ce a ieșit din gură, risipindu-se în aer, se pierde, iar prefacerea spre mai bine a ascultătorilor, aduce plată neîmbătrânitoare, veșnică și nemuritoare celui ce spune cuvânt și celor ce ascultă și împlinesc cu fapta" (Cuv. la Apost. ce zice: De flămânzește vrăjmașul tău, hrănește-l).

b) Pentru că cei ce caută la laudele oamenilor și alcătuiesc cuvinte spre arătare cu înțeles nelămurit cu chip grăbit și cu terminologii în fraze și cu tot înfocatul metod al acestui meșug, deodată pricinuiesc trei mari pagube: una, căci lipsesc de folosul sufletesc pe cei mai mulți dintre simplii creștini, fiindcă nu sunt pricepute de urechea lor și prin urmare nici se înțeleg cuvintele cele retoricești și în mod radical; a doua, pentru că și cei puțini cari înțeleg

cuvintele cele retoricești și radicale, lăudându-le și nefăcându-le, mai mult păcătuiesc; și a treia, că și cei care spun cuvânt spre arătare și laudă, se fac vrednici de râs, fiindcă nu-și ating scopul și sfârșitul pentru care compun cuvintele cele cu meșteșug și radicale, din care ar ieși folos pentru ascultători, ci numai una fac: arată Biserica lui Hristos, nu loc de învățătură și școală duhovnicească, ci ca pe un teatru în care se fac numai plesnituri în palme și laude de la privitori și mai mult nimic. Așa retoricescul condei a lui Ioan a scris cu litere de aur: „Căci dacă lauzi cele spuse, iar nu faci pe câte le auzi, osânda și disprețul sunt destul de mari, iar isprava noastră de rușine și batjocură! Oare aici este teatru? Nu cumva stați acum aici ca să priviți scamatorii și să bateți în palme numai? Aici este școală duhovnicească” (Omil. 17, la Matei).

Pentru aceasta și eu la alcătuirea acestor cuvinte, nu m-am îngrijit de retoriceasca buna așezare a cuvintelor și de împodobirea numirilor, ca un sărac și nepriceput la acestea, ci numai o podoabă m-am îngrijit să o păzesc, aceea a adevărului și a lucrurilor; căci aceasta este adevărata filozofie lăuntrică, după Teologul Grigorie ce zice: „Socotesc că toți cei cu minte sănătoasă nu vor tăgădui că nu numai bunătatea învățaturii noastre cea înaltă are înțâietatea, ci și ceea ce trece cu vederea și defăima tot cuvântul împodobit și iubitor de slavă deșartă și caută numai spre mântuire și frumusețea celor cerești” (Deasupra mormântului Marelui Vasile). De aceea am întrebuițat cuvinte țărănești și simple, numai și numai ca să înțeleagă toți țărani și simplii mei frați creștini; deoarece văd, că și Marele Vasile în epistola sa cea către Diodor, laudă astfel de compunere, zicându-i: „Am primit și citit cărțile cele trimise de cucernicia ta... simplitatea și firea cuvintelor mi s-au părut că se potrivesc oricărui creștin care scrie, nu cu scop să fie slăvit, ci mai ales pentru folosul cel de obște”. Dar și mai-nainte de Marele Vasile, dumnezeiescul Apostol, dojenește pe cei care vorbesc către cei simpli și de altă limbă ce nu o pot ei înțelege, dimpotrivă însă, laudă pe cei ce vorbesc în limbă simplă către cei simpli ca să înțeleagă; uneori zicând: „Iar acum fraților, de voi veni la voi grăind în limbi, ce voi folosi vouă?” (Cor. 14, 6); și: „de nu voi înțelege puterea cuvântului, voi fi asemenea celui ce vorbește în altă limbă barbară” (I Cor. 14, 11). Iar alții: „Pentru că de voi binecuvânta cu duhul, cel ce împlinește locul celui prost, cum va zice, amin, după mulțumirea ta, căci nu știe ce zice? că tu înțelegi pentru ce mulțumește, dar celălalt nu se folosește sufletește” (I Cor. 14, 17). Și în Biserică voiesc cinci cuvinte a grăi cu mintea mea, ca și pe alții să-i învăț, decât zece mii de cuvinte în limbă” (I Cor. 14, 19); și: „Toate spre zidire sufletească să se facă” (I Cor. 14, 26).

Primiți deci cu bună voință aceste cuvinte simple și prea folositoare de suflet, frații mei în Hristos prea iubiți, pe care am găsit de cuviință a le numi:

„Bunul Moral al creștinilor”, pentru că cea mai mare parte din ele sunt alcătuite spre îndreptarea relelor obiceiuri ale creștinilor de acum și vă încredințez, că de le veți cugeta neîncetat pe acestea și le veți ceti și veți pune în lucrare pe cele cetite, în puțină vreme veți schimba obiceiurile și năravurile cele rele și necreștinești, pe care le aveți acum și veți căpăta altele bune, drepte și cu adevărat creștinești. Iar prin astfel de obiceiuri bune și pe voi înșivă vă veți mântui și păgânilor și necredincioșilor, care vă văd, le veți da prilej a se minuna de obiceiurile cele bune ale petrecerii voastre dinafară și de dogmele credinței voastre cele dinăuntru. Si a se minuna păgânii de acestea, nu este lucră mic, ci mare, căci dintr- acestea ei merg cu mintea mai departe și se minunează și laudă pe Hristos cel crezut de creștini și puțin câte puțin se îndeamnă a crede în El. Pentru aceea a zis Grăitorul de Aur: „De care faptă se va minuna închinătorul de idoli? De credința noastră? Căci nu din dogma credinței noastre judecă

ei credința noastră, ci din faptele cele bune și din pilda viețuirii noastre. Iar aceasta nu este lucru mic, ci prea mare, a se minuna adică de credința noastră din purtarea și petrecerea cea bună a noastră" (Omil. 4, la cea către Tim).

Și fiindcă viața noastră, credința, obiceiurile și dogmele acestea, zic, se întregesc una pe alta și tind către aceiași țință, încât oricine are pe una din ele, de nevoie se cade a avea și pe cealaltă, precum a zis Teologul Grigore, în cugetările sale cele cu două stihuri, compuse din versuri eroice:

"Deopotrivă este după mine, a avea viața rea, sau cugetul necredincios, Și una din acestea de ai, vei avea și pe cealaltă." Prin urmare, dacă creștinii au viață și obiceiuri bune, negreșit vor da păgânilor care îi văd, să înțeleagă că au credința adevărată și dogme drepte, iar dacă au viața și obiceiurile rele, dau ocazie neamurilor să spună că: toți creștinii au credință neadevărată și dogme false. De aceea petrecerea și obiceiurile sunt dovadă credinței și dogmelor și nu almintrelea. „Și eu voi arăta ție, din faptele mele credința mea" (Iacov, 2, 18). Iar de câtă osândă și muncă se face cineva vrednic când, din pricina lui se hulește de neamuri Credința și Dogmele creștine, limba omenească nu poate să spună.

Nu vă minunați deci frații mei creștini, văzând aceste cuvântări așa de lungi, căci aceasta am făcut-o: a) ca să dăm material, argumente și dovezi destule prea cucernicului și evlaviosului preot D. Gheorghie, care a cerut aceste cuvinte și care se trage cu neamul din orașelul Kesaria, numit turcește: „Nem Seer", și oricărui alt neiscusit misionar (sfințit propovăduitor) al dumnezeieștei Evanghelii; și b) pentru că binecuvântatul și dumnezeiescul Hrisostom, retorul meu, cu prea dulcea sirenă a bineglăsuitoarei sale limbi, și cu puterea cea atrăgătoare și îhdemânatecă a auritelor lui cuvinte din care am adunat cele mai multe dovezi, atât de mult m-au fermecat și m-au tras cu totul, încât, când voiam să aduc vreo dovadă a lui aurită ca s-o introduc în lucrarea noastră de față; de multe ori mă sileam s-o las, dar nu puteam. Pentru aceasta și fără să vreau, s-au întins cuvintele prea mult, pentru care cer iertare cititorilor. Mângâie însă lungimea lor și ușurează osteneala cititorilor, despărțirea acestor cuvinte în deosebite capete și felurimea zicerilor celor multe din sf. Scriptură și părerea și simțământul dumnezeieștilor Părinți; dar mai cu seamă cuvântul cel spus de Marele Vasile: „Nu este sațiu bisericii (adunării) de acest fel de ascultători cu luare aminte; pe care-l adevereaza cuvântul Ecclesiastului, că nu se va sătura urechea de a auzi" (Eccl. 1, 8) (Omil. pentru credință).

Deci, citind și folosindu-vă din aceste cuvinte, vă rog fraților aduceți-vă aminte și rugați pe Dumnezeu pentru iertarea păcatelor întocmitorului acestora, ale celui ce m-a îndemnat să le scriu și ale creștinului celui ce le-a dat în tipar.

Fiți sănătoși.

Autorul NICODIM AGHIORITUL

CUVÂNT I

Care învață pe creștini, să se întoarcă de la obiceiurile cele rele și să îmbrățișeze pe cele bune.

PRECUVÂNTARE

Două lucruri au între ele vrăjmășie și împotrivire, bine-cuvântaților creștini: fapta bună și binele, păcatul și răul. Fapta bună și binele, s-au făcut de Dumnezeu, carele este începutul, pricina și rădăcina a toată fapta bună și a tot binele. Păcatul și răul, nu s-au făcut de Dumnezeu ci de diavolul, întâiul începător și pricinuitor a tot păcatul și răutatea.

Fapta bună și binele, e lucră care este; iar păcatul și răul, nu e lucru care este, ci este lipsirea lucrului celui ce este¹); precum și întunericul este lipsirea luminei, cum zice dumnezeescul Grigorie Nis: „Precum se desparte cel ce este, de cel ce nu este; și nu este firește a zice cineva că, ceea ce nu este, se desparte și se deosebește de ceea ce este; ci zicem: că lipsirea 1) „Lipsind fapta bună și binele de la om, ia loc păcatul și răutatea" (Filocalie).

???

desparte de cel ce este. Într-acest fel și răutatea se împotrivesc faptei bune, nu căci este ea ceva în sine, ci din lipsirea faptei bune se înțelege" (Cap. 6, la Catehism). Fapta bună și binele, este lucru firesc și scris în toate legile cele nescrise ale firei, căci aceasta alcătuiește și ține toată firea și lucrurile cele firești, cerești și pământeste. Păcatul și răul, nu sunt firești, ci afară de fire, și toate legile firei îi fac război și-l izgonesc, fiindcă el nu întărește, ci strică și pierde firea și toate lucrurile cele firești. Fapta bună și binele, sunt scrise în toate legile lui Dumnezeu cele scrise, atât în Legea Veche, cât și în cea Nouă a Evangheliei, se adeverează și se întărește de ele. Păcatul și răul, nu se află scris în vreo Lege a lui Dumnezeu, veche sau nouă, nici se întărește de ea, ci mai mult se răstoarnă, se strică și se sfărâmă de toate legile lui Dumnezeu. Fapta bună și binele, sunt scrise în toate legile oamenilor, adică: într-ale dumnezeescilor Prooroci, ale purtătorilor de Duh Apostoli, ale Sinoadelor ecumenice și localnice, și din parte ale Sf. Părinți și binecredincioșilor și ortodocșilor împărați; ale înțelepților judecători și legiuitori, ale înțelepților dascăli și onoraților senatori și ale altor asemenea bărbați, care toți într- un glas, poruncesc la toți oamenii, mici și mari, să păzească fapta bună și binele.

Păcatul și răul, nu este scris în nici o Lege a ortodocșilor, nici în a celor înțelepți și iscușiți, nici în acelor ce au dreaptă socoteală, căci aceasta e o fărădelege și lucru fără judecată și afară de dreapta socoteală. Și ca să zic în scurt, fapta bună și binele, se laudă și se admiră de toate legile firei, de toate legile lui Dumnezeu și ale oamenilor. Si oricine va lucra fapta bună și binele, se cinstește și se încununează în această viață de aceste trei legi, iar în cealaltă, primește ca plată o împărăție cerească și fără sfârșit. Creștinii trebuie să se întoarcă de la obiceiurile cele rele...

Din contră, păcatul și răul, se prihănește de toate legile firei de toate legile lui Dumnezeu și de toate legile oamenilor; și cineva face păcatul și răul în viața aceasta, se pedepsește foarte aspru de toate legile mai sus zise, iar în cealaltă viață, se osândește în munca cea veșnică.

1. Cum au stăpânit răutățile

Deci, fiindcă păcatul și răul nu se întărește de vreo lege, nici firească, nici dumnezească și nici omenească, ci mai mult, se răstoarnă de toate legile, cu ce drept, au stăpânit acestea în lume și țin acum pe ticăloșii oameni? Eu vă voi spune: păcatul, frații mei, nu s-a întărit, nici s-a înmulțit în lume din altă pricină, fără numai din cauza relelor obiceiuri ale tâmpiților și stricaților oameni; din mai-nainte apucăturile cele rele ale unor oameni neînțelegători, și din predaniile cele nelegiuite și fără socoteală, pe care le-au născocit oamenii cei din vechime, iar cei din urmă ca niște orbi, urmându-le, le-au păzit. Așa spre pildă: strămoșul unuia, inventând un rău și lucrându-l, acest rău l-a imitat și moșul sau urmașul aceluia și după aceasta, l-a urmat și tatăl, apoi și fiul; și așa unul de la altul după moștenire primind răul și urmându-l, l-a întărit și adevărat prin continuare; și obiceiul iarăși s-a făcut deprindere, iar deprinderea s-a făcut ca o lege și fire; precum zice pe deoparte înțeleptul Solomon: „După aceea, cu vreme, întărindu-se acest păgânesc obicei, ca o lege s-a păzit” (Înțelep. 14, 16); iar pe de altă parte Marele Vasile: „Obiceiul prin îndelungata vreme întărindu-se, ia putere firească”, și înțeleptul Nil: „Deprinderea este de la obicei, iar din deprindere se face fire; iar firea a o muta și a o schimba, greu lucru este” (Cuv. pustnicesc).

Din aceasta, însă, ce a urmat? Să socotească ticăloșii oameni fărădelegea, lege adevărată; binecuvântarea, binecuvântare; necuviința, bunacuviință; cele vătămătoare, folositoare; și ca să zic în scurt, răul să-i socotească bun, și păcatul în loc de faptă bună. O! jalnică înșelăciune a oamenilor! O! rea întâmplare vrednică de plâns! O! nenorocire vătămătoare de suflet! Și oare, poate fi mai mare orbire decât aceasta? Dar fie, că nu e de mirare, dacă aceasta urmează: la închinătorii de idoli, la evrei, la turci și la celelalte neamuri. Deoarece ei, fiindcă sunt orbi și întunecați la credință și religie, prin urmare sunt orbi și întunecați și cu viața și cu relele obiceiuri.

Dar să stăpânească o astfel de orbire și întunecare a relelor obiceiuri pe ortodocșii creștini? cari sunt fiii luminei și văd adevărul și cari au credința mai luminoasă decât soarele? Acest lucru este cu adevărat de nesuferit și de nerăbdat! Pentru aceasta, frați creștini, și eu am hotărât să vorbesc astăzi de obște despre obiceiurile cele bune și rele și să vă îndemn ca să le păziți pe cele bune și folositoare de suflet; iar de cele rele și vătămătoare de suflet, să vă feriți și să le urâți. Și iată încep.

2. Povestire

Pe lângă alte obiceiuri și predanii rele, pe care le aveau cărturarii, fariseii și bătrânii evreilor, aveau și aceste două: una, a-și spăla mâinile înainte de a mânca; și alta, a învăța copiii să nu cinstească, nici să hrănească și să ajute pe părinții lor când au trebuință de ajutor la bătrânețe, precum poruncește Legea lui Dumnezeu, ci să-i lase neajutorați și neîngrijiți la bătrânețe. Și ca să aibă la aceasta, pricină binecuvântată, învățau copiii să afierosească orice aveau în Korvana, adică, în sfânta vistierie a Bisericii. Si dacă părinții cereau cândva de la fiii lor ca să-i ajute, ei le răspundeau: Noi am dăruit toată averea noastră la vistieria Bisericii și n-avem nici o putere (stăpânire) să o cheltuim spre a vă ajuta. Iar după ce afieroseau bogăția lor la Korvana, cărturarii și fariseii, împărțeau împreună cu copiii, banii cei dăruțiți și așa rămâneau nenorociții părinți neajutorați și neîngrijiți la bătrânețe, precum tâlcuiește sfântul

Teofilact. Iar când Domnul nostru Iisus Hristos, umbla prin Iudeea și învăța, atunci au venit la El niște cărturari și farisei, și vrând să-L defaimă, cu pricină binecuvântată, L-au întrebat cu nerușinare zicându-I: Pentru ce ucenicii Tăi nu păzesc obiceiul cel predat de bătrânii evreilor? adică nu-și spală mâinile când mănâncă pâine după cum facem noi ci mănâncă cu mâinile nespălate? „Pentru ce ucenicii Tăi calcă așezământul bătrânilor? că nu-și spală mâinile când mănâncă pâine” (Mat. 15,2).

Domnul răspunzându-le a zis: Pentru ce și voi călcați porunca lui Dumnezeu, iar așezământul și obiceiul oamenilor îl păziți? Dumnezeu poruncind a zis: Să cinstească copiii pe tatăl și pe mama lor, și ori cine va grăi de rău pe tatăl sau pe mamă-sa, să se ucidă; iar voi porunciți copiilor să zică către nenorociții lor părinți, — când cer să-i ajute, — că, averea noastră s-a sfințit și n-avem cu ce să vă ajutăm și prin obiceiul acesta, arătați că, a necinsti cineva pe tatăl său, sau pe mamă-sa, nu este vreun păcat și așa pentru predania și răul vostru obicei, defăimați Legea lui Dumnezeu.

Iar El răspunzând, le-au zis lor: pentru ce și voi călcați porunca lui Dumnezeu pentru așezământul vostru. Că Dumnezeu a poruncit, zicând: Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Și, cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa, cu moarte să moară. Iar voi ziceți: cela ce ar zice tătâne-său, sau mame-sa, dar este aceea cu care te-ai fi folosit de la mine, și să nu cinstească pe tatăl său, sau pe mamă-sa. Și ați stricat porunca lui Dumnezeu, pentru **așezământul vostru. ???**

3. Că obiceiurile cele împotriva poruncilor, se cade să se lepede, precum și obiceiurile împotriva Canoanelor

Din istoria aceasta și din răspunsul cel dat de Domnul nostru, ce învățăm fraților? învățăm, că, poruncile Domnului și ale sfintei Evanghelii, se cuvine a le păzi cu toată puterea noastră; iar obiceiurile și predaniile oamenilor cari sunt contra poruncilor lui Dumnezeu, se cade a le defăima și a le socoti de nimic; fiindcă e mai bine să ascultăm pe Dumnezeu și să păzim cuvintele lui, decât să ascultăm pe oameni și să păzim obiceiurile și predaniile lor cele stricate; precum zic Sfinții Apostoli: „Se cuvine a asculta pe Dumnezeu, mai mult decât pe oameni” (Fapt. 5, 29).

Pentru aceasta spune și dumnezeiescul Grigorie Teologul: „Să defăimăm legea cea omenească, pentru Legea Duhului” (Cuv. I. pentru pace). Căci, dacă după marele Vasilie, se cade a lepăda creștinii chiar și această Lege Veche a lui Dumnezeu; fiindcă orice creștin ar păzi dreptatea Legii Vechi, acesta ca un preacurvar se judecă; ce încă va mai zice cineva pentru predaniile oamenilor? cât se cade a se lepăda și a se călca? și cât are a se judeca orice creștin care voiește să le păzească? „Căci, dacă porunca Legii cea păzită de oarecari din cei ce au mărturisit lui Dumnezeu la Botez, că nu vor mai viețui loruș, ci Celui ce a murit și a înviat pentru ei, aduce la osânda preacurviei, ce va mai zice cineva pentru predaniile cele omenești?” (Cuv. 2, pentru Botez).

Și nu numai că se cade a defăima relele obiceiuri ce se opun însuși cuvintelor lui Dumnezeu, adică Scripturii Vechi și celei Nouă, dar se cade să defăimăm încă și să ne întoarcem și de la celelalte obiceiuri și predanii ale oamenilor, cari se împotrivesc Sf. Canoane ale Sinoadelor ecumenice și localnice și canoanelor și dumnezeieștilor cuvinte ale purtătorilor de Dumnezeu Părinți și Sf. învățători ai Bisericii noastre. Fiindcă Sf. Sinoade și Dumnezeiești părinți, n-au spus cuvintele lor, nici au grăit cu duhul lumii aceștia, după cum vorbesc oamenii

cei lumești, ci au grăit prin luminarea și Darul Sf. Duh și cuvintele lor sunt învățături dumnezeiești care povățuiesc pe oameni la mântuirea sufletului și la împărăția cerurilor. Pentru aceea și împăratul Leon cel înțelept, poruncește în Nearaua lui a 6-a, să se calce și să nu se mai țină obiceiul care este oprit de dumnezeieștile și Sf. Canoane; dar și Canonul I al Sf. Sinod localnic cel din Sardichia, hotărăște, să se desființeze din temelie obiceiul care strică și vătămă bisericile lucruri: „Nu atât răul obicei, pe cât stricarea cea prea vătămătoare a lucrurilor se cade din însăși temelii a se dezrădăcina”.

4. Obiceiurile cele împotriva dreptului cuvânt, se cade a se lepăda ca niște vătămătoare de suflet

Ce zic? dacă un obicei care se face, nu se împotrivesc nici dumnezeieștilor Scripturi, nici Sf. Canoane sinodicești, nici cuvintelor dumnezeieștilor Părinți, ci se împotrivesc numai firescului și dreptului cuvânt și este vătămător numai sufletului, cu toate acestea, acel obicei se cade să se strice și să se lepede; așa adevărează dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zicând: „Nu căuta, te rog, întru nimic obiceiul, ci cea de trebuință și nu cea vătămătoare de suflet” (Omil. 56, la Facere). Și ca să zicem despre obiceiuri un cuvânt de obște și cuprinzător, frații mei iubiți, dacă este lucrul bun, trebuincios și folositor sufletului nostru, să se facă de noi acel obicei, măcar că din vechime n-a fost obicei la acest lucru; iar de este lucrul rău și vătămător sufletului nostru și netrebnic să nu se facă acel obicei de noi, chiar de ar fi fost din vechime astfel de obicei, ci să se urască și să se lepede; precum și pe aceasta o dovedește tot acest Hrisostom zicând: „Să nu-mi zică mie cineva, că este obicei. Unde se îndrăznește și se face păcatul, de obicei nu-mi pomeni. Ci de sunt rele cele ce se fac, măcar obicei vechi de va fi, strică-l pre el; iar de nu sunt rele, măcar de nu va fi fost obicei, bagă-l și-l sădește pe el”. (Cuv. la graiul Apost. Iar pentru a ne feri de curvii, fiecare să-și aibă femeia sa).

5. Impotrivire — Dezlegare

Care obicei și când ține locul Legei

Dar ce răspund unii? Obiceiul locului, capul legii. Și iarăși alții zic: Legile împărătești poruncesc că obiceiul să aibă putere ca o lege nescrisă. Ascultați nepricepuților oameni, câți sunteți care răspundeți acestea: Da, poruncesc legile împărătești, să aibă putere obiceiul ca legea cea nescrisă, dar care obicei? Obiceiul cu pricină binecuvântată, obiceiul cel legiuit, cel drept, cel care s-a ținut cu dreaptă socoteală și care s-a cercat de bărbați înțelepți și vrednici de cuvânt, precum zice legiuitorul Armenopol (Cart. I, titlu 1) și nu obiceiurile cele necuviincioase, nu obiceiurile cele fără socoteală și nefolositoare, căci acestea nu se cade să se întărească și să stăpânească, ci să se defaime și să se distrugă, după acest Armenopol.

Și când trebuie să aibă obiceiul putere ca o lege nescrisă? Nu simplu și totdeauna, ci numai când acel obicei se va adevăra și întări de vreo judecătorie, sau de legile cele nescrise a fi drept și când acesta nu s-ar împotrivi legii cele scrise; așa poruncește cartea II, a împărăteștilor legi, (titl. I, cap. 41). Iar câte obiceiuri nu s-au adevărat în felul acesta, și sunt contra legii scrise, acelea trebuie să se strice, să se desființeze și să se socotească de nimic.

Alții iarăși pricinuind zic: Ce să facem dacă răul și stricatul obicei al oamenilor are putere să înșele pe oameni și este cu anevoie a se păzi cineva de el, precum zice pe deoparte Marele Vasilie, iar pe de alta, dumnezeiescul Gurădeaur. Pentru aceea Marele Vasilie spune: „Dacă ne-au înșelat pe noi prea înrăutățitul obicei, prin urmare s-a făcut nouă pricină de mari răutăți, stricatul obicei al oamenilor” (Cuv. pentru judecățile lui D-zeu).

Iar Hrisostom zice: „Greu lucru este obiceiul și are putere mare de a ne împiedica, și cu anevoie poate cineva să scape de el” (Catih. către cei ce vor să se boteze). Către care răspundem: Da, știm și noi că obiceiul are putere să înșele pe oameni, precum zice Gură de Aur; căci pe câtă putere are obiceiul, încă pe atâta și mai multă putere și silință trebuie să pună omul, ca să strice acel rău și puternic obicei, ca să scape de el; iar în locul celui rău să întărească alt obicei bun și folositor de suflet după cum iar acest Sf. Gură de Aur, mai jos zice acestea: „Deci cu cât mai mult cunoști puterea obiceiului, pe atât mai mult silește-te să scapi de răul obicei, și către altul mai bun mută-te”.

Fiindcă într-adevăr, e o mare rușine, ca răul obicei, răutatea, păcatul și necunoștința, să aibă atâta putere și tărie, încât să înșele pe oameni; iar bunul obicei, adică, fapta bună, bunătatea și întreaga înțelepciune, să fie biruite și călcate, și să nu aibă putere spre a povăui pe oameni la lumină și la adevăr. Că după toate legile, prea cuviincios este, să biruiască totdeauna cele bune pe cele rele, și înțelepciunea pe necunoștința, dar nicidecum cele rele pe cele bune; adică necunoștința pe înțelepciune, precum zice Solomon: „Pe înțelepciune nu o biruiește răutatea” (Int. 7; 30).

Pentru aceasta frații mei creștini, să urâm și să ne ferim din tot sufletul de obiceiurile cele rele, care se țin la noi; precum poruncește Sf. Evanghelie, dumnezeieștile și Sf. Canoane, Sf. Părinți și legile împăraților; și să nu ne facem neascultători atâtor mărturii, pe care le-am pomenit mai sus. Să nu ne luăm după reformele cele născocite de unii creștini neînțelegători, atât la zidirea caselor, cât și la mâncări și băuturi și la îmbrăcăminte a bărbaților și a femeilor; pentru care reforme, poruncește Ap. Pavel lui Timotei și-i zice: „Iar de poftele tinerețelor, fugi” (II Tim. 2,22). Și care sunt poftele tinereților? Răspunde Sf. Teofilact și zice: „că este orice poftă necuviincioasă, ori dezmiardare, ori Creștinii trebuie să se întoarcă de la obiceiurile rele, slava, ori bani; care toate sunt visuri deșarte ale minții celei neasezate; fiindcă poftele acestea și fanteziile, sunt nebunești și însușite minților celor tinerești și neintarite.

6. Obiceiurile rele, au băgat în creștini înșelăciuni păgânești

Fiindcă aceste reforme și obiceiuri rele, sunt asemenea cu aerul cel stricat și purtător de moarte. Pentru aceea, precum cei ce respiră aerul cel purtător de moarte și vătămat, întâi ei se molipsesc și mor, și după aceasta, molipsesc și pe câți se apropie de dânșii și le pricinuiesc moarte; într-acest fel și câți urmează relelor obiceiuri și reformelor, ei întâi se strică sufletește, apoi strică și pe cei ce le urmează lor, măcar că nu simt; așa hotărăște Marele Vasile: „Precum la satele cele molipsite de boale, aerul cel respirat, pe ascuns bagă boala în locuitorii cei de acolo; așa și obiceiul rușinos, mari răutăți bagă în suflet, deși omul nu simte îndată vătămarea” (pag. 92, tom. I, al Octateucului). Aceste din urmă rele obiceiuri și reforme, au băgat înlăuntrul sfinteii vieți creștinești, superstițiile³ și înșelăciunile, pe care le au necredincioșii și păgânii. Și

³ Credința falsă, îhtr-alte religiiuni... (a păzi obiceiuri, care nu trebuiesc păzite). A ieși înaintea cuiva cu vas deșert, e semn rău, pentru care se va zice în cuv. 9 (Nota traducătorului).

oare, nu este, frații mei, înșelăciune păgânească a zidi creștinii cei de astăzi case mari cu ziduri înalte, strujite cu meșteșug, zugrăvite pe dinafară și mărețe la privire? Pentru aceasta și dumnezeiescul Hrisostom muștră pe creștinii care zidesc case strălucite, zicând: „Să nu fim nesățioși și nemulțumitori; să nu căutăm case strălucite; căci, suntem călători și nu stătători. De aceea, dacă cineva a cunoscut că viața aceasta este ca o cale și oștire; sau cum ar zice cineva, oaste trecătoare, nu va căuta case strălucite și împodobite" (Cuv. 23, la cea către Efes). Si Solomon zice: „Cel ce-și face casă înaltă, caută sfărâmare" (Pild. 17, 17)⁴.

Nu este obicei păgânesc a se împodobi creștinii, — atât bărbații cât și femeile — afară de cuviință cu haine strălucite și scumpe? cu luxoase încălțăminte, cu aurării, cu argintării și cu giuvaere? Nu este obicei păgânesc să clevească creștinii, să jure strâmb și să se pârască unul pe altul? Nu este obicei păgânesc a juca creștinii cărți, cube, dame și alte jocuri de acest fel și a bârfi, a glumi și a râde? Nu este păgânesc obicei și a se unge creștinii cu mirosmuri și a tine la ei parfumuri și mirosmuri ca să miroasă? Nu este obicei păgânesc, a se desfăta și a se îmbuiba creștinii, cu atâtea feluri de mâncări prea gustoase?

Și ca să zic în scurt, nu sunt mai toate obiceiurile creștinilor de acum întocmai cu obiceiurile necredincioșilor și ale păgânilor? Nu joacă și cântă și vorbesc măscări creștinii ca și necredincioșii. Nu aleargă la vrăjitori și la vrăjitoare ca să le ghicească, și fac flecarii și povești ca și păgânii? Nu se vrăjesc creștinii de către cei de altă credință, și poartă baiere spre păzirea lor, și nădăjduiesc în acestea întocmai ca necredincioșii păgâni? Nu încalecă pe cai) și armăsari buni? Nu se duc de privesc la teatre, la circuri, și la sporturi, ca și neamurile? O vai de noi! Și unde este acum un alt Ieremie, să plângă pe creștinii cei de acum, după cum a plâns, oarecând pe Evrei, și să zică pentru ei cuvintele acelea: „Cum se va negri aurul? schimbare-va argintul cel bun? vărsatu-s-au pietrele, cele sfinte la începutul tuturor ieșirilor. Fiii între vase de lut, care sunt lucruri de mâinile olarului?" (Plan. 4, 1, 2). Adică, cum s-a negrit aurul? cum s-a schimbat argintul cel curat? cum s-a aruncat în drumuri pietrele cele de mult preț și sfinte? Cum fiii cei de aur ai Sionului s-au făcut ca vasele cele de lut ale olarului!

1) Dovadă că nu se cade a încăleca creștinii pe cai, mărturisește: a) Legea Veche, care poruncește că împărații și boierii evreilor să nu aibă cai. „Nu vei înmulți, zice, ție-ți cal, și să nu întorci pe popor în Egipt după ce-ți vei înmulți cai" (II Lege. 17,16). De aici luând pricină și proorocul David, a zis: „Mincinos este calul spre mântuire, întru mulțimea puterii sale nu se va mântui" (Ps. 32,17). Pe care tâlcuind-o marele Vasile, zice: „... cu totul s-a lepădat din întrebuițarea Sfinților calul, și nici în războaie bine norocind Israil, putere călărească se vede că a uneltit, nici deosebi cineva din sfinți, folosirea cailor ca pe o potrivită a primit-o". Acum, dacă Evreii, care erau încă prunci față de creștini, și mai cu seamă, dacă împărații Evreilor și

⁴ Și într-alt loc acest dumnezeiesc Hrisostom istorisește că, un filosof intrând odată într-o casă a unui boier, care era împodobită și aurită, și cu mărgăritari și stâlpi săpați bine. Văzând însă, că și pardoseala casei aceleia este peste tot așternută cu pefc (așternuturi scumpe), a scuipat în fața stăpânului casei. Certând deci, boierul pe filosof, de ce a făcut aceasta, i-a răspuns că, nefiind loc desert pentru a scuipa, a fost silit să scuipe în fața lui, fiindcă numai aceea era goală de podoabe și așternuturi. Iar după aceasta, adaugă Sfântul și zice: Vezi cât este vrednic de răs și lesne defăimat de toți, cel care împodobește pe cele din-afară?

Și cu dreptate, căci de care pedeapsă nu e vrednic să primească, cel ce-și împodobește zidurile și sălile casei sale și celelalte lucruri ale lui, iar sufletul îl lasă neîmpodobit, urât, zdrențuros, flămând, plin de ranele patimilor și de mii de răutăți zdrențuit? „Vezi cât e vrednic de batjocorit, cel care împodobește pe cel din-afară și lesne defăimat de toți cei ce au minte? „Și într-adevăr, căci dacă zidurile și saloanele și toate celelalte le împodobești, iar sufletul îl lași mânjit, negrijit, îmbrăcat cu zdrențe, necurățit, flămând, plin de rane și de milioane de câini sfâșiat; spune-mi, de care pedeapsă nu ești vrednic? (în Ecloghi).

boierii erau oprîți a întrebuița cai și armăsari, cum a zis dumnezeiescul Vasile, cu mult mai mult creștinii cei ce au ajuns la bărbat desăvârșit ai vârstei lui Hristos, sunt oprîți de a încăleca pe cai? b) A nu încăleca creștinii pe cai, o adeverează însuși începătorul și Săvârșitorul mântuirii noastre, Iisus Hristos, carele în tot timpul petrecerii Sale pe pământ, n-a umblat călare, ci pe jos cu picioarele, a înconjurat toată Palestina, propoveduind Evanghelia împărăției cerurilor, iar când avea trebuință să meargă călare ca să împlinească proorocia n-a întrebuițat cal sau catâr, ci asin, dând pilda creștinilor și ucenicilor Săi ca să-i urmeze și ei asemenea. Iar de este cineva bolnav cu trupul, sau bătrân, și nu poate să meargă pe jos, să nu întrebuițeze cai sau catări, ci să meargă

???

Și în adevăr, păgânii cei necredincioși, se cădea să imiteze obiceiurile cele bune ale creștinilor, iar nu din contră, creștinii să urmeze amăgitoarele obiceiuri ale păgânilor. Pentru că neamurile sunt aramă și plumb; iar creștinii sunt aurul cel curat și argintul. De aceea, precum se spoiește arama și plumbul cu aur, și prin spoirea lui se strălucește și se face frumos; așa se cădea și păgânii să se înfrumusețeze și împodobească de la cinstitele și Sfintele obiceiuri ale vieții creștinilor. Dar acum, vai! se fac toate din contră; creștinii cari sunt aurul cel curat, se afumă de la slujenia aramei și a obiceiurilor celor păgân ești; argintul se face plumb, pietrele cele de mult preț, se fac pietre necinstite, și cei cari strălucesc după credință ca zăpada și ca laptele și ca lumina, se fac, din viețuire, și din fapte, ca niște funingine și cărbuni negri. Pentru aceasta plângând iarăși Ieremia zicea: „Curățitu-s-au cei sfințiți ai mei mai mult decât zăpada, luminatu-s-au mai mult decât laptele, închegatu-s-au mai mult decât piatra safirului smulgerea lor. Intunecatu-s-au mai mult decât funingimea chipul lor nu s-au cunoscut întru ieșiri. (Plan. 4; 7-8). Iar proorocul David: „Si s-au amestecat între păgâni și au deprins lucrurile lor" (Ps. 105, 34).⁵

7. Obiceiurile cele rele ale creștinilor, nu lasă neamurile să creadă în Hristos.

Creștinii au să dea răspuns și pentru neamuri Creștinii au poruncă de la Dumnezeu să se facă sfinți, precum și Dumnezeu este sfânt „Fiți sfinți, că sfânt sunt eu, Domnul Dumnezeuul vostru". (Lev. 19,2). Pentru aceasta toate lucrurile și obiceiurile creștinilor, se cuvine prin

⁵ călare pe asini (măgari) numai pentru împlinirea trebuinței și nevoia trupului, și afară de trebuință să nu iasă precum tâlcuieste Gură de Aur: „Pentru aceasta și acum, fiindcă se întâmplă unii mai neputincioși care, să aibă trebuință de dobitoace, și la acestea s-a pus măsură (de Domnul adică), arătând că nu cai, nici catări înhămând se cade a se purta, ci asini a unelti, și mai încolo a nu păși, și pretutindenea trebuința a se împlini" (în șirul celei de la Mat. cap. 20). Știi al cui este obiceiul să umble călare pe cai și cai mândri și scumpi? este al Turcilor, al Neamurilor, al Asirienilor, al Egiptenilor, al mândrului Faraon și al îngâmfatului Sinahirim, precum zice marele Vasile, și nu al creștinilor celor smeriți, și ucenici ai smeritului Ii sus. „Faraon a întrebuițat cai și călăreți; și Senahirim cel trufaș, cu fălnicia și arătarea cailor lui, s-a trufit Pentru aceasta caii și călăreții lui Faraon i-au aruncat în mare; iar lui Sinahirim i-au adormit toți călăreții lui" (Tâlc. la Ps. 32). Unele ca acestea zice dumnezeiasca Scriptură și Sf. Părinți, oprind cu desăvârșire pe creștini de a călări pe cai și catări; iar dacă în vreun loc sunt drumurile grele și cu anevoie de călătorit cu asini, este iertat creștinilor să întrebuițeze și cai sau catări; însă nu de mult preț, nici îmbrăcați și împodobiti cu multă cheltuială, ci smeriți îmbrăcați, precum se cade creștinilor. Și dacă toți creștinii nu se cade a întrebuița cai frumoși sau catări îmbrăcați cu multă cheltuială, cu cât mai mult nu se cade a întrebuița prea sfințiții Arhieriei și preoții?

urmare să fie și acestea toate sfinte, toate cinstite, toate cu bună așezare, toate evlavioase, încât văzându-le pe acestea, cei necredincioși și neamurile, nu numai să laude pe creștini ca pe o sămânță binecuvântată de Dumnezeu, precum zice Isaia: „Și se va cunoaște întru neamuri sămânța lor și a fiilor lor în mijlocul popoarelor, tot cel ce va vedea pe ei îi va cunoaște, că aceștia sunt sămânță binecuvântată de Dumnezeu" (Is. 61,9); ci să se îndemne încă să creadă în Iisus Hristos și să primească credința creștinilor.

Văzând neamurile cele necredincioase, că la creștini se țin lucruri și obiceiuri păgânești, nu se îndeamnă să creadă în Hristos, și să slăvească pe Dumnezeu și Tatăl, precum ne-a poruncit Domnul zicând: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Mat. 5,16); ci să pornesc și zic acestea: Creștinii se laudă că sunt mai buni decât noi în credință, dar și ei sunt asemenea ca și noi, pentru că lucrurile și obiceiurile pe care le facem noi, și ei le fac, și cu aceste cuvinte hulesc pe Dumnezeu și numele cel sfânt al creștinismului, și cauza acestei hule suntem noi, după cum însuși Dumnezeu, cu multă întristare zice: „Pentru voi numele Meu, pururea se hulește întru neamuri" (Isa. 52,5). Pentru aceasta foarte cu înțelepciune, și prea cu adevărat spune un părinte: „Că noi creștinii, avem să dăm seamă înaintea lui Dumnezeu, nu numai pentru noi, ci și pentru neamuri și pentru cei necredincioși."

Dacă noi am avea viață sfântă, precum și credința ne este sfântă, într-adevăr am fi tras și pe păgâni la credința noastră cea creștinească. Și aceasta este pricina pentru care Domnul a asemănat împărăția cerurilor, și propovăduirea dumnezeieștii Evanghelii cu aluatul. „Asemenea este împărăția cerurilor, ca aluatul pe care luându-l femeia I-a ascuns în trei măsuri de făină, până ce s-a dospit toată" (Mat. 13,33), ca să ne arate prin asemănarea aceasta, că, precum aluatul când se va frământa cu făina, schimbă întru asemănarea lui toată făina aceea și o prefăce în aluat, și acela iarăși poate să schimbe altă făină și să o facă iarăși aluat. Într-acest chip, și Domnul, a pus întâi pe Apostolii Săi, ca pe un aluat al credinței în cele trei neamuri ale oamenilor, al Iudeilor, zic, al păgânilor și al Samaritenilor (că aceștia erau între iudei și neamuri), dar nici iudei desăvârșiți, și nici neamuri desăvârșite; și așa frământându-se, ne-au făcut aluat asemenea lor, sau asemenea creștinilor. A lăsat deci pe ceilalți oameni, adică pe cei necredincioși și necinstitori de Dumnezeu, ca să-I prefăcem noi creștinii în credința lui Hristos, și ca un aluat ce suntem, să-i frământăm pe toți și să-i facem aluat asemenea nouă, adică credincioși creștini.

Acum socotiți, de câtă osândă suntem noi vrednici! Apostolii, cari erau atât de puțini, au întors pe cei mai mulți din oameni la buna credință, iar noi care suntem atât de mulți, nu putem acum să întoarcem pe cei puțini necinstitori de Dumnezeu ce au mai rămas. Pentru ce? Pentru lucrurile noastre cele viclene și pentru viața și petrecerea noastră cea păgânească și stricată; de aceea a zis dumnezeescul Gură de Aur: „Pentru aceasta a amestecat Dumnezeu mulțimea celor ce credem Lui, ca să împărțăm pe ceilalți din cunoștința noastră (creștinească). ...Că dacă 12 oameni pe toată lumea a frământat-o, înțelegeți, câtă este răutatea noastră, când atâția fiind, să nu putem îndrepta pe cei ce au mai rămas, atâtea milioane fiind noi, am fi de ajuns să se facă frământătura" (Omil. 46, la Mat.)⁶.

⁶ Cei înțelepți, împart populația lumii cunoscute, în 30 de părți, dintre care, 19 părți sunt Păgâni și slujitori de idoli; iar cele 5 sunt și se numesc Creștini; iar 6 sunt Turci. Deci, socotiți câtă osândă vom lua noi creștinii, fiindcă pentru reaua noastră viețuire, noi ne-am împuținat, iar închinătorii de idoli și Turcii, s-au înmulțit (Vezi pentru aceasta în cartea „Îngăd. religiunilor").

8. Ce certări iau cei ce urmează obiceiurile păgânești

Prin urmare, fraților, dacă până acum am urmat relelor obiceiuri vătămătoare de suflet, ale păgânilor și necredincioșilor, de astăzi înainte, să ne pocăim și să încetăm de la acestea, și să ne temem de certările și afuriseniile cu care dumnezeiții Apostoli canonisesc și pedepsesc pe cei ce fac obiceiuri păgânești; căci așa zic ei în asezământurile lor: „Dacă cineva urmează obiceiurile elinești, ori basmele iudaicești, ori să înceteze, ori să se scoată afară din Biserică” (Car. 8, cap. 32). Ați auzit, creștinilor, ce poruncesc Sf. Apostoli? Oricare, zice, va urma obiceiurile Elinilor și ale Neamurilor, sau basmele Evreilor, acesta, ori să lase acele obiceiuri și să înceteze, ori de nu va înceta, să se scoată și să se depărteze de la Sf. Taine și din Biserică și de însoțirea creștinilor, și să se socotească ca un necredincios și păgân. Vrednic de mirare este, că dumnezeiții Apostoli zic aceasta și pentru cei necredincioși, care cer credința cea în Hristos. Adică, dacă vreun necredincios și păgân va cere să se boteze și să creadă în Hristos, acesta, sau să înceteze de la elineștile obiceiuri, sau de nu va înceta, să se lepede și să nu se primească la credință.

Să auzim însă și deosebit pe Apostolul Pavel cât de înfricoșat ne poruncește nouă creștinilor, să nu umblăm ca celelalte neamuri cu mintea deșartă și întunecată și depărtată de la Dumnezeu, pentru necunoștința și îhvățoșarea inimei lor: „Drept aceea, aceasta zic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu-mi umblați voi, precum și celelalte neamuri umblă întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte înstrăinați de viața lui Dumnezeu, pentru necunoștința care este întru ei, pentru îhvățoșarea inimei lor” (Ef. 4,17).

Deci, să arătăm întru noi, fraților, acele luminate semne, cu care ne despărțim și ne deosebim de Neamuri, și prin acestea, să ne cunoaștem că noi suntem adică botezați, iar aceia nebotezați; că noi suntem creștini, iar aceia păgâni; noi suntem binecredincioși și Ortodocși, iar aceia, necredincioși și rău slăvitori. Și care sunt semnele acestea? Răspunde dumnezeescul Grigorie Nisis și zice, că nu este schimbarea și deosebirea firei și a caracterului omenesc. Nu. Fiindcă, firea pe care o au creștinii, aceiași o au și păgânii și același caracter al trupului pe care îl au creștinii înainte de a se boteza, îl au și după botez; căci firea omenească rămâne una și aceeași, fără a se schimba. Dar zice, că semnele cele arătate ale creștinului sunt, deosebirile cunoștinței spre mai bine, schimbarea curatei vieți și sfinte, a lăsa creștinii obiceiurile lor cele vechi și rele și a întrebuița alte obiceiuri bune, care se potrivesc cu viața lor cea nouă după Hristos.

Acestea sunt semnele care deosebesc pe omul cel nou de cel vechi; acestea sunt semnele care despart pe creștini de păgâni și pe cei botezați în numele lui Hristos, de cei necredincioși și nebotezați. „Arată-mi mie după tainicul Dar al Botezului, și pe chipul schimbării și prefacerea spre mai bine, prin curata viețuire...Căci caracterul trupului rămâne neschimbat și privirea firilor și plăsmuirea nu se schimbă; ci este trebuință întru toate de o curată lămurire, prin care să se arate și să se deosebească omul cel de curând născut și nou, de cel vechi, prin oarecare semne. Și aceasta socotesc să fie mișcările cele din voința sufletului, care despărțindu-se pe sine de obiceiul cel vechi, își va croi altă viețuire mai nouă, arătând luminat celor cunoscuți, că ei sau făcut alții din alții, nici un semn al obiceiului celui vechi purtând”(Cuv. la Botez).

9. Creștinii nu trebuie să urmeze pe cei ce scornesc obiceiuri rele. Nu se cuvine să se lupte cu cei care îndreaptă obiceiurile rele. Cei ce le stau împotriva, cu cine se aseamănă

Pentru aceea, dacă vreun creștin, cleric sau mirean, bărbat sau femeie, ar voi să născocască vreun nou și rău obicei, sau vreo născocire necuviincioasă creștinilor și vătămătoare de suflet; sau în mâncări, sau altceva asemenea; păziți-vă bine și luați aminte, frații mei să nu-i urmeze nimenea dintre voi, sau să-i laude că a făcut bine; fiindcă și voi același păcat veți avea cu cel ce a născocit acel rău obicei și deopotrivă vă veți munci. Pentru aceasta, poruncește Marele Vasile și zice: „Că nu se cuvine să urmărim stricatelor înșelăciuni a celor mulți, și să întărim pe cele rele prin împărtășirea lucrului" (Hotar, pe larg 40). Ce zic? Ba nici odată nu se cade să faceți sau să imitați acel rău obicei și reformă; ci din tot sufletul să-i urâți și să vă întoarceți dinspre el. Așa vă poruncește durhnezeescul Gură de Aur, zicând: „Nu-mi spune mie obiceiul, pentru că de va fi lucru rău, nici odată să nu se facă; iar dacă nu este rău, să se facă totdeauna" (Omil. 12, la cea dintâi către Cor.).

Iar de s-ar afla iarăși vreun creștin temător de Dumnezeu, preot, sau mirean, bărbat sau femeie, care prihănește și ceartă vreun obicei rău, și caută în tot chipul să-i distrugă din temelie, pentru că vătămă și muncește sufletele creștinilor, păziți-vă bine și luați aminte, frații mei, să nu vă sculați asupra lui să-i faceți vreun rău și să-i clevețiți cum că caută să strice acel vechi obicei pe care I-a păzit atâția oameni, că de veți face așa, sunteți asemenea cu evreii cei fără de lege și ucigători de Dumnezeu, cari mărturisind minciuni împotriva Sf. întâi mucenic și arhidiacon Ștefan, îl învinuiau spunând: „Ștefan a zis, că Iisus Nazarineanul vrea să strice obiceiurile pe care le-a predat Moisi Evreilor". Că l-am auzit pe el zicând: „Că Iisus Nazarineanul acesta, va strica locul acesta, și va schimba obiceiurile care ne-a dat nouă Moisi" (Fapt. 6,14).

Să zic ceva încă și mai înfricoșat? Toți cei care parasc și caută să facă rău omului celui ce voiește să strice obiceiurile cele rele și vătămătoare de suflet, și să întărească altele bune și Creștinii trebuie să se întoarcă de la obiceiurile cele rele folositoare, unii ca aceștia, sunt mai răi încă și decât dracii. Aceasta se dovedește din istoria spusă la faptele Sf. Apostoli, care zice așa: Era odată la Filipeni, apostolul Pavel cu apostolul Sila și Timotei, propoveduind Evanghelia. Acolo se afla și o slujnică a unui Elin ce avea duh pitonicesc, adică drac ghicitor, întâlnindu-se deci slujnica aceea cu Apostolii, când se duceau la rugăciune, mergea în urma lor și striga: „Oamenii aceștia sunt robi Dumnezeului celui prea înalt și vă vestesc vouă calea mântuirii" (Fapt. 17).

Deci auzind-o Pavel, s-a milostivit și a scos dracul dintr-însa. Dar stăpânii slujnicei aceleia văzând că au pierdut câștigul ce-l căpătau din ghicirile ce le făcea dracul, prin slujnica lor, s-au sculat asupra lui Pavel și a lui Sila, și a celorlalți Apostoli, și i-au dus în târg, dându-i ostașilor și zicând: „Acești oameni tulbură cetatea noastră. Iudei fiind, și vestesc obiceiuri care nu este slobod nouă a le pruni, nici a le face, Romani fiind noi" (Fapt. 16,20). Socotiți, fraților! Dracii strigau că Apostolii vestesc calea mântuirii, iar oamenii strigau că propovăduiesc alte obiceiuri noi. Pentru aceasta și creștinii care grăiesc de rău pe oamenii ce caută să strice obiceiurile cele vechi și rele și să întemeieze altele bune și sfinte, sunt mult mai răi și decât dracii.

Incheiere

Dar voi, iubii mei frați, nu vă asemănați cu acești oameni, adică cu stăpânii slujnicei vindecate, nici să vă arătați și de cât dracii mai învârtoșați, ci mai ales lăudați prin cuvinte și imitați cu lucrul pe oamenii cei ce se silesc și se nevoiesc să strice obiceiurile cele vătămătoare de suflet, ce se țin în locurile voastre; și să-i aveți pe ei, ca pe niște făcători de bine și binevoitori mântuirii sufletelor voastre, ai vieții și pricinuitori veșnicilor bunătăți. Ca prin lucrarea dimpreună a tuturor, să se stingă din viața și petrecerea creștinilor, păgâneștile obiceiuri ce au stăpânit până acum. Să se sădească și să crească copaci mari, înflorind, cu timpul, bunele și folositoarele de suflet obiceiuri ale strămoșilor și sfinților noștri creștini din vechime. Cu darul și iubirea de oameni, a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slava și stăpânirea, împreună cu Tatăl și Sfântul Duh, în vecii vecilor.

Amin.

CUVANT II

Care învață pe creștini, că nici de cum nu se cade a cânta cu organe, nici să joace și să cânte din gură.

PRECUVÂNTARE

Vai! celor ce se scoală dimineața și umblă după „băutură bețivă, așteptând până seara, că vinul îi va arde pe ei. Cu chitare, cu alăute, cu timpane și cu fluiere beau vinul; iar spre lucrurile Domnului nu caută, și lucrurile mâinilor Lui nu le socotesc. Pentru aceasta s-a luat în robie poporul meu, ca n-a cunoscut pe Domnul și mulți au murit de foame și de sete de apă. Și și-a lărgit iadul lăcomia sa, și și-a deschis gura sa fără de încetare" (Is. 5; 11-14).

Iată iubii mei creștini, ce înfricoșate cuvinte a grăit Duhul Sfânt prin prorocul Isaia împotriva celor ce mănâncă și bea cu alăute și cu timpane! Iată care este hotărârea înfricoșată dată de Dumnezeu asupra celor ce cântă cu felurite organe, joacă și cântă din gură! Iată cât de jalnice sunt glasurile care strigă Atotțiitorul, văicărind pe toți cântătorii din organe, pe toți jucătorii și pe cei ce cântă din gură. Vai! zice și amar celor ce se scoală de dimineață din somn, și aleargă să bea rachi. Vai! celor ce zăbovesc în cârciumi până seara, pentru că vinul și rachiul îi va arde de tot! Aceștia beau vinul cu alăute, cu chitare, cu timpane și cu fluiere, iar la poruncile Domnului nu voiesc să caute, și lucrurile lui Dumnezeu nu le socotesc. Pentru aceasta poporul meu se va robi, și mulți din ei vor muri de foame și de sete; pentru că nu cunosc, nici se tem de Domnul și iadul s-a deschis și și-a lărgit gura ca să-i primească.

Trei pedepse înfricoșează Dumnezeu cu aceste cuvinte, să dea celor ce cântă din organe, joacă și cântă din gură: 1) Robia: „Pentru aceasta s-a luat în robie poporul meu"; 2) moarte de foame și de sete: „Si mulți au murit de foame și de sete de apă"; și 3) munca și

osânda, jos în Iad: „Și și-a lărgit iadul lăcomia sa și și-a deschis gura sa fără de încetare". Toate trei pedepse sunt într-adevăr înfricoșate și groaznice, căci nu pedepsesc numai trupul, ci și sufletul; nu pedepsesc numai în viața aceasta, ci și în cea viitoare.

Și ce este mai rău decât robia? Ce altă răutate e mai mare, decât a muri de foame? Ce pedeapsă mai înfricoșată, decât întunericul iadului și decât munca cea veșnică? Pentru aceasta apucând mai înainte a zis Dumnezeu despre acești muzicanți și jucători și cântători din gură: Vai și amar! Fiindcă, vai, după cum tâlcuiește marele Vasile, înseamnă că: „Tânguitor este graiul" (Cuv. pentru cei bețivi). Deci, cu adevărat sunt vrednici de plâns cei ce cântă din organe și cei ce cântă din gură și joacă; căci se lipsesc nu numai de viața aceasta prin robie și prin a muri de foame; dar se lipsesc încă și de împărăția cerurilor și moștenesc numai și numai pedeapsa muncii și iadul. Pentru aceasta și eu am voit astăzi să vorbesc către voi, frații mei creștini și să vă arăt câte rele au pricinuit și pricinuesc muzicile, jocurile și cântecele din gură și prin urmare să vă dovedesc că, nu se cade creștinilor să întrebuițeze acestea; și luați aminte ca să înțelegeți.

10. Câte rele pricinuesc jocurile și horele

Cea dintâi și mai mare răutate, pe care a pricinuit-o și o pricinuesc cântecele și jocurile, este închinarea de idoli. Vrei să te adeverezi? Urmează-mi să mergem la Muntele Sinai. Aici, proorocul Moisi, suindu-se să primească Legea cea scrisă de Dumnezeu, a vorbit cu El patruzeci de zile și patruzeci de nopți, iar poporul Evreilor jos, văzând că întârzie Moisi a se pogori din Munte, s-a sculat asupra lui Aaron, fratele lui Moisi, și au cerut să le facă Dumnezeu.

Iar Aaron, adunând toți cerceii de aur de la femeile evreilor, i-a turnat în topitoare și din topitoare a ieșit un chip de vițel; și le-a zis lor: „Aceștia sunt dumnezeii tăi Israile, care te-au scos din pământul Egiptului" (Ieș. 32,4). Atunci poporul văzând idolul s-a bucurat și șezând a mâncat și a băut și după aceasta s-a sculat și a început să joace, aducând jocurile ca o slujbă și închinăciune și cinste idolului. „Și a șezut poporul de a mâncat și a băut, și s-a sculat să joace" (Ieș. 32,6). Pentru aceasta zice și marele Vasile că: „Jocul lor era închinarea de idoli" (Cuv. contra beț).

A doua răutate pe care a pricinuit-o și o pricinuesc cântările și jocurile, este jurământul mincinos și blestemul; căci citim la Judecători, că după ce cele 11 neamuri ale lui Israil au bătut pe neamul lui Veniamin, pentru acea mare desfrânare ce o făcuse femeii Levitului, n-au scăpat din ei decât numai 600; și au făcut jurământ lui Dumnezeu și au pus blestem asupra celor ce vor da femeii la cei 600 care au scăpat. „Că s-au jurat fiii lui Israil, zicând: blestemat să fie cel ce va da femeie lui Veniamin" (Jud. 21,18).

Cu toate acestea s-a făcut călcarea acestui jurământ și blestemul acesta s-a întors asupra lor, deși nu de-a dreptul, ci cu vicleșug, din pricina jocurilor. Pentru că niște femei din cele ce locuiau în Silom, au ieșit și jucau la sărbătoarea Domnului, pentru aceasta s-au apucat cele 11 neamuri și au sfătuit pe neamul lui Veniamin, să se ducă să răpească acele femei care jucau și să le aducă la locul lui Veniamin și acolo să le aibă de femei. „Mergeți și vă ascundeți în vii, și când veți vedea că au ieșit fetele celor ce locuiesc în Silom, jucând cu danturi, să ieșiți din vii, și fiecare bărbat să-și răpească lui femeie, din fetele Silomului, și să mergeți în pământul lui Veniamin" (21,20).

A treia răutate, pe care a pricinuit-o și o pricinuesc cântecele și jocurile, sunt vărsările

de sânge și uciderile; ucideri, nu de oameni simpli și cum s-ar întâmpla, ci oameni prooroci și înainte mergători; și această dovadă este foarte lesne de aflat. Pentru că oricine va deschide Evanghelia cea de la Matei, și va citi la cap. 14, va vedea acolo că, pentru jocul necinstitei fete a preacurvei Irodiada înaintea lui Irod, și pentru plăcerea jocului ei, a înduplecat pe Irod să trimită ca să taie în temniță capul celui mai mare decât toți proorocii, al dumnezeescului Ioan înaintemergătorul, și să-i dea ei ca dar pentru joc, acel sfânt și prea cinstit cap proorocesc, pe care îl cinsteau și i se închinau în pustie, fiarele sălbatice și leu.

Și ce alt rău, iubite, nu se pricinuieste din jocuri și din cântarea cu organe și din gură? Din acestea se nasc împodobirile trupului și înfrumusețările. Că cei ce se duc să joace și să cânte, — ori bărbați, ori femei de vor fi — întâi se împodobesc și se înfrumusețează cu haine strălucite și cu podoabe și apoi se duc. Din aceasta se naște purtarea miresemelor și a parfumurilor; din aceasta se nasc privirile ochilor, cele fără rânduială și necinstite; din acestea se pricinuiesc auzirile cele curvești; din acestea se pricinuiesc vorbirile cele rușinoase și glumele și necuviincioasele râsuri și chipurile și mișcările cele fără rânduială; din acestea se nasc poftele cele trupești și curviile cele din inimă și preacurviile, precum a zis Domnul: „Tot cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dânsa, întru inima sa” (Mat. 5,28).

Căci dacă cineva din întâmplare, întâlnind o femeie și va pofti frumusețea ei, curvește și preacurvește cu dânsa, întru inima sa; cu cât mai mult curveșc și preacurveșc în inima lor, atât bărbații cât și femeile care se duc într-adins la horă, numai și numai ca să vadă frumusețile bărbaților și ale femeilor? Și mai cu seamă când bărbații apucând femeile și jucând cu ele, se aprind mai mult spre poftă trupească și diezmierdare, prin atingerea⁷ și apucarea cu mâinile. Să zic ceva și mai mult? De la jocuri și cântece din gură se fac însă și curviile și preacurviile cele cu fapta și cu lucrul. Pentru aceasta înțeleptul Sirah poruncește, să nu se apropie cineva de femeia cântăreață, ca să nu cază cu ea în curvie. „Cu muierea cântăreață să nu fii adesea, ca nu cumva să te prinzi în meșteșugul ei” (Cap. 9,4); și Marele Vasile hotărăște că, femeile care joacă, dacă ar fi fecioare, își pierd fecioria lor, iar de sunt măritate pierd întreaga înțelepciune; că zice: „Miști picioarele și sari nebunește, și joci jocuri care nu ți se cuveneau; fiind trebuință de a-ți pleca genunchii spre închinăciune? Pe cine să tânguiesc? Pe fetele cele neispitite de nuntă, sau pe cele supuse jugului nunții? Că acelea s-au întors neavând fecioria, iar acestea, curățenia n-au dus-o înapoi bărbaților” (Cuv. asupra celor ce se îmbată).

11. Cu ce se aseamănă cântecele din organe și horele. — Unde se fac hore, acolo este și diavolul — La Botez creștinii au dat făgăduință să nu cânte din organe, nici să joace — Căci cântecii și jocurile sunt pompă a satanei

Pentru aceasta cu toată dreptatea se cade a numi cineva cântecele din organe, jocurile și cântecele din gură, școala satanei, căci satana și diavolul este cel întâi învățător, iar slujitorii lui, dracii, sunt subînvățători. Cei întâi școlari însă, sunt cei ce cântă cu viorile și cu alte organe; iar elevi și eleve, sunt bărbații și femeile care joacă și cântă din gură. Lecțiile care se predau la școala aceasta sunt: desfrânarea și nerușinarea, rușinoasele cuvântări și nebunestile grăiri, curviile și preacurviile, sodomiile și orice alt păcat.

⁷ Lăsăm să judece singuri creștinii cei de acum, care își dau fiii și fiicele la școala de dans, unde, nu numai atingeri fac, dar și îmbrățișări rușinoase și necuviincioase creștinilor și prea vătămătoare sufletului. Nota Trad.

Se cade încă a numi cineva cântecele și jocurile sport (întrecere) și luptă a diavolului; iar loc al nevoinței și stădie, este casa în care se lucrează și se săvârșesc acestea; răsplătitor însă și dătător de cununi, care sade pe scaunul cel înalt al casei, este diavolul.

Privitori ai sportului, sunt toți dracii care privesc și se bucură; iar luptători și nevoitori sunt jucătorii și cei ce cântă din organe și din gură, fie bărbați, fie femei. Și oricine din aceștia, cântă din organe sau joacă, sau cântă din gură mai bine decât altul și-l întrece, primește în loc de cunună, păcatul și veșnica muncă. Pentru aceasta prea potrivit și prea înțelepțește a zis hotărâtor dumnezeescul Ioan Gură de Aur, că, unde se fac hore și sunt orchestre, acolo negreșit, este și diavolul; „Eu îndrăznind, dau pe față că, unde este dans, acolo e și diavolul; și că curvia, nu numai înverșunați face, ci și ucigători de nevinovați” (Matei 14).

Și iarăși acest Gură de Aur zice: „Ce faci nepriceputule om? Tu chemând la casa ta organe și făcând jocuri, te faci al doilea Irod. Pentru că imiți pe Irod acela și aduci la masa ta ca o altă Irodiadă, femei și bărbați jucători? Că deși pe Ioan nu-l omori, dar cu adevărat omori mădularele lui Hristos, adică atâtea și atâtea suflete ale celor ce joacă și a celor ce șed la masa ta și privesc, ceea ce este și mai rău. Pentru că acel diavol, care atunci prin jocul Irodiadei, a ucis pe Ioan, același și acum prin jocuri, ucide sufletele celor ce șed și privesc. „Că deși nu se ucide, Ioan, ci mădulările lui Hristos care este mult mai înfricoșat; căci nu cap pe tîpsie cer cei care joacă acum ci sufletele celor ce șed și privesc că deși nu stă de față fata Irodiadei, ci diavolul care juca atunci prin aceia, și acum joacă prin aceștia, și sufletele celor adunați, prinzându-le și robindu-le, fuge” (Omil. 48, la Mat).

Și într-alt loc acest Hrisostom, loc de curvăsărie numește casa acelui om, care aduce curve la ea și joacă: „Loc de curvie ți s-a făcut casa ta, patimă și strechie, și nu este rușine să năimești aceste dezmierdări?” (Cuv. I, către Coloseni).

Deci, pentru aceasta, frații mei creștini, frații mei prea iubiți și mult doriți, încetați pentru dragostea lui Dumnezeu, și pentru Sângele lui Iisus Hristos, cel ce a murit pentru a voastră mântuire, încetați vă rog de la aceste cântări din organe, jocuri și cântece din gură lumești, fiindcă acestea sunt lucrurile diavolului și paguba vieții voastre; sunt pierzătoare mântuirii sufletului vostru; sunt lucruri și fapte nu ale creștinilor care sunt ucenicii lui Iisus Hristos și fiii luminei și moșteni împărăției cerurilor, ci sunt lucruri și fapte ale Elinilor, ale Evreilor, ale Turcilor, ale necredincioșilor și păgânilor, cari sunt întunecați de înșelăciunea diavolului și nu știu nici ce cugetă, nici ce lucrează.

Dacă până acum ați fi fost dedați la astfel de satanicești și păgânești îndeletniciri, de astăzi înainte însă, lăsați-vă de acestea și urâți-le pe ele. Și dacă cineva dintre creștini, vă îndeamnă silindu-vă a vă duce la casa lui ca să cântați din organe, sau să jucați și să cântați cântece curvești, păziți-vă cu dinadinsul și nu-l ascultați, măcar stăpânitor de ar fi, măcar vreunul din cei sfințiți, sau și mirean; fiindcă ei nu pot să vă ajute în ziua judecății sau să vă scape din muncă.

Voi, când v-ați botezat în sfânta scaldătoare, în numele Sfintei Treimi, ați dat făgăduință înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor și a oamenilor, ca să vă întoarceți și să urâți toate aceste lucruri diavolești și de ce acum călcați făgăduințele voastre? Vrei să te adeverezi creștine cum că te-ai făgăduit la sfântul Botez să nu cânti din organe, nici să joci și să cânti din gură? Ascultă: Când tu te botezi, mărturisești înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor aceste cuvinte: „Mă lepăd de satana, și de toate lucrurile lui și de toată cinstea lui”.

Ce va să zică „mă lepăd”? Răspunde Sf. Chiril al Ierusalimului și zice că, va să zică: eu răstorn și stric tocmeala aceea și învoiala ce a făcut-o Adam, și dimpreună cu Adam toată firea

omenească la sfatul diavolului, ca să calce porunca lui Dumnezeu și să mănânce din rodul pomului cunoștinței. Această tocmeală, eu o stric prin sfântul Botez, pe care-l primesc; scuipt toată slava satanei și puterea lui, lepăd prietenia și unirea lui, mă întorc și urăsc toate lucrurile lui, adică, orice fel de păcat. Mă întorc și urăsc toată pompa lui.

Și care este pompa și slava satanei? Este toată înconjurarea răutăților care îl însoțesc, adică: teatrele, felurile cântece din organe, drăceștile jocuri, sataniceștile cântări din gură, alergările de cai, sporturile și altele asemenea. Iar după ce ai făgăduit acestea, încă ai mărturisit și ai zis, că: Mă împreună cu Hristos?"

Ce va să zică „Mă împreună cu Hristos?" Răspunde însuși Sfântul Chirii într-o învățătură pentru cei chemați, și zice că, va să zică: „Eu fac tocmeală și făgăduință, să fiu rob lui Hristos, să mă supun poruncilor Lui și să săvârșesc voia Sa." Zic încă și sfinții Apostoli în așezământurile lor, cartea 3, Cap. 18: „Deci cel botezat să fie străin de necredință, nelucrător către păcat; prieten iubit lui Dumnezeu, vrăjmaș diavolului, lepădat de satana, de puterea și de înșelăciunea lui, și de toate lucrurile lui, neîntinat, curat, cuvios, iubitor de Dumnezeu, fiu lui Dumnezeu."

12. Crestinii nu se cade sa cante cu organe si sa dantuiasca la Pasti, sărbători si la lăsatul de carne

Ați auzit, fraților, ce înfricoșate mărturisiri și făgăduințe ați dat la sfântul Botez? Deci, aceste făgăduințe să le pomeniți totdeauna și să nu le uitați; pentru că voi, poate le veți uita, dar Dumnezeu nu le uită, fiindcă le are scrise în cartea Sa și de acolo este cu neputință să se șteargă vreodată, ba încă aveți să dați seama pentru ele în ziua judecării și cu acestea, are să vă judece înfricoșatul Judecător și să vă zică: Voi, v-ați făgăduit la sfântul Botez să urâți pe diavolul și toate lucrurile, cinstea și slava lui, și de ce n-ați păzit făgăduința voastră? „Robi vicleni, prin gura voastră vă voi judeca. Legându-le lor mâinile și picioarele, luați-i pe ei și-i aruncați într-o întineric cel mai din afară" (Mat. 22,13). O, jalnică întâmplare! O, pagubă vrednică de plâns!

Drept aceea, că să nu pătimiți și voi, frații mei, această osândă când auziți muzici și jocuri și cântece lumești, astupați-vă urechile, fugiți ca de foc de la casa aceea și locul unde se joacă. Și dacă diavolul și gândul cel rău din inimă vă silește și vă zice: duceți-vă și voi de priviți, nu-l ascultați, ci ziceți-i: Noi am dat, făgăduință lui Dumnezeu să urâm aceste lucruri și să fugim de pompa satanei; și făgăduința noastră este scrisă în cartea lui Dumnezeu. Și deci, cum putem, noi ticăloșii, să o călcăm și să ne muncim pentru aceasta? Mergi înapoia noastră satano și răule gând, nu te vom asculta ca să ne mai ducem. Dar ce zic unii? Bine, în alte zile nu se cade să cânte cineva și să joace, dar când este praznic și sărbătoare, când vin Pastile, când sunt zilele luminilor, când este lăsatul de carne, atunci cum să arătăm bucuria și veselia noastră? Cum să arătăm că prăznuim și lăsăm sec de carne? Fără numai să tragem cu pușca și să cântăm versuri în cinstea sărbătorii noastre, și într-o bucuria sufletelor noastre. Acestea sunt pricinuiți nebunești, pe care le pun înainte unii. Dar ascultați nepricepuților oameni cei ce pricinuiți unele ca acestea: Serbările și praznicile sfinților, nu s-au făcut pentru alt scop, fără numai spre a se aduna la acestea creștinii, ca să asculte isprăvile sfinților care se prăznuiesc și

după puterea lor, să-i imite și să le urmeze lor, și așa să primească în sufletul lor evlavie, îndreptare și luare aminte cu amănuntul în viața lor. Căci așa zice prea aurita limbă a lui Gură de Aur: „Praznic este, arătare a lucrurilor cele bune, suflet evlavios și viață cu scumpătate” (Cuv. 28, la cea I către Cor.). Deci, dacă tu, creștine, nu faci într-acest fel la praznicile sfinților, ci chemi muzicanți și joci și cânti din gură, nu mai slăvești, nici cinstești pe sfinții cei serbați, ci mai mult îi necinstești.

Căci faci acele lucruri pe care le urăsc sfinții și se întorc dinspre ele; pentru că nu urmezi sfinților, ci urmezi păgânilor. Ce zic? Tu cu organele, cu jocurile și cu cântecele care le întrebuințezi în sărbători, nu cinstești pe sfinți, ci cinstești și slăvești pe diavolul; pentru că aceasta este pompa și slava diavolului, și te faci murmător, nu sfinților, ci diavolilor.

De asemenea și Pastile se fac, ca să-și aducă aminte creștinii, cum Fiul lui Dumnezeu, cu patimile Lui, cu Crucea, cu moartea și cu Sf. învierea Sa, i-a răscumpărat din mâna diavolului, și i-a izbăvit din iad; i-a slobozit din moarte și le-a dăruit învierea și împărăția cerurilor. Și așa să mulțumească pentru toate aceste faceri de bine și dăruiri' lui Hristos, care a pățimit, S-a răstignit, a murit și a înviat pentru dragostea lor.

13..Creștinii nu se cade să tragă cu pușca la Paști

Acum, frații mei creștini, vă lasă inima și conștiința voastră, ca în loc să mulțumiți și să slăviți pe prea dulcele Iisus Hristos, pe Dumnezeu și Tatăl, și Făcătorul vostru, voi să-i necinsteți și să-i ocărăți cu diavoleștile lucruri pe care le faceți în zilele învierii Lui? El să pătimească atâtea patimi, ca să omoare păcatul, și voi iarăși să-i înviați? El să îhvieze, ca să vă ridice din răutăți, și voi să cădeți iarăși în acestea? Și când? Chiar în zilele întru care v-a ridicat. O! ce mare nemulțumire! O! neauzită împietrire de inimă a creștinilor! Voi tot sfântul post și săptămâna cea mare, ridicați mâinile voastre ca să vă rugați și să faceți cruce; iar când vin Pastile, îndrăzniți de faceți mâinile acestea organe păcatului? Și cântați cu Ura, cu vioara, cu chitara și cu alte drăcești organe? Voi cu limba și cu buzele voastre vă împărtășiți în ziua de Paști, cu trupul și sângele lui Hristos și cântați atâtea duhovnicești și dumnezeiești cântări și apoi, tot cu aceeași limbă și buze să cântați lumește și să grăiți curvești și drăcești cântece? Voi cu picioarele voastre, stați în biserica lui Dumnezeu și faceți metanii și plecări de genunchi, îhchinându-vă lui Dumnezeu atotțitorului; și când vin Pastile, vă lasă inima să bateți cu aceleași picioare și să săriți ca țapii? Să jucați ca cei nebuni și îndrăciți și cu aceste fără rânduială mișcări, să vă închinați diavolului? În sfârșit, voi vă faceți în sfintele zile ale marelui post și la Paști biserici lui Dumnezeu și ale Sfântului Duh, și iarăși tot voi să vă faceți locaș diavolului și duhurilor celor viclene, cu sataniceștile muzici și cu jocurile și cântecele pe care le uneltiți?

Acestea sunt lucruri nepotrivite creștinilor. Pentru că ce unire are lumina cu întunericul? Diavolul cu Hristos? Biserica lui Dumnezeu cu capiștea idolilor? Precum zice Pavel: „Că ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Sau ce unire are Hristos cu veliar? Sau ce parte este credinciosului cu cel necredincios?” (II Cor. 6,14). Precum am mai spus, la Paști și în zilele acestei sărbători nu se cade creștinilor să cânte din organe, să joace și să cânte din gură; tot așa zicem că nu se cade în aceste zile să tragă cu pușca, sau cu pistolul, sau cu alte arme de acest fel; deoarece lui Hristos cel ce a înviat, nu numai că nu-I trebuiesc acestea, ci încă le și urăște, și se îngreșează de ele: a) pentru că cu acestea mulți din oameni se vătămă, și de multe ori se și omoară; iar b) căci cu pocniturile lor

nu lasă pe creștini să asculte slujba și troparele cele duhovnicești și cântările Invierii.

Că de ar fi fost descoperit în vechime praful și armele de împușcat și ar fi împușcat creștinii cu ele la Paști, prea cu adevărat, toți sfinții și dumnezeieștii Păruți, aveau să scrie pentru aceasta și s-ar fi silit a dezrădăcina un obicei rău și păgânesc ca acesta. Că al neamurilor este a împușca cu niște arme ca acestea la praznicile lor, și nu al creștinilor. Iar creștinilor le este cuviincios să tragă numai clopotele și toaca, și să cânte „Hristos a Inviat” și celelalte cântări făcătoare de bucurie ale Sf. Invierii.

14. Dumnezeu se mânie, la sărbătorile creștinilor, pentru cântatul din organe și pentru jocuri

Cu adevărat, fraților, voi cu neorânduielele ce faceți în zilele sărbătorilor și la Paști, atât de mult întărâtați spre urgie pe Dumnezeu, încât îl faceți să vă înfricoșeze și să vă zică cuvintele pe care le-a zis odinioară evreilor, prin proorocul Aamos, adică, că are să întoarcă sărbătorile și praznicile voastre întru plângere și jale, și duhovniceștile voastre cântări, în tânguire și lacrimi: „Și voi întoarce sărbătorile voastre în plângere, și toate cântările întru tânguire” (Aamos. 8, 10); precum pentru aceste lucruri a făcut și pe timpul Macaveilor, deoarece citim la ei că: „Sfințenia Ierusalimului s-a pustiit ca pustia, praznicile lui s-au întors în jale, sâmbetele lui întru batjocură, cinstea întru defăimare” (I. Mac. 1,14).

Voi cu muzicile, cu jocurile și cu cântecile din gură, cu bețiile, cu războaiele, cu luptele și cu alte răutăți care le faceți la sărbători și la Paști, siliți pe Dumnezeu să strige, că a urât și nu mai voiește astfel de praznice, ci se îngreșează de sărbătorile voastre: „Urât-am, lepădat-am sărbătorile voastre, și nu voi mirosi întru adunările voastre” (Amos, 5,21).

Și dacă Dumnezeu, pentru păcatele evreilor, a urât și n-a voit să mai asculte la dumnezeieștile cântări ce-l cântau, și la Sf. organe și duhovniceștile jocuri ce le jucau în lăuntru Bisericii Sale; și cu toate că ei cântau din ele spre slavoslovie, cinstea și marea cuviință a sf. Său nume, în zilele sărbătorilor; că zice: „Strămută de la mine glasul cântărilor tale, și cântarea organelor tale nu o voi auzi” (Amos, 5,23).

Dacă pe acelea, zic, le-a urât, cu cât mai mult și fără asemănare urăște și se îngreșează de drăceștile organe când voi creștinii cântați din ele la sărbători, nu spre slava lui Dumnezeu ci spre slava, cinstea și pompa satanei? Cu cât mai mult urăște și se îngreșează de jocurile și cântecele necinstitelor femei și bărbați, care și numai cu singur auzul pricinuiesc toată strechia și gâdilitura poftelor, și dezmierdării trupești? precum zice Marele Vasile: „Este a vedea femei nerușinate, care să se poarte de beție cu necuviință, și cu frângerile sale să îndemne spre înverșunare și cântece dezmierdătoare să cânte, care să poată și numai auzindu-se, să pricinuiască celor desfrânați, toată strechia dezmierdării? (Cuv. pentru beție).

15. Ce răutăți fac creștinii la Lăsatul de carne

Si cine va putea povesti neorânduielele pe care le fac creștinii în timpul lăsatului de carne, dar mai cu seamă, la țară? Că în adevăr poate să zică cineva că atunci toți creștinii se îndrăcesc fiindcă joacă, sărind și cântând din gură fără muștrare de știință, până și cei mai bătrâni; și cine nu joacă, sau nu cântă, se socotește de nebun. Pentru că bărbații se îmbracă femeiește, iar femeile bărbătește; fiecare se îmbracă cu hainele pe dos și-și pun măști pe față,

iar pe alocuirea se și vrăjesc.

Atunci nu are deosebire ziua de noapte, pentru că deopotrivă toată ziua și toată noaptea se cheltuiește la glume, la jocuri, la neorânduiești și la măscăriciuni. Atunci nu se deosebește mireanul de cleric, că toți deopotrivă fac neorânduiești. Atunci, ca să zic așa, prăznuiește desfrânarea, serbează neînfrânarea, se veselește beția, se bucură dezmierdarea și curvia; joacă dracul cu zece basmale și împreună cu el, joacă toată mulțimea dracilor. Căci, cât câștigă ei numai la lăsata secului, nu pot câștiga în tot anul. Fapta bună însă, se mârșăiește; întreaga înțelepciune se posomorăște, seriozitatea și buna așezare se tânguiește, frica lui Dumnezeu și a judecării ce va să fie și a muncilor se izgonește; plânge Hristos și dimpreună cu El plâng toți îngerii și toți sfinții și dreptii.

O! și cine nu va plânge? O! și cine nu va vărsa picături de lacrimi din inimă, văzând pierzarea și neînțelegera atâtor creștini? Ei sunt atât de nebuni, că în loc să câștige ceva din sf. post cel de patruzeci de zile (care urmează), mai mult se păgubesc de la lăsatul secului; și ca să câștige una, pierde o sută. Fac ticăloșii întocmai ca negustorii cei nepricepuți, alergând spre pagubă și nu spre folos. Că fără asemănare este, mai mare vătămarea ce o iau mai înainte la lăsatul secului, decât folosul ce-l primesc din postul ce urmează! Milostiv, milostiv, milostiv să le fie Dumnezeu. Fie ca El să lumineze pe sfinții arhieriei și duhovnici și învățători să oprească aceste răutăți, cu afurisanii și legături, după cum poruncește și Canonul 62, al sf. Sinod ecumenic al VI-lea.

16. Cum se cade a se bucura creștinii la sărbători și la Paști

Fraților creștini, voiți să vă bucurați în adevăr și să vă înveseliți în zilele sărbătorilor și la Paști și la lăsaturile de sec? Nu cântați din organe, nu întinderi hore, nu cântați din gură cântări lumești, nu; ci cântați vreun tropar, sau cântare pe care o știți, a lui Hristos sau a Maicii Domnului. Cântați Hristos a înviat; cântați Ingerul a strigat, sau Cuvine-se cu adevărat, că așa poruncește apostolul Iacov să facă creștinii, zicând: „De este vesel cineva, să cânte” (Iac. 5,13); adică cine are bucurie și inimă bună, să cânte duhovnicește, iar nu lumește. Intr-acest fel Dumnezeu blagoslovește masa voastră, în chipul acesta, îngerii lui Dumnezeu stau de față și vă păzesc. Cu acest chip, mâncările și băuturile voastre, sărbătorile și lăsaturile de carne ale voastre, toate se fac spre slava lui Dumnezeu, precum se cuvine creștinilor și după cum poruncește dumnezeescul Pavel: Toate câte le faceți, spre slava lui Dumnezeu să le faceți” (I.Cor. 10,31). Iar Gură de Aur zice că: „Precum unde este noroi, acolo aleargă porcii; iar unde sunt arome, se adună albinele; așa și unde sunt cântări curvești, se grămădesc dracii; iar unde sunt cântări duhovnicești, acolo vine darul lui Dumnezeu, și sfințește gura și sufletul” (Tâlc. la Psalmul 41).

17. Bucuriile și mâncările creștinilor, se cuvine să se facă cu frică

Pentru aceasta și dimpreună toți dumnezeieștii Apostoli poruncesc în așezământurile lor, arătat la toți creștinii: să nu grăiască, nici să facă vreun cuvânt sau lucru necuviincios în Duminici, sau în celelalte sărbători; ci veseliile, mâncările și băuturile creștinilor, să se facă cu frică și cu cutremur. Și nici un creștin să nu cânte cântece păgânești sau curvești, ca nu cumva

în loc de a intra Duhul Sfânt în inima lui, să intre diavolul și duhul cel viclean: „Nici în zilele Duminicilor cele veselitoare nu vă dăm voie a face ceva necuviincios, sau să grațiți, sau să lucrați; că zice undeva Scriptura: Slujiți Domnului cu frică, și vă bucurați lui cu cutremur. Prin urmare și veseliile voastre, cu frică și cu cutremur se cuvine să le faceți. Că negreșit, creștinul cel credincios, nici cântare păgânească nu se cade a cânta, nici curvească; iar de nu, se întâmplă lui prin cântare, să pomenească numele cele drăcești ale idolilor, și în loc de Sfântul Duh, să intre pe ascuns duhul cel viclean" (Cart. V, Cap. 10).

Aceasta la fel o zice și Sf. Ioan Gură de Aur, într-un cuvânt pentru rugăciune, și tâlcuiește că, cea mai de sus zicere a proorocului David, „și vă bucurați lui cu cutremur", se înțelege pentru veselia ce primește omul când mănâncă și bea; care veselie se cade să fie totdeauna amestecată cu frică, cu cutremur și cu multă luare aminte, ca nu cumva din multa bucurie și saturare a mâncărilor și a băuturilor, să se plece omul: spre gânduri curvești, la jocuri, la cântece și la alte păcate. Precum este scris pentru poporul lui Israil, că după ce a mâncat și s-a îngrașat, pe urmă a uitat și a părăsit pe Dumnezeu făcătorul său. „Și a mâncat Iacov și s-a săturat și s-a lepădat de cel iubit; îngroșatu-s-a, îngrașatu-s-a, lățitu-s-a și a părăsit pe Dumnezeu, Cel ce l-a făcut pe el, și s-a depărtat de la Dumnezeu mântuitorul său" (II Lege 32, 15).

18. Pentru ce s-a așezat după masă rugăciunea de mulțumire

Pentru aceasta și dumnezeieștii Părinți ai bisericii noastre, au scris la mulțumirea mesei (care este tipărită în Ceaslov) începând așa: „Bine este cuvântat Dumnezeu care ne miluiește și ne hrănește pe noi din tinerețile noastre; Cel ce dă hrană la tot trupul, umple de bucurie și de veselie inimile noastre, s.c.l." în mulțumirea aceasta, zic, au scris la sfârșit și aceste cuvinte: „ca să ne aflăm înaintea Ta bineplăcuți și nerușinați, când vei răsplăti fiecăruia după faptele lui"; ca să ne învețe prin aceasta că, sculându-ne de la masă, și pânțelele fiind plin de bucate și de băuturi, se cade a ne aduce aminte de înfricoșata zi a judecății lui Dumnezeu, întru care avem să dăm răspuns de cele ce am făcut, am grațit și am gândit.

Si așa cu frica aceasta și cu aducerea aminte, să înfrânăm pornirile și poftele trupului nostru celui sătul și să gonim gândurile cele rușinoase, care atunci mai mult ne supără, fiind pânțelele plin. Pentru aceea și dumnezeiescul Gură de Aur (Omil. 52, lăcea de la Mat.), foarte mult laudă această mulțumire în acest cuvânt, și îndeamnă pe toți creștinii să o zică după masă.

19. Ce se cade a zice creștinii când lucrează

Iar câți bărbați sau femei sunteți meșteri, să nu cântați lumește acolo unde lucrați, nici să vorbiți cuvinte deșarte și nefolositoare; deoarece nu numai că veți da seamă în ziua judecății de cuvintele cele nefolositoare pe care le grațiți, precum hotărăște Domnul: „Deci, grăiesc vouă, că pentru tot cuvântul deșert, care vor grăi oamenii, vor să dea seamă de dânsul în ziua judecății" (Mat. 12,36); ci lângă acestea nu aveți nici un spor la meșteșugul vostru.

Dar ce să faceți? Acolo unde lucrați, uneori să vă rugați cu mintea voastră și să ziceți: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluește-mă"; iar alteori să ziceți aceasta și cu gura, sau să cântați vreun alt tropar cu liniște, precum: „Cuvine-se cu adevărat, Născătoare de

Dumnezeu, Sfinte Dumnezeule." Si în scurt, orice meșteșug și lucru, când lucrați, să-l dregeți cu rugăciunea și cu sfânt numele Domnului nostru Iisus Hristos și al Născătoarei de Dumnezeu, cum se drege mâncarea cu sare; ca să se binecuvinteze de Dumnezeu toate lucrurile și averile voastre și să sporească și să se înmulțească. Așa vă poruncesc sfinții apostoli să faceți în așezământurile lor: „Nu fi ca un repezit, umblând prin uliți fără rânduială și luând aminte la cei ce viețuiesc rău; ci ia aminte la meșteșugul și la lucrul tău, și caută cele ce plac lui Dumnezeu; și gândește la cuvintele lui Hristos, și neîncetat cugetă-le; căci zice Scriptura: „La Legea Ta voi cugeta ziua și noaptea, și în țarină umblând, și în casă șezând, și dormind și deștept fiind, ca să pricepi întru toate" (Cart. I, cap. 4).

Tot așa vă sfătuiește să ziceți, și dumnezeescul Hrisostom: „Meșteșugar ești? șezând, roagă-te cu gura; dar nu voiește gura să cânte? cu mintea fă aceasta. Mare tovarăș este psalmul, nimic rău nu vei pătimi din aceasta, ci ca într-o mănăstire poți să șezi, că nu locul este îndemânatec la aceasta, ci luarea aminte cu scumpătate ne dăruiește nouă liniștea. Fiindcă și Pavel la meșteșugul său lucrând, nimic n-a vătămat fapta lui cea bună, adică rugăciunea" (Andr. 21). La fel poruncește meșterilor și Marele Vasile (Epistola I).

20. Care sunt certările celor ce cântă din organe și care joacă

Deci, frații mei creștini, vă ajunge vremea cea trecută până acum, în care ați cântat din organe, ați jucat și ați cântat din gură, nu ca niște creștini sfinți și fii ai lui Dumnezeu, ci ca niște necredincioși și păgâni; de acum înainte, urâți acestea din toată inima voastră ca să nu cădeți sub înfricoșata osândă, afurisanii, blestem și dumnezeasca urgie cea hotărâtă de sfinții Apostoli și sinoadele ecumenice, și de Dumnezeu, împotriva celor ce fac aceste fapte nelegiuite. Că sf. Apostoli afurisc⁸ pe liriști, pe vioriști, pe jucători și pe toți cântătorii din organe și începătorii de jocuri, zicând în așezământurile lor: „Dacă vreun bărbat sau femeie, care a fost începător de jocuri, va veni la credință, sau jucător, sau luptător în priveliște, sau din cei ce cântă din fluier, sau chitaragiu sau viorist, sau învățător de jocuri, ori să înceteze, sau de nu, să se lepede" (Cart. 8, Cap. 32). Acum dacă Apostolii leapădă pe necredincioșii muzicanți sau scamatori și nu-i primesc la credința lui Hristos, de nu mai întâi vor înceta de la aceste jocuri, cu atât mai mult leapădă pe credincioșii care joacă acestea.

Canonul 62, al sfântului Sinod ecumenic 6, oprește să nu joace femeile în public, iar care ar juca, să se afurisească. Sfântul Sinod ecumenic al 7-lea, dimpreună cu muzicanții, afurisește și pe creștinii care cheamă la casa lor pe aceștia și joacă. De asemenea și pe creștinii care cu cântecele curvești și cu dansuri mănâncă și beau, și nu dau cuviincioasa mulțumire lui Dumnezeu dătătorul de hrană. „Iar celor ce au viața cu nuntă și cu fii, și cu așezare mirenească, a mânca împreună, bărbații și femeile, este lucru din cele neprihănite, numai să aducă mulțumire celui ce dă hrana, și nu prin oarecare meșteșugiri, muieresti, adică prin satanicești cântece de alăute și rășfrângerii curvești. Asupra cărora vine proorocescul blestem, cel ce zice așa: „Vai celor ce cu alăută și cu cântări beau vinul, iar la lucrurile Domnului nu se uită, și la lucrul mâinilor lui nu se gândesc." Si dacă cândva ar fi unii ca aceștia între creștini, îndrepteze-se'. Iar de nu, ție-se pentru dânșii cele canonicește așezate de cei mai-nainte de noi, (adică certările și afurisiile)." (Can. 22). Dar și sfântul Sinod localnic din Cartagina, poruncește în canonul 69, să nu se facă jocuri și cântece în sărbători și la pomenirea

⁸ „Afurisc" se înțelege: despart de Biserică pentru un timp.

mucenicilor nici în cetăți, nici afară la bisericile mucenicilor, că unde se fac unele ca acestea, sunt obiceiuri elinesti. Marele Vasile dă următoarele pedepse și canoane asupra celor de mai sus, adică: Câți bărbați ori femei s-ar fi îmbătat să postească atâta timp, iar câți au cântat, să se canonisească și să citească atâția psalmi din Psaltire; și dacă nu știu carte, să zică rugăciunea aceasta: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Câți au râs fără rânduială, să plângă și să lăcrimeze. Câți bărbați sau femei au jucat, să facă atâtea plecări de genunchi, adică metanii până la pământ. Câți au plesnit în palme la joc, să-și bată de multe ori pieptul. Câți s-au împodobit și s-au dus la hore, să se smerească și să se pocăiască; și cuprinzător, cine a lucrat cele de mai sus necuviințe, să facă milostenii ca să se izbăvească de păcat. „... postul să vindece pe beție; psalmul, pe cântarea cea de rușine; lacrimile, să se facă tămăduire a râsului, în locul jocului, să se plece genunchele, în locul plesnetului mâinilor, să se bată pieptul; în locul podoabei hainelor, să se arate smerenia. Peste toate, milostenia să te răscumpere pe tine de la păcat” (Cuv. pentru beție). Iar cel mai mare canon al celor zise mai sus, este acesta: Poruncește Sfântul mai jos, tuturor creștinilor care n-au cântat din organe, nici au jucat, nici au cântat din gură cântece curvești că, dacă vor vedea pe cei ce au cântat din organe, sau au jucat și au cântat din gură, că se pocăiesc, să-i compătimizească ca pe niște mădulări ale lor bolnave; iar dacă obrăznicesc cu defăimare și fac tot pe aceleași, să nu mai vorbească sau să aibă legătură cu ei, nici să-i heretisească⁹; ca în felul acesta să-și vie întru simțire de răutățile lor și să se pocăiască., De-i veți vedea că se pocăiesc pentru necuviința celor ce s-au lucrat, milostiviti-vă spre ei, ca spre niște mădulări ale voastre bolnave. Iar de-i veți vedea că obrăznicesc și defăima mahnirea voastră cea pentru dâșii, ieșiți din mijlocul lor, și vă osebiți, și de necurat să nu vă atingeți; că așa rușinându-se, să-și vie întru cunoștința răutății lor; iar voi să primiți plata râvnei lui Finees” (tot acolo).

Acestea sunt certările și canoanele ce le dau Apostolii, Sinoadele ecumenice și Sfinții: muzicanților, jucătorilor și cântătorilor din gură.

21. Care sunt pedepsele de la Dumnezeu asupra muzicanților și a dănțuitorilor

Deci, care sunt și pedepsele pe care le dă Dumnezeu acestora? Sunt blestemele și vaiul, precum zice prin Amos și Isaia: „Vai celor ce bat în palme la glasul organelor, ca și cum ar sta au socotit, și nu ca și cum ar fugi! Vai celor ce beau vinul strecurat, și cu mirurile cele mai de frunte se ung! (6,5). Vai celor ce cu chitare, cu alăute, cu timpane și cu fluiere beau vinul” (Isa. 5,13); sunt urgii dumnezeiești, că bucuriile acestora se vor schimba întru întristări; cântecele lor, se vor preface în lacrimi și plângere; muzicile și alăutele lor și jocurile, se vor întoarce întru întristări și suspinări. Așa strigă prin gura lui Iov: „Și s-a întors în jale chitara mea, și cântarea mea în plâns”. (Iov. 30, 31). Și prin gura lui Iezechiel: „Si va face să înceteze mulțimea cântăreților tăi, și glasul organelor tale, nu se va mai auzi întru tine” (Ieze. 26,13); și cu gura lui Ieremia: „Stricatu- sa bucuria inimii noastre, întorsu-s-a întru plângere jocul nostru” (Plan. 5,15); și cu a Macaveilor: „Si s-a luat bucuria de la Iacov și s-a sfârșit fluierul și alăuta” (I Mac. 2,45). Să zic încă și alte pedepse mai mari pe care le dă Dumnezeu acestora? Câți se îndeletnicesc la cântece din organe îi părăsește Dumnezeu de cad în mâinile vrăjmașilor și a necredincioșilor barbari, și se robesc și pier de foame și de sete. Așa zice Dumnezeu prin gura

⁹ Feliciteze. Creștinii nu se cuvine să cânte din organe, nici să joace

proorocilor Isaia și Amos: „Pentru aceea s-a luat în robie poporul meu, că n-a cunoscut pe Dumnezeu, și mulți au murit de foame și de sete de apă (Isa. 5,14); pentru aceasta acum robi vor fi de la începutul celor puternici" (Amos 6,7). Și precum se vede, acesta este începutul și pricina pentru care și noi creștinii ne-am luat în robie și ne aflăm sub jugul robiei¹ celor necredincioși; adică pentru unele ca acestea și pentru alte asemenea necuviincioase lucruri ale noastre.

Iar cea mai de pe urmă pedeapsă pe care o vor lua muzicanții și dănuitorii și cântătorii din gură este că dacă ei nu vor înceta de la aceasta și nu se vor pocăi primind canonul cel hotărât mai sus de marele Vasile, ci vor muri așa nepocăiți, cu adevărat după moarte se vor duce în iad, ca să se muncească. Așa zice Dumnezeu prin proorocul Isaia, cum am zis mai înainte: „Și, și-a lărgit iadul pântecul său, și și-a deschis gura sa fără încetare" (Isa. 5,15).

Văzut-ați fraților nenorocire? Văzut-ați pedeapsă înfricoșată? Ați văzut reaua întâmplare pe care o iau de la Dumnezeu cei ce cântă din organe și dănuiesc și cântă din gură? Așadar, de aici înainte, iubiților creștini, să ne temem, ca să nu luăm și noi aceste pedepse de la Dumnezeu; iar în cealaltă vreme a vieții noastre, nu numai să nu facem acestea, ci încă nici să ne ducem deloc unde cântă din organe și fac hore și cântă din gură. Pentru că numai dacă ne vom duce acolo și vom privi, același păcat și aceeași pedeapsă o vom lua cu aceea, măcar că nu vom cânta din organe, nici vom juca sau cânta din gură; fiindcă de ne vom duce să privim, le dăm pricină, să joace și să cânte, ca noi să ne mirăm și să ne distrăm. Iar dacă nu ne vom duce acolo, ei vor fi siliți să înceteze cântecele și să plece. Prin urmare, noi cei care ne ducem și-i privim, suntem pricinuatorii pierzării acelor ticăloși și mai ales când le și plătim.

Incheiere

Așa vă rog cu lacrimi, ascultați aceste cuvinte ale lui Dumnezeu și ale Sfinților, iubiții mei frați, și nu întristați pe Duhul sfânt și îngerii lui, făcând bucurie diavolului și slujitorilor săi draci cu aceste păgânești neorânduieli contra creștinismului. Nici să întărâtați pe Dumnezeu făcându-L să se mânie asupra voastră, și să trimită în viața aceasta: foamete, boli, robii, morți, sărăcii, nenorociri și alte asemenea răutăți; iar în cealaltă viață, să vă lipsească de împărăția lui și să vă trimită în munca cea veșnică, „pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării", precum zice dumnezeescul Pavel (Col. 3,6). Ci mai ales să împlânzim mânia lui Dumnezeu și să-l milostivim prin depărtarea de cele mai sus zise neorânduieli, prin pocăință, prin smerenie, prin buna rânduială și buna cuviință, care se potrivesc vieții celei sfinte a creștinilor. Ca prin acestea să ne izbăvim de muncile cele de veci și să ne învrednicim împărăției cerurilor, cu Darul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cade slava și puterea, împreună și Tatălui și Duhului în veci. Amin.

CUVÂNT III

Care învață pe creștini că nu se cade să cânte din organe, să dănțuiască și să cânte din gură, la nunțile lor

PRECUVÂNTARE

Limba omenească, nici a celui prea meșter ritor nu poate să laude după vrednicie pe fericitul Pavel, vasul alegerii, pe cel răpit până la al treilea cer, pe dascălul neamurilor și vârful apostolilor. Pentru că având el în inima sa pe Hristos grăind și pe darul Sfântului Duh lucrând, nu numai că a legiuit și a învățat pentru toate celelalte taine ale credinței noastre ortodoxe, dar și pentru acestea lămurit ne-a sfătuit: Nunțile creștinilor nu se cade să aibă vreo necuviință sau neorânduială, ci trebuie să fie cu bunăcuviință, așezate și cinstite; și nu numai simplu cinstite, ci întru toate; că așa cu mare glas spune în epistola sa cea către Evrei: „Cinstită este nunta întru toate, și patul nespurcat” (Evrei 13,4).

Cinstită este nunta întru toate, nu numai la cei bătrâni, dar și la cei tineri și la toate persoanele. Cinstită este nunta întru toate, nu numai într-o vreme, ci în toată vremea; înainte de a se blagoslovi bărbatul și femeia, când se blagoslovește și după blagoslovenie. Cinstită este nunta întru toate, nu numai într-un fel, și nici într-un singur loc, ci în toate chipurile și locurile, la mâncări și băuturi, la îmbrăcăminte, în biserică, în casă, și la masă și pretutindenea. Că așa tâlcuiește zicerea lui Pavel, Marele Gură de Aur, și urmașul său Teofilact al Bulgariei: „Deci întru toate, nu numai întru bătrânețe, iar în tinerețe nu; ci întru toate și în tot chipul și în toată vremea. Nu numai întru întristare, iar în tihnă nu. Nu numai în acest loc să fie cinstită, iar în altul nu, ci întru toate desăvârșit cinstită.”

Pentru aceea câte nunți ale creștinilor se fac astăzi cu organe, cu jocuri, cu cântece din gură și cu alte neorânduiele, nu pot să fie întru toate cinstite și cu bunăcuviință, precum poruncește Apostolul și după cum sfătuiesc acești dumnezești tâlcuitori: Gură de Aur și Teofilact; ci sunt necinstite, necuviincioase și fără rânduială la creștini; pe atât pe cât se necinstesc cu muzicile cele de râs, cu necuviincioasele hore și rușinoasele cântece din gură. Pentru aceasta și eu astăzi, fraților, am socotit să vorbesc despre aceasta, dragostei voastre, și să vă arăt pentru care pricină creștinii, nu se cade să cânte din organe, să joace și să cânte din gură la nunțile lor. Si iată încep.

22. Cauzele pentru care se numește nunta, Taină

Pentru trei pricini, zic sfinții Teologi, că nunta se numește Taină: a) pentru dragăstoasa unire într-un suflet, a bărbatului și a femeii; b) pentru că nunta este închipuirea duhovniceștei uniri a lui Hristos cu Biserica; precum zice Pavel: „Taina aceasta mare este; iar eu zic în Hristos și în biserică” (Ef. 5,32); și c) pentru că nunta are întru sine dumnezeescul Dar, precum îl au și celelalte Taine; și pentru aceasta dezleagă pe bărbat și pe femeie de păcatul curviei, după cum pocăința și Maslul, dezleagă pe om de păcat. Că zice însuși Pavel: „Iar pentru curvie, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul său” (I Cor. 7, 2; Gheorghie Coresie în cea pentru Taine și alții).

23. Organele și jocurile se împotrivesc alcătuirii Tainei Nunții

Acum noi, de vom voi să socotim, aflăm că organele, jocurile și cântecele din gură, se împotrivesc acestor trei pricini de mai sus, și prin urmare vatămă Taina Nunții.

a) Organele, jocurile și cântecele din gură, vatămă iubita unire într-un suflet a bărbatului și a femeii. Deoarece mirele văzând alte femei acolo și jucând cu ele, se trage cu sufletul și cu inima la dragostea și pofta acelor; și mai cu seamă când acestea se întâmplă să fie mai tinere și mai frumoase decât femeia sa. Asemenea și mireasa văzând alți bărbați, și jucând cu ei, se trage cu sufletul și cu inima spre dragostea și pofta lor, când aceștia se întâmplă să fie mai tineri și mai frumoși decât bărbatul ei. Și așa acolo unde nunta este spre unirea sufletelor a bărbatului și a femeii, cu drăceștile muzici și cu jocurile, se face despărțirea sufletului acestei uniri a bărbatului și a femeii.

b) Muzicile, jocurile și cântecele din gură, care se fac la nuntă, se împotrivesc și vatămă închipuirea duhovniceștii uniri a lui Hristos cu biserica. Iar cum vatămă aceasta, ascultă tu, ori și care vei fi mire la orice nuntă: Hristos a sfințit și a curățit biserica cu sfântul Botez, precum zice Pavel: „Ca pe ea să o sfințească curățind-o cu baia, apoi prin cuvânt” (Ef. 5,26); iar tu bărbatul mire, chemând la nunta ta fluier și trâmbiți, și lăsând a se face jocuri și cântece din gură la casa ta; în loc să curățești și să sfințești femeia și mireasa ta, tu o întini și o faci necurată la suflet, ba chiar și tu te întini și te faci asemenea necurat.

Hristos a întemeiat întru sine preaslăvita și frumoasa Biserică, fără să aibă vreo zbârcitură ori întinăciune, sau vreo pată; că așa strigă însuși Pavel: „Ca să pună înainte pe ea Lui-și slăvită Biserică, neavând întinăciune, nici prihană, sau altceva de acest fel; ci să fie sfântă și fără prihană” (Ef. 5, 27); iar tu bărbate, cu organele, horele și cântecele curvești, pe care le lași să se facă la nunta ta, strici podoaba, frumusețea și slava femeii tale, și o arăți pe ea urâtă, neslăvită, cu multe pete și întinăciuni, ba chiar te faci și tu asemenea ca ea, urât și fără podoabă.

Hristos a iubit atât de mult Biserica, încât pentru dragostea ei s-a dat pe sine la moarte. „Bărbaților, iubiți-vă femeile voastre, precum și Hristos a iubit biserica, și pe sine s-a dat pentru dânsa” (Ef. 5, 25); iar tu bărbate, nu-ți iubești femeia ta cu aceeași dragoste adevărată, ci o urăști, căci dacă ai iubi-o în adevăr, n-ai aduce la nunta ta acele satanicești pricini vătămătoare sufletului ei, care sunt: muzicile, jocurile și cântecile din gură. Ce zic? Chiar tu însuși nu te iubești în adevăr pe tine însuși, ci îți ești vrăjmaș ca un nepriceput; pentru că lași să se facă la casa ta acelea care îți vatămă sufletul.

Și ca să zic în scurt, câte beții, câte neorânduieli, câte răutăți lași să se facă la nunta ta omule, toate acestea se abat și se aduc la duhovniceasca nuntă a lui Hristos și a Bisericii, a cărei nuntă, chip și icoană este nunta ta. Fiindcă după marele Vasile: „cinstea sau necinstea icoanei, trece la chipul cel dintâi” (Pentru sfântul Duh, cap. 18). Zice însă și dumnezeescul Hrisostom pentru nuntă: Dacă nu te rușinezi de nuntă, ruși-nează-te măcar de Hristos și de Biserică, al cărei chip este nunta și nu aduce organe și danturi la aceasta.

„Nu cumva nunta este teatru? Taină este și închipuire de mari lucruri (a lui Hristos și a Bisericii); și dacă nu te cucernicești de această taină, măcar cucernicește-te de cel ce este chipul acesteia... la tainele Elinilor sunt jocurile; iar la ale noastre tăcerea și buna rânduială, evlavia și cucernicia. Mare Taină se săvârșește aici! Afară curvele, afară cei pângăriți... Mir este nunta; deci pentru ce bagi putoarea mocirlei în alcătuirea mirului (adică în locul unde se săvârșește nunta)? Toate trebuie să fie pline de întreagă înțelepciune, toate cu cucernicie, toate cu podoabă.

Acum văd însă din contră: săriți asemenea cămilelor și cailor; pentru aceasta voiesc a curați nunta, încât s-o aduc la cinstea cea potrivită ei, și să astup gura ereticilor, fiindcă s-a ocărât darul lui Dumnezeu, rădăcina (tainei) renașterii noastre... Spune-mi mie săvârșești Taină și chemi pe diavolul?" (Cuv. 12, la cea către Colos).

c) Organele, jocurile și cântecele din gură, care se fac la nuntă, strică și se împotrivesc darului ce-l are Taina nunții al cărei scop este a dezlega și a depărta de la păcatul curviei pe bărbat și pe femeie. Pentru că aceste drăcești organe, jocuri și cântece, silesc nunta să se facă nu dezlegarea curviei și a păcatului, ci chiar înlesnire, pricină și prilej curviei, preacurviei și altor păcate. Și nu se fac din acestea la nunți atâtea curvii ascunse, atâtea tainice preacurvii în inimă? Nu curvesc cu pofta sufletului, precum a zis Domnul, și cei ce cântă cu organe, și cei care joacă și cântă din gură? Nu preacurvesc cu mintea lor cei ce se adună la nuntă și privesc cu iscodire fețele femeilor, și ascultă curveștile acelea și amoroasele cântece și se prind de mâini?

Las să zic pe celelalte păcate care se fac la nunți din cauza acestor organe și a danturilor, a necuviincioaselor cuvinte, zic, a celor nerușinați glumeți, nerușinoasele cuvinte ale bețivilor, curveștile împodobiri ale hainelor, muieriasca ungere a mirurilor și a parfumului și a celorlalte mii de neorânduiești, pe care de va voi cineva să le scrie cu amănuntul, poate să umple o carte întregă. Și mai ales când nunțile se întind nu numai într-o zi sau două ci până la opt zile, iar în multe locuri și până la 15 zile, atunci, cine poate să mai numere răutățile și păcatele care se fac? Milostiv, milostiv fii Dumnezeule!

Pentru aceea, ca să împreună într-un cuvânt cele zise mai sus, nunțile creștinilor celor de astăzi, pentru nepotrivatele și necuviincioasele lucruri care se fac la nuntă, se primejduiește să nu mai fie Taină sfântă, Taină plină de dar și cinstită, — precum și este cu adevărat — precum hotărăște sfânta Biserică a lui Hristos; ci să fie ca o ceremonie păgânească și elinească, necuviincioasă și necinstită, sau ca o meșteșugire și mreajă a vrăjmașului de obște, cu care adună pe oameni spre a-i face să păcătuiească și să se muncească.

24. Nunta se cade a fi păzită de orice neorânduială

O! și cine nu va plânge? O! și cine nu se va tângui? văzând cum diavolul a întors lucrurile pe dos, și Tainele cele mântuitoare ale creștinilor, le-a întrebuițat organe ale răutății și pierzării lor, și mai ales nunta, care trebuia mai mult decât toate să fie păzită de orice neorânduială. Pentru că nunta s-a cinstit mai întâi de Dumnezeu cu facerea Sa: „că bărbat și femeie i-au făcut pe ei" (Fac. I, 27) și cu binecuvântarea Lui: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul" (I, 28). S-a cinstit și pe urmă de Hristos prin Sfânta Sa venire la nunta din Cana, și cu începutul minunilor Sale, „aceasta, zice, a făcut începătură minunilor, Iisus în Cana Galileii" (Ioan, 2,11); fiindcă nunta este începutul înmulțirii și al moștenirii oamenilor.

Prin nuntă toată lumea se unește și se ține, și fără nuntă, toată lumea avea să fie în neregulă. Și ca să zic în scurt, nunta este pricină firească și rădăcină a tuturor oamenilor. Pentru aceea, dacă nunta și rădăcina se fac sfinte, sfinte vor fi și mlădițele, adică oamenii cei născuți din nuntă, precum zice Pavel: „Și de este rădăcina sfântă, sunt și ramurile" (Rom. 11, 16); iar dacă nunta și rădăcina se fac necurate și sălbătice, necurate vor fi și ramurile, adică cei născuți din nuntă. Și aceasta socotesc că este pricina, pentru care cei mai mulți din oamenii cei de astăzi sunt plecați spre păcat, deoarece se nasc din nunți păcătoase și necurate.

25. Precum la celelalte Taine nu se fac jocuri și cântece din organe, așa nu se cade să se facă nici la nunta

Ați înțeles acum, iubii mei frați, că la nunțile creștinilor nu se cade să cânte cineva din organe și să joace, sau să cânte din gură? Și aceasta o veți înțelege încă mai lămurit din cele următoare:

Șapte sunt Tainele credinței noastre celei sobornicești și ortodoxe, cu care se numără și **nunta**: Botezul, Mirul, Liturghia* Preoția, Mărturisirea, Maslul și Nunta. Acum, de ar fi fost cuviincios și după lege, a cânta din organe și a dăntui și a cânta lumeste la nuntă, care este una din cele 7 Taine, trebuia să se facă aceasta și la Botez, la Mir, la Preoție și la celelalte șase Taine.

Dar fiindcă nici când se botează creștinii, nu cântă din organe și joacă nici cântă din gură, nici când se miruiesc, nici când se împărtășesc, nici când primesc preoția, nici când se mărturisesc, nici când fac maslu; prin urmare, nici când se însoară nu se cade de asemenea să cânte din aceste organe, sau să joace și să cânte din gură. Că dacă era, ca să cânte din organe la nuntă și să facă hore și cântece, una din două e de nevoie să urmeze: Sau că nunta nu este Taină, după cum sunt și celelalte șase; sau că și la celelalte șase Taine asemenea se cade a cânta din organe și a juca și a cânta din gură, pentru că deopotrivă sunt toate Tainele. Inșă amândouă acestea sunt la fel nepotrivite și rele. Prin urmare, nu se cuvine creștinilor să cânte din organe, să joace și să cânte din gură la nunțile lor.

26. Câte lucruri trebuiesc, ca să se facă nunta cea legiuită

Apoi gândiți-vă, frații mei, încă și la așezarea și chipul cu care poruncește sfânta Biserică a lui Hristos la toți creștinii de obște, ca să se facă nunta. Unsprezece lucruri trebuiesc spre a se face nunta cea legiuită și canonică.

- 1) Să nu fie cu vreun fel de rudenie, trupească, ori din sfântul Botez, pe care o opresc legile cele bisericești;
- 2) trebuie sa voiască și să se unească la nuntă părinții celor ce voiesc să se însoare, deoarece nunțile cele făcute fără voia părinților, sunt ca și curvia, după canonul 38 al Marelui Vasile, și trei ani se canonisesc după ce se împacă părinții;
- 3) trebuie să se învoiască și bărbatul și femeia, cei ce voiesc a se însura, și să se voiască unul pe altul¹⁰;
- 4) să se facă logodirea cu preot și cu obișnuita sărutare ce o dau unul altuia cei logodiți, când este bărbatul de 15 ani, iar femeia de 13, după însemnarea Patriarhului Nicolae, și așezământul

¹⁰ Pildă a însoțirii celei iubite, au fost cele două prea iubite însoțiri, pe care ni le pune istoria de față: Capaneu și Evadni în Elada; și Plantie și Orestila din Italia; care aveau atâta dragoste și unire între dânșii, încât, când a murit Capaneu și ardeau trupul lui în foc ca să nu se împuță (precum era atunci obiceiul la Elini), soția sa, Evadni, nesuferind despărțirea bărbatului ei, a alergat singură și s-a aruncat în foc, și a ars împreună cu Capaneu. Și iarăși, fiindcă a murit mai înainte Orestila, și-i ardeau trupul ei, Plantie bărbatul său s-a aruncat pe sine în foc și a ars împreună cu Orestila; și astfel a ars femeia în flacăra bărbatului, și bărbatul în flacăra femeii. Și după cum au fost nedespărțiți în viață, așa au rămas nedespărțiți și la moarte. A căutat moartea să-i despartă, însă iubirea și dragostea i-a păzit împreună. Las să ia pildă creștinii cei însurați de la acești păgâni, ca să nu se osândească mai rău decât neamurile în ziua judecății. Căci dacă Elinii păzeau atâta dragoste întru însoțirea lor, cu toate că nunta lor nu era taină sfântă, cu cât mai mult sunt datori creștinii să se iubească și să aibă unire și dragoste către femeile lor, și femeile către bărbați, acum când nunta lor este Taină dumnezeiască și sfântă?

împăratului Alexie Comnino, și a lui Leon înțeleptul. Iar a se face logodna numai în cuvinte și cu daruri, aceste logodne nici sunt, nici se numesc. Să se știe, însă, că se face nunta și fără logodire, după sinodiceasca hotărâre a celui sus zis patriarh Nicolae, adică fără să dea sau să ia daruri părinții înainte de nuntă;

5) se cuvine a păzi fecioria cei logodiți, fără să strice pe logodnicele lor mai înainte de nuntă, pentru că se socotesc ca niște curvari, și se canonisesc și se pedepsesc de canonul 26 al Marelui Vasile; adică 7 ani să nu se împărtășească; 6) când va veni vremea să se încununeze trebuie bărbatul și femeia să se mărturisească la duhovnic, și să se gătească cu oarecare pregătire, adică cu post și rugăciune, pentru ca să se împărtășească;

7) când se vor cununa, trebuie întâi preotul cel care îi va cununa, să ia vreme ca să facă sfânta Liturghie, și după ce va face sfânta Proskomidie, să iasă afară din Altar, așa cum este îmbrăcat cu toate sfințitele veșminte, și aducând bărbatul și femeia în mijlocul bisericii, aici să-i încununeze după așezământul din Molitfelnic; însă, să nu umple paharul cu vin și pâine de obște și să le dea să bea, după cum e scris în Molitfelnic, pentru că acesta este un obicei nou, pe care l-au adăugat oarecari neînvățați, (în Molitfelnic), în loc de Dumnezeiasca împărtășire, pe care se cuvine a o primi cei de curând căsătoriți, când nu au nici o opreală canonică;

8) iar după ce va încununa preotul pe cei însoțiți, îi pune să stea într-un loc al bisericii, și intrând în sfântul Altar, începe: „Bine este cuvântată împărăția”, care este sfânta Liturghie;

9) iar când iese preotul și glăsuiește: „Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați”, atunci vine mirele și mireasa și se împărtășesc amândoi;

10) apoi după Liturghie, se duc cei încununați la casa lor, însoțiți de preoți și de clerici și de poporul cel poftit. Și așa se așează la masă, de mănâncă și bea, și se veselesc și se bucură cu cucernicie și cu bună rânduială întru slava lui Dumnezeu, precum se cuvine creștinilor,

11) se cade să se păzească mirele și mireasa, să nu doarmă împreună în seara aceea, fiindcă s-au împărtășit cu dumnezeieștile Taine, ci în seara următoare.

Aceasta este regula, fraților, ce o hotărâsc sfinții Părinți, ai Bisericii noastre, să se facă la nunțile creștinilor. Pe care, vai! - O! și cum să o zic fără lacrimi? o calcă și nu o păzesc cei mai mulți din creștinii de astăzi; pentru aceasta, nu văd procopseală nici trupească, și cu atât mai mult sufletească, nici ei, nici fiii lor.

27. Cei logodiți, nu se cade a intra în casele logodnicelor lor — Pentru ce se încununează nunta

Câți creștini sunteți, însă, care aveți frica lui Dumnezeu în inimile voastre și doriți să vă mântuiți și să faceți copii cu fapte bune și procopsiți, această sfântă regulă sârguiți-vă, frații mei, a o păzi când vă căsătoriți; și mai cu seamă voi cei ce voiți să căsătoriți pe fiii voștri, grijiți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu, să-i căsătoriți în felul acesta, dacă voiți să sporească și să vă bucurați de procopseală lor.

Sârguiți-vă deci, să-i căsătoriți îndată ce vor ajunge în vârstă, și nu-i lăsați să treacă multă vreme, ca să nu se întâmple lor să cază în curvie, ori în vreo altă stricare a fecioriei lor, precum vă sfătuieste dumnezeiescul Gură de Aur, zicând: „Degrab să-i însurați pe ei (pe copii adică), ca astfel curate și neatînse trupurile lor să primească pe mireasă, dragostele acestea sunt mai fierbinți. Cel ce mai înainte de nuntă, petrece într-o înfrânare și curățenie, cu mult mai mult după nuntă va petrece așa, iar cel ce s-a învățat să curvească mai înainte de nuntă, și după nuntă va face aceasta” (Cuv. 9, la cea I către Timot.).

Pentru aceasta a zis și Sirah: „Pentru curvar, toată pâinea este dulce, nu va înceta până la sfârșit" (Sirah, 23, 23). Și dacă cineva, ori preot, ori mirean, ținut fiind de răul și răzvrătitul obicei de astăzi, vă va împiedica de la aceasta, să nu-l ascultați, ci faceți tot ce puteți ca să cununați pe fiii voștri după cum hotărăște sf. Biserică a lui Hristos. Dar mai ales și mai vârtos, luați aminte bine de păziți pe fiii voștri, ca să nu intre în casele logodnicilor lor (după cum poruncește Nearaua împăratului Alexie Comnino), fiindcă din deasa convorbire și privire ce o fac ei cu logodnicele, se aprind de iubire, și mai-nainte de nuntă se împreună cu ele.

La aceasta trebuie să bage de seamă și să poarte grijă și sf. Arhieriei; ca să taie reaua și blestemata deprindere, ce se ține în multe locuri, de a intra adeseori cei logodiți în casele logodnicilor lor, deoarece, câți se vor împreuna mai înainte de nuntă cu ele, nu numai că se canonisesc ca niște curvari, după cum am zis mai sus, nu numai că nu sunt vrednici să se împărtășească după binecuvântare, precum hotărăște Biserica, dar nu sunt vrednici nici să ia cununii pe capul lor când se binecuvintează. Fiindcă cununii sunt semnele biruinței, că adică, nu s-au biruit tânărul și tânăra de îndulcirea trupului și de poftă, ci au rămas nebiruiți și și-au păzit fecioria înainte de nuntă, precum zice aceasta marele Hrisostom: „Pentru aceasta se pun cununii pe capetele lor, ca un semn al biruinței, că nebiruindu-se și neînfrân-gându-se de dezmiardare așa se apropie de pat; iar dacă biruindu-se de dezmiardare se vor da pe sine la curvie, pentru care pricină mai poartă cununa pe cap, biruiți fiind?" (Omil. 9, la cea I către Timot).

Acum deci vă întreb, iubiții mei creștini, să-mi spuneți adevărul. Un tânăr, sau o tânără, care se vor binecuvânta și încununa cu cea de mai sus rânduială, mai au ei dreptul să cheme la nunta lor fluiere și muzici, și să întindă jocuri și să cânte din gură? Mai este cuviincios acestora, care au auzit atâtea binecuvântări și atâtea cuvinte sfinte rostindu-se de preoții cei ce i-au cunulat, să-și spurce urechile lor iarăși cu necuratele și nerușinatele cântece? Ei, care au stătut în Biserica lui Dumnezeu și și-au sfințit picioarele, se potrivește să le mai spurce iarăși cu drăceștile jocuri? Cu un cuvânt, mai este cu dreptate, ca ei care s-au împărtășit în ziua aceea cu preacuratele Taine, să nu-si păzească curate toate simțirile trupului lor, și toate simțirile și puterile sufletului pentru darul, cinstea și sfințenia ce au primit? Este drept, zic, ca ei să mai privească nerușinoasele privesc și muzici, și jocuri și alte neorânduiele, sau să mai facă vreo faptă rușinoasă? Eu sunt incredințat, cum că toți într-un glas veți răspunde că, nu este cuviincios; și așa și este.

Pentru aceasta, Sfântul Sinod localnic adunat în Laodichia, și întărit de al șaselea Sinod ecumenic, arătat oprește pe creștini să cânte din organe și să joace când se duc la nuntă, ci cu cinste și cu bună așezare să mănânce la prânz și să cineze la aceasta. Că așa poruncește Sinodul acesta cuvânt cu cuvânt, în canonul 53: „Nu se cade creștinii, mergând la nunți să cânte în organe, ori să joace; ci cu cinste să cineze, ori să prânzească, precum se cade creștinilor".

28. Că nici cei vechi nu cântau la nunțile lor cu organe

Drept aceea, iubiții mei frați, încetați de acum înainte de la o fărădelege ca aceasta și prea rău obicei, dacă voiți să fie îhlăuntrul casei voastre rugăciunile și binecuvântările sfinților Părinți ai sfântului Sinod de mai sus și ale întregii Biserici; dacă voiți să binecuvânteze Dumnezeu nunta voastră și pe mire și mireasă, precum a binecuvântat pe Avraam și pe Sarra, pe Isaac și pe Reveca, pe Iacov și pe Lia, pe Iosif și Asinet. Căci și acei drepti au făcut nunțile lor cu cucernicie și cu bună rânduială, și nu cu drăcești jocuri și alăute.

Si martor cuvântului meu este marele Ioan Gură de Aur, arele zice, că sluga lui Avraam, a luat pe Reveca din esopotamia și a dus-o în pământul Hanaan pentru fiul său Isaac, fără timpane și hore, ci având numai pe îngerul lui Dumnezeu împreună. „Dar să vedem după ce a luat-o pe ea (adică sluga lui Avraam pe Reveca) în ce chip au făcut nunta? oare cu chimvale, cu surle, cu jocuri și tobe și fluier și cealaltă fală trăgea cu sine? Nici una dintru acestea, ci numai pe ea luând-o, așa se ducea, având cu sine pe înger petrecându-l și împreună călătorind" (Cuv. Ce fel de femei trebuie a lua întru însoțire).

Acum, dacă acei vechi drepti strămoși și patriarhi, care erau încă noi începători, și ca niște copii mici în comparație cu creștinii cei desăvârșiți bărbați ai Evangheliei; dacă aceia, zic, n-au întrebuintat muzici și jocuri la nunțile lor, cu toate că nunta lor nu era ridicată la cinstea și gradul de Taină; nu este rușine mare să uneltească acum creștinii jocuri și muzici, când au ajuns la scumpătatea Evangheliei și la bărbați desăvârșiți ai plinirii lui Hristos? Nu este rușine să necinstească creștinii nunțile lor cu astfel de lucruri fără de rânduială? și mai cu seamă acum când nunta este și se numește Taină?

29. Din cauza neorânduinelor nunților, se nasc copii bolnavi și betegi

Pentru aceasta fraților, urmați acelor Sfinți strămoși, și încetați cu neorânduielele, dacă voiți să vă dăruiaască Dumnezeu copii mulți și buni, întregi și sănătoși, puternici, frumoși și procopsiți. Că de nu veți înceta, voi părinții, de la acestea, faceți pe Dumnezeu să se mânie asupra voastră, și să vă pedepsească cu felurite boli și pagube; iar pe fiii ce-i veți naște, să fie betegi, ciungi, urâți, însemnați și neprocopsiți, ca să-i vedeți și să ardă inima voastră.

Și de unde învățăm aceasta? Din istoria dreptului Iov. Că acest adevărat om al lui Dumnezeu, cu toate că a păzit toate poruncile Domnului și era sfânt, depărtându-se de orice lucru rău — după cum mărturisește însuși Dumnezeu — totuși, când au murit toți copiii lui, și a pierdut toate averile și s-a leproșat, atunci a început să blesteme ziua în care s-a născut, zicând: „Piară ziua în care m-am născut, și noaptea aceea întru care s-a zis: iată bărbatul" (Iov. 3,2).

Și pentru care pricină a blestemat ziua în care s-a născut? Răspunde unul din tâlcuitori nearătat, și zice: că era obicei în vremea veche, când se naștea vreun copil, părinții copilului chemau pe oamenii locului aceluia, să-i hrănească cu mâncare și cu băutură pentru bucuria celui născut. Pentru aceasta și dreptul Iov, temându-se ca nu cumva în ziua în care s-a născut și el, mâncând și bând cei chemați, ori s-au îmbătat ori au vărsat, ori au cântat, ori au jucat, ori vreo altă neorânduială și păcat au făcut, și pentru aceasta a slobozit Dumnezeu să se pedepsească Iov, și să moară fiii săi. Pentru aceasta a blestemat ziua și noaptea în care s-a născut. Ați auzit creștinilor? Dacă dreptul Iov s-a temut, ca nu cumva în ziua nașterii sale să se fi făcut vreo neorânduială și păcat și pentru aceea a slobozit Dumnezeu, a se pedepsi el și să-si piardă și pe fiii săi! Cum, voi neînțelegătorilor, nu vă temeți pentru atâtea neorânduielele ce le faceți la nunțile voastre? Cum nu vă cutremurați, ca nu cumva și pentru răutățile și păcatele care se fac când vă cununați, să sloboadă Dumnezeu a vă pedepsi pe voi, iar fiii voștri să moară?

Intr-adevăr, eu nu pot să vă numesc cu alt nume, fără numai cu cel ce a numit prorocul Isaia pe Iudei, adică: să vă numesc surzi și orbi. „Cei surzi auziți, și cei orbi priviți să vedeți; și cine este orb, fără numai slugile mele? și surzi, fără numai cei care-i stăpânesc pe ei? și s-au orbit slugile lui Dumnezeu" (Isaia 42, 18). Pentru că voi nici auziți nici vedeți pagubele cele mari, pe care le pricinuiască muzicile, jocurile și cântecele, atât sufletelor, cât și vieții voastre; atât vouă, cât și feciorilor voștri și avuțiilor voastre.

30. Impotrivire — Dezlegare

Dar ce pricinuiesc unii, care se arată mai deștepți decât alții? Iată canonul 54 al sf. Sinod din Laodichia, amintit mai sus, cum hotărăște că, preoții și clericii, nu se cade la nunți și la cine (mese) să privească fapte fără rânduială; ci mai înainte de a veni muzicanții să cânte, să se scoale și să plece de acolo. Deci după canonul acesta, este iertat să se cânte la nunți și la cine, către aceștia noi, alta nu răspundem, fără numai pe cea zisă de Domnul nostru către Fariseii care îl întărau și-i ziceau că: Moise a poruncit să dea bărbații carte de despărțire femeilor lor și să se despartă de ele pentru orice pricină. „Că Moise pentru învârtoșarea inimii voastre, a îngăduit vouă să lăsați muierile voastre; iar din început n-a fost așa". (Mat. 19,8). Tot așa zicem și noi celor ce pun înainte canonul cel mai de sus: Că pentru învârtoșarea și nesupunerea creștinilor a făcut pogorământ sfântul Sinod și a zis acestea, și nu din bună voință, sau cu scop de economie și pogorământ.

Și că aceasta este adevărată, poate fieștecine să înțeleagă din canonul 53 de mai sus, pe care l-a hotărât sfântul Sinod spre aceasta, în care spune lămurit care este cel mai de căpetenie scop și voie a sa. Adică să nu cânte deloc creștinii din organe la nunți și să joace, ci cu cucernicie și bună rânduială să prânzească și să cineze, precum se cuvine creștinilor. Iar dacă se vor afla oarecare creștini împietriți la inimă, și nesupuși, fii ai neascultării, care vor căuta să-și facă voia lor cea rea și obiceiul cel răzvrătit, aducând organe la nunți, defăimând prin aceasta hotărârea sfântului Sinod, și al maicii lor sfânta Biserică, pentru aceasta dumnezeiescul Sinod a fost silit să facă pogorământ și să zică în următorul său canon 54, că îhtâmplându-se ca acești nesupuși creștini să aducă la nunțile lor organe, atunci, preoții și clericii să se scoale și să fugă de acolo, ca să nu fie și ei părtași la neorânduiala și păcatul acesta.

Ah creștinilor! nu înțelegeți măcar din aceasta, că jocurile și cântecele care se fac la nunți sunt nepotrivate și rele? și pentru aceasta poruncește sfântul Sinod preoților și clericilor să nu stea să le privească? Căci de erau bune acestea, se cădea ca Sinodul să hotărască, să stea și ei să le privească.

Vai fraților! și cum vă ține inima să vedeți pe preoții Dumnezeului celui prea înalt, fugind de la nunțile voastre, iar muzicanții și jucătorii să vie la acestea? Cum vă rabdă sufletul să plece din casele voastre robii lui Dumnezeu, cei ce vă binecuvintează și vă sfîțesc, și care au binecuvântat nunta și masa voastră, iar în locul lor să intre și să șadă slugile satanei? Cei care vă întina sufletele cu jocurile cele necuviincioase? Nu vă gândiți nepricepuților! că făcând așa, este întocmai cum ați izgoni pe sfinți de la nunțile voastre și ați pofti pe păcătoși? Să izgoniți pe cei binecuvântați și să poftiți pe cei blestemați? Să izgoniți pe cei ce vă luminează și să chemați pe cei ce vă întunecă? Să izgoniți pe îngeri, și să chemați pe draci? Să izgoniți pe Hristos, și în locul lui să chemați pe diavolul?

Vai de netemerea de Dumnezeu a creștinilor de astăzi! Și poate fi mai mare necredință decât aceasta? Mai mare defăimare și neomenie? Eu socotesc și aceasta, că cel de mai sus sfânt Sinod, pentru acest scop a hotărât să se scoale și să fugă preoții și clericii de la nunți, când vin muzicanții, ca văzându-i creștinii pe ei că pleacă, să se rușineze, și izgonind muzicanții, să oprească pe preoții Domnului în casele lor.

31. Hristos nu intră unde sunt muzici

Voiți să vă încredințați, că și Domnul nostru Iisus Hristos nu intră în casa în care cântă muzici? Urmați-mă să mergem la Ierusalim. Ați ajuns? Aici a murit o fiică, și tatăl ei, care se numea Iair, a venit la Iisus, rugându-L pe dânsul cu durere de inimă să meargă la casa lui să o învieze.

Prea milostivul Iisus Hristos, făcându-i-se deci milă, de necazul și reaua întâmplare a lui Iair, s-a dus la el acasă. Aici, însă, vede multă tulburare și fluierători care cântau din fluier și surle, nu ca să pricinuiască bucurie, ci întristare, cu oarecare mâhnicioasă cântare ce grăiau; (că zice istoricul Iosip, că era obicei în vremea aceea, ca Evreii să cheme muzicanți la morții lor, pentru a grăi jalnice cântări, și prin acestea să pornească pe oameni spre lacrimi (Cartea 3, Cap. 30; pentru robirea Iudeilor). Aceasta la fel o zice și sfântul Ioan Gură de Aur în tâlcuirea capului 9 de la Matei. Iar văzându-i pe ei Domnul, n-a voit să intre în lăuntru casei lui Iair, nu; ci a poruncit să iasă toți afară, și după ce au ieșit, atunci a intrat El în casă; și apucând pe fecioară de mână, îndată a înviat-o cu atotputernică stăpânirea Dumnezeirii Sale. „Și viind Iisus în casa boierului, și văzând fluierătorii și mulțimea gâlcevind, a zis lor: fugiți, că n-a murit fecioara, ci doarme. Și își râdeau de dânsul. Iar dacă s-a scos afară poporul, intrând, o a luat de mână, și s-a sculat fecioara" (Mat. 9, 23). Acum să socotească fiecare, deosebirea ce au muzicanții nunților de astăzi, cu fluierătorii și muzicanții morților din vremea veche. Pentru că aceia fluierau ca să pornească plânsul, suspinurile și lacrimile, care nu sunt vătămătoare sufletului, ci și folositoare; iar muzicanții cei de acum, cântă la nunți spre a pricinui bucurie, râsuri și cântece curvești, care sunt vătămătoare și păgubitoare sufletului. Aceia fluierând și cântând, făceau casa unde cântau, casă de jale și de întristare; iar aceștia cântând cu organele lor, fac casa aceea unde cântă, casă de desfrâu și de păcat, precum zice Solomon: „Mai bine este a merge la casa plângerii, decât la casa ospățului" (Eccl. 7,3). Dar cu toate acestea, Domnul nostru, nici în casa unde erau muzicanții aceia n-a voit să intre, ci după ce au ieșit ei, atunci a intrat; ca să ne învețe prin aceasta, cât urăște și se îngreșează cu totul despre toți muzicanții, atât de cei ce pricinuiesc bucurie, cât și de cei ce pricinuiesc întristare, și ca să ne dea pildă să facem și noi asemenea, adică, să-i urâm și să nu-i băgăm în casele noastre să cânte.

Ce ziceți acum voi tinerilor miri și mirese? Hristos voiește să vie împreună cu îngerii în casa voastră, ca să binecuvinteze nunta, precum a binecuvântat și pe cea din Cana; să binecuvinteze masa voastră și să prefacă apa în vin; adică, să pricinuiască bucurie cu sfânta Sa arătare și toată bunătatea în sufletele voastre și a celor ce se vor afla la nunta voastră. Deci ce hotărâți? Voiți să vie Hristos în casa voastră ca să vă dăruiască toate aceste binecuvântări și daruri? Dacă voiți pe Hristos, este nevoie să nu mai aduceți în casele voastre muzici și hore, iar dacă voiți muzicile și horele, Hristos nu suferă să fie într-o casă dimpreună cu acestea, ci îndată fuge și se depărtează; iar depărtându-se El, se depărtează și preoții Lui și clericii, precum și orice altă bunătate. Iar de la casa care pleacă Hristos și slujitorii Săi, cine rămâne? fără numai satana și slujitorii lui, draci și toată răutatea și păcatul și nenorocirea.

Deci, dacă sunteți adevărați creștini și următori și ucenici ai lui Iisus Hristos, vă aflați în mare nevoie fraților, să alegeți de o mie de ori mai bine să lipsească muzicanții, jocurile și cântecele cele curvești de la casa și nunta voastră, decât să fugă Hristos și slujitorii Săi preoții și să vă lipsiți dimpreună cu aceștia de orice bunătate sufletească și trupească, pământească și cerească, vremelnică și veșnică; așa zice dumnezeiescul Hrisostom: “Dacă pe acestea le vei alunga, va veni Hristos la nunți; iar Hristos fiind de față, și ceata îngerilor va fi de față; și de voiești Și acum

se lucrează minuni, precum și atunci, și va preface și acum apa în vin" (Cuv. 12, la cea către Colas.).

32. Impotrivire — Dezlegare — Cum se cuvine creștinilor să se bucure la nunțile lor

Dar ce zic unii? Nunta este bucurie și cum vom arăta deci bucuria noastră fără numai să chemăm muzicanți și să încingem hore și să cântăm din gură? Ascultați, voi câți sunteți și ziceți acestea, iar eu vă voi învăța în ce chip să vă bucurați cu adevărat și să vă veseliți. Frații mei creștini, tinerilor miri și mirese, când faceți nunta voastră, chemați un cântăreț cu glas bun și puneți-l pe acesta să cânte vreun irmos și cântare a lui Hristos, sau a Născătoarei de Dumnezeu, sau a sfinților; rugați și pe sfinții preoți și clerici să cânte fiecare câte un irmos sau tropar și mai ales să cânte vreo cântare duhovnicească, potrivită la Taina nunții voastre; precum sunt spre pildă: mărimurile și sedelnele, pe care le scriem aici.

Către cea prea Cinstită

Binecuvintează Doamne Dumnezeule, pe acești noi căsătoriți, precum ai binecuvântat pe Avraam și pe Sarra de demult; pe Isaac și pe Reveca și din toată vătămarea pe ei izbăvește-i.

Păzește pe acești însoțiți robi ai Tăi Iisuse, în dragoste adevărată, în unirea sufletului și în duhul păcii și dumnezeieștii împărății pe ei îi învrednicește.

Această cinstită nuntă Hristoase, întru toate o păzește și neîntinat și curat păzește-le patul, celor ce acum s-au încununat, și de sfârșit bine plăcut lui Dumnezeu pe aceștia îi învrednicește.

Dăruiește-le iubitorule de oameni Iisus acestor noi căsătoriți, îmbelsugarea bunătaților, multă naștere de fii împreună și buni fii, ca iubindu-Te pururea să te slăvească.

Sedealna Gl. 1, Mormântul tău Mântuitorule.

Binecuvintează Hristoase însoțirea aceasta, din înălțimea cerului, precum ai binecuvântat de demult pe dreptii care i-ai iubit și pe toți strămoșii; împreună cu Avraam, pe Isaac și Iacov, dimpreună cu Sarra, pe Reveca și Lia, ca un singur iubitor de oameni.

Slavă asemenea...

Să slăvim cu un glas fraților pe Hristos, carele de demult în Cana Galileii de față fiind, nunta binecuvântând-o și început minunilor făcând și preaslăvit apa în vin prefăcând și pe cei, chemați la nuntă cu aceasta veselindu-i.

Si acum, a Născătoarei de Dumnezeu asemenea.

Fecioară Măria, Maică nenuntită, pe această bună mireasă păzește-o, Fecioară, de toate înconjurările neatinsă, dimpreună cu soțul ei; încă și buni feciori dăruiește-le și toată îndestularea bunătaților Fiului tău, și sfârșit mântuitor.

Sau să cânte și altele asemenea acestora, însă cucernice, dumnezeiești și duhovnicești și nu netrebnice și rușinoase; adică așa cum se cuvine creștinilor, și precum poruncește și apostolul Pavel: „De aceea, frații mei, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă; orice faptă bună și orice laudă, acestea să

gândiți" (Filip. 4, 8). într-acest chip, frații mei, bucurați-vă în Domnul și veseliți-vă; într-acest fel nunta voastră, cântecele și masa voastră și toate se fac într-o slava lui Dumnezeu și Tatăl, într-o mulțumirea iubitului său Fiul, a Domnului nostru Iisus Hristos și spre lauda și cinstea prea Sfântului și de viață făcătorului Său Duh, a celei de o ființă și nedespărțitei Treimi.

33. Pentru gelozie, nu se cade mirii să aducă la nunțile lor organe

Vă mai spun încă și alta, de care mi-am adus aminte, și apoi fac sfârșit. Gelozia, știu că este un obicei deosebit și nedespărțit de bărbații care au femei și mai cu seamă de la bărbații cei de curând căsătoriți. Aceștia mai mult decât la orice lucru, țin mai mult la cinstea și bună purtarea femeilor lor și mai bine doresc să piardă și bogăție și casă și însăși viața, decât să se viclenească patul și nunta lor. Pentru care Solomon zicea despre această râvnă a bărbaților: „Că plină este de râvnă mânia bărbatului ei, și nu-i va fi milă de el în ziua judecății. Nu va lăsa vrajba pentru nici o plată, nici se va îmblânzi pentru multe daruri" (Pild. 6, 34). Iar poetul Ovidiu a zis, că două lucruri nu voiesc tovarășie, „Afrodita și tronul, nu iubesc tovarășie", că nu voiește tovarășie tronul, nici nunta. Și deci luați aminte, voi cei ce sunteți de curând căsătoriți și dacă toate celelalte pe care le-am zis, nu vă pleacă să nu chemați muzicanți la nunțile voastre, măcar mai pe urmă vă va pleca gelozia pe care firește o aveți în inima voastră, pentru cinstea și buna purtare a femeilor voastre.

Fiindcă voi aducând organe la nunțile voastre, și așezând hore și cântece din gură, nu faceți alta fără numai că aduceți din toate părțile în casa voastră învrăjbitori femeilor voastre, furători ai neîntinutului vostru pat, stricători cinstei voastre și făcători de rău nunții voastre. Cel ce înțelege, înțelege, „și cel ce are urechi de auzit să audă" (Mat. 13, 43).

Incheiere

Iar Domnul nostru Iisus Hristos, cel ce a făcut pe om din început bărbat și femeie, din care se leagă și se împreună femeia cu bărbatul, precum zice Solomon: „Iar femeia bărbatului de la Domnul se rânduiește" (Pild. 19, 14). Acesta, fie ca să vă lumineze mintea voastră, frații mei creștini, cu lumina dumnezeieștii cunoștințe și a adevărului, iar inima și voința voastră să o înduplece cu dulceața lucrării darului, ca să înțelegeți cele ce v-am spus, căci sunt adevărate, drepte și folositoare; și să voiți a le pune și în lucrare, întorcându-vă de la orice cântece din organe, și jocuri și cântece din gură, și de la orice beții și alte neorânduiele ale nunților voastre. Și pentru această ascultare a voastră, fie ca să vă învrednicească Domnul să fiți înlăuntrul casei voastre: bărbații, ca niște finiri¹¹ înalți, înfloriți și încărcăți de roduri, și ca Chedrii Livanului

¹¹ In ce fel ar putea fi cu dragoste între ei bărbatul și femeia, a arătat un filosof de năravuri în cuvintele acestea: „Bărbatul, zice, să iubească pe femeia sa, dacă voiește să fie iubit și el de către ea, și să fie cu dreaptă socoteală, dacă voiește să o aibă supusă. Așa și el dacă voiește să fie cinstit, să fie și el cinstit Gaia Cecilia, a fost chip și pildă femeilor celor iubite; și Gaiu Serviu, a fost pildă bărbaților celor iubiți. Pentru aceasta s-a ținut obicei și când se făceau nunțile, mirele zicea către mireasă: Poți să fii pentru mine femeie bună? și mireasa răspundea: Dacă tu ești Gaius sunt și eu Gaia; și dacă tu te faci pentru mine Serviu, mă fac și eu pentru tine Cecilia". Dragostea celor căsătoriți se capătă încă și când bărbatul ca un cap, și ca un mai-nainte înțelegător și îndrăzneț, umblă afară de locuința sa (a casei), ca să aducă în aceasta cele de trebuință și de nevoie; iar femeia ca o supusă și soție bărbatului și fricoasă, sade în casă pentru a păzi cele aduse de bărbat Pentru aceea sculptorul Fidias, a sculptat chipul femeii, având piciorul ei

întăriți și binemiroșitori, „Dreptul, zice, ca finicul va înflori, și ca chedrul cel din Livan se va înmulți" (Ps. 91, 12); iar femeile să fie într-aceasta ca niște vii bineroditoare; iar copiii voștri, să stea împrejurul mesei voastre ca niște odrasle de măslin; pentru că așa se binecuvintează omul cel ce se teme de Dumnezeu, „Femeia ta ca o vie rodită în laturile casei tale, fiii tăi ca niște tinere odrasle de măslin împrejurul mesei tale; iată așa se va binecuvânta omul cel ce se teme de Domnul" (Ps. 127, 3). Și pe bărbați împreună și pe femei și pe fii, totdeauna să vă păzească Domnul întru această viață într-un fel (în purtarea Sa de grijă) în casa voastră cu totul în pace și dragoste și într-un cuget, într-un suflet și inimă. Că zice: „Dumnezeu face a locui pe cei ce sunt într-un fel în casă" (Ps. 67, 8). Și astfel fiind uniți, El (Domnul) să se afle în mijlocul vostru, după cum s-a făgăduit cel prea Nemincinos, zicând: „Unde vor fi doi sau trei adunați întru numele Meu, acolo sunt în mijlocul lor" (Mat. 18, 20); iar prin doi sau trei, se înțelege, bărbatul femeia și fiul, precum tâlcuiește sfințitul Climent Stromateul. Tot așa și în viața cealaltă să vă învrednicească Domnul a dobândi și bunătățile Ierusalimului celui de sus. „Că vei vedea, zice, (adică vei dobândi, după tâlcuirea sfântului Grigore Nisis) bunătățile Ierusalimului în toate zilele vieții tale" veșnic și totdeauna (Ps. 127, 5); căruia slava și stăpânirea împreună Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, în veci. Amin.

CUVÂNT IV

Care învață pe creștini că nu se cade să se facă clevetitori, vânzători și martori mincinoși.

PRECUVÂNTARE

Clevetirea, vânzarea, pârâciunea și mărturia mincinoasă, sunt atât de mari răutăți, binecuvântaților creștini, încât s-au temut de ele și acești mari filosofi și oameni drepti. Proorocul David, nu s-a temut atât de altă răutate, pe cât s-a temut de clevetire; pentru aceasta și cu călduroase rugăciuni se ruga lui Dumnezeu să-l izbăvească de ea. Și spre răsplătirea acestei dăruiri, se făgăduiește a păzi necălcate toate poruncile Domnului, pentru care și zicea: „Izbăvește-mă de clevetirea oamenilor și voi păzi poruncile tale" (Ps. 118).

Înțeleptul Solomon poruncește tuturor oamenilor să cugete în legea Domnului și să se deprindă cu dumnezeieștile lui Porunci. Și pentru care scop? Ca să poată din această cugetare a dumnezeieștii legi, să primească luminare în sufletele lor și cunoștință și judecată și prin acestea să învețe a se păzi de clevetiri și de mărturii mincinoase și de vânzarea oamenilor pârători, „că porunca legii este sfeșnic și lumină, și cale vieții și muștrare și învățătură, ca să te păzească de pâra limbei străine" (Pild. 6,23). Și într-alt loc tot el, atât de mare socotește mărturia mincinoasă,

deasupra unei broaște țestoase, pentru două pricini: întâi, pentru că femeia este fricoasă ca broasca țestoasă; și al doilea, pentru ca să șadă în casă să o păzească, și afară din ea să nu iasă; după cum face și broasca țestoasă. Fiindcă femeia când se află afară din casa sa, se strică casa aceea și arde; precum s-a ars capiștea Artemidei, de către Irostat, pe când aceasta lipsea, așteptând afară la nașterea lui Alexandru, cum bănuiesc Elinii. Pentru aceasta și Solomon vorbind despre înțelepciunea și iconomia femeii, zicea: „Nu poartă grijă de cele din casă bărbatul ei, când se zăbovește undeva" (Pild. 31, 21). Și iarăși: „Strâmte sunt cărările casei sale (Pild. 31, 27). Femeia, ca să fie iubită de bărbat, se cade lângă acestea să fie mai mult simplă, decât iscoditoare, să crească copiii cu blândețe creștinească și să voiască aceea ce voiește bărbatul său și voie deosebită a sa să nu aibă. Să aibă supunere către bărbat, la cele după lege însă, binecuvântate și bune lucruri, iar nu la lucrurile cele rele, fărădelege și nebinecuvântate. Pentru aceasta și firea cu părul, (că nu s-a aflat niciodată femeie pleșuvă, precum bărbații) și legea cu acoperământ acoperă capul femeii, pentru ca să o învețe că ea are alt cap al său, pe bărbat.

încât o numește toiag gros, sabie purtătoare de moarte și săgeată otrăvitoare, pe cel ce o face, „Măciucă și sabie și săgeată ascuțită, așa este și omul, cel ce mărturisește asupra prietenului său măturie mincinoasă" (Pild. 25, 18).

Înțeleptul Sirah, în rugăciunea ce o face către Dumnezeu, mai înainte de toate, aduce mulțumire cum l-a izbăvit Dumnezeu de pâra limbii și de buzele mincinoase, la fel ar fi voit să-l izbăvească de vreo cursă purtătoare de moarte, sau de altă oarecare primejdie mare, „Mărturisi-mă voi Ție Doamne împărate, și te voi lăuda, pe Tine Dumnezeule mântuitorul meu. Mărturisescumă numelui Tău, că acoperitor și ajutător Te-ai făcut mie, și ai mântuit trupul meu de la pieire, și din lațul limbii ocărătoare și de buzele cele ce grăiesc minciună" (Sir. 51, 1). Și apostolul Pavel socotește clevetirea și pârâciunea atât de înfricoșat păcat, încât, legiuiește a se face diaconițe numai acele femei care sunt slobode de acest păcat; iar câte se află pârâtoare și clevetitoare, să nu se facă; că se cade a fi departe astfel de păcat de tagma clericilor și a celor ce s-au dăruit pe sine lui Dumnezeu. Pentru aceea a scris către Timotei, să așeze în Biserica lui Dumnezeu diaconițe, „Femei așijderea cucernice, neclevetitoare, nelimbute, treze, credincioase întru toate" (Tim. 3, 11); și către Tit: „Asemenea și bătrânele să fie întru îmbrăcăminte cu sfințenie încuviințate, neclevetitoare" (Tit. 2, 3).

Pentru aceasta și eu am hotărât astăzi, fraților, să vă vorbesc despre: clevetire, vânzare, pârâciune și măturie mincinoasă și să vă arăt câte răutăți pricinuiesc acestea și celui ce le lucrează și celorlalți și prin urmare să arăt că nu se cade să se facă creștinii clevetitori, vânzători, pârători și martori mincinoși și iată încep.

34. Care este cea dintâi răutate pe care clevetitorii și martorii mincinoși o pricinuiesc lor înșile

Cea dintâi răutate pe care și-o pricinuiesc lor clevetitorii, vânzătorii, pârătorii și martorii mincinoși, este a închipui în inima lor pe diavolul și de aceea se numesc fii ai diavolului, iar diavolul se numește tatăl lor. Și măcar că toți câți păcătuiesc și lucrează lucrurile diavolului, se zic că se nasc din diavolul, pentru asemănarea pe care o iau de la el, precum pe deoparte a zis Domnul: „Voi din tatăl diavolul sunteți, și poftele tatălui vostru voiți să faceți" (Ioan 8, 44); iar pe de altă parte, Ioan cel iubit: „Cel ce face păcatul, din diavolul este; că din început diavolul păcătuiește" (Ioan 3, 8). Însă, după osebit chip, clevetitorii, vânzătorii și martorii mincinoși, sunt și se numesc fii ai diavolului, pentru că se fac ucenici și următori diavolului la clevetiri și la vânzări.

35. Pentru ce diavolul se numește așa (diavol)

Deoarece, precum diavolul este tatăl minciunei, și cu minciună a ucis pe om, „Acela ucigător de oameni a fost din început, și întru adevăr n-a stătut pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește întru ale sale că mincinos este, și tatăl ei" (Ioan 8, 44), așa și clevetitorii și martorii mincinoși, cu învrăjbirile și mincinoasele lor măturii, omoară pe oamenii cei nevinovați. Ce zic? Clevetitorii și vânzătorii nu se numesc numai fii ai diavolului, ci și desăvârșiți diavoli; și cu drept cuvânt Căci, precum au urmat diavolului întru răutate, așa au moștenit și pe însuși numele diavolului. Pentru aceea și de toți oamenii, atât de cei vechi cât și de cei noi, atât de cei binecinstitori cât și de păgâni, vânzătorii și clevetitorii s-au numit și se numesc totdeauna învrăjbitori și diavoli. Fiindcă precum diavolul s-a numit clevetitor, întâi,

pentru că a pârât și a clevetit pe Dumnezeu la oameni, zicând lui Adam și Evei: că Dumnezeu, din pizma Lui i-a oprit să mănânce din pomul cunoștinței, ca să nu se facă dumnezei, „că știe Dumnezeu, că în ori ce zi veți mânca dintr-însul, se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei cunoscând binele și răul” (Fac. 3, 5); și al doilea, pentru că clevetește și părăște pe oameni și pe cei prea Sfinți la Dumnezeu, precum zice sfântul Apocalips: „Și s-a aruncat balaurul cel mare, șarpele cel vechi, care se cheamă diavol și satana, pârătorul fraților noștri, cel ce pâra pe ei înaintea Dumnezeului nostru ziua și noaptea” (Apoc. 12, 9).

Pentru aceea a zis și dumnezeescul Hrisostom: „Diavolul, fraților, nu după fire are numele, ci după voire, că nu diavol s-a făcut din început, ci înger s-a zidit; iar diavol s-anumit, ca cel ce învrăjbește pe Dumnezeu cu oamenii, și pe oameni cu Dumnezeu, și ca un îhtărătaor stăpânului asupra slugii, și sluga asupra stăpânului” (Cuv. 3, la Iov)¹². Precum, zic, diavolul s-a numit clevetitor, fiindcă clevetește; așa și vânzătorii și clevetitorii se numesc diavoli pentru că întărită și clevetesc pe oamenii cei nevinovați, ca pe niște vicleni și destrăbălați, vânzându-i pe ei la judecăți și în mâinile stăpânitorilor; și pentru că grăiesc minciună asupra celor fără prihană, și defăima numele cel bun al celor sporiți în fapte bune, ca pe un rău.

36. Care este a doua răutate, pe care clevetitorii și martorii mincinoși o pricinuiesc lor înșile

A doua răutate pe care o pricinuiesc clevetitorii, vânzătorii și martorii mincinoși lor înșile este, a-și căpăta (preface) mădulările lor, nu omenești, ci sălbătice și nefirești.

1) Ochii clevetitorilor, ai părătorilor și ai martorilor mincinoși, se aseamănă cu ochii Vasiliscului; căci precum Vasiliscul scoate otravă din ochii lui și departe otrăvește pe oameni, — precum zic istoricii — așa și vânzătorii, clevetitorii și martorii mincinoși, n-au ochii lor ca să vadă fapăturile lui Dumnezeu și să se bucure și să-L slăvească, ci îi au ca să vadă greșelile unuia și ale altuia și cu clevetirile și vânzările lor și minciunoasele mărturii, să-i otrăvească.

2) Urechile vânzătorilor și ale martorilor mincinoși, sunt asemenea cu ale Aspidei; că precum Aspida își închide urechile, ca să nu audă glasul muzicilor și să se împlânzească, „Ca a unei Aspide surde ce-și astupă urechile sale, care nu va auzi glasul vânătorilor” (Ps. 57,4); așa și vânzătorii și clevetitorii și martorii mincinoși își astupă urechile ca să nu auză vreun cuvânt de învățătură a lui Dumnezeu și să înceteze de la răutățile lor și să se îhțeptească, ci le deschid pe ele ca să afle ce face unul și altul, și așa să alerge îndată la judecători să-i vânză, să-i pârască și să mărturisească minciuni asupra lor.

3) Gura clevetitorilor, a vânzătorilor și a martorilormincinoși, este groapă și fântână prea adâncă, și cine va cădea într-însa, vai și amar! a mai ieși de aici nu va putea, precum zice Solomon: „Groapă adâncă este gura celor fără de lege, și pe carele 1-a urât Domnul, acela va cădea într-însa” (Pild. 22,14).

4) Gâtlejul vânzătorilor și al martorilor mincinoși, este asemenea mormântului deschis, care scoate putoarea și împuțiciunea clevetirii, a minciunii și pârâciunii.

¹² Cam în același fel zice și marele Vasilie: „Se numește diavol, fiindcă acesta se face împreună și lucrător păcatului nostru și pârător, bucurându-se de pierzarea noastră, și vădindu-ne pe noi pentru relele ce am făcut” (Cuv.. Cum că D-zeu nu este pricinuitor relelor).

5) Limba cleveților și a martorilor mincinoși, este brici ascuțit, fiindcă cu clevețirile, vânzările și mărturiile mincinoase ce le fac la judecători, taie și omoară pe cei nevinovați; precum zice dumnezeescul David: „Groapă deschisă gâtlejul lor, cu limbile sale vicleneau” (Ps. 5, 9); și iarăși: „Nedreptate a gândit limba ta, ca un brici ascuțit ai făcut vicleșug” (Ps. 51, 1); și Solomon zice: „Mărturia nedreptăților este înșelătoare” (Pild. 12, 18), și iarăși: „Martorul grabnic, are limba nedreaptă” (Pilde 12,20). Buzele cleveților și ale martorilor mincinoși sunt asemenea cursei, că precum fără veste se prinde cineva în cursă, așa și de buzele cleveților și ale martorilor mincinoși se prinde omul și se predă într-o vreme în care nu nădăjduiește; deoarece, clevețul grăiește cuvinte dulci, ca să amăgească, iar otrava o ascunde în inimă, ca să omoare; sărută, dar ca să vânză; salută, dar ca să piarză. Precum și Iuda vânzătorul, cu sărutarea și cu salutarea, a dat pe Domnul spre moarte, zicând: „Bucură-te învățătorule, și 1-a sărutat pe El” (Mat. 26, 49). Pentru aceea a zis și Pavel: „Venin de aspidă sunt buzele lor” (Rom. 3, 13); și proorocul David: „Muiatu-s-au cuvintele lor mai mult decât untul de lemn, și acelea sunt săgeți” (Ps. 54, 24).

7) Măinile cleveților și ale martorilor mincinoși, sunt spurcate de darurile pe care le primesc ca plată de la judecători, ca să vândă și să jure strâmb, și pline de sânge, pentru pagubele și uciderile ce pricinuesc la cei nevinovați. Așa strigă dumnezeescul Isaia: „Că mâinile voastre sunt spurcate cu sânge” (Is. 59,3), și Ieremia: „Și în mâinile tale s-au aflat sânghiuri de suflete nevinovate” (Ier. 2, 34).

8) Picioarele cleveților și ale martorilor mincinoși, nu umblă pe calea cea dreaptă a binelui, a faptei bune și a adevărului, precum a poruncit Dumnezeu, ci umblă pe calea cea strâmbă, pe calea cea prăpăstioasă a curviei și a minciunii, alergând în sus și în jos ca să vândă vreun creștin și în calea ce este plină de pietre și piedici, de aceea totdeauna se împiedică și cad și se surpă; pentru care a zis Solomon: „Picioarele lor aleargă la răutate” (Pild. 1, 16); și Ieremia: „Și vor strica întru alunecări piciorul tău” (Ier. 38,22).

6) Astfel de sluțite sunt mădulările cele dinafară ale cleveților, vânzătorilor și martorilor mincinoși; iar cele dinlăuntru (mădulări) ale lor, ce socotiți frații mei, că sunt de alt fel? Nu! Pentru că inima vânzătorilor și a martorilor mincinoși este nemilostivă și vârtoasă ca piatra și ca nicovala; și aceasta este scaunul și cuibul și locuința, amăgirea și viclenia satanei; pentru aceea a zis Iov: „Inima lui este încremenită ca o piatră, și stă ca o nicovală neclătită” (Iov, 41, 14) și Solomon: „Vicleșug este inima celui ce meșteșugește rele” (Pild. 12, 21). Și iarăși zice: „Și inima îndărătnică meșteșugește rele; în toată vremea unul ca acela tulburări face cetății” (Pild. 6, 14). Asemenea și măruntaiele cele dinlăuntru ale vânzătorilor și martorilor mincinoși sunt vârtoase ca pavăza de fier, și toate cele dinlăuntru ale lor, sunt prea vârtoase ca piatra ce se numește **smirid**¹³, precum scrie Iov, „Ficații lui pavază de aramă, iar legăturile lui ca piatra smiridului” (Iov 41, 5).

Și măcar că Iov a zis acestea pentru balaurul diavol însă se potrivesc și la clevețori și martorii mincinoși, care, cum am zis mai înainte, au închipuit înlăuntru lor pe satana. Deci, precum clevețorii, vânzătorii și martorii mincinoși își au toate mădulările lor în chipul fiarei sluțite și satanicești, într-acest fel au și gândurile și înțelegerile lor sluțite, neomenești și drăcești. Și orice ar gândi și cugeta, toate sunt pline de otrava purtătoare de moarte a amăgirii și a minciunii. Și chiar cuvintele pe care le grăiesc, ies din gura lor ca niște făclii aprinse și ca niște grătare cu cărbuni, arzând pe ticăloșii săraci și nevinovați, cu vânzările și mărturiile mincinoase; precum și aceasta este scrisă la

¹³ Piatră tare din care se fac tocilele numite „Polizor”.

Iov: „Din gura lor ies ca niște făclii aprinse și scapără ca niște gratii de foc" (Iov, 41, 9). De aceea și Solomon pentru martorii mincinoși deosebit zice că, aceștia aprind ca pe niște foc cuvintele cele mincinoase și pricinuesc judecăți și pricini în cuvinte între frați, „Ațâță minciună mărturia nedreaptă, și scornește judecăți între frați" (Pild. 6,19).

37. Care este a treia răutate, pe care cleveitorii și martorii mincinoși o pricinuesc lor înșile

A treia răutate pe care o pricinuesc cleveitorii, vânzătorii și martorii mincinoși lor înșile este a fi urâți și grețoși și a se întoarce toți de la ei ca de la o împutăciune a lumii, și grețoși la toți oamenii îndeobște, mari și mici, bărbați și femei, tineri și bătrâni, clerici și mireni. Ce zic? Cleveitorii, vânzătorii și martorii mincinoși, nu sunt urâți numai de ceilalți oameni, ci chiar de însuși judecătorii și de împărații către care fac cleveirile, vânzările și mărturiile mincinoase; căci ei, măcar că iubesc cleveirile, vânzările și mărturiile mincinoase, ca să ia daruri și să câștige, cu toate acestea, îi urăsc și se îngreșează de ei. Astfel Iulie Cezarul obișnuia să zică: „îmi place vânzarea, dar nu și vânzătorul"; așa și împăratul August zicea: „Eu vânzarea o iubesc, însă pe vânzător nu-l sufăr". Tot așa și împăratul Antigon: „Iubesc, zicea, pe trădători până când trădează, iar după ce săvârșesc trădarea, desăvârșit îi urăsc". Cam la fel zicea și Filip împăratul Macedonilor. O răutăți! O rea întâmplare! O rea nenorocire a ticăloșilor cleveitorii și martorii mincinoși!

38. In câte lucruri vatămă pe alții cleveitorii și martorii mincinoși

Văzut-ați fraților, ce rele pricinuesc cleveitorii, trădătorii și martorii mincinoși lor în șile? Si cum că ei în loc să fie la chip ca oamenii și iubiți de către toți, se fac în chipul dracilor și în chip de fiară și urâți de oameni? Acum îhvățați-vă și ce răutăți pricinuesc la alții. în trei lucruri vatămă pe oameni trădătorii, cleveitorii și martorii mincinoși: la cinste, la avere și la viață.

39. Care este întâia răutate, pe care o pricinuesc cleveitorii și martorii mincinoși altora

Intâi adică, vatămă pe oameni la cinste, fiindcă ei părăsc și clevetesc pe bărbați și pe femeile cele cinstite, și-i fac mincinoși ca pe niște necinstiți; pe cei întreg înțelepți, ca pe niște curvari; pe cei curați, ca pe niște necurați; pe cei drepți, ca pe niște nemilostivi; pe cei curajoși, ca pe niște obraznici; pe cei economi, ca pe niște iubitori de argint. Și cu un cuvânt, ei clevetesc pe cei ce lucrează fapta bună, ca pe niște fățarnici și pe creștinii cei buni, îi prihănesc ca pe niște vicleni și răi¹⁴. Pentru aceea, cu cleveirile lor și mărturiile mincinoase, despart pe bărbați de femei și pe femei de bărbații lor, întărătă pe fii asupra părinților, și pe părinți asupra fiilor; pe fiice asupra maicelor, și pe maici asupra fiicelor; pe rude asupra neamului lor, pe arhieriei asupra preoților, pe preoți asupra diaconilor, pe diaconi asupra clericilor și pe clerici asupra poporului.

¹⁴ Iar cât de rău este a prihăni cineva pe cei sporiți în iap ta bună ca pe niște fățarnici și răi, martor este Marele Vasile, numind răutatea aceasta hulă împotriva Duhului Sfânt Că așa zice foi Hotarul său pe scurt 273: „Să ne temem, nu cumva și noi împreună cu cei ce hulesc împotriva Duhului Sfânt, să ne muncim și aici și acolo... Fiindcă este arătat că și acum acela hulește împotriva Duhului Sfânt, care întoarce pe dos lucrarea și iodurile Sf. Duh; pe care o pătimim cei mai mulți și cu primejdie ne muncim. Căci pe cei ce se silesc la fapta bună, îi numim slăviți în deșert, iar pe cei ce arată râvnă curată, îi prihănim ca pe niște mânioși. Și multe de acestea cu păneri viclene, mințind îi defăimăm."

Stârnesc sminteli între prieteni, tulbură pe cei un păduiți; pricinuesc pomeniri de rău, vrăjmășii și lupte între săraci și bogăți, între stăpânitori și stăpâniți, între boieri și supuși; iar de multe ori și între împărați și întregul popor. Pentru aceasta a zis înțeleptul Sirah despre acești învrăjbitori că: „Omul păcătos va tulbura pe prieteni și între oamenii cei ce au pace va arunca vrajbă” (Sirah, 28, 9). Aceasta a spus-o și Solomon pentru martorii mincinoși mai sus: „Ațâță minciună mărturia nedreaptă, și scornește judecăți între frați” (Pild. 6, 19).

Toate acestea însă, le dovedesc din parte, pildele ce se află în sfânta Scriptură, căci citim în a 3-a carte a împăraților cap. 21, că: clevetitorii și martorii mincinoși au pârât și au mărturisit minciună cum că dreptul acela Nabot, era nedrept; cel binecinstitor, că era necinstitor; cel supus un păratului, cum că era nesupus; și cel temător de Dumnezeu, că era hulitor, „Și a pus pe Nabot să șeză cu căpetenia poporului. Și au intrat doi oameni fiii fărădelegilor, și au șezut în preajma lui, și mărturisiră oamenii cei fărădelege asupra lui Nabot, înaintea poporului zicând: A hulit Nabot pe Dumnezeu și pe împărat”

Citim încă și la Susana, că cei doi neînfrânați și răi bătrâni ai Evreilor, au pârât și au mărturisit minciună, că înțeleptă Susana era curvă și preacurvă; cea cinstită, că era necinstită; și cea curată, că era necurată și întinată, și prin aceasta a pricinuit atâta tulburare și atât de mare neplăcere și întristare între dreapta aceea și bărbatul ei și între neamul ei și în tot poporul evreilor.

40. Care este a doua răutate pe care o pricinuesc clevetitorii și martorii mincinoși altora. — Clevetitorii și martorii mincinoși, și pe cele sfinte le păgubesc.

Al doilea, clevetitorii și martorii mincinoși vatămă pe oameni la averi, căci cu vânzarea și cu mărturiile mincinoase, pe care le fac la judecători și la stăpânitorii locului, păgubesc și pierd pe creștinii cei de o credință cu ei. Fiindcă judecătorii, ca unii ce sunt lumești și nedrepti și caută să răpească arginți, nu cercetează precum hotărăsc legile dreptății, dacă clevetirile și mărturiile mincinoase ale pârătorilor sunt adevărate sau nu; ci prinzându-i cu nedreptate pe creștinii cei pârâți, cu mărturii mincinoase, mai întâi îi bat și-i închid, și cu felurite pedepse schingiuindu-i, după aceasta îi păgubesc cu amenzi grele. Și unuia îi iau banii, pe altul îl fac să-și vândă ogorul și via, pe altul să-și vândă oile, boii, albinele și dobitoacele sale; altul copacii, altul grădina, și altul să-și vândă tot ce are adunat cu multă osteneală, ca să trăiască și el nenorocitul, și să-și economisească femeia, copiii și casa. Și deci, din pricina năpăstuirilor acestora și a martorilor mincinoși; o! câte văduve plâng, că n-au cu ce-și hrăni pe orfanii lor! O câți orfani se jelesc și plâng pentru că n-au pâinea cea de toate zilele! O! câți bogăți lipsindu-se de bogăția lor, ajung la desăvârșită sărăcie, și mulți din ei, în cele din urmă au ajuns să se facă cerșetori! O! Câți dintre-acești vânduți pe nedrept și jefuiți, ajung la atâta sărăcie, încât sunt siliți să se facă hoți și să răpească lucruri străine!

De aceea, și Solomon socotind răutățile cele mari și nedreptățile care se fac în lume de clevetitori și trădători și cum cei năpăstuiți și vânduți, plâng și lăcrimează, că n-au pe cine să-i mângâie și să-i izbăvească din mâinile clevetitorilor. Acestea, zic, socotindu-le, a fericit mai bine pe cei morți decât pe cei vii; și dintr-acești doi, a fericit mai bine pe cei ce nu s-au mai născut în lume, și n-au cercat pagubele năpăstuirilor, „Și m-am întors eu, și am văzut toate siniciile, cele ce se fac sub soare, și iată lacrimile celor ce se năpăstuiesc și nu este cine să-i mângâie pe ei, și în mâna celor ce-i necăjesc pe ei, putere, și nu este lor mângâietor. Si am fericit eu pe toți cei morți care au murit, mai mult decât pe cei vii, care trăiesc până acum. Și decât amândoi aceștia,

mai bun este, cel ce încă nu s-a născut, care încă n-a văzut lucrul cel rău, care s-a făcut sub soare" (Ecclis. 4, 1).

Iar dumnezeescul David, tatăl lui Solomon, povestește răutățile pe care le fac martorii cei mincinoși, adică, cum ei zic și mărturisesc acelea pe care nu le pune omul în minte. Cum răsplătesc cu rău în locul facerilor de bine pe care le primesc; și cum fac pe nenorociții părinți să-și sărăcească pe fiii lor cu mincinoasele mărturii; că zice: „Sculându-se asupra mea mărturii nedrepte, de cel ce nu știam m-au întrebat. Răsplătit-au mie rele pentru bune, și nerodire sufletului meu" (Ps. 34, 10).

Clevetitorii și martorii mincinoși, nu păgubesc numai o parte din oameni, ci păgubesc încă și neamuri și orașe întregi. Nu se mulțumesc a păgubi numai pe mireni și averile cele de obște, ci ajung la atâta răutate, încât se fac pricinuitori cu trădarea lor și mincinoasa mărturie, să răpească de la stăpânitori lucrurile bisericilor, averile mănăstirilor, și banii cei afierosiți lui Dumnezeu la sfintele biserici. Voiți să vă adeveriți? Citiți a doua carte a Macaveilor, și acolo veți vedea în cap. 3, că, în visteria din Ierusalim a bisericii celei mari a evreilor, se aflau, spre păstrare pentru orfani și văduve, și bani afierosiți lui Dumnezeu, până la patru sute talanti de argint, și două sute talanti de aur, care făcea o mare sumă. Un clevetitor, vânzător și martor mincinos însă, cu numele Simon, fiind puțin certat cu arhiereul Onia, s-a dus la generalul Siriei și al Finikiei, Apolonie, și a trădat (spus) că, visteria Ierusalimului e plină de mulțime de bani nenumărați, pe care împăratul ar putea să-i ia pe toți. Nearătând adevărul, că erau numai atâția la număr, adică, numai patru sute de talanti de argint și două sute talanti de aur; nici că sunt spre păstrarea orfanilor și văduvelor, ci a mărturisit minciună, cum că erau nenumărați și că sunt proprietatea sfințitei case, „Și i-a spus lui, cum că visteria cea din Ierusalim este plină de nenumărați bani, cât mulțimea celor ce se adună din biruri, este nenumărată, și nu se cuvîn aceștia la jertfe; și poate să fie ca toate acestea să vie sub puterea împăratului" (II Macav. 3,6). Apolonie, descoperind aceasta lui Seleuc împăratul Asiei, împăratul a trimis la Ierusalim un ofițer al său cu numele Iliodor, poruncindu-i ca îndată să ia orice bogății va găsi în visteria Ierusalimului, și să le aducă la el. Deci, ducându-se Iliodor după porunca împăratului la Ierusalim, a intrat în visterie, și în adevăr era să ia toți banii și să dezgolească întreaga cetate și poporul, dacă Dumnezeu pentru rugăciunile și lacrimile arhiereului și a tot poporul nu făcea minune, prin care a înfricoșat pe Iliodor făcându-l mai mult nevrând să părăsească această faptă îndrăzneată. Iată care sunt pagubele și relele pricinuite de trădători și de martorii mincinoși.

41. Care este a treia răutate pe care o pricinuesc clevetitorii și martorii mincinoși altora

Iar a **Treia**, și cea mai de pe urmă, clevetitorii, trădătorii și martorii mincinoși, vatămă pe oameni la viață, căci cu clevetirile și mărturiile cele mincinoase pe care le spun la stăpânitori, se fac pricinuitori a se ucide oamenii pe nedrept. Așa bărbății Haldei, s-au prezentat la împăratul Nabucodonosor și au pârât pe cei trei tineri că nu se închină chipului său și așa i-au aruncat în cuptorul cel cu foc (Daniil 3, 8). Așa rânduitorii și satrapii (Prefecți de provincii persani) împăratului Darie, au pârât pe proorocul Daniil, cum că se închină lui Dumnezeu de trei ori în zi, și de aceea l-au osândit în groapa leilor (Dan. 6). Așa cei doi martori mincinoși, care au mărturisit minciună asupra nevinovatului Nabot, cum că a hulit pe Dumnezeu și pe împăratul, s-au făcut pricină de l-au ucis cu pietre și a murit, precum este scris (III Im. 21,13). Așa ceilalți doi martori mincinoși și bătrâni ai evreilor, au mărturisit minciună asupra prea ihteptei Susane, și așa din pricina lor s-a osândit la moarte, de care însă, Dumnezeu a scăpat-o prin proorocul Daniil

(Susana). Tot așa și cei doi mincinoși care au mărturisit minciună asupra lui Iisus Hristos, s-au făcut pricinuitori să se omoare prea nevinovatul Fiul al lui Dumnezeu, precum este scris (Mat. 26, 60). Și așa în sfârșit, din pricina martorilor mincinoși s-a ucis cu pietre pe nedrept, nevinovatul întâiul mucenic și arhidiacon Ștefan, după cum se vede la fapte (Fap. 6, 13).

Deci, nu numai unul sau doi, ori mai mulți seucid din pricina clevetitorilor și a martorilor mincinoși, ci neamuri întregi. Și dovedește cuvântul meu iarăși sfânta Scriptură care ne arată în cartea Esterei, că în vremea când evreii erau robiți sub împărăția lui Artaxerxe împăratul Persilor și Medilor, un mare general — al doilea după împărat — Aman cu numele, fiindcă un oarecare evreu numit Mardoheu, om drept și cu fapte bune, n-a voit să se închine lui nu din mândrie, ci ca să nu se arate că se închină la om și face pe acesta întocmai cu Dumnezeu. Pentru această pricină, zic, s-a mâniat Aman. Și ce născoceste? Clevetește la împărat pe tot neamul evreilor și-l vinde, mărturisind minciună, cum că ei nu păzesc legile împărătești, și sunt nesupuși și vrăjmași împărăției, și că legile lor sunt contra oricărui neam.

Acestea și alte minciuni zicând către împăratul, l-a înduplecat și a trimis scrisori împărătești pretutindenea, prin care porunca stăpânitorilor a tot locul, să omoare pe evrei dimpreună cu femeile și copiii lor și să piarză pe tot neamul lor fără nici o milă și milostivire, în luna Februarie, în a 14-a zi. Ticăloșii evrei, auzind aceste vești, în tot locul unde se aflau, au postit trei zile, așternând sub ei saci și presărându-și pe capete cenușă, au strigat plângând și văitându-se și rugându-se lui Dumnezeu să-i izbăvească de nedreapta moarte. Însă mai mult decât toți postea, plângea și ruga pe Domnul, atât cel mai sus zis Mardoheu, cât și nepoata lui, Estera, împărăteasa și femeia lui Artaxerxe. Și așa, de abia și cu sila, a auzit Domnul rugăciunea lor și i-au izbăvit de la moarte prin mijlocirea împărătesei Estera.

42. Clevetitorii și martorii mincinoși și pe preoți îi omoară

Nu ajung numai până aici răutățile clevetitorilor și ale martorilor mincinoși; și nu vatămă numai pe mireni, ci îndrăznesc încă... O mare neferică de Dumnezeu, sau mai bine zis necredință! Ei se fac pricinuitori să se omoare și preoți; și nu numai unul sau doi, ori mai mulți preoți, ci neam și oraș întreg de preoți; precum ne adeverează dumnezeiasca Scriptură. Că se povestește în cea I a împăraților, cap. 21, 22, cum că proorocul David când fu izgonit de împăratul Saul, s-a dus într-o cetate numită Noba la preotul Avimelec și i-a spus că este trimis de Saul. Auzind Avimelec că David e trimis de împăratul l-a primit și nu numai că i-a dat sabia lui Goliat, cel de alt neam ce se afla acolo, pe care puțin mai înainte îl ucisese David, ci și sfintele pâini ale punerii înainte le-a dat lui și voinicilor săi de le-au mâncat; pentru că erau topiți de foame și alte pâini nu se aflau acolo.

Atunci s-a întâmplat să fie de față un slujitor cu numele Doeg, care păștea catării împăratului Saul. Și văzând cum Avimelec a primit pe David, vrăjmașul împăratului, s-a dus și l-a pârât la Saul, nespunându-i adevărul, după cum se făcuse lucrul, ci a mărturisit minciună, și a zis: „Văzut-am pe fiul lui Iesei, venind în Noba, la Avimelec preotul, fiul lui Ahitov; și a •întrebat pentru ei pe Dumnezeu, și de mâncat i-a dat, și sabia lui Goliat cel de alt neam i-a dat lui” (I împ. 22, 9). Acestea îndată auzindu-le împăratul, chemă pe Avimelec împreună cu toți preoții, și după ce i-au ocărât pentru ce au primit pe David, a poruncit oamenilor lui și acestui clevetitor Doeg, de a ucis pe preoți și au stricat și toată cetatea lor, și n-au lăsat nici bărbat, nici femeie, nici copil sugător, nici bou, sau asin, sau oaie „Și s-a întors Doeg Șirul, și a omorât pe preoții Domnului în ziua aceea, 305 bărbați, toți care purtau efod. Și Noba cetatea preoților o au bătut cu ascuțitul

săbiei de la bărbat până la femeie, de la prunc până la sugător și bou și asinul și oaia" (1 împ. 22,18). Pentru această pricină și proorocul David a făcut psalmul 51, care începe așa: „Ce te fălești întru răutate puternice, fărădelege a grăit gura ta?” și în acesta blestemă pe Doeg, să-l șteargă Dumnezeu din pământul celor vii, pentru că cu vânzarea și cu mincinoasa lui mărturie, a făcut limba lui ca un brici ascuțit și a ucis neamul preoților.

43. Relele pricinuite de diavol dracilor, le pricinuiesc și clevetitorul și martorul mincinos celor ce-l ascultă

Ați văzut, frații mei creștini, câte rele pricinuiesc clevetitorii, trădătorii și martorii mincinoși? Ați aflat ce necinste, ce pagube și ce vărsări de sânge fac în lume? Deci ați înțeles că omul vânzător, clevetitor și martor mincinos este un alt iudă Iscarioteanul; mincinos, viclean, nedrept, și ucigător de oameni; este un de obște vrăjmaș al firii omenești; este o ciură, care stinge neamul omenească; este un dușman al cinstei, al averilor și al vieții oamenilor; și în sfârșit, este un câine turbat care mușcă ori pe cine găsește în cale și-l omoară; și pentru aceasta se cade a fi urât de către voi toți, și să vă întoarceți de la el, și să-l arătați cu degetul ca pe o slujenie a firii, ca pe un însemnat și nevrednic de a se numi om. Pentru că clevetitorul, trădătorul și martorul mincinos, deși se văd pe dinafară oameni, dar înlăuntru sunt diavoli; fiindcă ce este diavolul între îngeri, aceasta este și clevetitorul și martorul mincinos între oameni. Pentru aceasta și Domnul nostru, diavol a numit pe vânzătorul Iuda. „ci unul din voi, diavol este" (Ioan 6, 70). Si luați aminte aici frații mei, cum Domnul n-au zis vânzătorului Iuda, duh, adică unul din slujitorii diavolului, ci l-a numit diavol, adică cel întâi și începător tuturor duhurilor, ca să ne dea cu aceasta a înțelege cum că acele răutăți pe care le-a pricinuit diavolul supușilor lui îngeri și draci, amăgindu-i și făcându-i să stea împotriva lui Dumnezeu și din îngeri să se facă draci; aceleași răutăți pricinuieste și clevetitorul și martorul mincinos oamenilor care ascultă mincinoasele lui mărturii și clevetiri.

Pentru aceasta se cade a avea mare luare aminte toți cei ce ascultă pe acești clevetitori și vânzători și martori mincinoși, și mai cu seamă stăpânitorii și judecătorii, către care ei fac pârâciunile, trădările și jurământurile cele mincinoase, să nu crează cu lesnire cuvintele lor, fără a cerceta cu de amănuntul mai înainte și a se încredința dacă martorii sunt adevărați și vrednici de credință¹⁵; și se cuvine ca ei să imite pe marele împărat Alexandru, și când ascultă vreo

¹⁵ Legea poruncește ca martorii să fie vrednici de credință, titlul I, cart 21, a Vasilicalelor (de Fotie, cap. 2). Iar zicând legea, ca martorii să fie de încredere, arată că oprește, după Armenopol (Cart I Titlul 6; și cart. 5, titl. 1) să nu mărturisească oameni de jos și necinstiți, curvari și necunoscuți, luptători cu hiară, măscărici, jucători și cei osândiți de judecățile publice, cum că au făcut vreun lucru necinstit sau răutate, și nu s-au dezvinovățit, și alții ca aceștia. Iar dacă martorii nu sunt vrednici de credință, se cuvine a se cerceta chipul și fapta lor cea bună precum zic apostolii în hotărârile lor (Cart II, cap. 49). Deci vrednici de credință fiind martorii, e de prisos lucru să mai jure; căci jurând, cad în bănuială că nu sunt vrednici de credință din chipul și fapta lor și pentru aceasta voiesc să dovedească mărturiile lor cu jurământ Căci zice Solomon: „Mărturia credincioasă nu minte" (Pild. 14,5). De aceea, după Armenopol, este lege care poruncește să au jure martorii (Cart. I, titl. 1). Prin urmare, multă cercetare cu luare aminte trebuie să facă judecătorii, ca să afle dacă martorii sunt adevărați și vrednici de credință; după cum poruncește Dumnezeu % a dona Lege. cap. 19,15. Si când văd mulțime multă de martori, să nu se încredințeze cu lesnire că ar fi vrednici de credință; căci de multe ori se Biiâir.plă de sa învelesc la răutate și la minciună, doi sau trei, și mai mulți martori; precum a mărturisit minciună asupra lui Nabot în Samaria, asupra Susanei în Babilon, asupra lui Ștefan și asupra Domnului BI Ierusalim, „Și multe mărturii, zice, mincinoase viind de față" (Mat 26,60). Dar nu se cuvine să fie crezuți cu iesnire martorii, nici când sunt bătrâni eu vârsta, aducându-ne aminte că și martorii cei asupra dreptei Susanei, erau bătrâni și pentru aceasta au fost crezuți ca niște bătrâni „și i-au crezut pe ei adunarea, ca pe niște bătrâni ai poporului și judecători". (Sus. 41); cu toate acestea, proorocul Daniil i^au arătat pe ei mincinoși.

Dar și din cuvinte se cade judecătorul să cunoască pe martorii cei adevărați, sau pe cei mincinoși; că de multe ori martorii mincinoși, ori adaugă, ori scad ori schimbă cuvintele pe care le-au auzit și aceasta este dovedită de la martorii cei mincinoși care au

clevetire, o ureche se cade a o avea deschisă ca să asculte pe cel ce clevetește și cheamă în judecată, iar pe cealaltă, să o astupe cu mâna, păzind-o curată ca să asculte pe cel adus la judecată și pârât.

Aceștia, când cunosc pe unii dintre pârători, clevetitori și martori mincinoși, se cade a se întoarce dinspre ei și a-i izgoni departe de la fața lor, și nicidecum să nu-i asculte; precum astfel de poruncă le dă Solomon: „Leapădă de la tine gura cea îndărătnică, și buzele cele nedrepte le depărtează de la tine” (Pild. 4, 24); iar mai vârtos trebuie să-i pedepsească și să-i osândească, precum le poruncește același Solomon zicând: „Vîlătoria mincinoasă nu va fi fără de pedeapsă; și cel ce părăște cu strâmbătate, nu va scăpa” (Pild. 19,5)- Și precum le poruncesc și dumnezeieștii Apostoli în așezămintele lor (cart. 2, cap. 50), să nu-i primească pe ei cu blândețe, dându-le îndrăzneală a vorbi și a pârî pe unul și pe altul cu prihănitoea lor limbă, precum este scris: „Vîntul de la miazănoapte ridică nori. iar fața fără de rușine întărită limba” (Piîd. 28, 25); căci, dacă judecătorii și stăpânitorii ascultă mincinoasele cuvinte ale clevetitorilor și ale martorilor mincinoși și fac judecată nedreaptă și amendează, ori pedepsesc pe cineva nefiind vinovat, vor avea păcatul și munca împreună cu clevetitorii și cu martorii mincinoși. Tot așa zice și Marele Vasile; cine ar grăi de rău pe altul, ori primește și ascultă grăirea de rău, amândoi sunt vrednici să se despartă de Biserică: „Și cel ce grăiește de rău pe fratele, și cel ce îngăduie pe grăitorul de rău, amândoi sunt vrednici de despărțire” (Hotar, pe scurt 26). Dar și Dumnezeu zice, că sunt nedrepti judecătorii care se mvoiesc la pârâciunile nedreptilor, și mincinoasele mărturii, făcându-se părtași răutății lor, măcar de ar fi ei și muți. „Să nu primești cuvânt deșert, să nu te unești cu cel strâmb ca să fii mărturie strâmbă. Să nu fii cu cei mai mulți spre rău, să nu te adaugi cu mulțimea a te abate cu cei mai mulți, ca să abați judecata” (Ieș. 23,1). Se minunează însă și un dascăl al Bisericii, că cine ar avea oare păcat mai mult? Cel ce grăiește de rău, sau cel ce ascultă cu bucurie grăirea de rău? Și dezleagă singur mirarea zicând: cel grăitor de rău, are pe diavolul în limbă; iar cel ce ascultă cu bucurie, are pe diavolul în urechi. Fiindcă, dacă și-ar fi arătat el fața sa posomorâtă și mânioasă, vorbitorul de rău și pârătorul n-ar fi îndrăznit nici să-și deschidă gura.

44. Insușirile pe care ie are diavolul, le au și clevetitorii și martorii mincinoși

Dumnezeescul Hrisostom zice: „Diavolul se numește de sfânta Scriptură, mistreț, sau porc sălbatic, pentru sălbăticia și necurăția lui” (Cuv. 6 la cea către Filip.); și omul clevetitor, trădător și martor mincinos tot așa este, fiindcă aleargă ca un porc sălbatic în sus și în jos, căutând ce clevetiri și pârâciuni să nascocoască asupra fratelui său, și fiindcă se tăvălește în noroiul necurățiilor, se silește a molipsi și pe alții din cei curați, prihănindu-i ca pe niște necurați.

mărturisit minciuni asupra Domnului; căci cuvintele zise de Domnul; „Stricați biserica aceasta și în trei zile o voi ridica” (Ioan 2,19); mincinoșii martori, le-au schimbat au adaos și au scos, prefăcând aceste cuvinte. Și în loc de „Stricați” au zis: (pot să stric); și iar în loc de: „biserica aceasta”, ei au zis, biserica lui Dumnezeu; în loc de: „trei zile”, aceia au zis: și în trei zile; și în loc de: „o voi ridica”, ei au zis: să o zidesc pe dânsa. Și toată mărturia mincinoasă a lor este aceasta, precum zice evanghelistul Matei; „Iar mai pre urmă viind două mărturii mincinoase, au zis: Acesta a zis: pot să stric biserica lui Dumnezeu, și în trei zile să o zidesc pre dânsa” (Mat 26,60). Ce zic? de multe ori martorii mincinoși, spun cuvintele care le-au auzit fără vreo adăugire sau scădere, ori schimbare, însă cu alt scop rău, și nu în felul acela cum a zis omul; precum Domnul în cuvintele cele de mai sus, a zis pentru biserica trupului Său, iar Iudeii au luat-o că a zis pentru biserica lui Solomon (Ioan 2,22). Pentru aceea și din scopul cu care martorii spun cuvintele, se cade judecătorul să afle pe cei adevărați, sau pe cei mincinoși iar pentru a cunoaște judecătorii care sunt martorii cei adevărați sau mincinoși, se cuvine să imite pe proorocul Daniil, care întrebând deosebit pe fiecare martor, din nepotrivirea răspunsului, a cunoscut ca martorii sunt mincinoși (Susana).

Diavolul se numește și leu, pentru răpirea lui, după acest Hrisostom; și pârătorul și martorul mincinos, tot așa este, pentru că umblă ca un leu mânios căutând pe cine să înghită cu clewetirea și mărturisirea lui cea mincinoasă. Diavolul se numește șarpe și scorpie, pentru lucrarea lui cea otrăvitoare, purtătoare de moarte și pierzătoare; precum zice Hrisostom. Și omul pârător, vânzător și martor mincinos, tot așa este; pentru că uneori otrăvește ca un șarpe cu clewetirile și cu mărturiile lui cele mincinoase; iar alteori rănește ca o scorpie cu viclenia lui. Diavolul se numește balaur și aspidă, pentru puterea ce o are și pentru otrava lui cea purtătoare de moarte, după același Hrisostom; și pârătorul, vânzătorul și martorul mincinos, asemenea sunt pentru că ei, întru ascuns sunt ca niște balauri puternici și mari, ascunzând în inimă pierzarea fratelui lor, iar întru arătate sunt aspide otrăvind cu cuvintele cele blânde și dulci pe care le au și omorând pe cei ce-i ascultă: precum și aspida cu dulceață omoară pe cei mușcați de ea, cum zic istoricii.

Și în scurt, după cum diavolul este fiară prea prefăcută și puternică care tulbură toată lumea, precum zice Hrisostom: „Pentru că mult împleticită și vicleană este fiara și felurită; și multă putere având, toate le mișcă, toate le tulbură, toate le întoarce pe dos”; așa și omul pârător, trădător și martor mincinos, este fiară prefăcută și mult împleticită; tulbură judecățile, desparte pe bărbat de femeie, încurcă stăpânitorii, face dezbinări, întărită pe oameni unul asupra altuia, desparte prieteni, varsă sânge, păgubește, răpește, nedreptățește, îmbogățește pe cei săraci, dezbracă orfanii, întristează văduvele, strică case, risipește sate, pustiește orașe și pierde popoare întregi. Pentru aceea și Dioghen fiind întrebat, care fiară vatămă mai rău decât toate? a răspuns: „Decât cele sălbatice, clewetitorul; iar decât cele domestice, măgulitorul”.

45. Clewetitorul și martorul mincinos, este mai rău și decât diavolul

Să spun răutăți de ale diavolului și mai înfricoșate? Clewetitorul, vânzătorul și martorul mincinos sunt mai răi și decât diavolul, pentru că diavolul are numai o singură răutate, adică zavistia; iar clewetitorul și martorul mincinos, pe lângă răutatea diavolului ce o au mereu în sufletul lor, adaogă și voința lor, și așa se face răutatea îndoită. Pentru aceasta și proorocul David, a rugat pe Dumnezeu să-l izbăvească, nu de lei și de balauri, nu de diavol, ci de omul viclean și răzvrătit, care este: clewetitorul, vânzătorul, și martorul mincinos: „Scoate-mă Doamne de la omul viclean, de la bărbatul nedrept mă izbăvește” (Ps. 139, 1). Fiindcă omul viclean este mai cumplit întru răutate, nu numai decât fiarele, ci și decât diavolul; 1) pentru că diavolul cunoaște și se teme de Dumnezeu, de aceea și zice: „Te știu pe tine cine ești; „sfântul lui Dumnezeu” (Marcu, 1, 24): și când omul va numi pe Dumnezeu, sau își va face cruce, îndată acela se va depărta și va fugi, și 2) pentru că diavolul, numai ceea ce i se dă voie de la Dumnezeu și i se poruncește să facă omului, numai aceea o face; și nu poate nici să adaoge, nici să scază; precum zice Marele Vasilie, tâlcuind al 13 cap. la Isaia; „Domnul le-a poruncit (dracilor adică) și ori ce vei întrebuița spre măgulire și împiedicare, el (diavolul) va face cea poruncită de Dumnezeu, și a trece hotarul nu poate; nici a împruțina asprimea, nici a adăoga ceva de la sine”. Iar clewetitorul, vânzătorul și martorul mincinos, de Dumnezeu nu se tem, de oameni nu se rușinează, nu se milostivesc, nu ascultă rugăciunile, nu se pleacă spre lacrimi, nu se moaie de suspinuri, ci numai un singur scop au, cum să adaoge clewetire la clewetire, vânzare la vânzare, năpaste la năpaste, și mărturie mincinoasă la mărturie mincinoasă, cu acestea să vatăme, să necinstească, să păgubească și să omoare.

Pentru aceasta și dumnezeescul Hrisostom, scriind cuvânt deosebit la: „Scoate-mă Doamne de la omul viclean”, zice: „mă minunez de ce oare nu s-a rugat (proorocul) să se izbăvească de

diavolul, ori de iei, ori de balauri, ci de omul viclean? Arătând, adică, că mai răi sunt oamenii cei vicleni decât leii; și iar zice: Deci mai rău este omul viclean decât îngerul viclean; că îngerul cel viclean, cele poruncite lui păzește, iar omul cel viclean, și pe cele poruncite le preface".

46. Pârâciunile și mărturiile mincinoase nu sunt ale creștinilor

Ticăloșilor clevetitori, nemernicilor trădători, mișeilor pârători, nenorociților martori mincinoși, auzit-ați ce răutăți faceți? V-ați învățat cât de mare este fărădelegea voastră? Cunoscut-ați cum că sunteți asemenea diavolului, ba încă și mai rău? Deci, acum când ați înțeles cât este de mare păcatul vostru, pocăiți-vă din inimă, fraților, și încetați de la pârâciuni, pentru dragostea lui Dumnezeu și Tatăl; încetați de la vânzări pentru dragostea lui Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu cel răstignit, și chiar pentru dragostea voastră; încetați de la clevetiri și mărturii mincinoase pentru dragostea sfântului Duh, cu al cărui Dar v-ați sfințit când v-ați botezat. Căci de nu vă veți pocăi și nu veți înceta de la pârâciuni, de la vânzări și jurăminte mincinoase, nu sunteți vrednici nici să vă mai numiți creștini; fiindcă pârâciunile, vânzările și jurămintele strâmbe, sunt ale dracilor, ale păgânilor, ale evreilor, ale turcilor și ale altor neamuri. Iar de la creștini sunt atât de departe și atât de împotrivable, pe cât este de departe cerul de la pământ, și pe cât este de împotrivable focul cu apa. Că, după Apostolul, acela este creștin care s-a dezbrăcat de omul cel vechi, adică de fapta păcatului, și a îmbrăcat pe cel nou, adică, fapta bună și lucrurile cele bune. „Dezbrăcându-vă de omul cel vechi dimpreună cu faptele lui. Și îmbrăcându-vă în cel nou, care se înnoiește spre cunoștință după chipul celui ce i-au zidit" (Col. 3, 9). Iar voi părătorilor, vânzătorilor și mar-torilor mincinoși, vă dezbrăcați de omul cel nou și de fapta bună, și vă îmbrăcați în cei vechi și cu păcatul, cu pârâciunile, cu vânzările și mărturiile voastre mincinoase.

Creștinul, după marele Atanasie, „este adevărată casă cuvântătoare a lui Hristos, alcătuită din lucruri bune și porunci drepte" (Tom. 1); iar voi părătorilor, vânzătorilor și mincinoșilor martori, vă faceți locuința lui antihrist, cu vicleniile, cu drăceștile lucruri și cu strâmbele și răzvrătitele voastre înțelegeri.

Creștinul, făgăduiește să fie asemenea lui Dumnezeu, pe cât este cu putință omului, precum zice marele Vasilie: „Ce este creștinătatea? Asemănarea lui Dumnezeu, precât se poate firii omenești" (Omil. 10, la Exaim.). Iar voi clevetitorilor, vânzătorilor și martorilor mincinoși, făgăduiți să vă asemănați diavolului și lucrurilor lui. Creștinul a primit poruncă de la Hristos să nu judece vreun om, măcar de l-ar vedea și păcătuiind pe față: „nu judecați ca să nu fiți judecați"(Mat 7, 1); nici să mintă și să năpăstuiască pe fratele său, „...să nu mințiți și nimenea să nu înșele pe fratele"(Levit, 19,11), nici să mărturisească mărturie strâmbă și mincinoasă asupra altuia, care este a 8-a poruncă din cele zece, ce zice: „Să nu mărturisești strâmb asupra vecinului tău mărturie mincinoasă" (Ieșire, 20, 16). Iar voi învrăjbitorilor, vânzătorilor și jurătorilor strâmb, faceți tot din contră, judecând și pârând pe fratele vostru la judecatori, și cu mincinoasele mărturii, îl năpăstuiți și-l vindeți.

Și ca să zic în scurt, creștin, este acela care se nevoiește și se silește a păzi toate îndemnările și poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, și mai cu seamă, pe cele două mai de căpetenie porunci; adică, a iubi pe Dumnezeu din tot sufletul și din toată inima, și pe fratele său ca pe sine însuși. Dar voi părătorilor, vânzătorilor și martorilor mincinoși, vă nevoiți dimpotrivă și vă siliți a călca mai toate poruncile Domnului; și mai ales lucrul vostru este, a nu iubi pe frații voștri ca pe voi înșiși-vă, după datoria ce aveți, ci ai urî și a le face rău cu nedrepte clevetiri, cu vânzări și cu

mărturii mincinoase. Și nu știți ticăloșilor că răutățile pricinuite săracilor voștri frați, cu trădările voastre, însuși lui Dumnezeu le pricinuiți, și-L faceți să se mânie asupra voastră? Precum zice Solomon: „Cel ce năpăstuieste pe sărac, întărată pe făcătorul lui” (Pild. 14, 32). Deci gândiți-vă singuri căci, cu răutățile pe care le faceți, nu sunteți vrednici a vă mai numi creștini; pentru aceasta una din două se cade a face. O! pârătorilor, vânzătorilor și mincinoșilor martori! Sau să vă pocăiți și să încetați de la pârâciuni și vânzări și mărturii mincinoase, sau nepocăindu-vă și neîncetând, de la acestea, nu sunteți vrednici să vă mai numiți creștini.

47. Impotrivire — Dezlegare

Dar cum se dezvinovățesc unii? Eu, zice unul, am sărăcit, și într-alt fel nu pot să-mi chivernisesc casa mea, fără numai cu pârâciuni și clevetiri; pentru că zice Solomon: „împăratul cel lipsit de venituri, mare asupritor este” (Pild. 28, 16); iar altul spune: „Eu, pârător, vânzător și martor mincinos n-aș fi voit să ajung; dar ce să fac? dacă altul s-a dus și m-a pârât mai înainte la judecător, și acesta m-a amendat? iar eu ca să mă răzbun, m-am dus și eu de l-am pârât. Acestea sunt îndreptări pe care le pune diavolul în mintea unora, și-i face pârători, vânzători și martori mincinoși. Iar noi vom răspunde celui dintâi, acestea:

Nepriceputule om, oricare vei fi și zici acestea, a lipsit celelalte meșteșuguri și lucruri de mâini, ca lucrând să trăiești și să-ți chivernisești casa ta? Și numai această drăcească meserie a mai rămas, a vânzării și ajuratului strâmb, ca să te întreții cu ea? O de nebunia ta! Și nu vezi ticăloșule cum toți oamenii din lume, se chivernisesc din osteneala lor, ca să le urmezi și tu? Dar știu eu ce este pricina care te silește pe tine să te faci pârător, vânzător și martor mincinos.

Tu, fiind nepăsător și leneș, nu voiești să lucrezi cum lucrează ceilalți oameni; pentru aceea ca să scapi de osteneală, ai născocit meșteșug neobositor, ca să aduni bani și să te economisești. Însă să știi, că acești bani cu nedreptate, și bogăția care o aduni din pârâciuni, din trădări și mărturii mincinoase, și din sângele săracilor, al orfanilor și văduvilor, în curând ai s-o verși, după cum zice Iov: „Avuția cu nedreptate adunată se va scoate din casa lui” (Iov. 20, 16), căci sau încă trăind tu, o vei pierde din mâinile tale, ori după moartea ta are să se lipsească de ea femeia și copiii tăi, după cum zice Solomon: „Cel ce năpăstuieste pe sărac, înmulțește relele sale, și dă bogatului pe mai puțin” (Pild. 22, 16). Iar dacă în cele din urmă, ești beteag, sau bolnav și nu poți să lucrezi, cere milă și ajutor de la ceilalți creștini, ca să te economisești; fiindcă de mii de ori este mai bine să te faci cerșetor, decât să te faci vânzător, pârător și martor mincinos. Că de vei fi cerșetor, nu te muncești, ba chiar te vei și mântui; iar dacă te faci vânzător și martor mincinos, te vei munci negreșit.

Iar celor ce vând pe alții, fiindcă și aceia i-au vândut pe ei, le răspundem: Nu se cade creștinilor să facă răzbunare, nici să răsplătească rău pentru rău, ci să facă bine în loc de rău și să lase judecata la Dumnezeu, căci El va face răsplătirea degrabă; așa poruncește dumnezeescul Apostol: „Nimănui rău pentru rău răsplătind... nu vă izbândiți singuri vouă iubiților, ci dați loc mâniei (lui Dumnezeu), că scris este: „A mea este izbânda, Eu voi răsplăti, zice Domnul” (Rom. 12, 17). Și Domnul ne poruncește să iubim pe vrăjmașii noștri și să le facem bine, iar nu rău, „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă pe voi, bine faceți celor ce vă urăsc pe voi” (Mat. 5, 44). Ce zic? Și acest Solomon, care a fost în umbra legii, poruncește îndeosebi pentru această pricină și sfătuiește pe Iudei, să nu mărturisească minciună cineva sau să pârască pe altul, fiindcă acela l-ar fi pârât mai înainte și a mărturisit minciună împotriva lui, ci să rabde și să nu facă răsplătire; că zice: „Nu fii mărturie mincinoasă

împotriva cetățeanului tău, nici te lărgi cu buzele tale. Să nu zici: Precum mi-a făcut el mie, face-voi și eu lui, și voi răsplăti lui cu cele ce mi-a răsplătit" (Pild. 24, 28). Și iar zice: „Să nu zici: plăti-voi neprietenului, ci așteaptă pe Domnul, ca să-ți ajute" (Pild. 20, 12).

Acum, dacă evreii care erau ca niște copii mici, — în față cu creștinii, — aveau datorie să nu pârască, să nu vândă și să nu mărturisească minciună împotriva celor ce i-au pârat, sau i-au vândut, sau au mărturisit, minciună împotriva lor; cu cât mai mult aveți voi datoria ca creștini și ucenici ai Darului și Evangheliei, care ați ajuns la bărbat desăvârșit al vârstei lui Hristos, să nu pârați și să nu vindeți pe cei ce v-au pârat și v-au vândut, nici să răsplățiți răul pentru rău? Căci de veți face așa, și nu veți răsplăti rău pentru rău, vă veți face asemenea lui Dumnezeu și Tatăl vostru, cel ce răsare soarele Său peste cei răi și peste cei buni, și plouă peste cei drepti și peste cei nedrepti; precum a zis Domnul: „Ca să fiți fiii ai Tatălui vostru Celui din ceruri, că pe soarele Său îl răsare peste cei răi și peste cei buni, și plouă peste cei drepti și peste cei nedrepti" (Mat. 5, 45); iar dacă vindeți pe cei ce vă vând pe voi, și răsplățiți răul cu rău, nu mai sunteți creștini și asemenea cu Dumnezeu, ci vă asemănați cu cei necredincioși, sau mai bine zis, asemenea diavolului.

48. Pârâciunea și năpăstuirea sunt nesuferite

Da, știu, că pâra și năpasta este lucru foarte greu, și aproape de nesuferit, atât încât și pe cei desăvârșiți în fapta bună, îi turbură și-i pogoară din înălțimea faptei bune a lor, cum zice marele Vasilie: „în adevăr, năpăstuirea smerește pe bărbat, și pârâciunea târăște pe săraci... și atâta este răutatea din clewetire, încât și pe cel desăvârșit îl pogoară din înălțimea lui" (Epist. către Evstatie al Sevastiei); dar mai știu și aceasta că, pe cât este de mare răutatea năpăstuirii, pe atât de mare este plata și cununa celui ce o rabdă cu smerenie și mulțumire; pentru aceea zice sfântul Isaac: „Cel cu adevărat smerit cugetător, năpăstuit fiind, nu se tulbură, nici face răspundere pentru lucrul, întru care nedreptate i s-a făcut; ci „primește clewetirile, ca pe un adevăr, și nu se grijește să încredințeze pe oameni că s-a năpăstuit, ci iertăciune cere" (Cuv. 56). Deci, frații mei, lăsați pricinuirile acestea care vi le pune înainte diavolul, vrăjmașul sufletelor voastre, ca să vă muncească; și ascultând cuvintele acestea, de astăzi înainte încetați de la pârâciuni, și de la vânzări și clewetiri; și mărturisindu-vă la duhovnic, pocăiți-vă, și prin duhovnic — în taină — dați înapoi orice bani, sau lucruri ați luat de la frații voștri cu clewetirile și mărturiile cele mincinoase ale voastre, dacă voiți să fiți iertați; precum și Zaheu vameșul și năpăstuitorul, când s-a pocăit, nu numai că a împărțit milostenie jumătate din averea sa, dar și celor ce i-a năpăstuit, a dat înapoi împătrit paguba ce le făcuse; precum zice singur: „Iată jumătate din averea mea Doamne, o dau săracilor; și de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit" (Luca, 19, 8). Căci de nu le veți da înapoi, nu veți dobândi iertare de la nici un duhovnic; iar dacă nu aveți să le dați înapoi, cădeți în genunchi la cei care i-ați năpăstuit și ați mărturisit minciună, ca să vi le ierte. Temeți-vă de osândă și de canoanele dumnezeștilor Apostoli care se dau pârâtorilor năpăstuitorilor și martorilor mincinoși; temeți-vă de blestemurile și anatemiile care vă zic săracii cei năpăstuiți. Cutremurați-vă de dumnezeiasca urgie și pedeapsă cu care Dumnezeu vă pedepsește în viața aceasta și în ceea ce va să fie; și pentru toate acestea, pocăiți-vă și încetați de la răutatea voastră.

49. Ce certări iau clevetitorii și martorii mincinoși

Pentru că sfinții Apostoli vă canonisesc pe voi pârătorilor, vânzătorilor, năpăstuitorilor și martorilor mincinoși și pe cei asemenea mincinoși; întâi adică, să fiți depărtați de biserica lui Hristos; iar după aceasta, dacă vă veți pocăi, vă canonisește cu post, și așa vă primește în biserică. Afară de acestea, vă poruncesc să vă păziți de a mai face iarăși pe acelea; iar dacă și a doua oară pârâți, sau năpăstuiți, sau mărturisiți strâmb, poruncesc să vă scoată desăvârșit afară din biserică, și din adunarea credincioșilor, ca pe niște bolnavi de ciumă: că așa poruncesc către Episcopi în așezământurile lor (Cart. II, cap. 43): „Să-l faci deci pe el (pe clevetitor adică și vânzător și martor mincinos), despărțit de Biserică, ca pe un ucigător de frate; apoi după ce va trece puțin timp, dacă va zice că se pocăiește, să-l smerești cu post; și după aceasta punând mâna asupra lui primiți-l; însă păzindu-l nu cumva să tulbure iarăși pe cineva. Iar dacă va veni în biserică, și tot stă împotriva și nu încetează de a tulbura și necinsti cu ocări pe fratele, găsindu-i pricini cu pâra ce face; pe unul ca acesta scoateți-l ca pe un bolnav de ciumă, ca să nu vatem biserica lui Dumnezeu; căci unul ca acesta aduce tulburare cetății". Deci, afară clevetitorilor, afară vânzătorilor, afară pârătorilor, afară jurătorii strâmb din Biserica lui Hristos, căci nu sunteți vrednici să stați într-însa.

50. Ce blesteme iau clevetitorii și martorii mincinoși

Si iarăși, săracii, orfanii și văduvile care s-au necinstit și s-au păgubit și lipsit de averile lor, cu clevetirile, vânzările și mincinoasele voastre mărturii, O! cât vă blestemă, o!, cât vă anatematisează, și cu lacrimi și suspinuri, strigă și roagă pe Dumnezeu, să vă pedepsească și să vă răsplătească, precum zice Iov: „De mulțime asuprindu-se, vor striga și vor răzni în mâinile celor puternici" (Iov. 35, 9). Și uneori vă blestemă cu cuvintele acelea, cu care proorocul David blestema pe clevetitorul și vânzătorul Doeg, cum am zis mai înainte: „Iubit-ai răutatea mai mult decât bunătatea; nedreptatea mai vârtos decât a grăi dreptatea. Pentru aceasta Dumnezeu te va sfârâma până în sfârșit; smulgete-va și te va muta de la lăcașul tău, și rădăcina ta din pământul celor vii" (Ps. 51); iar alteori cu cuvintele lui Iov, ca să semănați și alții să secere și să iasă umărul vostru din mcheietura lui și mâna din cotul ei. Femeile voastre să placă altora și copiii voștri să se smerească; să rămâneți pe pământ fără rădăcină și alte blesteme asemenea (Iov. 31); iar mai cu seamă citesc în toate zilele blestemătorul psalm al lui David, asupra voastră, adică: 108, al cărui început este: „Dumnezeule lauda mea să nu o taci", pe care l-a făcut David, proorocul asupra clevetitorului și vânzătorului Iuda. Și de aceea cuprinde acest psalm 30 de blesteme, fiindcă și Iuda 30 de arginți a luat și a vândut pe Hristos. Altă dată iarăși, cei cari i-ați clevetit și ați jurat strâmb asupra lor, strigă către Dumnezeu întru durerea inimei, cuvintele pe care le-a zis dreapta Susana asupra celor doi bătrâni ai evreilor, ce o paraseră și juraseră strâmb asupra ei: „Dumnezeule cel veșnic, cunoscătorul celor ascunse, cela ce știi toate mai înainte de a se face, Tu știi că minciuni au mărturisit aceștia asupra mea. Și iată mor, nefăcând nimic din cele ce au viclenit aceștia asupra mea" (Susana 42).

51. Ce pedepse dumnezeiești iau pârătorii și martorii mincinoși aici pe pământ

Pentru aceasta Domnul, auzind rugăciunile și suspinurile celor năpăstuiți și nedreptățiți de voi, vă pedepsește cu felurite pedepse; și averile voastre, le ia și le dă celor pe care i-ați vândut și clevetit; iar sfârșitul vieții voastre sloboade a se face prin furcă, prin spânzurare, cu ucidere de pietre și cu alte asemenea schingiuri și necinstite morți; și în groapa ce ați săpat-o ca să aruncați pe alții, Dumnezeu sloboade de cădeți voi singuri. Așa a luat avuțiile și banii lui Aman — de care am zis mai sus — și le-au dat Esterei; și a slobozit să se spânzure Aman însuși pe lemnul pe care cugeta el să spânzure pe Mardoheu. „Și a fost spânzurat Aman de lemnul pe care-l gătitise lui Mardoheu... și în ziua aceea împăratul Artaxerxe a dăruit Esterei tot ce avea Aman, vrăjmașul" (Ester 7, 10). Așa a judecat să fie aruncați în aceea groapă a leilor și să fie mâncați de ei, acei vânzători care au condamnat pe proorocul Daniil să fie aruncați într-însa; precum este scris: „Și a poruncit împăratul, și au adus pe bărbații cei ce au pârât pe Daniil, și i-au aruncat pe ei în groapa leilor, și n-au ajuns la fundul gropii, până ce i-au sfâșiat pe ei leii, și toate oasele lor le-au mărunțit" (Daniil 6, 24)!

Așa Dumnezeu a ascultat glasul prea înțeleptei Susane și a ridicat darul Sfântului Duh pe proorocul Daniil de a judecat pe cei doi martori mincinoși și bătrâni ai evreilor, și așa moartea ce era să o primească dreapta Susana, a luat-o acei nedrepti martori mincinoși, ucigându-se cu pietre de popor, precum scrie: „Și le-au făcut lor după legea lui Moisi, precum cu vicleșug au fost gândit să facă aproapelui său; și i-au omorât pe ei și a scăpat sângele cel nevinovat în ziua aceea" (Sus. 62). Astfel poruncește Dumnezeu, tuturor celor ce voiesc să mărturisească minciună împotriva altui frate și apoi se dă pe față, să ia aceeași pedeapsă și osândă, pe care era să o ia acela, împotriva căruia au mărturisit minciună; „Iar de se va scula mărturie nedreaptă asupra vreunui om... și vor cerceta judecătorii cu amănuntul și de vor afla că mărturie strâmbă au mărturisit și cu nedreptate a stăut împotriva fratelui său, să-i faceți lui precum a gândit el să facă rău asupra fratelui său, și vei ridica răul dintre voi"(A doua Lege 19, 16). Așa în cele din urmă a slobozit Domnul să se spânzure și să se strângă singur de gât Iuda, pârătorul și vânzătorul, după cum este scris: „Și aruncând argintii în biserică s-a dus de acolo; și mergând s-a spânzurat" (Mat. 27, 5)¹⁶.

52. Ce pedepse iau pârătorii și martorii mincinoși, după moarte

Acestea sunt înfricoșatele pedepse pe care vi le dă Dumnezeu vouă în viața aceasta pârătorilor, vânzătorilor și martorilor mincinoși. Dar care sunt pedepsele care vi le dă după

¹⁶ Aduag aici încă și această osândă, pe care o iau în viața aceasta năpăstuiții, vânzătorii și martorii mincinoși: Mor ticăloșii afurisiți, neierțați și neîmpăcați cu oamenii aceia pe care i-au năpăstuit Căci oamenii cei năpăstuiți de ei, sau la cinste, sau la avere, sau la viață, nerăbdând necinstea și strâmbătatea ce le-au pricinuit-o clevetitorii, se duc la Arhiereu și scot scrisoare de afurisire și blestemă pe cei ce i-au necinstit și i-au păgubit cu clevetirea lor. Iar asupritorii, și vânzătorii auzind afurisană, nu se părăsesc, nici se pocăiesc, nici se duc la cei asupriți să le ceară iertare; ci de rușine, ori din mândria lor, rămân neîndreptați și nepocăiți, neîngrijindu-se să facă pace cu cei ce i-au năpăstuit și să primească iertare; de aceea mor ticăloșii afurisiți și neierțați și se duc din viață având legături la suflet și la trupul lor. Alții iarăși, mai răi, fiind întru răutate, și chiar năpăstuiți, vânzători și martori mincinoși, și cunoscând că sunt vinovați, nu se liniștesc, nici se pocăiesc, ci încă adaugă păcate peste păcate. Și ducându-se la Arhiereu, sau la locțiitorul arhiereului, iau scrisoare de la el afurisoafe, și se afurisesc singuri, deși au cunoștință de asupreală și vânzarea aceea; și aceasta o fac ca să se dezvinovătească, și să nu aibă nume rău în fața oamenilor. Alții iarăși se duc, ori pe față ori pe ascuns, și iau bilet de iertare de la Arhiereu, iar cu creștinul acela pe care l-au năpăstuit, nu au grije ca să se ierte. Deci prea nebuni cu adevărat sunt toți câți fac așa și vrăjmași de moarte ai sufletelor lor. Pentru aceasta frații mei, dacă ați năpăstuit pe cineva sau l-ați vândut întru ascuns, și l-ați nedreptățit duceți-vă și cereți-i iertăciune: căci de nu vă va ierta el, să știți că nu sunteți ierțați.

moarte? Munca cea veșnică, focul cel nestins, viermele cel neadormit, întunericul cel mai din afară, tartarul cel nemcälzit și despărțirea de Dumnezeu, de îngeri și de sfinți și tovărășia veșnică cu dracii și cu Iuda vânzătorul; că așa hotărăște Duhul Sfânt prin înțeleptul Solomon: „Mărturia mincinoasă, va pieri" (Pild. 21, 28), și prin David: „Să lipsească cei ce clevetesc sufletul meu" (Ps. 70, 14); și mai curat prin sfințitul Apocalips: Izgonește Dumnezeu afară din împărăția Sa, pe toți cuvântătorii mincinoși și-i aruncă în iezerul cel cu foc nestins, „Iar afară câinii și tot cel ce iubește și face minciună" (Apoc. 22, 15). Si: „tuturor celor mincinoși, partea lor în iezerul cel ce arde cu foc și cu pucioasă; care este moartea a doua" (Apoc. 21, 8). O! vai vouă ticăloșilor vânzători, pârători și martori mincinoși! Era mai bine să nu vă fi mai născut în lume, decât să vă nașteți și să luați astfel de munci. Că se potrivește și la voi acel cuvânt vrednic de milă și înfricoșat, pe care l-a zis Domnul pentru vânzătorul Iuda: „X>ar vai omului acela prin care Fiul Omului se vinde; mai bine ar fi fost lui, de nu s-ar fi născut omul acela" (Mat. 26, 24).

Incheiere

Pentru aceea, ca să scăpați de aceste munci, apucând mai înainte, frații mei, începeți de vă pocăiți și „opriți limba voastră de la rău, și buzele voastre ca să nu grăiască vicleșug" — precum vă zice David— (Ps. 33,13). Păziți poruncile Domnului și nu vă răzbunați, ci iubiți pe fratele vostru, acoperindu-l pe el când îl vedeți greșind ceva, ca pe un mădular al vostru; și nu-l judecați, nici să-l clevetiți ca pe un păcătos, sau să-l vindeți; ca și împărăției cerurilor să vă învredniciți ca niște iubitori de frați, cu Darul Domnului nostru Iisus Hristos; căruia i se cuvine slava și stăpânirea împreună cu Tatăl și Sfântul Duh în veci. Amin.

CUVÂNT V

Care cuprinde:

a) că nu se cade creștinilor să se împodobească;

b) nu se cuvine să țină mirosoși (parfumuri):

c) nu se cade să uneltească dresuri și

d) că nu se cuvine să privească cu iscodire.

PRECUVÂNTARE

Înțeleptul temându-se, se ferește, de rău; iar cel „fără de minte nădăjduindu-se în sine, se amestecă cu cei fără de lege” (Pild. 14, 16). Acestea sunt cuvintele cele grăite de Duhul Sfânt, prin gura lui Solomon, ca să ne învețe cu acestea, că e de datoria chiar și a oamenilor înțelepți, să se teamă și să se ferească de pricinile răutăților, ca să nu cază în cele pricinuite și în fapte: să se teamă de rădăcini ca să nu se încurce în ramuri; să se teamă de cele mici, ca să nu cază în cele mari. Iar a oamenilor nebuni este, să facă tot dimpotrivă; pentru că ei bizuindu-se în puterea lor, defăima pricinile răutăților și cad în împlinirea cu lucrul; defăima pe cele mici și se stăpânesc de cele mari. De multe ori, însă și de cele mici pe care le defăima, se defăima dimpotrivă și ei se stăpânesc de ele; după cum și pe aceasta o zice parimiastul: „Cel ce nu bagă în seamă lucrul, nebăga-se-va în seamă de el; iar cel ce se teme de poruncă, acela este sănătos” (Pild. 13, 13).

Sunt mulți creștini și creștine, care, poate că nu voiesc cu toată inima să curvească și să preacurvească; dar voiesc să se împodobească cu haine, voiesc să poarte cu ei parfumuri și mirosoși, voiesc să puie dresuri pe față și să privească cu iscodire frumuseți străine; și așa din acestea ajung la acelea și cad în curvii și în preacurvii; din cele de voie, în cele fără voie și din acelea pe care le voiesc, ajung la cele ce nu voiesc. Mare înșelăciune și meșteșug al diavolului este acesta, cu care strică și pierde sufletele creștinilor. El șoptește creștinilor și le zice, că nu e lucru rău a întrebuița împodobirea hainelor, purtarea parfumurilor, dresul cu pudre și privirea cu iscodire, cu scop ca să-i amăgească și să-i arunce în fapta curviei, a preacurviei și ale altor necurații. Fiindcă acestea sunt pricinile, iar curviile și preacurviile sunt faptele și săvârșirile; acestea sunt rădăcinile și acelea ramurile; acestea sunt cele mici, iar acelea cele mari; acestea sunt căile cele socotite drepte, care duc către acelea, iar acelea sunt sfârșitul acestor căi prăpăstioase care duc în iad. „Este cale care se pare oamenilor dreaptă; iar sfârșitul ei duce în fundul iadului”(Pild. 14,12). Pentru aceasta și eu am hotărât astăzi, fraților, să vă descopăr această înșelăciune mare și vătămătoare de suflet a diavolului, pe care cei mai mulți nu o pricep, și prin urmare să vă arăt, că nu se cade a întrebuița creștinii nici una din cele zise mai sus și luați aminte ca să înțelegeți.

53. Ce răutăți pricinuiesc împodobirile

Întâi, pentru că împodobirile hainelor moi, a încălțămintelor frumoase și a împodobim capului, firește moleșesc și slăbesc mădulele trupului; iar după ce se va moleși trupul dimpreună se moleșește și sufletul și-și pierde cugetul cel bărbătesc și așezarea sa cea curajoasă și așa trupul împreună cu sufletul, se pleacă la plăceri și la poftele trupului. Pentru aceea omul cel ce

se împodobește și se ferchezuiește, ajunge de se face pătimaș, nefiind el pătimaș mai înainte de a se împodobi; măcar de ar fi și nechipeș și urât la față, sau bătrân și trecut cu vârsta. Că nu numai cel împodobit se face astfel, ci și câte femei îl văd pe el, se pleacă și ele de asemenea la această plăcere și poftă trupească; iar dacă cel împodobit s-ar întâmpla să fie firește frumos și tânăr, atunci îndoit și întreit urmează de a se face femeilor care îl văd, putere atrăgătoare către desfrânare și boldurile poftelor se îhtreiesc întru inimile lor. Aceasta ce urmează bărbaților celor împodobiți, la fel se întâmplă și femeilor celor împodobite să atragă ele, ca să nu zic că și mai mult. Căci precum bărbatul este lucrător, iar femeia îhtărătoare patimei, — precum zic fizicienii — de aceea, nu numai frumusețea celuilalt trup al femeilor trage pe bărbați la pofta lor, ci și numai singuri pantofii femeilor; precum este scris despre Iudita pentru Olofern: „Pantofii ei, răpiră ochii lui” (Iudita, 16, 7).

54. Împodobirea hainelor, este undița curviei

Este știut așadar, că împodobirile hainelor, de sine însăși privindu-se, sunt pricinuitoare plăcerilor trupești. Și dacă vreun bărbat întrebuițează aceste rele meșteșugiri, ca să prindă în undița lui vreo femeie, sau o femeie, ca să prindă în undița ei vreun bărbat, precum astăzi cți mai mulți din bărbați — ca să nu zic că toți, — și cele mai multe femei, pentru acest scop, se împodobesc. Atunci înfrumusețările și împodobirile trupului, nu sunt altceva, fără numai atâtea senine și atâtea undiți ale curviei și ale preacurviei; și câți bărbați sau femei întrebuițează acestea, se dau pe față chiar tăcând, cum că sunt curvari și curve, preacurvari și preacurve. Și-mi adeverează cuvântul meu, pe deoparte dumnezeieștii Apostoli, poruncind, în Așezământurile lor bărbaților, să nu-și împodobească pe dinafară, cu podoabe lumești, fireasca lor frumusețe, nici să-și lase părul și să-l piaptâne, ci să-l taie; nici să-l împletească, sau să-l vopsească blond, nici să poarte haine îndemânatece spre amăgirea acelor ce îi privesc, sau pantaloni, sau încălțăminte, sau inele de aur; nici să radă și să ciumpăvească bărbile și să prefacă frumusețea omului cea după fire, în cea afară de fire; precum poruncește și legea, zicând: „Să nu vă încrețiți părul capului vostru, nici să stricați fața bărbii voastre” (Lev. 19, 27). Și după aceste porunci, adaugă și sfinții Apostoli, zicând: „Că toate acestea sunt semnele curviei” (Așez. cart. 1, cap. 3). Iar pe de altă parte, dumezeiasca Scriptură lămurit dovedește că, împodobirile sunt însăși ale femeilor curve; și că, femeile cele împodobite — precum cele mai multe — nu țintesc la alt scop, fără numai să atragă pe bărbați la curvie.

Așa Tamar nora lui Iuda. s-a împodobit ca o curvă, ca să atragă pe socrul său: „Și ea dezbrăcând de pe sine hainele cele de văduvie, s-a învelit cu brobodelnicul și s-a înfrumusețat și a șezut la porțile Enanului” (Fac. 38, 14). Pentru aceasta Iuda, din împodobirea ei, socotind-o ca pe o curvă, s-a împreunat cu ea. Așa Iudit, și-a împodobit cu podoabe capul, mâinile, picioarele și tot trupul ca să înșele nu numai ochii lui Olofern, ci și ai celorlalți oameni care o vor vedea. „Și s-a înfrumusețat foarte, ca să înșele ochii bărbaților, care o vor vedea” (Iudit, 19, 4). Așa Iezavel s-a împodobit și s-a uitat pe fereastră, ca să atragă pe împăratul Iu, „Și a venit Iu la Iezavel și Iezavel a auzit, și și-a vopsit ochii săi și și-a împodobit capul său, și s-a uitat pe fereastră” (IV Imp. 9, 30). Așa și Estir s-a înfrumusețat spre a atrage pe Artaxerx, „Și s-a dezbrăcat de hainele cele de întristare și s-a îmbrăcat în cele de mărire” (Estir 5, 1)¹⁷.

¹⁷ Pentru aceasta și dumnezeescul Isidor Pilusiotul, ca pe o curvă osândește pe femeia care se împodobește spre a înșela pe bărbați; chiar dacă nu va înșela pe nimeni, ci zice: „Fie-ți ție și aceasta cunoscută, că femeia cea falnică, care se împodobește, cheamă la sine pe cei ce o privesc. Că deși nu vânează pe cei ce întâlnesc, se judecă însă ca și cum i-ar fi prins; căci otravă au făcut și cu tulbureală a

55. Ce rău pricinuiesc mirosurile (Parfumurile)

Al doilea, a se unge cineva cu miruri, sau a purta parfumuri și alte unsori mirositoare, asemenea și acestea trândăvesc trupul, moleșesc sufletul și întărită pe om ca cu lesnire să se povârneasă la patimile trupului. Pentru aceasta, bărbații care întrebuințează unele ca acestea, pescuiesc cu ele ca și cu niște mreji pe femei spre păcat; pentru care și dumnezeieștii Apostoli poruncesc bărbaților, să înceteze de la acestea zicând: „Ca nu cu împarfumarea ta, să te prinzi pe sine-ți în laț, sau pe femei să le prinzi" (Așez. cart. 1. cap. 3). Asemenea și femeile care se ung cu mirosuri, sau țin arome, alt scop nu au, fără numai să tragă prin acestea pe bărbați la păcat. Și cuprinzător a zice: Câți bărbați și femei întrebuințează aceste parfumuri, sunt curvari și curve.

De aceea Solomon, povestind pentru femeia curvă, ce lucruri uneltește ca să atragă pe bărbați, adaogă: că ea are stropit patul său cu șofranul dulcui răsuflări și casa ei cu scortșoară bine mirositoare și pofteste pe bărbați și le zice: „Am stropit așternutul meu cu șofran, și casa mea cu scortșoară" (Pild. 7, 17). Tot așa și Iudita, ca să atragă la pofta sa pe Olofern — zice dumnezeiasca Scriptură: „Că s-a uns cu mir gros" (Iud. 10, 3). Citim încă și la Ester că, femeile împăratului Artaxerxe, era lege, întâi să se ungă cu unt de smirnă șase luni, și alte șase să întrebuințeze alt fel de mirosuri, și după aceasta să se arate la împăratul, „în șase luni se ungeau cu ulei de mirsin, și în șase luni cu alte mirodenii și cu săpunurile femeilor" (Ester, 2, 12).

56. Dresurile pe față sunt pricinuitoare curviei

Al treilea, dresurile pe care le întrebuințează bărbații, potrivindu-și perii capului, frezându-i și ciumpățindu-și bărbile împrejur și ajustându-le. Iar femeile, împletindu-și părul și ele peste măsură și înnegrindu-și sprâncenele cu stimi¹⁸ și dregându-se cu pudră și suliman pe față și altele asemenea făcând, ca să se arate frumoase și chipeșe*. Acestea, zic, cine nu mărturisește, că sunt undiți diavolești, nerușinate și pricinuitoare curviei și preacurviei? Pentru aceasta se prihănește Izabela ca o curvă, fiindcă și-a vopsit ochii și a pus sulima» pe față — cum am zis mai sus. Că a zis Iu împăratul către Ioram fiul Izabelei: „Ce pace? Curviile Izabelei mamei tale și fermecaturile ei se înmulțesc încă" (VI. împ. 9, 22). Pentru aceasta Ieremia, defăima cetatea Ierusalimului, căci ca o femeie curvă a pus dresuri: „Și tu ce vei face de te vei îmbrăca cu roșu? Și de te vei împodobi cu podoabă de aur, de vei unge cu roșu ochii tăi, în deșert este frumusețea ta, lepădatu-te-au ibovnicii tăi, sufletul tău caută (Ier. 4, 30). Tot pentru aceasta și Iezechel prihănește Ierusalimul ca pe o curvă, căci văzând pe cineva că vine către el, de alte neamuri, îndată se spăla, și se lucea și dresuri pune, „... și cum veneau ei, îndată te spălai și ungeai ochii tăi, și te împodobeai cu podoabă... Și mergea către ea cum merg la femeia curvă" (Iezec. 23,40).

57. Privirile cu iscodire, duc la curvie

Al patrulea. Privirile cele cu iscodire ale ochilor, duc pe om în curvie și în preacurvie; și cel întâi martor la aceasta este însuși Domnul, zicând: „Tot cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată a preacurvit cu dânsa întru inima sa" (Mat. 5, 28). Și al doilea: dumnezeieștii Apostoli,

adăpat, și pahar a adus, deși nu s-a găsit nimenea să-l bea. Pentru că cele mai multe din lucruri, nu din ispravă se judecă, ci din scopul cu care se fac" (Epist 1654, către Iron presviterul).

¹⁸ Un fel de preparație chimică (acid antimoniu) (nota trad.)

zicând în Așezămintele lor (Cart. 7, cap. 6): „Și nu fii grăitor rușinos, nici pofțitor cu ochii, nici bețiv; că dintru acestea se nasc curviile și preacurviile”.

V-ați învățat acum frații mei creștini, că împodobirile hainelor, ținerea aromelor, sulemenirea și privirea cu iscodire, sunt lucruri de rușine, lucruri muieresti și pricinuitoare curviei și preacurviei și a altor necurații? Deci, întoarceți-vă de la acestea și urâțile pentru dragostea lui Dumnezeu. încetați de acum înainte de a le mai întrebuința, că e nepotrivit și necuviincios creștinilor, a întrebuința acestea; fiindcă creștinii se cade a împodobi pe omul cel dinlăuntru, iar nu pe cel din afară. Se cade a înfrumuseța sufletul și nu trupul; și nu cu podoabe stricăcioase și vremelnice, ci cu nesticăcioase și veșnice; nu cu podoabe trupești și pământești, ci cu duhovnicești și cerești. Adică, cu haina cea de mult preț a dragostei, a blândeții, a smeritei cugetări și a celorlalte fapte bune. Cu dumnezeieștile Daruri ale Sfântului Duh și cu bunele și neprihănitele obiceiuri, cele cuviincioase petreceri creștinilor. Deoarece, creștinii sunt fii ai cerescului împărat și acest fel de fii, astfel de îmbrăcăminte trebuie să aibă, adică, toate să fie cerești, toate dumnezeiești, toate nesticăcioase, precum din partea aceasta adeverează și Solomon zicând: „Podoaba tinerilor este înțelepciunea” (Pil. 20. 29).

Tot așa și femeile creștine și ele nu se cuvine să se împodobească cu haine de mult preț, nici cu mărgăritare, cu aur și cu împletirea părului, ci cu haine cinstite și smerite, cu rușine și cu întregă înțelepciune și cu lucruri bune; precum le poruncește Apostolul Pavel: „Voiesc ca femeile cu podoabă de cinste, cu sfială și cu întregă înțelepciune să se împodobească pe sine; nu cu împletiturile părului sau cu aur, sau cu mărgăritari, sau cu haine scumpe; ci (precum se cuvine femeilor celor ce făgăduiesc temere de Dumnezeu) cu fapte bune” (I Tim. 2, 9); fiindcă ele sunt mirese și fecioare ale cerescului împărat Hristos și niște fecioare ca acestea, astfel de podoabe se cade să aibă; adică, toate sufletești, toate duhovnicești, toate dumnezeiești, toate dinlăuntru, „Că toată, mărirea fiicei împăratului, zice David, este înlăuntru” (Ps. 44, 15); pentru care și întâiul apostol Petru, asemenea poruncește femeilor, să se împodobească, cu cea dinlăuntru podoabă a inimii și cu blând și liniștit și smerit duh, care este de mult preț înaintea lui Dumnezeu celui ce încearcă inimile; „A căror podoabă să fie nu cea din afară a împletirii părului și a înfășurării aurului, sau a îmbrăcăminteii hainelor; ci omul cel ascuns al inimii întru nesticăciunea duhului celui blând și lin care este înaintea lui Dumnezeu de mult preț” (I Petru, 3,3).

58. Șapte rele se nasc din împodobirile femeilor

Unde sunt acum deci acele femei nepricepute, care s-au dedat cu totul la împodobiri? Unde sunt acele eve necinstite care au o covârșitoare patimă la hainele cele scumpe și la podoabele cele de mult preț ale capului? La ghirlandele cele cu pietre de mărgăritar, la brâielele cele de mult preț, la încălțămintele cele scumpe și la celelalte împodobiri cu multă cheltuială a tuturor mădularelor trupului? Unde sunt? Să stea de față aici, ca să le văd— nerușinatelor și obraznicelor femei, ce este această nebunie care v-a stăpânit? Nu înțelegeți ticăloaselor, că prea multa împătimire ce aveți la împodobiri, este de la diavolul, care caută pierzarea sufletelor voastre și ale altora? Nu vă gândiți că, voi pofțind hainele cele scumpe și necuviincioasele împodobiri ale trupului, pricinuiți multe răutăți și pagube mari?

1) Pentru că vă moleșiți și trupește și sufletește și vă faceți desăvârșit fricoase, ca niște copii mici cu aceste copilărești pofte ale împodobirilor voastre;

2) împrumutați averile și iconomia casei și vă lipsiți copiii voștri de cele de trebuință cu înfrumusețările voastre cele netrebnice;

3) Lipsiți și pe săracii voștri frați, fiindcă acelea care le-ați fi putut da lor, fiind trebuință să-i ajutați, voi le cheltuiți la deșartele împodobiri;

4) Întristați și amărați pe bărbații voștri și pe părinți, silindu-i să vă cumpere acest fel de haine și podoabe scumpe; iar ei neavând cu ce, se bagă sărmanii în datorie, luând bani cu împrumut și plătind dobândă pentru ei; pentru care a zis marele Vasilie (cuvânt pentru cei bogăți): „Nici o bogăție nu este de ajuns să împlinească poftele muieresti, măcar din râuri de ar curge; când se întrebuințează de dânsule mirul cel barbaricesc ca untul de lemn din târg; iar florile cele de mare, cohili, pina, mai mult decât lâna oilor. Iar aurul care leagă și întărește pietrele cele scumpe, unul se face lor podoabă înainte pe frunte, iar altul împrejur la gât și altul la brâie și altul le leagă mâinile și picioarele; că se bucură cele iubitoare de aur să fie legate cu cătuși, numai aur să fie cel ce le leagă pe ele. Când dar se vor griji de suflet, cel ce robește poftele muieresti? Că precum viscoalele și furtunile înecă corăbiile cele putrede, așa așezările cele rele ale muierilor pe sufletele cele slabe ale bărbaților”;

5) Pentru că vă faceți curse viclene întregii înțelepciuni și cinstei voastre, prin atragerea la dragostea voastră pe bărbații cei ce vă privesc împodobite; și așa urmează, nu numai să munciți sufletele voastre, dar și sufletele ticăloșilor acelora.

6) Pentru că faceți pildă rea și altor femei care vă privesc și pricină ca să silească și ele pe bărbații lor spre a le cumpăra haine asemenea de mult preț.

7) Și cea din urmă, această turbare drăcească ce o aveți la împodobiri, silește multe ticăloase femei să-și vândă cinstea lor și să curvească și să preacurvească, numai ca să capete haine frumoase și să nu se arate și ele mai prejos decât altele.

Iată neînțelegătoarele femei mârșavul rezultat al împodobirii voastre! Iată puturoasele roduri ale înfrumusețării voastre! Iată șiragul cel în șapte împletit al răutăților, care se naște din turbatele poftă ale hainelor voastre! Care răutăți, dacă voi ați fi judecat după cum se cade, într-adevăr v-ați fi hotărât mai bine să purtați rasă și sac, sau haine cârpite și rupte, decât să pricinuiți atâtea păcate cu hainele voastre cele scumpe. Ce zic? Dacă ați fi socotit cu amănuntul răutățile pe care le pricinuiți cu împodobirile, ați fi ales mai bine să umblați goale ca și cuvioasa Măria Egipteanca, decât să coborâți atâtea și atâtea suflete în iad.

Pentru aceea, dacă sunteți cinstite și cuminiți, acum, după ce ați aflat câte rele se nasc din împodobiri, întristați-vă de pierzarea sufletelor voastre, întristați-vă de bărbații și părinții voștri, care se jelesc toată ziua și plâng și se tânguiesc, că nu le ajunge vreme și avere să vă împodobească. Întristați-vă de copiii voștri și de săracii care sunt lipsiți din pricina împodobirilor voastre. Temeți-vă de pedeapsa ce o iau cei care smintesc pe alții, precum și voi smintiți. Iar pedeapsa este: să-și atârne de gâtul lor o piatră de moară și cu ea să se arunce întru adâncul mării; precum zice Domnul: „Vai omului acelui prin care vine sminteala... „mai de folos i-ar fi lui, să-și spânzure o piatră de grumazul lui, și să se înnece întru adâncul mării” (Mat. 19, 67). Și în cele din urmă, întristați-vă de pierzarea și munca atâtor și atâtor suflete ale bărbaților, care văzându-vă împodobite, curvesc și preacurvesc întru inima lor, după cum mai sus a zis Domnul. Și pentru toate acestea pocăiți-vă, și încetați de acum înainte de la dobitoceasca poftă a acestor podoabe; dar mai ales, urâți din suflet aceste împodobiri, ca pe unele ce sunt momeală, undiță,

mreji și curse ale diavolului, cu care înșeală, prinde, pescuiește și încurcă spre moarte sufletele privitorilor¹⁹.

59. Sufletul trebuie să se împodobească, iar nu trupul și numai faptele cele bune sunt adevărată podoabă

Deci, voi îmbrăcându-vă și înfrumusețându-vă, socotiți că vă îmbrăcați și vă înfrumusețați pe sine-vă și pe omul cel adevărat? Neînțelegătoare ce sunteți! Chiar adevăratul vostru om, nu este trupul cel arătat, precum zice marele Vasilie. Nu. „Nu trupul cel văzut este om, ci sufletul cel nevăzut și omul cel dinlăuntru gândit; pentru că sufletul este cel ce viază, hrănește și mișcă pe trup, și-l face să simtă; iar trupul fără de suflet este mort, nemișcat și nesimțitor”. Pentru aceea, voi împodobindu-vă, nu faceți altceva, fără numai împodobiți un idol nemișcat de sine, nesimțitor, orb și surd, după cum împodobeau pe idolii cei nesimțitori, oamenii din vechime care se închinau lor, după Ieremia: „Că legiurile neamurilor deșarte sunt, lemn este din dumbravă tăiat, lucru de teslar și turnat. Cu argint și cu aur înfrumusețate sunt” (Ier. 10, 3).

Așadar, această poftă ce o aveți acum ca să împodobiți pe omul cel dinafară și mincinos, întoarceți-o la suflet și la omul cel adevărat dinlăuntru și împodobiți-l cu fapte bune. Căci, cu adevărat, este mare nepricepere a împodobi cineva trupul cel muritor, care astăzi este și mâine nu este; iar pe suflet să-l treceți cu vederea neîmpodobit și neîngrijit, care este nemuritor. Așa vă muștră dumnezeiescul Ioan Gură de Aur și vă zice: „Pentru ce împodobești trupul, iar de suflet nu bagi seamă, stăpânindu-te de necurăție? Pentru ce nu dai sufletului atâta purtare de grijă, pe cât dai trupului? Măcar că trebuia și mai mult... Și avându-l pe ei grozav, urât și negru, socotești că te folosești ceva din sculele cele de aur? Și de câtă nebunie sunt acestea! întoarce podoaba aceasta înlăuntru și ghirlandele acestea pune-le împrejurul sufletului” (Omil. 69, la Ioan).

Voiți să vă arătați frumoase și chipeșe? Mulțumiți-vă cu plăsmuirea și cu chipul ce vi l-a dăruit Ziditorul, și nu adăugați frumuseți străine peste acesta, fiindcă cu aceasta arătați că voi sunteți mai desăvârșite și mai înțelepte decât Dumnezeu și de aceea vă ispițiți ca și cum să îndreptați nedesăvârșita Sa zidire; precum însuși Hrisostom, vă ceartă zicând: „Voiești să te arăți frumoasă și chipeșă? Indestulează-te cu plăsmuirea Ziditorului, ce adaugi sculele cele de aur ca și cum ai voi să îhdreptezi ceea ce a zidit Dumnezeu?” (Cuv. 10, la cea către Colos.).

Voiți să vă arătați frumoase? îmbrăcați-vă cu milostenia, cu întreaga înțelepciune, cu smerenia și cu celelalte fapte bune; fiindcă această podoabă este mai cinstită decât aurul, decât mărgăritarul și decât pietrele cele de mult preț. Această podoabă, pe femeia cea frumoasă, o arată mai frumoasă, iar pe cea urâtă o arată frumoasă; deci fără această podoabă, femeia cea prea frumoasă se arată cu totul urâtă și grețoasă; așa scrie auritul condei al lui Ioan: „Voiești să te

¹⁹ Se potrivește aici istoria pe care o aduce dumnezeiescul Isidor Pilusiotul, zicând: Că a fost odată o fecioară foarte frumoasă și chipeșă, pe care, fiindcă o iubea un tânăr pățimaș la femei, a făcut toate meșteșugurile ca să-și îplinească pofta lui cu acea fecioară; iar fecioara înștiințându-se, cum că tânărul acela pățimește atâta de dorul său, a găsit un fel de meșteșugire prin care și pe sine s-a păzit curată și pofta aceluia ticălos a stins-o. Deci, care era meșteșugul? Și-a ras toți perii capului, apoi luând cenușă amestecată cu apă și-a mânjit toată fața; după aceasta chemând pe tânăr să vie la ea, i-a zis: Ticălosule, această urâciune iubești? Iar el văzând-o sluțită în acest fel de jalnică privire vrednică de îhgreșat și nu de dragoste, și-a venit întru sine, deșteptându-se din beție. Și nu numai că a stins focul poftei, ci s-a făcut de aici înainte un călduros îndrăgitor al întregii înțelepciuni și al fecioriei.

Acestei iubitoare de Dumnezeu și prea înțeleaptă fecioară, se cuvine a-i urma și femeile din timpul nostru și nu numai să nu se împodobească, ci și frumusețea cea firească pe care o au, se cuvine a o strica ca să nu se facă pricinuitoare pierzării sufletelor celor ce le privesc. (Epistola 553, către Ieraki presviterul).

arăți frumoasă? îmbracă-te cu milostenia, îmbracă-te cu iubirea de oameni, îmbracă-te cu întreaga înțelepciune și cu smerenia, și să lipsească de la tine trufia. Acestea toate sunt mai cinstite decât aurul; acestea și pe cea frumoasă, mai frumoasă o fac; acestea și pe ceea ce nu este chipeșă, o fac chipeșă, iar pe cea rea și vicleană, nu poate cineva, de ar fi și frumoasă, să o zică frumoasă".

60. Ce podoabe peste tot trupul purtând femeile, se fac frumoase, curajoase și sănătoase

Și ca să zic în scurt, de voiți în adevăr să fiți frumoase, siliți-vă de vă împodobiți cu această podoabă peste tot trupul și peste toate mădulele: adică, în loc de legătura capului, să aveți dreapta credință, în loc de scule, să aveți întâi buna supunere și ascultare către Dumnezeu și către poruncile lui, iar a doua, ascultare către bărbații voștri; precum vă poruncește Petru Verhovnicul: „Că așa odinioară și sfințele femei, care nădăjduiau întru Dumnezeu, se împodobeau pe sine, plecându-se bărbaților lor. Precum Sarra asculta pe Avraam, domn pe acela chemându-l" (1 Petru, 3, 5). în loc de ghirlande și podoabele gâtului, să aveți evlavie și supunere către cele dumnezeiești; în loc de legătura pieptului, să aveți în inima voastră cugetarea numelui lui Iisus Hristos, zicând totdeauna: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă".

De asemenea să aveți și pomenirea cugetelor curată, întorcându-vă dinspre gândurile cele rușinoase și viclene; în loc de haine, să aveți întreaga înțelepciune și curăția; în loc de purtarea brățărilor, să aveți lucrarea faptelor bune; în loc de inele, să aveți unire într-un cuget către bărbații voștri și încredere și dragoste; în loc de brâu, să aveți înfrânarea și domolirea poftelor; iar în loc de încălțăminte, să aveți smerenia, socotindu-vă mai jos decât toate celelalte femei.

Aceasta este adevărata podoabă, acestea sunt hainele cele potrivite și scumpe ale femeilor creștine, pe care, orice femeie de le-ar purta, măcar deși s-ar părea goală, totuși, este cu adevărat mai frumoasă decât toate, strălucindu-se cu slava lui Dumnezeu. După cum și Eva, goală fiind în Rai, era împodobită cu dumnezeiască slavă; dimpotrivă, însă, femeia care nu poartă aceste podoabe, deși s-ar vedea împodobită, este cu adevărat și decât cea goală, mai urâtă; după cum grăiește gura lui Ioan cea aurită: „S-a împodobit oarecând Egipteanca; îmbrăcată era aceea, dar era mai grozavă decât o goală, pentru că întreaga înțelepciune nu avea... Era și Eva goală, dar era împodobită cu slava lui D în h a i n a p ă c a t u l u i , a t u n c i e r a u r ă t ă" (Omil. 10, la cea către Col.). **????**

Deci câte femei poartă această podoabă, nu numai că se fac frumoase, ci și curajoase la trup și nu numai curajoase, ci și sănătoase, fără să le supere vreo boală trupească; precum a fost Sarra, Reveca, Rahila, Valla, Zelfa și celelalte femei ale Dreptilor din vremea veche; slujind, lucrând, alergând în sus și în jos și chiar lucrurile bărbaților făcându-le. Pentru aceea și limba cea aurită și bine glăsuitoare a lui Ioan, s-a mișcat a zice aceste cuvinte: „Că împreună cu fapta bună a sufletului, și trupurile fecioarelor în vremea veche erau tari. Că nu le hrănea pe ele mamele lor, într-acest fel, precum pe cele de acum, cu băi, cu unsori de miruri, cu dresuri, cu haine moi și cu alte nenumărate chipuri stricându-le și peste cuviință plâpânde făcându-le, ci le purtau pe ele acelea întru toată asprimea. Pentru aceea la dânsule și frumusețea trupului era bine înflorită și adevărată, ca ceea ce era firească, iar nu făcută de mână și meșteșugită. Pentru aceea și sănătate aveau curată și frumusețea lor era neurmată, fiindcă nici o boală nu supăra trupul". (Cuv. Ce fel de femei trebuie a lua întru însoțire. Tom. 8).

61. Femeile nu trebuie să se ducă la Biserică împodobite

Așa totdeauna și în orice vreme se cuvine ca femeile să nu poarte podoabe, dar mai cu seamă când se duc la biserica lui Hristos; fiindcă atunci este vremea rugăciunii, vremea lacrimilor, vremea suspinurilor, iar suspinuri și împodobiri sunt lucruri protivnice și a se uni împreună nu este cu putință nici o dată pentru aceea și dumnezeiescul Hrisostom, nu încetează a muștra acest lucru nepotrivit, zicând: „Ce zici? Te apropii să te rogi lui Dumnezeu, și te înfășori cu scule de aur și cu împletituri de păr?... Și cum poți să suspini, cum poți să lacrimezi? Cum să te rogi cu dinadinsul, fiind înfășurată cu acest fel de formă? (Cuv. 8, la cea I către Timot.)... Cu adevărat eu zic, că astfel de femei, care vin în biserica lui Dumnezeu înfrumusețate și împodobite, moștenesc blestemul acela, care zice proorocul David: „Și rugăciunea lor se va face spre păcat" (Ps. 108, 7). Deoarece, cu acest fel de podoabe, în loc să milostivească pe Dumnezeu prin rugăciune pentru păcatele lor, îl pornesc mai mult să se mânie asupra lor.

62. Femeile se cuvine să umble acoperite

Mai adăugăm încă și aceasta, că, precum nu se cade a se împodobi femeile și mai cu seamă când se duc la Biserică, tot așa nu se cuvine să umble cu fața descoperită, ci trebuie să-și acopere nu numai capul, ci și fața lor când ies afară din casă și mai ales când se duc la biserica lui Dumnezeu. Căci, precum este lucru cinstit și sfânt a se ruga cu capul acoperit — după porunca și hotărârea Apostolului, — fiindcă cu acoperământul capului, pricinuiesc slavă bărbaților lor și cinste și onoare îngerilor care le păzesc. Iar femeia zice, slavă bărbatului este. Și iarăși: „pentru aceea datoare este femeia să aibă învelitoare pe cap, pentru îngeri" (I. Cor. 11, 7-10). Precum, zic, este cinstit și sfânt lucru a-și avea femeile capul lor acoperit când se roagă, tot așa este cinstit și sfânt să aibă și fața acoperită; pentru că din acest acoperământ al feței lor, șase bunătăți se pricinuiesc;

- 1) pricinuiesc cinste lor înșile, sfială și smerită cugetare;
- 2) pricinuiesc bărbaților lor cinste și nume bun;
- 3) pricinuiesc slavă lui Hristos carele este capul lor,
- 4) pricinuiesc slavă sfinților îngeri păzitorilor lor,
- 5) nu smintesc pe bărbații cei străini care le văd, ci prin acoperământul feții lor, îi scapă de pofta trupească;
- 6) și cea din urmă, de ar fi și urâte femeile însă, cu acoperământul feței lor, își acoperă împreună și urâciunea feței și fac pe alții a le socoti că sunt frumoase — lucru ce le este lor poftit.

Să nu socotească cineva că este nou obiceiul de a umbla cu fața acoperită. Nu. Acest obicei este vechi, care s-a păstrat de sfințele acelea drepte femei ale strămoșilor noștri; a lui Avraam, a lui Isaac, a lui Iacov, a lui Iuda și a celorlalți; precum aceasta se vede în cartea facerii, unde citim că Tamar când a întâmpinat pe Iuda își avea fața sa acoperită, pe care, în adevăr de n-ar fi fost astfel de obicei, n-avea să-l urmeze, „Că, ea și-a acoperit fața sa, și n-a cunoscut-o" (Fac. 38, 15). Dar și Susana își avea fața sa acoperită când judeca; după cum citim: „Iar Susana era gingașă foarte și frumoasă la chip; iar acești fărădelege au poruncit să se descopere ea, că era acoperită, ca să se sature de frumusețea ei" (Sus. 31). însă și până astăzi se păstrează un obicei la femeile Evreilor și ale Turcilor, care, când umblă afară din casă, își au fața acoperită.

Acum, nu este rușine mare, ca femeile necredincioșilor și ale păgânilor, să imiteze obiceiul cel bun și sfânt al dreptelor femei din vechime, iar femeile creștinilor să nu voiască a-i imita? Nu este ocară și rușine, ca femeile cele necredincioase să umble cu fața acoperită ca să nu smintească pe bărbații care le văd; iar femeile creștine să umble fără nici o rușine cu fața și cu pieptul descoperite și așa să smintească și să muncească sufletele bărbaților care le privesc? Cu adevărat bine a zis dumnezeiescul Pavel: „neamurile care n-au lege, păzesc, firește cele ale legii: iar femeile creștinilor care au legea și sfânta Evanghelie, nu voiesc să păzească cele ale legii, ci fac așa ca și cum n-ar avea lege; pentru aceasta mai rău decât neamurile se vor judeca. Căci, câți fărădelege au greșit, fărădelege vor și pieri; și câți în lege au greșit, prin lege se vor judeca... deoarece, neamurile cele ce n-au lege, din fire, fac ale legii, acelea, lege neavând, își sunt singuri lege" (Rom. 2,12).

Pentru aceea vă rog surorile mele creștine întru Domnul, să întrebuițați acest bun obicei și când ieșiți din casele voastre și mai cu seamă când vă duceți la biserică, acoperiți-vă fețele, ca să nu pricinuiți sminteală bărbaților când vă văd. Căci dacă femeile când citesc vreo sfântă carte, se cade a se acoperi, ca să arate și cu chipul cel din afară pe cea dinlăuntru evlavie a inimii, precum zice sfințitul Hrisostom: „Deci, îndată ne strângem și mâinile le spălăm, când voim să luăm vreo carte... Și femeia de va fi descoperită, îndată se învelește cu broboada, că pe cea dinlăuntru evlavie, o arată portul. Vezi cum chipul evlaviei cel dinafară, se face propovăduitor celui dinlăuntru?"(Omil. 53 la Ioan). Dacă zic, se învelesc femeile în vremea citirii sfintelor cărți, cu cât mai mult se cuvine a se acoperi când se duc la biserica lui Dumnezeu ca să se roage? Fiindcă cu acoperământul cel din afară, arată pe evlavia cea dinlăuntru a sufletelor lor. Căci, de nu veți asculta, iată vă spui mai înainte că, m ziua judecății, are să vă judece femeile evreilor și ale turcilor; fiindcă ele, cu toate că erau necredincioase și necumpătate, își acopereau fețele lor, iar voi care sunteți credincioase și vă făgăduiți întreaga înțelepciune și curăție, umblați pe drumuri descoperite și dintr-aceasta multe suflete ati coborât în iad.

63. Cât de rău este să mănânce femeile buruieni de sterpicione, ca să nu se facă urâte

Aici mi-am adus aminte de alte două diavolești și satanicești răutăți, pe care le întrebuițează oarecare femei, dintre care, unele mănâncă niște buruieni purtătoare de moarte și dintr-aceasta rămân sterpe și niciodată nu nasc copii; și aceasta o fac cu scop de a se arăta totdeauna frumoase și ca să nu se facă fața lor urâtă, din reaua pătimire a nașterii și a creșterii copilului; iar altele iarăși, după ce nasc doi sau trei copii, întrebuițează aceste buruieni purtătoare de moarte, stârpesc și nu mai nasc; fac acest lucru tot ca să nu-și schimbe frumusețea feții lor. O, urgisitor de Dumnezeu! O, blestemator! O, pângăritor! Cu adevărat drăcesc lucru este acesta pe care îl întrebuițează, cu adevărat înfricoșat și mare păcat de moarte este această faptă; pentru că se fac ucigașoare șiucid nu unul, doi sau trei oameni, ci fac atâtea ucideri, câți copii aveau să nască după urmarea trebuinții și a legii firești pe care Dumnezeu a hotărât-o. Pentru aceasta cu femeile care au ucis de bunăvoie, se numără împreună și acestea, de întâiul canon al sf. Sinod al 6-lea și de canonul 21 al localnicului Sinod din Anghira; și de al 2-lea și de al 8-lea canon al Marelui Vasile; și ca niște ucigașe, se canonisesc și de al doilea și al 8-lea canon al Marelui Vasile; și ca niște ucigași se canonisesc, 10 ani să nu se împărtășească, după același canon 21 din Anghira și al 2-lea al Marelui Vasile.

Că ce altceva arată cu această faptă, aceste pângărite femei? Fără numai că sunt pe față curve și preacurve și pentru aceasta voiesc să fie totdeauna frumoase, ca să atragă cu frumusețea lor, pe bărbați la drăcescul lor amor. Dumnezeu a dat ca un blestem sterpiciunea femeilor; iar ca o binecuvântare și bună norocire, a dat pe multă rodire, creșterea și înmulțirea copiilor, că așa zice la ieșire; „Nu va fi neroditor nici sterp pe pământul tău” (Ieș. 23, 26); și la a doua Lege: „Nu va fi întru voi fără de rod sau sterp”. (A doua lege, 7, 14). Iar aceste prea înrăutățite, binecuvântarea și buna norocire pe care le-au dat-o Dumnezeu, o întorc spre blestem și nenorocire.

Câte femei, altele împărătese și principese, mari și bogate și câți bărbați împărați și stăpânitori și bogați, n-au copii pentru fireasca sterpiciune ce li s-au rânduit lor de la Dumnezeu; precum zice însuși prin Isaia: „Au n-am făcut eu și pe ceea ce naște, și pe cea stearpă? Zis-au Dumnezeul tău” (Isa. 66, 9); pentru aceea doresc nenorociții să facă orice să câștige copil și să dea toată bogăția lor și chiar viața precum aceasta o arată și dumnezeiasca Scriptură prin cuvintele ce le-a zis stearpa Rahila lui Iacov: „Dă-mi feciori; iar de nu, voi muri eu” (Ies. 30, 1). Alte femei, zic, doresc atât de mult să aibă copil și aceste neînțelegătoare și fără de minte femei mult roditoare fiind și ca niște vie bineroditoare, a naște fii mulți, se fac de bunăvoie sterpe și neroditoare, omorându-și frumosul rod al pântecelui lor; de multe ori, aceste femei, se omoară singure mâncând aceste buruieni purtătoare de moarte și sterpitoare. O, mare netemere de Dumnezeu! O, înfricoșată osândă pe care o vor lua ticăloasele după moarte, de nu se vor pocăi și nu vor înceta de a mai întrebuința aceste diavolești și satanicești lucruri!

64. Bărbații nu se cuvine să se împodobească, nici chiar cei sfințiți

Din cele zise, până acum, deducem că, este nepotrivit, necuviincios și cu totul neiertat, în petrecerea creștinilor, să poarte femeile haine înfrumusețate și mai cu seamă bărbații. Căci, dacă acestea sunt oprite de la femeia care este fire moleșită, neputincioasă și firește iubitoare de lume. „Că nu va uita, zice, mireasa podoabarsa și fecioara legătura pieptului ei”. (Ierem, 2, 32); cu cât mai mult este oprit de la bărbații care sunt fire vârtoasă, îndrăzneță și firește neiubitoare de lume. Pentru că bărbații cei ce se împodobesc cu adevărat nu sunt bărbați, ci își tăgăduiesc numele lor și se muieresc, se fac curvari și muieratici; după cum bine a zis marele Vasile despre ei: „că a fi cineva înfrumusețat, sau să se numească așa, asemenea este rușinos, fiindcă se socotește la fel cu cel ce pătimește rușinea, sau viclenește pat străin”. (Cuv. către cei tineri).

Și dacă de la bărbați sunt oprite desăvârșit hainele cele împodobite cu cât mai mult și fără asemănare este oprit de la cei sfințiți și de la toți clericii? Care, precum întru toate celelalte se cuvine să se facă pildă bună mirenilor, așa sunt dator să se face și cu hainele cele cinstite și smerite. Că după sfântul și ecumenicul Sinod al 7-lea: Din vechime și din început, orice cleric, se purta cu haine smerite, iar nu de mătase pestrițe și de alte culori; pentru că mândria aceasta este asemenea îngâmfării mirenești, care se cuvine să fie departe, de tagma celor sfințiți. Deci, ascultă și cuvintele Sfântului Sinod: „Tot luxul și împodobirea trupului străine sunt de Ieraticasca rânduială... Că din învechitele vremi tot bărbatul ieraticesc, cu măsurată și cucernică îmbrăcăminte petrecea. Că tot ceea ce nu este pentru trebuință, ci pentru împodobire, are prihănire de deșertăciune, precum a zis marele Vasile... Că nici cu îmbrăcăminte de țesături de mătase împetrițată se îmbrăcau, nici adăugau carecari tivuri cu străină floare la marginile hainelor lor. Că au auzit de la limba cea de Dumnezeu grăitoare, că cei ce poartă cele moi, în casele împăraților sunt”. (Canon, 16.).

65. Monahii nu se cuvine să se împodobească—împodobirile sunt numai ale păgânilor

Iar dacă sunt oprite de la clerici și de la cei sfințiți, hainele cele luxoase, cu cât mai mult și fără asemănare sunt oprite de la călugări și monahi, care s-au lepădat de lume și de toate cele din lume și care au omorât cele ale vieții și trupul și numai în Hristos petrec viață ascunsă. Și cuprinzător a zice, împodobirile trupului, nu sunt ale creștinilor, ci ale Elinilor, ale Turcilor, ale Evreilor și a celorlalte neamuri, care sunt străini de credință; fiii acestora și fiicele, sunt înfrumusețate și împodobite ca închipuirile bisericeii: pentru aceasta proorocul David roagă pe Dumnezeu să-l izbăvească din mâinile acestora: „Izbăvește-mă și mă scoate din mâna fiilor celor stăini... ai căror fii, ca niște tinere odrasle înfipite întru tinerețele lor. Fetele lor înfrumusețate și împodobite ca asemănarea Bisericii" (Ps. 143, 12). Iar „al creștinilor este, a purta haina cea luminată, prea bună și strălucită și îmbrăcămintea cu care s-au îmbrăcat din sfântul Botez, care este Iisus Hristos și cea după Hristos viață, curățenie, și dar. „Căci zice: câți, în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat". (Galat. 3, 27).

Dacă cu această podoabă sunt îmbrăcați creștinii și dracii se tem de ei și oamenii se rușinează, precum zice frumoasa și binegrăitoarea limbă a lui Hrisostom: „De te vei îmbrăca întru Hristos și dracii se vor teme de tine; iar dacă în aur, și omanii te vor râde. De te vei îmbrăca în Hristos, și oamenii se vor cucernici de tine" (Omil. 10, la cea către Colos).

66. Dresurile sunt oprite de la creștini

Cele ce-am zis despre împodobirile hainelor, zicem și pentru dresuri, adică pentru vopsirea genelor, sulimanuri, vopsirea sprâncenelor și a părului, pentru ciumpățirea bărbilor, schimonosirea glasului, umbletul cu delicateță, căutătura cea curvească, mișcările cele necuviincioase, prefacerile cele dezmierdătoare și alte drăcești și satanicești lucruri ca acestea, curioase și de prisos; că negreșit toate acestea sunt oprite de la creștini, de la bărbați și de la femei, precum sunt oprite și hainele cele împodobite, ba chiar sunt oprite mai mult decât acelea. Și de unde dovedim aceasta? 1) Din așezămintele împreună ale tuturor și sf. Apostoli, căci zic ei în cartea întâi, cap. 8 acestea: „Nu-ți zugrăvi fața ta cea făcută de Dumnezeu, căci nimic nu este la tine care i-ar trebui altă podoabă, fiindcă cele făcute de Dumnezeu, sunt bune foarte; iar toată podoaba rușinoasă pusă peste cea bună, ocărăște darul Meșterului (a lui Dumnezeu)"; 2) din cuvintele cele mai dinainte ale Apostolilor Petru și Pavel, căci dacă ei opresc femeile de a se împodobi cu haine scumpe și țesute cu aur și mărgăritare, care sunt semne numai ale bogăției; cu atât mai mult, opresc pe femei de a pune dresuri și sulimanuri pe față, care sunt din fire de mirare, prea dichisite și curioase, curvești și satanicești, precum tâlcuiește dumnezeiescul Hrisostom: „Dacă semn al bogăției netăgăduit este aceea adică a se înfășură (cum zice Pavel) cu aur, cu mărgăritare, cu haine de mult preț, cum nu este mult mai mult al dichisirei de prisos a se încărcă cu sclivisituri, vopsiri pe ochi, umblare moleșită, glas pițigăiat, ochi amorosi și plini de toată curvia?... Căci acestea toate sunt nerușinare și urâciune" (Omil, 8, la cea I către Tim.). Iar dacă sclivisirea feții și dresurile le opresc dumnezeieștii Apostoli de la femeile cele măritate, trufașe și bogate, cu atât mai mult opresc acestea, de la copile și de la fecioare, după acest Grăitor de Aur: „Și dacă de la cele cu bărbat, dezmierdate și bogate sunt oprite acestea, cu atât mai mult de la cele ce au făgăduit feciorie".

67. Cum mustrează Teologul Grigorie dresurile

Unde sunt acum deci, acele femei nerușinate care uneltesc dresuri pe față spre a înșela ochii oamenilor ca să le socotească că sunt frumoase? Să auză cum le mustrează Teologul Grigorie și le zice: „O femei fără de minte! Încetați de a mai face capul vostru ca un turn înalt și de a mai pune batiste multe și păr străin pe el; încetați de a vă mai unge fața cu dresuri, cu sulimanuri, cu roșeli și alte vopsele, care este chipul și zidirea lui Dumnezeu. Că în loc să aveți fața voastră firească precum v-a dăruit-o Dumnezeu, voi puneți mască străină și mânjituri, cu care vă arătați nu oameni, ci mascarale oamenilor" (în cuvintele asupra femeilor celor ce se împodobesc).

68. Dresurile sunt frumuseți mincinoase

Deci, dacă și firea v-a dat frumusețe și sunteți din fire frumoase, nu acoperiți fireasca frumusețe cu străine vopseli și cu alifii, căci cu acestea, ori amestecați și faceți mincinoasă frumusețea cea dăruită de Dumnezeu, sau cel puțin arătați că nu sunteți firește frumoase și pentru aceasta vă siliți cu meșteșuguri și izvădiri străine să vă arătați frumoase. Iar dacă din fire nu sunteți frumoase, nu mai adăugați și altă slujire pe fața voastră cu mincinoasa frumusețe a vopselelor făcute de mâini. Frumusețe mincinoasă, și falsă pe care o cumpără și femeile cele curve și sărace cu puțini bani; frumusețe mincinoasă, care, spălându-vă pe față, îndată cade pe pământ; frumusețe mincinoasă, pe care o risipește o lacrimă, o picătură de apă și puțină sudoare a feței voastre. Ce zic, astfel de frumusețe și un singur răs, mișcându-se obrazul, o face să pice pe pământ și acolo unde mai-nainte erați frumoase, îndată vă arătați urâte. Având două chipuri și așa vă rușinați și pricinuiți răs celor ce vă privesc. (Ibibem).

Adăugă însă și aceasta Sfântul: că măcar de ar fi cu puțință ca voi femeile să amăgiți cu dresurile pe bărbați a vă socoti că sunteți frumoase, dar nu vi se cade nici odată a suferi să vă schimbați fața și chipul cel dăruit de Dumnezeu, cu alta meșteșugită și omenească, sau mai bine zis drăcească. (Ibidem).

69. Ce va zice Dumnezeu femeilor care pun dresuri pe față

Deoarece, Dumnezeu în ziua judecății, se va mânia asupra voastră și văzând că aveți altfel de față, afară de cea dăruită de El, va răcni cu mare glas și cu urgie asupra fieștecăreia din voi și va zice: Pleacă de aici femeie nerușinată, fugi din fața Mea ca să nu te mai văd; afară din împărăția Mea, nu te cunosc cine ești, nu ești zidirea Mea, că eu nu ți-am dat astfel de față, ci diavolul și satana. Față de cătea nerușinată, Eu nu te-am zugrăvit cu dresuri, ci te-am zidit după chipul și asemănarea Mea și cum deci voi putea să te bag în împărăția Mea? Să am în loc de chipul Meu, pe tine care te-ai făcut idol diavolului cu roșelele, cu sulimanul și cu pudrele (Ibidem).

70. In ce fel ceartă Hrisostom femeile care se dreg pe față. Nici femeile din Legea veche nu puneau dresuri pe față

Acestea sunt cuvintele cele dojenitoare ale Marelui Părinte Grigorie; iar dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, muștrând și el pe femeile care întrebuintează dresuri, zice: Dacă Lia aceea, femeia Patriarhului Iacov, cu toate că era urâtă din fire și nu era iubită de bărbatul ei precum soră-sa

Rahila și măcar că era crescută de elini și de închinătorii de idoli, cu toate aceste arătate deci și adevărate pricini binecuvântate, n-a îndrăznit să pună dresuri pe față și să-și strice firescul caracter al feții sale, ci l-a păzit întreg. Cum tu creștină fiind și având cap pe Hristos, îndrăznești a pune pe fața ta această satanicească mască? Cum nu-ți aduci aminte că această față pe care o dregi cu suliman, ai curățit-o cu sf. Botez? Cum nu te gândești, că aceste buze pe care le roșești acum, le-ai vopsit de atâtea ori cu sângele Stăpânului Hristos când te-ai împărtășit? Să știi, că te-ai unit și te-ai logodit cu împăratul Hristos, care nu se bucură de aceste vopsele din afară ale trupului, ci de frumusețea cea dinlăuntru a sufletului, care îi este foarte îndrăgită.

Pentru aceasta încetează, o, femeie, de la astfel de neorânduială a dresurilor. „Că Lia, muierea patriarhului, nefiind frumoasă, n-a iost silită să întrebuițeze nimic de acest fel, ci și urâtă fiind, și nu prea iubită de bărbatul său, nu și-a stricat fața cu dresuri, ci a rămas păzind întreg caracterul și mai vârtos fiind crescută de neamurile cele păgâne. Iar tu cea credincioasă, care ai cap pe Hristos, ne aduci nouă meșteșugire satanicească? Și nu-ți aduci aminte de apa care a acoperit fața ta? De jertfa care împodobește buzele tale? De sângele care a roșit limba ta? Căci de-ți vei pune în minte toate acestea, măcar cât vei fi iubitoare de astfel de podoabe, nu vei îndrăzni, nici vei suferi să iei pulberea și cenușa aceea. Cunoaște că te-ai logodit cu Hristos, și te depărtează de această ocară. Că nici se veselește de aceste vopseli, ci caută altă frumusețe, pe care foarte o iubește, ca pe o podoabă a sufletului zic. La aceasta ție și prorocul îți poruncește să te nevoiești, zicând: „Și va pofti împăratul frumusețea ta". (Omilia 30. la Mat.).

71. Femeile nu au nici un motiv binecuvântat să puie dresuri pe față.

Să mai spun? Nici un motiv n-aveți o femeilor, ca să întrebuițați dresuri; căci de sunteți firește frumoase, acestea sunt de prisos vouă; iar de sunteți urâte, acestea vă arată încă mai urâte; pentru că zice Eclisiastul: „Ce este strâmb nu se va putea îndrepta" (Eccl. 1, 15); și iarăși: „Cine va putea înfrumuseța, pe care-l strică Dumnezeu?" (Eccl. 7, 14). |De voiți ca prin acestea să fiți mai bine plăcute bărbaților voștri, să știți că mai mult îi veți întrista cu aceasta și mai neplăcute vă veți arăta lor, iar de sunteți bătrâne și voiți să vă arătați tinere, cu dresurile, să știți că sbârcitura feței, părul vostru cel alb și dinții cei scoși, vădesc bătrânețea voastră²⁰.

Iar dacă în cele din urmă, voiți a vă împodobi ca să fiți laudate cu acestea, vai de voi. Acestea vă fac mai mult a vă rușina, a vă smeri, și a vă ascunde de oameni și mai cu seamă de bărbații și femeile cele asemenea vouă, care vă știu că întrebuițați acestea. „Voiești să plăci bărbatului? Aceasta mai mult îl mârșăiește pe el și nu numai pe el, ci și pe cei din-afară îi face prihănituri.

²⁰ Se potrivește aici istoria pe care o povestește Pavel: O Doamnă foarte frumoasă și chipeșă, cu numele Filomatia, avea o servitoare care, când cerea stăpână-sa spălătorul ca să-și albească fața, îi răspundea; deși cam lingușitor, însă adevărat: „Eu nu voiesc să ți-l dau, fiindcă a albi tu fața ta cu spălătorul, este la fel cum ai albi oasele de Elefant". Și când stăpână-sa cerea apă să-și spele mâinile pentru înfrumusețare, servitoarea îi răspundea: „Nu-ți trebuiește: pentru ca mâinile tale mai cu lesnire pot să curățească apa, decât să se curețe de ea". Si când cerea podoabele ca să se împodobească, servitoarea îi răspundea „De prisos îți sunt podoabele ție; pentru că tu mai mult împodobești podoabele decât podoabele pe tine". Vedeti cum până și femeile din afară și roabele, socoteau de prisos spălările și podoabele pentru femeile cele frumoase"? Pentru acestea și sf. Isidor Pilusiotui, lauda pe acea femeie elină, care a zis că, împodobirea este însăși a femeilor curve, „și nu a celor întreg înțelepte". Foarte mă minunez de vechea femeie Lachedemonă, care a oprit pe femeile cele înțelepte de a se împodobi. Socotind că aceasta mai cu seamă curvelor se potrivește, care nascocesc curse și mreji spre vânzarea neîhfrânaților tineri" (pist 1485, către Ofelie scholasticul).

Vrei să te arăți tânără? Aceasta degrabă te va duce pe tine la bătrânețe. Voiești să te împodobești? Aceasta te va face să te rușinezi. (Omil. 30, la cea de la Mat).

72. Împodobirile hainelor sunt lucruri copilărești

Prin urmare, dacă bărbații creștini și femeile cele creștine, nu se îndeamnă din alta ca să defaime hainele cele frumoase, măcar cel puțin se cade a-i sili să le defaime din cauza pe care o zic: Căci precum copiii cei mici, pentru nepriceperea minții lor, se bucură și se laudă cu covrigi, cu fluierase, cu orșice și alte asemenea lucruri de nimic, care în fața bărbaților celor în vârstă și cunoscători sunt prea defăimate, tot așa și oamenii cei cu minte copilărească și cu puțină pricepere, se bucură și se laudă întru împodobirea hainelor, pe care bărbații cei înțelepți și pricepuți le disprețuiesc ca pe niște proaste și de nimic.

Și în adevăr, nu-ți este ție rușine mare omule, tu cel ce te-ai zidit de Dumnezeu cuvântător și împărat dobitoacelor celor necunvântătoare, să te împodobești și să te bucuri de pieile oilor, ale lupilor, ale jderilor, ale iepurilor, ale vulpilor, ale cerbilor și ale altor sălbăticiuni? Nu te rușinezi veselindu-te în ațele și mațele viermilor de mătase? Nu-ți este rușine a te dezmierda în boielile, vopselele și culorile pământului, pe care culori, le au mult mai strălucite și mai frumoase decât tine, iarba pământului, care astăzi este și mâine se aruncă în foc; precum a zis Domnul? Nu e mare rușine pentru tine femeie, tu cea cinstită, după chipul lui Dumnezeu, să te împodobești cu aurul și cu argintul, lutul și tina pământului, să te lauzi în mărgăritarii, care după fizici sunt ouă de scoici și de stridii, care sunt un nimic, și viețuiesc în mare? Nu este rușine să te încarci cu atâta greutate a pietrelor de mult preț? Lucru pe care și poetul acela elin, Omer, l-a socotit nu fericire și rugăciune, ci nenorocire și blestem pe care tu l-ai moștenit cu împodobirile tale; precum zice înțeleptul Sinesie: „Trăgându-și asupra blestemul cel omeric cu haina cea țesută cu pietre" (Cuv. pentru împărăție). Și în scurt a zice, nu vă rușinați, voi creștinii și creștinele cei ce v-ați zidit pentru cer, de care toată lumea nu e vrednică, cum zice Pavel (Evr. 11). Nu vă rușinați, zic, să fiți atât de plecați și atât de înclinați la împodobirea hainelor celor pământești, stricăcioase, netrebnice și mâncate de molii?

Pentru aceea, prea înțelepțește a zis Marele Vasile că, de vezi, pe vreunul care poartă haine înflorite și înfrumusețate, să-l socotești ca pe un om nebun și cu minte copilărească și așa să-l disprețuiești. „Deci, când vei vedea pe cineva că se ține mare pentru sine, cu haină înflorită, îmbrăcat, strălucit, la mână cu inel, pecete din piatrile cele de mult preț purtând și pentru aceasta mare cugetând cu mătăsurii sirienești împodobit. Dacă este altceva, teme-te; iar de este țărână, din pământ, cel ce arată cu trufie pe acestea, defăimează-l" (Cuv. 11, la Exaimer). Însă și dumnezeiescul Hrisostom, zice: „A sufletului celui moleșit și trândav este, să se minuneze de haine strălucite și lucrute subțire. Iar a sufletului cu minte înaltă, care poate să simtă adevărata podoabă, este, a defăima și scuipa toate îmbrăcămintele cele moi, dorind de cele mai prea sus de acestea, de cea neluxoasă, de cea prea încuviințată și prea cinstită, și alegând mai mult decât toate, curățenia" (Cuv. că nu trebuie să glumească pustnicul).

73. Câte răutăți pricinuieste privirea cea cu iscodire a ochilor

Am zis că nu se cade să se înfrumusețeze creștinii, să ție mirosuri și să întrebuinteze dresuri, nici bărbații, nici femeile. Acum să spunem ceva și despre privirea cu iscodire. Nu se cade

creștinilor să privească cu iscodire frumusețile trupurilor fiindcă din privirile cele iscoditoare ale fețelor frumoase, se pricinuieste strechia amorului și a poftei în inimile lor și nu numai că curvesc și preacurvesc cu mintea, cei ce privesc cu iscodire, precum a zis Domnul (MaL 5,28); dar în cele din urmă ajung să curvească și să preacurvească cu fapta. Pentru aceea a zis înțeleptul Sirah: „întoarce ochiul tău de la femeia frumoasă și nu te uita la frumusețea străină. Cu frumusețea femeii, mulți s-au înșelat, că de la ea iubirea, ca și focul se aprinde" (Sir. 9, 8). Pentru aceea și parimia cea de obște, peste toate, zice aceasta: „Din a vedea, se naște a pofti". Așa fiii lui Dumnezeu (ai lui Sit) văzând pe fiicele oamenilor (ale lui Cain) că erau frumoase, și-au luat lor femei din toate care au ales (Fac. 6, 2). Așa Samson a văzut în Tamnata femeie din cele de alt neam și a iubit-o pe ea, și a pățimit acele răutăți ce a pățimit (Jud. 14,1). Așa David, văzând pe Baștiba spălându-se, a căzut în preacurvie și ucidere (Ilîmpăr. 11,2).

Scurt zicând, nenumărați sunt cei ce au căzut în curvii și preacurvii din pricina iscodirii ochilor și aproape cei mai mulți din cei ce cad astăzi în patimile trupului, cea întâi și mai de căpetenie pricină a luat-o din iscoditoare a privire a ochilor; pentru aceea dumnezeiescul Isidor Pilusiotul, s-a îndemnat să scrie acestea: „Fiindcă din privire se naște îndrăgirea, pentru aceasta Hristos, pe cel ce cu neînfrânare se mdulește din privirea fețelor l-a hotărât cum că este prea curvar, nu numai ca să oprească fapta, ci și înțelegerea să o împuțineze" (Epist. 254 către Pavel). Și iarăși: „Neînfrânata privire ce se hrănește din străine frumuseți, cu dreptate Mântuitorul a înfricoșat că o va munci; izbăvindu-ne pe noi din lucrare și de multa necunoștință, că nu după ce va intra frumusețea prin ochi, să robească mintea noastră și puterile sufletului legându-le, să facă gândul a se pleca spre patimi, care fiind ținut, se face răul cu anevoie de vindecat (ca să nu zic nevindecat)" (Epistola 2411, către Ilie Diaconul). Iar dumnezeiescul Hrisostom a fost silit să zică, că cei ce privesc cu iscodire frumusețile femeilor, „era mai bine să fi fost desăvârșit orbi, decât să întrebuițeze ochii la unele ca acestea" (din Eclog.).

74. Ce trebuie să facă creștinii când vorbesc cu femei

Și sfântul Grigorie teologul, zice: „Legea poruncește, să nu curvești; iar tu nici să poștești, aprinzându-ți patima din căutătura cu iscodire și cu aprindere (Cuv. la Paști). Pentru aceasta câți creștini se tem de Dumnezeu și iubesc întreaga înțelepciune și mântuirea sufletelor lor, nu se cade a-și întinde privirea lor la fețele, atât ale femeilor, cât și ale bărbaților, măcar de ar fi ele babe și bătrâni; precum sfătuiesc dumnezeieștii Părinți, ce se numesc trezvitori²¹. Iar de va fi trebuință să vorbească cu femei, se cade a căuta cu ochii în jos și a-i întoarce de la privirea lor și așa să vorbească cu ele. Iar de vederea și vorbirea cu călugărițe, atâta trebuie a se păzi cineva, precum se păzește de foc și de cursa diavolului. Tot așa sfătuiește și sfântul Isaac să facă creștinii și monahii: De vei fi silit a vorbi cu femei, întoarce-ți fața ta despre vederea lor și așa vorbește cu dânsle. Iar de călugărițe depărtează-te ca de foc și de cursa diavolului și de întâlnirea și de împreună vorbirea și de vederea lor" (Cuv. 7, pag. 60).

75. Cei ce nu privesc la femei, se izbăvesc de poftă

²¹ Trezvitori, se numesc sfinții Părinți care învață pe tot creștinul, ca prin curățenia minții să pomenească neîncetat Sfântul Nume al Domnului nostru Iisus Hristos.

însă precum îndeobște, din privirea ochilor, cei mai mulți cad în patimile trupului — cum am mai zis — așa dimpotrivă, din întoarcerea ochilor și din a nu voi cineva să privească în fața femeilor, scapă de poftă. În felul acesta, toată ceata cuvioșilor părinți fugind în pustietăți și nevăzând frumusețe muierască, cu lesnire s-au izbăvit de pofta trupească; tot așa de multe ori și păgânii, nesuferind să vadă femei frumoase, au rămas slobozi de dulcele trupești.

76. Cel ce va vedea și va pofti femeie, ce trebuie să facă ca să se izbăvească de poftă

Pentru aceasta marele împărat Alexandru, biruind pe împăratul Darie cu toată casa sa și auzind de la prietenii lui vorbindu-se că, femeia lui Darie e mai frumoasă decât toate femeile Asiei, a poruncit să nu o aducă înaintea lui să o vadă, iar Marele Vasile zice: că nici pe fiicele lui Darie cele atât de frumoase, n-a voit Alexandru să le vadă (Cuv. către cei tineri). Pentru aceasta bătrânul Scipion, n-a voit niciodată să aducă înaintea lui vreo femeie din cele roabe, pe care le prindeau soldații în război. Tot pentru aceasta și Kir împăratul Perșilor, n-a voit să vadă în față pe Pantia femeia lui Avradat împăratul Sușilor, care întrecea cu frumusețea pe celelalte femei, precum scrie dumnezeiescul Ieronim. Pentru aceasta și Africanul, marele general al Romanilor, n-a primit nici să vadă fetele Spaniolilor.

De aceea și proorocul nostru, împăratul David, fiindcă, a căzut în patima trupului din privirea ochilor, s-a înțelept și din cauza aceasta roagă pe Dumnezeu să-i întoarcă ochii lui ca să nu vadă deșertăciuni și frumuseți vremelnice; „întoarce ochii mei să nu vadă deșertăciune” (Ps. 118, 37), fiindcă știa, că la războiul trupului nu este altă biruință mai lesnicioasă, decât să nu privească omul și să fugă desăvârșit de fețele cele smintitoare; pentru aceea și Pavel a zis hotărât: „Nu numai să stați și să luptați, ci să și fugiți de curvie”. (I. Cor. 6,18).

Iar de se întâmplă să vadă cineva vreo femeie frumoasă și să o poftască, ce trebuie să facă ca să scape de pofta cea rea? Îl sfătuiește dumnezeiescul Hrisostom și-i zice: că nu trebuie să privească a doua oară pe acea femeie, ci să-și întoarcă mintea sa la citirea cărților folositoare de suflet, la grijile cele de nevoie, la sprijinirea săracilor, la ajutorarea celor nedreptățiți, la rugăciuni, la cugetarea morții, a judecății și a muncilor.

Deci când vezi femeie frumoasă și pătimești ceva către dânsa, nu te mai uita la ea și te-ai izbăvit și cum voi putea să nu mai caut la dânsa, zice, trăgându-mă de poftă? La altele dă-te pe tine, care atrag sufletul: la cărți, la griji de nevoie, la apărări, la ajutorarea celor ce se nedreptățesc, la rugăciuni, la cugetarea și grija cea pentru cele ce vor să fie; cu de acestea leagă-ți sufletul”. (Cuv. 7, la a doua către Cor.). Pe lângă acestea, îl sfătuiește pe el să nu socotească pe cea din afară floare și frumusețe a feții, ci cu mintea sa, scoțând și despuind pielea cea deasupra feței, să socotească, că ceea ce este ascuns sub piele, e atât de puturoasă, încât nu e cu puțință omului să o vadă fără îngreșare; căci nu este altceva, fără numai o căpățână jupuită, roșie, plină de sânge, sălbatică și înfricoșată la vedere. „Nici aici nu lua aminte la floare, ci mai îhlăuntru treci cu gândul, și pielea cea frumoasă, jupuind-o cu mintea, iscodește cele ce sunt sub dânsa” (Ibidem).

77. împotrivre

Dar ce răspund unii dintre bărbați și femei? Noi, zic, nu ne împodobim pentru curvie, sau preacurvie, nici purtăm mirosoari, nici ne dregem pe față, ori privim cu iscodire pentru vreun rău, nu; ci întrebuițăm toate acestea simplu și numai din obicei.

Dezlegare.

La care-noi în trei feluri vom răspunde, zicând cu dumnezeiescul Hrisostom; **întâi**. Dumnezeu care cercetează inimile și răunchii. El, știe dacă în adevăr și în conștiința sufletului vostru ziceți acestea și nu din fățarnicie mințind; alta având în inima voastră și alta zicând din gură, că înaintea lui Dumnezeu, voi veți da seama în ziua judecării, dacă acestea nu le întrebuițați cu scop de rău, precum ziceți: „Aceasta nu o faci, adică, ca să curvești? Dar pentru ce alta? Ca să se mire de tine? Și nu te rușinezi, nici te roșești, vrând să fii lăudată pentru acest scop? Ci așa zice, numai simplu le port și nu pentru acest scop Știe Dumnezeu cele ce zici către noi (de sunt adevărate), că n-ai să-mi dai mie răspuns, ci Celui ce este de față la toate câte se fac și Carele atunci va cerceta acestea" (Cuv. 8, la cea I către Timot.).

Al doilea răspundem: Fie după cum ați zis, că voi bărbații și femeile care vă împodobiți, nu faceți aceasta cu scop rău și curveșc; dar și așa, nu se cuvine deloc să le întrebuițați. Pentru că fie și așa, tu bărbatul cel ce te împodobești și te ungi cu mirosoari, nu faci aceasta ca să curvești, ori să preacurvești; dar acea nenorocită de femeie care te vede așa înfrumusețat, așa dres și ferchezuit, se trage și se prinde în lațul poftei tale și prin poftire curvește și preacurvește cu tine; pentru aceea, tu te faci mijlocitor păcatului și pierzării ei și moștenești osânda, ca cel ce ai smintit sufletul ticăloasei aceleia. Lasă zice că tu de multe ori ești silit să cazi în curvie cu acea muiere căreia i-ai plăcut pentru înfrumusețarea ta, văzând-o pe ea căutând așa la tine. Si cel ce mai înainte nu te împodobeai pentru curvie, mai pe urmă pici în curvie din cauza împodobirii.

Așa adeverează dumnezeieștii Apostoli, zicând în Așezământul lor (cart. 1, cap. 3): „Nu te împodobi spre a vâna vreo altă femeie, căci de vei fi silit să faci cu ea păcatul, moarte veșnică va veni peste tine de la Dumnezeu și într-o simțire amară te vei munci. Sau chiar nesăvârșind rușinea, ci scuturând-o o vei lepăda pe ea și atunci iarăși ai păcătuit, că deși n-ai săvârșit păcatul, de ajuns este numai să faci adică, ca prin împodobirea ta, să vânezi femeia de a te pofti pe tine, făcând-o pe ea pățimașă, încât să preacurvească prin poftă cu tine... Și iarăși: căci ea văzându-te pe tine... s-a rănit în inimă, de frumusețea tinereții tale și de împodobirea ta, încât să te iubească și vei fi vinovat căderii aceleia, ca unul ce te-ai făcut pricină de sminteala ei și prin urmare moștenitor iadului".

De asemenea, fie după cum s-a zis, că și tu femeie care te împodobești și te ungi cu mirosoari și pui dresuri, ești înțeleaptă și nu întrebuițezi acestea cu scop curveșc; dar bărbații cei ce te văd așa dichisită, se rănesc în inimă și curveșc și preacurveșc cu tine și curviei acestora și păcatului, tu ești cauza, deoarece tu dai ocazie. Pentru aceea fiind înțeleaptă, capeți nume rău de curvă și chiar așa te socotești, fără să te folosești ceva din cumpătatea ta. Așa o adeverează a) dumnezeieștii Apostoli zicând: „Că deși tu nu faci aceste spurcăciuni cu scop ca să păcătuiești, ci numai ca să te împodobești, nici așa nu vei scăpa de judecată în ziua aceea, fiindcă ai silit pe altul să vie cu poftă către tine și nu te-ai păzit pe tine, încât nici tu să cazi în păcat, nici alții să se smintească de tine..." (Așezăm. Cart. 1, cap. 8); și b) dumnezeiescul Hrisostom zicând: „Nici cea înțeleaptă, câștigă ceva din înțelepciune, dacă prin purtarea ei cea dinafară va lua nume de preacurvă... Și

ce am să pățimesc eu, zice, dacă altul va bănuși că eu aș fi preacurvă? Tu îi dai prilej cu chipul, cu privirea și cu mlădierile curvești" (Cuv. 8, la cea I, către Timot.). Iar precum s-a zis, ei poate nu vin spre poftă din pricina împodobirii tale, dar se îndeamnă și zic: că această femeie de se împodobeste așa, în adevăr este curvă și rea și pentru aceasta întrebuințează podoabele, ca să atragă pe bărbați spre dragoste. Tot așa zicem și către cei ce privesc cu iscodire, că adică de și tu care privești așa cu luare aminte fețele cele frumoase, nu te smintești, dar fratele tău care te vede căutând așa cu ochii la frumusețile femeilor și ale bărbaților, se smintește de tine, socotindu-te ca pe un iubitor de curvie și neînfrânat și așa păcătuiește și se osândește sufletul ticălosului acela pentru care Hristos a murit; cum zice Pavel și te faci tu vinovat păcatului și pierzării lui pentru că îi dai pricină și prilej.

Al treilea și cel din urmă, răspundem către cei ce zic că nu se împodobesc, nici se ung cu mirosoare și celelalte zise nu le fac cu scop rău și curvesc. Voi, fraților, care ziceți acestea, vă arătați că încă nu cunoașteți nici chiar inima voastră, nici însuși patimile acestea care le ascunde inima întru adâncul ei; ci vedeți numai cu ochii cei dinafară și simțiți și priviți numai la arătarea cea din afară a lucrurilor. Pentru aceasta sunteți nesimțitori și nu înțelegeți de care patimi și gânduri vă purtați și vă luptați. Si într-adevăr suferiți, iar boala de care suferiți n-o cunoașteți; după cum pățimesc unii oameni bolnavi ce sunt groși sau stricați la minte și copilăroși. Că de veți lua aminte cu gândul vostru la omul cel dinlăuntru și de veți cerceta gândurile și mișcările minții voastre, cu adevărat, nu veți îndrăzni niciodată să ziceți că vă împodobiți și țineți miruri și altele faceți, fără să aveți vreun gând curvesc și rău.

Și este cu puțință vreodată, fiind oameni pătimiși, oameni ce au pline vinele de sânge, plini nervii de duh, și oasele încărcate cu cărnuri grase, oameni fragezi, mâncând și bând în toate zilele, oameni, în sfârșit obișnuiți a se pleca la plăcerile trupului? Este cu puțință, zic, astfel de oameni a se împodobi cu haine strălucitoare și a se unge cu parfumuri scumpe, a întrebuința necuviincioase dresuri de prisos, a privi frumusețile femeilor cu patimă și cu iscodire, și după aceasta să nu păcătuiească pe ascuns în inimă și să nu se ihte cu gânduri curvești? Eu zic și hotărâsc, că mai lesne le este lor a învia morții, decât să întrebuințeze nepotrivitele lucruri cele de mai sus zise și să nu se plece la patimile curviei. Și aceasta o zic, urmând dumnezeiescul Ieronim, care spune: Că a petrece cineva împreună cu femei și a nu gândi la ele, este lucru mai preaslăvit decât a învia morții.

Pentru aceasta, vă rog călduros, frații mei și surorile mele întru Domnul, lăsați aceste dezvinovățiri, cu care diavolul caută să piarză sufletele voastre și încetați de la împodobiri, parfumuri și dresuri, care au începutul de la mândrie și slava deșartă. Căci, câte femei și câți bărbați fac acestea, din slava deșartă le fac, precum a zis Isaia: „Pentru că s-au înălțat fetele Sionului și au umblat cu grumazi ridicați și clipind din ochi și cu pășitul picioarelor împreună târâsc hainele și împreună joacă cu picioarele" (Isa. 3, 15). Acestea, zic își au începutul de la mândrie, iar sfârșitul lor ajunge la curvie și preacurvie și necurăția trupului; și temelia le este deșertăciunea și zadarnica osteneală. Căci, dacă Solomon cel ce a cercat toate acestea, a zis: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni" (Ecl. 1, 2), cine nu vede că și dichisirile hainelor și ungerea cu parfumuri și altele care am zis și acestea sunt deșertăciunea deșertăciunilor? Temeți-vă așadar, de certările pe care sfintele Sinoade ecumenice le hotărâsc asupra celor mai de sus și înfricoșatele pedepse pe care le dă Dumnezeu celor ce întrebuințează acestea și încetați de la această neorânduială.

78. Ce certări iau cei ce se împodobesc

Dar sfântul Sinod ecumenic al 6-lea, poruncește să se îndrepteze cu certări, bărbații și femeile care se ferchezuiesc și-și împletesc perii capului lor, spre vătămarea și amăgirea celor ce-i privesc; și dacă nu se îhdreptează, îi desparte, zicând astfel în canonul 96 al lui: „Cei ce întru Hristos prin Botez s-au îmbrăcat, au mărturisit a urma petrecerea lui cea în trup. Deci, pe cei ce au părul capului spre vătămarea celor ce-i văd, cu aflări de împodobire îl împletesc și-l gătesc, și amăgire din aceasta propun sufletelor celor neîntărite, cu certare potrivită părintește îi vindecăm... Iar dacă cineva afară de canonul acesta ar face, să se afurisească". Tot așa și sfântul și ecumenicul Sinod al 7-lea, supune certării pe Episcopii și clericii care se împodobesc cu haine luxoase, sau se ung cu mirohuri; căci așa zice în canonul 16 al lui: „Deci, Episcopii sau clericii, care se împodobesc pe sine cu haine strălucite și luminate, aceștia trebuie a se îndrepta. Iar de ar stărui, să se dea certării. Așijderea și cei ce se ung cu mirodenii; iar certarea aceasta este: pe o săptămână să se afurisească, după al 27-lea canon al Sinodului 6, Ecumenic".

79. Ce pedepse iau cei ce se împodobesc

Însăși Dumnezeu, nu încetează a pedepsi pe bărbații și femeile ce se împodobesc și țin mirodenii și întrebuințează dresuri; câteodată, adică cu robii, iar altă dată cu moarte. Că așa înfricoșează El prin prorocul Isaia, să smerească pe boieroaicele Ierusalimului și să le ia podoabele lor, iar în loc de binemiroitoare parfumuri, să le împută cu praf puturos, în loc de brâiele cele scumpe, să le încingă cu funii; și în loc de împodobirea capului, să pleșuvească și să râieze capetele lor, în loc de hainele cele roșii, să le îmbrace cu saci de păr: „Va smeri Dumnezeu pe doamnele, fetele Sionului și Domnul va dezveli chipul lor în ziua aceea. Si va lua Domnul mărirea îmbrăcăminteii și podoabele lor și gătelele părului lor... Și în locul mirosului celui frumos, va fi praf, și în loc de brâu te vei încinge cu funie și în locul podoabei celei de aur a capului, vei avea pleșuvie pentru faptele tale și în locul hainei celei de porfiră, te vei îmbrăca cu sac" (IsaL3,17).

Așa Ieremia plânge pe bărbații Ierusalimului cum s-au robii și cei ce se împodobeau cu haine roșii și binemiroitoare, s-au îmbrăcat pe urmă cu haine împutite și defăimate, „Cei ce se apleacă în făși, îmbrăcatu-s-au cu gunoi" (Plâng. 4, 5). Și iarăși: „Și voi pierde de la ei glasul cel de bucurie și glasul cel de veselie, mirosul cel de mir și lumina din sfeșnic" (Ier. 25, 10). Așa cu moarte și moarte necinstită și osândită a pedepsit Dumnezeu pe Izabela, pentru că s-a împodobit și a pus dresuri pe față, iar Iu împăratul, îndată ce a văzut-o că s-a plecat pe fereastră înfrumusețată ca să-l vază, a poruncit și a aruncat-o jos și sângele ei a stropit zidul și caii au călcat-o și câinii au mâncat trupul ei și nimic n-au lăsat fără numai capul și oasele mâinilor și ale picioarelor; pentru aceea nici oasele ei nu s-au îngropat, ci au rămas afară pe pământ defăimate ca un gunoi. „Și va fi trupul cel mort al Izabelei ca gunoiul pe fața țarinei în câmpul Israil, ca să nu mai zică cineva: aceasta este Izabela" (4 Imp. 9,37).

Ați auzit, voi bărbaților, care vă împodobiți, sub ce pedepse cădeți? Ați auzit, femeilor, care puneți dresuri pe față, ce osândă luați? Deci, nu vă mai faceți și voi alte Izabele, pentru ca nici osânda morții ei să nu o luați. Ce faceți neînțelegătorilor bărbați și neînțelegătoarelor femei? Împodobiți trupul și ungeți tina cu mirohuri? Trupul cel prea puturos și împutit, trupul carele își are începutul lui din stricăciune și din rea putoare? Trupul care și viu fiind, este ca un sicriu puturos și după moarte atât de prea puturos se face, încât nu sunt de potriva acestei putori toate privățiile din lume. O, mare neînțelegere! într-adevăr, voi cu acestea pe care le săvârșiți, vă arătați că voiți a încerca să faceți cu puțință pe cele ce sunt cu neputință parimiei, adică: Să spălați tina, să aduceți

apă cu ciurul, să scoateți apă din vas găurit, să împlețiți funie din nisip și altele asemenea. Pentru aceea, veniți-vă în simțiri și încetați de la astfel de zadarnică silință.

80. Împodobirile sunt nepotrivite creștinilor celor ce-si petrec viața în pocăință

Toată viața creștinilor, frații mei, este viață de pocăință, viață de plângere și de întristare; iar pocăinței și plângerii, sunt străine cu totul și nepotrivite împodobirile hainelor, ungerea cu mirosoși și dresuri; pocăinței și întristării sunt potriviți sacii de păr și cenușa și alte rele pătimiri ale trupului. Așa David, când se pocăia purta sac: „Iară eu când mă supărau aceia, m-am îmbrăcat cu sac” (Ps. 34, 12). Și Ahav când s-a umilit și s-a pocăit pentru cuvântul pe care l-a auzit de la proorocul Ilie a purtat sac și a postit: „Și dacă a auzit Ahav cuvintele acestea, și-a rupt hainele sale, și a încins sac peste trupul său și a postit (3 împ. 21,27). Așa Ninevitenii, când s-au pocăit, au purtat sac și au așternut cenușă. „Si împăratul s-a sculat de pe scaunul său și s-a dezbrăcat de hainele sale și s-a îmbrăcat cu sac și au șezut în cenușă... Și s-au îmbrăcat cu sacii oamenilor” (Iona, 3, 6).

81. Hristos haine sărăcicioase a purtat

Ah! așa și creștinii cei de astăzi trebuiau să facă și pentru viața lor cea în pocăință și pentru robia ce o sufăr²², cu care se cercetează în toate zilele sub tiranicul jug al robiei, se cădea ca niște înțelepți să nu caute împodobiri și luxuri, ci mai cu seamă să se îmbrace cu saci, să șază pe cenușă, să plângă și să se întristeze, pocăindu-se pentru răutățile pe care le fac; măcar cel puțin prin aceste rele pătimiri să milostivească pe Dumnezeu și să-L înduplece spre milă ca să-i slobozească de tiranie. Fiindcă, om robit și om unpodobit, sunt două lucruri protivnice unul altuia și nepotrivite; și lasă să zică că împodobirile creștinilor, pornesc și pe vrăjmașii lor tirani să le pizmuiască și să-i tiranizească mai mult. Iar dacă creștinii nu voiesc să poarte sac, după cum cere viața lor cea în pocăință și în robie, cel puțin trebuie să poarte haine cucernice, smerite, defăimate și sărace, precum se cuvine creștinilor ucenicii lui Hristos. Căci și Hristos al nostru dulcele învățător și începătorul și săvârșitorul mântuirii noastre, astfel de haine sărace și smerite a purtat în viața Sa. Că haina Domnului era de pânză, țesută de sus până jos, o haină defăimată și sărăcicioasă, pe care obicinuia să o poarte Galilienii cei săraci; după cum zice sfântul Isidor Pilusiotul, scriind către un oarecare: „Cine nu știe de haina cea defăimată pe care o întrebuințează Galilienii cei săraci, și pe care chiar cu bucurie o poartă”? Și la sfârșit zice: „Deci dacă râvnești la aceste fapte, imitează haina cea smerită a lui Iisus; pentru că luxul este al moliciunii și negliobiei cei de aici, și nu al purtării de lumină cel de sus” (Epist 74).

82. Incheiere

Sfârșesc, pecetluind cuvântul meu cu o frumoasă istorie, pe care o aduce dumnezeiescul Grigorie Nisis, în cuvântul cel către Armonie, în care dovedește care este chemarea creștinilor.

În Alexandria, era un om făcător de scamatorii, care trăgea după el urși, maimuțe și alte sălbătăciuni ca acestea și pe care învățându-le să joace, cu acestea aduna pe oameni și-i făcea să

²² Aici autorul zice pentru robia Grecilor de sub jugul Turcilor. (Nota trad.).

se minuneze, să se veselească și să râdă. Deci, într-una din zile avea o maimuță împodobită cu haine strălucite, purta pe cap o mască de om, care juca și se îndoia atât de cu înlesnire, încât făcea pe oamenii ce priveau să rămâie uimiți și să socotească că îi adevăr este om. Unul însă — dintre privitori — voind să facă poporul să râdă și să arate că ceea ce se vede, este maimuță și nu om, aruncă înaintea maimuței câteva migdale și alte de acestea care sunt foarte plăcute maimuțelor. Iar maimuța văzând acestea, a uitat că era îmbrăcată strălucit ca un om și aducându-și aminte de firea ei, îndată alergă la migdale și fiindcă era îmbrăcată fața ei și nu putea să le mănânce, a sfâșiat cu unghiile masca ce purta și a aruncat hainele cele împodobite; iar cei ce priveau, văzând că așa degrabă s-a schimbat și în loc de om s-a arătat maimuță, s-au pornit la râs și hohot.

„Iar maimuța fără să zăbovească de loc, când a văzut migdalele risipite înaintea ei, uitând locul unde juca și baterea în palme și podoaba hainelor ei, năvălind asupra migdalelor, și cu ghearele aduna cele de față. Și ca să nu-i facă piedică masca la gură, a sfâșiat-o degrabă cu unghiile, și a făcut bucăți acel chip prefăcut ce o împodobea, încât a pornit spre râs pe privitori. Și în loc de laude și de aplauze, s-au arătat de râs fără de masca ce-i acoperea oasele”(Tomul 3).

Ah! eu mă tem, că tot așa au să pățească și câți bărbați și femei poartă acum haine împodobite. Fiindcă ei îndată ce după moarte vor arunca podoabele hainelor dimpreună cu toată fala acestei lumi deșarte și se vor arăta în ziua judecării înaintea priveliștii a toată lumea, goi de orice podoabă și despuiți, atunci, câți îi vor vedea așa goi și lipsiți de cele mai dinainte podoabe, au să-i râdă ca pe niște neînțelepți și nebuni, pentru că s-au silit să-și împodobescă trupul lor în această viață trecătoare cu străine și lumești podoabe, iar sufletul l-au lăsat gol de fapte bune, care sunt chiar frumusețea creștinilor celor adevărați, iar dreptul și înfricoșatul Judecător, are să-i certe și să le zică la fiecare: „Prietene, cum ai intrat aicea, neavând haină de nuntă”. (Mat. 22,12); ai împodobit trupul tău și cum n-ai împodobit și sufletul? Ai cheltuit vremea vieții tale la grijirea și bună podoaba trupului tău și cum n-ai întrebuițat măcar puțină vreme la grija și împodobirea sufletului? Tu ești creștin și cum de nu ești îmbrăcat în podoaba ce se cuvine a fi purtată de creștinii, care este urmarea vieții Mele și lucrurile cele bune? Legati-i mâinile și picioarele lui și aruncați-l într-un tunic cel mai din afară. „Atunci a zis împăratul slujitorilor: Legându-i lui mâinile și picioarele, luați-l pe dansul și-l aruncați într-un tunic cel mai din afară, acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Mat. 22, 13).

O, ticăloasă nenorocire! O, osândă și pedeapsă veșnică! Pe care ca să nu o pătimiți și voi, frații mei creștini și surorile mele, lăsați deșartele împodobiri ale muritorului și mâncatului de viermi trup și banii ce îi cheltuiți la hainele cele strălucite, împărțiți-i milostenie la săraci, ca să cumpărați cu ei o împărăție cerească. Grijiiți-vă deci, numai și numai cum să împodobiți pe nemuritorul și cinstitul vostru suflet. „îmbrăcați-vă, precum zice Pavel, ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți, într-un milostivire îndurării, într-un bunătate, într-un smerenie, într-un blândete, într-un îndelunga răbdare”(Colas, 3,12), „să lepădam dar lucrurile întunericului, și să ne îmbrăcăm în arma luminii”(Rom.13, 12). „Și noi fii ai zilei fiind, să fim treji, îmbrăcându-ne în haina credinții, și a dragostei, și în coiful nădejzii de mântuire” (II Tesal, 5, 8). Pentru că hainele cele luminate și înfrumusețate ale trupului, împreună cu moartea le veți arunca, ca și maimuța aceea și le veți lăsa aici ca pe niște străine și de prisos. Iar aceste îmbrăcăminti, le veți lua împreună și după moarte, ca pe niște cuviincioase și potrivite creștinilor. Si cu acestea veți intra în bucuria și împărăția Domnului, îmbrăcați adevărat cu haină vrednică de nunta cerului. Fie ca noi toți să dobândim această haină, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava și stăpânirea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

CUVÂNT VI

Care cuprinde, că nu se cuvine creștinilor să joace: domino, cube, cărți, lupte, alergări și nici alte asemenea jocuri; nici chiar să privească asemenea jocuri sau orice fel de spectacole.

PRECUVÂNTARE

Mai scump decât timpul, nu este alt lucru; și iarăși: nu este altceva mai ieftin decât timpul. Nu este altceva mai scump, întâi, fiindcă, câte lucruri, deși le va pierde cineva, aur, argint, cinste și slavă, sau îndulcirii ale trupului, este cu puțință iarăși a le căpăta. Dar timpul, odată pierdut, nu este cu puțință să-l mai apuce în mâinile lui a doua oară; precum a zis Teologul Grigorie: „Lupta aceasta ne cheamă pe noi să ne apucăm de ea cu sânguință... și să n-o lăsăm pe viitor; nici să pierdem vremea care este cu neputință a o mai dobândi” (Cuv. la Exisotin)¹. Asemenea și dumnezeiescul Hrisostom: „Mai mult se cade a defăima orice lucru decât vremea; căci de vei cheltui aurul, vei putea iarăși să-l câștigi; iar de vei pierde vremea, cu greu este a o mai căpăta” (Omil. 58, la cea de la Ioan). Iar cauza este, pentru că toate celelalte lucruri își au firea și ființa lor în oarecare stare și așteptare; dar vremea își are firea ei în oarecare neîncetată mișcare și curgere și vărsare, încât, numai abia ajunge să vie într-o a fi, și îndată se și strică și se supune într-o a nu fi.

Și **al doilea**, pentru că, cu timpul poate cineva să răscumpere tot Cerul și împărăția cea din cer, poate să dobândească darul lui Dumnezeu, să se facă fiu al lui Dumnezeu și să se unească cu Dumnezeu; și cuprinzător a zice, poate să se facă omul cel muritor, — după dar și punere — Dumnezeu.

Și iarăși: Nu este alt lucru mai ieftin astăzi decât timpul; deoarece, creștinii cei de acum, de toate celelalte se întristează, le pare rău și le scumpesc și cu mare nevoie le lasă din mâinile lor; dar timpul care este atât de scump și prea cinstit, atât de ieftin îl au, încât îl cheltuiesc fără părere de rău, la zadarnicele și deșartele lucruri, adică: la domino, la cube, la cărți, la alergări de cai, la teatre, la circuri și la alte asemenea distracții. Și pentru aceasta se aseamănă și ei cu neînțelegătorul acela German, care, după cum scriu istoricii găsind piatra cea prețioasă de diamant, pe care o avusese Carol Ducele Burgundiei, care piatră, pentru mărimea ei colosală ce o avea, era o comoară mare și adunată, mai pre sus de orice preț. Această piatră, zic, de mult preț, găsind-o acela, n-a cunoscut cât costă, și disprețuind-o ca pe o piatră simplă, a vândut-o pentru o ploscă de vin. Sau mai bine a zice, creștinii de astăzi, care nu cunosc cât de scumpă este vremea pe care le-a dăruit-o Dumnezeu, sunt asemenea necuvântătorului cocoș de care scrie Esop: care scurmând într-o baligă și găsind un diamant scump, a zis: că era mai bine pentru el dacă găsea un grăunte de orz, decât o piatră așa de prețioasă; schimbând adică un lucru prețios, cu unul fără preț și unul prea scump, cu unul prea ieftin.

Creștinii, auzind pe proorocul Isaia, că Domnul „degrabă vine și nu va zăbovi” (îs. 14, 1), și pe Avacum: „Venind, va veni și nu va întârzia”(2, 3); cu toate acestea, ei socotesc tot dimpotrivă, că Dumnezeu zăbovește a veni, și-și cheltuiesc vremea vieții lor privind la jocurile altora.

Creștinii, auzind pe înțeleptul Sirah poruncindu-le: „Adu-ți aminte omule, că moartea nu zăbovește” (Sir. 14, 12); adu-ți aminte că urgia lui Dumnezeu este aproape ca să te ajungă. „Adu-ți aminte că mânia nu va zăbovi” (Sir. 7,17); totuși ei își închid urechile ca aspida și nu ascultă poruncile pe care le zice Duhul Sfânt, ci socotesc că moartea este foarte departe de ei și

că urgia lui Dumnezeu întârzie să vie asupra lor și așa cheltuiesc fără socoteală vremea cea scumpă care le-au dăruit-o Dumnezeu spre a se pocăi ca să poată scăpa de urgia lui Dumnezeu, la priverile cele vătămătoare de suflet ale jocurilor, ale măscăricilor și altele asemenea,

O! mare înșelăciune, cu care diavolul râde și înșală pe oamenii creștini cei de acum și-i face să se muncească sufletele lor! Pentru aceasta și eu am hotărât astăzi să mustru această înșelăciune și să arăt răutățile pe care le pricinuiesc jocurile de mai sus și celor ce joacă și celor ce privesc; și prin urmare să dovedesc că, creștinii nu se cade nici să joace de acestea, nici să le privească și iată încep.

83. Jocurile pricinuesc tulburări celor căsătoriți

Întâi, jocurile pricinuesc neliniște, tulburări și neînțelegeri între cei căsătoriți; pricinuesc despărțiri între părinți și fii și izgoniri fiilor și slujitorilor din casa părinților și stăpânilor lor; și aceasta o dovedește dumnezeiasca Scriptură în cap. 21 al Facerii, unde vedem că, pentru jocul lui Ismail cu Isaac, i-a părut rău Sarrei și pentru aceasta a înduplecat pe Avraam să alunge din casa lui pe Ismail dimpreună cu mama sa Agar, slujnica lui Avraam; „Și văzând Sarra pe fiul Agarei Egiptencei, care se născuse lui Avraam, jucându-se cu Isaac fiul său, a zis lui Avraam: gonește pe slujnica aceasta, și pe fiul ei... Și foarte greu s-a părut cuvântul acesta înaintea lui Avraam pentru fiul său Ismail" (Fac. 21, 9). Iată o însoțire cea mai pașnică și cea mai cu dar dăruită de la Dumnezeu și binecuvântată, în ce îhtărătare a venit din pricina jocurilor.

84. Jocurile pricinuesc războaie și ucideri

Al doilea, jocurile acestea nasc pârâciuni unul asupra altuia, războaie și în cele din urmă, ucideri și vărsări de sânge. Și acestea se dovedesc din istoria cap. 2. la a doua a împăraților, unde citim: Odată, s-a întâmplat de s-au întâlnit la izvorul Gavaonului, cei doi Generali: Avenir generalul lui Memfivoste fiul lui Saul cu voinicii săi și Ioav generalul lui David, cu Avissa și Assail frații lui și cu ceilalți voinici ai săi. Dar șezând ei acolo, a zis Avenir: Să se scoale voinicii și să joace înaintea noastră spre a face o îmbucurătoare privire: „Și-a zis Avenir către Ioav: să se scoale voinicii și să se lupte înaintea noastră" (II împă. 2, 14). S-au sculat deci și jucau; dar să vedeți ce nenorocit sfârșit au luat jocurile lor. Pentru că aici unde jucau, s-au pornit spre mânie, dintre care 12 voinici ai lui Avenir și 12 ai lui Ioav, s-au ucis între ei. N-a ajuns răutatea numai până aici, că războiul și uciderile s-au înmulțit mai mult. „Și s-a făcut bătaie foarte în ziua aceea"(Acolo 17). Avenir văzând acestea, a fugit, iar Asail fratele lui Ioav, îl gonia din urmă și fiindcă n-a voit să-l lase din goană, Avenir, pe dinapoi, l-a lovit cu lancea și l-a omorât. Iar Ioav și Avissa, văzând că s-a omorât fratele lor, gonia din urmă pe Avenir împreună și pe voinicii lui; și așa s-au bătut până ce a apus soarele, încât din voinicii lui Avenir, s-au ucis 360, iar din ai lui Ioav, 19.

85. Jocurile nasc multe rele și mai cu seamă cărțile de joc'

Al treilea, jocurile nasc călcări de jurăminte, blesteme, cuvinte mincinoase, mâinii, strigări, înjurături, ocări și pe celălalt șirag și lanț mult împleticit al răutăților; iar mai ales, pe aceste răutăți le pricinuesc blestematele de Dumnezeu jocuri de cărți. Pentru că cei ce joacă cărți, O, Doamne miruiește! și cine va suferi să auză cum mănâncă Westernurile ca pe varză, după

parimie? Cum se aprind de mânie și se fac ca niște nebuni și îndrăciți? Cum fără frică deschid gurile lor cele neastupate și blestemă pe Dumnezeu, credința și pe Sfinți, mai cu obrăznicie de cât cei necredincioși și mai fără frică decât dracii? Cum înjură! Cum strigă! Cum se fac din ei alții, din răutatea lor! Și mai ales când nu câștigă, ci pierd și păgubesc mulțime de averi! Ce să grăiesc mai mult? Într-atât de turbată așezare ajung, cei ce joacă aceste jocuri și mai cu seamă cărțile, încât ticăloșii, de bună voie se fac robi la alții, se leagă și se vând.

Așa citim în „Teatrul Politic”, cap. 14, pag. 260, că Germanii ajunseseră demult în această necunoștință, că jucând ticăloșii cărțile cu atâta îndrăzneală, erau siliți ori să câștige, ori să piarză, încât voiau să se lipsească și de averile lor. Jucau, în sfârșit, în libertatea lor la cărți și cine ar fi fost biruit să piarză, se făcea rob celui care câștiga, deși ar fi fost tânăr, de bun neam și tare, suferea însă, să fie legat și să se vândă de către învingătorul său ca un rob. O, roduri otrăvitoare! O, ticălos sfârșit al jucătorilor!

86. Cei ce joacă, se numără dimpreună cu furii

Al patrulea, jocurile s-au făcut lângă acestea și se tot fac pricină, de a se sui mulți dintre oamenii cu rele năravuri și destrăbălați la dregătorii politicești. Și unul se face Guvernator, iar altul General, și altul altă funcție primește; și prin urmare, din aceasta se întâmplă să se pustiască cetăți și orașe, să se distrugă eparhiile, se pierd multe suflete și se pogoară în Iad. Pentru aceea găsim scris în istorii că, Enric împăratul Angliei și pe cei prea nevrednici, i-a ridicat la ranguri, numai de ar fi știut să joace cu mândrie la cărți. Pentru aceasta avea dreptate înțeleptul Aristotel, să numere împreună cu furii și cu cei necivilizați și excroci, pe cei ce joacă cărți și alte jocuri; așa zicând: „Jucătorul în cube, tâlharul și furul, nu sunt slobozi; pentru că sunt pungași (Moral. Nicomah, cartea 4); fiindcă în adevăr și aceștia sunt tâlhari, ca să nu zic, că și mai rău decât tâlharii. Deoarece hoții și tâlharii sunt arătați și oricine se păzește de ei; iar cei ce joacă pentru câștig și mai cu seamă jucătorii în cărți, pe ascuns și cu vicleșug răpesc banii oamenilor.

De aici, pornindu-se dumnezeiescul Hrisostom a zis: Jocurile, nu numai blestemuri, urgii și pagube, dar și alte răutăți mai grele au pricinuit și pricinuesc. „Silința la jocul în cube, de multe ori a adus blestem, pagube, urgii, ocări și alte milioane de acestea mai grozave” (Cuv. 15 Andriande). Citește și cartea numită „Mântuirea păcătoșilor”, ca să vezi acolo, câte rele pricinuesc, deosebit jocul cărților, lasă să zic că, aceste jocuri drăcești, răcesc evlaviea cea către Dumnezeu, răcesc dumnezeiasca frică, împrușcă dumnezeiasca dragoste și fac pe acei ticăloși care le joacă, de ajuns în atâta nefericire de Dumnezeu și neevlavie, încât să petreacă la acestea toată ziua, ba de multe ori, și toată noaptea, iar la biserica lui Dumnezeu să nu se apropie nicidecum, nici la Vecernie, nici la Utrenie, nici la sfânta Liturghie, precum cere datoria creștinilor.

87. Câte vătămări capătă cei ce privesc la jocuri — Cum se mai numesc teatrele și alergările de cai

Aceleași răutăți pe care le pricinuesc drăceștile jocuri celor ce le joacă și le lucrează, le pricinuesc și celor ce stau de le privesc și se bucură de aceste priveliști, fiindcă și cei ce le privesc, asemenea își vatămă sufletul lor. Deoarece, văd acolo atâtea neorânduiri rușinoase, atâtea chipuri curvești, atâtea mișcări mânioase și aud acolo atâtea cuvinte rușinoase, atâtea blestemuri, atâtea cuvinte mincinoase, atâtea înjurături și ocări și simplu a zice, fiindcă cei ce privesc acestea, în toate simțirile primesc milioane de bolduri ale dulceții și vătămare în inima lor, prin care îșiucid ticălosul suflet Din cauza acestora, primesc mare răceală la evlavie și

dumnezeiasca frică, neglijare de poruncile lui Hristos și ajung într-atâta nefrică de Dumnezeu, defăimare a mântuirii lor și uitare de judecata lui Dumnezeu, încât auzind că toacă pentru Utrenie și dumnezeiasca Liturghie, nu se duc la Biserica lui Dumnezeu, să se roage după datoria cea creștinească ce o au, că îndată ce se luminează de ziuă, aleargă la târguri și la alergările de cai, ca să vadă drăceștile jocuri, sataniceștile priveliști și vânările fiarelor și acolo își petrec tot timpul zilei până seara, fără rugăciune, fără cuvântul lui Dumnezeu, ca niște necredincioși și păgâni.

O! și cine nu va vărsa picături de lacrimi din inimă, văzând ticăloasa așezare în care au ajuns creștinii? Pentru aceea cu toată dreptatea dumnezeiescul Hrisostom numește Ipodromul, sau locul unde aleargă caii: Drumul satanei, trupescul ipodrom al curviei, ba chiar să zic mai bine, priveliștea satanicescului drum (Cuv. la Ipodrom). Iar locul unde se joacă cube, domini, cărți, aruncări cu mingea și toate celelalte drăcești jocuri, locul acesta, zic, îl numește Sfântul, școală de obște a neîhfrânării, gimnaz public al curviei și preacurviei, scaun și catedră al bolnavilor de ciură, loc plin de orice boală, cuptor al Babilonului și alte asemenea prea rele și necinstite numiri. Și pe lângă acestea mai zice că, nimic nu se folosesc creștinii din posturile pe care le fac în patruzeciimi, dacă în timpul când postesc se duc și privesc cele sus zise priveliști și jocuri. „Ce folos este postind să se suie la priveliștile fărădelegii, să intre în școala cea de obște a curviei, în gimnaziul cel slobod al înverșunării, să șadă pe scaunul pierzătorilor? Căci scaun al pierzării și gimnaz al înverșunării și școală a curviei și cu toate numirile cele de rușine de va numi cineva locul cel de comedie, nu va greși; pe locul cel prea rău acela și plin de toate felurile de boli, pe cuptorul cel babilonesc; căci ca într-un cuptor, în teatru băgând diavolul cetatea, așa de jos, o aprinde" (Cuv. 2 pentru post).

88. Chiar și moarte iau acei ce privesc jocurile

Voiți să știți că, și cu moarte se pedepsesc, nu numai cei ce joacă jocuri și fac teatre, precum am zis mai-nainte, dar încă și cei ce stau de le privesc? Urmați-mi să mergem la Palestina. Aici se aflau într-o casă, ca la 3000 de bărbați și muieri ai celor de alt neam, care mâncau și mulțumeau dumnezeului lor Dagon, pentru că le-au dat în mâini pe vrăjmașul lor Samson. Aici era și viteazul acela și nenorocitul Samson, orbit de amândoi ochii, pus înlăuntrul temniței și defăimat de toți. Cei de alt neam însă, după ce au mâncat și au băut și s-au veselit, au poruncit să aducă pe orbul Samson din temniță, ca să joace înaintea lor vreun joc, să rază de jocul lui și să se bucure. Deci a venit Samson și a jucat înaintea lor, iar ei l-au palmuit peste obraz. „Și a fost când se veselea inima lor, au zis: Chemați pe Samson din casa temniței și să joace înaintea noastră, și au chemat pe Samson din temniță și a jucat înaintea lor, și-și băteau joc de el" (Jud. 16, 26).'

Cei de alt neam, toți bărbații și femeile stăteau deasupra casei aceleia și priveau pe defăimatul Samson cum juca jos între stâlpii casei, „Iar casa era plină de bărbați și de femei, și erau acolo toți domnii celor de alt neam și pe podul casei ca la vreo trei mii de bărbați și de femei, care priveau, când batjocoreau pe Samson" (Acolo, 28). Dar acum să vedeți și, ce ticălos sfârșit au luat cei care priveau jocul acesta. Nenorocitul Samson, acolo unde juca și se defăima de cei de alt neam, și-a adus aminte de vitejia lui de odinioară și n-a suferit să fie batjocorit de aceia pe care el, de multe ori, i-a biruit și i-a distrus; pentru aceea a plâns. Și după ce a rugat pe Dumnezeu să-și aducă aminte de el și să-l împuternicească încă odată, ca să răsplătească celor de alt neam răsplătirea ce i-au dat-o, a îmbrățișat cei doi stâlpi pe care sta toată casa aceea și cu putere mare

scuturându-i, a surpat toată casa și așa au murit toți cei de alt neam, care priveau cu bucurie jocurile lui Samson. „Și proptindu-se Samson a îmbrățișat amândoi stâlpii cei din mijloc, pe care se proptea casa... Și a zis Samson: „Sfârșească-se viața mea împreună cu cei din alt neam, și plecându-se cu putere, a căzut casa peste domni și peste tot poporul, care era într-însa" (Jud, 16, 30).

Ați văzut frații mei creștini, câte rele pricinuiesc jocurile? atât celor ce joacă acestea, cât și celor ce stau de le privesc. Ați înțeles câte vătămări nasc priveliștile cele drăcești: la suflet, la trup, la cinste și la viață? Deci, încetați pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru dragostea mântuirii sufletelor voastre, de a mai juca acestea, și fugiți ca de foc de privirea lor. Căci, precum focul cel mare, nu arde numai pe cele ce se află într-însul, ci și pe cei ce vor să se apropie de el, îi arde cu scânteile cele aprinse pe care le aruncă și le împrăstie în aer. Așa și jocurile acestea și teatrele, nu vatămă numai pe cei ce fac acestea, ci și pe cei ce sunt acolo aproape de le privesc; și deși nu-i va arde desăvârșit, dar puțin oarece le arde sprâncenele, le aprinde părul, le orbesc ochii cu fumul lor și le negresc fețele, adică, le vatămă toate simțurile și le păgubesc sufletele lor.

89. Cei care dau bani la cei ce joacă, păcătuiesc

De aceea și dumnezeieștii Apostoli, poruncesc creștinilor acestea: „Fugiți deci și de necuviinčioasele priveliști; de teatre, zic și de pompele Elinești" (Așez. cart. 2, cap. 62). Și iarăși: „Se cade a fugi însă și de sărbătorile și jocurile ce se fac la ele, căci cel credincios nu trebuie să se ducă la praznicile lor, fără numai spre a cumpăra câte sunt trebuinčioase trupului și folosesc sufletul, și altele care sunt trebuinčioase pentru întreținere" (Ibidem).

Iar câți dau și bani la cei ce joacă și cântă la teatre, aceștia foarte mult păcătuiesc, pentru că dau prilej pierzării acelor ticăloși, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Dă celui lipsit, și nu da celui ce joacă, că nu cu banii tăi să pierzi sufletul aceluia; că tu ești pricinuitor pierzării lui pentru deșartă ta plată. Pentru că de știa acela care joacă, că lucrul lui n-are nici un câștig, din început ar fi încetat de a-i întrebuința. Iar văzându-te pe tine că alergi și bați în palme la ei, cheltuind orice ai ca să-l privești; deși n-ar voi să urmeze acestui meșteșug, o fac însă biruindu-se de pofta câștigului" (Omil, 42, la Ioan).

90. Jocurile pun mari piedici la mântuirea creștinilor

Jocurile și priveliștile, nu pricinuiesc numai răutăți, căci pe lângă cele zise, pun mari împotriviri mântuirii creștinilor. Deoarece, vremea ce era să o cheltuiască la mântuirea lor, o petrec la lucrurile cele deșarte și trecătoare. Drept aceea, iubiții mei creștini, voi nu v-ați zidit de Dumnezeu în această lume ca să jucați, ci ca să faceți lucruri bune, iar pentru lucrurile acestea să moșteniți împărăția cerurilor; precum zice Pavel: „Că a lui făptură suntem zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, care mai-nainte le-a gătit Dumnezeu, ca să umblăm întru ele" (Efes. 2,19).

Voi, Creștinilor, ați crezut în Hristos, și v-ați botezat în numele Sfintei Treimi, nu ca să priviți la teatre, ci ca să lucrați poruncile Domnului, adică, să iubiți pe Dumnezeu și pe frații voștri; ca să hrăniți pe cei flămânzi, să adăpați pe cei însetați, să îmbrăcați pe cei goi, să primiți pe cei străini, și ca să cercetați pe cei bolnavi și pe cei din închisori. Voi, creștinilor, nu aveți voie de la Hristos și de la Evanghelie, ca să trăiți în distracții, la teatre, și să petreceți viața asemenea cu a păgânilor, căci astfel de viață, este o cale lată și desfătă, care duce pe cei ce călătoresc pe ea,

în pierzare, „Că largă este ușa, și lată calea cea ce duce în pierzare" (Mat. 7, 13). Ci dimpotrivă, aveți poruncă să viețuiți o viață ferită de toate patimile, omorâtă de toate răsuflările și de toate dulcele lumii. Pentru că viața aceasta este o cale strâmtă și necăjită, duce pe cei ce călătoresc pe ea, în viața veșnică. „Că strâmtă, zice, este ușa și îngustă calea, care duce la viață" (Mat. 7, 14).

Dar acum, de ce faceți toți cele contra acestora? Cum, voi socotiți că vi s-a dat această viață ca să vă îndeletniciți la desfătări și ca să prăznuiți în toate zilele la alergări de cai, la lupte și la teatre? după cum zice Solomon: „A socotit că viața noastră este jucărie și traiul nostru târg de câștig" (Inț. 15, 12). Cum voi ce ați făgăduit lui Dumnezeu la sfântul Botez, să urâți toată pompa satanei, acum călcați făgăduința ce ați dat? Si iubiți iarăși cinstea satanei, care sunt teatrele și jocurile, după Dumnezeiescul Hristostom (Cuv. 20 Andri.). Ah! și nu înțelegeți ticăloșilor, căci cu aceasta ce o faceți, vă asemănați cu câinele care-și mănâncă vărsătura sa și cu porcul care se întoarce iarăși la cel din-ntâi noroi, cum zice Apostolul Petru: „Câinele s-a întors la borătura sa, și porcul scâldat la mocirla tinei" (II Petru, 2, 22).

Ah! Eu mă tem, nu cumva are să zică și pentru voi Apostolul Petru, acelea pe care le-a zis cândva și pentru unii din cei asemenea păcătoși, care călcaseră făgăduințele cele date lui Dumnezeu că adică, era mai de folos vouă să nu fi știut deloc calea dreptății și a creștinătății, decât că ați cunoscut-o și pe urmă o batjocoriți și vă întoarceți iarăși la răutățile voastre cele din-ntâi, „Pentru că mai bine era lor să nu fi cunoscut calea dreptății, decât după ce au cunoscut-o să se întoarcă înapoi de la sfânta poruncă ce li s-a dat lor" (II Petru, 2, 21). Fiindcă voi creștinii cei ce cunoașteți credința lui Hristos și pe urmă o defăimați, să știți că mai mult aveți să vă munciți decât neamurile și decât cei necredincioși, care n-au ajuns să cunoască credința cea adevărată a creștinătății; precum a zis Domnul: „Cel ce a știut voia Domnului său, și n-a gătit, nici a făcut voia Lui se va bate mult. Iar cel ce n-a știut și a făcut cele vrednice de bătăi, se va bate puțin" (Luc. 12, 47). Aceasta la fel înseamnă și cea zisă de Solomon: „Că celui mai mic se îngăduiește milă; iar cei tari, cumplit se vor certa" (Inț. 6, 6).

91. împotrivire — Dezlegare

Dar ce răspund unii? Iată că sfântul Sinod ecumenic al 6-lea, în canonul 66, oprește a nu se face alergări de cai și teatre în săptămâna luminată. Asemenea și canonul 70, din Cartagina, oprește să se facă priveliști și jocuri, atât în săptămâna luminată, cât și în Duminici și în Sărbători. Dintr-aceasta așadar, se încheie că, teatrele nu se fac în zile de sărbători, iar în zilele lucrătoare nu sunt oprite de a se face; către aceștia, noi răspundem împătrit:

a) că acest sfânt Sinod ecumenic al 6-lea, în canonul 51 al lui, oprește să nu se facă priveliști, nu numai în unele zile adică, să se facă, iar în altele nu; ci niciodată să se facă. Și cu toată deplinătatea, acesta este cel mai de căpetenie scop al acestui sfânt Sinod, a nu se face adică de către creștini niciodată teatre sau jocuri. Că așa zice în canonul 51 al lui: „Desăvârșit oprește sfântul și ecumenicul Sinod pe cei ce se zic mimi, și teatrele acestora; dar apoi și privirile vânaturilor, și jocurile cele de pe scenă a se face".

b) însuși sfântul Sinod din Cartagina, zice în canonul 17 al lui că, „pururea și în tot locul să spuneți la toți creștinii, că nicidecum să nu se apropie și să privească la locurile acelea unde sunt hule și alte neorânduiri care se fac la teatre".

c) răspundem aceea pe care o zice Marele Vasile: „Că nici un lucru de sine prihănit, nu poate să se facă vreodată bun cu timpul, din care se face" (Hotar, pe larg 20). Iar fiindcă

teatrele și jocurile sunt de sine, osândite, prin urmare, nici cele făcute în zilele de lucru nu sunt lăudate și bune.

d) și cea din urmă, zicem graiul Părintelui nostru Hrisostom: adică, dacă teatrele sunt lucruri bune, fie să se facă totdeauna; iar de sunt rele, să nu se facă niciodată,, JDeci, dacă este rău, niciodată să se facă; iar de este bun, pururea să se facă" (Omil. 12, la cea I către Corint.).

92. Jocurile nu sunt ale bărbaților, ci ale pruncilor

Jocurile, fraților, sunt petreceri ale copiilor și fețișoarelor celor mici, care, pentru nevârșnicia lor, au mintea nesăvârșită și copilărescă și socotesc de mare fericire a lor și bucurie, a juca diferite jocuri, precum este scris la Zaharia: „Și ulițile cetății Ierusalim se vor umplea de prunci și de fete, jucându-se în ulițile ei" (Zah. 8, 5). Iar a bărbaților celor desăvârșiți și bătrâni este, a defăima aceste copilărești jocuri ca pe niște de nimic și vrednice de defăimat și nepotrivite minții cei bărbătești și, a cugeta însă cu mintea și a căuta cu voința cele mari și în alte isprăvi ale faptelor bune, și vrednice de împărăția cerurilor, precum zice Pavel: „Când eram prunc, ca un prunc grăiam, ca un prunc cugetam, ca un prunc gândeam; iar dacă m-am făcut bărbat, am lepădat cele pruncești" (I Corint. 13, 11).

Așadar, câți bărbați și câți bătrâni joacă jocuri, nu arată alta, decât că sunt cu mintea pruncească, sunt copilăroși la minte și nedesăvârșiți la cuget. Și chiar este potrivit a zice cineva pentru dâșii, cea zisă de Domnul pentru Iudei: „Și cu cine voi asemăna pe neamul acesta? Asemenea este copiilor celor ce șed în târg? (Mat. 11, 16). Și cu adevărat. Ce rușine! Ce necuviință! Ce lucru îngrozitor este a vedea cineva un creștin, bărbat desăvârșit cu vârsta și bătrân cu barba albă, să șază în uliți toată ziua, în prăvălii și cârciumi și să joace: domino, table, cube, cărți și alte copilărești jocuri! Să se laude cu acestea și să se bucure, precum se bucură și copilul! Să strige și să răcnească ca Gotul, să alerge și să sară ca tigrii; să chibzuiască cum ar birui pe tovarășul lui de joc ca șarpele; să înjure și să se înjure ca un rob și să viețuiască o viață nepăsătoare ca un necredincios! O, mare batjocură! O, nesuferită rușine a creștinismului! Și cum acești ticăloși creștini vor putea să mai sfătuiască pe cei mai tineri, să nu joace și să nu facă neorânduiești, deoarece ei sunt mai bătrâni și se fac acelora, cu lucrul, pildă rea? Milostiv, milostiv, fii Dumnezeu! Fiindcă astăzi cu drăceștile jocuri și cu sataniceștile spectacole, joc și teatru s-au făcut sfânta viață a creștinilor. Pentru aceea Elinii, Iudeii, Turcii și ceilalți necredincioși și păgâni, văzând acestea și altele asemenea care se fac de către creștini, îi fac să hulească bunul și sfântul nume al creștinismului cu care ne-am chemat; precum zice Iacov, fratele lui Dumnezeu: „Au nu ei hulesc numele cel bun, care s-a chemat peste voi"? (Iac. 2, 7).

Însă precum îndeobște, creștinii cei de astăzi, aflându-se în mare nevoie, să facă una din două; ori să înceteze de acum înainte de a mai juca jocuri și de a mai privi la spectacole, iar dacă nu încetează nu sunt vrednici a se mai numi creștini. Pentru că cel ce voiește să se numească cu numele lui Hristos, și să se zică creștin, se cade a fi departe de orice nedreptate și păcat, departe de orice joc și privire; că așa poruncește apostolul Pavel: „Să se depărteze de la nedreptate tot cel ce numește numele lui Hristos" (II Timot. 2, 19). Pentru ce? Ca nu cu reaua și răzvrătită viață ce trăiește, să facă a se huli numele lui Dumnezeu și învățătura dumnezeieștei Evanghelii și iarăși acest Pavel zice: „Ca să nu se hulească numele lui Dumnezeu și învățătura" (I. Timot. 6, 1).

93. împotrivire și Dezlegare

Dar cum se dezvinovățesc unii? Mă duc să joc puțin sau să privesc pe cei ce joacă, ca să treacă vremea. Ce zici omule, ori și cine ai fi tu care pricinuești acestea? Te duci să joci ca să treacă vremea? Și pentru aceasta, ți-a dat Dumnezeu vremea, ca să o cheltuiești la jocuri? Pentru aceasta ți-a dăruit viața, ca să o petreci la teatre? Și nu găsești alt lucru bun ca să-ți treci vremea cu el, decât cu neorânduielele și necuviincioasele jocuri, cu care întristezi pe Dumnezeu și-L întârâți? O, vai de nebunia și neînțelegera ta! Că de ai fi știut ticălosule cât este de scumpă vremea aceasta, care tu iubești a o cheltui la lucruri deșarte și păcătoase, atât ai fi economisit-o, încât n-ai fi voit să cheltuiești dintr-însa la jocuri nici măcar un singur minut.

Vremea acestei vieți ți-a dăruit-o Dumnezeu, frate, 1) ca să-ți aduci aminte de păcatele pe care le-ai făcut și L-ai întristat și să te pocăiești pentru ele și să ceri iertare; 2) ca să cugeti de înfricoșatul ceas al morții și de silnica despărțire ce o va lua sufletul tău de trup; și să plângi și să suspini, rugând pe Dumnezeu ca să te izbăvească din mâinile dracilor în ceasul cel înfricoșat; 3) ca să-ți aduci aminte de înfricoșata judecată a lui Dumnezeu, și de răspunsul ce-l vei da acolo pentru toate gândurile tale, pentru cuvinte și pentru toate lucrurile tale; 4) ca să-ți aduci aminte de munca ce va să fie, care o vor lua păcătoșii în focul cel veșnic, din care nu se vor izbăvi niciodată; și 5) ca să-ți aduci aminte de fericirea și împărăția cea viitoare, de care se vor învrednici dreptii în ceruri în vecii vecilor.

Acestea socotește-le, de acestea adu-ți aminte, acestea cugetă-le, care sunt folositoare sufletului tău, ca să treacă vremea și ceasul. Îți zic ție și alta: Când voiești să treacă vremea și ceasul, ia în mâini vreo carte folositoare de suflet și citește — dacă știi carte, — iar dacă nu știi, roagă pe vreun frate care știe, ca acela să citească și tu să ascuți. Voiești să treacă vremea și ceasul? Lucrează vre-o poruncă a lui Hristos, du-te să vezi vreun bolnav, ca să-l mângâii cu cuvântul; iar dacă poți să-l ajuți și cu lucrul. Du-te Măuntru în sfânta biserică, sau și în Artica Biserici, și aici privește cu luare aminte sfințele Icoane, și închină-te lor cu evlavie. Dă o privire cu evlavie în sfântul Altar, și gândește cum aici înlăuntru se jertfește Fiul lui Dumnezeu în fiecare zi, tainic, pentru ca să te hrănească și sfințească prin Dumnezeiasca împărtășire. Gândește cum că biserica cea pământească este închipuirea cerului, și aici se află nevăzute cetele îngerilor cele cerești, și ale sfinților, și acolo aflându-te, roagă-te lui Dumnezeu ca să te miluiască. Strigă din adâncul inimii și zi: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă”; fă și câteva metanii, sau și închinăcini câte poți.

Voiești să treacă vremea și ceasul? Privește zidirile lui Dumnezeu: Cerul, Soarele, Luna, Stelele, Pământul, lemnele, dobitoacele, marea, peștii și toate celelalte, cât sunt de frumoase! Cât de bine întocmite! Cât de bune! Cât de puternice! Slăvește și mulțumește ziditorului Dumnezeu, care le-a zidit pentru bunătatea Sa și pentru dragostea ta. Acestea sunt sfințele jocuri — ca să zic așa — la care se cuvine să te îndeletnicești fratele meu, ca să treacă vremea. Acestea sunt priveliști sfințite, laudate și potrivite chiar pentru creștini, pe care se cuvine a le privi ca să treacă vremea și nu jocurile cele satanicești și spurcate și necurate; nu teatrele cele defăimate și drăcești, cele potrivite la Elini și la păgâni; la care să nu dorești niciodată să cheltui nici măcar un singur moment din vremea vieții tale.

94. Lumea aceasta este târg (bâlci)

Lumea aceasta, frații mei creștini, este ca un praznic (târg) și vremea vieții oricărui om, este vremea cea îndemânatecă ca să cumpere de la praznicul acesta diferite mărfuri, și cu acestea să câștige și să se facă bogat și neguțător mare. Așa Domnul când a dat zece mnas²³ la cei zece slujitori ai iui, le-a poruncit să neguțătorească și să câștige până ce va veni la a doua venire a lui. „Și chemând zece slugi ale sale le-au dat lor zece mnas, și au zis către ei: Neguțătoriți până ce voi veni” (Luca, 19, 13). Așa Teologul Grigorie, într-un glas cu cuvintele Domnului, praznic numește viața aceasta și neguțătorie, câștigul pe care îl face cineva în vremea vieții sale.

*„Viața aceasta, praznic să o socotești, Din care poți câștig să neguțătorești;
Schimbă pe cele mici cu cele mari Iar pe cele trecătoare, cu cele vecuitoare”.*

Drept aceea, precum cel ce merge la praznic, de va umbla încoace și încolo și va pierde vremea cu lucruri deșarte, care era

să o neguțătorească și să o câștige, când se va risipi praznicul, se va întoarce la casa lui gol de orice câștig și negustorie. Așa și cel ce cheltuiește vremea vieții sale la jocuri, la teatre și la alte lucruri nefolositoare și deșarte, când va veni moartea, se află ticălosul gol și sărac de orice bogăție duhovnicească și de orice câștig al faptelor bune. Pentru aceeași iarăși a zis Teologul de mai sus;

„Iar de va trece vremea, alta nu mai ai”.

Și Marele Vasile: „Nimeni după risipirea praznicului neguțătorește, nici după luptă venind, nu se încununează, nici după război venind, nu se arată viteaz” (Cuv. pentru cei bogați). Atunci și el, nu numai că are a se căi, fiindcă și-a cheltuit vremea vieții la cele deșarte, dar și osândă mare va lua de la Dumnezeu pentru că nu și-a neguțătorit bine vremea pe care i-a dăruit-o ca să capete veșnicul câștig al mântuirii lui.

95. Ce va zice, cel ce-și cheltuiește toată vremea vieții sale la jocuri

Ah, unde este acum? — va striga nenorocitul, — unde este acum acea vreme scumpă pe care o aveam în mâinile mele și am cheltuit-o la jocurile cele deșarte și spurcate? Unde*? sunt acum acele ceasuri scumpe zile și săptămâni, luni și vrenij și înconjurări de ani, pe care mi le-a dăruit Dumnezeu ca să lucrez poruncile Lui și să-i slujesc în această lume, ca să fi câștigat acum viața cea veșnică? Iar eu le-am cheltuit spre a privi sataniceștile teatre și spectacole? O! vai de mine, vai de mine! Cum m-am amăgit! Cum m-am înșelat nepriceputul și am pierdut atâta vreme a vieții mele, — din care acum, dacă mi-ar da puține zile, aș putea să mă pocăiesc și să capăt Raiul! Ah! Dar aceasta a se face, nu este cu puțință niciodată; căci vremea cea trecută, nu se mai întoarce înapoi, precum scrie în sfântul Apocalips: „Vremea nu se mai întoarce încă” (Apoc. 16)²⁴.

96. Ce va zice Dumnezeu celui ce-și cheltuiește vremea vieții sale la jocuri (distracții)

²³ O monedă 100 drahme.

²⁴ Pentru aceea filozofii cei din vechime, obișnuiau să zugrăvească vremea și timpul ca pe un tânăr, înaintea feții lui având păr, iar uiapoia capului (la ceafă) fiind pleșiv și gol, ca să arate cu ghicitura aceasta, că atunci numai poate să întrebuițeze cineva și să prinză vremea, când vine înaintea lui; iar după ce va trece și va întoarce spatele, a o mai prinde și întrebuița, nu se mai poate.

Acestea pe de o parte are să le zică acel ticălos; iar pe de alta Dumnezeu are să-i ceară socoteală cu amănuntul pentru vremea pe care a cheltuit-o rău: Ti-am dăruit, — are să-i zică dreptul Judecător— ți-am dăruit nemulțumitorule și nepriceputule om, atâtea zile bune și atâta vreme scumpă a vieții; se cuvenea însă, a o cheltui la slujirea mea și la lucrarea poruncilor mele, ca să câștigi cu ea veșnică mântuire; iar tu ai cheltuit-o spre a juca la jocuri și a privi la teatre, și cu acestea ți-ai câștigat pierzare sufletului tău. Deci, fiindcă tu te-ai arătat slugă vicleană, și ai netrebnicit darul vremii, ce ți-am dăruit, iată poruncesc slujitorilor mei, să te arunce întru întunericul cel mai din afară și acolo să te osândești, „unde este plângerea și scrâșnirea dinților” (Mat. 25, 30). Pentru aceasta și dumnezeiescul Hrisostom în unire cu cele de mai sus zise, pe cei ce cheltuiesc vremea vieții lor la teatre, și tot așa zice că, are să le ceară Dumnezeu socoteală, fiindcă si-au cheltuit rău vremea vieții lor, că așa glăsuiește acea frumoasă limbă: „Dumnezeu ți-a pus hotar vieții ca să săvârșești poruncile Lui; iar tu cel ce o cheltuiești la cele deșarte, în zadar și de nici un folos, întrebi încă, care este paguba? Și dacă simplu și cum s-ar întâmpla cheltuiești puțini bani, acest lucru îl socotești de pagubă; iar când pierzi toate zilele tale la voile drăcești, socotești că nu faci nimic fără rânduială? Se cădea a cheltui toată viața ta în litanii și rugăciuni... Iar dacă vremea aceasta nu o vom cheltui cum se cuvine, ce răspuns vom da când vom merge acolo? Că ne va zice Dumnezeu nouă: V-am dat vreme, zice, spre a învăța meșteșugul evlaviei, deci pentru ce ați cheltuit-o așa de cu nepăsare la cele deșarte?” (Omil. 58, la cea de la Ioan).

97. Vremea vieții noastre este puțină spre câștigarea săvârșirii și a fericirii

Voi creștinii mei, socotiți că vremea vieții voastre este atât de multă încât ar fi de ajuns să cheltuiți din ea la amândouă: Și la slujirea sufletului vostru, și la jocuri și teatre; dar această socoteală a voastră oare este dreaptă? nu; dar și prea mult înșelată! Pentru că slujirea sufletului este atât de multă, și bunătățile cele cerești care le vom moșteni, sunt atât de multe la număr, și atât de nemărginite, întru bunătate și în mărime, încât, dacă ar fi fost cu puțință să trăiască vreun om după ce s-a zidit lumea, până la sfârșitul ei și toată vremea vieții sale ar fi cheltuit-o la slujirea lui Dumnezeu și la câștigarea bunătăților aceluia, fără a pierde nici un moment din ea la vreun lucru al lumii, totuși, această vreme n-ar fi fost destulă spre a ajunge cineva la săvârșirea faptei bune și în cea după vrednicie câștigare a fericitelor bunătăți. Deoarece, nemărginirea cu mărginirea, nu a'e vreo asemănare, pentru aceea apostolul Pavel, deși a ajuns până la al treilea cer, deși s-a răpit în Rai încă fiind viu și a auzit cuvinte negrăite, care nu sunt cu puțință omului să le grăiască; deși la cele di-nainte se întindea, iar pe cele dinapoi le uita; cu toate acestea, tot el propovăduiește și zice: — nu pentru smerenie, ci într-adevăr, cum că n-a ajuns încă la vreo măsură a săvârșirii „Fraților, eu încă nu mă socotesc să fiu ajuns” (Filip 3, 13); și iarăși: „Nu că acum am luat, sau acum sunt desăvârșit; ci alerg, ca doară voi și ajunge întru care sunt și ajuns de Iisus Hristos” (Filip 3, 12).

Și nu numai Pavel cugeta acestea și zicea, dar poruncește să le gândim și noi pe acestea, zicând: „Deci câți desăvârșiți suntem, aceasta să gândim” (Acolo), pe care tâlcuind-o sfințitul Teofilact, zice: „Aceasta, care? A uita, adică, cele din urmă și a alerga la cele dinainte, că însușirea celui desăvârșit este a nu se socoti pe sine și desăvârșit sau deplin”; Pentru aceia și dumnezeiescul Grigorie Nisis, a zis: „Aceasta este adevărata săvârșire, a nu sta niciodată cel ce înaintează la cel bine la care a ajuns, nici să cuprindă săvârșirea într-un semn hotărât” (Cuv. către Olimpie monahul, Tom. 3). Din aceasta luând pricină și sfântul Ioan Scărarul, înțelepțește

a zis: „Că cea de aici desăvârșita săvârșire, este nesăvârșită". Deci, aceasta este cea desăvârșită a celor desăvârșiți, mai nesăvârșită săvârșire (Cuv. 29).

Acum, dacă o viață atât de lungă și de mulți ani, cât este toată lumea aceasta, nu este de ajuns pentru slujirea lui Dumnezeu și pentru câștigarea săvârșirii, gândiți-vă cât de neînțelegători sunteți voi cei ce socotiți că viața voastră cea de puțini ani, este de ajuns ca să slujiți lui Dumnezeu și sufletului vostru, și ca să jucați și să priviți la teatre și alte spectacole. Șapte mii patru sute de ani, și mai bine, are diavolul de când a căzut din cer, iar până la sfârșitul lumii, Dumnezeu știe câți ani au să mai treacă. Totuși, timpul acesta atât de lung, diavolul îl socotește foarte puțin, spre a-și face voile lui cele drăcești și a-și sătura răutatea lui, amăgind și nimicind pe oameni. Pentru aceasta este scris în sfântul Apocalips că, după ce s-a surpat Eosforul din ceruri de arhanghelul Mihail, s-a pogorât pe pământ cu mânia mare, fiindcă știa că puțină vreme are să mai împăratească și să înșele pe oameni. „Vai celor ce locuiesc pământul și marea, că s-a pogorât diavolul la voi, având mânia mare, știind că puțină vreme are" (Apoc. 12, 12). Diavolul, socotește pe cei șapte mii de ani, de puțină vreme și pentru aceasta se silește cu multă mânia să înșele pe oameni; iar creștinii socotesc pe cei 70, sau 80 de ani ai vieții lor, timp mult și pentru aceasta voiesc să-l cheltuiască la jocuri și la petreceri. O, mare nebulie și necunoștință a creștinilor!

98. Câtă este viața oamenilor

Si aveți răbdare, dacă toți creștinii de astăzi, trăiesc 70 de ani întregi, ori 80 — care am arătat mai sus, — că cei mai mulți din ei, unii mor și în vârstă de 40 de ani, iar alții la 20, alții la 10 și alții de abia ajung în vârsta copilărească și se săvârșesc. Dar deși unii trăiesc pe cei 80 de ani întregi, însă de vom scădea din ei pe cei 40 de ani, care îi cheltuiesc noaptea dormind; 15 ani, în care n-au deplină dreaptă socoteală, a binelui și a răului; alți 5 ani, pe care se întâmplă a-i cheltui în boli și în patimile trupului, nu rămân fără numai decât 20 de ani. Gândiți-vă așadar, cât de neînțelegători sunt creștinii cei de 80 de ani, care socotesc de vreme multă pe cei 20 de ani rămași, și pentru aceasta voiesc să-i cheltuiască la deșartele și vătămatoarele de suflet jocuri și teatre și nu voiesc să-i cheltuiască la lucrarea mântuirii lor.

99. Ce certări iau cei ce fac jocuri

Pentru aceasta frații mei creștini, lăsați motivele acestea pe care vi le pune diavolul, ca să muncească sufletele voastre și încetați de a mai juca jocuri și a mai privi la teatre. Temeți-vă de înfricoșatele certări și canoane pe care le hotărăsc sfinții Apostoli și sfintele Sinoade ecumenice și purtătorii de Dumnezeu părinți ai Bisericii noastre, asupra celor ce joacă și se duc la teatre ca să vadă neorânduielele ce se fac acolo. Certările acestea sunt: afurisiri și despărțiri de la dumnezeieștile Taine, scoateri din biserică și depărtări de adunarea și unirea cu creștinii. Temeți-vă încă și de înfricoșatele pedepse pe care le dă Dumnezeu celor ce joacă astfel de jocuri; căci sfinții Apostoli în canonul lor 43 afurisesc pe creștinii mireni, care se îndeletnicesc a juca table și alte jocuri. Iar în Așezământurile lor zic, că, orice Elin va veni la credința lui Hristos, care se zăbovește la jocuri și la teatre, acesta, ori să înceteze de la acestea, ori să se izgonească și să nu fie primit la credința lui Hristos: „Cel ce cu nebulie stăruiește la teatre, ori vânătorii, ori la alergări de cai, ori la lupte; sau să înceteze, sau să se scoată" (Așezământ. Cartea 8, cap. 37). Acum dacă dumnezeieștii Apostoli izgonesc de la credința lui Hristos pe păgânii care se duc la teatre, cu cât mai mult izgonesc și despart de la biserica lui Hristos pe cei care joacă cărți, table,

domino și altele ca acestea și privesc la teatre și alte priveliști nefolositoare? Iar sfântul Sinod Ecumenic al 6-lea, în Canon. 51 afurisește pe creștinii mireni, care, ori fac, ori privesc la teatre și la vânarea fiarelor, la comedii și la hore; iar la sfârșitul canonului de mai sus, zice Sinodul așa: „Dacă cineva canonul acesta l-ar defăima, și către ceva din cele oprite pe sineși s-ar da; de va fi cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se afurisească”. Iar dumnezeiescul Hrisostom, în cuvântul pe care-l face într-adins pentru aceasta, adică, pentru ca să nu se ducă creștinii la spectacole, afurisește pe cei ce s-ar duce la acestea și nu la biserică. (Cuvânt pentru a nu se apropia de teatre). Tot așa îi desparte și în alt cuvânt pe care-l face la fel, cu titlul: „Pentru cei ce lipsesc de la biserici, și se duc la teatre”.

100. Dumnezeiescul Gură de Aur, s-a dus singur și a oprit jocurile și teatrele

Vă dau drept pildă, pe acest mare Părinte Hrisostom; care avea atâta râvnă ca să împiedice jocurile și teatrele de la creștini, încât nu numai în multe locuri a scris și a învățat, cu auritele și prea înțeleptele sale cuvinte, să nu meargă creștinii la teatre, dar și cu lucru și cu fapta a oprit acestea. Căci istorisește un anonim — în viața lui Hrisostom — că în Constantinopol era un loc, la care se adunau creștinii Duminică și la alte sărbători de jucau jocuri și le priveau, pe care de multe ori învățându-i acest dumnezeiesc Părinte ca să înceteze a le mai juca, nu l-au ascultat Pentru aceea într-o Duminică văzând că prea puțini creștini au venit la biserică, iar cei mai mulți s-au dus la teatru; umplându-se de râvnă în sufletul său de trei ori fericitul și luând împreună cu sine pe toți preoții și clericii, și poruncindu-le lor să ia Crucea în mâini, au ieșit din biserică și s-au dus la locul unde erau jocurile și teatrele; și atâta muștrare a făcut creștinilor celor ce se aflau acolo, pentru nefrica de Dumnezeu și neorânduiala lor, încât văzând și auzind creștinii limba lui cea bine grăitoare, s-au rușinat foarte mult și au plecat, și nimeni n-a mai îndrăznit să se ducă și să joace la locul acela. Și de atunci toți se duceau la biserică, pocăindu-se și cerând iertare de la Sfântul. „Și întru pocăință mai ales curată, alergau la Bisericile lui Dumnezeu, și-și cereau de la el adevărata iertare”.

101. Cei sfințiți și monahii, nu se cade să joace jocuri nici să le privească

De asemenea această pildă a dumnezeiescului Hrisostom, se cuvine a o imita astăzi și sfințiții Arhieriei, dascăli și duhovnici, și să oprească pe creștini de la jocuri și de la teatre, nu numai cu cuvinte și învățături, dar și cu lucrul, ducându-se adesea la casele și locurile de jocuri și teatre, ca să certe pe creștinii cei ce joacă și privesc acolo. Si dacă creștinii mireni sunt opriți de sfinții Apostoli și de sinoadele ecumenice și de Sfinți, să nu joace jocuri și să nu le privească; cu atât mai mult este oprit să joace și să le privească arhieriei, preoții și toți clericii, care sunt povățuitori mirenilor și pildă a toată buna rânduială și faptă bună? Și dacă sunt opriți cei sfințiți și clericii, să nu facă unele ca acestea, cu cât mai mult sunt opriți de la acestea, călugării și călugărițele, cei cu adevărat morți lumii și celor din lume?!

102. Nici fiii preoților, nu se cade să facă teatru sau să-l privească

Pentru aceasta sfinții Apostoli în sfintele lor canoane, caterisesc pe cei sfințiți și pe clericii care joacă cărți și alte asemenea jocuri; zicând cuvânt cu cuvânt în canonul 43: „Episcopul, sau prezbiterul, sau diaconul, cu cărți zăbovindu-se, sau cu beții; ori înceteze, ori caterisească-se”. Iar

în al 43-lea canon al lor, hotărăsc: „Ipodiaconul, sau citețul, sau cântărețul, cele asemenea făcând: ori înceteze, ori afurisească-se". Tot așa, și sfântul Sinod ecumenic al 6-lea, în canonul 24 al său, oprește pe cei sfințiți și pe monahi să meargă la teatru și la alergări de cai, nici să stea să privească aceste jocuri. Iar în canonul 51 al său, poruncește să se caterisească acei clerici care joacă sau privesc la teatrele scamatorilor și ale luptătorilor cu fiare. Prin urmare, nu numai preoții, dar și copiii preoților nu le este îngăduit să facă de acestea. Pentru aceea, sfântul și localnicul sinod din Cartagena, în canonul 17 al lui, oprește pe copiii preoților, să facă teatru, sau să privească la acestea.

Legile împărătești și politicești, mergând mai departe, mai greu ceartă pe cei sfințiți care joacă jocuri, ori privesc acestea. Căci Nomocanonul lui Fotie titlul 9, cap. 27, zice în hotarul 34 al titlului 4, al cărții I din Codică, poruncește că, oricare arhieru, sau cleric, joacă cărți, ori alte jocuri de acest fel, ori se unește cu cei ce joacă, ori sade aproape de ei și-i privește când joacă, să se îndepărteze de orice slujbă și să se lipsească de leafa ce o primește de la Episcopie, ori de la poporul lui, până când se va pocăi în atâta vreme hotărâtă; iar de va stărui și va rămânea în răutatea lui și după vremea cea dată spre pocăință, desăvârșit să se izgonească din cler împreună cu averea lui și să se facă dregător, adică funcționar mirenesc al aceluia oraș unde a fost cleric. Tot asemenea să pătimească și clericii cei ce privesc luptele cu fiare și alte priveliști nefolositoare. Iar Nearauoa 123 a lui Iustinian, după Armenopol, poruncește să se afurisească clericii care zăbovesc la cărți și jocuri, și să se închidă în lăuntrul mănăstirii.

Despre monahi, scrie însă deosebit sfântul Teodor Studitul, întru învățătura pe care o face în Vinerea săptămânei de brânză, și zice așa; Că, oricare călugăr, sau singuratec (pustnic) mănâncă mult și bea, și aruncă cu pietre și face sărituri la semn, sau alte jocuri de acestea joacă în această săptămână; este lege, zice, să nu se împărtășească acest călugăr care face unele ca acestea, nici la Paști. Fiindcă însuși al călugărilor este, nu să joace jocuri și să dănțuiască, sau altceva necuviincios să facă, ci să slavoslovească neîncetat pe Dumnezeu cu laude și cântări și cu pravila cea rânduită, pe care a legiuit-o sfinții Părinți și să procopsească și-să se suie din cântare în cântare și din citire în citire a sfintelor cărți; și din rugăciune în rugăciune, ca niște îngeri pământești; căci pentru aceasta și chipul monahilor se numește îngeresc, pentru îngereasca viață care se cuvine monahilor. Și după cum îngerii în ceruri, alt lucru nu lucrează, fără numai neîncetat slavoslovesc pe Dumnezeu; așa și monahii pe pământ, se cuvine să aibă, lucru neîncetat, rugăciunea și slavoslovia lui Dumnezeu. Acum dacă sfântul Teodor oprește pe călugări de a juca și a dănțui în săptămâna brânzei, cu cât mai mult îi oprește a nu juca nici în cealaltă vreme? Si dacă acest sfânt canonisește pe cei ce joacă în săptămâna brânzei să nu se împărtășească la Paști, cu cât mai mult canonisește pe monahii cei ce joacă în altă vreme? Și deci socotește cum zice sfântul, că este lege, să nu se împărtășească nici la Paști, monahii cei ce joacă; care va să zică, nu numai acest sfânt îi canonisește așa, ci și legea și așezământul tuturor sfinților Părinți.

103. Ce pedepse iau de la Dumnezeu cei ce fac jocuri

Deci, care sunt pedepsele pe care le dă Dumnezeu asupra celor ce fac jocuri? Sunt robiile și sclaviile, sunt defăimările și necinstirile pe care le sloboade Dumnezeu să le pătimească cei ce joacă jocuri, încât se fac atât de necunoscute cetățile lor, precum s-au făcut necunoscute cele cinci cetăți de la Sodoma și Gomora; că așa îi înfricoșează Dumnezeu să le facă, prin proorocul Ieremia; „Mic te-am dat pe tine întru neamuri, defăimat întru oameni. Jucărea ta au dat în mâna ta...

și va fi lumea spre necălcare, tot cel ce va merge la ea, se va întrista, și va șuiera de toată rana ei, în ce chip s-a surpat Sodoma și Gorribra, și vecinele lor" (Ier. 49,15, 16, 17).

104. Că jocurile deși se văd mici, nasc însă cele mai mari păcate

Vedeți fraților certări? Vedeți canoane? Vedeți ce pedepse iau cei ce joacă cărți și alte jocuri și privesc la teatre? Deci, unde sunt acum cei ce zic: și ce păcat este a juca cineva? Ce rău este să te duci la teatre și să privești? să se învețe că, dacă n-ar fi fost rele jocurile și teatrele, nu era să se afurisească cei ce le lucrează. Mic păcat se vede că este a juca cineva și a privi la teatre, dar acest mic naște pe cele mari, după cum le-am înșirat mai-nainte. Mică este rădăcina, dar odrăslește ramuri purtătoare de moarte. Mică este scânteia, dar arde păduri întregi și orașe cu mult popor. Pentru aceea a zis dumnezeiescul Hrisostom: „A se sui cineva la teatre și a privi întrecerile cailor și a juca cube și cărți, mulți socotesc că n-ar fi păcat arătat, dar acestea mii de răutăți aduc în viață. Că cel ce se silește a juca cube, de multe ori i-au pricinuit hule, pagube, mâinii, ocări, înjurături și alte mii de răutăți. Și privirea la întrecerea cailor a adus: războaie, ocări, răni, înjurături și vrăjmășii neîncetate" (Andriande 15).

Deci, precum fugim de cele mari păcate și de moarte, așa se cade a fugi și de cele ce se par mici și nebăgate în seamă, care pricinuiesc păcate mari și purtătoare de moarte, după acest Hrisostom: „Și nu numai de la păcate să fugim, ci și de cele ce par că sunt de nimic, că după puțin, ni se face noua pricină de păcate" (Acolo). Și în alt loc acest Părinte, zice: „Să ne silim a ne depărta și de păcatele care le socotim că sunt mici și de nimic, ori în cuvânt, ori în lucru; că așa niciodată nu vom cădea în cele mari, dacă vom fugi de cele mici" (Omil, 14, la Facere). Pentru aceasta și dumnezeieștii Apostoli și sfințele sinoade, canonisesc și afurisesc pe cei ce fac jocuri și privesc la teatre, fiindcă din acestea cad în păcate cele mari și de moarte.

105. Incheiere

Așadar, ca să nu cădeți și voi frații mei sub aceste certări, și să vă despărțiți de Biserica lui Hristos și de dumnezeieștile taine și ca să nu luați aceste pedepse, pocăiți-vă pentru vremea cea scumpă a vieții voastre pe care ați cheltuit-o mai-nainte la jocuri și la teatre, și de aici uiante, păziți-vă de a mai face unele ca acestea. Vă ajunge vremea cea trecută în zadar la aceste drăcești și păgânești lucruri, precum zice Petru căpetenia Apostolilor: „Că destul ne este nouă celor ce, în vremea cea trecută a vieții, am făcut voia păgânească" (I Petru, 4, 3). Și această puțină vreme a vieții voastre care a mai rămas, întrebuințați-o spre a face prea sfântă voia lui Dumnezeu și poruncile Lui, precum vă poruncește acest întâi Apostol: „Ca să nu mai viețuiască cealaltă vreme în trup poftelor omenești, ci după voia lui Dumnezeu" (Acolo 2). În adevăr este puțină și foarte scurtă vremea vieții noastre spre a ne pocăi cu adevărat și cum se cuvine; e puțină și scurtă, ca să ne curățim de patimi și de păcat; puțină este și scurtă, ca să facem lucrurile cele bune și să câștigăm faptele cele bune; și cuprinzător a zice, puțină și strâmtă este vremea vieții noastre ca să plăcem lui Dumnezeu și să ne facem vrednici de împărăția Lui. Pentru aceasta și proorocul Ieremia a zis: „Și vremea strâmtă este lui Iacov, și dintru aceasta se va mântui" (Ier. 30, 7).

Iar de se va întâmpla ca cineva din frații cei împreună jucători, ori din ceilalți oameni să vă zică: Să mergem ca să jucăm și noi puțin, și să privim la teatru, nu-l ascultați; măcar sfințit de ar fi și cleric, măcar boier și stăpânitor; ci răspundeți-i: Noi până acum, n-am știut că jocurile și

teatrele sunt rele, dar acum ne-am încredințat cât de rele sunt ele, și de câte alte răutăți pricinuitoare; pentru aceasta lăsați-ne în pace, noi nu mergem, fiindcă ne afurisim de dumnezeieștii Apostoli și cădem sub certările sfințelor sinoade, pentru că întristăm pe Dumnezeu și-L pornim spre mânie și iuțime asupra noastră; și așa ne dă în robie, în necinste și în alte mii de rele. Dar și pe voi fraților, vă rugăm ca pe niște frați ai noștri și vă îndemnăm, să nu vă mai duceți să jucați, nici să vă suiți la teatru să vedeți atâtea neorânduiești și păcate.

Dacă așa veți face frații mei creștini și voi aveți să vă izbăviți de păcat și de certările dumnezeieștilor canoane, și pe aceia îi veți izbăvi de la răutate; și așa unul pe altul vă veți îndemna la lucruri bune, precum zice Pavel: „Și să cunoaștem unul pe altul spre îndemnarea dragostei și a faptelor bune” (Evr. 10, 24). Așa, zic, făcând și unul pe altul ajutându-vă cu cuvinte sfătuitoare și cu pildele voastre cele bune, toți veți petrece o viață sfântă, cu bună rânduială, cucernică, după cum se cuvine creștinilor. Deci, viețuind în felul acesta, veți dobândi împărăția cerurilor. Fie ca să ne învrednicim noi toți, cu Darul prea dulcelui Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, căruia se cuvine slava, stăpânirea, împreună cu Tatăl și cu Duhul, în veci. Amin.

CUVÂNT VII

Care cuprinde: A) că nu se cade a vorbi creștinii cuvinte rușinoase; B) că nu se cade să spună povești; și C) că nu se cade să spună sau să facă glume și să râdă.

PRECUVÂNTARE

În două părți este împărțită viața oamenilor, a binecuvântaților creștini; în cea de acum și în cea viitoare. Viața cea de acum este viață de jale și de plângere; iar viața cea viitoare este viața râsului și a bucuriei. Această viață este plină de întristări și de lacrimi; iar cea viitoare este, din contra, încărcată de veselie și bucurie. Vremea acestei vieți este vremea semănatului; iar cea viitoare este a secerișului. În această viață este vreme de luptă și de nevoie; iar în cea viitoare este vremea biruinței și a cununilor. Acum viețuiește cineva ca să lucreze poruncile Domnului, și atunci are să viețuiască ca să ia plata și răsplătirea lucrării lui.

Aceasta este fireasca rânduială pe care a hotărât-o Dumnezeu la lucruri: întâi să semene omul și apoi să seceră; întâi să bată război și să biruiască și apoi să primească cununa; întâi să se întristeze și să plângă și apoi să se bucure și să râdă.

Această rânduială a legiuit-o Dumnezeu din început înlăuntrul Raiului desfătării, poruncindu-i lui Adam: întâi să lucreze și să păzească porunca cea dată și pe urmă să primească drept plată a lucrării și păzirii a se face Dumnezeu după dar și a se îndulci de fericire: „Și au luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut și l-au pus în Raiul desfătării să-l lucreze și să-l păzească" (Fac. 2, 15).

Rânduială aceasta voind să o predea oamenilor, a grăit prin Eccl. 3 și a zis că nu este întâi vremea râsului și apoi a plânsului, ci întâi este vremea plânsului și apoi a râsului: „De toate este vreme și tot lucrul sub soare are vreme. Vreme este a plânge și vreme este a râde, vreme este de război și vreme este de pace" (Eccl. 3, 1). Această rânduială a legiuit-o însuși fiind de față prin viul său glas, singur Fiul lui Dumnezeu, când a venit pe pământ și s-a făcut om, zicând în fericirile pe care le-a spus: „Feriți-vă cei ce plâng acum, că vor râde" (Luca, 6, 21).

Această așezare, în sfârșit, au învățat-o și purtătorii de Dumnezeu Părinți și învățătorii Bisericii noastre. Pentru aceea, dumnezeiescul Hrisostom a zis: „Acum este vremea semănatului, iar atunci a secerișului și a câștigului" (Omil, 25, la Ioan); iar cuviosul Efrem: „Cele de acum lupte sunt și loc de nevoie; iar cele viitoare, cununi și bravuri" și Isidor Pelusiotul: „Că nu este aici răsplătirea ostentelor; ci, câte sunt aici, sunt lupte; iar cele după acestea sunt plățile biruinței. Să nu caute deci cineva, în vremea luptei, odihnă; nici să amestece vremile" (Epist. 179, către Stratighe). Și sfințitul Teofilact al Bulgariei: „Deci, vremea aceasta este a lucrării, iar cea viitoare a răsplătirii"; tot așa și Teologul Grigorie: „Pentru că această vreme este a lucrării; iar cea viitoare a răsplătirii" (Cuv. către Existotin) (control).

Ah! dar creștinii cei de acum nu voiesc să urmeze acelei rânduielei hotărâte de Dumnezeu, ci fac tot din contră și se obraznesc îndrăzneții să se arate la acestea mai înțelepți decât Dumnezeu. Pentru că socotesc că viața aceasta nu este a plânsului și a tânguirii, ci a bucuriei și a râsului; și că vremea aceasta nu e a semănatului și a luptei și a lucrării, ci a secerișului, a biruinței și a răsplătirii. Și așa, ticăloșii își petrec vremea vieții cu vorbe rușinoase, spunând povești lungi și fel de fel de glume, întrebându-i mii de râsuri și vorbe grețoase; imitând când pe unul, când pe altul, la glas, la umblare, la mișcare și la purtare și cu acestea fac pe oameni să râdă hohotind mult timp și să plesnească din palme. O, de multa nerușinare! O, mare nefericire de Dumnezeu! Pentru aceasta și eu, fraților, am voit să mustru această nefericire de Dumnezeu a creștinilor de

astăzi și să vă arăt că nu se cuvine creștinilor: a) să grăiască cuvinte rușinoase; b) să povestească basme, c) și nici să spună ori să facă glume și să râdă. Luați aminte, ca să înțelegeți.

106. Trei lucruri arată și dovedesc viața creștinului. Cu ce se aseamănă cuvintele cele rușinoase și cele cinstite.

Trei lucruri sunt care dovedesc și arată viața și așezarea creștinului; cugetul, cuvântul și lucrul. Și început al cuvântului este gândul și cugetul; iar al doilea după gând este cuvântul care prin glas arată altora gândurile și cugetele pe care le are sufletul înlăuntru, în inimă; iar a treia așezare, după gând și cuvânt, este lucrul care pune în mișcare ceea ce a socotit gândul și cuvântul a grăit; așa dovedește dumnezeiescul Grigorie Nisis: „Trei sunt care închipuiesc viața creștinului: lucrul, cuvântul și cugetul; pentru că început a tot cuvântul se face cugetul; iar al doilea după cuget este cuvântul care, prin grai, arată pe cele închipuite în suflet de către cuget. A treia așezare însă, după minte și cuvânt, urmează fapta care pune în lucrare pe cele cugetate" (Cuv. către Olimpie monahul, Tomul 3).

Acum, creștinii, cei care șed și grăiesc cuvinte rușinoase cu dulceață (care este cea 1), arată că au stricate pe aceste trei mai sus arătate și nepotrivite creștinilor: a) cuvântul, pentru că îl spurcă cu atâta rușinoase, necuviincioase, neomenești și curvești cuvinte. Căci, precum prin cuvintele cele cinstite și curate se sfințește cuvântul, așa prin cele rușinoase și necurate, se spurcă.

b) Au cugetul stricat, pentru că, precum sunt cuvintele lor rușinoase și curvești, așa și gândurile și înțelegerile ce le au în suflet și în inima lor sunt rușinoase și curvești; și, prin urmare, dau la alții să înțeleagă că sunt cu cugetul curvari și preacurvari. Și fiindcă cuvântul este oglindă, iconă și caracter gândurilor și a toatei așezări dinlăuntru inimii, de aceea, după comoara care o are inima înlăuntru, într-acest fel scoate și cuvântul prin grai afară; și de va fi comoara bună, și cuvântul îl pronunță bine; iar de va fi rea și rușinoasă, și cuvântul rușinos și rău îl grăiește; precum a zis Domnul: „Omul cel bun, din comoara cea bună a inimii scoate cele bune; iar omul cel rău, din comoara cea rea, scoate cele rele" (Mat. 12, 35). Pentru aceea a zis și înțeleptul Sirah: Că rodul arată pe copacul care l-a rodit, iar cuvântul arată gândul și inima din care se naște, „Cum a fost lucrat pomul, arată rodul lui; așa și cuvântul, arată gândul cel din inima omului" (Sir. 27, 6). Zice însă și Marele Vasile: „Curgerea apei arată izvorul ei; iar firea cuvântului arată inima celui ce l-a grăit".

c) Cei ce grăiesc cuvinte rușinoase arată ori că se apropie, ori că au să cadă în lucrurile cele rușinoase. Precum a zis filozoful Democrit: „Cuvântul este umbra lucrului"; de aceea și dumnezeieștii Apostoli zic în Așezământurile lor: „Să nu fii cuvântător rușinos, nici căutător cu ochii, că dintr-acestea se nasc curviile și preacurviile" (Cart. 7, cap. 6).

Cuvintele cele rușinoase și curvești sunt asemenea cu mocirla și tina; iar cel ce grăiește cele rușinoase se aseamănă cu cel ce amestecă mocirla și amestecând-o, pricinuieste putoare și împuticiune, întâi lui însuși apoi celor ce-l ascultă; iar, dimpotrivă, cuvintele cele cinstite și cucernice sunt asemenea cu mirurile și aromatele cele bine miroșitoare; iar cel ce le grăiește este asemenea cejui ce amestecă mirul și pisează aromele care, pisându-le și amestecându-le, pricinuieste bună mireasmă, sieși și celor ce-l ascultă; precum a zis un dumnezeiesc Părinte. Zice însă și Ioan al Scării: „Precum cela ce poartă aromate și nevrând se vădește de buna mireasmă, așa și cela ce are Duhul Domnului, din cuvintele sale se vădește și din smerenia sa" (Cuv. 26). Pentru aceasta, Apostolul Pavel, cu toate că era nevoie să arate prin cuvânt rușinoasele lucruri

ale Nicolaitenilor și ale altor asemenea eretici, cei ce se numesc Gnostici și Vorvoriți, a închis însă gura cu tăcerea și a vorbi mai mult n-a voit, socotind ca rușine și aceasta, adică a vorbi despre cele rușinoase, și numai atât a voit să zică: „Cele ce se fac într-ascuns de ei, rușine este a le și grai” (Efes. 5, 12).

107. Cuvintele creștinilor se cuvine să fie sfinte — în viața creștinilor, nici numele curviei nu trebuie să se numească — Câte rele se nasc dintr-un cuvânt de rușine

Pentru aceasta și într-alt loc, acest Pavel poruncește creștinilor să nu scoată din gura lor cuvinte rușinoase: „Jar acum, lepădați-le și voi acelea toate: mânia, iuțimea, răutatea, hula, cuvântul de rușine din gura voastră” (Col. 3, 8); fiindcă ale creștinilor, nu numai lucrurile se cuvine să fie sfinte, cinstite și curate, dar și cuvintele, ca să dea celor ce le aud, dar și folos, iar nu vătămare și îhgrețosare. După cum, iarăși acest dumnezeiesc Pavel, poruncind, zice: „Tot cuvântul putred să nu iasă din gura voastră, ci numai care este bun spre zidirea folosului, ca să dea dar celor ce aud” (Efes. 4, 29). Și dacă Solomon a zis că grăind cineva simplu numai cuvinte multe, „nu va scăpa de păcat” (Pilde, 10, 20); cu cât mai mult nu va scăpa de păcat, când ar vorbi cineva cuvinte rușinoase, necuviincioase și curvești, care sunt de la sine păcatoase?

Așa de sfântă trebuie să fie viața creștinilor, încât nu numai că nu se cuvine să lucreze întru dânsa vreo curvie sau necurăție trupească, dar nici numele curviei sau al altor păcate rușinoase nu trebuie a se numi; așa poruncește vasul alegerii: „Jar curvia și toată necurăția sau lăcomia, nici să se numească întru voi, precum se cuvine sfinților, ci mai vârtos mulțămita” (Efes. 5, 3). Și las să spun că, de multe ori, dintr-un cuvânt rușinos pe care-l aude cineva, îndată se îndulcește gândul lui la curvie și se unește; iar din unire se face învoirea, iar din învoire cade în faptă, din faptă vine în obiceiul păcatului, din obicei fii deprindere, din deprindere vine întru nepocăință, din nepocăință cade în deznădăjduire și din deznădăjduire se prăpăstuește, în sfârșit, m iad și în pierzare.

Iată, deci, un cuvânt rușinos, ce împleticătură încurcată a păcatului a pricinuit! Iată, o scânteie mică a limbii nerușinoase, ce foc mare a aprins; precum zice Iacov, fratele Domnului: „Iată, puțin foc, și cât de mare materie aprinde!” (Iacov, 3, 5) și iată cum, din cuvintele cele rușinoase se pierde un suflet, pentru care Hristos a murit și de care nu este toată lumea vrednică; care muncindu-se, totdeauna are să blesteme și să zică: O, cât m-au vătămat cuvintele fratelui aceluia! O, cât m-au omorât prietenia și împreună petrecerea lui! De nu l-aș mai fi cunoscut și să am de a face cu el! De n-aș mai fi auzit cuvintele lui cele rușinoase, și să mă prăpădesc!

Auzi acum tu, cel ce grăiești cuvinte rușinoase, cât de strașnic oprește dumnezeiescul Apostol cuvintele cele rușinoase? Vezi câte rele pricinuiiești altora cu curveștile și rușinoasele tale cuvinte? Pentru aceasta a avut dreptate să zică auritul retor al bisericii, că: „Unde se grăiesc cuvinte de rușine, acolo stă de față și diavolul care aduce acestea” (Cuv. 12, la cea către Colos.); și într-alt loc tâlcuind: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea ta”, zice: „Precum cădelnița, nimic nu trebuie să aibă necurat, fără numai foc și tămâie; așa și limba, să nu grăiască cuvinte murdare, ci numai sfințenie și cuvinte de laudă; că numai așa vei face gura ta tămâietoare (cădelniță). Și ia aminte, să nu umpli cu gunoi cădelnița, că astfel sunt cei ce grăiesc cuvinte rușinoase și spurcate” (Tâlc. la Ps. 140); că zice: căci, după cum are cineva vreun vas de aur, nu-l întrebuințează la lucruri necinstite; cum tu, creștine, care ai gura mai cinstită decât aurul, este cuviincios să o spurci cu cuvinte de rușine? „Că dacă cel ce are vreun vas de aur nu-l pune să fie întrebuințat la slujbe necinstite, pentru scumpătatea materiei; cu mult mai

mult noi, care avem guri mai cinstite decât aurul și mărgăritarul, nu este cu dreptul să le spurcăm cu cuvinte rușinoase și murdare și cu ocări și înjurături" (Acolo).

Acelea pe care le-am zis pentru cei ce vorbesc cuvinte rușinoase, le zicem și pentru cei ce șed în mijlocul adunării și povestesc cu dulceață basmele elinilor (**care este a 2-a**); arăbeștile basme ale curvei Halima; elineștile și băbeștile povești ale lui Lucian cel fără de Dumnezeu, deșartele povestiri de neamuri ale evreilor, amoroasele basme ale lui Erotocrit, ale Erofiliei ciobăniței și altele asemenea. Căci și ei, cu poveștile lor și mincinoasele cuvinte, se dau pe față pe sineși că n-au drepte și potrivite creștinilor pe aceste trei; gândul, cuvântul și lucrul, care (precum a zis mai sus dumnezeiescul Grigorie de Nisa) arată viața creștinului; fiindcă poveștile nu cuprind altceva, ci numai minciuni arătate, boacăne și mari; bârfeli și cuvinte nebunești; cuvinte rușinoase, glume și altele, iară temei și deșarte; prea vătămătoare sufletului și purtătoare de moarte. De aceea, tu, cel ce șezi și povestești cu atâta dulceață aceste basme, deși poate nu le crezi, însă, arăți că ai stricate și vătămate dreapta socoteală, zic, și cugetul tău, și pentru aceasta te îndulcești și iei aminte la minciuni și la cele ce nu sunt.

108. Hristos ne-a izbăvit de basme

Ce faci, nepriceputule creștin? orișicare vei fi tu, care șezi și spui astfel de basme? Hristos a venit în lume și a pierdut basmele și minciunile, și tu înnoiești iarăși pe acelea pe care le-a stricat Hristos? Hristos te-a izbăvit de basme și tu iarăși slujești acestora? Hristos te-a adus la adevăr și te-a născut a doua oară cu cuvântul adevărului, precum zice Iacov, fratele lui Dumnezeu: „El voind ne-au născut pe noi cu cuvântul adevărului" (Iacov, 1, 18), și tu te întorci iarăși la minciună și la înșelăciune? Hristos te-a adus la minunata lumină a Dumnezeirii Sale și tu să iubești întunericul și bârfele oamenilor nebuni? Hristos ți-a arătat drumul cel drept și nerătăcit al mântuirii, și tu voiești să alergi la basmele care te duc la înșelăciune și pierzare? Vai de necunoștința ta! Deci, una din două trebuie să faci: dacă crezi că Hristos, dascălul tău, începătorul și săvârșitorul mântuirii tale, este adevărul, precum a zis singur: „Eu sunt calea, și adevărul și viața" (Io an, 14, 16), trebuie să nu pomenești în gura ta niciodată basme, povești și minciuni, nici să le gândești, nici să le citești vreodată, ci totdeauna să grăiești cuvinte adevărate și dumnezeiești, pe acestea să le gândești, acestea să le citești; precum îți poruncește Fericitul Pavel: „De aceea, frații mei, câte sunt adevărate, acelea să le gândiți" (Fii. 4, 8); iar dacă nu crezi că Hristos este singurul adevăr, atunci nici nu ești creștin, nici se cuvine a te mai numi cu numele lui Hristos.

Apostolul Pavel, cunoscând câtă vătămare pricinuieste sufletelor celor ce iau aminte ori povestesc necuratele basme și înșelăciunile și băbeștile povești ale neamurilor, în multe locuri poruncește să se întoarcă creștinii de la astfel de bârfeli, să se deprindă și să se îndeletnicească numai la dumnezeieștile cuvinte ale credinței și Evangheliei; pentru aceasta scrie lui Timotei: „Iar de basmele cele spurcate și băbești te ferește și te nevoiește pre tine spre buna-credință" (I Timotei, 4). Și iarăși îi zice să poruncească credincioșilor să nu ia aminte la basmele care nici o zidire și folos nu aduc credinței: „Te-am rugat, ca să poruncești unora să nu învețe într-alt chip, nici să ia aminte la basme și la numere de neamuri fără de sfârșit, care fac întrebări mai vârtos decât iconomia lui Dumnezeu cea întru credință" (I Tim. 1, 3). Iar lui Tit îi scrie să mustre aspru pe creștinii cei din Creta, ca să nu ia aminte la basmele iudeilor: „Ceartă-i pe ei aspru; ca să fie sănătoși întru credință, neluând aminte la basmele jidănești" (Tit. 1,13). Ce zic numai de Pavel? încă și Solomon, cunoscând cât de vătămătoare sunt basmele și cuvântările mincinoase, a

rugat pe Dumnezeu să-l izbăvească de acestea; de aceea și zicea: „Cuvântul deșert și mincinos, depărtează-1 de la mine" (Pild. 30, 8).

Iar creștinii cei de acum sunt surzi și nu aud aceste învățături și porunci ale Apostolului, nici cuvintele lui Solomon. Și cuvintele cele sfinte și adevărate ale Sfântului Duh și ale dumnezeieștilor Scripturi, nici în mâini nu voiesc să le ia și să le citească; iar la spurcatele, mincinoasele și drăceștile basme, se îndeletnicesc citindu-le în fiecare zi, și povestindu-le și la alții cu mare dulceață și mulțumire.

Mulți dintre creștini știu pe de rost toate arăbeștile basme ale lui Halima, și un cuvânt din sfânta Evanghelie nu-1 știu. Mulți din creștini, dacă vor fi întrebați pentru basmele elinilor, ale jidovilor, ale neamurilor, sunt gata să dea răspuns cu gură slobodă; și dacă îi va întreba cineva ce cred? Câte sunt articolele credinței? Câte sunt Tainele bisericii? Câte sunt poruncile? Ce este Hristos? Ce este Taina cuvântării de Dumnezeu? Ce este Taina trupeztei iconomii? Câte sunt Evangheliile? Câte sunt epistolele lui Pavel?

Dacă, zic, îi va întreba cineva acestea și altele asemenea pe care este nevoie să le știe orice creștin care vrea să se mântuiască, atunci tac, amuțesc și nu știu să răspundă nici cât de puțin! O! și cine nu va plânge ticăloasa așezare a creștinilor de astăzi? O! și cine nu se va văita de această mare înșelăciune a diavolului, care a stăpânit pe creștinii cei de astăzi? Pentru aceea a avut dreptate și Grăitorul de Aur să se minuneze de astfel de creștini și să zică: „Ce fel de creștini sunt aceștia care iau aminte la basmele jidovești, elinești și la povestiri de neamuri?" (Cuv. pentru proorocii mincinoși).

Creștinii sunt datori să fie gata a da răspuns pentru credința lor, după cum poruncește Petru, căpetenia apostolilor: „Să fiți gata pururea spre răspuns la tot cel ce vă va întreba pe voi cuvânt pentru nădejdea cea întru voi" (I Petru, 3, 15); iar creștinii cei de astăzi, socotesc ca datorie a lor, să știe cum să dea răspuns pentru basme și cuvinte mincinoase. La creștini, se cuvine să locuiască bogat cuvântul și înțelepciunea lui Hristos, precum scrie Pavel: „Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi bogat întru toată înțelepciunea" (Coloseni 3,16); iar la creștinii cei de astăzi locuiesc prea bogat cuvântul și înțelepciunea basmelor arăpești. Creștinii se cade a avea totdeauna cugetarea și citirea lor în legea Domnului, precum zice David: „Și în legea Lui va cugeta ziua și noaptea" (Ps. 1, 2); și creștinii cei de acum au cugetare îndulcitoare și citirea lor, cărțile cele de basme ale elinilor. Creștinii nu se cuvine a istorisi altceva, fără numai dumnezeiești cuvântări și minunatele istorii ale legii lui Dumnezeu; precum poruncește înțeleptul Sirah: „Toată vorba ta să fie în legea Celui prea înalt" (Sirah, 9, 20); și creștinii vremii celei de acum povestesc cu toată mulțămia cele fără de sfârșit povestiri de neamuri ale evreilor, istoriile și datinile rabinilor, plăsmuirile cabaliștilor și basmele haldeilor.

109. Ce rău se naște din povestirea basmelor

Și deci, arabii, iudeii și elinii, care cred basmelor și minciunilor, se silesc cum ar acoperi minciuna și înșelăciunea lor și se luptă să dea vreun cuvânt și răspuns pentru înșelătoarele lor dogme; iar creștinii, cei ce cred în adevăr și toate dogmele lor sunt dumnezeiești și cerești, nu pot nici să-și deschidă gura ca să răspundă pentru credința lor; iar pentru basme, rotunjour știu a da răspuns; și din aceasta ce urmează? Răutate prea mare și pagubă prea vătămătoare de suflet.

Arabii, evreii și păgânii, de care am pomenit mai sus, auzind pe creștini că nu știu și nu pot da răspuns pentru credința lor cea creștinească, iar basmele și poveștile le știu pe de rost, îndată își dau cu părerea la două lucruri: sau că creștinii cred în basmele care le povestesc, sau că

credința lui Hristos în care cred nu este adevărată și de aceea nu știu ce să răspundă pentru ea; ci este o înșelăciune și nebunie și, prin urmare, și Hristos cel crezut de ei este un înșelător și amăgitor; așa încheie dumnezeiescul Hrisostom: „Pentru că ei (păgânii) rezemându-se pe minciună, toate le fac ca să-și acopere rușinoasele lor dogme; iar noi, cei ce suntem slujitorii adevărului, nu putem nici să deschidem gura; cum n-au să prihănească (învinuiască) credința noastră că este slabă? Cum n-au să-și dea cu părerea că religia noastră este o înșelăciune și o nebunie? Cum n-au să hulească pe Hristos că este un fățarnic și amăgitor?” (Omil. 17, la Ioan).

110. Cei ce spun basme sunt grețoși și neînvățați — Creștinii trebuie să știe credința lor, precum meșterii știu meșteșugul lor...

Vedeți, fraților, ce rele se nasc din povestirea basmelor? Vedeți că basmele pricinuesc și hule asupra lui Hristos și a credinței? Si de aceste hule, voi sunteți pricinuatori, care nu vă grijiți să citiți cuvintele dumnezeieștii Scripturi și ale credinței voastre, ci citiți povești și vă îndeletniciți la cele nefolositoare și deșarte; pentru aceea scrie condeiul cel aurit al lui Ioan: „Iar acestei hule, noi suntem cauza, că nu vrem să luăm aminte la cuvintele cele pentru buna credință; ci ca de prisos socotindu-le, ne grijim numai de cele pământești” (Omil. 17, la Ioan).

Pentru aceasta încetați, vă rog, frații mei creștini, încetați pentru dragostea lui Dumnezeu de a mai citi cărți care cuprind basme, îngrețoșați-vă de a mai spune și a mai asculta pângăritele și înșelătoarele povești ale păgânilor, fiindcă înțeleptul Sirah zice că omul care povestește basme este grețos, neplăcut și n-are nici un har. Căci, basmele se spun nu de gura bărbaților înțelepți și cucernici, ci de a celor neînțelepți și nebuni: „Omul nemulțumitor este poveste fără de vreme, pururea va fi în gura celor neînvățați” (Sirah 20, 20); iar mai ales nevoiți-vă să citiți Sfânta Evanghelie, Faptele Apostolilor, creștineasca învățătură a credinței și celelalte cărți folositoare de suflet ale dumnezeieștii Scripturi și ale Sfinților Părinți; întru care se află cunoștința adevărului, viața cea veșnică, desfătarea sufletelor voastre și mântuirea, precum a zis Domnul: „Cercetați Scripturile, că vouă vi se pare întru dânsule a avea viață veșnică” (Ioan 5, 39).

Acestea să le povestiți totdeauna, pe acestea să iubiți a le auzi și la biserică, și în casa voastră, și pe cale, și în atelier, și îhlăuntru, și afară, și pretutindeni. Fiindcă, cu adevărat, este rușine mare și lucru nepotrivit după dumnezeiescul Hristostom: „Doctorul, adică țesătorul, croitorul, cizmarul și îndeobște orice meșter, să știe de aproape meșteșugul său și să dea răspuns pentru el, iar creștinii să nu știe a da răspuns pentru credința lor?” (Omil. *li*/ la Ioan).

111. Ce sunt glumele și ce rele nasc — Ce sunt râsurile și ce rele pricinuesc

Afară de cele zise până acum, că nu se cuvine creștinilor să spună sau să facă glume, ghidușii și să râdă (**care este a 3-a**) poate să se dovedească și din altele, dar mai cu seamă; a) din acest lucru, din firea glumeților și din râs; și b) din răutățile și vătămările pe care le pricinuesc.

Întâi, fiindcă glumele și șăgile sunt o risipire a unirii și a rugăciunii minții; precum adeverează Marele Vasile zicând: „Nici la cuvintele șăgalnicilor și ale oamenilor pricinuatori de râsuri, care au obicei mai ales a dezlega puterea firii sufletului, să nu luăm aminte” (Epist. 1), pentru că ele sunt o ameteală și schimbare a așezării gândurilor și o surpare și cădere din partea cea mai de sus, nepătimașă și stăpânitoare a sufletului, în partea cea mai de jos, pătimașă și robită.

Al doilea, glumele și șagile, după dumnezeiescul Hrisostom, fac sufletul moleșit, năpăsător și trândav. Glumele nasc înjurături, cuvinte rușinoase, vătămări sufletești, râsuri și hohote și mai pe urmă dau în curvie: „Gluma face pe suflet moleșit, nepăsător și trândav, aceasta naște și ocări de multe ori și pricinuieste războaie; că din glume, câte călcări de jurământuri! Câte vătămări! Câte cuvinte de rușine! Din acestea se nasc și se înmulțesc răutățile și de multe ori se sfârșesc în curvie" (Cuv. 17, la cea către Efes.).

Pentru aceasta a zis și cuviosul Isaia: „Din patru lucruri se înmulțește curvia trupului: din somn până la sațiu, din mâncare până la saturare, din glume și împodobirea trupului". Asemenea și râsurile, după același Hrisostom, slăbănesc întreaga înțelepciune, izgonesc cucernicia și uită frica lui Dumnezeu. Râsurile nu se tem de moarte, nici de înfricoșata judecată, nici de veșnica muncă. Râsurile sunt ducătoare în curvie și pricină defăimării. „Înfricoșat este a se slăbăni cineva cu gluma, pentru că râsul dezleagă legătura întregii înțelepciuni, râsul izgonește cucernicia, râsul nu-și aduce aminte de frica lui Dumnezeu, râsul nu se teme de înfricoșarea gheenei și este ducător în curvie; facerea râsurilor e pricină de defăimare" (Cuv. că nu trebuie a glumi pustnicii).

Deci, fiindcă glumele și râsurile de la sine sunt atât de rele și pricinuesc atâtea vătămări, pentru aceea trebuie să fie departe de viața creștinilor, care trebuie să fie sfântă, cinstită, pașnică, întreg înțeleaptă și mai presus de orice răutate și păcat.

112. Ce este glumețul?

Și iarăși, glumeț și șagalnic va să zică, după Hrisostom, este un om împeștriat la obiceiuri, neașezat la minte, lesnicios și ușor de schimbat la chip, care imită pe orice om și orice asemănare, la glas, la mers și la toate celelalte, silindu-se cum să născocească și cum să inventeze bârfeli și luări în răs la fiecare. Glumețul, de multe ori, intră și în luptă și vrăjmășie cu aceia pe care îi ia în răs; atât când ar fi ei de față, cât și în lipsa lor. Deci, creștin și glumeț sunt două lucruri potrivnice; și pe cât este departe cerul de pământ, așa și creștinul trebuie să fie departe de glume și luări în răs. „Șagalnic se zice cel felurit, cel lesnicios a se închipui întru toate, cel ce se află în tot locul, cel care e departe de cei ce slujesc lui Hristos — care este piatra cea tare. Acesta imită forma oricărui om, și cuvântul, și mersul, și râsul, și toate; acesta încă și luări în răs născocește. A lua în răs cineva pe altul este nepotrivit petrecerii creștinești și e silit unul ca acesta să primească și vrăjmășie de prisos de la cei ce sunt luați în răs de către el, ori de sunt de față, ori de nu sunt de față ca să-l audă." (Cuv. 17, Efes.).

113. Glumeții și pe cele dumnezeiești le iau în răs

Dar nu numai atât, glumele și șagile au intrat încă și în lucrurile cele sfinte ale Bisericii; că glumeții și luătorii în răs au îndrăznit nerușinații să ia în batjocură până și dumnezeieștile cuvinte ale Sfintei Scripturi; și îndrăznesc să adauge la dumnezeieștile Scripturi alte cuvinte batjocoritoare ale lor ori să scoată din ele, sau să schimbe cuvintele Scripturii; sau în cele din urmă, aceleași cuvinte ale Scripturilor să le potrivească cu alte lucruri necuviincioase și necinstite.

Așa, unii dintre ei, în vremea dumnezeiescului Hrisostom, punând masa și îndemnând copiii lor ca să mănânce, schimbau acel sfințit cuvânt al lui David, ce zice: „Luați învățătură ca nu cândva să se mânie Domnul", și îl ziceau schimbat către copiii lor, așa: „Luați, băieți, nu cumva să se

mânie pântecele"; și iarăși, alții ziceau: „Vai ție, mamona, și celui ce nu te are pe tine"; și altele multe, pentru care hotărât a zis limba cea de aur și bine grăitoare: „Că unde nu este încă boala aceasta? Acum și în biserică s-a băgat, acum și de Scripturi s-a atins. S-a întâmplat oarecine fiind la oarecare din cei ce se făleau pentru cunoștință... și blidul înainte punându-l, zicea: Apucați băieți, ca nu cumva să se mânie pântecele; și alții zic: Vai ție, mamona, și celui ce nu te are pe tine; și multe ca acestea necuviincioase le-a adus gluma" (Cuv. 17, la cea către Efes.).

Așa și cei din vremile noastre, mulți stând la masă și având vreun pește mare și bun înaintea lor, schimbă prea îndrăzneții cuvintele dumnezeieștilor Scripturi în dezmiertată și prea puturoasă lor desfătare; și tăind capul peștelui, zic despre el: „In capul cărții este scris pentru mine"; iar tăind mijlocul, zic: „Ați auzit că Mesia vine" și pe urmă tăindu-i coada, zic: „Frumos era și bun la mâncare rodul ce m-a omorât". Și acestea, cine le zic? Oamenii înțelepți și cu minte, iar de multe ori și sfințiți, și clerici. Oare câți zic aceste cuvinte, nu sunt vrednici să se pogoare foc din cer și să-i ardă? Da, așa hotărăște Auritul Sfânt: „Oare nu sunt vrednice acestea de trăsnete?" (Omil 17, către Efeseni).

114. Creștinii nu se cade a citi cărți ce cuprind râsuri și glume

Dar ce voi zice pentru acei spurcați oameni care au alcătuit cărticica numită „A Spânului" și au dat-o și în tipar? Care toată slujba sfintei Biserici a lui Iisus Hristos, cu care cântăm și slavoslovim pe Dumnezeu și pe toți sfinții, au potrivit-o și schimbat-o, urgisiții de Dumnezeu, în prihănirea spânilor. O, blestemații de Dumnezeu! O, prea necredincioșii! O, prea spurcații! Toate duhurile cele necurate și antihristice au intrat în inima acelui pângărit care a alcătuit această cărticică și l-au împins ca să batjocorească și să defaime dumnezeieștile și sfintele cuvinte.

De aceea păziți-vă, frații mei creștini, pentru dragostea lui Dumnezeu; păziți-vă bine, să nu citiți niciodată acea blestemată cărticică, ci, când o veți găsi undeva, să o aruncați în foc. Că cine o va citi sau o va asculta cu dulceață citindu-se, nu mai este creștin, ci luptător de creștini și se anatematisește de canonul 63 al Sinodului ecumenic VI. Tot așa să vă păziți a nu citi nici cărticica lui „Bertold", pentru mulțimea luărilor în râs ce cuprinde și alte asemenea cărți.

115. Că glumele pricinuesc și moarte

Să vă spun lucruri încă și mai înfricoșate? Glumele și șăgile, de multe ori, pricinuesc chiar moarte celor ce le întrebuințează; probă că acestea sunt adevărate dovedesc istoriile care le-au lăsat cei din vechime. Căci citim la istoricul Corneliu Tacitul: „Uestin, guvernatorul împăratului Neron, fiindcă lua în râs pe Neron, că era tâmpit și trândav, a poruncit împăratul colonelului Girelan să-l prindă cu ostașii și aducându-l la baie, acolo i-a deschis toate vinele trupului și îhlăuntrul acelei călduri, scurgându-i-se sângele, a murit Tot așa a pățimit și Seneca, acel stoic filosof. Că și acesta luând în râs bărbăția împăratului Neron, când trecea cu careta și-i auzea glasul cum cântă; pentru aceste, zic, luări în râs, a poruncit împăratul și i-a deschis vinele la amândouă mâinile și acolo curgându-i sângele, l-a lăsat să moară. Și mulți alții, în diferite vremi, au luat felurite pedepse pentru glumele și șăgile lor²⁵.

²⁵ Așa împăratul Spaniei cu numele Ramir, fiindcă niște senatori defăimau slava lui cu glume și cu cuvinte de râs, îhtr-o zi a zis către ei: „Unii oameni vorbeau multe, dar la glasul unui clopot, toți voiau să tacă; iar glasul clopotului a fost așa: în ziua următoare, s-a văzut în ulița cetății un clopot mare pe o masă și împrejurul clopotului erau multe capete tăiate ale dregătorilor care îl luaseră în râs.

116. Cei ce râd gonesc din sufletul lor frica lui Dumnezeu

Vedeți, frații mei creștini, ce mari răutăți pricinuiesc glumele? Ați auzit la ce grad înaintează oamenii cei șăgalnici, până acolo, încât să ia în râs și dumnezeieștile și sfintele lucruri? Într-atât, încât să ia în batjocură și pe însuși Dumnezeu? Până într-atât, să primească și moarte rea! Pentru aceasta, frații mei creștini, încetați, vă rog, de a mai glumi și de a mai râde, ca să nu izgoniți din sufletele voastre frica lui Dumnezeu, care e pricinuitoarea faptei bune și a tot binele; că dacă veți izgoni frica lui Dumnezeu, cu adevărat aveți să grămădiți asupra voastră toate răutățile ce am zis mai sus, care se nasc din glume și șăguiri. Voiți să vă încredințați și din întâmplări cu lucru, că cei ce râd n-au frica lui Dumnezeu în inimile lor? Urmați-mi să mergem la Palestina. Acolo unde avea întins cortul său patriarhul Avraam, i s-a arătat Dumnezeu lui (Avraam) în chip de trei bărbați și i-a făgăduit că femeia lui, Sarra, va naște fiu: „Iată, când mă voi întoarce, voi veni la tine în vremea aceasta și în ceasurile acestea și va avea fecior Sarra, femeia ta” (Fac. i8, 10). Sarra sta însă dinapoia ușii cortului și cum a auzit acest cuvânt, a râs întru sine, socotind că este cu neputință să nască, pentru bătrânețea ce avea și ea, și Avraam. „Și a râs întru sine Sarra zicând: încă nu mi s-a făcut aceasta până acum, și Domnul meu este bătrân” (Acolo, 12). Deasupra clopotului însă era o hârtie lipită, ce avea aceste cuvinte: „Vulpea nu avea cu cine să glumească”. Și cu adevărat, acesta a fost clopotul care i-a făcut să tacă pe toți, alții cu moarte și alții cu frică. Așa că gluma aceasta a sfârșit toate glumele. Pentru aceea prea înțelept a fost acel bătrân Polian care, fiind poftit de August Cezar să dea răspuns de satiriceștile glume pe care însuși împăratul le scrisese, a zis aceste cuvinte înțelepte: „Eu nu voiesc să scriu contra aceluia care poate să mă scrie în catagrafie, adică, să mă osândească la moarte”. Fiindcă nu e bine a glumi cineva și a juca cu leii, nici însuși hrănitorul de lei, care are îndrăzneală și cunoștință cu ei; precum a zis un învățător de moravuri: Că jocul se face ruptură, iar îngâmfarea coboară la moarte.

De acest râs pe care l-a făcut Sarra, i-a părut rău lui Dumnezeu; pentru aceea a început să mustre pe Sarra de ce a râs: „Și a zis Domnul către Avraam: pentru ce a râs Sarra întru sine zicând: au doară cu adevărat voi naște, bătrână fiind?” (Acolo 13). Sarra, îndată ce a auzit acestea, s-a temut și a început să tăgăduiască cum că n-a râs; iar Dumnezeu a dojenit-o iarăși, căci cu adevărat a râs: „Și a tăgăduit Sarra zicând: n-am râs, pentru că s-a temut; și au zis către ea; ba, ai râs” (Acolo). Socotiți bine, fraților, aceste cuvinte ale Sfintei Scripturi, că arată lămurit că Sarra, pentru aceasta a râs, fiindcă a uitat și a lepădat la o vreme din inimă aducerea aminte de frica lui Dumnezeu; dar când și-a adus aminte iarăși de frica lui Dumnezeu și a pus în inimă pomenirea Lui, atunci a căutat să tăgăduiască că a râs.

117. Lui Dumnezeu îi pare rău de râsuri și le pedepsește

Acum, dacă i-a părut rău lui Dumnezeu că a râs Sarra, cu toate că a avut oarecare arătată pricină binecuvântată să râdă, cu cât mai mult îi pare rău lui Dumnezeu, când voi, creștinii, râdeți fără să aveți vreo pricină binecuvântată? Și se împlinește părerea filosofului care zice: „Râde nebunul nefiind pricină de râs”. Și dacă Dumnezeu a dojenit pe Sarra pentru că a râs, dar nu cu vreo precugetare și gătire, ci din întâmplare și după vreme; cu cât oare mai mult are să vă dojenească și să vă certe pe voi, cei ce faceți atâtea pregătiri, atâtea planuri, cum să râdeți și să faceți și pe alții să râdă? Cu mult mai mult vă va certa pe voi care spuneți atâtea cuvinte

șăguitoare și luări în râs. Iar dacă Dumnezeu a muștră și a prihănit pe Sarra că a râs, dar nu cu hohot și cu sunet, ci întru sine, adică în tăcere și netulburată, fără să o audă cineva, numai cu o surâdere și zâmbet al feței; cu mult mai mult, fără asemănare, vă va muștra și prihăni pe voi, cei ce ca niște nebuni și nepricepuți înălțați glasul vostru când râdeți, încât pârâie obrazii voștri de râs, precum pârâie spinii când ard pe foc.

De aceea zice Solomon: „Că precum este trosnetul spinilor sub căldare, așa este râsul nebunilor” (Eccl. 7, 7). Cu cât mai mult va prihăni pe voi care din râsurile cele peste fire și din multa vărsare și lățire a inimii voastre, fierb toate umezelile, încât scoateți și lacrimi din ochi? (și aceasta se numește fierbere de râs, de care spune Grigorie Teologul: „Râsul cel fără rânduială scoate și lacrimi”). Și ca să zic în scurt, dacă Dumnezeu a certat râsurile în anii cei din vechime, cei înaintea Legii și a Evangheliei, în care oamenii erau noi-începători, ca niște copii mici și a certat acestea nu în fața unui bărbat, ci a unei femei, care este firește neam slăbănog și iubitor de râs; cu mult mai mult va certa pe cei ce râd și glumesc în timpul acesta, pe cei după lege și în darul Evangheliei, în care oamenii au ajuns la bărbat desăvârșit și la măsura vârstei plinirii lui Hristos, precum scrie Pavel.

118. Cât de mare este numele creștinismului și nu se cade să se necinstească

Rușinați-vă deci, fraților, rușinați-vă și încetați de a mai grăi cuvinte rușinoase, de a băsmui și a mai spune glume și a râde. Rușinați-vă **întâi**: de numele creștinătății pe care îl aveți și care este cinstit și sfânt și mai mare decât toate numele și vredniciile împăraților, consiliaților, deputaților, stăpânitorilor și ale tuturor oamenilor celor cu dregătorii din această lume; pentru aceea nu mai vorbiți cuvinte nevrednice de acest sfânt nume, nici să faceți lucruri nevrednice creștinătății. Si precum aveți nume cinstit și sfânt, așa să fie și toate cuvintele voastre, sfinte și plăcute lui Dumnezeu, drese cu sarea cunoștinței creștinești și a dumnezeiescului Dar, precum vă poruncește Pavel: „Cuvântul vostru totdeauna să fie cu har, dres cu sare, ca să știți cum se cade vouă a răspunde fiecăruia” (Colos. 4, 6). Iar dacă cândva, diavolul sau gândul cel rău și vicleanul obicei vă îndeamnă dinlăuntru pe vreunul să spuneți cuvinte rușinoase sau povești, sau glume și râsuri, îndată aduceți-vă aminte de numele creștinesc ce îl aveți și ziceți întru sinea voastră așa: Noi ne numim creștini și avem nume sfânt și mare și cum să-l necinstim cu cuvinte rușinoase? Cum îl vom spurca cu povestiri necuviincioase? Cum îl vom defăima cu glume și cu râsuri? Și așa cu amintirea aceasta, izgoniți îndemnarea diavolului și gândul cel viclean. Tot așa să faceți și la orice păcat, la care vă îndeamnă vrăjmașul și cu lesnire îl veți opri. Acest nume creștinesc este de-ajuns singur a vă îndemna să faceți prea cu căldură toată fapta bună, după cum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Acum un nume toți avem și decât toate mai mare, adică, ne numim creștini; deci, această numire a noastră e mai mult decât toate altele, ca să ne îndemne și să ne facă mai sânguitori spre lucrarea faptei bune. Și să nu lucrăm ceva nevrednic acestei numiri; ci după ce am înțeles vrednicia acestei prea mari numiri a lui Hristos, să ne rușinăm de mărimea acestei numiri” (Omil. 19 la Ioan).

119. Nimic nu folosește numele creștinului, fără cuvintele și lucrurile cele bune

Pentru că ce folos, fraților, a vă numi creștini și apoi să grăiți cuvinte și să faceți lucruri drăcești împotriva creștinismului? Creștini și vorbitori de cele rușinoase? Creștini și bârfitori? Creștini și șăgalnici și măscărîci? Creștini și pricinuitori de râsuri? Acestea sunt lucruri nepotrivite și

potrivnice, precum este dimpotrivă apa cu focul, lumina cu întunericul și binele cu răul. Pentru aceea siliți-vă a vă face vrednici acestui sfânt nume al creștinilor, cu creștinești și cinstite cuvinte și lucruri, precum vă poruncește purtătorul de Dumnezeu Ignatie: „Să ne facem deci vrednici numelui ce am luat, că cine se va numi cu alt nume afară de acesta, acesta nu este de la Dumnezeu și încă n-a primit proorocia care zice pentru noi: că se va numi cu nume nou, cu care Domnul îl va numi pe el și va fi popor sfânt, care s-a și împlinit în Siria. Pentru că în Antiohia au făcut ucenicii creștini" (Epist. 3, către Magnesieni). Că având cuvinte cinstite, sfinte și lucruri creștinești, atunci sunteți vrednici să vă numiți și creștini, precum iarăși acest purtător de Dumnezeu Ignatie zice: „Că nu numai să zic, ci și să voiesc, după cum nu numai să mă numesc creștin, dar să mă și aflu; că dacă în adevăr mă voi afla, atunci pot să mă și numesc" (Epist. 12, către Romani).

120. Vremea cea de acum este vremea plângerii și a lacrimilor

Al doilea, rușinați-vă, fraților, de vremea acestei vieți, pentru că această vreme — cum am zis la început — nu este vremea glumelor și a râsului, ci este vremea plângerii și a lacrimilor și voi, creștinii, râdeți și glumiți? «Vremea aceasta nu e a râsului, ci a plângerii, a întristării și a tânguirii, iar tu râzi?" (Hrisostom, Omil. 17 la cea către Efes.). Și iarăși: „robie și luptă și sudori, iar tu râzi?" (Cuv. 15 la cea către Evrei). Această vreme este de război, și voi ședeți, glumiți și vorbiți nebunii? Și care ostaș se duce vreodată la război și după aceasta, lasă lupta ce o are cu vrăjmașul și sade și glumește? Nu vedeți că diavolul aleargă în sus și în jos, răcnește ca un leu, scrâșnește din dinți, scoțând foc din gura lui și caută pe cine să răpească dintre voi să-l arunce în pierzare, iar voi, ticăloșilor, ședeți fără de grijă, râdeți și glumiți? „Cine este acel luptător care, venind la locul cel de luptă, lăsând lupta pe care o are cu potrivnicul său, vorbește glume? Stă diavolul asupra și înconjoară urlând ca să răpească, toate le mișcă, toate le întoarce asupra capului tău și scrâșnește cu dinții, foc scoțând asupra mântuirii tale; iar tu șezi, spui glume și vorbești cele ce nu se cuvin" (Acolo).

121. Viața creștinului este loc de luptă și de nevoită

Nu vedeți, zice acest Hrisostom, cum ostașii care se află la războiul cel simțit își au fețele întristate, ochii serioși, sprâncenele înspăimântate, inima deșteaptă și strâmtorată, mintea adunată, tremurând și limba tăcând? Nu vedeți cum au în toate mădularele lor prea bună întocmire, care, nu numai că nu spun vreo glumă sau șăguire, dar nici cuvânt simplu și cum s-ar întâmpla nu scot din gura lor, și voi, creștinii, care vă aflați în războiul cel nevăzut și aveți a face, nu cu vrăjmașii simțiți, ci cu demonii cei nevăzuți, voi, zic, ședeți și vorbiți cuvinte rușinoase, băsmuiți, glumiți, spuneți șăgi și râdeți? „Joci și te desfătezi și spui glume și pricinuiesti răs și socotești de nimic acest lucru?" (Acolo).

Nu vă învățați și de la Dreptul Iov, și de la Apostolul Pavel, că viața omului este un loc de luptă și un război întru care se fac luptele? Și puitor de nevoită al acestui război este Hristos; iar nevoitori (luptători) creștinii; iar vrăjmaș este diavolul și dracii lui; iar privitori ai acestei lupte sunt îngerii? Că zice Iov: „Au nu este luptă viața omului pe pământ?" (Iov, 7,1); dar și Apostolul deșteaptă pe creștini și-i înarmează cu armele cele duhovnicești zicând: „îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugirilor diavolului; căci nu este nouă lupta unpotriva trupului și a sângelui; ci împotriva începătorilor și a domniilor, și a stăpânitorilor întunericului

veacului acestuia, împotriva duhurilor răutății întru cele cerești" (Efes. 6, 11). Ce va să zică: „întru cele cerești?" Adică, pentru cereștile bunătați, pe care caută creștinii să le moștenească, pentru acestea îi luptă dracii; precum tâlcuiesc această zicere marele Hrisostom și Teodorit.

Deci, în lupta aceasta, câți creștini voiesc să biruiască și să ia cununi de la puitorul de nevoiță Hristos, se cuvine a ține în gura lor, nu cuvinte rușinoase, basme, glume și râsuri; căci, de vor ține unele ca acestea, se biruiesc și se ucid de vrăjmași; ci trebuie să țină în gură cuțit și sabie. Și deci, care e cuțitul acesta și sabia? Este sfânta rugăciune, este sfânt numele lui Iisus Hristos, adică: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă", sunt dumnezeieștile cuvinte ale Sfintei Scripturi, cu acestea junghe creștinii și omoară pe vrăjmașii lor diavoli. Așa însuși Pavel înarmează gura creștinilor ce se luptă în acest nevăzut război și le spune: „Și coiful mântuirii luați, și sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu" (Acolo, 17).

122. Vremea aceasta este a semănatului, iar nu a secerișului

Afară de acestea, vremea acestei vieți nu este a secerișului, ci a semănatului. Căci, precum plugarii cei înțelepți, cu osteneală și cu durere, cu plângeri și tânguiri seamănă în timpul toamnei, iar când vine secerișul, seceră rodirile pe care le-au semănat cu bucurie și cu veselia inimii lor, precum aceasta o zice și proorocul David: „Mergând, mergea și plângea aruncând semințele sale. Și venind, vor veni cu bucurie luându-și mănunchele sale". (Ps. 125, 6).

Tot așa și creștinii cei înțelepți, în vremea aceasta se întristează și plâng pentru păcatele lor și se ostenesc a sădi în inima lor bunele semințe ale faptelor bune; iar în ceea ce va să fie, a învierii, atunci se vor bucura și vor râde pururea, pentru secerișul și îndulcirea bunătaților pe care le vor lua; precum spune și Marele Vasile, graiul cel mai de sus al lui David tâlcuindu-l și zicând: „Deci, câți în zilele acestui veac care este spre sfârșit și se pleacă către apusul său, au petrecut zilele plângându-și păcatele lor; aceștia când va veni adevărata dimineață, atunci se vor bucura. Fiindcă, cei ce seamănă acum cu lacrimi, cu bucurie vor secera; adică, în cel ce va să fie" (Tâlcuire la Ps. 29).

Si iarăși, precum lucrătorii de pământ cei necunoscători și proști, dacă în vremea toamnei nu voiesc a se osteni să semene, ci lăsând semănatul, umblă încoace și încolo, jucând, șăguind și râzând și când vine vremea secerișului, atunci caută să semene; aceștia nu numai că se iau în râs de toți pentru nebunia și necunoscinta lor, dar și lucruri care sunt cu neputință încearcă a le face; pentru care și lipsiți fiind de hrana cea de toate zilele, pier de foame, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Dacă cineva, în vremea semănatului nu va arunca semințele, ci la seceriș va semăna, nimic nu va izbuti, ci va fi și de râs" (Cuv. 25, la cea de la Ioan). Așa și creștinii cei neînțelepți care nu plâng acum și nu se întristează, ci umblă în sus și în jos, vorbind cuvinte de rușine și basme, glumind și râzând, atunci la a doua venire, vor căuta să se ducă să semene ca cele cincisecizeci fecioare nebune și să pună untdelemnul faptelor bune în vasele sufletelor lor; dar în zadar. Deoarece mirele îi va închide afară de cămară și vor rămâne întristați și flămânzi, cu neîncetată întristare și foame veșnică; care să nu fie, ca să pătimiți și voi, frații mei creștini.

123. Domnul în toată viața lui n-a râs, dar a plâns de patru ori

Al treilea, rușinați-vă, fraților, de viața și pilda pe care ne-a lăsat-o Domnul nostru Iisus Hristos. Pentru că El, în toată înconjurarea petrecerii Lui pe pământ, nu se vede scris în nici un loc al Sfintei Evanghelii ca să fi râs, după Marele Vasile, care zice: „Și Domnul, se vede că

suferințele cele spre trebuința trupului le-a răbdat și câte mărturisesc faptă bună, adică, osteneală și către cei întru întristări milostivire; iar a râde însă, nicidecum n-a primit, după cât ne învățăm din spusele Evangheliilor" (Hotar pe larg. 17). Ba încă, găsim scris că El singur cu lucrul a plâns de patru ori:

a) când a înviat pe Lazăr cel mort de patru zile, precum zice Ioan Evanghelistul în cap. 11;

b) când ședea pe mânzul asinei și venea în Ierusalim, văzând de departe cetatea, a plâns pentru ea, cum zice Evanghelistul Luca: „Și dacă s-au apropiat, văzând cetatea, au plâns de dânsa" (Lucă 19, 41);

c) când s-a apropiat vremea patimii, s-a tulburat și a zis: „Acum sufletul meu s-a tulburat și ce voi zice: Părinte, mântuiește-mă de ceasul acesta" (Ioan 12, 27) și după cum dovedește Apostolul Pavel, zicând: „Carele în zilele trupului său, cereri și rugăciuni către Cea ce putea să-L mântuiască pe Dânsul din moarte, cu strigare tare și cu lacrimi aducând, și fiind auzit pentru buna Sa cucernicie" (Evrei 5,7); -

d) când a mărturisit lămurit și a zis că are să-L vândă unul din ucenicii Săi, precum zice Ioan: „Acestea zicând Iisus, s-a tulburat cu Duhul și a mărturisit și a zis: Amin, Amin, grăiesc vouă, că unul din voi mă va vinde" (Ioan 13, 21); căci tulburarea aceasta plâns se înțelege, după Hrisostom (Cuv. 15 la cea către Evrei), pe care l-a făcut Domnul, întristându-Se pentru pierzarea lui Iuda.

Deci, Domnul nu numai că a plâns cu lucrul, dar și cu cuvântul și învățătura Sa; pe cei ce plâng și se întristează în viața cea de acum, i-a fericit și laudat zicând: „Feriți-vă sunteți cei ce plângeți acum, că veți râde" (Luca 6, 21); iar pe cei ce râd, din contră, i-a ticăloșit și i-a plâns zicându-le: „Vai vouă, celor ce râdeți acum; că veți plânge și vă veți tângui" (Acolo, 25).

124. Râsurile nu sunt ale creștinilor

Auziți voi, cei ce glumiți? Auziți voi, cei care râdeți? Hristos a fost fără păcat și a plâns; iar voi, ticăloșilor care sunteți plini de păcate, râdeți? Hristos a lăcrimat, nu pentru păcatele sale, ci pentru păcatele oamenilor, iar voi nici măcar pentru păcatele voastre nu plângeți, ci râdeți? Hristos este învățătorul vostru și voi, creștinii, sunteți ucenicii Lui. Hristos este chip și pildă și începătorul vieții și mântuirii voastre, a creștinilor, și voi, creștinii, trebuie să urmați în urma Lui, precum zice Petru, căpetenia Apostolilor: „Căci și Hristos a pățimit pentru noi, nouă lăsându-ne pildă, ca să urmăm urmelor Lui" (I Petru, 2, 21).

Deci, dacă Hristos, dascălul vostru, a glumit, glumiți și voi care sunteți ucenicii Lui. Dacă Hristos, pilda vieții voastre, a râs și voi urmați-I Lui și râdeți și voi; iar dacă Hristos n-a glumit, nici n-a râs vreodată în toată viața Lui, cum vouă, nepricepuților, nu vă e rușine să râdeți și să glumiți? „Hristos S-a răstignit, îți zice Hrisostom, pentru ale tale răutăți; iar tu râzi? Acela s-a lovit peste obraz cu palma și de atâtea ori a pățimit pentru păcatele tale, iar tu te veselești și te desfătezi? Si cum nu mai mult, îl vei întărâta pe El?" (Cuv. 17 la cea către Efes.). Glumele și râsurile nu sunt ale creștinilor care sunt ucenicii și urmașii lui Hristos, nu! Ci sunt înseși ale evreilor, ale elinilor, ale turcilor și ale celorlalte neamuri. Șagă și râsul nu sunt ale celor străini și nemernici pe pământ, ale celor ce nu sunt din lumea aceasta, ale celor ce n-au aici patrie și cetate, care sunt creștini; ci sunt ale oamenilor celor pământești și lumești, ale celor ce n-au nădejde de mântuire, nici moștenire în ceruri; după cum a zis Hrisostom: „Râsul este al lumii acesteia (Acolo). Deci, glumele și râsurile nu sunt ale creștinilor care umblă pe calea cea strâmtă și necăjită care duce în viață; ci, ale păgânilor care călătoresc pe calea cea lată și desfătă și care

duce la pierzare. Așadar, una din două, creștinilor, ori să părăsiți glumele și râsurile, dacă voiți să fiți creștini într-adevăr, următori și ucenici ai lui Hristos, ori dacă nu părăsiți acestea, nu sunteți creștini adevărați, ci mincinoși, nici sunteți ucenici curați ai lui Hristos, ci bastarzi²⁶.

125. Împotrivire și Dezlegare. Glumele și râsurile nu sunt lucruri mici și nebăgate în seamă — Defăimarea celor mici și nebăgate în seamă a născut toate relele

Dar ce zic unii? Și ce rău este a glumi cineva? Ce păcat este a râde? Acestea sunt păcate mici, adică, nici bine, nici rău, sau sunt numai niște păcate vrednice de iertat și prea mici; către care noi, în două feluri vom răspunde: întâi că, de nu ar fi fost rele glumele și râsurile, ci de nimic și nebăgate în seamă, Hristos nu avea să ticăloșească cu: „Vai! celor ce râd; iar când este, **vai!** îndată toată munca și pedeapsa urmează”, zice Hrisostom, tâlcuind ce va să zică: vai! (Omil. 73, la Ioan). Dacă nu erau rele glumele și râsurile, nu era să le oprească cu atâta seriozitate dumnezeiescul Pavel, încât să zică: glumele nu se cuvin nici a se numi printre creștini, necum să se facă. „Iar curvia și toată necurăția sau lăcomia, nici să se numească între voi, precum se cuvine sfinților. Si măscăricimea, și vorba nebunească și glumele care nu se cuvin” (Efes. 5,3); precum tâlcuind Cuvântătorul de Aur, zice: „Dimpreună cu măscăriciunea se pune și gluma; iar tu râzi? Vorba nebunească, ce este? Aceea care n-are nimic trebuincios!” (Omil. 15, către Evrei). Dacă glumele și râsurile nu ar fi fost rele, nu avea să zică Solomon „că mânia este mai bună decât râsul” (Eccl. 7,4). Iar fiindcă mânia se socotește rea, în fața celor mai mulți, așadar, râsul — decât care este mai bună mânia — este mai rău decât mânia și, prin urmare, este chiar rău. Dar și Hrisostom dovedește că glumele și râsurile nu sunt lucruri de nebăgat în seamă, ci rele și pricinuitoare a multor răutăți, (Omil. 17, către Efes.) și noi am zis despre acestea la mijlocul acestui cuvânt, însă și dacă vom presupune că râsurile și glumele sunt lucruri de nimic, iarăși nu trebuie să le facă creștinii: a) fiindcă este meșteșug diavolesc a face pe creștini să defaime pe cele mici și nebăgate în seamă, după Hrisostom: „Pentru că și aceasta este lucrarea diavolului, a ne face să defăimăm pe cele mici și nebăgate în seamă” (Omil. 17, la cea către Efes.); b) că din defăimarea acestor mici și nebăgate în seamă și din zicerea: acesta nu este nimic, aceea nu este nimic, căci din această nepăsare au intrat în viața creștinilor toate răutățile; precum zice Isidor Pelusiotul, scriind către Kir Scholasticul: „Căci a zice cineva că aceasta nu e nimic, s-a făcut pricină a se aduna toată răutatea în viața omului” (Epist. 17).

126. Râsurile și glumele, deși se văd mici, nasc însă pe cele mari

Al doilea, răspundem că glumele și râsurile se văd că sunt păcate mici și lesne iertate, însă nasc pe cele mari păcate și de moarte, precum dovedește Hrisostom în Omilia 17 către Efeseni și în a 15-a către Evrei și în cuvântul care scrie că pustnicul nu se cade a lua în râs; dar și în Omil. 86 de la Matei, unde zice: „Pentru aceasta trebuie să oprim începutul păcatelor și mai ales, fie că

²⁶ Știu că la școlile păgânului Aristotel și ale celor mai noi învățători de morală, urmașii lui Aristotel, se învață și este lăudată gluma ca o faptă bună, așezată între cele două margini, a țărânimii ca o lipsire, și a caraghioslăcului, ca întrecere. Însă, la școlile Evangheliei lui Hristos și ale dumnezeieștilor Părinți, despre glumă se învață a fi defăimată ca o răutate, și cei ce o uneltesc, se ceartă și se ticăloșesc, după cum se arată în tot cuvântul acesta.

Pentru aceasta și noi, creștinii, cei ce suntem ucenici, nu ai păgânului Aristotel și ai celor mai noi învățători de moravuri, ci ai lui Hristos și ai Sfinților Părinți, se cuvine să ne îngrețoșăm și să ne întoarcem de la glumă, ca de la o răutate ce e contra creștinilor. Și dacă din răpire ne plecăm la aceasta, îndată să ne pocăim și să ne ocăram pe noi înșine, ca niște călcători ai învățaturii lui Hristos și ai dumnezeieștilor Părinți, și de aici înainte să ne asigurăm.

n-ar fi fost mari cele dintâi, nici așa se cade să defăimăm cele întâi greșeli; fiindcă la mai mari desfrânări ne vor împinge când se va lenevi cugetul. Pentru aceasta trebuie toate să le facem ca să tăiem începuturile lor. Să nu cauți la firea păcatului că este mic, căci negrijindu-ne, se face rădăcina mare. Si ia aminte: a răs cineva în deșert, altul l-a îndreptat; celălalt a dezlegat firea și a zis: nimic n-am folosit cu aceasta; din aceasta s-a născut gluma, de aici cuvântul rușinos, de aici faptele cele rușinoase".

Vedeți, fraților, voi care ziceți că glumele și râsurile sunt păcate mici? Vedeți cum acest mic a pricinuit -** zice Sfântul — fapte rușinoase? Adică, curvii, preacurvii și culcări cu parte bărbătească și alte păcate ca acestea mari și de moarte? Zice însă și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul că răul cel ce se vede mic se sfârșește în mare: „Să știi că păcatele cele ce se par a fi mici, mai pe urmă târăsc pe om la cele mari" (Epist. 17 către Kir Scholasticul); și iarăși zice: „că este firesc ca cele mai mari din păcate să se nască din cele mai mici" (Epist. 59, către Aetie).

Pentru acestea, iubiții mei creștini, lăsați aceste pricinuiți pe care le pune diavolul înaintea voastră și vă zice că glumele și râsurile sunt lucruri nebăgate în seamă și păcate prea mici; deoarece cu gândul acesta vă înșală și din cele mici vă împinge în cele mari și așa muncește sufletele voastre; precum zice Hrisostom: „Că diavolul, spurcat fiind, uneltește multa silință și pogorământ spre pierzarea oamenilor și din cele prea mici aruncă în cele mari" (Omil. 86, la Matei). Socotiți și din lucrurile cele firești: Cât de mică este o scânteie? Dar acea mică scânteie aprinde un mare foc! Cât de puțină este otrava Viperei? Dar acea puțină otravă otrăvește un bărbat mare și prea voinic! Tot așa și glumele și râsurile se văd că au puțină otravă, dar omoară sufletele voastre cele nemuritoare; precum a zis Teologul Grigorie:

„Scânteia, cât de mică ar fi, aprinde mare văpaie;

Și otrava Viperei, de multe ori a omorât.

Acestea deci văzându-le, fugi de mica lor vătămare;

Că mică este însă, dar duce în cele mari."

Zice însă și Marele Vasile că omul care în cele mici ale sale se arată trândav, să nu-l crezi niciodată că va procopsi întru cele mari: „Cine este trândav întru cele mici, nu-l crede că va putea înainta în cele mari" (Awa Isaac, Cuv. 26, p. 145). Zice încă acest Sfânt Isaac că un filosof a plecat odată într-un chip nepotrivit și nepăsător și numaidecât s-a îndreptat pe sine șezând fără de veste. Și văzându-l pe el altul, a răs pentru aceasta, iar el a răspuns: „Nu pentru aceasta m-am temut, ci de defăimare mă tem" (Acolo, p. 144). Zice încă și Sfânta Sinclitichia: „Cel ce s-a luptat pentru cele mari, iar pe cele mici le-a defăimat, mult se va vătăma". Și iarăși: „Cel ce spre cele mici este robit cu lesnire, cum va putea să se păzească de cele mari"? (în viața ei).

127. Câte rele are glumețul

Drept aceea, încetați, fraților, de la cuvântările rușinoase, încetați de la basme, încetați de a mai face glume și încetați de a mai râde. încetați de la cuvântări rușinoase, deoarece din murdarele cuvântări, ajungeți la lucruri rușinoase, după Hrisostom care zice: „Cuvintele sunt acelea care duc la fapte" (Cuv. 17 la cea către Efes.). încetați de la basme, deoarece dumnezeieștii Apostoli, în Așezământurile lor, depărtează de la Biserica lui Hristos pe cei ce urmează basmelor: „Dacă cineva urmează obiceiurilor elinești ori iudaiceștilor basme; ori să plece de acolo, ori să se lepede" (Cart. 8, cap. 32).

Încetați de a mai spune glume, căci nu este alt lucru mai rușinos decât omul glumeț; fiindcă gura șagalnicului nu are vreun har, ci putoare și rea putreziciune; deoarece în sufletul șagalnicului

locuiesc mari răutăți și nimic bun. Cel ce glumește nu este sfânt, deoarece glumele nu sunt ale creștinilor — precum am zis mai înainte — dar nici ale celor de bun neam și slobozi, ci sunt ale înșiși măscăricilor, ale lingușitorilor, ale femeilor curve, ale oamenilor de nimic și nerușinați și necinstiți, ale celor ce se numesc cordaci¹, precum toate acestea le spune Auritul Sfânt: „Nimic nu e mai rușinos decât șăgalnicul; deoarece gura lui e plină nu de har, ci de întristare; că mari răutăți locuiesc în sufletul șăgalnicului, mare distracție (la cele deșarte) și pustiire; cel ce grăiește deșertăciuni nu este sfânt. Nu vezi pe cei ce se numesc făcători de râsuri (măscărici), pe cordaci? Aceștia sunt glumeții. Scoateți, vă rog, din sufletele voastre acest dar fără har, că acest lucru este însuși al lingușitorilor, al imitatorilor de jocuri, al femeilor curve, departe să fie de orice suflet slobod, departe de la cei de bun neam și chiar și de la slugi să fie departe, orice este necinstit, orice este nerușinat, aceasta este și glumețul" (Cuv. 17 la cea către Efes.).

Încetați și de a mai râde, deoarece râsurile sunt vrednice de alte râsuri și mai cu seamă cele fără de rânduială și curvești; precum zice Grigorie Teologul în stihurile cele împătrite iambicești:

„Tot râsul, la cei ce cugetă bine, este vrednic de râs;
Iar mai ales la toți aceștia, mai mult însă cel curveșc".

Nu auziți cum Dreptul Iov avea de mare faptă bună, nu numai el a nu râde, dar nici se însoțea cu glumeții care fac pe oameni să râdă; pentru care și laudându-se, zicea: „Si de am umblat cu batjocoritorii" (Iov 31, 5). Nu auziți pe proorocul Isaia cum defăima pe cei ce defăima și se desfătează și se bucură și râd? Căci zice: păcatul acesta nu se va ierta lor, până ce vor muri? „Și au chemat Domnul Savaot în ziua aceea plângere și tânguire, radere și încingere cu saci; iar ei au făcut veselie și bucurie, înjunghiind viței și jertfind oi, zicând: să mâncăm și să bem că mâine vom muri. Și descoperite sunt acestea în urechile Domnului Savaot, că nu se va ierta vouă păcatul acesta, până ce veți muri" (Isaia, 22, 12). Nu auziți pe Solomon cum și el leapădă râsurile și le zice: „Râsului i-am zis nebunie și bucuriei, de asemenea, căci face acestea?" (Eccl. 2, 2)', ca cele ce tulbură și schimbă așezarea sufletului; precum tâlcuiește Marele Vasile (Hot. pe larg, 17). Nu auziți pe Iacov, fratele lui Dumnezeu, cum vă poruncește să schimbați râsurile voastre în plâns și tânguire? „...râsul vostru spre plâns să se întoarcă și bucuria într-o tânguire" (Iacov 4, 9).

Dar cum veți căpăta această întristare și mâhnire? Dacă vă veți aduce aminte în toate zilele că ați păcătuit și cu păcatele voastre ați întristat pe Dumnezeu; dacă veți avea înaintea ochilor totdeauna ceasul morții și frica cea mare, pe care o va pătimi sufletul vostru când se va despărți de trup, stând de față dracii și căutând să-l răpească și să-l pogoare în iad; precum zice Sfântul Efrem: „Frate, așteaptă totdeauna ieșirea ta și gătește-te de călătoria aceea. Că în ceasul în care nu te aștepți, va veni porunca cea înfricoșată și vai celui nepregătit!" (Pentru viața duhovnicească, cap. 51). Dacă veți cugeta în toată ziua la înfricoșata și nepărtinitoarea judecată a lui Dumnezeu, la care veți da răspuns cu de-amănuntul de toate lucrurile cele rele pe care le-ați făcut; de cuvinte și de gândurile pe care le-ați primit în minte. Dacă veți cugeta neîncetat la munca cea viitoare pe care o vor lua cei ce n-au păzit poruncile Domnului, adică, focul cel veșnic, viermele cel neadormit, scrâsnirea dinților, despărțirea lui Dumnezeu și a îngerilor, întovărășirea cu diavolul și cu dracii lui și mai cu seamă, mâhnirea cea neîncetată și plângerea pe care o vor cerca cei ce în viața aceasta grăiesc murdar, bâsmuiesc, glumesc și râd.

Acestea, dacă le veți cugeta și gândi totdeauna, frații mei, veți putea alunga de la voi glumele și râsurile și veți câștiga întristare după Dumnezeu și mâhnire, care vă pricinuiesc în ceruri veșnică

bucurie și veselie, iar aici pe pământ, laude de la cei necredincioși și păgâni. Pentru că, văzându-vă ei mâhniți, în jos căutând, întristați, strânși și cu luare-aminte, se minunează și zic: Cu adevărat, creștinii nu se văd a fi oameni din lumea aceasta, ci din cealaltă. Creștinii se vede că așteaptă să meargă în altă patrie și pentru aceasta se îngrețosează de dulcele lumii acesteia și nu iubesc ca ceilalți oameni să șăguiască și să râdă.

Iar necredincioșii însă, laudându-vă pe voi, dimpreună laudă și pe Stăpânul Hristos care v-a învățat a petrece așa; și în felul acesta, vă faceți pricinuitori a se lăuda Hristos de cei necredincioși și a se slăvi. Și ce altceva poate fi mai fericit vouă, fraților, decât aceasta? De aceea a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Pentru că ce poate fi mai fericit omului, decât când petrece așa, încât a face pe cei ce îl privesc să se minuneze și să zică: Slavă ție, Dumnezeule, cum sunt creștinii, câtă filozofie arată, cum trec cu vederea cele de față? Cum pe toate acestea le socotesc umbre și visuri și de nici unele din cele văzute nu se lipesc? Ci așa toate le lucrează, ca între niște străini petrecând pe pământ” (Cuv. 7, la Facere).

129. Cum și până unde se cuvine cineva să dezlege posomorârea, într-o așezare făcătoare de bucurie

Da, nu tăgăduiesc că în lumea aceasta urmează multe lucruri ciudate, care fac pe oameni să râdă. Da, știu că nu poate să fie omul totdeauna posomorât și trist, ci câteodată trebuie să mai și dezlege întristarea în așezare făcătoare de bucurie cu cuvinte luminate. Deci, când se întâmplă lucruri de felul acesta, vrednice de râs, nu nechezați, fraților, nici să înălțați glasul vostru cu râsul, că aceasta este numai a oamenilor celor nebuni și nepricepuți; ci, mulțumiți-vă numai a zâmbi ca niște înțelepți și cumiți; precum zice înțeleptul Sirah: „Nebunul când râde își înalță glasul său, iar cel cuminte, abia va zâmbi” (Sirah, 21,22); însă și această zâmbire să o faceți spre a arăta așezarea cea făcătoare de bucurie a inimii voastre și spre a împlini pe cea scrisă, că: „Inima veselindu-se, înflorește fața” (Pild. 15,13). Și Marele Vasile: „până la zâmbetul care arată veselia și așezarea sufletului cea luminată, aceasta nu este necuviință, însă a hohoti cineva cu glasul și a fierbe cu trupul, aceasta nu este a sufletului celui cuvios, nici a celui pedepsit, nici a celui ce se stăpânește pe sine” (Hotar pe larg 17). Așa fel de râs încetișor a făcut și Proorocul Daniil, când i-a zis împăratul Kir că atâta mănâncă și bea d-zeul Vil, precum este scris: „Și a zis Daniil râzând: nu te înșela, împărate” (Vil și balaurul 7). Și cuprinzător a zice, oriunde se află în d-zeiasca Scriptură cuvântul **râs** și **râd**, numirile acestea însemnează, nu râsul și nechezatul cel nepedepsit, ci bucuria sufletului și așezarea cea luminată, precum tâlcuiește Marele Vasile (Hotar, pe larg 17).

De asemenea și când aveți trebuință, fraților, să dezlegați așezarea cea întristată a sufletului vostru în liniște prin cuvinte făcătoare de bucurie, nu grăiți glume, ci să fie cuvântul vostru vesel, făcător de bucurie, dres cu sarea creștinătății și cu har evanghelicesc, ca să miresmească și îndoit să veselească pe cei ce ascultă; adică, cu râsuflare și cu pricepere, după acest Mare Vasile, care vă poruncește zicând: „Iar dacă cumva cere trebuință, ca puțin să se slăbească posomorârea feței și prin cuvinte să vă arătați veseli la față, fie cuvântul vostru plin de har duhovnicesc și dres cu sarea cea evanghelică, ca să aducă buna mireasmă a iconomieii celei înțelepte dinlăuntru și îndoit să veselească pe ascultători, cu râsuflarea și cu harul priceperii” (Așezăm, călugărești, 12).

130. Creștinii nu trebuie să râdă și să glumească în biserică

Totdeauna și în toată vremea, așadar, creștinii trebuie să fie retrași și să nu glumească, nici să râdă; dar mai cu seamă să păzească aceasta când se află în biserică, locașul cel sfânt al lui Dumnezeu; deoarece sfânta biserică este locul cel osebit, întru care locuiește marele și înfricoșatul Dumnezeu și aici, pentru dragostea păcătoșilor se jertfește în fiecare zi. Că în acest dumnezeiesc locaș, se află nevăzuți cereștii îngeri umblând și scriind pe cei ce cu frică și cu evlavie își aduc rugăciunile lor către Dumnezeu neîncetat. Pentru aceea, creștinii după ce intră în biserică, se cade a socoti că intră în însuși cerul acesta, al cărui chip și icoană este dumnezeiasca biserică și cu mare frică trebuie să stea, ca și cum ar sta înaintea lui Dumnezeu, Celui ce cearcă inimile și răunchii și cu suspinuri și lacrimi să-și aducă rugăciunile lor către Dumnezeu, ca milostiv să-L afle pe El pentru păcatele lor. Iar dacă vorbesc în biserică, glumesc și râd, nu numai că nu-și iau cererea lor, dar negreșit pornesc pe Dumnezeu spre mai mare urgie asupra lor. Căci dacă întărită pe Dumnezeu numai cel ce cu nepăsare se roagă, având mintea lui risipită încoace și încolo, după Marele Vasile ce zice: „Se cuvine a cere însă, nu cu lenevire, nu cu mintea răspândită încoace și încolo, că unul ca acesta, nu numai că nu-și va lua cererea, ci și mai mult va întărită pe Stăpânul" (Așez. călugărești 1). Dacă, zic, cel ce cu trândăvie se roagă, întărită și mânie pe Dumnezeu, cu cât mai mult îl întărită cel ce vorbește și glumește și râde în vremea rugăciunii?

Ce faci, nebune și nepriceputule creștin? Vorbești cu Dumnezeu și glumești? Stai înaintea lui Dumnezeu și râzi? Preotul stă cu frică și cu cutremur aducând rugăciunile tale, și tu defaimi? Și nu auzi Scriptura ce zice: „Vedeți, defăimătorilor, priviți și vă minunați de cele minunate și pieriți!" (Avacum 1, 5). Ai venit să împlânzești pe Dumnezeu cu rugăciunea ta, iar tu mai mult îl mâni cu glumele și cu râsurile tale! Și așa se face rugăciunea ta întru păcat, precum zice Proorocul David (Ps. 108, 7). Căci și tu de se va întâmpla să intri în palaturile împărătești, îți aduni mintea ta și ochii și limba; iar în biserică intrând, care este alt cer, vorbești cu unul și cu altul și râzi și glumești? O! de nefrica ta de Dumnezeu! Pentru aceasta, cu toată dreptatea, dumnezeiescul Hrisostom mâhnindu-se zice: Că s-a făcut răs și glumă petrecerea creștinilor; că s-a umplut biserică de râsuri și că pretutindenea joacă diavolul și a stăpânit pe toți creștinii! „Răs s-au făcut cele ale noastre (petrecerea) și glumă; nimic bine întocmit, nimic așezat și biserică s-a umplut de râsuri; și este de mirare că în această vreme a rugăciunii, nu încetează cei mai mulți de a râde. Pretutindenea joacă dracul, pe toate le-a legat, pe toți îi stăpânește" (Omil. 15, la cea către Evrei).

Temeți-vă deci, fraților, pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru dragostea sufletelor voastre și încetați de la această mare fărădelege. Și de nu vă rușinați de altceva, măcar rușinați-vă de buzele și de Umbra voastră, cu care vă împărtășiți cu dumnezeieștile Taine și le vopsiți cu prea scump Sângele lui Hristos. Căci este lucru prea înfricoșat, aceeași limbă a voastră care s-a aurit, să o faceți unealtă cuvintelor celor murdare, basmelor, glumelor și râsurilor; precum zice Hrisostom: „Căci este lucru pierzător ca această limbă care s-a atins și slujește înfricoșatelor Sfinte Taine și care s-a roșit cu acest Sânge de mult preț și s-a făcut aurită sabie asupra diavolului, să o mai uneltiți la ocări și la glume" (Andri. 21). Ba și primejdie, nu cumva să sloboadă Dumnezeu asupra voastră, pentru rușinoasele cuvântări, basmele, glumele și râsurile care le spuneți și le faceți și așa aflând voie, diavolul să intre în voi și să vă îndrăciți sau cel puțin să semene în inimile voastre zâzaniile lui. Așa vă înfricoșează că veți pătimi, de nu vă veți îndrepta, dumnezeiescul Hrisostom: „Teme-te, nu cumva și asupra ta, celui ce râzi, să se mânie Stăpânul, Cel ce a fericit pe

cei ce plâng, iar pe cei ce râd i-a ticăloșit, ca nu prin umflarea râsului care arată nefrica de Dumnezeu și uitarea folosului sufletesc, aflând diavolul loc, să intre în sufletul tău și să semene zâzaniile lui" (Cuv. Călugărul nu se cade să glumească).

131. Nici cei sfințiți nu se cade a spune cuvinte rușinoase sau să spună basme, să glumească și să râdă

S-a făcut deci mai luminat și decât soarele, din câte am zis până acum, că este oprit cu desăvârșire de la toți creștinii mireni a spune cuvinte rușinoase, a băsmui, a glumi și a râde. Si dacă acestea sunt oprite de la mireni, cu atât mai mult sunt oprite de la arhieriei, de la preoți și diaconi și de la toți clericii. Fiindcă ei sunt învățătorii și pilda cea bună a mirenilor, în lucru, în cuvânt și întru toate celelalte. Ei sunt aceia în ale căror buze se cade a se afla nu cuvinte de rușine și basme, ci dumnezeiască cunoștință a duhovniceștilor Taine și din a căror gură, se cade a ieși nu glume și râsuri, ferească Dumnezeu, ci legea cea sfântă a lui Dumnezeu; fiindcă ei sunt îngerii Atotîitorului Dumnezeu, precum zice Maleahi: „Că buzele preotului vor păzi știința și legea o vor cere din gura lui, că îngerul Domnului Atotîitorului este" (Mal. 2, 7). înalta tagmă a celor sfințiți trebuie a lua aminte să nu grăiască cuvinte de nimic niciodată, în orice loc, nici în casă, nici afară și nici pretutindenea, dar mai cu seamă când se află în biserica lui Dumnezeu și în sfântul altar, în vremea sfințitei și celei de obște rugăciuni, unde se cade a sta ca îngerii lui Dumnezeu în ceruri, cu frică și cu cutremur, fără a vorbi între dânșii, ca să nu se facă sminteală și pildă rea poporului ce stă afară.

132. Nici monahii nu se cade a grăi rușinos sau să băsmuiască, nici să glumească și să râdă

Si dacă iarăși este oprit de la cei sfințiți și clericii a nu vorbi cuvinte de rușine și a băsmui, a glumi și a râde, cu mult mai mult fără de asemănare este oprit de la călugări. Deoarece călugării, precum se cuvine a avea trupul feciorelnic, așa se cade a avea și gura curată de tot cuvântul rușinos și de băsmuire și de orice glumă și râs; precum hotărăște monahilor Ioan al Scării: „Monah este silă a firii necontenită, trup neîntinat, gură curățită și minte luminată" (Cuv. I, p. 2). Că pe adevăratul monah îl fac dorul cel ceresc și cea întru Dumnezeu petrecere, după Sfântul Efrem și nu lucrurile acestei lumi și glumele: „Pe monah, nu tunderea și îmbrăcămintea îl fac, ci dorirea cea cerească și petrecerea cea dumnezeiască; că întru acestea viața cea prea bună se arată" (pentru viața cea duhovnicească, cap. 70). Și deoarece al monahilor și numele este de jale și locuința este de plângere și lucrarea lor este totdeauna jale și plângere și lacrimi; precum zice Sfântul Isaac: „Că însăși șederea monahului și singurătatea lui, asemănarea vieții celei în mormânt, care este departe de toată bucuria oamenilor îl învață pe el. Că plânsul este lucrarea lui. Că și însăși numirea numelui lui spre aceasta îl îndeamnă și-l abate pe el. Că plângător se numește, adică amar cu inima" (Cuv. 85, p. 392). Dar și această îmbrăcămintă neagră a monahului arată că se cuvine să plângă și să se jelească, după Scărarul: „J?leacă-te pre tine spre lucrarea plânsului, măcar însăși haina ta. Că toți cei ce plâng pre cei morți, cu haine negre se îmbracă" (Cuv. 7, p. 61). Cum, monahul, cel ce are lucru neîncetat al său plânsul și lacrimile, poate să glumească și să râdă? Aceasta este cu totul nepotrivit, necuviincios și vătămător petrecerii lui; pentru aceasta și Marele Vasile, în Așezământul 12 al călugărilor, învață a nu vorbi monahul cuvinte murdare și în certările lui canonisește pe monahul care grăiește glume sau

cuvinte zadarnice, să nu ia anafura. „Cel ce grăiește glume sau deșertăciuni să fie fără blagoslovenie (anafura)". Și dumnezeiescul Hrisostom întreg cuvântul scrie că, nicidecum, nu se cade a glumi monahul; și în a 15-a Omilie către Efeseni: „Râzi, zice și cu totul îți veselești fața? Tu, cel singuratic? Tu, cel răstignit lumii? Tu, cel plângător, râzi, spune-mi?"

133. încheiere — Nu se cuvine a zice cineva: ce este aceasta sau ce este aceea?

Deci toți, și cei sfințiți, și clericii, și mirenii, să luăm aminte ca să ne păzim cât este prin puterea noastră, de cuvinte rușinoase și de basme, de glume și râsuri, socotind că vremea vieții noastre este scurtă și puțină și se cade a o cheltui plângând păcatele noastre; căci trece și se strică lumea aceasta și împreună cu lumea, trec și se strică și râsurile oamenilor, precum zice Apostolul Pavel: „Că vremea de acum scurtă este și cei ce se bucură, ca și cum nu s-ar bucura. Si cei ce se folosesc cu lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi; că trece chipul lumii acesteia" (I Cor. 7, 29). Câți au glumit și câți au râs! dar ce au câștigat de la râsuri și de la glume? Nimic; pentru că acum sunt oase goale în mormânturi și sufletele lor căindu-se că au petrecut vremea lor în glume și la râsuri și n-au cheltuit-o în plâns pentru păcatele lor, ca acum să aibă bucurie în ceruri.

Lumea aceasta se numește valea plângerii; pentru aceea, voi să nu voiți a o face valea râsurilor și a glumelor. Nu mă luați în râs, pentru că vă opresc a nu râde, ca să nu vă asemănați cu cei ieșiți din minte și nebuni, care iau în batjocură pe cei ce caută să-i vindece. Nu faceți cele rele râzând pentru a fugi de mustrarea conștiinței, precum zice Solomon: „Cu râs, nebunul face rele" (Pild. 10, 24), ca nu râzând să mergeți în muncă, precum a zis un părinte. Și dacă cineva din voi, fraților, îndemnat fiind de diavolul și de răul obicei, se va amăgi vreodată să grăiască vorbe netrebnice și glume sau să râdă, foarte mult vă rog întru Domnul, nu ziceți acel cuvânt urât de Dumnezeu și blestemat, spre a vă mângâia gândul. Si ce este dacă am glumit? Ce rău am făcut că am râs? Pentru că acel cuvânt este al diavolului, care nu voiește să mărturisească că a greșit, ci defăima toate relele și niciodată nu se pocăiește. Si că din acest cuvânt, toți ereticii cei de astăzi și ateii au căzut în eresuri și nedumnezeire. Precum mai înainte de mine, vă roagă marele propovăduitor al pocăinței, Hrisostom, zicând: „Pentru aceea vă rog, toate să le faceți, încât să nu vă mângâiați pe voi cu acest gând stricător de suflet și să aduceți toată viclenia zicând: Ce mă vatămă aceasta? Și se strică aceea, căci dintr-acestea se nasc mii de răutăți" (Omil. 86, la cea de la Matei).

Iar dacă vreodată din neluare aminte veți glumi sau veți râde, **întâi** să vă pocăiți înaintea lui Dumnezeu și să cereți iertare pentru aceste păcate, și mai cu seamă când vă duceți să dormiți; precum și Proorocul David vă poruncește să faceți aceasta, zicând: „Cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre vă umiliți" (Psalm. 4). Căci dacă, zice ucenicul cel iubit, ne vom mărturisi toate păcatele noastre, credincios și drept este Domnul să ne lase nouă păcatele" (I Ioan, 1, 8). Zice însă și Marele Vasile: „Nu defăima nici o greșală, că, deși este mai mică decât tânțarul, dar cu adevărat ca o fiară se află asupra ta; ci, grăbește mai vârtos spre îndreptarea ei prin pocăință; că, deși mulți greșesc multe și mari, însă rămân nepocăiți" (Cuv. ascetic).

134. Mai mult trebuie să se păzească cineva de cele mici decât de cele mari

Și **al doilea**, să le mărturisiți la duhovnic, ca de la el să luați iertare și de-aici înainte să vă păziți cu luare aminte și să puneți pază, ca să nu mai faceți iarăși pe aceleași, până ce puțin câte puțin, le veți tăia desăvârșit cu buna obișnuință prin dumnezeiescul Dar. Si de se cuvine să zicem și un cuvânt minunat: Mai cu luare aminte să vă grijiți, fraților, și să vă păziți de greșelile

cele mici decât de cele mari; căci de cele mari poate cu lesnire a se păzi omul, pentru că nu le defăima; iar în cele mici mai cu lesnire cade, fiindcă le defăima. Și apoi cele mici se fac mari, pentru defăimarea lor, după dumnezeiescul Hrisostom: „Căci de se cade a zice ceva și mai minunat: Nu trebuie atâta să purtăm grijă de greșelile cele mari, precât de cele mici și nebăgate în seamă; pentru că cele mari și firea aceasta a păcatului ne fac să ne întoarcem de la ele; iar acestea mici, de la sine ne bagă în trândăvie și nu ne lasă să ne ridicăm cu bărbăție spre a le lepăda; pentru aceasta și degrabă se fac mari, când noi ne liniștim" (Omil. 86 la cea de la Matei).

Cu grija ce arătați la păcatele acestea mici, care se par de nimic, cu lesnire să vă izbăviți de cele mari, precum zice dumnezeiescul Isaac: „Arată vrăjmașului tău răbdarea ta și iscusința ta întru cele mici, ca să nu caute de la tine pe cele mari" (Cuv. 26). Și așa veți câștiga fericirea cea veșnică în Hristos Iisus Domnul nostru, a căruia este slava și stăpânirea, împreună cu a Tatălui și Duhului, în veci. Amin.

CUVÂNT VIII

Care spune că toți meșterii creștini se cuvine după Dumnezeu și fără vreo răutate să-și lucreze meșteșugurile lor

PRECUVÂNTARE

135. Câte sunt cele mai de căpetenie meșteșugiri ale diavolului

uite și de multe feluri sunt meșteșugurile urătorului de bine diavol, binecuvântaților frați, cu care se luptă să piardă sufletele creștinilor. Din cele multe însă, trei sunt mai de căpetenie. Cea dintâi meșteșugire a lui este lupta să împiedice pe creștini să nu facă vreun bine desăvârșit. A doua meșteșugire a lui este, dacă se va birui și nu va putea să-i împiedice, a nu-i lăsa să facă binele pe care îl începuse după Dumnezeu și cum se cuvine.

Iar a treia meșteșugire este a face pe creștini, după ce ar isprăvi binele acela după Dumnezeu, să se mândrească și să se slăvească în deșert pentru acel bine pe care l-au făcut, ca prin mândrie să-și piardă plata; așa hotărăște precucuviosul Ioan, arhitectonul scării celei cerești: „Trei gropi ne sapă nouă dracii; și întâi se luptă, ca pe lucrul cel bun să-l oprească de a se face. Iar al doilea, după întâia lor biruire, ca nu cumva după Dumnezeu lucrul cel întâmplat să se facă. Iar după ce furii și pe acest scop al lor nu-l dobândesc, atunci de aceea cu lesnire venind de față în sufletul nostru, ne fericesc pe noi, ca și cum după Dumnezeu într-o toată am petrece" (Cuv. 26, pentru deslușire).

Acum ca să aducem vorba noastră la ținta ei, știind diavolul că, lucrând cineva meșteșug ca să trăiască din osteneala mâinilor sale, este lucru bun și folositor, fiindcă adună mintea omului și o face să lipsească de la răutăți și de la păcate, precum zice Solomon: „Celui păcătos i-a dat Dumnezeu grijă să umble și să adune" (Eccles. 2, 26). Știind că a lucra omul este poruncă legiuită, întâi de Dumnezeu și al doilea de Sfinții Apostoli, căci Dumnezeu mai înainte de neascultare a dat poruncă lui Adam să lucreze: „A luat, zice, Domnul Dumnezeu pre omul pe carele l-a făcut și l-a pus în raiul desfătării, să-l lucreze și să-l păzească" (Fac. 2, 15). Asemenea și după neascultare l-a pus la lucru zicând: „întru sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta" (Fac. 3, 19)²⁷. Pentru că, dimpreună, toți Sfinții Apostoli poruncesc în Așezămintele lor și zic creștinilor: „Cu toată cucernicia să vă îndeletniciți la lucrul vostru, ca în toată vremea să vă fie spre îndestulare, și înșivă, și celor lipsiți, spre a nu îngreua Biserica lui Dumnezeu" (Așez. Cartea 2, cap. 63).

Și îndeosebi, Apostolul Pavel scrie către Tesaloniceni: „Și vă rugăm pe voi, fraților, să adăugați mai mult și cu dragoste să vă nevoiți ca să fiti cu liniște și să faceți ale voastre și să lucrați cu mâinile voastre, precum am poruncit vouă" (I Tes. 4, 10).

Aceasta, zic, știind-o diavolul, ce a meșteșugit? A aruncat pe mulți creștini din cei de acum și mai cu seamă din începători și din cei bogați, în nelucrarea mâinilor și în nepăsare.

Pentru aceea (afară de cei puțini), ei altceva nu fac toată ziua, fără numai să se împodobească să se ducă la teatre și la târguri, ca să audă ce face unul și ce face altul; să primească de la deosebite locuri înștiințări noi pentru împărați, să joace cărți, cuburi, domino și alte asemenea jocuri; să mănânce, să bea și să se veselească desfătat; să cheltuiască cea mai

²⁷ " Pentru aceea și Marele Vasile a zis: „Că Dumnezeu făcând pe om n-a voit cu adevărat să fie el deșert și nemișcător, ci să fie lucrător de cele cuviincioase; fiindcă în Rai a poruncit lui Adam să-l lucreze și să-l păzească. (Că deși oarecare privire și înțelegere înaltă se află în graiul acesta, dar chiar însemnarea lui vrednică este de urmare și de sânguință). Iar după căderea de acolo, a hotărât ca întru sudoarea feței să mănânce pâinea. Așa că cele zise către Adam, cum că tuturor celor născuți dintr-însul s-au zis, arătat este aici" (Așezământ ascetic. 4).

mare parte a zilei în somn molesit pe perne și saltele groase și să trăiască o viață, nu creștinească, ci păgânească; nu a oamenilor celor cuvântători, ci dobitocească și porcească și asemenea celor necuvântătoare, netrebnică pentru dânșii și mult mai netrebnică pentru ceilalți frați ai lor. Și astfel, prin nelucrare, nu numai că împiedică diavolul pe acești creștini de la folosul și buna viețuire care se capătă prin lucrarea mâinilor, ci încă îi umple de multe răutăți și diferite patimi și păcate; pe care, nelucrarea are obiceiul a învăța pe ucenicii săi, precum zice Duhul Sfânt prin înțeleptul Sirah: „Multe răutăți a învățat nelucrarea" (Sirah, 33, 32).

Iar pe creștinii pe care n-au putut să-i piardă cu nelucrarea, care sunt mai cu seamă cei săraci și mișei, care se îndeletnicesc la diferite meșteșuguri și lucruri de mână, pe aceștia într-alt fel se meșteșugește diavolul să-i piardă, fiindcă pe unii din meșteri îi îndeamnă să spună minciuni, iar pe alții să facă vicleșug și furtișaguri; pe unii să jure strâmb și să blesteme, iar pe alții în sfârșit, îi îndeamnă să se mândrească că sunt meșteri procopsiți și să pizmuiască pe cei de un meșteșug cu ei, sau să lăcomească și să aibă mare patimă spre a lucra ca să câștige bani mulți și să se facă bogați. Așa de obște pe toți meșterii și pe creștinii care lucrează în lume lucrul mâinilor, îi aduce în stare urătorul de bine diavol, să nu lucreze binele, adică meșteșugul lor, după Dumnezeu și precum se cuvine. De aceea, acești meșteri care se văd că dintre toți oamenii ceilalți ai lumii petrec o viață mai bună, fiindcă trăiesc din meșteșugul lor și cu dreptate din osteneala mâinilor lor, aceștia, zic, se fac furi, mincinoși, călcători de jurământ, mândri, hulitori, zavistnici, lacomi, nemilostivi; precum gura cea de aur a lui Ioan, pe acestea punându-le de față, zice: „Deci, veniți să cercetăm neamul meșterilor celor ce lucrează meșteșugurile cu mâinile lor. Că aceștia mai vârtos se pare că trăiesc din ostenele drepte și din sudorile lor. Dar și aceștia când nu iau aminte de sine, multe rele își adună lor de aicea. Că pe nedreptatea cea din cumpărare și vânzare, o înjugă cu lucrarea ostenelelor celor drepte și adaugă peste asupra de multe ori și jurământuri strâmbe și cuvinte mincinoase și sunt dați numai la lucrurile vieții acesteia și pironiți la pământ și cum să adune bani toate le fac, iar cum să dea celor lipsiți, nu pun multă osârdie, pururea vrând să-și mărească avuțiile lor" (Omil. 61, la cea de la Matei).

Și cea mai mare răutate este aceasta, că meșterii și lucrătorii cu mâinile nici nu simt cu totul că păcătuiesc, fiindcă socotesc că minciunile și vicleșugurile, furtișagurile și alte neorânduiri pe care ie. uneltesc la meșteșugul lor, nu sunt păcate și călcare a poruncilor lui Hristos, ci sunt apucături și urmări trebuincioase meșteșugului pe care îl lucrează; și așa nu se mărturisesc de acestea la duhovnicul lor și nici nu se pocăiesc. O, meșteșugire încurcată a diavolului! O, mare înșelăciune a creștinilor! Pentru aceasta și eu am hotărât să dau pe față această meșteșugire a diavolului și să mustrez înșelăciunea cea vătămătoare de suflet a creștinilor cu acest cuvânt de față și apoi să arăt că toți creștinii meșteri se cade a lucra după Dumnezeu și fără vicleșug meșteșugurile și lucrul mâinilor lor; și luați aminte.

136. Câte răutăți fac meșterii și lucrătorii de pământ

În zece părți pot să se împartă, pentru mai bună lămurire, răutățile și păcatele pe care le fac meșteșugarii și meseriașii.

1) în făgăduințele cele mincinoase pe care le fac meseriașii către cei ce le poruncesc lor să le lucreze;

2) în vicleșugurile ce le întrebuințează cei care lucrează meșteșugul lor;

3) în furtișagul ce-l fac;

4) în hulele pe care le grăiesc;

- 5) în lăcomii;
- 6) în jurământuri;
- 7) în jurământul strâmb, pe care îl fac când au să dea sau să vândă lucrul mâinilor lor;
- 8) în covârșitoarea împătimită ce o au să lucreze, nădăjduind în meșteșugul lor;
- 9) în mândria ce au că sunt meseriași buni;
- 10) și cea din urmă, în zavistia ce o au unul asupra altuia.

Toate aceste răutăți poate să le vadă cineva întâmplându-se la toate meseriile cele trebuincioase ale lumii, atât la cele mai de căpetenie, cât și la cele slujitoare acelora.

Spre exemplu, să se aducă în mijlocul nostru meșteșugul plugăresc, care nu numai că este cel dintâi și mai de nevoie decât toate meșteșugurile ce se află în viața omenească, dar și cel mai obositor și mai cu dreptate decât celelalte, precum este scris: „Să nu urăști lucrarea cea cu osteneală și lucrarea pământului, cea făcută de Cel Prea înalt" (Sir. 7,18). Să vină, zic, în mijloc, ca să vedem dacă urmează și la el acestea. Și oare, câți plugari și lucrători de pământ sunt caje se fâgăduiesc adică, să meargă în cutare zi ca să semene sau să secere holda altui creștin ce i-a rugat, iar ei când vine ziua cea hotărâtă se leapădă de fâgăduințele ce au dat și rămân mincinoși? Câți plugari întrebunțează vicleșuguri și furțișaguri lucrând plugăria? Căci unii din ei, când ogorăsc și întorc țarinile, lucrează ca să isprăvească degrabă și fac brazdele ori strâmb, ori rare, sau prea la suprafața pământului, cât numai să se vadă că negrește pământul țarinii; și așa amăgesc pe proprietari că au ogorât țarinile și primesc cu nedreptate plata lor cea tocmită. Alții mută hotarul țarinii lor, cu scop de a răpi loc din țarina aproapelui; alții seamănă grâul și orzul rar — când țarinile și sămânța sunt străine — ca să prisosească sămânța și să o fure ei. Unii când seceră, fură pe ascuns de la stăpân mănunchi și snopi; și alții când treieră, înainte de a se măsura grâul sau orzul, fură din el cât îi lasă știința lor, fără să știe stăpânul. Și cine poate să povestească răutățile pe care le fac lucrătorii de pământ, când au să vândă rodurile lor la alții? Ei aruncă în grâu orz, porumb, mei, pământ, paie și altele asemenea, ca să-l înmulțească, iar deasupra sacului pun grâu bun și curat, ca să amăgească pe cumpărători. Tot așa fac și când vor să vândă făină, pentru că o amestecă cu materiile cele mai sus zise și deasupra sacului pun făină bună și curată, amăgind mulțimea săracilor și luându-le banii cu nedreptate. Ei fac o lăcomie covârșitoare pentru că vând rodurile lor totdeauna cu preț mai mult decât costă și pentru a încredința pe cumpărători, adaugă mii de jurăminte mincinoase. Ei zavistuiind celor de un meșteșug cu dânșii, îi clevetesc adică și defăima lucrul și rodurile lor, iar pe ei se laudă și lucrurile și rodurile lor, pentru ca să atragă cu aceasta pe oameni spre a alege mai mult marfa lor și a o cumpăra. La fel fac și cultivatorii de vii, grădinarii și toți ceilalți care lucrează pământul.

137. Ce răutăți fac țesătorii de pânze

Al doilea să vină de față țesătorii care după plugărie este cel mai de trebuință meșteșug al oamenilor, căci prin el își unbracă oamenii goliciunea trupurilor lor și-și păzesc viața de gerul iernii și de arșița soarelui. Și aici la fel vedem că și țesătorii aceleași lucruri fac; căci și ei în fâgăduințele pe care le fac se țese acel fel de țesătură, sau cea pânză, sau in de va fi, sau bumbac, sau de mătase, sau de aur; și ei, zic, le calcă fără musturarea conștiinței și mint și fac o mie de vicleșuguri și hoții în meșteșugul lor: uneori țesând pânza mai rară, ca să prisosească băteala și urzeala; iar altă dată, pun urzeala și băteala putrede și slabe și altă dată strică prețul cel drept vânzând și adăugând jurământ strâmb, să atragă cumpărători. Nici ei nu sunt feriți de patima mândriei, a zavistiei și a împătimirii, pentru că mulți din ei se mândresc că sunt cei mai buni

meșteri de țesături și clevetesc pe cei de același meșteșug ca pe niște neînvățați și atât sunt de împătimiti în meșteșugul lor, încât de abia încetează, ca să se ducă la Biserica lui Dumnezeu duminicile și în celelalte sărbători să asculte cuvântul lui Dumnezeu și să se roage.

138. Ce răutăți fac croitorii și ce răutăți fac cizmarii

A treia treaptă din meșteșuguri este croitoria și a patra cizmăria, dar și acestea sunt pline de răutățile cele mai sus zise; însă, croitoria întrece în furțișaguri cizmăria, iar cizmăria întrece iarăși în minciuni croitoria. Deoarece croitorii, deși fac multe viclenii în meșteșugul lor, cosând ca și cu sula haina căreia i-ar trebui tighel, pentru grăbire și altele de acest fel. Cu toate acestea, ei, când croiesc hainele, de față fiind cel cu haina, este anevoie sau mai bine zis e cu neputință să **nu fure mult** sau puțin; și mai ales atunci se îndeamnă să fure, când materia «ste din țesătură mai scumpă, ca să câștige mai **mult** din lăcomie. Dar și cizmarii, măcar că și ei fac multe furțișaguri și viclenii în meseria lor, punând la un pantof piele tare, iar la celălalt slabă; și câteodată făcând mai rare cusăturile pentru grăbire, iar alteori ungând și sclivisind (lustruind) pielea, ca în felul acesta să amăgească pe cumpărători. Cu toate acestea chiar lucrul lor, ca să zic așa, al cizmarilor, sunt făgăduințele cele amăgitoare și mincinoase. Și, o, Doamne miluiește! Cât mint acești meșteri! Ei niciodată nu scot afară pe cineva, nici zic vreodată că n-au vreme să facă lucrul cuiva, ci totdeauna primesc pe cei ce vin în atelierul lor și făgăduiesc că le vor împlini toată trebuința. Însă ce urmează?

Dacă ei făgăduiesc să facă din nou sau să dreagă încălțăminte cuiva după o săptămână, de abia o fac după un an; iar când făgăduiesc după o zi, o împlinesc după o lună; și dacă făgăduiesc după un ceas, o fac după o săptămână, până ce săracii cumpărători cărora le trebuie, obolesc de a se mai duce des la atelierul lor să-i mai roage și ori îi părăsesc cu desăvârșire și umblă desculți, sau, cel puțin, se mâhnesc și-i blestemă.

Aceste răutăți ce urmează celor de mai sus zise meșteșuguri trebuincioase și mai de căpetenie, urmează și la cele slujitoare acestora și mai de jos. Așa, fierarii întrebuințează mare lăcomie, furțișag și vicleșug în meșteșug, luând preț mai mult decât osteneala lor și furând din fierul pe care îl dă cineva spre facerea uneltelor și nelucrând bine și tari uneltele cele poruncite, precum se cuvine și cu frica lui Dumnezeu. Asemenea fac și argintarii, furând de cele mai multe ori din aurul cel dat lor și în urmă făcând o mie de jurăminte mincinoase și zic că focul a mâncat aurul ce lipsește.

Tot așa fac și zidarii care zidesc case, fac și ei vicleșug în meșteșugul lor, măcar de ar fi plătiți și bine de cineva; căci, ori nu întăresc zidul umplându-l cu tină, după cum se cuvine, ci îl lasă deșert, spre a se arăta că lucrează mult; iar când nu este de față stăpânul casei să-i vadă, pierde vremea cu nimic. Așa și dulgherii și săpătorii în lemn, de asemenea, fură bucăți din scândurile pe care le dă cineva spre lucru, sau nu lucrează cele poruncite cum se cuvine și cum cere meșteșugul, sau iau un preț prea mare. Și nu numai la aceste meșteșuguri mirenești și la meșteri, dar și la cele ce se par a fi bisericesti a înaintat răutatea.

Că așa, scriitorii cei buni și tipografii care scriu sautipăresc sfințitele cărți fac răutate și vicleșug în lucrul lor; că ori nu pun hârtie bună, ori marginea o lasă mai mult decât trebuie, sau scriu silabele și literele prea rare și liniile. Asemenea și zugravii, ori iau preț mai mult decât lucrul, sau pun aurul și împetrișăturile numai pe deasupra sfintelor icoane, fără bun meșteșug, amăgind

ochii privitorilor și cumpărătorilor. Asemenea și cei ce sculptează cinstitele cruci și engolpioanele²⁸, iau un preț mai mult decât osteneala lor.

Dar ce este aceasta ce văd la mine? Căutând eu să număr și să cuprind în acest cuvânt vicleșugurile și furțișagurile și celelalte răutăți pe care feluriții meseriași le întrebunțează în meșteșugul lor, mă asemăn cu cel ce caută să cuprindă marea într-o lingură. Pentru aceea, duceți-vă voi singuri, creștini, și faceți această amănunțită numărare, ca să vedeți cum ciobanii, pescarii, brutarii, cojocarii, mătăsarii, marinarii, retorii, dascălii, cântăreții, doctorii, zarafii, ceasornicarii, băcanii, negustorii, cârciumarii și deobste ceilalți meșteri câți lucrează chiar meseriile cele numite slobode sau cele lucrate cu mâinile, să vedeți, zic, cum toți (nu știu dacă se va deosebi cineva) lucrând meșteșugul lor, mint, viclenesc, fură, hulesc, jură, calcă jurământurile, lăcomesc, se împățimesc, se mândresc și zavistuiesc. E însă deosebire între răutatea unui meșter de celălalt, fiindcă unii dintre ei întrec pe alții într-o răutate, iar alții într-alta. Așa, de pildă, marinarii întrec pe ceilalți meșteri în hule; pescarii întrec pe alții în jurământuri și în călcări de jurământuri, iar negustorii și cârciumarii întrec pe toți ceilalți meseriași în vicleșuguri, în furțișag și în răpiri. O! ticăloasă și jalnică întâmplare! O! vrednică de plâns așezare a creștinilor meseriași!

²⁸ Iconițe ce le poartă la gât arhierii.

CUVÂNT VIII

139. Meșteșugurile nu pricinuesc vreo răutate, ci reaua alegere a celor ce le lucrează

Frații mei creștini, ce este această înșelăciune care v-a stăpânit? Ce este atâta mulțime de răutăți care a înecat meșteșugurile voastre? Voi, pentru aceasta ați învățat meșteșug, ca să scăpați de păcatele ce se nasc din ședere și iarăși acum voiți să faceți meșteșugul organ a toată răutatea? Voi pentru acest scop lucrați lucrul mâinilor ca să nu furați, și voi iarăși să uneltiți acum în lucrul mâinilor voastre atâtea furtișaguri și nedreptăți? Voi ați aflat osteneala mâinilor voastre, ca pe un liman prea liniștit, spre a vă izbăvi din furtuna nesațiului de câștig și ca un zid de cetate tare, ca să scăpați și să vă apărați de războiul călcării de jurământ și ca o pavăză doctorească, ca să vă izbăviți de patimile zavistiei, ale minciunii și ale mândriei, și voi să vă înecați iarăși înlăuntrul limanului? Să vă răniți înlăuntrul zidului cetății și să muriți, având acest fel de doctorie? O! vai mie! Aceasta este la fel, ca și cum ați face lumina întuneric; dulcele, amar; bunul, rău și viața, moarte. La voi este potrivită zicerea Apostolului Pavel: „Legea sfântă este și porunca sfântă, dreaptă și bună. Deci, oare ce era bun mie mi s-a făcut moarte? Să nu fie. Ci, păcatul ca să se arate păcat prin ce era bun, lucrându-mi mie moarte; ca să se facă peste măsură păcătos, păcatul prin poruncă” (Rom. 7,13). Pentru că porunca pe care a dat-o Dumnezeu lui Adam și la toți oamenii să lucreze și să muncească, este sfântă și dreaptă și foarte folositoare, fiindcă scapă pe cei ce lucrează după Dumnezeu, de orice răutate; și ea nu se face niciodată pricină răului de la sine, să nu fie! Ci răzvrătita de sine alegerea voastră care lucrați fără frica lui Dumnezeu și reaua uneltire ce o întrebuințați la meșteșuguri și la lucrul mâinilor, aceasta este care vă pricinuesc răutăți și moarte sufletelor voastre, prin bunele meșteșuguri și folositoare de suflet lucruri, „prin ce era bun, lucrându-mi mie moarte”.

140. Cât de rele sunt minciunile și meșterii nu trebuie să mintă

Pentru aceasta, frații mei creștini, veniți-vă întru simțiri de răutățile acestea pe care le uneltiți în meșteșugurile voastre, grijiiți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu și a sufletelor voastre, să le îndreptați prin pocăință și depărtare. Dar ca să înțelegeți mai bine, cum am împărțit mai înainte în zece părți păcatele în care cad meseriașii, așa și acum, împărțim în zece părți vindecarea lor.

I. Deci, luați aminte, să nu spuneți minciuni la meșteșugul vostru, pentru că minciuna este naștere a diavolului, iar diavolul este tatăl minciunii. Prin urmare, câți sunt mincinoși au tată al lor pe diavolul și se aseamănă lui care este întâiul mincinos precum zice Domnul: „Voi din tatăl diavolului sunteți și poftele tatălui vostru voiți să faceți; acela ucigător de oameni a fost din început și întru adevăr nu a stătut... când grăiește minciuna, dintru ale sale grăiește, că mincinos este și tatăl ei” (Ioan, 8, 44); precum, dimpotrivă, câți grăiesc adevărul au tată adevărul care este Dumnezeu și Iisus Hristos și sunt născuți din adevăr, precum zice Ioan cel iubit: „Fiii mei, să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba; ci, cu fapta și cu adevărul. Și dintru aceasta cunoaștem că suntem din adevăr” (I Ioan, 3,18).

Voi sunteți creștini și prin mijlocirea Sfântului Botez, v-ați dezbrăcat de omul cel vechi și v-ați îmbrăcat în Hristos care este adevărul. Precum însuși zice: „Eu sunt calea și adevărul și viața” (Ioan, 14, 6). Cum îndrăzniți deci, lăsând adevărul, să spuneți minciuni? Nu vă gândiți că, prin cuvintele cele mincinoase, vă dezbrăcați de Hristos, de omul cel nou și vă îmbrăcați iarăși în cel

vechi și stricăcios? Nu auziți cum vă sfătuiește Fericitul Pavel, a nu minți unul către altul, ci să vă dezbrăcați de omul cel vechi, care este însăși minciuna și să vă îmbrăcați în cel nou, care este însuși adevărul: „Nu grăiți minciună unul către altul, dezbrăcându-vă de omul cel vechi împreună cu faptele lui. Și îmbrăcându-vă întru cel nou, care se înnoiește spre cunoștință după chipul Celui ce l-a zidit pe el" (Col. 3,9). Dumnezeiescul Hrisostom zice că cel ce se îmbracă în vreo haină, numai aceea se vede care este haina lui.

Deci și voi, creștinii, fiindcă purtați pe Hristos ca haină, numai întru acela se cade a vă arăta, în lucruri, în cuvinte și în tot ce este haina voastră, adică, orice este Hristos. „Să ne îmbrăcăm întru Hristos și împreună cu El să fim totdeauna, pentru că în ce este îmbrăcat cineva, cu aceea se și arată. Se arată El așadar din toate părțile întru voi, prin sfințenia voastră și cum se arată? Dacă lucrurile Aceluia le veți face" (Cuv. 24, la cea către Rom.).

141. Orice minciună este rea — Cei ce mint se lipsesc de împărăția cerurilor și se osândesc

Toată minciuna, în orice fel ar fi ea și în orice chip s-ar zice, este rea și urgentă și nu se cade a o grăi creștinii, deoarece își fac obicei rău, precum zice înțeleptul Sirah: „Nu voi a spune nici o minciună, că minciuna deasă nu este bună" (Sir. 7, 14) și într-alt loc zice același Sirah că, mai bine este a fura cineva, decât a se deprinde să spună minciuni întruna; măcar că amândoi moștenesc pierzarea și munca: „Mai bine este furul, decât cel ce pururea minte; iar amândoi pierzarea vor moșteni" (Sir. 20, 26); cu cât mai mult nu se cade a grăi creștinii minciuni, ca să amăgească pe frații lor cu viclenia și răutatea, precum faceți voi, meșterii? Și mai mult voi, toți doctorii, dar mai cu seamă cei neiscusiți chirurghi și doctori mincinoși, voi care vă gândiți că cel bolnav este bogat și are buzunarul plin și întindeți mâna ca să vă dea din destul, întrebuințați minciuna ca pe o materie și pricină de câștig, spunând către ei minciuni: „N-ai nimic, frate; încă puțin și ai să te faci bine desăvârșit", precum zice dumnezeiescul Simeon Metafrastul (în viața Sfântului Luca din Stiru). Iar după ce mâncați toți banii aceluia sărman bolnav și încetează mâna lui de a vă mai da, atunci schimbându-vă, vă faceți iubitori de adevăr și-i ziceți lui cele din contră: „Frate, boala ta n-are vindecare, patima ta este mai pe sus de orice meșteșug omenesc, numai Dumnezeu poate să o vindece, Căruia îi sunt toate cu putință și cu lesnire" (după acest dumnezeiesc Simeon. Acolo). Tot așa spuneți minciuni și la doctoriile pe care le dați; pentru că de multe ori dați bolnavului o buruiănă prea de nimic și o doctorie de cinci bani și apoi spuneți minciuni că doctoria voastră a fost scumpă și așa cereți de la nenorocitul bolnav o plată prea mare; și ca să întăriți minciuna, adăugați și jurământ mincinos fără frică de Dumnezeu.

Deci, temeți-vă de Dumnezeu și încetați de a mai întrebuința cuvinte mincinoase la lucrul mâinilor voastre; pentru că Dumnezeu obișnuiește a pierde pe toți cei ce grăiesc minciuni, precum este scris la dumnezeiescul David: „Pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciună" (Ps. 5, 6). Că Dumnezeu dă atât de mari pagube celor ce grăiesc minciuni, încât ajung în stare ticăloși să poarte haine de piele cu părul pe ele, din pricina sărăciei, precum este scris la Zaharia: „Și vafi în ziua aceea, rușinase-vor prooroci... și se vor îmbrăca cu haine de păr, pentru că au mințit" (Zah. 13, 4). Fiindcă Dumnezeu urăște și se întoarce de la cei ce grăiesc minciuni; precum zice Solomon: „Urâte sunt la Domnul buzele mincinoase" (Pild. 23). Și pentru că, în sfârșit, Dumnezeu scoate afară din împărăția Sa pe toți cei ce iubesc a grăi cuvinte mincinoase, precum mărturisește sfântul Apocalips: „Iar afară câinii și tot cel ce iubește și face minciuna" (Apoc. 22,15); și-i aruncă

pe ei în iezerul cel de foc: „Iar celor fricoși și tuturor celor mincinoși, partea lor în iezerul cel ce arde cu foc și cu piatră pucioasă, care este moartea cea a doua” (Apoc. 21, 8).

142. Meșterii cei mincinoși aduc pe diavolul la meseriile lor

Voi, pe de o parte, rugați pe Dumnezeu ca să se afle cu darul Său la meșteșugul vostru, ca să blagoslovească osteneala mâinilor voastre și ca să se înmulțească averile voastre, iar pe de altă parte aduceți pe diavolul prin cuvintele voastre cele mincinoase și izgoniți pe Dumnezeu; pentru că unde se grăiesc minciuni, de acolo fuge Dumnezeu, Cel ce urăște minciuna, și vine diavolul, tatăl minciunii. Iar la meșteșugul la care nu este Dumnezeu, ci diavolul, ce binecuvântare sau ce bine poate să mai urmeze? Cu adevărat nimic. Ba chiar acolo este blestem și nenorocire și orice altă răutate.

Apoi să mai socotiți și aceasta: că, arătându-vă o dată mincinoși, mai pe urmă și adevărul de-1 veți grăi, nimenea nu vă mai crede; precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Nu te face pe sineți necrezut prietenului cu minciuna, ca nu atunci când spui adevărul, să nu fii crezut; că cel ce se va afla întruna mincinos, nu va mai fi vrednic de crezut nici când ar grăi vreodată adevărul” (Cuv. Că trebuie a fugi de chipul cel prefăcut). Pentru aceea, ca să nu găsiți pricină, frații mei, și să spuneți minciuni când vin mulți mușterii și cer să le lucrați, nu dați făgăduință la toți, ci trimiteți-i și la alții de aceeași meserie. Deoarece neputând a păzi făgăduința voastră, vă faceți mincinoși și smintiți și pe acei frați; iar dacă gândul vă tulbură că altul ia mușterii vostru, nu ascultați acel gând, ci îndată, aruncând nădejdea la Dumnezeu, El va trimite alți mușterii când veți avea trebuință.

143. Cât de rău este vicleșugul și că meseriașii nu trebuie să viclenească. Măsurile cele cu vicleșug sunt urâte la Dumnezeu și cei ce le fac pe acestea

II. Păziți-vă, fraților, de a mai face vicleșuguri la meseriile voastre, pentru că Dumnezeu urăște și se îngretosează de omul viclean, precum zice David: „Pe bărbatul viclean urăște Domnul” (Ps. 5, 5). Vicleșug este și aceea, adică, a pune voi, lucrătorii de pământ, grâu sau făină bună și curată deasupra în sac spre a amăgi pe cumpărători, iar înăuntru să aveți pus nisip și paie, mei și altele de acest fel. Vicleșug este a lustrui voi, țesătorilor și cizmarilor, cele mai slabe pânzeturii și piei, ca să înșelați pe oameni spre a le cumpăra. Vicleșug este a avea voi, negustorilor, cântare false și două feluri de măsuri, mai mici când vindeți și mai mari când cumpărați și a pune înainte spre arătare la orice lucru de vânzare, probă și mostră bună, iar înăuntru să nu fie lucrul bun; a uda grâul ca să înmulțească la măsură și a amesteca orezul cu sare.

Vicleșug este a avea voi, zarafi, țevușoară mică, ca cu acest meșteșug să suflați într-o parte a tereziei-spre a o îngreua când cântăriți galbenii și lirele, fără să simți stăpânul lor care e de față și privește. Vicleșug este a amesteca voi, cârciumarii și băcanii, vinul și mierea cu apă; untdelemnul cu cel de sămânță de dovleac, ceara cea curată și untul cu seu; și la altele asemenea care vindeți, să amestecați pe cele bune cu cele rele și în urmă să le vindeți toate deopotrivă drept curate și bune. Si cum pot eu a număra cu de-amănuntul vicleșugurile cele de multe feluri și împeștritate, pe care le întrebunțează orice meșter în meșteșugul lui, ca să amăgească pe altul? însuși diavolul nu poate să născocească vicleșugurile pe care le născocesc meseriașii. Atât numai, zic, că simplu și cuprinzător se zice vicleșug orice lucru mincinos și fățarnic pe care îl întrebunțați voi, meșterii,

spre a înșela pe cumpărători ca să le luați banii; căci toate sunt urâte și grețoase înaintea lui Dumnezeu, precum și cei ce le fac. Pentru aceasta a zis Solomon: „Cumpenele viclene, urâciune sunt înaintea Domnului" (Pild. 11,1). Și iarăși, acesta zice: „Cântarul mare și mic și măsurile îndoite, necurate sunt înaintea Domnului amândouă și cei ce fac acestea" (Pild. 20, 13). Și iarăși, acesta: „Urâciune este Domnului cântarul îndoit" (acolo 23). Pentru aceasta poruncește Dumnezeu la Leviticon, să nu aibă cineva cântar nedrept, ci drept, „Să nu faceți nedreptate în măsuri, în greutate și în cumpene. Cumpene drepte să fie la voi" (Lev. 19, 35). Și la a doua Lege: „Să nu fie în sacul tău cumpănă mare și mică. Cumpănă adevărată și dreaptă să ai" (25,13). Ce faceți, nenorociților meseriași? Ce faceți, cârciumarilor și neguțătorilor? întrebuițați vicleșug ca să înșelați pe fratele vostru? Și nu auziți cum Dumnezeu poruncește în Legea Veche, să nu viclenească cineva în neamul său? „Să nu umbli cu vicleșug întru neamul tău" (Lev. 19, 16). Și dacă Dumnezeu oprea pe evreii care erau începători și nedesăvârșiți și ca niște prunci, a nu întrebuița vicleșug ca să înșele pe frații lor, cu atât mai mult vă oprește pe voi, creștinii, a nu înșela. Pe voi, zic, creștinii, care sunteți fii ai Evangheliei și ați ajuns la bărbat desăvârșit al vârstei lui Hristos. Vicleniți? Si nu auziți pe Proorocul David care zice că Dumnezeu dă multe rele și pagube asupra celor ce fac vicleșuguri. „Însă, pentru vicleșugurile lor, le-ai pus lor rele" (Ps. 72, 18). Nu auziți cum zice Hrisostom că: „Ceea ce este otrava la șarpe, aceasta este vicleșugul la om?" (Cuv. asupra iudeilor, la șarpele cel de aramă). Nu auziți cum pierde Domnul buzele cele ce grăiesc cuvinte viclene? „Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene" (Ps. 13, 3). Ah! Și cum vă ține inima, fraților! Să vicleniți pe săraci și pe scăpătați? Cum rabdă sufletul vostru să amăgiți văduvele și orfanii și să le luați banii și pâinea ce o au ca să trăiască? Că ei, sărmanii, vin să cumpere de la voi, socotind că sunteți credincioși frați ai lor și creștini curați și temători de Dumnezeu; iar voi vă arătați cu totul din contră către ei, necredincioși, vicleni și nedrepti; vrăjmași și nu frați; grăind cuvinte prietenești și având inima vicleană; după cea scrisă: „Buzele viclene ascund inima tristă" (Pild. 26, 23). La glas, Iacov, iar la mâini, Isav, alții întru arătare și alții întru cele dinlăuntru; pietre ascunse în mare, care pe deasupra se văd că n-au nici o primejdie, iar când se apropie corăbiile de ele, le sfărâmă și le îneacă.

144. Meșterii cei vicleni sunt meșteri mincinoși — Dumnezeu pedepsește pe cei vicleni

Si acestea e voie să le facă creștinii? Creștinii, ucenicii lui Iisus Hristos? Celui credincios? Celui fără vicleșug? Celui fără de păcat? în a Cărui gură nu s-a aflat vreun vicleșug? „Care păcat n-a făcut, nici s-a aflat vicleșug în gura Lui" (I Petru, 2, 22). O! Cutremură-te suflete al meu de această netemere de Dumnezeu! Pentru aceasta e cu dreptate ca cineva să numească pe meșterii cei de acum, meșteri mincinoși și lucrători vicleni; precum numește Apostolul Pavel pe apostolii cei mincinoși: „Că unii ca aceia sunt apostoli mincinoși, lucrători vicleni" (I Cor. 11,13). Este drept să asemene cineva pe meseriașii cei de astăzi cu cei vechi închinători de idoli. Că după cum aceia erau plini de viclenie și de furțișag, cum zice Solomon: „Toate amestecate sunt, sângele și uciderea, furțișagul și vicleșugul" (Înțelep. 14, 25); așa și meșterii cei de acum sunt plini de aceste vicleșuguri. Și, în sfârșit, pentru aceasta are dreptate și Dumnezeu, să nu mai rabde îndelung, nici să mai îngăduiască pe oamenii cei vicleni, ci să le răsplătească și să-i pedepsească; precum zice prin Proorocul Ieremia: „Vicleșug peste vicleșug n-au vrut să mă știe pe mine, zice Domnul Pentru aceasta așa zice Domnul puterilor: Iată eu voi lămuri pe ei și voi ispiti pe ei... viclene sunt graiurile gurii lor, cu aproapele său grăiește de pace, și întru sine are vrajbă. Au asupra acestora nu voi socoti, zice Domnul? Sau la popor ca acesta nu va izbândi sufletul meu?" (Ier. 9, 6).

145. Cu cei drepți se numără și cei ce nu fac vicleșug

Pentru aceea ca să nu fiți pedepsiți de Dumnezeu și voi, fraților, lepădați-vă de orice răutate și fățarnicie și nici cu limba să grăiți vicleșuguri și momeli, ca să atrageți pe mușterii, nici cu lucrul să faceți vicleșuguri, ci ca niște prunci fără de răutate și ca niște adevărați creștini, poftiți laptele cel cuvântător și curat, grăind cu simplitate, cinstit lucrând, cinstit și cu dreptate vindeti și cumpărați lucrul mâinilor voastre; așa vă sfătuiește Petru, căpetenia Apostolilor: „Deci, lepădând toată răutatea și vicleșugul și fățarniciile... ca niște prunci de curând născuți, să iubiți laptele cel cuvântător și fără vicleșug, ca printr-însul să creșteți spre mântuire" (I Petru 2, 1). Dacă așa veți face, nu numai aici vă veți binecuvânta de Dumnezeu la toate meșteșugurile și lucrul mâinilor voastre, dar și acolo vă veți număra împreună cu cei drepți, în a căror gură nu s-a aflat vicleșug, precum scrie în sfântul Apocalips: „Aceștia sunt care merg după miel oriunde se va duce... și în gura lor nu s-a aflat vicleșug" (Apoc. 14, 4); și veți afla îndrăzneală către Dumnezeu, înaintea Căruia nu este nici un vicleșug, precum zice Iov: „Că înaintea Lui vicleșug nu va intra" (Iov. 13, 16).

146. Cât de rău este furțișagul și că meseriașii nu se cade să fure

III. Luați aminte, fraților, să nu furați la meșteșugul care lucrați, ci să-l lucrați cu credință, precum cere petrecerea cea creștinească, a) Pentru că Dumnezeu poruncește în a opta poruncă, a celor zece porunci, să nu fure cineva, „Să nu furi" (Ieșire, 20, 15), și la Leviticon zice: „Să nu furați și să nu mințiți" (Lev. 19, 11); b) pentru că dumnezeiescul Hrisostom spune că furțișagul, deși este mai mic păcat decât preacurvia, cu toate acestea este neiertat: „și l-a pus în urma păcatelor, ca să știi că, cel ce întru acesta nu are iertare, cu mult mai mult la cealaltă nu va dobândi mângâierea ei (adică iertarea) ...căci dacă acesta este neiertat, cu mult mai mult preacurvia" (Talcuire la Ps. 49); c) pentru că este oprit de la creștini, nu numai să fure, dar nici să se unească cumva sau să primească pe furi. Pentru aceea, Proorocul David prihănind pe cei ce se unesc cu furii, zice: „De vedeai furul, alergai cu el" (Ps. 49, 19); și d) pentru că Proorocul Zaharia vedea o seceră mare zburând în aer, în lungime de 20 de coți și lată de zece coți, care a intrat în casa aceea în care erau furii, ca să-i taie pe ei, „Și au zis către mine: Ce vezi tu? Și eu am zis: văd o seceră zburând, de 20 de coți de lungă și de zece coți de lată; pentru că tot furul de acum înainte până la moarte, de aceasta se va pedepsi... și o voi scoate pe ea, zice Domnul Atotțiitorul, și va intra în casa furului" (Zah. 5, 2).

Temeți-vă deci de Dumnezeu și de dumnezeieștile Lui porunci și încetați de la furțișaguri; cutremurați-vă de pedeapsa pe care o iau furii și încetați de a mai fura. Plugarii, hotarele pământului, rodurile și holdele; iar țesătorii, torsăturile; croitorii, hainele; cizmarii, pielea și talpa; fierarii, fierul; aurarii, aurul, brutarii, pâinile cele străine și carnea; boiangiii, culorile; și dogarii, smochinele și strugurii și alte dresuri îndulcitoare de la butoaiile pe care le înfundați. încetați și voi, sculptorii și dulgherii, de a mai fura scândurile și vopselele, și de a mai cumpăra pepeni spre a-i găunoși ca să-i umpleți cu cuie și apoi să-i luați fără a simți stăpânul la care lucrați. Iar voi, neguțătorii, să nu furați feluritele lucruri pe care le cumpărați și nici voi, cârciumarii, vinul și rachiul și banii oamenilor când beau și se îmbată în cârciumile voastre. încetați și voi, zarafilor, de a mai tăia galbenii și argintii împrejur, și în scurt a zice, toți meșterii și lucrătorii cu mâinile, încetați pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru mântuirea sufletului vostru, de a vă mai însuși și răpi lucruri străine ale fratelui vostru, în felurite chipuri și meșteșugiți pe care vi le șoptește

diavolul; căci toate acestea sunt nedreptăți, sunt răpiri, sunt furtișaguri arătate și, prin urmare, voi, cei ce faceți acestea, toți sunteți furi arătați și nedrepti.

147. Meșterii care fură sunt mai răi decât furii

Ce zic? Voi sunteți mai răi și decât furii; fiindcă furii fură într-ascuns și în vremea nopții, după Proorocul Ieremia: „Ca furii noaptea” (Ier. 49, 8); iar voi furați de față și în timpul zilei. Furii se rușinează de furtișagul pe care-l fac, după Sirah: „Că peste furi este rușinea” (Sir. 5,17); iar voi furând lucrul fratelui vostru, nici o rușine nu aveți. Furii de se vor prinde în furtișag, poruncește legea să seucidă: „Iar dacă se va afla om care să fi furat pe cineva dintre frații săi, să moară furul acela” (A doua Lege, 24, 7); iar voi, deși vă prindeți furând, nici o pedeapsă nu luați. Furii se urăsc și se necinstesc de toți; iar voi, din contră, sunteți cinstiți și iubiți de toți. Furii, în sfârșit, se află ascunși în munți și în văi, înfricoșați și înspăimântați; iar voi vă aflați în ulițe și în târgurile cetăților, șezând de față în fabrici și în atelierile de lucru, fără frică și cu înfățișare de meșteri, ca niște negustori trebuincioși și oameni cinstiți. Pentru aceea nu este cu dreptul ca numai acei nenorociți să se numească furi, ci și voi care sub numele celui cucernic și cinstit, aveți lucrarea și fapta furilor. Se potrivește dar și la voi spusa unui tâlhar și corsar^{1*} către împăratul Alexandru, care, fiind prins și întrebat de ce fură, a răspuns îhtelepțește către împăratul: „Că el fură cu o mică bărcuță (luntre), iar Alexandru fură cu o flotă mare”.

Un lucru stau și mă gândesc și mă mir de reaua întrebuintare ce o fac oamenii la meșteșugurile lor! Apostolul Pavel, voind să vindece pe tâlhari și să-i oprească de la furtișag, le poruncește să lucreze meșteșug și lucru de mâini, ca prin meșteșug să-și chivernisească trebuințele lor și să miluiască și pe săraci și așa să nu mai aibă pricină de a fura. „Cel ce fură să nu mai fure; ci mai vârtos să se ostenească, lucrând binele cu mâinile sale, ca să aibă să dea celui lipsit” (Efes. 4, 28). Iar meșterii cei de acum, vai! în loc să se oprească de la furtișag prin înlesnirea meșteșugului lor, ei mai mult cresc furtișagurile și răpirile prin meșteșug și în loc să se vindece, se omoară; lucru prea ciudat și de mirare! Pentru că ei vindecarea și mântuirea o fac otrăvă purtătoare de moarte pierzării lor și vindecarea furtișagului, ei o fac pricină de furtișag. Și deci, care altă doctorie sau scăpare vor mai afla nenorociții, ca să se vindece de furtișag? Căci de vom presupune că slugile fură de la stăpânii lor, au oarecare îndreptare; fiindcă stăpânii, întâmplându-se mai cu seamă a fi iubitori de argint, nu-i împacă, nici nu-i mulțumesc, ci de multe ori îi bat și nu le fac haine îndeajuns, nici nu-i hrănesc cu îndestulare. Dar voi meșterii, ce îndreptare aveți ca să furați de la săraci sau de la cei bogăți? Nu cumva stăpânii care vă iau sau vă pun să lucrați, nu vă dau plata cu care v-ați tocmit? Nu. Că voi luați cât cereți. Nu cumva nu vă hrănesc din destul din bucatele și băuturile cu care poate fiecare? Nu cumva nu vă mulțumesc întru toate? Pentru ce dar să-i nedreptățiți și să-i furați? Ca să câștigați și să înmulțiți averile voastre? Să știți că nici voi nu vă veți bucura de ele, deoarece, sau le veți pierde și împreună cu acestea veți pierde și pe cele lucrute cu osteneala voastră; sau copiii voștri au să se lipsească de ele și alt nimic nu veți câștiga, fără numai o muncă veșnică. Căci zice Iov: Bogăția care este adunată cu nedreptate se va scoate degrabă: „Avuția cu nedreptul adunată se va scoate din casa lui; scoate-o-va pe ea îngerul” (Iov. 20, 15).

148. Cârциumarii și neguțătorii întrec pe ceilalți meșteri în minciuni

Într-adevăr, toți meșterii și lucrătorii cu mâinile uneltesc furțișaguri, dar mai ales acestea le întrebuințează cârciumarii, precupeții și neguțătorii; pentru aceasta Domnul nostru, scoțând din Biserică pe cei ce vindeau oi și boi și porumbi, le-a zis: „Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o pe ea peșteră tâlharilor” (Mat 21,13). Ați auzit? Tâlhari numește Domnul pe negustori și pe vânzători. Pentru care și Ioan Evanghelistul pe aceștia pe care Matei i-a numit tâlhari, el îi numește neguțători, zicând: „Nu faceți casa Tatălui meu casă de neguțătorie” (Ioan, 2,16); pe care tâlcuind-o Hrisostom: „Niciodată, zice, nu se va face Biserica peșteră tâlharilor, a zis către ei arătând că, cele ce se vând sunt din furțișag, din răpire și din nesațiul de câștig și se îmbogățesc din adunături străine; iar altădată, casă de neguțătorie „pe nerușinatele lor cârciumi le-a arătat” (Omil. 23, la cea de la Ioan). Iar pentru cârciumari zic d-zeieștii Apostoli în Așezământurile lor, că: cine este EU în cârciumar și cere să vină la credința lui Hristos, să nu se primească, dacă mai întâi nu va înceta de la meșteșugul cârciumăriei. „Dacă vine cineva din cârciumari, ori să înceteze, ori să se lepede” (Așez. cart. 8, cap. 32); atât de păcătoase și defăimate sunt meșteșugurile cârciumăriei și ale negustoriei! Pentru aceasta a zis înțeleptul Sirah că abia va putea negustorul să scape de greșeli și cârciumarul nu se va izbăvi de păcat. „Anevoie va scăpa neguțătorul de greșeli și cârciumarul nu va fi fără de păcat” (Sir. 26, 25). Și pretutindenea dar, numele neguțătoriei și al cârciumăriei se ia în nume de rău; pentru aceea, dumnezeieștii Părinți și mai ales purtătorul de Dumnezeu Ignatie, neguțători de Hristos și cârciumăritori de Hristos și cârciumăritori de Dumnezeu și răi îi numește pe eretici.

149. Calfele meșterilor și arendașii moșiilor întrec în furțișaguri și pe neguțători

Calfele meseriilor întrec și pe cârciumari, și pe neguțători în furțișaguri, în răpiri și nedreptăți și cei ce stăpânesc țarinile, viile, grădinile și celelalte averi, la care au pe alții de le lucrează; fiindcă calfele, șezând degeaba și nelucrând nimic, dobândesc și câștigă din osteneala și din sudoarea ucenicilor și tovarășilor lor, iar săracii și sărmanii aceea care lucrează, rămân lipsiți. Si iarăși, ciocoi, cei ce au moșii, mănâncă în toate zilele pe săracii plugari care le lucrează țarinile și viile lor și-i împovărează neomeneste cu angarale²⁹ neîncetate și nesuferite, uneltind trupurile lor ca pe niște dobitoace necuvântătoare sau, mai bine a zice, ca pe niște pietre nesimțitoare, avându-i ca pe niște robi cumpărați și se poartă cu ei cu mai multă asprime, decât cum se purta Faraon cu evreii cei robiți în Egipt; alți noi ispravnici silnici asupra lucrătorilor și alți tirani neomenoși asupra celor vrednici de milă făcându-se. Si cea mai mare răutate pe care o fac este aceasta: că, după ce treieră plugarii holdele și după ce pun vinul în linuri și untdelemn în vase, vin stăpânii holdelor și nu se mulțumesc să ia numai partea țarinii și a viilor lor, iar cealaltă parte să o lase cultivatorilor, dar pe lângă acestea, iau din rodurile lor și dobânda banilor ce i-au împrumutat muncitorilor sau numai le dau puțin preț și opresc ei toate rodurile, din care pricină nu le rămân nici măcar puține roduri pe arie, nici vin, nici untdelemn, ca să ia și săracii lucrători la casele lor, pentru a-și hrăni femeia și copiii lor. Astfel, ei, nenorociții, se ostenesc tot anul lucrând și luptându-se cu gerul iernii și cu arșița verii; și seamănă, seceră, treieră, sapă, taie la vie, culeg și bat și în cele din urmă se întorc jalnici cu mâinile goale și deșarte la casele lor, mârniți și întristați, tinându-si sufletul în buze. O! si ce neomenie sălbatică este aceasta! Și ce nedreptate mai mare poate fi decât aceasta! Și deci, acei vrednici de milă cum au

²⁹ Muncă fără plată, clacă.

să-și economisească casa lor, cum se vor hrăni ei și femeile lor? Cum au să-și mângâie copiii lor care plâng și strigă strâmtarați de foame? O, milostiv fii nouă Dumnezeu!

Pentru aceasta avea dreptate marele Hrisostom să numească pe acești stăpânitori ai moșiilor și ai viilor, mai nedrepti decât toți oamenii și mai învârtoșați la inimă decât toți barbarii, zicând: „Deci, care sunt aceștia? Cei ce au moșii și culeg bogăția cea de la pământ Și ce poate fi mai nedrept decât aceștia; și de va cerceta cineva cum întrebuintează pe sărmanii și jalnicii lucrători de pământ, îi va afla pe ei mai cruzi decât barbarii. Că celor ce se topesc de foame și se trudesc în toată viața lor, le pun dajdii neîncetate și nesuferite și slujbe ostentive le orânduiesc și ca pe niște măgari și catări, iar mai vârtos ca pe niște pietre întrebuintează trupurile lor" (Omil. 61, la cea de la Matei).

Pentru aceasta avea dreptate acest Grăitor de Aur, să numească pe săracii lucrători de pământ care îndură relele de mai sus mai nenorociți decât toți oamenii, zicând: „Ce poate fi mai jalnic, când toată iarna trudindu-se de ger, de ploaie și de privegheri, istovindu-se, merg acasă cu mâinile deșarte, încă mai rămânând și datori?" (Acolo). Pentru aceasta cu tot dreptul, după toate acestea, se miră și se înspăimântează însuși Auritul Ioan și strigă că, pentru răutățile și nedreptățile acestea pe care le fac arendașii moșiilor la muncitorii de pământ, se cade a se spăimânta cerul și a se cutremura pământul.

Pentru aceasta cu cuviință este a aduce în mijloc pe proorocul care zice: „Spăimântează-te, cerule și te cutremură, pământule. La câtă sălbăticie s-a înfuriat neamul omenesc" (Acolo). Si cu dreptate se cade a se spăimânta cerul și a se cutremura pământul de această prea mare răutate a ciocoilor peste moșii; fiindcă ei se fac ucigători și varsă sângele și spulberă viața sărmanilor lucrători de pământ, fiindcă le răpesc hrana cu care aveau să trăiască, precum hotărăște înțeleptul Sirah: „Pâinea celor lipsiți este viața săracilor și cel ce o ia pe aceasta, omul sângiurilor este. Cel ce ia hrana cea de lipsă este ca cel ce omoară pe aproapele său și cel ce oprește simbria slugii, ca cel ce varsă sânge'r(Sir. 34, 23). Și iarăși zice: „Fiule! Viața săracului să nu o lipsești, ...sufletul flămând să nu-l întristezi și să nu urgisești pe om când are lipsă, ...rugăciunea celui necăjit nu o lepăda și nu-ți întoarce fața ta de către cel lipsit" (Sir. 4, 1).

Insă, precum îndeobște zicem, ciocoii moșiilor, care iau toate rodurile și nu lasă și lucrătorilor, se fac ucigători, pentru că opresc hrana săracilor; tot așa zicem aici că și plugarii sau arendașii moșiilor, care nu lasă pe cei străini și orfani și pe văduve și pe alți săraci să adune din spicele ce au rămas pe câmpurile cele secerate, sau poama (ciorchine) care a rămas de la culesul viilor lor, sau de la măslini și alte roduri și fructele cele rămase de prin livezile lor și ei la fel se fac ucigași și vărsători de sânge, fiindcă opresc hrana străinilor, a orfanilor, a văduvelor și a săracilor care n-au țărini, nici vii, nici măslini sau alți copaci, ci nădărduesc să adune de pe moșiile altora ca să trăiască. Iar câți plugari și moșieri ajung la atâta nemilostivire și nefrică de Dumnezeu, încât să ia și să răpească și micile brățișoare și mănunchii pe care i-au adunat săracii de pe locurile lor, strugurii sau fructele pe care săracii și văduvele le-au adunat din viile cele culese și din pomii lor, aceștia sunt mai răi și decât ucigașii și necredincioșii și decât fiarele sălbatice. Căci și necredincioșii se îndură și miluiesc pe săraci, pe văduve și pe orfani și fiarele se milostivesc una de alta, iar ei nici nu miluiesc, nici nu se milostivesc de niște fețe jalnice ca acestea și vrednice de toată milostivirea. Deci, pentru această mare necredință a lor și sălbăticie, vor cădea blestemul și urgia lui Dumnezeu peste holdele și viile și pomii lor ca să le usuce, să le dezrădăcineze și să le piardă; așa hotărăște Duhul Sfânt prin gura lui Iov: „Blesteamă-se partea

lor pe pământ și să se vadă roadele lor pe pământ uscate". Pentru ce, o, Doamne? „Că din a săracilor au răpit" (Iov, 24, 18).

Pentru aceasta, frații mei iubiți, atât agricultorii de pământ, cât și ciocoi moșiilor, păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu și să nu mai îndrăzniți niciodată a mai face un lucru ca acesta prea necuvios, nici să opriți pe săraci și pe cei străini de a aduna rodirile cele rămase în câmp, în vii și în copacii voștri, ci să faceți precum poruncește Dumnezeu în a doua Lege, adică: Dacă secerați holdele voastre, să nu vă mai întoarceți al doilea să le mai spicuiți, ci să le lăsați să adune spicele cele rămase săracii, văduvele și cei străini. Dacă veți culege viile sau veți aduna măslinile din copacii voștri, a doua oară nu mai adunați, ci să le lăsați să le adune săracii, ca să se hrănească și ei din rodirile voastre și să se roage lui Dumnezeu să le binecuvânteze și să le înmulțească. „Când vei secera secerișul tău în țarina ta și vei uita vreun snop în țarina ta, să nu te întorci să-l iei, ci să fie al săracului și al nemernicului, și al sărmanului, și al văduvei, ca să te binecuvânteze Domnul Dumnezeu tău întru toate lucrurile mâinilor tale. Și când vei culege măslinile, să nu te întorci a aduna pe cele ce rămân pe urma ta, ci vor fi ale celui nemernic și ale celui sărac și ale văduvei. Și când vei culege via ta, să nu culegi a doua oară ce rămâne, ci să fie ale celui sărac și nemernic și ale văduvei" (A doua Lege, 24, 19).

150. Nici slugile nu trebuie să fure de la stăpânii lor — Că pentru furtișagul ce-l fac meseriașii creștini la cei de alta religie și la păgâni, se hulesc Sfânta Evanghelie și Hristos

Fericitul Pavel, scriind către Apostolul Tit, poruncește să învețe pe slugi a se supune stăpânilor lor, deși sunt necredincioși și păgâni, și să nu fure de la ei nimic, ci să arate toată încrederea și neviclenia, ca prin această încredere a **lor** să se cinstească și să se dovedească adevărata Sfântă Evanghelie și învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. „Slugile să se plece stăpânilor lor, întru toate să fie bine plăcuți, nerăspunzându-le împotriva, neviclenindu-i, ci credință bună arătându-le întru toate; ca pe învățătura Mântuitorului nostru Dumnezeu să o înfrumusețeze întru toate" (Tit. 2, 9). Acum, dacă slugile au datoria să nu fure de la stăpânii lor, ci să arate către ei toată încrederea, chiar de ar fi ei și necredincioși, după porunca aceasta a Apostolului, cu cât mai mult voi, calfele și meșterii, sunteți datori a nu fura de la stăpânii la care lucrați? Ci să păstrați față de ei toată încrederea și neviclenia, măcar evrei de ar fi ei, sau turci, ori armeni sau latini, sau măcar și alți păgâni și eretici? Că de veți fura de la ei, vă faceți pricină, nu numai să vă defaime păgânii și să spună că toți creștinii de obște sunt furi, dar și să hulească Sfânta Evanghelie și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos. Ce zic? Si pe însuși Stăpânul nostru Hristos și Dumnezeu nostru vă faceți pricinuitori să-L hulească păgânii prin aceste furtișaguri pe care le faceți, iar câtă osândă are păcatul acesta al vostru este cu neputință a-i arăta prin cuvânt.

151. Răutatea unui meșter creștin, păgânii o atribuie la toți creștinii

Pentru aceasta vă rog, iubiții mei frați, păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu dați pricină de sminteală, nu numai celor de o credință creștini ai voștri, dar cu mult mai mult nici celor de altă credință și păgâni, fiindcă nici un lucru nu vatămă atât credința noastră și religia, ca aceea de a da creștinii prilej să se smintească neamurile, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Nimic atâta nu vatămă și strică credința noastră, ca aceea de a da cineva vreo pricină de sminteală celor necredincioși" (Cuv. 7, la Facere); fiindcă ei (păgânii) când vor vedea numai un singur meșter dintre voi că fură ori că face alt vicleșug și păcat prea mic, îndată

își ascut limba lor de obște asupra tuturor creștinilor și răutatea unui creștin o atribuie la tot neamul ortodocșilor. Și nu stau numai până aici, ci, pentru răutatea creștinilor și a slugilor, îndrăznesc să hulească pe Stăpânul tuturor, Hristos, cum zice același Hrisostom: „Iar dacă vor vedea pe cineva din creștini căzând din nepăsare în vreo mică trândăvie, îndată își ascut limba asupra tuturor creștinilor împreună și din mica lenevire a unuia, asupra întregului neam al creștinilor le atribuie pe acestea; și nu se opresc numai până aici, ci, pentru nepăsarea unui rob, îndrăznesc a huli și pe Stăpânul cel de obște" (Acolo).

Dar mai cu seamă siliți-vă, fraților, a nu grăi minciună, nici să furați ori să faceți alt vicleșug când lucrați la cei de altă credință; ca văzându-vă pe voi că le lucrați cu încredere și după Dumnezeu, să se îndemne a se minuna de viața creștinilor și socotind, să zică: meșterii creștini nu sunt ca alți meșteri ai lumii, cu toate că sunt de aceeași fire cu ei; iar, deși nu se vor minuna păgânii, însă cel puțin când vă văd credincioși și fără vicleșug, își închid gura neputând să grăiască vreo hulă asupra creștinilor; precum și aceasta o dovedește gura cea aurită a lui Ioan: „Deci când văd cei necredincioși pe unii dintre noi strălucind întru fapta bună și multă trecere cu vedere făcând celor trebuincioase vieții, unii din ei își astupă gura, iar alții vin și se minunează spăimântându-se și zic: de aceeași fire fiind și ei (creștinii), nu se împărtășesc de acestea". Și aduce asupra lor zicând: „Așadar, toate să le facem, iubiților, ca să se slăvească Stăpânul nostru Hristos și nici o pricină de sminteală să nu le dăm" (Cuv. 7, la Facere).

152. Cât de rea este hula și că meseriașii nu se cade să hulească

IV. Luați aminte, fraților, să nu cârțiți asupra lui Dumnezeu, nici să huliți când lucrați meșteșugul vostru; nu, pentru dragostea lui Dumnezeu, nu, pentru mântuirea sufletelor voastre; nu vă prăpăstuiți pe voi înșivă în așa de mare și înfricoșat păcat; a) pentru că după dumnezeiescul Hrisostom, nu e alt păcat mai rău decât hula, dar nici deopotrivă și asemenea cu ea; fiindcă hula este vârful și capul și adaosul tuturor păcatelor și munca și pedeapsa hulei este nesuferită și neiertată. „Căci nu este și nici nu se află altă răutate mai mare decât păcatul hulei, dar nici asemenea ei, ci adăugirea tuturor relelor este aceasta; care pe toate le tulbură și are muncă neiertată și pedeapsă nesuferită" (Cuv. 2, pentru pronie și ursitori); și b) pentru că hula este atât de înfricoșată și îngerilor, și dracilor, încât îngerii, cu toate că sunt atât de puternici, nu îndrăznesc însă să zică cuvânt hulitor asupra necredincioșilor, precum este scris: „Unde îngerii cu tăria și cu puterea mai mari fiind, nu aduc asupra lor înaintea Domnului judecată cu hulă" (II Petru, 2, 11).

Iar Arhanghelul Mihail, deosebit, nici un cuvânt de hulă n-a grăit asupra diavolului care este vrednic de toată hula, după Apostolul Iuda: „Iar Mihail Arhanghelul, când cu diavolul certându-se pentru trupul lui Moise, n-a îndrăznit să aducă judecată de hulă" (Iuda 9). Și la diavoli hula iarăși este atât de înfricoșată, încât nu numai că nu îndrăznesc să hulească, dar nici să pomenească cândva numele hulei, ci în loc să zică aceea, adică: „Să te blesteme", zic — să te binecuvânteze — pentru cele ce a zis diavolul înaintea lui Dumnezeu despre Iov: „Fără numai de te va binecuvânta în față" (Iov, 1, 11). Ce zic? Hula este încă atât de înfricoșată și urâcioasă maintea oamenilor, încât cei de demult nici numele ei nu îndrăzneau să-l zică asupra împăraților celor pământești, ci în loc de: să te **blesteme**, ziceau — să te binecuvânteze. Pentru aceea, cei care au mărturisit minciună asupra lui Navute, au zis că **a binecuvântat**, care este: **A hulit pe Dumnezeu și pe împăratul**. „Și a pus pe Nabat să șadă cu căpetenia poporului. Si au intrat doi

oameni, fiii fărădelegilor, și au șezut în preajma lui și au mărturisit asupra lui zicând: A binecuvântat (hulit) Nabat pe Dumnezeu și pe împăratul" (III împăr. 21, 12).

153. Toate muncile și chinurile nu sunt de ajuns să pedepsească pe hulitori precum se cade

Unde sunteți acum voi, meșterilor netemători de Dumnezeu, care îndrăzniți de huliți și înjurați acolo unde lucrați? Unde sunteți mai cu seamă voi, nerușinaților corăbieri (marinari), care îndrăzniți de înjurați când este furtună ori vreme potrivnică, marea și vântul, furtuna și locul de unde iese vântul? Ați auzit nenorociților? Ați auzit cât de înfricoșat și încutremurat păcat este hula voastră și înjurăturile? Sfinții îngeri ai lui Dumnezeu nu îndrăznesc să blesteme pe draci și pe cei necredincioși, iar voi, nerușinaților, blestemați faptele făcute de Dumnezeu și prihăniți pronia lui Dumnezeu, cu care chivernisește lumea? însuși diavolul se înfricoșează și se cutremură și nu îndrăznește să zică cuvânt de hulă înaintea lui Dumnezeu și voi, nerușinaților, nu vă cutremurați a blestema pe Dumnezeu? Nu vă îngroziți să înjurați pe Hristos? Nu vă temeți a blestema credința și Sfintele Taine, Tainele cu care singuri voi vă împărtășiți și vă hrăniți duhovnicește și vă adăpați?

O! Dumnezeul meu! Cum rabzi și nu amuțești gura care Te hulește? O! Hristoase al meu! Cum rabzi și nu usuci buzele cele fărădelege și nu dezrădăcinezi acea limbă spurcată? Cum nu sucești și nu strâmbi înapoi acea față nerușinată, care bârfește atâtea asupra Ta? O! Făcătorule al tuturor Care ești închinat și Te slăvești de toată suflarea și de toate limbile îngerilor și ale oamenilor! Cum rabzi și nu trimiți săgeți fulgerătoare din ceruri și nu desfaci pământul în prăpăstii, nu ridici marea întru înălțime ca să arzi, ca să prăpăstuiești, ca să îneci întru adânc și ca să pierzi de viu de pe fața pământului pe acel vierme împuțit? Pe acea furnică spurcată? Pe cel prea de nimic țânțar, care sade înaintea slavei Tale celei neapropiate, înfricoșate și sfinte și Te hulește cu atâta nerușinare?

Și dacă cel ce înjură și grăiește de rău pe tatăl său sau pe mumă-sa, se osândește la moarte, precum poruncește Dumnezeu. „Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe muma sa, cu moarte să se omoare" (Ieș. 21, 17); oare ce osândă este vrednic să primească acel ticălos care grăiește de rău și blestemă și înjură, nu pe tată și pe mumă, ci pe însuși Dumnezeu, pe Făcătorul tuturor părinților și mamelor, pe împăratul celor ce împărătesc și pe Stăpânul a toate, de care toate se tem și se cutremură de fața puterii Sale? Ce muncă se cade a primi acel nemulțumitor care îndrăznește să blesteme pe Iisus Hristos, pe Mântuitorul și pe Izbăvitorul său, pe Răscumpărătorul, pe Hrănitorul, pe Făcătorul de bine și pe Dumnezeul său? O! milostiv, milostiv, milostiv fii, Dumnezeule Cel hulit, spre acest fel de păgânătate!

Pentru aceasta, bine a zis Ioan, cel cu Gura Aurită, că toate schingiuirile și muncile acestei vremi și toate felurile de munci ale iadului care sunt gătite pentru diavolul și pentru cei necredincioși și păcătoși din toată lumea, toate acestea, zic, adunate la un loc, tot nu sunt de ajuns să pedepsească pe un hulitor, după cum trebuie și cum i se cuvine. „Ce pedeapsă vor primi unii ca aceștia? Care muncă va fi de-ajuns și deopotrivă cu mărimea răutăților lor? Si care rău de foc, care vierme fără de sfârșit, care întuneric mai dinafară, care legături, care scrâșnire a dinților, care plângere? Toate aceste munci, cele de acum și cele viitoare, sunt prea puține pentru acest suflet ce zace cufundat în atât de mari răutăți" (Cuv. 2 pentru pronie).

154. Cel ce hulește pe Dumnezeu numai pe sine se vatămă — Că Dumnezeu pedepsește pe hulitori

Pentru aceasta, fraților, temeți-vă de muncă și de pedeapsa pe care o vor lua hulitorii după moarte și încetați de a huli. Temeți-vă de mărirea și împărăția Atotțiitorului și Atotputernicului Dumnezeu și de-acum înainte să nu îndrăzniți a mai deschide gura și a mai huli înfricoșatul și preaslăvitul Său nume, care se slăvește de toate miile și milioanele nenumăraților îngerilor și Arhangheli, sau pronia lui Dumnezeu, ori credința, sau dumnezeieștile Taine:

a) Că precum, cel ce aruncă cu piatra spre cer nu vatămă cerul, ci pe sine se vatămă, fiindcă se întoarce piatra și-i zdrobește capul; așa și care hulește pe Dumnezeu, nu vatămă pe Dumnezeu, ci numai pe sine se vatămă și-și muncește ticălosul său suflet; precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Cei ce hulesc și batjocoresc vatămă numai mântuirea lor”. „Că cel care aruncă piatră în sus, peste capul său o aruncă” (Sir. 27, 26). Iar hulitorilor le zicea: „Căci precum piatra spre înălțime aruncată fiind, cerul a-i sparge nicicum nu va putea, nici să ajungă spre acea înălțime; iar rană va pricinui capului deasupra căruia s-a aruncat piatra. Așa cu adevărat cel ce hulește fericita acea fire, pe aceea niciodată nu va putea să o vatăme cândva, ci asupra sufletului său va ascuți sabia, nemulțumitor arătându-se către Făcătorul de bine” (Cuv. 3 pentru cele neînțelese).

Deoarece Dumnezeu nu rabdă hulele ce-l faceți, ci se mânie asupra voastră și vă pedepsește cu felurite pedepse și în cele din urmă vă omoară. Așa ihtărâtându-se asupra lui Senahirim, împăratul asirienilor, care prin voievodul său Rapsacu a hulit dumnezeiescul Lui nume și pentru aceasta a trimis pe ingerul Său și a omorât din oastea asirienilor 185 de mii; și atârându-i belciug în nas, l-a întors nelucrător, fără să facă vreun rău cetății Ierusalimului. „Pe cine ai ocărât și pe cine ai hulit? și asupra cui ai înălțat glasul și ai ridicat spre înălțime ochii tăi? asupra Sfântului lui Israel?... Și voi pune belciugul meu în nările tale și zăbală în buzele tale și te voi abate pe calea pe care ai venit... Și a fost în noaptea aceea, a ieșit îngerul Domnului și a ucis în tabăra asirienilor 185 de mii și s-a sculat dimineața și iată toți erau trupuri moarte” (IV împ. 19, 22). Așa a pedepsit pe Edom cel ce locuia în muntele Sir, pentru că a hulit asupra numelui celui sfânt, precum zice Iezechiel: „Pentru aceea, viu sunt Eu, zice Domnul, și voi face ție după vrăjmășia ta, și mă voi cunoaște ție, când te voi judeca; și vei cunoaște că Eu sunt Domnul, auzit-am glasul blestemurilor tale” (Iez. 35, 11).

155. Cum pedepsesc oamenii pe hulitori, bătându-I

Iar dacă nu vă temeți de pedepsele pe care le dă Dumnezeu hulitorilor, măcar temeți-vă de pedepsele pe care le dau oamenii și dracii. Pedepsesc oamenii pe hulitori, deoarece dumnezeiescul Hrisostom poruncește întâi să se pedepsească hulitorii cu răni și cu bătăi, că zice: „Dacă auzi pe cineva hulind pe Dumnezeu în mijlocul târgului, apropie-te de el și ceartă-l și de este trebuință, lovește-l peste obraz și zdrobește-i gura, și se va sfinți mâna ta prin această lovire. Și de te vor duce la judecată, du-te; și de va căuta să te pedepsească judecătorul pentru aceasta, zi cu îndrăzneală: Că l-ai lovit fiindcă a hulit pe împăratul îngerilor. Iar de va fi trebuință, să suferi și moarte, pentru că ai înțeleptit pe fratele tău; răbdarea aceasta în loc de mucenicie se va socoti ție” (Andr. 1).

156. Hulitorii trebuie să se surghiunească

Al doilea, poruncește acest Grăitor de Aur ca hulitorii să fie izgoniți și surghiuniți afară din cetate și din satele în care locuiesc, ca niște leproși și oameni bolnavi de holeră și ca niște mädulare putrede, ca să nu molipsească cu răutățile lor și pe ceilalți creștini și ca nu din pricina lor să pedepsească Dumnezeu și pe cei nevinovați; căci așa zice despre ei: „Iar de am fi apucat a-i scoate pe ei din cetate și să-i înțelepțim și pe mädularul cel bolnav să-l îndreptăm, nu era să ne temem de frica cea de acum" (Andr. 2).

157. Hulitorii nu sunt vrednici să se folosească de această lume

Al treilea, zice iarăși Hrisostom că hulitorii nu sunt vrednici să vadă soarele, luna și stelele, încă nici să răsufle aerul, nici să calce pe pământ, nici să asculte melodioasele glasuri ale păsărilor, nici să mănânce rodurile pomilor, nici să bea apă, nici să se servească de dobitoace și de făpturi; și zic, hulitorii nu sunt vrednici să se folosească de zidirile lui Dumnezeu și să trăiască, ci sunt nevrednici și de această viață trecătoare. Pentru ce? Fiindcă toate celelalte zidiri slăvesc și cinstesc pe Făcătorul lor, iar hulitorii îl blestemă și-L hulesc. Și după cum un fiu care înjură și necinstește pe tatăl său nu este vrednic să-l slujească nici slujitorii tatălui său, așa și hulitorii, fiindcă hulesc pe D-zeu, Tatăl lor, nu sunt vrednici să se slujească de zidirile care sunt roabe lui Dumnezeu; după cea zisă: „Toate sunt slujitoare ție" (Ps. 118). „Nevrednici sunt a vedea soarele câți în viața lor hulesc pe Dumnezeu; sunt nevrednici a se folosi de zidirile care-L slăvesc pe El cei ce-L hulesc pe El; fiindcă și fiul hulind pe tatăl său este nevrednic să se folosească de slujba bunilor slujitori ai casei" (Cuv. 18 la cea de la Romani).

Pentru aceea, în adevăr, este o mare minune cum vă rabdă zidirile să huliți pe Făcătorul lor, Dumnezeu! Cum nu sloboade cerul fulgere, și trăsnete, ca să vă ardă cu totul! Cum vă luminează soarele și nu vă orbește ochii! Cum nu vă omoară vântul cu otrăvitoare suflări! Cum nu vă îneacă marea! Cum nu se desface pământul să vă înghită! Cum fiarele cele sălbatice și dobitoacele nu se ridică asupra voastră să vă rupă și să vă piardă! Dar după cum se vede, Dumnezeu cel hulit de voi, El este care oprește pornirile zidirilor Sale, așteptând ca să vă pocăiți.

158. Păgânii omorau pe hulitori — Și Nabucodonosor a făcut lege să nu hulească cineva pe Dumnezeu

Al patrulea, legile tuturor neamurilor care se închinau la idoli porunceau a se omorî oamenii cei ce se jurau pe idoli și pe dumnezeii lor. Despre aceasta citim și în Sfânta Scriptură că cei ce se închinau lui Vil au judecat vrednic de moarte pe Proorocul Daniil, pentru că a hulit; precum este scris: „Danul va muri, pentru că a hulit pe Vil" (Vil și balaurul, 10). Acum, dacă cei care huleau pe zeii elinilor sunt vrednici de moarte, cu cât mai vârtos sunt vrednici de moarte cei ce blestemă pe Dumnezeu atoaate? Și dacă Dumnezeu poruncește să se omoare cel ce numai va pomeni numele cel negrăit al lui Iehova, după prea înțeleptul Fotie (Epist. 163, către Amfilohie). „Cel ce va pronunța numele Domnului, cu moarte să se omoare" (Lev. 24,16); cu cât mai mult sunt vrednici de moarte cei ce îl blestemă? Si dacă ursii au sfâșiat și au ucis 42 de copii mici, fiindcă numai au înjurat și au luat în răs pe Proorocul Elisei, „Și niște copii au ieșit din cetate și-l batjocoreau pre el zicând: suie-te, pleșuvule... și iată, ieșiră două ursoaice din pădure și sfâșiară

dintru ei patruzeci și doi de copii" (IV împ. 2, 23); cum nu sunt vrednici de mii de morți cei ce pe față înjură și hulesc, nu prooroc și sfânt, ci pe Dumnezeu proorocilor și al sfinților?

Să spun una și mai înfricoșată spre rușinarea creștinilor care hulesc? Lege și poruncă a așezat ca să se omoare și averile lor să se răpească, de la cei ce vor grăi hulă asupra adevăratului Dumnezeu; și cine? Nu prooroc, nu apostol, nu vreun împărat ortodox, ci un slujitor de idoli, un necredincios împărat păgân! Cine? Nabucodonosor. „Si eu pun poruncă: tot poporul, neamul, limba, oricare vor grăi hulă asupra Dumnezeului lui Sedrah, Misah și Avdenago vor pieri și casele lor se vor jefui, că nu este alt Dumnezeu care poate să izbăvească așa" (Daniil 3, 29). Necredinciosul Nabucodonosor poruncește să nu se hulească Dumnezeu, iar credincioșii Lui creștini cei aleși, să-L, hulească? Creștinii?... O! mare batjocură! O! rușine nevindecată!!

159. Si dracii muncesc pe hulitori

Iar **al cincilea** și cel din urmă, chiar dracii care îndeamnă pe oameni să hulească și să înjure și ei, zic, nu rabdă să vadă nepedepsiți pe oamenii care hulesc pe Dumnezeu, ci îi pedepsesc cu felurite chinuri. Pentru aceasta citim la „Mântuirea păcătoșilor" (p. 41) că pe un copil care era obișnuit să hulească, l-au răpit dracii cu trupul în iad și altul s-a îndrăcit și îndată l-au omorât; pentru că jucând la cărți, hulea pe Dumnezeu și pe alții, asemenea cu alte munci i-au pedepsit.

160. Imprejurările vieții nu sunt pricini să hulească cineva, ci voința cea rea și împutinarea de suflet

Auziți, meșteri, de care pedepse sunteți vrednici să luați de la Dumnezeu și de la oameni și de la draci pentru hulele voastre? Temeți-vă deci, ca să nu le încercați și cu lucrul; că Dumnezeu rabdă îndelung, dar nu uită să pedepsească pe cei ce-L hulesc. Și voi, croitorilor, când vă înțepați mâna cu acul și voi, sculptorilor și dogarilor, când vă tăiați mâna sau piciorul cu unealta meșteșugului vostru și voi, zidarilor când cădeți de pe zid și vă loviți și voi, marinarilor, când întâlniți vreo furtună pe mare și voi, ceilalți meșteri, când întâmpinați vreo supărare sau nepotrivire la meșteșugul ce lucrați, sau de la oameni, sau de la draci, sau din firea lucrurilor, să nu cârțiți ca niște neînțelegători, nici să huliți pe Dumnezeu, sau pronia Lui, sau credința, sau uneltele, sau vânturile, sau marea, sau altă zidire oarecare, nu; pentru că nici Dumnezeu vă este vinovat, nici uneltele, nici vântul, nici celelalte zidiri; ci este vinovată neluarea aminte și neînțelegerea și de sine alegerea voastră cea rea și împutinarea de suflet. Și că ceea ce zic este adevărat o dovedește dumnezeiescul Hrisostom zicând că nici un lucru potrivit nu poate să silească pe omul cel evlavios și cu luare aminte și iubitor de Dumnezeu a huli: „Deci să nu zicem că sărăcia și boala și năvălirea primejdiilor silesc a huli. Nu sărăcia, ci nebunia; nu boala, ci defăimarea; nu năvălirea primejdiilor ci lipsa evlaviei și la hulă, și la toată răutatea aduce pe cei ce nu iau aminte" (Cuv. 3 la Lazăr).

Și martor al acestora este Lazăr și Iov, pentru că Lazăr, deși era prea sărac și atât de bolnav, încât nu afla om ca să-l îngrijească, ci câinii milostivindu-se îi lingeau rănilor lui, însă n-a cârțit niciodată, nici a scos cuvânt de hulă din gura sa. Iar Iov, cu toate că într-un scurt timp a pierdut oile, boii, păstorii, feciorii și toate averile lui, însă n-a îndrăznit să grăiască vreo hulă. Acum, dacă Lazăr și Iov au pățimit atâtea și n-au hulit, voi, care fără asemănare mai puțin necaz decât Iov pățimiți la meșteșugul vostru, pentru ce cârțiți și huliți? Cu adevărat pentru alt nimic, fără numai din neputința de sine alegerii voastre și din împutinarea de suflet; așa zice

dumnezeiescul Hrisostom: „A pățimit atâtea Iov și le-a răbdat cu mulțumire... altul, cele asemenea pățimind și încă nici așa (căci nimeni nu se află să fi pățimit asemenea), ci prea puține, a defăimat, s-a necăjit, a blestemat toată lumea, a hulit pe Dumnezeu... a hulit însă, nu că l-ar fi silit fapturnile, fiindcă dacă îl sileau fapturnile să facă aceasta, trebuia să-l facă și pe Iov să hulească,... ci din slăbiciunea buneii voiițe a făcut aceasta" (Omil. 9 la cea II Către Tim.). Și iarăși zice: „Dacă necazul ispitei și al sărăciei ar fi fost pricină hulelor, trebuia toți cei ce sunt în sărăcie să hulească. Iar acum, mulți din cei ce viețuiesc în sărăcia cea mai de pe urmă totdeauna mulțumesc, iar alții, îhdulcindu-se de bogăție și de desfătare, nu încetează să hulească. Așadar, nu firea lucrurilor, ci voiița noastră lucrează și pe aceasta și pe aceea" (Cuv. 3 la Lazăr).

Pentru aceea ca să cuprind pe toate în puține cuvinte, de voiți, frații mei, a nu huli și a nu înjura, se cade a avea bărbăție sufletească și bunăvoiița puternică și pricepere întărită în frica lui Dumnezeu; cu aceasta nici un lucru nu se va părea vouă cu anevoie și fără aceasta, toate se vor arăta vouă potrivnice și mânăhitoare, după acest Hrisostom: „Se cuvine deci a avea suflet tare și atunci nimic nu se va părea nouă că este anevoie; precum și când este el slab, nimic nu este care să nu ni se pară că este anevoie. Potrivit cu bunăvoiița noastră, toate ni se par suferite și nesuferite" (Omil. 9 la cea către Timot).

161. Cum este cu puțință să nu hulească cineva — Cel ce nu hulește biruiește pe diavolul'

De voiți a nu huli, trebuie la toate cele potrivnice care urmează din pricina meșteșugului vostru, să mulțumiți lui Dumnezeu și să-L slăviți zicând: Slavă Ție, Dumnezeu; mulțumesc Ție Doamne, pentru toate câte le dai nouă. Și prin această mulțumire și slavoslovie: **întâi**, primiți de la Dumnezeu mare plată; **al doilea**, se ușurează inima voastră de scârbă și de reaua întâmplare ce ați pățimit; **al treilea**, pentru răbdarea voastră veți moșteni cununa mucenicească în ceruri. Așa vă sfătuieste să faceți Auritul Sfânt zicând: „în loc de hulă, slavoslovie dă lui Dumnezeu, că așa și plata este mare și mai ușoară durerea... Deci suferă vitejește toate cele ce ți se întâmplă, că aceasta îți este ție mucenie" (Tâlc. la Ps. 127); iar **al patrulea** și cel din urmă, cu slavoslovie și mulțumirea cea către Dumnezeu, biruiți pe diavolul. Pentru că diavolul vă rănește, vă necăjește și vă aduce toate ispitele, nu pentru alt scop, fără numai ca să vă facă să huliți. Așa au pornit toate relele și nenorocirile asupra lui Iov, ca să-l facă să hulească; precum însuși zice: „Dar nu așa, ci trimite mâna ta și te atinge de oasele și de carnea lui și nici în față te va binecuvânta" (Iov 2, 5). Iar de veți mulțumi și veți slăvi pe Dumnezeu în relele și strâmtorările care vă urmează, atunci se biruiește diavolul și fuge de la voi defăimat, biruit și rușinat. Stai, drace, pentru ce fugi de la creștini? Căci, zice, aceea pe care aveam scop să o nimeresc, n-am nimerit-o. Eu pornesc ispite asupra creștinilor care lucrează meșteșuguri, ca să-i fac să hulească, dar fiindcă ei n-au hulit, ci au mulțumit și au slăvit pe Dumnezeu, eu sunt biruit și pentru aceasta fug de la ei biruit, Deci pentru care pricină ai fugit? Pentru că s-au împlinit toate câte am voit, zice, iar ceea ce voiam să se facă și pentru care pe toate acelea le-am făcut, aceasta nu s-a împlinit, că n-a hulit" (Andr. 5).

Vedeți ce bine nimeriți, creștinilor, când mulțumiți lui Dumnezeu la meșteșuguri unde lucrați? Iar, din contră, când huliți, vă lipsiți de toate acestea; căci și plata voastră o pierdeți și nici o ușurare de ostenele și necazul vostru nu luați, ci cu mai multă strâmtorare vă ispitiți și pe diavolul îl faceți mai mult să vă aprindă cuptorul ispitelor, ca să vă necăjească și să vă facă a huli mai mult. Și peste toate acestea, nici o procopseală nu vedeți la lucrul mâinilor voastre, ci pagube și nenorociri și după moarte, moșteniți o muncă veșnică, de aceea a zis și dumnezeiescul

Hrisostom: „Pentru care pricină hulești, spune-mi? Au doară mai ușoară ți se face durerea?... Acum însă, nu numai nu ți se ușurează durerea, ci și mai cumplită se face. Că diavolul văzând că a putut ceva și te-a adus pe tine la hulă, înfierbântă cuptorul, aprinde usturimea ca să-i împlinești pofta lui" (Tâlc. laPs. 127).

162. Meșterii nu se cade a fi lacomi de averi — Neguțătorii sunt lacomi de câștiguri nedrepte — Ce rău este nesațiiu câștigului!

V. Luați aminte, fraților, de a mai întrebuința lăcomii de câștig la meșteșugurile voastre. Iar lăcomie este aceea, a nu fi îndestulați să scoateți numai cheltuiala și osteneala din lucrul vostru, ci a cere lor un preț mai mult decât costă, pentru a aduna bani mulți ca să vă îmbogățiți. Deci, toți meșteșugarii cad în această greșală a lăcomiei, altul mai mult, iar altul mai puțin; neguțătorii însă, mai mult decât toți sunt neîndestulați la lăcomie. Căci ei, dacă găsesc prilej, vând mărfurile lor^u cel mai mare preț, încât nu socotesc de păcat a câștiga la un lucru o sută; nu sunt mulțumiți dacă într-o zi ar câștiga o mie de lei; dacă într-o lună ar câștiga zece mii și dacă într-un an ar câștiga o sută de mii. Pentru aceea se împlinește la ei cuvântul lui Sirah: „Ochiul lacomului nu se satură cu o parte" (Sir. 14, 9); și Ecleziasul: „Cel ce iubește argintul nu se va sătura de argint" (Ecl. 5, 9). Se potrivește însă la aceștia și cuvântul Marelui Părinte Vasile: „Nu se va sătura ochiul de a vedea și nu se va sătura iubitorul de argint de a lua. Iadul nu a zis de ajuns este, nici lacomul de averi n-a zis cândva, este de ajuns" (Cuv. către cei bogăți).

Aceasta este pricina pentru care astăzi, cei mai mulți din oamenii meseriași fug de meșteșuguri ca de niște îndeletniciri ostentivoare și puțin câștigătoare și aleargă toți la comerț și se fac neguțători; fiindcă, fără osteneală și pierdere de vreme, câștigă și se fac bogăți prin multa lăcomie ce o întrebuințează de a câștiga. Dar mai bine ar fi făcut, dacă lucrau celelalte meșteșuguri și să câștige mai puțin cu dreptate, decât să se facă neguțători și să câștige multe pe nedrept și cu lăcomie. Prea lacomi de averi sunt și doctorii, fiindcă, prin puțină osteneală pe care o fac când se duc să cerceteze vreun bolnav și pentru o doctorie de puțin preț pe care o dau bolnavului, iau plată prea mare spunându-le: Că după cum viața pe care o dau omului n-are preț, așa și vindecarea lor e neprețuită; și nu știu că, prin plata cea multă pe care o primesc, le iau înapoi și cea puțină viață pe care o dăseră bolnavului lipsindu-l de bănișorii cu care avea să-și păzească sănătatea; și de la moartea din care se pare că-1 scapă, tot în ea îl aruncă făcându-l să moară mai degrabă, din cauza sărăciei.

Deci, păziți-vă de această lăcomie, iubiților: a) pentru că întrebuințând lăcomie, să nu nădăjduiți că veți înmulți averile voastre și veți trăi ani îndelungați, precum zice Domnul: „Vedeți și vă feriți de lăcomie, că nu întru a prisosi cuiva din avuțiile sale este viața lui" (Luca 12, 15); b) pentru că lăcomia se numește de Apostolul Pavel slujire de idoli: „Omorâți lăcomia care este slujirea idolilor" (Col. 3, 5); iar lacom se numește slujitor de idoli: „aceasta să știți, că tot... lacomul este slujitor idolilor" (Efes. 5, 5); c) pentru că Proorocul Avvacum plânge și jalește pe cei ce lăcomesc: „Vai, celui ce înmulțește lăcomia rea casei sale" (Avv. 2,9); d) pentru că lăcomia nu trebuie nici să se numească printre creștini, dar să se întrebuințeze, precum zice Fericitul Pavel: „Iar lăcomia, nici să se numească întru voi, precum se cuvine sfinților" (Efes. 5, 3); e) pentru că lăcomia vă face să nu arătați milostivire și milă către săraci, iar fără milostenie a vă mântui nu puteți, precum zice Domnul la Evanghelistul Matei; așa dovedește Gura cea Aurită a lui Ioan: „Voiți să vă spun pricina acestei nemilostiviri? Din hrăpire adună averile și către milostenie sunt

pregetători unii ca aceștia. Că cel ce s-a învățat a câștiga așa, nu știe cum să cheltuiască. Căci, cum cel care este gătit spre a aduna va putea să se așeze pe sine la rânduială cea dimpotrivă? Și cel ce ia cele ale altora, cum va putea să dea altuia pe ale sale?" (Omil. 77 la cea de la Ioan); f) și cea din urmă, deoarece câți sunt lacomi nu vor moșteni împărăția cerurilor: „Nu vă înșelați... nici furii, nici lacomii, împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni" (I Cor. 6, 10).

163. În vreme de foamete și boală, a se face lăcomii este prea neomenește

Totdeauna și ui tot locul, lăcomia este mare răutate după Hrisostom: „Pretutindenea lăcomia este rea" (Tâlc. la Ps. 9); și mai ales atunci este lăcomia prea rea și prea neomenească, când urmează foamete și au trebuință de hrană văduvele, orfanii, săracii și scăpătații. De asemenea și când urmează vreo boală molipsitoare în vreun loc și au trebuință de vindecare frații cei bolnavi și mai cu seamă, săracii și scăpătații. Pentru aceea în astfel de vremuri de foamete, de lipsă și de boală sau alte nevoi de acest fel, voi, bogații și neguțătorii și cumpărătorii de grâu și de alte roduri, de asemenea și voi, doctorii, păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu și nu vindeți prea scump rodurile la săraci, la lipsiți și la scăpătați. Nici voi, doctorii, să nu vindecați cu plată prea scumpă, nici să vă faceți doctori nedrepti, precum zice Iov: „Că voi sunteți doctori strâmbi și toți tămăduitori răilor" (Iov, 13, 4), aflând vreme adică cu prilej de a câștiga, nu. „Nu aștepta foamete pentru aur.— vă sfătuiește Marele Vasile — nu lipsa de obște pentru îndestularea ta. Nu te face cârciumar al ticăloșiilor omenești; nu face urgia lui Dumnezeu vreme de adunare de bani. Nu scârpina rănilor celor ce rău pățimesc" (Cuv. pentru lăcomie).

Nu ziceți și voi pe cea zisă de Iacob, fratele Domnului: să mergem în cutare cetate și insulă unde este scumpete, ca să vindem și să câștigăm. „Veniți acum cei ce ziceți: Astăzi sau mâine vom merge întru acea cetate și vom face acolo un an și vom neguțători și vom dobândi" (Iac. 4, 13); că veți lua Westernuri și anateme de la tot poporul, cum zice Solomon: „Cel ce strânge grâul îl ține neamurilor" (Pild. 11, 26); pe care tâlcuind-o Teodot zice: „Cel ce ridică prețul grâului este blestemat de popor". Și că bogăția care voiți a o dobândi în această vreme de foamete și din ticăloșiile săracilor, nu o va dăruia Dumnezeu vouă, precum zice Ecleeziastul: „Om căruia îi dă Dumnezeu bogăție" (6, 2), ci o dăruiesc nemilostivirea voastră și lăcomia, ca să nu zic că satana, cel ce are stăpânire peste o astfel de bogăție. Pentru aceea se împlinește și la voi cea zisă de Proorocul Mihea: „Care și-au umplut de păgânătate avuțiile sale" (Mih. 6, 12).

Dar ce trebuie să faceți în așa fel de vremuri? Să deschideți magaziiile voastre — voi, cei bogați — și să vindeți grâul și celelalte bucate, cu puțin preț și ieftin. Tot așa și voi, negustorii și precupeții, să nu vindeți scump sau să faceți viclesug la cele ce vindeți, ca să câștigați bani mulți. Așa și voi, doctorii, să tămăduiți bolnavii cu puțină plată, luând numai prețul doctoriilor voastre, căci aceasta este vremea cea potrivită ca să se slăvească capul vostru; precum zice Sirah: „Știința doctorului înălța-va capul lui" (Sir. 38, 3) și ca să auziți acel glas fericit din gura Stăpânului Hristos în ziua Judecării: „Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția care este gătită vouă de la întemeierea lumii... că bolnav am fost și M-ați cercetat" (Mat. 25, 35).

Aceasta este vremea cea potrivită de a vă arăta părinți și făcători de bine orfanilor și săracilor și ca să câștigați nume bun în lume, și pentru a lua ca plată o împărăție veșnică; așa vă sfătuiește să faceți Marele Vasile: „împărțitori grâului fă pe frați. Ceea ce mâine va să putrezească, astăzi dă-o celui lipsit. Mai ales este numele bun decât bogăția multă. Iar de te minunezi de bani pentru cinstea ceea ce se pricinuieste dintr-îhșii, socotește cât este mai de folos spre slavă a te numi părinte de nenumărați fii, decât a avea nenumărate parale în pungă. Și banii îi vei lăsa aicea

nevrând, iar slava cea pentru lucrurile cele bune o vei duce către Stăpânul, când poporul întreg înaintea judecătorului celui de obște îhconjurându-te, hrănitor și făcător de bine și cu toate numirile iubirii de oameni te vor numi" (Cuv. pentru lăcomie).

164. Meșterii nu trebuie să facă jurământ — Pentru ce era iertat jurământul în Legea Veche

VI. Luați aminte, fraților, să nu faceți jurământ când lucrați meseriile voastre și mai ales când vindeți lucrul mâinilor voastre, zicând — **zău** — care înseamnă: mă jur pe Dumnezeu, pe Hristos, pe credința mea, pe sufletul meu că atât costă,- atât este prețul lucrului acestuia și altele asemenea. Și ce socotiți, căci cu jurămintele acestea veți încredința pe cumpărători? Nu. Pentru că atât Scriptura cea Veche și Nouă, cât și dumnezeieștii Părinți opresc de a face cineva jurământ. Că Dumnezeu poruncește în a HI-a poruncă, din cele zece, să nu ia cineva numele Lui la lucruri deșarte: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va ierta Domnul pe cel ce va lua numele Lui în deșert" (Ieșire, 20, 7). Deșarte sunt meșteșugurile, lucrul mâinilor, banii, averile și toate lucrurile acestei lumi; precum zice Solomon: „Adunatu-mi-am argint și aur și îmbrăcămînți; făcutu-mi-am grădini și livezi, vii, lacuri de apă, ca să ud dintr-însele și iată, toate sunt deșertăciune și vânare de vânt" (Ecl. 2, 4).

Pentru aceea tâlcuiește dumnezeiescul Hrisostom că: „Cel ce simplu poartă numele lui Dumnezeu pe limbă, acesta este cel ce ia numele lui Dumnezeu în deșert" (Tâlc. la Ps. 118); iar Proorocul Osie zice: „Să nu jurați pe Dumnezeul Cel viu" (Os. 4, 16) și Sirah poruncește, zicând: „A jura nu-ți învăța gura ta și a numi pe cel sfânt nu te obișnuie... așa și cel ce jură și pururea numește pe Cel sfânt, de păcat nu se va curăți. Bărbatul care mult jură se va umple de fărădelege și nu se va depărta de la casa lui biciul" (Sir. 23, 9). Și cu toate că în Legea Veche erau iertate jurămintele cele adevărate și legiuite, pentru nedesăvârșirea și pruncia iudeilor și ca să nu jure pe idoli, precum zice Hrisostom: „Jurământul cel vechi, pentru aceasta s-a legiuit, ca să nu se jure pe idoli" (Omil. 17 la cea de la Mat.); dar în Legea cea Nouă este oprit cu desăvârșire jurământul și neiertat, că poruncește Domnul hotărât: „Iar Eu zic vouă: Să nu te juri nicidecum, nici pe cer, că este scaun al lui Dumnezeu; nici pe pământ... nici pe capul tău" (Mat 5, 34). Poruncește însă și Iacob, fratele Domnului, aceasta: „Iar mai înainte de toate, frații mei, să nu vă jurați, nici pe cer, nici pe pământ, nici cu alt jurământ oricare" (Iacob, 5, 12).

165. Jurământul este mai rău decât uciderea

Iar dumnezeieștii Părinți ai Bisericii, unindu-se cu Scriptura Veche și cu cea Nouă, opresc jurămintele, căci Marele Vasile în Canonul 29 al lui zice: este oprit cu desăvârșire jurământul: „Că, o dată pentru totdeauna, jurământul este oprit", iar dumnezeiescul Hrisostom zice: „După cum este poruncă să nu ucizi și să nu nedreptățești, tot așa și să nu juri" (Tâlc. la Ps. 118). Și iarăși: „Deci să nu-mi zici că pe drept mă jur, că nu este slobod nici pe drept, nici pe nedrept a te jura" (Cuv. 15 Fac). Si iarăși, el arată că jurământul este păcat mai mare decât uciderea și cel ce jură, deși este viu, însă ca un mort se socotește: „Că nu așa junghie sabia, precum firea jurământul, nu așa omoară cuțitul, precum rănește jurământul. Cel ce se jură, deși i se pare că trăiește, dar este socotit ca mort și rănit" (Andr. 15).

166. Ce pedepse dă Dumnezeu cefor ce se jură

Unde sunteți acum voi, meșterilor, care pentru orice pricină ce se întâmplă la meseria voastră, obișnuiți și vă jurați pe Dumnezeu, pe Hristos, pe cer, pe pământ și pe celelalte zidiri? Ați auzit ce porunci vă pune însuși Dumnezeu, acest Dumnezeu-om, Iisus Hristos, dumnezeieștii Prooroci, Sfinții Părinți și învățătorii Bisericii, ca să nu vă jurați? Deci, încetați de acest fel de obicei blestemat. V-ați învățat acum din cele mai sus zise, că vă prăpăstuiți în mare păcat și vă omorâți sufletele jurându-vă pe înfricoșatul nume al lui Dumnezeu la cele deșarte? Temeți-vă de urgia și pedeapsa pe care o dă Dumnezeu, nu numai celui ce se jură, dar și la toată casa lui; că trimite la casa lui seceră zburătoare și o răstoarnă și îngroapă pietrele șflemnele ei și o face toată ca pe o grămadă de pământ, ca să vadă și alții și să se îhțeptească. Așa înfricoșează să facă prin Zaharia: „Și am văzut și iată o seceră zburând de 20 de coți de lungă și de zece coți de lată... și va intra în casa celui ce jură strâmb pe numele meu cu minciună și va locui în mijlocul casei lui și o va pierde pe ea și lemnele ei și pietrele" (Zah. 5, 2). Și pentru ce a zis seceră și nu sabie? Răspunde Hrisostom: ca să nu poată scăpa de ea cel ce jură. „Pentru ce se vede ca o seceră pedeapsa care urmează celor ce se jură și seceră zburătoare? Ca să vezi osânda cea netrecută și pedeapsa cea nescăpată. Fiindcă de sabia care zboară, poate va scăpa cineva, iar de seceră care a căzut pe grumaz și l-a legat ca și cu o funie, nimeni nu poate scăpa; iar când va avea și aripi la ea, ce nădejde de mântuire va mai fi?" (Andr. 15).

167. Ce se cade să zică creștinii în locul jurământului

Prin urmare, fugiți de jurăminte, fraților, că jurămintele au pierdut întreaga cetate a Ierusalimului și neamul cel mult al evreilor, precum dovedește Hrisostom (Andr. 19) și fiindcă jurămintele nasc jurăminte mincinoase, adică jurământul strâmb, iar fugind de jurăminte, ce trebuie să faceți? Să obișnuiți totdeauna a zice, când voiți a adevăra pe cineva în vreun lucru: **Da, așa este; da, atât costă lucrul acesta; da, am să-ți împlinesc cererea.** Iar când voiți să vă lepădați de a face acel lucru, să ziceți: **Nu, nu am vreme; nu, nu-ți fac aceasta care îmi poruncești;** precum vă poruncește și Domnul să ziceți: „Și fie cuvântul vostru așa, așa; **nu, nu**" (Mat. 5, 37). Asemenea și Iacob, fratele Domnului: „Fie vouă ce este așa, așa; și ce este nu, nu" (Iac. 5, 12). Iar d-zeiescul Hrisostom vă sfătuiește a zice la ceilalți, în loc de orice alt jurământ, numai cuvântul acesta: **Crede-mă,** „Deci acestea știindu-le, să fugim de jurăminte și să se deprindă gura noastră a zice des: **Crede-mă** și va fi aceasta la toate cele ale noastre pricină de evlavie" (Andr. 8); fiindcă deprinzându-vă a zice numai cuvântul acesta, vă opriți de la multa cuvântare, iar de multa cuvântare fiind opriți, sunteți feriți de deșartă grăire, de cuvinte mincinoase și de alte păcate care au urmat din multa cuvântare. „Că din vorba multă, zice, nu vei scăpa de păcat" (Pild. 10, 20).

Da, știu că s-a deprins limba voastră a jura și pentru aceasta este cu anevoie a vă păzi de jurăminte, însă vă zice dumnezeiescul Hrisostom că, dacă numai zece zile veți sili a nu jura, de aici înainte, cu lesnire puteți să vă păziți. „Dacă numai zece zile veți îndrepta aceasta, nu va mai fi nevoie încă de altă vreme" (Omil. 17 la Matei). „Iar când începeți de a nu mai jura, deși vă veți amăgi din reaua deprindere și veți jura o dată și de două ori și de 20 de ori, nu vă deznădăjduiți, ci siliți-vă să vă obișnuiți de a nu mai jura — deși v-ați fi amăgit din reaua deprindere — și veți birui patima cu ajutorul lui Dumnezeu" (Acolo).

168. Meșterii nu se cade să facă jurăminte mincinoase

VII. Acestea pe care le-am zis mai sus, fraților, că niciodată nu se cade a face jurăminte, aceleași vă zicem și aici că nu se cade a face jurământ mincinos când lucrați meșteșugurile voastre. Căci, din deprinderea ce o ia cineva a face jurământ, cade și în călcarea de jurământ mincinos; fiindcă jurămintele sunt rădăcina, iar călcările de jurământ sunt ramurile care odrăslesc din rădăcini. Deci, luați aminte să nu faceți niciodată jurământ mincinos, măcar de ar urma cea mai mare nevoie sau și moarte. Că, dacă este oprit desăvârșit a nu face jurământ, deși ar fi adevărat acel lucru pentru care jurați, cu cât mai mult este oprit a vă jura pe D-zeu cu minciună? Fiindcă aceasta este lepădare de D-zeu și luare în răs și defăimare a înfricoșatului nume al lui D-zeu; pentru aceea și D-zeu poruncește la Leviticon: „Nu vă jurați strâmb pe numele Meu și să nu spurcați numele cel sfânt al Dumnezeului vostru" (Lev. 19, 12). Și Domnul a zis în Evanghelia cea de la Matei: „Să nu te juri nicidecum" (Mat. 5, 34); și Proorocul Zaharia zice: „Și jurământul cel mincinos să nu-l iubiți, pentru că toate acestea le-am urât, zice Domnul Atotțiitorul" (Zah. 8, 17).

169. Pescarii mai mult se jură — Cei ce calcă jurămintele se leapădă de Dumnezeu

Unde sunteți acum voi, cei ce pentru orice lucru de nimic ce se întâmplă la meșteșugul vostru jurați strâmb? Și mai cu seamă, unde sunteți voi, pescarilor, care îhtreceți pe toți ceilalți meșteri în jurăminte mincinoase? Voi, care cu o mână țineți peștele la spate, iar cu cealaltă vă faceți cruce și vă jurați în față că n-aveți pește? Voi, cei ce mâncați jurămintele ca pe varză? Voi, care jurați strâmb pe cer, pe pământ și chiar pe Dumnezeu, Făcătorul cerului și al pământului, încât oricine vă aude își astupă urechile și li se ridică părul de frică, precum zice Sirah: „Vorba celui ce mult se jură ridică părul și vrajba lor astupă urechile" (Sir. 27, 14). Voi, care grațiți mii de blesteme asupra capului vostru, cum că n-ați prins nici un solz de pește și aceasta pentru ce? Pentru ca să luați preț mai scump de la cumpărători. Vai de a voastră netemere de Dumnezeu! Vai de fărădelegea voastră! Vai de necredința voastră! Si nu știți, ticăloșilor, căci cu aceasta vă lepădați de Dumnezeu, precum zice Teologul Grigorie: „Jurământul mincinos este lepădare de Dumnezeu". Nu știți că sunteți batjocoritori numelui lui Dumnezeu și străini de credința cea creștinească cu jurămintele pe care le faceți? Căci, precum închinătorii de idoli, cei de odinioară, se jurau strâmb înaintea idolilor, fiindcă știau că sunt fără de suflet și nu puteau să-i pedepsească, așa și voi socotiți pe Dumnezeu fără suflet și neputincios de a vă pedepsi și răsplăti și pentru aceasta vă jurați strâmb pe numele Lui, precum zice Solomon: „Că cei ce curând jură strâmb, cei ce se nădăduiesc în idoli cei fără de suflet când jură strâmb, nu se tem că li se va dovedi nedreptatea" (înț. 1,28). Poate fi altă păgânătate mai mare decât aceasta?

170. Cei ce cumpără ceva de la meseriași se cade a nu-i sili ca să se jure, pentru că deopotrivă cu aceia păcătuiesc

Afară de acestea, mai arătăm aici că și creștinii, vrând să cumpere pește de la pescari sau vreun lucru de la ceilalți meseriași, se cuvine, zic, a crede și ei cuvintele lor și a nu se arăta atât de necrezători, încât să silească pe acești ticăloși să se jure și să calce jurământul, deoarece și ei același păcat și osândă au cu cei ce calcă jurământul, precum hotărăște Hrisostom: „Căci nu numai

cei ce calcă jurământul, dar și cei care îi aduc pe ei în această stare sunt răspunzători acestor crime" (Andr. 14).

Aceasta o zice și Grigorie Teologul în cele două stihuri iambicești:

„Lucru prea rău este a face și a sili la jurământ,

Căci deopotrivă îhtr-amândouă te vei afla vinovat la judecată".

171. Meșterii nu se cade a lucra cu patimă — Și creștinii trebuie să meargă la Biserica de două ori pe zi

VIII. Luați aminte, fraților, să nu aveți atâta patimă și dragoste la meșteșugurile voastre, încât să cinstiți mai mult meșteșugurile decât a merge la Biserica lui Dumnezeu ca să vă rugați. Căci, precum nelucrarea mâinilor este rea, tot așa multa patimă la lucru este rea, fiindcă cea dintâi este lipsire, iar cea de-a doua, covârșire. Căci orice lipsă sau covârșire este rea și de la draci, precum zic Sfinții Părinți. Creștinii au datorie netrecută a merge la biserică dimineața și seara ca să se roage, dar mai ales în duminici și în celelalte sărbători, precum hotărâsc Sfinții Apostoli zicând: „învățând însă, o, episcopule, poruncește și sfătuiește poporul să zăbovească în biserică la utrenie și la vecernie în toate zilele și să nu lipsească de la adunare, ci să vină totdeauna... și mai cu seamă în ziua învierii Domnului, mai cu sârguință să veniți și niciodată să cinstiți mai mult grijile vieții decât Cuvântul lui Dumnezeu" (Așez. Cart. 2, cap. 58).

Însă, meșterii creștini cei de astăzi, îndată ce se luminează de ziuă, nu se duc la biserică ca să se roage după datoria lor, ca prin rugăciune să atragă asupra-și dumnezeiescul ajutor, ci defăimând rugăciunea, foarte de dimineață aleargă la atelierele și la prăvăliile lor, dar mai mult negustorii și cârciumarii se întrec care mai de care ar apuca mai înainte să deschidă magazinul lui, ca să-și arate mărfurile și vinul cel bun pe care-l au, temându-se ca nu cumva să apuce altul mai înainte și să-i ia mușterii. Tot așa și cumpărătorii, temându-se ca nu cumva să apuce altul mai înainte și să-i ia acel lucru care îi trebuie lui, lasă Biserica și aleargă la prăvălii, lucru nepotrivit și necuviincios și străin de creștini, care a făcut pe Sfântul Grigorie de Nisa să se întristeze fără măsură și mâhnindu-se să zică: „S-a trecut cu vederea în viață și s-a uitat de cei mai mulți sfințita aceasta și îndumnezeita lucrare, rugăciunea... De dimineață, cârciumarul se îndeletnicește la comerțul lui silindu-se a-si arăta vinul său mai înainte de cei de același comerț, pricinuindu-se cu cumpărătorii cum ar putea apuca mai înainte de ceilalți să vândă pe al său. De asemenea și cumpărătorul având în minte trebuința să nu-i apuce altul înainte aleargă, nu la biserică, ci la târg... așa și meșterul, așa, cel ce se îndeletnicește la cuvânt, așa și cel ce se judecă și cel ce se întâmplă să judece, la aceste trecătoare fiecare e plecat cu totul și cu sârguință, părăsind lucrarea rugăciunii" (Cuv. 1 la Tatăl nostru).

Si iarăși, creștinii, aflându-se la meșteșugul lor și toată ziua lucrând, nu încetează puțin mai înainte de apusul soarelui, ca să se ducă la biserică și rugându-se să mulțumească lui Dumnezeu că le-a ajutat a trece lungimea zilei, ci socotind rugăciunea ca pe un lucru nefolositor, lucrează până ce întunecă, împătimitându-se cu totul și nădăjduind nu în Dumnezeu, ci în meșteșug și în mâinile lor; precum zice cel de mai sus dumnezeiesc Grigorie: „Căci, cel ce întrebuițează meșteșugul socotește că dumnezeiescul ajutor e oarecare lucru nefolositor și deșert la treburile sale și așa, părăsind rugăciunea, își pune toată nădejdea în mâinile lui, uitând pe Dătătorul mâinilor" (tot acolo). O, ce mare înșelăciune și nepricepere!

Meseriașilor creștini, ce este această silință și patimă ce aveți la meseriile voastre? De ce vă pierdeți toată vremea vieții voastre numai la grija stricăciosului trup și la cele trecătoare, iar de

sufletul cel nemuritor și pentru cele viitoare nu faceți purtare de grijă nici măcar puțină vreme? Nu știți că celor necredincioși este a-și cheltui toată viața lor la grija celor trupești și pământești, și nu creștinilor? Că așa zice Iov: „Toată viața celui necredincios în grijă este” (Iov, 15, 20); pe care tâlcuind-o înțeleptul Nil, zice: „Căci cu adevărat este lucru prea necuviincios a-și petrece cineva toată viața la grija celor trupești și pentru cele viitoare să nu arate nici o sânguință; și de trup, deși n-ar trebui atâta mare grijă, își cheltuiește toată vremea, iar pentru suflet ca să sporească și care îi trebuie atâta vreme, încât n-ajunge toată viața spre a-i face desăvârșit, nu cheltuiește nici cât de puțină vreme” (Cuv. aschit). Ce este atâta răceală și încropeală ce aveți la dumnezeiasca rugăciune?

Și deci una din două, dacă nădăjduiți că prin silința voastră vă puteți chivernisi viața și întâmpinați trebuințele casei fără ajutorul lui Dumnezeu, sunteți cu totul nesimțitori și înșelați; și ce zic, ba încă sunteți urgisiți și blestemați, precum strigă Proorocul Ieremia: „Blestemat este omul care are nădejde spre om și va rezema de dânsul trupul brațului său, și de la Domnul se va depărta inima lui” (Ier. 17, 5). Și pentru că sunteți oameni și nădăjduind în voi înșivă, deci alergând vă socotiți că sunteți și blestemați după proorocul, fiindcă nădăjduiți în om. Iar dacă credeți că fără de ajutorul lui Dumnezeu nu poate face omul nimic, ci este deșartă orice silință și patimă omenească, precum a zis Domnul: „Fără de Mine nu puteți face nimic” (Ioan, 15, 5), pentru ce nu vă grijiți și nu vă siliți a lua acest dumnezeiesc ajutor dimineața și seara? Nu știți că dacă apucă și povățuiește mai înainte rugăciunea la începutul și la sfârșitul zilei, toate lucrurile din ziua aceea și toate meșteșugurile voastre urmează toate cu lesnire, cu prisosință și cu folos? Așa adeverează dumnezeiescul Hrisostom: „Ori de îndrăgește cineva fecioria, ori se silește a cinsti curăția nunții, sau se silește a înfrâna mânia și a vieții cu blândețe, ori a se curați de zavistie, ori face altceva cuviincios creștinului și merge înainte rugăciunea și netezește bine calea vieții, acesta va înlesni și potrive mai degrabă drumul bunei cinstiri” (Cuv. pentru rugăciune).

172. Creștinii pe meșteșuguri se cade a le avea ca de prisos, iar rugăciunea ca lucru — Dacă Biserica este departe, ce trebuie să facă meșterii creștini

Dacă cineva din meșterii creștini pricinuind ar zice că nu poate merge la biserică dimineața și seara ca să se roage, pentru că trebuie să se ducă să lucreze meșteșugul lui, să audă cum Sfinții Apostoli îi taie această pricinuire și-i zic: Că, creștinii meșteri se cade a avea meseriile și lucrul mâinilor lor ca de prisos și nu ca lucru, ci numai spre a-și scoate hrana cea de toate zilele dintru ele, iar rugăciunea și cinstirea de Dumnezeu se cade a le avea chiar ca lucru și meserie: „Dacă cineva pe lucrul lui punându-l ca pricină, puțin se va griji de rugăciune, pricinuind motive întru păcate, cunoască unul ca acesta că meșteșugurile creștinilor sunt ca unele de prisos, iar chiar lucrul lor este cinstirea de Dumnezeu. Deci, meșteșugul vostru ca un lucru trecător faceți-l, spre hrana voastră, iar lucru și nevoință, cinstirea de Dumnezeu, precum și Domnul zice: «Lucrați nu hrana cea pieritoare, ci ceea ce rămâne în viața cea veșnică». Și iarăși: «Acesta este lucrul lui Dumnezeu, a crede în Cela ce 1-a trimis pe Acela»” (Așez. cart. 2, cap. 60). Să audă însă și pe dumnezeiescul Hrisostom care zice că meșteșugurile s-au făcut de Dumnezeu, ca să-și chivernisească oamenii viața lor, și nu ca să-i oprească de la cele duhovnicești și de la mântuire: „A făcut Dumnezeu meșteșugurile, ca să stea și să se chivernisească viața, nu ca să ne depărtăm pe noi de la cele duhovnicești, nu ca să ne pironim la meșteșugurile cele groase, ci la cele trebuincioase, ca să ne slujim unul pe altul, și nu ca să ne viclenim unul pe altul” (Cuv. 10 la cea către Filipeni). Iar dacă în vreo cetate va fi biserica prea departe și nu pot meșterii creștini să se

ducă dimineața și seara, cel puțin să aibă un ceas sau o jumătate de ceas hotărât dimineața, ca stând înaintea sfintelor icoane ce le au în casa lor, să zică această scurtă rugăciune: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, până la trei sute de ori și să facă și douăzeci și cinci de metanii până la pământ, sau dacă pot și mai multe, și așa să se închine sfintelor icoane și apoi să se ducă la ateliere și la meșteșugul lor. Tot așa să facă și seara când încetează lucrul și se duc la casele lor.

173. Meșterii nu trebuie să lucreze ca să se îmbogățească, ci numai pentru trebuința vieții lor — Că cel ce nădăjduiește în meșteșugul său este necurat

Păziți-vă deci, fraților, de patimă la lucrul mâinilor și la meșteșugul vostru, cu scop de a vă îmbogăți. Căci, cei ce caută să se îmbogățească cad în multe ispite și pofte înfricoșate; precum zice Apostolul: „Iar cei ce vor să se îmbogățească cad în ispite, în curse și în pofte multe fără de socoteală și vătămătoare, care cufundă pe oameni în pieire și în pierzare” (I Tim. 6,8); ci să lucrați atât numai cât să scoateți hrana vieții și îmbrăcămintea voastră și a copiilor și ca să aveți cu ce ajuta după putere și pe săraci și numai cu cele de trebuință să rămâneți mulțumiți, precum și aceasta o poruncește dumnezeiescul Pavel, zicând: „Având hrană și îmbrăcămintă, cu acestea să ne îndestulăm” (acolo). Precum și dreptul acela Iacov, acestea a rugat pe Dumnezeu să-i dea, pentru aceea și zicea: „Și s-a făgăduit Iacov făgăduință cu rugăciune zicând: de va fi Domnul Dumnezeu cu mine... și-mi va da pâine să mănânc și haină să mă îmbrac” (Fac. 28, 20). Tot așa și Solomon, pentru acestea rugându-se, zicea: „Bogăție și sărăcie nu-mi da; ci dăruiește-mi cele de lipsă și cele de ajuns” (Pilde 30, 9).

Feriți-vă bine a nu nădăjdui în meșteșugul care lucrați, nici să vă dați cu totul la grija meșteșugurilor și la lucrurile cele simțite ale acestei lumi; căci vă faceți grețoși și necurați înaintea lui Dumnezeu, după înțeleptul Nil. Că Sfântul acesta tâlcuind cuvintele pe care le zice Dumnezeu despre dobitoacele cele necurate, adică: „Tot ce umblă pe mâini dintre fiare... și tot ce umblă neconținut în patru picioare și toate vietățile cu multe picioare ce se târăsc pe pământ... spurcăciune este vouă” (Lev. 11, 27-42). Acestea, zic, tâlcuindu-le în pilde, zice: că acela care umblă pe mâini este cel ce are nădejdea în lucrul mâinilor și la meșteșugul lui. Iar cel ce umblă cu patru este cel care are mintea ațintită la lucrurile cele simțite; și cel care are picioare multe este cel ce se stăpânește de toate părțile, de cele trupești și le îmbrățișează (Cuv. pustnicesc).

Defăima însă și Sirah pe meseriași, pentru că își încredințează economia în puterea mâinilor lor. „Toți aceștia întru mâinile lor nădăjduiesc și fiecare întru meșteșugul său este înțeleghător” (Sir. 38, 41).

174. Cât de rău este a-și săruta meseriașii mâinile lor

Dar unde sunt acum acei meșteri fără minte, care cu totul nădăjduiesc în mâinile lor, care de multe ori punându-și mâinile la gură le sărută și, laudându-se, zic către ceilalți: — să fie sănătoase aceste mâini care mă hrănesc și mă economisesc. O, spurcații! O, nebunii! Ei cu acestea pe care le fac arată că nu slujesc, nici se închină lui Dumnezeu, ci se închină și slujesc lor înșiși și mâinilor lor; și nu sunt slujitori lui Dumnezeu și lui Hristos, ci slujitori omului și închinători mâinilor. O, păgânătate și păcat prea mare! Pentru aceasta și Iov se blestema pe sine, deși niciodată n-a îndrăznit a face un lucru ca acesta: „Si de am pus mâna mea pe gura mea, ca să

o sărut. Si aceasta să mi se socotească cea mai mare fărădelege, că am mințit înaintea Domnului Celui înalt" (Iov, 31,27).

Pentru aceea vă rog foarte mult, fraților, pentru dragostea lui Dumnezeu, păziți-vă să nu mai faceți niciodată un lucru ca acesta care este fărădelege și păgânesc; ci să lucrați meșteșugul mâinilor voastre, iar nădejdea să o aveți cu totul în Dumnezeu, că El este Cel care vă dă nu numai mâinile și puterea de a lucra, ci și hrana vieții și îmbrăcămintea voastră. „Ochii tuturor, zice, spre tine nădăjduiesc și Tu le dai hrană în bună vreme" (Ps. 144, 16); și iarăși: „Aruncă-ți spre Domnul grija ta și El te va hrăni" (Ps. 54, 23); că fără voia lui Dumnezeu, nu puteți să vă economisiți, și tot lucrul mâinilor, osteneala și meșteșugurile sunt deșarte și nefolositoare. „Deci dar, nu este nici a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă; ci a lui Dumnezeu, Celui ce miruiește" (Rom. 9, 16). Și Grigorie Teologul zice: „Dăruind Dumnezeu, n-are nici o putere pizma. Și nedăruind Dumnezeu, nimic nu poate osteneala" (în cele cu două stihuri).

175. Meșterii nu se cade să se mândrească

IX. Luați aminte, fraților, să nu vă mândriți că sunteți meșteri iscușiți și învățați, pentru că satana are obicei să lupte cu mândria pe toți cei ce lucrează meșteșuguri și întrec pe cei de un meșteșug cu ei în procopseală și în iscusință și aceasta în două feluri: a) pe cât le este meșteșugul mai cinstit și mai subțire și b) cu cât sunt mai înaintați în meșteșugul pe care îl lucrează, pe atât mai mult li se dă luptă cu patima mândriei. Pentru aceea este a vedea cineva mulți din dascălii cei cuvântători și învățați, din cântăreți și doctori, din zugravi și buni scriitori, din zidari și meșteri subțiri, mulți din neguțători și din croitori, mulți din ceasornicari și argintari, să ridice capul și grumazul în sus ca păunul, să calce în vârful degetelor, să cugete înalt pentru sine, să zică cuvinte îngâmfmătoare și lăudăroase pentru iscusința lor, să umble pufăind prin târg, să privească la ceilalți ca din vârful Olimpului și al Atonului — după pildă — și să-i socotească pe toți ca pe niște animale și de nimic.

176. Orice ar avea cineva sunt daruri ale lui Dumnezeu și pentru aceasta, nu se cade a se mândri cu ele

Ticăloși meseriași și cărturari, cu ce vă mândriți? Cu înțelepciunea și iscusința minții voastre? Și aceasta este dăruire a lui Dumnezeu, precum zice Sirah: „Toată înțelepciunea este de la Domnul" (Sir. 1,1). Cu puterea trupului și a mâinilor voastre? Și aceasta este dăruire dată de Dumnezeu, care nu numai că este Domn al puterilor, precum este scris: „Acestea zice Domnul puterilor" (Ier. 6, 6); dar însuși El este care dă celor tari putere, pentru aceasta Proorocul David slăvea pe Dumnezeu și zicea: „Bine ești cuvântat Doamne, Dumnezeul lui Israel, Tatăl nostru cel din veac și până în veac. Ție, Doamne, mărirea și puterea și lauda și biruința și tăria" (I Paralip. 29, 10). Cu ce vă mândriți? Cu meșteșugul și cu învățătura voastră? Dar și pe aceasta asemenea v-a dăruit-o Dumnezeu, care nu numai că este singurul Meșter, Cel ce a zidit cerul și pământul și toată lumea cu înțelepciunea Sa cea atotfăcătoare, precum este scris: „Al cărei meșter și lucrător este Dumnezeu" (Evr. 11,10); și: „M-a învățat înțelepciunea, meștera tuturor" (înț. 7, 20), dar El însuși este și Cel ce dă bărbaților știința și învățătura feluritelor meșteșuguri și învățături, precum zice David: „Cel ce învață pe om minte" (Ps. 39, 10); și Solomon, fiul lui: „Că în mâna Lui suntem... și toată înțelepciunea și știința lucrurilor" (Inț. 7, 16), precum a dat această înțelepciune lui Veseleil, constructorul acelei minunate și prea înțelepte faceri a cortului, pe care toți înțelepții

lumii cei de acum și toți meșterii, nu numai că nu pot a-i face, dar nici să-l îhchipuiască cu mintea întocmai cum era, precum spune dumnezeiasca Scriptură: „Iată, am chemat anume pe Veseleil și l-am umplut de Duhul cel dumnezeiesc al înțelepciunii și al înțelegerii și al științei, întru tot lucrul să cugete și să fie mai mare peste meșteri" (Ieș. 31,2). Nu numai bărbaților, așadar, a dat El priceperea meșteșugurilor, ci și femeilor, tot El este Cel care le dă meșteșugul țesăturilor și al feluritelor cusături, precum însuși spune la Iov: „Cine a dat femeilor învățătura țesăturii? Sau știința alesăturii?" (Iov 38, 36).

Și ca să zic în scurt, ce lucruri aveți, neînțelegătorilor meșteri, pe care nu le-ați luat de la Dumnezeu? Iar deși le-ați luat, ce vă mândriți și vă lăudați ca și cum nu le-ați fi luat? „Și ce ai care n-ai luat?" Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cum n-ai fi luat? (I Cor. 4, 7). Oare poate tăia cândva securea singură, fără de cel ce o ține? Poate să taie ferăstrăul, fără de cel ce-l poartă? Cu adevărat, nu. Așa și voi, nici un meșteșug sau înțelepciune nu puteți învăța fără puterea și ajutorul lui Dumnezeu care vă întrebuințează ca pe niște organe. Pentru aceea, după cum securea și ferăstrăul nu pot să se mândrească că ele singure taie sau ferestruiesc, așa nici voi nu puteți a vă mândri, „au mări-se-va securea fără de cel ce taie cu ea? Au înălța-se-va ferăstrăul fără de cel ce-l trage pe el?" (Is. 10, 15). Iar de vă mândriți că sunteți mai presus decât cei de un meșteșug cu voi și aceasta se cădea a vă face ca să vă smeriți mai mult lui Dumnezeu, fiindcă și mai multă datorie aveți către El. „Căci tot căruia s-a dat mult, mult se va cere de la el" (Luca 12, 48).

De o mare însemnătate este și aceasta, că dacă voi vă făliți întru înțelepciunea și mintea voastră, multe însă din dobitoace sunt mai înțelepte și mai pricepute decât voi, atât dintre cele zburătoare, cât și din cele de pe uscat și din apă „amfibie" (adică viețuitoare și în apă, și pe uscat), căci acestea, fără să învețe astronomia și fără a se îndeletnici la mersul stelelor, din fire și de la sine au presimțirea celor viitoare și cunosc mai înainte de la sine mișcarea timpurilor și a vânturilor, schimbările văzduhului, ploile și vânturile și prefacerile de pe mări, pe care voi, cu toate astfonomiile voastre și observările luminilor și ale stelelor, nu puteți atât de cu încredințare să le cunoașteți mai înainte.

Și dacă iarăși vă lăudați că sunteți prevăzători și prea iscușiți întru a vă păzi viața și a aduna hrana voastră, însă furnicile, cele mai defăimate vietăți, sunt mai prevăzătoare și mai iscusite decât voi, atât întru a-și aduna hrana lor, cât și întru a-și păzi viața. Dacă vă mândriți că aveți mâini iscusite, picioarele păianjenului însă și ale albinei — defăimatele jivine — sunt mai îndemânaticе, fiindcă păianjenul are atâta ușurință în picioare, încât țese cu ele o pânză așa de subțire și deasă și mult meșteșugită, pe care nu o pot țese nici cei mai vestiți țesători de pânzeturi din India. Si albina iarăși, cu cele șase încheieturi ale picioarelor ei, întocmește țevușoarele cele în șase colțuri ale fagurilor, într-un loc făcând colțuri, iar într-altul drept și cu atâta iubire de meșteșug întărite și frumoase, încât toți meșterii din lume, cu toată iscusința lor, nu pot să le lucreze.

Si în sfârșit, dacă vă lăudați că sunteți meseriași desăvârșiți și iscușiți, dar multe din dobitoace sunt mai buni meșteri decât voi și vrednice de mai multă laudă, fiindcă voi vă duceți la meșteri de învățați meșteșugul, unul învățând cinci ani, altul zece și altul mai mult. Si fără a învăța de la altul și a vă iscusi, nimic nu știți; iar dobitoacele, fără a merge la vreun meșter ca să învețe și să se deprindă, îndată ce se nasc, știu din fire atâtea și atâtea meșteșuguri. Spre pildă: păianjenul, îndată ce se naște, știe cum să împletească pânza lui. De asemenea și rândunica, fără să învețe, știe a-și face cuibul său. Tot așa și ariciul, fără să învețe de undeva, știe să-și facă casa sa cea cu două uși și pe rând, toate celelalte dobitoace și vietăți, neînvățându-se, știu să alcătuiască acelea care privesc la așezarea vieții și a fiilor lor. Și mai vrednic de mirare este că toți meșterii au învățat meșteșugurile de la fire și de la dobitoacele pe care le întrebuințează, iar nu dobitoacele de la oameni.

177. Cât este de rea mândria

Încetați, așadar, de la astfel de dobitocească și deșartă mândrie, fiindcă mândria este începutul și rădăcina tuturor păcatelor după Sirah: „începutul păcatului este trufia” (Sir. 10, 13). Pentru că mândria este urâtă nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și înaintea oamenilor, după același: „Urâtă este înaintea Domnului și înaintea oamenilor” (acolo, 7). Încetați de a vă mai mândri că sunteți meșteri procopsiți și învățați, nu numai cu lucrul și cu chipul, dar nici cu mișcarea și cu cuvintele voastre, ascultând sfatul ce vi-l face însuși acest Sirah, zicând: „Și să nu greșești cu cuvânt trufaș” (32, 13). Ce zic? Luați aminte și să nu vă mândriți nici cu mintea, nici cu gândul vostru, auzind pe Solomon ce zice: „Necurat este înaintea lui Dumnezeu tot cel cu inima înaltă” (Pild. 16, 6), ca să nu vă pedepsească Dumnezeu ca pe niște trufași și ochii voștri să-i orbească, să nu vedeți a lucra, „căci ochii mândrilor, zice, vei smeri” (Ps. 17, 30); iar mâinile ciuntindu-le să le zdrobească, ca să nu puteți să mai lucrați „și brațul mândrilor l-ai sfărâmat” (Iov 38, 15); și numele cel vestit pe care l-ați luat pentru iscusința voastră se va stinge și se va pierde, precum este scris: „Și pe cel mândru, stinge-l” (Iov 40, 7) și se va necinsti în fața oamenilor, „căci hulă, zice, este celor mândri” (Ps. 122, 4). Ce zic? Nu vă mândriți, ca nu cumva femeia și copiii voștri dimpreună cu casa să se pustiască și să piară, precum este scris: „Casa celui trufaș se va pustii” (Sir. 21, 5).

178. Că lui Dumnezeu se cade a-i da toată slava

Deci, toată slava se cade a o da lui Dumnezeu, Celui ce v-a dăruit firea, mintea și toate celelalte organe îndemânatică ca să vă deprindeți la meșteșug și să procopsiți întru învățătura cărții. Fiindcă Dumnezeu, negreșit, toate le dăruiește oamenilor, iar slava mai întâi o voiește El pentru Sine, „slava Mea altuia nu o voi da” (îs. 42, 8). Și cu tot dreptul, deoarece Dumnezeu este pricinuitoarea tuturor bunătăților, al îngerilor și al oamenilor, pentru aceasta voiește a fi slăvit de către toți; de aceea în foarte multe locuri ale Scripturilor, „Dumnezeul slavei se numește” (Fapt. 7,2).

Am zis mai înainte însă că Dumnezeu voiește slava pentru Sine, deoarece, dacă voi dați slava lui Dumnezeu, fiindcă El v-a făcut meseriași și dascăli procopsiți, slava aceasta pe care o dați se întoarce de la Dumnezeu și cu urmare se dă și vouă cu mult mai mult decât slava ce voi ați a o lua, dacă ați fi ținut-o pentru voi înșivă și n-ați fi dat-o lui Dumnezeu și aceasta este făgăduința pe care s-a făgăduit Dumnezeu a o face lui Samuil: „Că numai pe cei ce Mă vor mări pe Mine, îi voi mări” (I împ. 2, 31). Strigați deci cu David: „Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău dă slavă” (Ps. 113, 9); și cu înțeleptul Zorobabel: „De la Tine este înțelepciunea și a Ta este slava, și eu sunt robul Tău” (Ezdr. 4, 59).

179. Meseriașii nu se cade a se pizmui unul pe altul

X. Și cea din urmă, luați aminte, fraților, să nu pizmuiți pe cei de același meșteșug cu voi, fiindcă asemănarea atât a firii, cât și a meseriei și a oricărui lucru, firește unește la un loc pe cei ce au această asemănare și-i face a se iubi și a se bucura între ei, unul cu altul, de bunătățile și procopseala lor; pentru aceasta și Sirah zice: „Tot dobitocul iubește pe cel asemenea lui și tot omul pe aproapele său. Tot trupul se însoțește cu cel de felul său și omul cu cel asemenea lui se

va însoți" (Sirah 13, 18); și iarăși: „Păsările la cele asemenea lor poposesc" (Sirah 27, 9). Inșă și pretenția de obște a tuturor filozofilor este: „Asemănare, prietenie"³⁰.

Dar cu toate că asemănarea este pricina dragostei și a iubirii, totuși, pizmuitorul și urătorul de bine diavol întoarce lucrurile pe dos și nu încetează făcând această asemănare pricină de urăciune, de zavistie și despărțire; îndemnând să pizmuiească plugarul pe plugar, croitorul pe croitor, olarul pe olar, sculptorul pe sculptor, cântărețul pe cântăreț, învățătorul pe învățător, pictorul pe pictor și, prin urmare, toți cei de aceeași meserie să pizmuiească pe cei de aceeași meserie, precum a zis și făcătorul de cântări Isiodos:

„Olarul pe olar pizmuiește și meșterul pe meșter.

Săracul săracului zavistuieste și cântărețul cântărețului".

Iar zavistia aceasta obișnuiește a urma între cei de un meșteșug, dintre care unii sunt neiscușiți și netrebniți, iar alții mai pricepuți și mai buni; pentru aceea, meseriașii cei neiscușiți totdeauna zavistuiesc pe cei mai procopsiți și mai buni decât ei și, prin urmare, se întristează din inimă pentru sporul acelora și-i prihănesc cu cuvinte și în tot felul le stau împotrivă, ponegrindu-le slava și cinstea lor³¹. Pentru aceasta, pizma se hotărăște de Marele Vasile că este: „întristare de sporul aproapelui" (Cuv. pentru pizmă).

³⁰ Fiindcă verbul grecesc *vaskaino*, adică: zavistuiesc, pizmuiesc, la fire, la față, la minte și la noroc și fiind născuți în aceeași zi și în aceeași climă, îndată pentru această potrivire a lor, la prima întâlnire ce au avut-o, atât de strâns s-au împrietenit, încât au viețuit împreună, împreună s-au îmbolnăvit și au și murit împreună și ca un singur suflet în două trupuri au intrat și au ieșit Așa Tise'u și Piritis, pentru asemănarea și răsplătirea în schimb cu ajutor ce au avut în vitejiile cele ostășești, erau atât de prieteni de aproape, încât cine avea vrăjmaș pe unul, avea doi vrăjmași sau, mai bine a zice, avea un vrăjmaș cu două capete și cu patru mâini. Așa, Damon și Pythia, pentru aceleași învățături ce învățaseră în aceeași școală a lui Pitagora, atât erau de uniți într-un cuget, încât sporea unul cu învățătura celuilalt. Așa, Pelopida și Epaminonda, acei doi Tabei de bun neam, pentru asemănarea obiceiurilor lor ce aveau, au stătut în legătură nedespărțită și luptau amândoi pentru apărarea patriei Tiveilor, cea tiranizată de spartiați, și se bucura unul de biruința celuilalt Pentru că unde este asemănare și dragoste, nu sunt pizme și vrajbe; și unde nu este pizmă, fapta bună a celuilalt este dulce ca și a lui. Așa mult laudatul zugrav Protogen și Apeles au fost foarte uniți pentru asemănarea meșteșugului picturii. Așa, Epicur și Mitrodor au fost nedespărțiți prieteni pentru filozofie. Așa, Orest și Pilat, prea vestita acea pereche a prieteniei, pentru asemănarea obiceiurilor, atât de strâns erau uniți din inimă, încât, când căuta tiranul să omoare pe unul, celălalt răspundea că el este cel căutat și așa unul în locul celuilalt cu osârdie se da la moarte.

Deci, nu numai asemănarea meșteșugurilor celor bune unește pe oameni, dar și a celor rele. Așa, Arava și Numenie, pentru asemănarea furtișagului, erau desăvârșiți prieteni. Si Simon și Nicon, pentru asemănarea călcării de jurământ, erau uniți unul cu altul. Și în scurt a zice, asemănarea chiar firește de cele mai multe ori este pricină a unirii și a prieteniei. Până când și filozoful Aristotel a zis pentru aceasta pilda cea de obște întrebuințată de Omir: „Pururea pe cel asemenea îl aduce Dumnezeu la cel asemenea". Și Platon obișnuia a zice o altă pildă asemenea, luată de la Noul Catone: „Cu lesnire/cel asemenea se unește cu cel asemenea lui." Dar ce aduc eu pildele oamenilor cuvântători și de același meșteșug? Asemănarea este atât de îndemânatică și lucrătoare spre a uni, încât nu numai pe cele de un fel dobitoace necuvântătoare le unește între ele (precum mai ales este unirea albinelor în viețuire, a furnicilor în economie, a celor cu patru picioare și zburătoarelor în creșterea pulilor, în mergerea la vânătoare, în lupta asupra vrăjmașilor lor și în a se bucura între ele cu iubite jocuri, strigând una pe alta cu grai și arătând una către alta dragostea lor); dar și aceste nesimțitoare saduri și neînsuflețite pietre și metale se unesc și se împreună între ele. Si vezi cum finicul când este sădit aproape de alt finic, se bucură întorcându-și frunzele lui către celălalt și prin unirea rădăcinilor pe ascuns îmbrățișându-se amândoi, nasc roduri prea dulci; și de se va tăia unul, celălalt se vestejește, se gălbenește și se usucă. Și vezi cum piatra magnetică cu grăbire răpește pe iubitul său fier și cum fierul văzând magnetul de departe, se bucură și fără să aibă aripi, zboară în aer și fără mâini îmbrățișează pe acela. Rezultatul care se dă, după fizicieni, la asemănarea cea firească este acela pe care-l au lucrurile și atracția magnetului și a fierului. Și precum asemănarea este pricină prieteniei și unirii, așa și neasemănarea este vrajba și despărțire. Astfel, călduroasa și făcătoarea de bucurie vie se îngreșează de posomorâta răceală ce o are varza sălbatică. Și dacă aceasta va răsări aproape de ea, via își întoarce foile și rădăcinile înapoi și de nu se va dezrădăcina varza, ea se vestejește. Așa, fierul se întoarce dinspre cealaltă piatră magnetică numită Teamidi pentru neasemănarea firii lor. Așa, lupul și mielul, vulturul și porumbul, nu numai când sunt vii au vrăjmașie neîmpăcată, dar și după moarte, precum zic zoologii. Căci, dacă se vor face din mațele mielului și ale lupului coarde la vioară, cea vioară nu poate să scoată glas potrivit și iarăși, penele vulturului strică penele dinavotului porumb când ar fi la un loc.

³¹ Pricina pentru care zavistnicii prihănesc pe cei mai procopsiți decât dânșii este că nu pot să ajungă în măsura acelora și neputând, se silesc în tot chipul să o defaimă. Așa citim în istorii că Dake pizmuind bărbăția lui Tiurnu o prihănea. Așa Hodron, pizmuind Iliada lui Omer, a scris contra ei „Omiromastiga" (Biciul lui Omer). Așa Mind, zavistuiind Eneida lui Virgilius, a scris la fel „Eneidomastiga". De asemenea și Porkie Letru, pizmuind neasemănata bunăgrăire a lui Cicero, a scris la fel „Ciceromastiga". Într-adevăr, au fost biciuitori acești vrednici d-e biciuit Tot așa și Cezar, pizmuind numele cel bun al lui Caton, fiindcă a fost înălțat de Cicero, a scris de asemenea, „Anticatona". Pentru aceasta, zavistnicii se aseamănă cu jivinele care fiindcă n-au putere, au numai acul, precum sunt viespile. De aceea, prin înscrisul răucuvântătorului poet Arhilohu, au săpat viespile pe mormântul lui. Ei se mai aseamănă și cu un animal numit Vonason (bou sălbatic) care,

Căci, pizmuitorii se întristează totdeauna, precum a zis un înțelept, nu numai de nenorocirile lor, dar și de fericirea altora. Pentru aceea, Publicie Șirul când vedea întristat pe Nutie — om zavistnic — zicea: „Ori vreun rău s-a întâmplat lui Nutie, ori la altcineva vreun bine”.

180. Cât de rea este zavistia

Luați aminte, frații mei, și păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu de această de trei ori blestemată patimă: a) pentru că zavistia este naștere a diavolului și mai rea decât toate răutățile, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Ce poate fi mai cumplit decât patima aceasta? Nu va greși cineva de o va zice că ea este naștere a diavolului” (Omil. 24, la II Cor.); căci precum îi urmează bunului Dumnezeu nepizma, așa urmează diavolului pizma, după Marele Vasile (Cuv. pentru zavistie). Pentru aceea, diavolul numai din pizma lui și nu pentru alt păcat a omorât pe Adam, după Hrisostom: „Pe Adam l-a omorât, fără să fi avut a-i prihăni în vreun păcat, ci numai din zavistia lui” (Omil. 54 la Ioan).

Pentru aceasta a zis Solomon: „Prin pizma diavolului, moartea a intrat în lume” (înț. 2, 24); b) pentru că pizma este rădăcina uciderii și rodul pizmei este uciderea; fiindcă și pe Cain, tot zavistia l-a împins să ucidă pe Abel și pe Isac să cugete uciderea lui Iacob și pe frații lui Iosif să cugete uciderea lui Iosif, precum zice Hrisostom: „Căci, rădăcina uciderii este pizma” (Cuv. 54 la Fac.). Și iarăși: „Pizma este maica uciderii. „Așa Cain a ucis pe fratele său, așa Isac pe Iacob, așa pe Iosif, frații lui, așa pe toți oamenii, diavolul” (Omil. 37, la Ioan); c) pentru că pizma este o răutate care n-are iertare; fiindcă curvarul pune pe poftă pricină patimii lui, furul, pe sărăcie și ucigașul, pe mânie; iar zavistnicul n-are altă pricină a zavistiei sale, fără numai răutatea lui prea multă; așa zice Ioan cel cu limba aurită: „Pentru aceasta de toată iertăciunea este lipsit păcatul acesta. Că curvarul are a zice pe poftă, furul pe sărăcie și ucigătorul de oameni, pe mânie, pricini adică reci și nebunești; însă pot să le zică. Dar tu ce pricină vei zice, spune-mi? Nici una, nicidecum, fără numai o mare răutate” (Omil. 37 la Ioan).

181. Diavolul întrebuițează ca pe niște organe ochii zavistnicilor

Și d) pentru că zavistia face pe oamenii cei zavistnici mai răi decât orice șarpe veninat, fiindcă șerpii întâi rănesc pe om și apoi prin rană îl otrăvesc, iar pizmuitorii și numai cu ochii și cu cuvântul lor otrăvesc pe cele bune; nu că scot otravă din ochi și din cuvintele lor — departe de una ca aceasta — pentru că acestea sunt minciuni și deșertăciuni băbești, ci prin buna voință a inimii lor cea pizmuitoare și urătoare de bine și ochii, și cuvintele pizmașilor le unelțește zavistnicul și urătorul de bine diavol organe ale sale și astfel și copaci frumoși usucă, și dobitoace frumoase omoară, iar de multe ori și oameni ucide. Și în scurt a zice, toate lucrurile cele bune le pierde și le netrebnicește și aceasta o dovedește Moise zicând: „Cel gingaș întru tine și cel fraged foarte se va uita rău cu ochiul său asupra fratelui său și asupra femeii celei din sânul său" (A doua Leg. 28, 54); și Solomon: „Că râvna răutății întunecă cele bune" (înț. 4, 12), precum mulți aceste spuse, într-acest fel o iau; zice însă și Sirah: „Rău este cel ce pizmuiește cu ochiul" (Sir. 14, 8)³². Mărturisește și Marele Vasile zicând: „Iar acum se bănuiesc cei ce bolesc cu zavistia, că sunt mai pierzători și mai stricători și decât înseși jivinele cele otrăvitoare. Pentru că acelea slobod otrava prin mușcare și partea cea mușcată se mănâncă câte puțin de putreziciune. Iar pe zavistnici îi socotesc unii că aruncă vătămarea numai prin ochi... ca și cum ar ieși o curgere stricătoare și pierzătoare din ochii cei zavistnici și strică și prăpădește. Că eu pe cuvântul acesta îl lepăd ca o vorbă a poporului și vârâtă de mătuși în adunarea muierilor. Iar aceia zic că urătorii de bine dracii, când vor afla voințe potrivite lor, în tot chipul pe ele le întrebuițează la a lor voie, cât și pe ochii zavistnicilor îi întrebuițează la slujba voii lor" (Cuv. pentru zavistie). Dovedește și istoria ce am găsit-o la Sinaxar în viața Sfântului Ioan Postnicul, în 2 septembrie; deoarece citim acolo că Sfântul Ioan era epistat (administrator) al averilor bisericești și împărțitor, odată împărțind milostenie la săraci, avea o pungă care nu se deșerta. Unul însă din cei ce erau cu el, văzând această minune, cu zavistie și din voie urătoare de bine a inimii lui a strigat: Doamne miluiește, când are să se deșerte această pungă?! îndată, punga a rămas deșertă. Iar Sfântul, văzându-l pe el cu ochi sălbatici, Dumnezeu să te ierte, i-a zis, că de nu ziceai acel cuvânt zavistnic, avea să țină multă vreme punga plină.

182. Nici o pricină binecuvântată n-au zavistnicii ca să zavistuiască

Deci, unde sunt acum acei meșteri care pizmuiesc pe cei de același meșteșug și mai procopsiți decât ei, prin cuvinte și cu felurite chipuri se silesc a-i cleveti și a le ponegri procopseala și numele cel bun al lor? Nerușinaților și zavistnicilor, pentru ce vă mâhniți de înaintarea și binele fraților voștri, că pentru aceasta mai ales se cădea să vă bucurați; fiindcă, firește, omul se bucură de cele bune, iar de cele rele se întristează. „Căci pentru care pricină te mâhnești, omule, zice Hrisostom, de bunățile aproapelui? Trebuie să fim mâhniți mai ales de răutățile noastre de care pătimim, și nu de slavele și îndestularea altora" (Omil. 37 la Ioan). Pentru ce zavistuiți? Pentru că cei de o meserie cu voi sunt îndestulați și se slăvesc, iar voi sunteți defăimați și necinstiți? De ce pizmuți pe aceia, că au mulți mușterii și vând cu lesnire mărfurile lor și câștigă și se fac bogăți, iar voi sunteți lipsiți și nu puteți să vă îmbogățiți? Urmați și voi osteneților acelora ca să vă slăviți. Siliți-vă și voi de învățați ca să vă îmbogățiți, cine vă pizmuiește? Iar dacă nu puteți să

³² Fiindcă verbul grecesc *vaskaino*, adică: zavistuiesc, pizmuiesc, se zice și deochi; pentru aceea, cel ce pizmuiește cu ochiul, prin urmare, și deoache (not trad.).

le urmați și nu puteți să ajungeți la sporirea acelora, pentru că vă lipsesc poate, fireștile daruri ale lor, nu stați împotriva dăruirilor lui Dumnezeu, nici pizmuiți; ci mai cu seamă, bucurați-vă și veseliți-vă împreună cu sporul acelora și procopseala să le socotiți ca pe ale voastre, fiindcă sunteți frați de aceeași credință și de același meșteșug. Pentru că toți creștinii sunt un trup și fiecare deosebit sunt mădular ale trupului; pentru aceea, precum când se slăvește și se cinstește un mădular al trupului și celelalte membre se bucură și împreună se slăvesc, precum zice Pavel: „Ori de se slăvește un mădular, împreună se bucură toate mădularele” (I Cor. 12, 26). Așa și creștinii și meseriașii cei de un meșteșug, când fratele lor cel de o meserie înaintază și se cinstește și ei, de asemenea, primesc cinste.

Intr-acest fel, fraților, puteți și pizma să o biruiți și dragostea să o păziți și îndoite cununi să luați, precum vă sfătuiește Hrisostom: „Dacă fratele tău a înaintat ori în cuvânt, ori în arătare, ori în isprăvi, fă-te părtaș sporirii lui, arată că este membrul tău și că lauda lui trece la tine... Acela are numai o cunună, iar tu două și amândouă mai strălucitoare decât ale aceluia. Care sunt acestea? Una pe care ai luat-o fiindcă ai biruit zavistia, iar a doua, cu care te-ai încununat din dragostea ce ai arătat” (Omil. 11, către Colos). Și iarăși zice: „Acestea deci știindu-le și noi, să lepădăm toată zavistia și nici pe cei ce au mai mari daruri decât noi să-i zavistuim, nici pe cei ce au mai puține decât noi să-i defăimăm; căci așa a voit Dumnezeu și”deci să nu ne împotrivim” (Omil. 30 la cea I către Corint.).

Și ca să zic în scurt, siliți-vă, fraților, de scoateți din inimile voastre aceasta patimă de trei ori blestemată a zavistiei, otrăvitoarea aspidă, purtătoarea de moarte viperă, câinele cel turbat, după cum dumnezeiescul Hrisostom cu toate aceste numiri seamănă pe zavistnic. Pentru că având zavistie, n-aveți dragoste; iar neavând dragoste, aveți urâciune și având urâciune, sunteți ucigători de oameni, iar fiind ucigători de oameni, n-aveți parte de viața cea veșnică; așa strigă Apostolul cel iubit: „Tot cel ce urăște pe fratele său ucigător de oameni este și știți că tot ucigătorul de oameni, n-are viață veșnică” (I Ioan 3, 15); și mai mult să vă nevoiți a iubi pe cei de un meșteșug cu voi și asemănarea meseriei ce aveți să o faceți pricină de iubire și de unire și mai cu seamă voi, cântăreții și cei învățați, căci așa făcând, veți arăta mincinos acel cuvânt a lui Isiodu, pe care l-am zis mai înainte, precum îl dovedește mincinos și Grigorie Teologul, neavând zavistie către cei asemenea lui cuvântăreți și pentru acestea zicea: „Nu laud pre Isiodu, că a numit pe cei de un meșteșug potrivnici unul altuia, zicând: că olarul pizmuieste olarului și meșterul, meșterului; căci mai ales se cădea nu să-l zavistuiască, ci să alerge și să-l sărute, după socoteala mea și ca pe sine să-l cuprindă și cântărețul pe cântăreț, cu atât mai mult, precât și învățătura lor este mai cinstită” (Epist. către Grigorie Dregătorul).

183. Ce trebuie să facă cineva ca să nu-l pizmuiască altul

Însă, se cade a ști că meșterii și învățații, cei ce sunt mai iscusiți decât ceilalți meșteri, trebuie să-și ascundă procopseala lor cât le este cu putință și să nu o arate înaintea celor ce-i pizmuiesc și nici să se laude că sunt mai învățați, ci să se smerească, mărturisindu-se pe sine că sunt de nimic și mai jos decât alții, ca să nu dea pricină de sminteală pizmuitorilor a-i pizmui și din aceasta să se muncească. Așa îi sfătuiește și dumnezeiescul Hrisostom să facă; zice însă și Sfântul Maxim că, dacă procopseala, meșteșugul și darul ce-l are cineva folosește adică pe mulți, iar pe zavistnic îl întristează, atunci, fratele cel zavistuit nu se cade a se ascunde, ci să lucreze și să-și arate iscusința și darul ce-l are, spre folosul celor mulți; însă, pe cât poate, să nu neglijeze și de îndreptarea celui ce îl pizmuieste, ci să-l socotească superiorul său și să-l cinstească în tot

locul și lucrul și vremea. Iar dacă tu pizmuiești pe altul, se cade să te bucuri însă de acelea de care cel pizmuiet de tine se bucură și să te întristezi de care el se întristează și cu aceasta vei înceta zavistia din inima ta. „La întristarea pizmuitorului să pui osteneală ca s-o oprești și nenorocirea lui să o aduci asupra ta, celui pizmuiet; că nu este cu putință într-alt fel s-o oprești, de nu vei ascunde aceasta (pentru care el te pizmuiește). Însă, dacă lucrul acesta folosește pe mulți, iar pe acela îl întristează, care din aceste două se cade a defăima? Deci, mai de trebuință este dar ca să se facă folosul celor mulți, însă și de acela pe cât poți nu te lenevi... ci prin smerenie să-l socotești pe el că te întrece pe tine și în toată vremea și locul și lucrul, cinstește-l pe el. Iar pizma ta o poți opri când și tu te bucuri de tot lucrul de care se bucură cel pizmuiet de tine și în câte se mârnește el și tu te mârnești, plinind pe cea zisă de Apostolul: «Bucurați-vă cu cei ce se bucură și plângeți cu cei ce plâng»”(Rom. 12, 15).

184. Ce rău fac cei ce știu meșteșug și din pizmă nu învață și pe alții

Unde sunt deci și ceilalți meseriași care știu meșteșuguri bune și procopsite și din pizmă nu voiesc să le arate și altora, pizmuind ca nu cumva să se slăvească și aceia ca și ei sau să se chivernisească și să trăiască și ei mai cu înlesnire? Ticăloșilor și nemernicilor, ce zavistie este aceasta care v-a orbit și nu vedeți? Ce drac viclean v-a stăpânit, de singuri căutați pierzarea sufletului vostru? Voi sunteți mai răi și decât fiarele și decât dracii muli mai ticăloși, pentru că nici fiarele nu pizmuiesc pe cele asemenea lor. Ci le învață meșteșugul pe care îl știu din fire. nici dracii pizmuiesc pe ceilalți draci, ci-i învață fără pizmurre cunoștința ce o au; iar voi pizmuți pe frații voștri cei de un neam, de o credință și de un meșteșug cu voi și nici de cuvinte nu vă supuneți, nici cu daruri și faceri de bine nu vă înduplecați ca să le arătați taina și secretul meșteșugului pe care-l știți. Si poate fi altă ticăloșie mai mare decât aceasta? „Deci aceștia și decât fiarele sunt mai cumpliți, iar cu dracii suni întocmai, încă poate și decât aceia mai răi” (Omil. 37 la Ioan). Nu auziți pe Solomon cum zice că: „Fără vicleșug o am învățat și fără de pizmă dau la alții ceea ce am învățat” (înț. 7, 13). Nu auziți cum el descoperă tainele înțelepciunii și ale cunoștinței ei? Si cum depărtează orice pizmă, care nu lasă să împărtășească cineva înțelepciunea și la alții? „Iar ce este înțelepciunea și cum s-a făcut, spune-voi vouă. Și nu voi ascunde de către voi tainele, ci de la începutul facerii voi cerceta. Și voi pune la arătare cunoștința ei și nu voi trece adevărul. Și nu voi umbla cu pizma cea topitoare, că aceasta nu se va împreuna cu înțelepciunea” (înț. 6, 22).

Pentru ce dară nu imitați și voi pe Solomon, ca să învățați fără pizmă tainele meșteșugului și învățătura voastră pe alții care vă roagă și vă plătesc scump? Și mai cu seamă când meșteșugul vostru este sfințit și privește spre cinstea lui Dumnezeu și la folosul creștinilor? Iar dacă pizmuți ca să nu vă ia aceia slava, rău pizmuți, pentru că slava care voiesc să o ia ei se aduce vouă. Căci, slava învățătorului și a meșterului este slava ucenicului; iar dacă zavistuiți ca să nu vă ia venitul, sunteți necredincioși și mici la suflet. Deoarece, Dumnezeu care chivernisește și hrănește toate, cum nu vă va hrăni și economisi și pe voi?

Drept aceea, frații mei, lăsați aceste pricinuri și grăiri împotriva pe care vi le pune diavolul înainte ca să ascundeți talentul meșteșugului și darul cel dat de Dumnezeu și cu acest chip să vă muncească. Și în scurt, iată mai înainte vă zic și mărturisesc că în ziua judecării are să vă zică acel înfricoșai Judecător: se cuvenea, o, robi vicleni, se cuvenea să li dat argintul meu la schimbători și să fi împărțit darul meșteșugului și al învățăturii

voastre și altora, ca eu venind să iau cu dobândă. „Slugă vicleană și leneșă... se cuvenea să fi dat argintul Meu schimbătorilor și venind Eu, aș fi luat al Meu cu dobândă" (Mat. 25, 26). Deci, fiindcă voi n-ați voit din pizma voastră, pentru aceasta luați de la ei darul care l-au ascuns și pe robii cei netrebnici amnați-i întru întunericul cel mai din afară, ca să se muncească veșnic: „Luați dar de la el talantul și-l dați celui ce are zece talanți... și pe sluga cea netrebnică, aruncați-o întru întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților" (acolo, 28).

185. Cum se cade a îndrepta meșterii răutățile pe care le uneltesc

Acestea sunt cele zece răutăți și păcate care urmează la toate meșteșugurile și la meșteri, despre care am vorbit cele cuviincioase în parte³³. Deci, frații mei creștini, ca niște meșteri ce sunteți și vă numiți, meșteșugiți și mașinăriți, în ce chip și meșteșug să scăpați de aceste răutăți, precum vă sfătuiește Isaia:

„Vedeți și meșteșug iți-vă cei ce rătăciți" (Is. 46, 5). Încetați de la cuvântări mincinoase, de la vicleșuguri și furțișaguri și de la hule. Lepădați lăcomiile, jurământurile și călcările de jurământ; urâți împatimirea la meșteșugurile voastre, mândria și pizma și lucrați după Dumnezeu și precum se cuvine creștinilor meșteșugul și lucrul mâinilor voastre. Îndreptați mincinoasa grăire cu adevărul; vicleșugul, cu neviclenia; furțișagul, cu încrederea; hulele, cu slavosloviea către Dumnezeu; lăcomiile, cu prețul cel potrivit și drept; jurământul și călcarea de

³³ Precum am zis însă mai sus, că meșterii creștini nu se cade a face vreun furțișag și vicleșug celor ce le plătesc ca să le lucreze; într-acest fel zicem și aici în scurtime, că și creștinii cei ce plătesc meseriașilor nu se cade să întrebuinteze vreo viclenie în tocmeala meșterilor. Și a) adică, nu se cade să oprească nimic din plată sau să calce tocmeala ce au făcut-o cu meșterii ca să le plătească, de pildă, atât preț pentru fiecare zi sau pentru tot lucrul ce au să le lucreze, fiindcă păcătuiesc și Dumnezeu nu îngăduie astfel de călcare a tocmeii lor și înșelăciunea ce o fac. Pentru aceea, stăpânilor celor ce nedreptătesc pe cei tocmiți le dă pagube și nenorociți, iar meșterilor celor tocmiți și nedreptățiți, le dă, din contră, câștiguri; și în scurt a zice, ia lucrurile de la stăpâniilor cei ce nedreptătesc pe cei tocmiți și le dă lucrătorilor celor nedreptățiți. Așa au luat cu chip prea slaviv'oile lui Lavan și le-au dat lui Iacob, pentru că Lavan a călcat tocmeala ce făcuse și a oprit zece oi din tocmeala simbrii Im Iacob; după cum însuși Iacob jeluindu-se pentru aceasta către Lavan, zicea: „Șimi-ai schimbat simbria mea de zece mielușele" (Fac. 31,41). b) Stăpâniilor nu se cade a opri simbria lucrătorilor, ci s-o dea întreagă și fără lipsă, pentni că se socotesc ca niște ucigași înaintea lui Dumnezeu, precum hotărăște Duhul Sfant prin înțeleptul Sirah: „Cel ce ia hrana cea de lipsă este ca cel ce omoară pe aproapele său; și cel ce oprește simbria slugii, ca cel ce varsă sânge" (Sir. 34,12). Și c) iar dacă meșterii și lucrătorii sunt lipsiți și săraci, se cuvine stăpâniilor care îi au cu simbria nu numai să îi le oprească nici un bănisor din tocmeala lor, ci să le-o dea întreagă și fără lipsă și lângă aceasta să le plătească chiar în aceeași zi ce au lucrat. Așa legiuiește însuși Dumnezeu în Leviticon, zicând: „Și să nu rămână simbria slugii tale până dimineața" (Lev. 19,13); iar la a doua Lege: „Să nu oprești plata celui sărac și a celui lipsit (între frații tăi sau a nemernicului care locuiește în cetățile tale, ci îhtr-aceeasi zi să-i dai plata lui" (Lev. 24, 13). Pentru aceasta însuși Dumnezeu, asemănându-Se în pildă cu un stăpân de casă, care a tocmii lucrători, în via sa, această lege a păzit; și când s-a isprăvit ziua a poruncit economului și epitropilor lui să dea plata la lucrători: „Jar dacă s-a făcut seară, a zis Domnul viei către ispravnicul său: cheamă pe lucrători și le dă plata lor" (Mat. 20, 8). Deci, pentru ce poruncește Dumnezeu ca să plătească la săraci îhtr-aceeasi zi? a) pentru că săracul, afară de Dumnezeu, la altcineva n-are nădejde ca să se hrănească și să trăiască, fără numai la simbria osteneții sale. Pentru aceea, oricine schimbă vremea și nu-i dă degrabă simbria lui, de însăși hrana și de viață îl lipsește. Și aceasta arătând Dumnezeu zice în a doua Lege: „Să-i dai plata lui înainte de ce' apune soarele, de vreme ce este sărac, și îhtr-aceea are nădejde" (A doua Leg. 24,13); de aceea și Iov zice că omul cu simbria alta nu așteaptă, fără numai să-și ia plata lui, „Sau ca un năimit care așteaptă plata sa" (Iov, 7,2) și luând-o îndată se liniștește și se odihnește și i se pare că n-a ostentit nimic. Si b) pentru că meșterul și lucrătorul cel sărac atât este de lipsit, că orice ar lucra într-o zi, îndată în cealaltă-mănâncă, după pilda cea de obște: „Lucrător de zi, mănăcător de zi". Ce zic? Nici această plată a zilei nu-i ajunge ca să mănânce, după cum a zis Ecleziaștul: „Toată osteneala omului de ar veni în gura lui și încă sufletul lui nu se va sătura" (Ecl. 6,7). Pentru aceea are mare trebuință nenorocitul să ia simbria zilei lui într-aceeasi zi, ca să se hrănească cu ea în cealaltă. Însă, câți ajung la atâta nefrică de Dumnezeu împreună și nerușinare, încât să nu plătească simbria care a tocmii-o cu lucrătorii lui, ci s-o oprească cu nedreptate, aceștia săvârșesc un păcat atât de mare, care în toată ziua se suie fa urechile Domnului Savaot și cere degrabă răsplătirea asupra lor. Si lângă acestea, ei trag asuprași mai degrabă dumnezeiasca urgie: întâi arata însuși Dumnezeu prin Moise, zicând: „Ca să nu strige către Domnul asupra ta și vei avea păcat" (A doua Lege 24,15), și Iacob fratele lui Dumnezeu: „Iată plata lucrătorilor celor ce au secerat țarinile voastre, care o opriți voi strigă; și strigările secerătorilor în urechile Domnului Savaot au intrat" (Iac. 5, 4); si al doilea asemenea adevereaza Dumnezeu prin Maleahi: „Și voi veni la voi cu judecată și voi fi mărturie grabnică... asupra celor ce trag simbria slugilor" (Malah. 3, 5).

jurământ, cu da și nu; împătimirile, cu cuviincioasa lucrare; pizmele, cu dragostea și nepizmuirea; și simplu a zice, reaua întrebunțare ce o uneltiți la meșteșugurile voastre îndreptați-o cu buna și lăudata uneltire, ca să fie precum toate meșteșugurile voastre sunt cu adevărat trebuincioase și să aibă sfârșit lesnicios și folositor sufletului, vieții voastre și la toată lumea, după cum hotărâsc și filozofii și să nu fie nefolositoare vieții, precum sunt meșteșugurile cele deșarte sau pricinuitoare de răutăți, precum sunt relele meșteșuguri. Căci prin trebuința meșteșugului și a meșterilor se ține toată lumea și se locuiesc toate cetățile și fără ele, nici o cetate nu poate fi locuită, precum zice Sirah: „Fără aceștia nu se zidește cetatea” (Sir. 38, 42).

186. Pe cine se cade a imita meșterii — Că și Domnul a lucrat meșteșugul lemnăriei

Voi, meșterii, aveți obicei și, când învățați meșteșugul de la dascălul și meșterul vostru, priviți cu luare aminte la pilda dascălului și meșterului vostru cum lucrează el meșteșugul și așa va siliți și voi să-i urmați lui și să faceți asemenea. Deci, precum faceți la meseriile voastre cele simțite (ca să vă aduc pildă tot dintr-ale voastre), tot așa să faceți și la meșteșugul cel gândit. Noi, creștinii, avem învățător, începător și pildă vieții noastre și cuvintelor pe Domnul nostru Iisus Hristos și după Hristos, avem pe dumnezeieștii și Sfinții Apostoli; dar mai ales însă și mai aeosebit voi, meseriașii, aveți pildă la meșteșugul vostru pe Stăpânul Hristos și pe Sfinții Apostoli. Aveți pildă pe Hristos, pentru că și El fiind pe pământ, nu și-a petrecut viața Sa fără lucru, ci după omenire a lucrat meșteșugul lemnăriei până la vârsta de 30 de ani și din acest meșteșug scotea cele de trebuință vieții Sale și ajuta și pe cei lipsiți. Și aceasta o mărturisește Sfânta Evanghelie; pentru că nu se zicea numai fiu al lui Iosif lemnarul, precum zice Evanghelistul Matei: „Au nu este acesta feciorul teslarului?” (Mat. 13, 35); ci se numea și lemnar simplu, precum zice Evanghelistul Marcu: „Au nu este acesta teslarul, feciorul Măriei?” (Marcu 6, 3). Mărturisește și Marele Vasile cum că Domnul a ostenit și împreună a lucrat cu Iosif, ca să scoată cele de trebuință trupului, „dar fiindcă erau săraci și nu îndestulați de cele de nevoie ale trupului (adică Părinții Domnului)... cu cuviință petreceau cu osteneli ale trupului neîncetate, agonisindu-și lor trebuința cea de nevoie în acest chip. Iar Iisus supunându-Se lor precum zice Scriptura, negreșit și prin a purta împreună ostenelile, arăta supunerea” (Așezământ aschiticesc 4).

187. Și Apostolii au lucrat meșteșug

Aveți pildă deci a meșteșugurilor voastre pe dumnezeieștii și Sfinți Apostoli, pe ucenicii Domnului. Căci Apostolul Pavel a fost făcător de corturi; asemenea și Achila și Prischila, soția lui, adică lucrau meșteșugul corturilor, precum istorisesc Faptele Apostolilor: „Iar după acestea, ieșind Pavel din Atena a venit la Corint... a venit la ei (la Achila adică și Prischila). Și pentru că era de un fel de meșteșug cu ei, a rămas lângă dânșii și lucra; pentru că erau făcători de corturi cu meșteșugul” (Fapt. 18,1). Povestesc însă și toți Apostolii de obște în Așezământurile lor, cum că erau unii dintre ei pescari, iar alții lucrători de pământ. „Pentru că și noi îndeletnicindu-ne la vestirea cuvântului Evangheliei, totuși de lucrări nu eram nepăsători; căci unii dintre noi sunt pescari, iar alții făcători de corturi, iar alții lucrători de pământ, ca să nu fim niciodată fără de lucru” (Așezământ. Apost., cartea 2, cap. 63). Iată pildele ce le aveți, fraților, ca să le urmați lucrând meșteșugurile voastre. Stăpânul Hristos, când lucra tâmplăria, oare spunea minciuni? Făcea vicleșuguri la meșteșugul lui? Fura? Să nu fie! Deci și voi, creștinii, ucenicii și următorii

lui Iisus Hristos, să nu spuneți minciuni, nici să faceți vicleșug și furțișaguri la meșteșugul vostru. Căci, dumnezeieștii Apostoli lucrând pescăria, facerea de corturi și lucrarea de pământ, nu cumva blestemau? Nu cumva lăcomeau? Nu cumva făceau jurământuri și călcări de jurământuri? Nu cumva se mândreau și pizmuiau pe cei de un meșteșug cu ei? Nu. Prin urmare și voi eseriașilor creștini, următorii și imitatorii apostolilor, nu huliti, nu lăcomiți, nu jurați și nu călcați jurământul, nu vă mândriți și nu zavistuiți pe cei de același meșteșug cu voi, căci, dacă veți face așa, sunteți cu adevărat creștini și cu adevărat lucrați după Dumnezeu meșteșugul vostru. Iar dacă fiind îndemnați din reaua deprindere grați minciuni sau vicleniți și lăcomiți, sau întrebuițați altceva din cele mai sus zise, o dată și de două ori și de trei ori, să nu vă deznădăjduiți, ci iarăși ridicându-vă de la păcat, pocăiți-vă și începeți de a îndrepta viața voastră și lucrați după Dumnezeu meșteșugul vostru, privind la pilda vieții Domnului nostru Iisus Hristos, până când, puțin câte puțin, veți deprinde întru toate urmarea meșteșugului Său, asemănându-vă Lui. Așa vă sfătuiesc și dumnezeieștii Apostoli ca să faceți: „Tot cel ce voiește a învăța vreun meșteșug privind la dascălul său, prin lucrare și iscusință îndeplinește meșteșugul lui și apucându-se de lucru, râvnește a face asemenea lui, iar dacă nu poate reuși, nu este desăvârșit în lucru. Deci și noi având învățator pe Domnul nostru Iisus Hristos, pentru ce nu urmăm învățaturii Lui?” (Așez., cartea 5, cap. 5).

Pentru că, în adevăr, mare rușine și necinste pricinuesc lui Hristos creștinii, ucenicii Lui, să fie mincinoși și vicleni; creștinii să fie furi și hulitori; creștinii să fie lacomi și călcători . de jurământ; creștinii să fie trufași și zavistnici și în scurt a zice, este mare necinste ca toți creștinii, adică să creadă în Hristos și să se laude cu ortodoxia, iar cu reaua lor viețuire și cu uneltirea cea rea a meșteșugurilor lor să necinstească pe Hristos cel crezut de ei. Și ei care se cădea a fi învățatori și pildă faptei bune la ceilalți meșteri necredincioși, a lua, lumină și sare, acum să se facă lor pildă de răutate și pricină a se huli Dumnezeu? Pentru aceea, bine a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Vedeți, ca nu cumva și noi laudându-ne în dreapta credință a noastră și neputând a arăta viața noastră de potriva credinței, să necinstim pe Dumnezeu, făcându-ne pricină să se hulească El; căci voiește ca tot creștinul să fie dascăl lumii, aluat, sare și lumină; și ce este lumina? viață strălucită, nimic având întunecat” (Omil. 52 la Ioan).

Ce zic? Mulți dintre meșterii creștini covârșesc încă și pe meșterii cei necredincioși în minciuni, în vicleșuguri, în furțișaguri și hule și în alte răutăți; pentru care, negreșit, mai mult fără de asemănare decât aceia au să se osândească, după acest Grăitor de Aur: „Căci, măcar deși tot pe aceleași am păcătuit (creștinii) ca și aceia (ca iudeii și ca păgânii), de mai mare osândă însă suntem vrednici; pentru ce? Pentru că am primit mai mult dar, iar când mai multe și mai mari greșim decât aceia, de care osândă nu suntem vrednici?” (Cuv. 8 către Tesaloniceni).

188. Dumnezeu se mânie pe meșterii care nu lucrează după Dumnezeu meșteșugul lor

Rușinați-vă deci, rușinați-vă, creștinilor meșteri, de numele creștinesc ce-l purtați și care este urmare a lui Dumnezeu, după Grigorie Nisis: „Creștinismul este urmare dumnezeieștii Firi” (Cuv. către Armonie); și siliți-vă a avea lucrurile și viața deopotrivă cu numele vostru și nicidecum să ajungeți la atâta răutate, încât să vă faceți mai răi și decât păgânii. Temeți-vă, nu cumva pentru răutățile cele multe care le uneltiți voi, meseriașii, în meșteșuguri, să se mânie Dumnezeu asupra voastră și să vă dea în robie, precum au robit babilonienii pe meșterii Ierusalimului; precum dovedește Ieremia: „După ce a înstrăinat Nabucodonosor, împăratul

Babilon, pe Iehonia și pe boieri și pe meșteri... și i-au dus pe ei în Vavilon" (Ier. 24,1). Să zic și mai înfricoșate? Temeți-vă, fraților, nu cumva pentru păcatele voastre să scufunde Dumnezeu orașele și satele voastre în care locuiți și pe urmă să stați de departe privindu-le și jelindu-le, ca să se împlinescă și la voi cea scrisă pentru Vavilon în Sfântul Apocalips: „Vai! Vai! cetatea cea mare a Vavilonului, cetatea cea tare! Că într-un ceas auvenit judecata ta. Și neguțătorii pământului plâng și o jelesc pe ea... și corăbierii și oricâți lucrează marea de departe a stătut... și tot meșterul a tot meșteșugul nu se va mai afla întru tine" (Apoc. 18, 10, 17, 22).

189, Monahii se cade să lucreze meșteșugurile lor după Dumnezeu

Iar dacă toți creștinii îndeobște se cade a lucra meșteșugurile lor după Dumnezeu, cu cât mai mult monahii, care după cum s-au lepădat de lume și de cele din lume, așa sunt datori și la meșteșugul lor a nu unelti vreo viclenie lumească, furțișag, lăcomie, jurământ, împătımire sau altă răutate; dar nici să întrebuițeze vreun meșteșug defăimat, precum este a se face carciumari și negustori și precupeți, ci să lucreze meșteșuguri potrivite monahiceștii lor chemări. Adică „câte meserii sunt liniștite și fără tulburare, câte n-au trebuință de multă umblare după materiile lor, câte nu pricinuesc întâlniri și însoțiri vătămătoare, bărbați și femei; câte sunt slobode și smerite și nu privesc la plăcerile oamenilor; și în scurt, câte nu pricinuesc zgomot și tulburări și umblări din loc în loc" (Hotar pe larg 38). Asemenea și când vând monahii lucrul mâinilor, se cade a alege mai bine să ia puțin preț, decât să se ducă în locuri depărtate pentru vânzarea lor și să se vadă de oameni; precum zice Marele Vasile (Hot. pe larg 39). Poruncește însă monahilor și Evagrie zicând: „Când dai sau iei, nu poți scăpa de păcat; deci, ori de cumperi, ori de vinzi, păgubește puțin din ceea ce ți se cuvine" (în canoanele monahicești).

190. încheiere — Ce certări iau cei ce nu lucrează meșteșugul lor după Dumnezeu — Cel ce a furat sau a răpit și a lăcomit, de câte ori se cade să întoarcă acel obiect furat și răpit

Deci, hotărâți-vă, fraților, mai înainte și grijiți-vă de a mărturisi la duhovnici răutățile pe care le-ați întrebuițat la meșteșugurile voastre până acum și să luați canon cuviincios de la ei ca să vă ierte; adică, orice meșter ce-a făcut jurământ păgânesc zicând: „Zău", mă jur pe soare, pe cer și pe altele ca acestea, să se afurisească după Canonul 94 al Sinodului ecumenic al VI-lea. Oricare din meseriași, fără vreo silă sau nevoie, ar fi făcut jurământ mincinos, șapte ani să se canonisească după Canonul 82 al Marelui Vasile sau un an după al Postnicului, făcând două sute de metanii în toată ziua și mâncând mâncare uscată după al nouălea ceas. Iar dacă vreun meșter din cei sfințiți a făcut jurământ mincinos, să se caterisească după Canonul 25 al Sfinților Apostoli. Oricare meșter a furat și a lăcomit să întoarcă înapoi acel lucru furat la omul de la care l-a furat și să nu-l dea milostenie la alt sărac; precum zice Hrisostom: „Deci nu zice aceasta, că unul se nedreptățește și altul se miluiește, căci aceasta este prea rău; deoarece se cădea cel nedreptățit, acesta să fie și cel ce se miluiește. Acum însă, rânind pe alții (prin nedreptatea ta), vindeci pe cei ce nu i-ai rânit (dai milostenia altora); Se cădea pe aceia să-i vindeci pe care i-ai nedreptățit" (Omil. 52 la cea de la Matei); fără numai dacă a murit acela pe care l-ai nedreptățit, căci numai atunci îi dai milostenie la alții. Am zis însă să întorci lucrul cel furat și lăcomia cu îngăduință și nu după scumpătate; fiindcă Legea Veche poruncește să dea furțișagul înapoi împătrit și încincit: „De va fura cineva vițel sau oaie și o va înjunghia sau o va vinde, cinci viței să plătească pentru un vițel și patru oi pentru o oaie" (Ieșir. 22, 1). Iar Hrisostom zice că, dacă fură sau răpește cineva un ban, pentru a i

se șterge păcatul lui, se cade a da o pungă, deoarece lăcomia este mai rea și decât furțișagul vădit: „Dacă lăcomești un ban, nu se cade iar cu un ban să faci milostenia, spre a tăia rana pricinuită din lăcomie, ci cu talanți (să faci milostenie) ca să alinezi boala pricinuită din lăcomie. Pentru aceasta când se va prinde furul, plătește împătrit, iar cel ce răpește este mai rău și decât furul. Și dacă acela se cade a da împătrit din cele furate, cel ce a răpit se cade a da înzecit și încă și mai mult. Și să-i fie lui iubită și aceasta, ca și așa să poată îmblânzi nedreptatea răpirii, fiindcă milostenia nici atunci primește vreun folos... căci măcar însutit de vei da, niciodată n-ai plătit toată datoria" (Acolo).

(Aceste cuvinte ale dumnezeiescului Părinte, foarte mult rog pe cei bogăți și pe neguțătorii cei ce au bani mulți, să le socotească cu amănuntul și cu luare aminte ca să se îndrepteze cum se cade; căci ei, luând banii altora cu atâta viclenie și furțișag și lăcomie, se fac bogăți, iar dacă numai parte din ei ar da milostenie sau ceva bun ar face, socotesc că au vindecăt răul; și n-ajunge numai aceasta, dar încă se mai și laudă că sunt milostivi). Orice meșter ar fi blestemat, să se canonească a-și târî limba de multe ori pe pământ și să zică cu suspinuri către Dumnezeu: „Iartă-mi, Doamne, mie, celui ce am hulit asupra Ta, Dumnezeul meu" precum sfătuiește Sfântul Varsanufie.

Prin urmare, toți meșterii câți s-au mândrit și au pizmuit sau alte răutăți ca acestea au făcut, să se depărteze de aici înainte de ele și să se pocăiască înaintea lui Dumnezeu. Și spre a se păzi de hule, de cântări lumești, de vorbe și cuvinte deșarte, să țină în gura lor ca o armă sfânta rugăciune și acolo unde stau de lucrează, să zică când cu gura, când cu mintea și cu inima această scurtă și lesnicioasă rugăciune, adică: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă"; iar câteodată să zică: „Născătoare de Dumnezeu... Cuvine-se cu adevărat", orișice alte duhovnicești cântări pe care le știu; precum le poruncește dumnezeiescul Hrisostom: „Meșteșugar ești? Șezând, roagă-te; dar nu voiești cu gura să te rogi? Cu mintea fă aceasta. Mare tovarăș este psalmul, nimic rău nu vei pătimi din aceasta, ci ca îlțr-o mănăstire poți să șezi, că nu locul este îndemânatic la aceasta, ci luarea aminte cu scumpătate ne dăruiește nouă liniștea" (Andrian. 21); ca prin depărtarea acestor răutăți și prin pocăință și rugăciune și chemarea sfântului nume al Domnului nostru Iisus Hristos, în această viață, să se binecuvânteze ostenele și lucrul mâinilor voastre și să fiți păziți de orice vătămare sufletească și trupească; iar în ceea ce va să fie, să vă învredniciți împărăției cerurilor și acelei negrăite veselii și fericiri. Care fie ca noi toți să o dobândim, cu darul lui Hristos, Căruia toată slava, împreună Tatălui și Duhului, în veci. **Amin.**

CUVÂNT IX

Care cuprinde că nu trebuie creștinii să se facă vrăjitori, nici să uneltească vreun fel de vrăjire
PRECUVÂNTARE

Potrivită este vremea și îndemânatic ceasul, ca să împrumut plângătorul grai al Proorocului Ieremia și să strig și eu cu tânguitor glas: Cine va da apă capului meu și ochilor mei izvor de lacrimi, ca să plâng prea cu amar ziua și noaptea pe poporul creștinilor? „Cine va da capului meu apă și ochilor mei izvoare de lacrimi, ca să plâng pe poporul meu acesta ziua și noaptea, pe cei răniți ai fiicei poporului meu?” (Ier. 9, 1). Și pricina este că cine poate să nu plângă pe creștinii cei de astăzi, când se va gândi că Fiul lui Dumnezeu cu moartea sa pe cruce a biruit toate începătoriile și domniile dracilor, **precum zice Pavel:** „Dezbrăcând începătoriile și domniile, i-au vădit de față, arătându-i biruiți pe dânșii întru dânsa (în Cruce adică)” (Colos. 2,15); iar creștinii arată iarăși pe draci biruitori și purtători de biruință cu vrăjile lor cele de multe feluri. Cine poate să nu verse picături de lacrimi din inimă? Când se va gândi că Domnul nostru Iisus Hristos a scos pe diavolul afară, să nu mai muncească lumea și pe creștini; precum zice prin Evanghelistul Ioan: „Acum, stăpânitorul lumii acesteia se va goni afară” (Ioan, 12, 31); iar creștinii cu ghicirile și descântecele lor bagă iarăși pe diavolul în lume și-l fac să-i muncească? Cine nu se va jeli gândindu-se că din partea lui Hristos a pierit cu totul puterea satanei, precum este scris: „Vrăjmașului i-au lipsit săbiile până în sfârșit” (Ps. 9, 6); iar din partea creștinilor, se întărește iarăși satana și înviază cu farmecele, cu legăturile, cu descântecele, cu vrăjile și cu luarea lor aminte la păsări³⁴.

Și ca să zic în scurt, cine nu va mărturisi că e vrednică de mult plâns și de suspinuri așezarea cea de astăzi a creștinilor? Căci, ei cu vrăjile și cu farmecele și băierile ce le uneltesc și cu alte satanicești și vrăjitoarești pândiri pe care le fac, se silesc iarăși să înnoiască pe cea veche și desființată slujire a dracilor. Și măcar că pe față slujesc adevăratului Dumnezeu, pe ascuns însă se leapădă de El și slujesc diavolului și cea mai mare răutate este aceasta, că, nicidecum nu simt creștinii cei de astăzi, căci cu vrăjile lor cele de multe feluri pe care le uneltesc, se leapădă de credința în Dumnezeu și cred în draci, defăima pe Hristos și unbrățișează pe diavolul și vând buna-credință și aleargă la păgânătate. O, mare înșelăciune! Pe cât este de ascunsă, pe atât și de amăgitoare. O, mare înșelăciune! Pe cât este de amăgitoare, pe atât de vătămătoare de suflet și purtătoare de moarte! Pentru aceasta și eu am hotărât să mustrez această înșelăciune în acest cuvânt și, prin urmare, să dovedesc că nu se cade creștinilor să se facă vrăjitori, nici să uneltească vreun fel de vrăjitorie și iată încep.

200. Prea multe sunt felurile vrăjitoriilor

Precum diavolul, mai înainte fiind minte simplă și neîmpărțită, prin cea mai presus de minte Unime care este Dumnezeu, asemănare, mai pe urmă despărțindu-se de Unimea cea mai presus de minte și în cele multe căzând, s-a făcut minte felurită și mult împărțită. Așa și felurile răutăților pe care le-a născocit și înțeles sunt de multe feluri și aproape nenumărate. De aceea și

³⁴ Omitoscopia (Observarea păsărilor) este un fel de preghicire prin păsări (înșelăciune), adică a crede cineva când cârâie ciorile și când zboară rândunica pe jos, că se strică vremea etc. (not trad.).

felurile vrăjitorii pe care le-a înțeles și semănat în ticăloșii oameni au urmări multe și felurite. Pentru aceasta, ca să se facă cuvântul cel de față mai luminat și lesne de înțeles cititorilor, e bine să zicem mai întâi după puțină câte feluri de vrăji sunt și cum se numesc cei ce le uneltesc pe acestea și apoi să zicem și pentru vindecarea și îndreptarea lor.

201. Ce este vrăjitoria

Întâiul fel de vrăjitorie este chiar cuvântul vrajă care se vede că este ca un fel de meșteșug și învățătură, cu care cheamă dracii și-i întrebă și răspund, arătându-le ori comori ascunse ori năluciri în somn sau alte descoperiri ascunse; iar cei ce uneltesc acest meșteșug se numesc vrăjitori, care împart pe draci în trei cete: în cei de sus — cei din aer; în cei de mijloc — cei de pe pământ; în cei mai de jos — cei de sub pământ și zic că cei din aer sunt făcători de dragoste, iar cei de pe pământ sunt buni și răi, iar cei dedesubtul pământului sunt cu totul răi. Și cu toate că toți dracii sunt, în adevăr, prea răi și făcători de rău și niciodată nu sunt făcători de bine. Într-acest fel au fost egiptenii: Ianni adică și lamvri, despre care scrie Pavel în Epistola II către Timotei, cap. 3, 8 și haldeii, precum este scris la Daniil, cap. II, care se ziceau mai înțelepți decât alți înțelepți. Unii ca aceștia au fost și magii care au venit și s-au închinat lui Hristos, despre care zice Marele Vasile că se îndeletniceau cu citirea de stele și la mișcările, pricinile și patimile firii: „Neam persan sunt magii, care la vrăji și la fermecătorii și la schimbări oarecare firești ale lucrurilor se zăbovesc și la pândirea celor de pe sus se îndeletnicesc” (Cuv. la Nașterea lui Hristos). Pentru aceea adunându-i la un loc, de obște, se numesc vrăjitori toți ghicitorii, fermecătorii, descântătorii și uneltitorii de cele iscoditoare.

202. Ce este ghicirea

Al doilea fel de vrăjitorie este ghicirea, după care cei ce o uneltesc se numesc ghicitori; aceștia sunt cei ce se dăruiesc cu totul pe sine dracilor și prin palma mâinii lor sau prin lighean ori jertfe, sau amăgitoare plasturi sau prin alte plâsmuiri și semne de acestea, socotesc că spun mai înainte cele ce se vor întâmpla, precum scrie Matei Vlăstar (litera **m**).

203. Ce este descântarea

Al treilea fel este descântarea și cei ce se îndeletnicesc cu aceasta se numesc descântători, cei ce își iau numirea de la jelitorii și plângătorii care plâng asupra mormânturilor chemând pe draci, ca să facă pe cineva slăbănog și să zacă pe pat în toată viața lui; ori orb, ori surd, ori bolnav. Ei socotesc că scot și pe cei morți din iad, după cum grăitorii din pânțele ai Proorocului Samuil (I. împ. 28, 3). Cu acești descântători se numără și cei ce văd la mormânturi oarecare năluciri și deschizându-le, ard vârcolacii (strigoii)³⁵; unii spun că descântătorii sunt una cu fermecătorii, precum spune Matei Vlăstar (lit m), iar unii susțin că alții ar fi fermecătorii.

204. Ce este ghizia (vrăjitoria prin lucruri sfinte)

³⁵ Unii dintre oamenii neștiutori zic că vârcolacii înghit soarele și luna în timpul eclipselor, iar strigoi zic că sunt copiii morți nebotezați și înviind, umb'la noaptea pe la casele oamenilor sub forma animală; amândouă credințele sunt înșelăciuni și năluciri drăcești (nota trad.).

Al **patrulea** fel de vrajă este ghizia și cei ce o lucrează se zic ghiti care, împreună cu chemarea dracilor, amestecă și Psalmii lui David, și numele sfinților³⁶ și al Născătoarei de Dumnezeu; acestea sunt mai ales babele cele rele, țigăncile și femeile bețive.

205. Ce este epaidia (vrăjirea fiarelor)

Al cincilea fel de vrajă este descântarea fiarelor și cei ce lucrează acestea se numesc (epaidi) care descântă șerpii și care trag pe draci la cele ce voiesc cu oarecare cântece și chemări; de care pomenește Scriptura că au stat împotriva lui Moise și făceau după nălucire oarecare minuni, precum se vede în cap. 7, 8, la Ieșire, și cei ce leagă fiarele sălbatice, adică lupii, urșii și altele, ca să nu le mănânce vitele lor când sunt afară noaptea și cei ce prind șerpii și-i fac să nu muște. Se numesc fermecători și cei care cu drăcesc meșteșug și vrăjitorie leagă pe cei însurați.

206. Ce este fermecătoria

Al șaselea fel este fermecătoria și cei ce o uneltesc se numesc fermecători, care prin vrăjitoresc meșteșug amestecă oarecare băuturi otrăvitoare, ca să omoare pe cineva sau să le amețească capul, spre a-i atrage la dragoste trupească; pe care mai cu seamă îl întrebuințează femeile pentru bărbați, ca să-i aducă pe ei la îndrăgostire.

207. Ce este ionoscopia (ghicirea prin păsări)

A **șaptea** este ghicirea prin păsări și cei ce uneltesc aceasta se numesc ionoscopi, care prezic ce are să se întâmple ori din zborul păsărilor, ori din felurile lor strigări și mai cu seamă al ciorilor, care și prezicere prin păsări se zice. Cu ghicitorii prin păsări se numără împreună și cei ce cred că întâlnirile și întrebările oamenilor sunt bune și rele și mai ales când se duc să pescuiască ori să vâneze sau să facă călătorii; de asemenea și cei ce cred în ursitori și norocuri și înrădăcinări bune, zodii, călcare cu noroc, visuri și că zilele și ceasurile, unele sunt bune, iar altele rele, dar mai ales marțile³⁷, în care nici marinarii nu pleacă din limanuri în călătorie, nici neguțătorii nu-și încep neguțătoria, nici meșterii, meșteșugul lor, nici ceilalți nu încep să-și facă interesele ce se întâmplă a avea. În această categorie intră și cei ce iau aminte la cele zise **Drimas** (zână de pădure), și cea ce din iscodire drăcească nu dau foc la vecini și lumină etc. și cei care tămâie stafiile și umbrele casei lor și îhchinându-se salută Luna³⁸ când o văd nouă și cred că se află Nereide (adică văd chipuri în ape, la izvoare și la fântâni) și moroi; asemenea și cei care iscodesc fireștile mișcări ale membrelor trupului; și când îi mănâncă în palmă sau nasul, zic că au să găsească bani sau altceva și să miroasă diferite aromate; iar când li se bate ochiul, prevestesc mai înainte că au să întâlnească vreun prieten sau altceva și întâmplându-se să le țiuie urechea, zic că

³⁶ Cu aceștia se aseamănă și cei ce fac vrajă cu Psaltirea, punând cheia bisericii înlăuntru și oarecare nume scrise, ca să descopere pe cei ce li s-a furat ceva; și aceasta este o descoperire drăcească, blestemată și nepotrivită petrecerii creștinești și mai cu seamă, când se practică de clerici.

³⁷ Ziua de marți atât de strict e păzită, încât nici rufe, dar nici pe față nu se spală creștinii, iar în duminici și în zile de sărbători, toată ziua fac băi și lucrează fără nici o muștrare de conștiință, în loc să se ducă la Biserica lui Dumnezeu, pricinuind că peste săptămână sunt la serviciu.

³⁸ Cultul Lunii e de la ari, indieni, perși și alți păgâni. Obiceiul e practicat până azi. Asemenea urme se păstrează și în poporul nostru în obiceiul de a se atinge fruntea cu o monedă de argint când iese Luna Nouă și în rugămintea ce i se adresează prin cuvintele:

Sfântă Luna Nouă-Taie pâinea-n două/Și ne dă și nouă.

Obicei care face pe creștini să se asemene cu păgânii și prin aceasta întărâtând pe Dumnezeu asupra lor (în cursul „Religiunea arilor primitivi”, de P. S. Irimeu Târgovișteanu, Rev. cursurilor și conferințelor p. 32).

au să audă vesti noi și alte asemenea fleacuri și nimicuri, despre care spune și înțeleptul Iosif Vrienie (Tom. 3, p. 121). Cu cei mai de sus se numără împreună și acei ziși creștini care, când au să zidească casă nouă sau să facă vreo corabie ori caic sau barcă, junghie la temelia casei sau pe carină (spinarea corăbiei sau a caicului) oaie sau cocoș sau alt dobitoc domestic, cu scop ca să aibă casa, corabia sau barca lor noroc și ursitoare bune și blânde, aducând aceste animale jertfă diavolului.

208. Ce este alungarea norilor

Al optulea fel de vrajă este și alungarea norilor și cei ce lucrează acestea se numesc (nefodiocți), izgonitori de nori, cei care privesc la chipurile norilor și mai cu seamă când apune soarele, spun mai înainte cele ce au să se întâmple — zice-se —. Adică, de vor vedea nori în chip de om înarmat prevestesc că are să se facă război și alte asemenea fleacuri. Izgonitori de nori se numesc și cei ce cu ajutor drăcesc izgonesc norii ca să nu plouă ori să nu bată grindina în vreun loc la care nu voiesc, ci în alt loc unde voiesc.

209. Ce sunt matematica și astrologia

Al nouălea fel este matematica și astrologia și cei ce uneltesc acestea se numesc matematicieni și astrologi, care sunt ^cw ce zic că se povățuiesc și se stăpânesc voile oamenilor și ntișcările de la mișcarea cerului și a stelelor. Și de la stele, deduc schimbările și pornirile sufletului, iar de la deosebitele mchipuiri ale stelelor atârnă cele ce se întâmplă în viața oamenilor și care cu ajutor drăcesc ghicesc prin stele și iau aminte la ele ca la dumnezei; și simplu a zice, matematicieni se numesc cei cu iscodire și afară de cuviință uneltesc citirea de stele. Împreună cu matematicienii și astrologii se cade a se număra și cei care prezic ce are să se întâmple din tunete și fulgere, din cutremure și din zilele lunii lui august, cele ce se numesc zilele lunilor³⁹.

210. Ce sunt tăierile

Al zecelea fel de vrăjitorie sunt băierile, pe care câți le uneltesc se numesc băierari; și sunt cei cei fac băieri de păzit, învelindu-le cu ață de mătase și scriind în ele nume drăcești⁴⁰. Băierari se zic încă și cei ce iau băierile și le leagă la gâtul lor sau la mână, ca să le aibă spre păzire de tot răul. Cu aceștia se cade a se număra împreună și cei ce trag urșii și atârnă de capul și de tot trupul lor ațe vopsite, tunzându-le din perii urșilor și dându-le pe acestea cu zeamă de vopseli la oameni, spre a le avea de pază pentru împiedicarea bolilor și a deocheatului.

Tot cu aceștia împreună se numără și acei preoți care scriu băieri la cei bolnavi de friguri, ca să le treacă boala; de asemenea și cei care scui pă în sânul lor, ca și cum ar opri prin scui pat deocheatul.

³⁹ Cu aceștia se numără și cei care la întâi ianuarie, adică în noaptea Sf. Vasile cel Mare, pun pe niște foi de cepe sare și le aranjează după luni și în care găoace de ceapă a doua zi este mai multă apă adunată, acea lună este mai ploioasă și alte de aceste înșelăciuni, în care este păcat a crede creștinii că cepele ar putea prezice timpul ce are să se întâmple în fiecare lună de peste an.

⁴⁰ ² Și evreii pun băieri la tivul hainelor.

211. Ce sunt clidonii (chemătorii de draci)

Al unsprezecelea fel de vrajă sunt clidonii, care înseamnă o observare și preghicire a celor viitoare prin cuvinte și chemări, de la: „chem”, îl chem, precum zice Teodorit (p. 19, 31; Tom. II al Octatefcului); cei ce și până astăzi le fac în multe locuri și mai ales în insule, pe la Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, prin care prevestesc norocul, ursitul și temeiul (norocoasă așezare) al oricărui bărbat sau femeie. Cu clidonii împreună se numără și focurile pe care le aprind unii înaintea caselor lor și trec prin ele, atât la ziua întâi a lunii, cât și la Nașterea Botezătorului; de asemenea și grăitorii din pântece, cei ce din pântece strigă și spun basme și teomandii, care și ghicitori din mațe se numesc. Unii ca aceștia sunt și cunoscătorii care ghicesc prin spintecarea măruntaielor animalelor, pentru aceea și „ipatoscopi” (căutători în ficiți) s-au numit⁴¹. Asemenea și babele cele rele care ghicesc cu orz sau cu bobi sau toarnă cărbuni (adică sting cărbuni în apă pe capul bolnavului) și cască ori suflă și șoptesc sau fac altele asemenea.

212. Alt înfricoșat fel de vrajă

Al doisprezecelea fel de vrajă este aceea a trece unii pe copiii lor cei bolnavi prin cerc, spre a se face puternici, a pune ciobanii osișor mic la piciorul oilor și al țapilor, spre a se înmulți turma; a face vrăji pescarii la mare, spre a aduna peștii să-i prindă; a se duce unii la vrăjitori să ceară ajutor spre a birui la judecata ce o au cu alții; a se răpi în aer oarecare bărbați și femei și mai cu seamă babele cele rele, care umblă din loc în loc și acolo, ori ca să înece prunci, sau ca să facă alte răutăți; după cum Iliodor vrăjitorul, Chinops cel din Patmu și Simon; a lua unii dintre preoți lumânări de smoală și a se duce în munți și râpe ca să le aprindă acolo și, îmbrăcând odăjdiile pe dos, citesc Solomonia sau mai bine-zis drăcia și așa fac ca să moară vrăjmașii lor sau să piară vitele lor, după cum unele ca acestea se fac la Creta și la Cipru.

⁴¹ In această cursă drăcească sunt prinși mai toți țărani creștini care, când taie porcul la Crăciun, căutând în splina acestui râtnător, prezic că are să fie iarna înainte sau înapoi. Lucru vrednic de râs, iar de plâns pe cei ce cred în aceste înșelăciuni oracești, căci sunt crezute mai mult decât cele spuse de d-zeiasca Scriptură

213. Un fel de vrajă este și purtarea pe umeri a sfințelor icoane⁴²

Al treisprezecelea fel de ghicire și vrăjire este și aceasta, adică, a ține unii din mireni creștini sf. icoane: a Sf. Gheorghe, a Sf. Arhanghel Mihail și a altor sfinți, în vremea praznicului lor, alergând ca niște nebuni și îndrăciți încoace și încolo, în păduri și în văi, lovind când într-un loc, când într-altul cu sf. icoane, muițați fiind ca de sudoare din cauza greutății sf. icoane și spunând oarecare proorocii și arătând acelea ce ar fi pierdut unii și alte asemenea.

Acestea sunt cele mai principale și mai însemnate feluri ale vrăjitoriei și la fel mai sunt și altele, dar pe acestea le cuprind atât dumnezeiasca Scriptură, cât și diferitele canoane ale sf. sinoade și ale d-zeieștilor Părinți și mai ales canoanele 61 și 65 ale Sf. Sinod ecumenic VI. Acum dar este vreme să zicem că toate aceste feluri de vrăji sunt desăvârșit oprite a le face creștinii. Căci dacă dumnezeiasca Scriptură oprea să nu le uneltească pe acestea evreii, care erau noi începători și ca niște prunci sub umbra Legii, cu atât mai mult oprește pe creștini a lucra unele ca acestea. Pe creștinii cei ce sunt fii ai adevărului și ai darului Evangheliei, „care au ajuns la bărbat desăvârșit și la măsura vârstei plinirii lui Hristos”, după Apostolul.

214. Pentru ce Dumnezeu oprește vrăjitorile

Pentru că Dumnezeu poruncește în a doua Lege să nu se afle cineva printre evrei care ar unelti vrăjitorii ori preziceri sau să ia aminte la glasul și la zborul păsărilor, nici să treacă copiii săi peste foc, socotind că i-ar curați cu focul, sau altele de acest fel să facă: „Să nu se afle întru tine care” să treacă pe fiul sau sau fata sa prin foc sau care să umble cu vrajă, descântând și fermecând și fermecători și descântători și care vrăjește după măruntaie și care caută în stele și care întrebă morții” (A doua Lege. 18,10). Iar la Leviticon poruncește tot aceleași și adaugă, nu numai să nu facă cineva astfel de vrăji, dar nici să se ducă la cei ce le fac, ca să nu se molipsească de la ei: „Să nu vrăjiți, nici la vrajă de păsări să nu căutați” (Lev. 19, 26).

Și iarăși: „Să nu mergi la cei ce vrăjesc și de descântători să nu vă lipiți, ca să nu vă spurcați cu ei; eu sunt Domnul Dumnezeuul vostru” (acolo 31). Și pentru ce oprește acestea? a) Pentru că sunt spurcate și necurate înaintea lui Dumnezeu și acestea, și cei ce le uneltesc; și pentru aceasta îi va pierde Dumnezeu de pe fața pământului, căci așa zice însuși Dumnezeu: „Urâciune este Domnului Dumnezeului tău, tot cel ce face acestea și pentru urâciunile acestea va pierde pe ei Domnul Dumnezeuul tău de la fața ta” (A doua Lege 18, 12); b) pentru că toate aceste feluri de vrăji pricinuesc atât de mare păcat de moarte sufletului celui ce le uneltește,

⁴² Un lucru ca acesta se săvârșește și în regiunea Olteniei. După Nașterea lui Hristos (Crăciunul), patru creștini mireni poartă prin sate o bisericuță pe două bețe, pe care o numesc „Vicleim” derivat din numele „Vitleem”. În lăuntru acestei bisericuțe bine închipuită și cu iconițe pe dinafară, ce să vezi? E plină de niște păpuși în chip de bărbați și de femei. Deci, când intră în casa în care sunt poftiți cu acest Vicleim, sau mai bine zis vicleșug de adunat bani, mai întâi încep de cântă o cântare religioasă în stihuri (obișnuită la stea: „în oraș, în Vitleem, veniți, boieri, să vedem etc”, după aceasta doi — din cei patru — țin forma cea de biserică (cum o numesc ei *Vicleim*), iar din ceilalți doi, unul cântă din cimpoi și celălalt cu un meșteșug drăcesc joacă păpușile înăuntru bisericuței într-un chip pornografic, obscen, pe care e rușine a-i descrie și care se vede bine printr-o fereastră făcută înadins.

Sfârșitul acestei scene prea necuviincioase este: una dintre păpuși ce este făcută cu meșteșug în chipul unui drac înfricoșat și cu gura căscată, în timpul când ceilalți păpuși joacă și se sărută în chip rușinos, le înghite îngrozitor și așa încetează și cel ce le joacă și cimpoierul; iar stăpânul casii fiind mulțumit că s-a săvârșit ceva religios (zice-se) în casa sa, plătește cinstit acestor amăgitori tradiționaliști. Rugăm, așadar, călduros pe onor cucernicii preoți, ca luând măsuri, să împiedice de a se mai săvârși acest rău obicei păgânesc, sub masca tradițională religioasă, știut fiind că în orice biserică este oprit de a se face teatru (n. trad.).

cât și sufletului celui ce se duce și cere acestea de la vrăjitori; precum dovedește Proorocul Samuil, muștrând pe împăratul Saul, de ce n-a omorât pe împăratul amalicilor, zicând: „Că păcatul vrajă este" (I împ. 15, 23); c) pentru că nici cei ce fac vrăjile și descântecele și iau aminte la păsări nu pot da vreun folos celor vrăjiți și fermecați, nici cei vrăjiți nu capătă vreun folos, ci amândouă părțile se ostenesc în deșert; precum zice Proorocul Iezechiel: „Au nu vedenii mincinoase ați văzut? Și vrăji deșarte ați grăit?" (Iez. 13, 7) și înțeleptul Sirah: „Vrăjile, descântecele și visurile deșarte sunt" (Sir. 34, 5); și d) pentru că vrăjile povățuiesc atât pe cei ce le uneltesc, cât și pe cei ce le caută, la slujirea și închinarea idolilor și a dracilor.

Pentru aceasta, de obște, toți dumnezeieștii Apostoli urmând Scripturii celei Vechi, ca o poruncă și punere de lege dau la toți creștinii, poruncindu-le să nu întrebuițeze vrăji sau farmece sau descântece ori altele asemenea și zic: „Să nu vrăjești, să nu farmeci" (Așez., cart. 7, cap. 3); și iarăși: „Nu te face descântător, pentru că aceasta duce la slujirea idolească... să nu fie întru tine descântec, ori să treci prin foc pe fiul tău, nici să farmeci, nici să descânți, nici să vrăjești după măruntaie, nici să înveți învățături viclene; căci acestea toate și Legea le oprește" (acolo, cap. 6). Și iarăși: „Fugiți... de pompele elinești, de descântece, de vrăji, de ghiciri, de trecerea prin foc, de preziceri prin păsări, de vrăjile după măruntaie, de ghicirea prin morți, de strigarea asupra cuiva" (Așez., cart. II, cap. 62).

Dar de ce aduc eu pe Dumnezeu și pe Proorocii și Apostolii care opresc ghicirile? Și nu zic altceva mai înfricoșat spre rușinarea creștinilor? Creștini, ghicirile le oprește ca să nu se facă, nu Dumnezeu, nu proorocul, nu apostolul, ci un om păgân și necredincios și nu om simplu, ci vrăjitor și ghicitor prin păsări. Cine este acesta? Ghicitorul acela Valaam, fiul lui Veor; căci acesta fiind chemat de Valac, împăratul moabitenilor, spre a blestema și a face vreo vrajă asupra poporului israelitean, a zis acestea: „Că nu este descântec în Iacob, nici vrajă în Israel" (Num. 23,23). O, prea minunate lucruri! Vrăjitorul zice că nu se cade a face vrăji. Ghicitorul prin păsări învață că nu se cade a se lucra ghicitori; pe cine? Pe neamul lui Iacob, pe poporul lui Israel, pe cel nou începător, pe cel nedesăvârșit, pe cel cu minte pruncească. „Nu este descântec în Iacob, nici vrajă în Israel". O, mare rușine! O, nesuferită ocară a creștinilor celor de acum! Așadar, unde sunteți voi acum, creștinilor, care uneltiți fără rușine vrăji și farmece? Unde sunteți voi, cei ce când aveți boală, sau altă trebuință, alergați la evrei și la țigani, la egipteni și la turcii cei de altă credință și cereți de la ei să vă descânte și să vă deabăieri? Fugiți! ascundeți-vă și acoperiți-vă fețele de rușine; și fiecare din voi, dacă are simțire, să zică ca David: „Și rușinea obrazului meu m-a acoperit" (Ps. 43,17). Pentru ce? Pentru că 'a rușinează și vă astupă gura un vrăjitor, un păgân, un necredincios, Valaam. „De către glasul celui ce ocărăște și clevește" (acolo). Pentru aceea, temeți-vă de Dumnezeu care cu atâtea porunci vă oprește să uneltiți vrăji și ghicitori și de atâta mare înfricoșare ce vă face ca să vă piardă, dacă nu veți înceta acestea. Temeți-vă de dumnezeieștii prooroci care, de asemenea, vă opresc de la acest fel de păcate și lucruri deșarte. Temeți-vă de dumnezeieștii și Sf. Apostoli, care toți într-un glas vă poruncesc a nu face vrăji și ghicitori, nici să luați aminte la glasul și zborul păsărilor, iar dacă nu vă temeți de Dumnezeu, nici de Proorocii și de Apostolii Lui, măcar rușinați-vă de păgânul și cel de altă credință Valaam, care vă oprește să nu faceți vrăji, nici să credeți în ele. Căci, precum ninevitenii, cei ce au ascultat propovăduirea lui Iona și s-au pocăit, au să judece pe păcătoșii cei nepocăiți, care aud în toată ziua pe Hristos și nu se pocăiesc. Și precum Savva împărăteasa, ce a venit din Arabia ca să asculte înțelepciunea lui Solomon, are să judece pe cei ce defăima și nu vor să asculte înțelepciunea cea cerească, ce ne învață Fiul lui Dumnezeu; precum a zis Domnul: „Bărbații nineviteni se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osândi pe el; căci ei s-au pocăit pentru propovăduirea

lui Iona și iată mai mult decât Iona aici. împărăteasa de la austru se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi pe el; că a venit de la margini, să audă înțelepciunea lui Solomon și iată mai mult decât Solomon aici" (Mat. 12, 41). Precum, zic, ninevitenii și Savva, așa și vrăjitorul acela Valaam se va scula în ziua judecării, ca să judece pe creștinii care uneltesc vrăji; la care nici un loc și putere n-au, de când a venit Fiul lui Dumnezeu și s-a făcut om și de când ei au crezut în El, „Nu este descântec în Iacob, nici vrajă în Israel". Pentru ce? „că zice, Domnul Dumnezeu lui cu el este" (Num. 23, 21).

215. Creștinii au făgăduit la Sf. Botez să se lepede de satana și de lucrurile lui — Care este slujirea satanei și care este pompa sa

Gândiți-vă, fraților creștini, că pe voi, când ați luat Sf. Botez, v-a întrebat preotul mai înainte, iar mai bine zis prin preot v-a întrebat Hristos! zicându-vă: dacă vă lepădați de satana și de toate lucrurile sale și de slujba și pompa sa și după cum oamenii când vor să cumpere vreun rob, îl întreabă mai întâi dacă vrea să le slujească și apoi îl cumpără, așa și Hristos v-a întrebat pe voi, creștinii, înainte de a vă boteza, dacă vă întoarceți de la nemilostivul acela și nerușinatul tiran satana și de la toate lucrurile și de la slujirea lui. „Te lepezi de satana și de toate lucrurile lui și de toată slujirea lui?" Și fiecare din voi a răspuns prin nașul său și a zis că se leapădă și urăște și se îngreșează, nu numai de satana, ci și de toate lucrurile și slujirea și cinstea lui. „Mă lepăd". Deci care este slujirea satanei? Răspunde Chirii al Ierusalimului și zice că sunt: ghicirile, farmecele, băierile, vrăjile, descântecele, ghicirile prin morți, prezicerile prin păsări și toate celelalte feluri de vrăji, pe care le-am numărat mai înainte. Acestea sunt tainele diavolului și spurcatele și necuratele serbări, cu care se cinstea mai înainte ca un dumnezeu de elini și de închinătorii de idoli. Și acum, vai! se slujește și se cinstește de creștinii care uneltesc aceste vrăji.

Dar care este și pompa satanei? Răspunde dumnezeiescul Hrisostom și zice că sunt nu numai teatrele și alergările cailor și orice păcat, ci încă sunt și descântecele, întâlnirile, luările aminte la zile și alte vrăji. „Deci, pompa satanei este teatrul, alergările de cai și tot păcatul, observarea zilelor, descântecele și semnele cele rele" (Andr. 21). Acesta este cuvântul și răspunsul pe care l-ați dat când v-ați botezat adică: „Mă lepăd de satana și de toate lucrurile lui și de toată cinstea lui și de toată pompa lui". Cuvântul acesta, zic, este o făgăduință și tocmeală pe care ați dat-o, fraților, ca să vă lepădați de satana, de lucruri, de slujire și de pompa lui și să iubiți pe Hristos și să-i slujiți lui; precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Acest glas, legătură cu Stăpânul Hristos este și după cum noi când cumpărăm robi, mai întâi îi întrebăm pe ei de voiește a ne sluji nouă; așa face și Hristos — fiindcă voiește să te ia pe tine ca să-L slujești — întâi te întreabă de voiești a te lepăda de tiranul acela sălbatic și aspru și apoi primește înscrisul de la tine; că nu este silită stăpânirea Lui" (Andr. 21).

216. Creștinii trebuie să-și aducă aminte totdeauna de făgăduințele pe care le-au dat lui Hristos când s-au botezat și mai ales de: „Mă lepăd de satana și de toată slujirea lui"

Drept aceea, fiindcă acest fel de tocmeală și făgăduință ați dat lui Hristos, ca să vă lepădați de satana și de toată slujirea lui, pentru ce acum călcați făgăduința și tocmeala voastră? De ce lăsați acum pe Hristos, Căruia v-ați făgăduit să-l slujiți și din tot sufletul să vă închinați Lui și vă duceți la vrăjitori și la țigănci? Ca să zic așa: vă duceți la diavolul și-i slujiți lui prin cele multe feluri de

ghiciri? Nu știți, ticăloșilor, că făgăduința ce ați dat-o va fi cerută ca o datorie în ziua judecății? Nu știți că contractul acesta se cade a-i păzi ca lumina ochilor, ca să-l dați ca pe un amanet întreg la înfricoșatul Judecător? Nu știți că acest cuvânt ce ați dat atunci, adică: „Mă lepăd de tine, satano, și de toată slujirea ta și de toată pompa ta”, se cade a-i cugeta și a-i avea totdeauna în gură, ca să nu-l uitați? Că așa vă poruncește Hrisostom: „Căci aceasta zicem: Mă lepăd de tine, satano. Precum aici acest glas, așa acolo în ziua aceea, ni se va cere nouă răspuns pentru el; și suntem datori a păzi întreg zălogul acesta, spre a-i da în ziua judecății” (Andr. 21).

Pentru că, dacă totdeauna veți cugeta acest cuvânt și-l veți avea în pomenire și în gura voastră, atunci cuvântul acesta se va face ca un frâu și zăbală de a vă împiedica de la orice fel de vrajă. Acest cuvânt are să vă oprească când veți fi bolnavi, de a vă duce ca să chemați vrăjitori să vă descânte sau să vă toarne cărbuni deasupra capului, sau să vă lege la gât și la mâini băieri și potcoave. Acest cuvânt des cugetându-l n-are să vă lase a vă mai duce la vrăjitori, nici la arapi și nici la țișgânci, spre a le cere să vă arate cu vrăjile lor, ori comori ascunse în pământ, ori banii ce i-ați pierdut sau alte lucruri ascunse. Cuvântul acesta se va face vouă armă tare și toiag de fier, ca să nu vă mai temeți când ieșiți afară din casa voastră, de întâlnirile bune ori rele ale oamenilor, nici de întrebări și de glasul păsărilor și zborul lor. Ce zic? Acest cuvânt dimpreună cu semnul cinstitei cruci se vor face vouă zid nebiruit, de a nu vă teme nici de însuși diavolul cu toată înarmarea lui; numai să nu încetați de a cugeta acest cuvânt în casă și afară, dimineața și seara și întotdeauna și în tot locul; dar mai cu seamă când ieșiți afară din casă, fără acest cuvânt să nu ieșiți; așa vă poruncește să faceți aurita și binegrăitoarea gură a lui Ioan: „Pentru aceasta, vă rog să fiți curați de această înșelăciune și ca pe un toiag să aveți acest cuvânt; și precum fără încălțăminte și fără haine, nu îndrăznește nimenea din voi a se coborî în târg, așa fără acest cuvânt, niciodată să nu ieșiți în târg. Ci, când voiești a călca pragul ușii casei tale, acest grai zi-l mai întâi: Mă lepăd de tine, satano, și de pompa și de toată slujirea ta și mă împreună cu Tine, Hristoase; și fără graiul acesta, niciodată să nu ieși din casă. Acesta îți va fi ție toiag, acesta armă, acesta cetate nebiruită și dimpreună cu graiul acesta, fă și semnul crucii pe frunte. Că așa nu numai om întâlnindu-te, ci chiar diavolul a te vătăma cu ceva nu poate, văzându-te pe tine cu aceste arme pretutindenea îngrădit” (Andr. 21).

217. Pentru ce creștinii au căzut în vrăjitorii

Și în adevăr, toată pricina pentru care au căzut creștinii cei de astăzi în toate lucrurile cele rele ale diavolului și mai cu seamă în vrăjile cele de multe feluri este, fiindcă nu cugetă cele dintâi făgăduințe și tocmele ce au dat lui Hristos când s-au botezat, ci le-au uitat pe acestea și desăvârșit le-au șters din pomenirea și din inima lor; pentru aceea au urmat la ei acele înfricoșate cuvinte pe care le-a zis Domnul: „Iar când duhul cel necurat va ieși din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și nu află. Atunci zice: Mă voi întoarce în casa mea de unde am ieșit (adică în omul din care a ieșit); și venind, o află deșartă, măturată și împodobită (adică inima omului). Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât acela și intrând, locuiesc acolo înlăuntru și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia, mai rele decât cele dintâi” (Mat. 12, 43). Acest grai al Evangheliei, tâlcuindu-l Teologul Grigorie în cuvântul pentru Botez, zice că se înțelege pentru creștinii cei botezați care izgonesc pe diavolul din inima lor prin Sf. Botez și prin făgăduințele ce au dat; iar de vor lăsa casa inimii și a sufletului lor nelucrătoare și deșartă, fără de darul lui Hristos și fără cugetarea și pomenirea făgăduințelor ce au dat, intră iarăși diavolul pe care l-au izgonit din ei, cu mai multă și mai puternică gătire decât cea dintâi, și așa se fac cele mai

de pe urmă ale lor mai rele decât cele dintâi. „A ieșit dintru tine duhul cel necurat și materialnic, izgonit fiind prin botez; nu suferă izgonirea, nu primește a fi fără de casă și fără de vatră... iarăși se întoarce la casa dintru care s-a izgonit Nerușinat este, pricinuitor este; iarăși obrăznicește, iarăși ispitește. Și dacă adică va afla pe Hristos locuind înlăuntru și umplând locul (inima) pe care el (diavolul) l-a deșertat, iarăși se întoarce; iar de va afla măturat și împodobit locul cel dinlăuntru tău și gata asemenea de a primi, ori pe acesta, ori pe acela, care va apuca mai înainte, îndată sare înlăuntru și locuiește cu mai multă pregătire și se fac cele mai de pe urmă ale omului acelaia, mai rele decât cele dintâi" (Cuv. pentru botez).

218. Vrăjitorii și vrăjitoarele bagă pe diavol în inima lor — Ce a fost duhul lui Piton

Și iată dovada cuvintelor acestui dumnezeiesc Părinte, prea luminată și lămurită. Că cine nu mărturisește că toți bărbații creștini și toate femeile care ghicesc și vrăjesc izgonesc din inima lor darul lui Dumnezeu și pe Duhul cel Sfânt și bagă într-însele pe duhul cel necurat al diavolului? Cine tăgăduiește ca toți câți sunt vrăjitori și vrăjitoare se despart de Hristos și se dau dracilor și apoi prin ajutorul și lucrarea dracilor, zic și lucrează cele satanicești și deșarte? Voiești să te încredințezi? Citește cap. 16, din Faptele Sf. Apostoli și acolo vei afla pe slujnica care avea duhul lui Iton; și ce era duhul lui? Ascultă cum povestește dumnezeiescul Hrisostom: „în capiștea, zice, a lui Apolon, tincinosul dumnezeu al elinilor, era o femeie Pitia cu numele de la— ghicesc, întreb — fiindcă se întreba de cei ce se duceau și cereau proorociri și ghicituri. Deci, această femeie, când vrea să ghicească, ședea deasupra unui scaun cu trei picioare; apoi deschidea picioarele și intra pe dedesubt duhul cel necurat și o umplea de un drăcesc entuziasm (ieșire din minte) și așa dezlegându-și pletele capului ei și făcând spumă la gură ca o ieșită din minte, ghicea și spunea prevestiri" (Omil. 29 la cea I către Cor.)

Aceasta vrând să o arate și Pavel, scria către corinteni: „Că știți când erați neamuri, cum vă duceați către idoli fără de glas, ca și cum ați fi fost trași" (I Cor. 12, 2). Dar și acel elin Platon, scriind despre această înfocare a vrăjitoriei și ghicirii, zicea: Precum prezicătorii zic multe și bune, iar din cele zise nici una nu știu.

219. Cel ce fac vrăji sau umbiă după ele se leapădă de Hristos și se unesc cu diavolul

Dar ce aduc eu dovediri de departe, ca să vă arăt că toți vrăjitorii și vrăjitoarele bagă pe diavolul întru sine? Mărturia este și mai aproape. Vezi acea babă rea și prea bețivă cum deschide gura și cască? O vezi cum șoptește și suflă peste bolnav? Prin această căscătură, bagă pe necuratul duh în inima ei; cu șoptirea roagă pe draci și cu suflatul scoate lucrarea cea drăcească din gura ei și o dă bolnavului. Vezi pe cealaltă spurcată muiere, care amestecă otrăvuri ca să atragă bărbați spre dragoste? Și ea asemenea cheamă și așa cu lucrarea cea drăcească face acestea. O, urgisitelor! O, blestematelor de Dumnezeu! O, noilor lezavele!

Căci, precum Iezavela aceea uneltea vrăjile și farmecele spre a atrage pe bărbați la dragostea ei, precum scrie: „Curviile Iezavelei și fermecătoriile ei se înmulțesc încă” (IV împ. 9, 22); așa și acestea urmând ei, s-au făcut vrăjitoare și fermecătoare.

Vezi pe cel ce leagă nod cu ață și unghii și peri omenești și șoptește când se fac nunțile? Acesta strigă pe draci și-i bagă întru sine și apoi cu lucrarea lor leagă pe cei însurați. O, urgisiți de Dumnezeu! O, spurcaților! Vai și amar celor ce fac acest fel de satanicească lucrare! Ah! și nu știu ticăloșii ce înfricoșată muncă au să moștenească! Pentru că se fac pricină a se ocări cinstita nuntă, a se urî cei însurați și în cele din urmă a se despărți cei pe care Dumnezeu i-a împerecheat. Vezi pe acei preoți ori mireni creștini care scriu băieri pe hârtie sau migdale sau potcoave ori altele de acest fel și cu acestea taie frigurile și alte boli? Vezi pe cei ce se duc la miezul nopții în locuri pustii și citesc Solomon⁴³ ori grăiesc alte nume drăcești și caută să găsească comori ascunse sau banii ce au pierdut ori ca să facă să moară vreun vrăjmaș al lor, ori el, ori fiul său, ori dobitocul? Vezi pe cei ce tămâie stafiile casei lor sau junghie dobitoace la temelia casei? Sau închinându-se, salută luna când este nouă, sau cred în nălucirile ce se văd în ape; în vârcolaci, strigoi și păzirea zilelor superstițioase? Ori ghicesc oarecare lucruri prin fireștile mișcări ale membrilor lor? Toți aceștia cu totul se despart de Hristos și locuiesc și se împrietenesc cu diavoli și prin lucrarea lor zic și lucrează, câte le zic și le lucrează.

Vezi pe cei ce iau aminte la glasul păsărilor și la întâlnirile oamenilor și la piciorul cu noroc? Vezi pe cei ce trec prin foc, pe cei ce fac vrăji prin chemări și pe cei ce prin palmă ghicesc norocul și ursitul? Vezi încă și pe cei ce nu fac vrăji, ci se duc și le cer de la vrăjitori când sunt bolnavi, sau când li se întâmplă vreo pagubă, ori au vreun proces la judecată, sau altă nevoie și întristare? Toți aceștia, fără a deosebi vreunul, și cei care le lucrează și cei ce le pătimesc și care dau vrăjile și băierile, și cei ce le iau pe ele, toți se fac peșteră a lucrării duhului celui necurat și cu totul se leapădă de credința lui Hristos și de Hristos și se unesc cu Satana și cu slujirea și pompa lui. Și prin urmare, toți sunt lepădători ai tocmelilor ce au dat la Sf. Botez, să se lepede de Satana și de toată slujirea lui și să se unească cu Hristos, cu credința și cu învățăturile Lui. O! jalnică întâmplare! O, mare pierzare a creștinilor!

220. Vrăjitorii nu sunt și nici nu se cade să se numească creștini

Așadar, creștinii care lucrează unele ca acestea, cum mai pot fi sau a se mai numi creștini? Creștini și vrăjitori? Creștini și descântători? Creștini și ghicitori? Creștini și fermecători? Creștini și slujitori dracilor? Ducă-se încolo, să nu fie! Si ce unire are lumina cu întunericul sau adevărul cu minciuna? Sau Fiul lui Dumnezeu cu fiii diavolului? Sau Hristos cu Veliar? Pentru aceea, în deșert

⁴³ In unele părți și mai cu seamă în regiunea Olteniei, nu numai vrăjitoarele, dar și oarecare femei destrăbălate umblă în noaptea Sf. Gheorghe dezbrăcate și cu vrăjă adună rodirile din țarini etc. O! mare fărâdelege și nerușinare! (nota trad).

se laudă ei că sunt creștini; pentru că nici un folos nu câștigă numai din numele simplu al creștinismului, deoarece lucrurile lor sunt satanicești, sunt anticriste. Da, creștini și binecredincioși, însă numai cu cuvântul și cu chipul; iar cu năravul și cu lucrul vânzători ai creștinismului și necredincioși și păgâni. Pentru aceea avea dreptate Sf. Ioan Gură de Aur, a numi pe acești creștini mai răi și decât elinii și să zică așa despre ei: „Deci, cu cuvântul se află mulți creștini, iar cu năravul, puțini și rari. Cu chipul ca niște creștini și ucenici ai lui Hristos, iar cu năravul ca niște vânzători; prin cuvânt binecredincioși, iar cu purtarea necredincioși și cu lucrurile păgâni; precum a zis Proorocul David: «Și s-au amestecat între păgâni și au deprins obiceiurile lor» (Ps. 105, 34). Și cu adevărat s-a împlinit proorocia întru noi; că, ce fel de creștini sunt aceștia care cască gura la basme și povești și la cuvântări de neamuri și vrăji, la astrologie și la farmece, la băieri și la glasul păsărilor și care aprind felinare la fântâni și izvoare și se laie și observatori la zile și la înconjurarea anilor și trecători prin foc și luători aminte la visuri și întâlniri și altele de acest fel?

Cum pot fi creștini cei care fac unele ca acestea? Si cu ce îndrăzneală cutează a se mai numi creștini? Sau cum îndrăznesc a se apropia de dumnezeieștile Taine cei ce se află mai rău și decât păgânii? Cei ce fac acestea, nimic nu le folosește a se mai numi creștini.

Căci, după cum fata, fecioară, până când își păzește fecioria sa, cu dreptul și după vrednicie se numește fecioară și este; iar după ce se va înșela de cineva și se va strica pierzându-și fecioria, nu mai este încă fecioară... așa și cel ce se numește creștin, de nu va păzi tocmelile și va călca făgăduința și cuvântul Sf. Evanghelii îl va lepăda și va face lucrurile păgânilor, nici un folos nu-i este lui a se mai numi creștin" (Cuv. pentru proorocii mincinoși).

221. Impotrivire — Dezlegare — Dracii n-au putere să vindece, ci să omoare

Dar ce pricinuiesc unii dintre creștini? Noi alergăm, zic, la vrăjitori și la draci: a) pentru că aflăm vindecare bolilor de care pătimim; b) pentru că ne arată comori ascunse și ce are să ni se întâmple; și c) pentru că ne temem de draci, ca de niște făcători de rău și urători de oameni și de aceea cu chip măgulitor le îmblânzim răutatea lor prin vrăjitorie, ca să nu ne facă vreun rău; noi le vom răspunde deosebit. Si la cea dintâi răspundem, zicând: Ce faci, nebunule creștin, oricine ai fi tu care alergi la vrăjitori și descântători ca să te vindeci? Și o crezi tu aceasta vreodată, că diavolul are să vindece boala ta? Dacă el este ucigător de oameni din început și a omorât tot neamul omenesc, cum se va face acum doctor al tău? „Căci acela, zice, ucigător de oameni a fost dintru început" (Ioan 8, 44); „Dumnezeu îl numește ucigător de oameni și tu alergi la el ca la un doctor? Si ce cuvânt vei da când se va cere de la tine răspuns?" Sunt cuvintele lui Hrisostom (Cuv. 5 asupra iudeilor). Nu vezi cum îhtr-o clipeală de ochi a omorât două mii de porci în mare și pe tine te va vindeca? Și dacă de porci nu le-a fost milă dracilor, cum de tine le va fi milă? „Și dacă de porci nu s-au milostivit, cu atât mai mult de noi" (acolo).

Nu vezi cum dracii n-au putut să vindece nici chiar pe vrăjitorii și fermecătorii care erau slujitori ai lor, de bășicile și bubele date de Moise în Egipt și pe tine au să te vindece? „Si nu puteau, zice, vrăjitorii să stea înaintea lui Moise, pentru răni, că s-au făcut răni în vrăjitori" (Ieșire, 9, 11). Și dacă dracii nu se milostivesc de sufletul tău, cum se vor întrista pentru trupul tău? Dacă dracii se silesc a te izgoni din împărăția lui Dumnezeu, cum te vor izbăvi de boală? Râsuri sunt acestea și basme. Fiindcă după dumnezeiescul Hrisostom, dracii știu a vicleni și a vătăma, iar nu a vindeca. „Râsuri sunt acestea și basme, a vicleni și a vătăma știu dracii, iar nu a vindeca. Pe suflet nu-l cruță, și de ale trupului, spune-mi mie, se vor milostivi? Din împărăție se

apucă să te scoată și de boale au să te vindece?" (Cuv. către cei ce iudaisesc). Și fiindcă după Marele Vasile, alt lucru mai plăcut nu este dracilor, precum a mârni și a necăji pe om în multe feluri de chipuri și pedepse: „Nu este nimic mai dulce urătorului de oameni, decât cu felurite chipuri a întrista și a pedepsi pe om”.

Deci, nu te amăgi, creștine, ci îhcredințează-te că nici lupul nu poate să se facă vreodată oaie — după proverb — nici diavolul nu se va face cândva doctor, că mai lesne poate focul să înghețe și zăpada să se încălzească, decât dracul să vindece cu adevărat. Pentru că el, deși ar voi cumva să te vindece, însă nu poate, fiindcă e cu totul neputincios. Și dacă vom presupune că poate să te vindece, însă nu voiește; fiindcă sănătatea omului este bună, iar diavolul totdeauna urăște cele bune și pentru aceea se numește urător de bine. Dar să zicem că ar vrea să te vindece, însă nu știe, căci precum zice Areopagitul Dionisie (despre dumnezeieștile numiri, cap. 4): „S-a întunecat lumina îngereștei cunoștințe ce a avut-o”; zice însă și Marele Vasile că, după ce a căzut diavolul, s-a stins fericita acea deprindere a cunoștinței ce avea și s-a aprins în el cu totul din contră, necunoștința, adică, răutatea. „Căzând din simplitate diavolul și aruncând departe vrednicia îngerească, din năravul lui s-a numit diavol și stingând pe cea dintâi a lui fericită deprindere, a aprins puterea cea contra acesteia” (Epist. apologetică către cei din Chesaria). Dar și după cum am zis, să presupunem că poate și voiește și știe să te vindece; însă, dacă nu-l va slobozi Dumnezeu, el de la sine nu poate să facă nimic.

222. Că dracii, măcar de ar vindeca trupul după slobozire, îl vindecă, însă, ca să omoare sufletul — Pilde ale celor ce s-au îmbolnăvit și n-au chemat vrăjitori

Drept aceea, pleacă-te, frate, și crede că numai singur Dumnezeu este adevăratul doctor al sufletelor și al trupurilor; iar vrăjitorii și dracii nu vindecă în adevăr, ci cu nălucire. Iar dacă yom presupune că vindecă trupul, după slobozirea lui Dumnezeu, toă să știi că-l vindecă cu scop ca să omoare sufletul tău. Cum?

Despărțindu-te pe tine de la credința lui Hristos și trăgându-te spre a crede și a sluji acelora. Pentru aceea, ce folos vei lua, frate, dacă și după cum am zis, ar vindeca trupul tău, cel ce astăzi trăiește și mâine moare, în timp ce omoară sufletul tău cel fără de moarte? Ce dobândă vei lua, dacă aici vei gusta puțină sănătate, iar acolo te vei munci veșnic? Lipsească astfel de sănătate! Piară acest fel de viață! Mai cinstită este moartea de mii de ori decât acest fel de viață și sănătate; precum zice aurita gură a lui Ioan: „Să nu crezi că vindecă cu adevărat! Iar eu și cu covârșire fac și zic aceea: că, deși ar vindeca în adevăr, dar mai bine este să mori, decât să alergi la vrăjmașii lui Dumnezeu și într-acest fel să te vindeci. Că ce folos este dacă trupul se va vindeca, iar sufletul se va pierde? Și ce dobândă dacă cineva aici va afla mângâiere, iar după aceasta se va trimite în focul cel nestins?” (Cuv. 5, contra evreilor). Și iarăși zice: „Deși vindecă diavolul, însă mai mare vătămare a făcut! și măcar că a folosit, trupul s-a folosit, care puțin mai pe urmă murind va putrezi, însă a vătămat sufletul cel nemuritor” (Cuv. către cei ce iudaisesc). Deci, fiindcă diavolul, fraților, este pescar prea viclean, pierde puțină momeală ca să prindă un pește mare; adică, se mulțumește să vă dea o sănătate de nimic, numai ca să vă lipsească de rai; vă lungește puțin viața, ca să vă muncească veșnic. Nu vezi (zice Hrisostom) cum slăbănogul zăcea de 38 de ani în pat și jumătate mort și răbda bărbăteste boala, așteptând ajutorul lui Dumnezeu, fără să ceară a-i vrăji sau a-i da baiere. „Și nici așa n-a alergat la vrăjitori, nici nu s-a dus la descântători, nici n-a atârnat baiere, ci a așteptat ajutorul lui

Dumnezeu" (acolo). Și tu, creștine, fiindcă te-ai îmbolnăvit puține zile, de ce ești atât de nerăbdător și alergi la vrăjitori și la țigănci? Nu vezi cum Lazăr în toată viața lui zăcea înaintea porții bogatului, atât de mult rănit, încât din multa slăbiciune nu putea nici să alunge câinii care îi lingeau rănila, totuși, a ales mai bine moartea în această boală, decât a cere băieri și farmece? Însă, nici fermecători a cerut, nici potcoavă a atârnat... nici vrăjitori a chemat la sine (zice acolo acest Hrisostom); și tu care iertare vei dobândi, când pentru puține friguri alergi la babele cele bețive și rele? Nu vezi pe viteazul acela Iov care, după ce a pierdut copiii și averea, atât s-a rănit, încât fierbea viermii peste tot trupul lui, neputând nici pâinea a o mânca de multa putoare și cu toate acestea, putând să scape de toate durerile cu hula și să moară, precum îi zicea femeia lui: „Zi un cuvânt către Domnul și mori" (Iov, 2, 9), a răbdat însă bărbătește și nici cuvânt subțire n-a scos din gura sa. Iar tu de ce ești atât de nerăbdător și pentru o prea mică zgârietură defaimi pe Dumnezeu, pe Hristos, credința și pe sfinți și alergi la vrăjmașii lui Dumnezeu, la vrăjitori și la draci ca să te vindece? Și ce iertare vei putea lua din aceasta; precum îți zice Hrisostom? „Deci, ce iertare vom avea noi, dacă atâtea înfricoșate patimi au pățimit aceia și răbda; iar noi pentru friguri, sau pentru răni, alergăm la adunări și la vrăjitori și înșelători și-i chemăm în casele noastre" (acolo).

223. Vrăjitorii și fermecătorii, măcar că numesc numele lui Dumnezeu, se cade însă a-i izgoni

Dar zici că baba aceea creștină și creștinul acela ghicitor, când descântă și dau baiere, nu zic, nici scriu alte nume, fără numai numele lui Dumnezeu, al lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu și al Sfinților. Și deci ce rău fac ei? La acestea îți răspunde dumnezeiescul Hrisostom și îți zice că, pentru aceasta mai cu seamă se cade a urî acea babă rea și pe acel rău fermecător, fiindcă uneltesc spre ocară și necinste numele lui Dumnezeu și creștini fiind, lucrează ca elinii. Pentru că și dracii, măcar că numesc numele lui Dumnezeu, însă iarăși tot draci sunt: „Unii voind a se îndrepta, zic că e creștină femeia care a descântat acestea și nimic alta nu zice, fără numai numele lui Dumnezeu. Deci pentru aceea mai ales o urăsc și mă întorc, că numele lui Dumnezeu îl întrebuițează spre ocară; că, zicându-se pe sine că este creștină, se arată că lucrează cele ale păgânilor. Că și dracii numeau numele lui Dumnezeu, însă tot draci erau și așa ziceau către Hristos: «Te știi pe tine cine ești, Sfântul lui Dumnezeu» (Marcu 1,14); cu toate acestea, le-a închis gura lor și i-a izgonit" (Andr. 21).

224. Bolnavii se cade a alerga la Hristos și la Sfinți, iar nu la vrăjitori — Că mare greșală fac creștinii, să lase pe Hristos, pe Sfinți, Biserica și să se ducă la vrăjitori

Așadar, nu mai este alt doctor, nici alt ajutor ca să te duci, creștine, și să te vindeci când ești bolnav, decât numai vrăjitorul și diavolul? Nu este Hristos, pe care tu îl crezi că este singurul și desăvârșitul Doctor, care și când era pe pământ a vindecat atâtea mii și milioane de bolnavi. „Și au străbătut Iisus toată Galileea... vindecând toată boala și toată neputința în popor" (Mat 4, 23). Și acum când s-a suit la ceruri, vindecă cu darul și cu ajutorul Său pe toți cei ce-L cheamă cu credință? Nu sunt atâția și atâția doctori: Apostolii, Mucenicii, Doctorii cei fără de argint, Ierarhii, Cuvioșii și ceilalți Sfinți care au luat de la Hristos dar și putere ca să vindece orice fel de boală?

Nu este Biserica lui Hristos spital de obște și gazdă deschisă, ca să primească pe toți fiii săi care pătimesc de felurite boale, atât ale sufletului, cât și ale trupului, spre a-i mângâia, a-i ajuta și vindeca cu sfințirea apei și cu dumnezeieștile Taine? „Și nu este rășină în Galaad? Au doctor nu este acolo? a strigat oarecând Proorocul Ieremia către poporul israelitean" (Cap. 8, 22); și eu acum strig către creștinii cei bolnavi: Nu cumva, fraților, nu este în ortodoxa voastră credință și în Biserica în care credeți vindecare și ajutor? Hristos și Crucea lui, câte vindecări a săvârșit, zice Hrisostom? „El moartea a stricat-o, păcatul l-a stins, iadul l-a făcut netrebnic, puterea diavolului a slăbit-o și a dat vindecare trupului; oare nu este vrednic de crezare?" (Andr. 21). Cum vă lasă inima să părăsiți pe Dumnezeu, Căruia îi credeți și să vă duceți la blestematul diavol? Cum lăsați pe prea dulcele Iisus Hristos, Făcătorul și Răscumpărătorul vostru, adevăratul vostru Doctor, și vă duceți la ucigătorul de oameni, la tiranul, la făcătorul de rău? Cum rabdă sufletul vostru a defăima atâția Sfinți prieteni, binefăcători și doctori ai voștri desăvârșiți și să năzuiți la spurcații vrăjitori și la necurații draci, cei cu totul vrăjmași ai voștri? Cum suferiți a lăsa Sf. Biserică a lui Hristos, maica voastră, și să alergați la drăceștile adunări la draci și la locuințele vrăjitorilor? Și la fel cu o babă rea și bețivă și cu o țigancă; nu e cu puțință să vindece și Hristos? Deopotrivă cu cărbunii și cu potcoavele și cu drăceștile băieri, n-au putere Crucea și Agheasmă și alte mântuitoare Taine ale credinței voastre? Ah, nemulțumitoare zidiri! Ah, necredincios și vârtos la inimă neam! Și unde sunt fulgerele și trăsnetele cerului? Unde sunt cutremurele pământului și crăpăturile, ca să vă ardă de tot, să vă scufunde și să vă înghită de vii?

Deci, după dreptate are să strige cu întristare Iisus Hristos pentru voi cu Ieremia; că nici un neam n-a părăsit pe Dumnezeuul său, fără numai voi, creștinii: „Treceți în ostroavele Hetimului și vedeți de s-au făcut unele ca acestea. De și-au schimbat păgânii dumnezeii săi și aceia nu sunt dumnezei, iar poporul meu a schimbat mărirea sa, întru aceea de la care nu se vor folosi" (Ier. 2, 10). Are dreptate a se mâhni, că s-au înspăimântat cerul și pământul, pentru că voi, creștinii, ați lăsat acest izvor al vieții și al sănătății și ați poftit gropile cele fără de apă ale vrăjitorilor și ale țigăncilor. „Spăimântatu-s-a cerul de aceasta și s-a înfricoșat mult foarte, zice Domnul. Că două și rele a făcut poporul meu: M-a părăsit pe Mine, izvorul apei vieții, și și-a săpat lui fântâni surpate care nu vor putea ține apă" (Ier. acolo 12). Are dreptate Iisus să strige cu Isaia, că El v-a născut de a doua oară prin Sf. Botez și v-a făcut fii ai săi, iar voi prin o mică boală, ați defăimat pe Tatăl vostru și v-ați dus la vrăjitori și la draci, vrăjmașii Lui. „Auzi, cerule și ascultă, pământule, că Domnul a grăit: Fii am născut și am crescut, iar aceia s-au lepădat de mine" (Is. 1, 2). Și cum boul și asinul au cunoscut pe Făcătorul de bine și stăpânul lor, iar voi pe făcătorul vostru de bine nu-L cunoașteți? „Cunoscut-a boul pe stăpân, și asinul ieslea Domnului său; iar Israil nu m-au cunoscut pe mine și poporul meu nu m-au înțeles" (acolo, 3).

Pentru aceea ca să nu se întristeze Iisus Hristos din pricina voastră și să zică unele ca acestea și ca să nu vă arătați și voi nemulțumitori către acest de-aproape al vostru făcător de bine, încetați, frații mei, părăsiți-vă de a vă mai duce la vrăjitori și la țigănci. Și când se întâmplă să vă îmbolnăviți, alergați la Hristos cu călduroasă credință și cereți vindecare, pentru că El este totdeauna Tatăl al vostru prea iubit; și dacă v-a dat boala, a dat-o spre a încerca răbdarea voastră și ca să vă încununeze mai mult și să vadă dacă îl iubiți cu adevărat din toată inima. „Căci care fiu, zice, este pe care nu-l ceartă tatăl?" (Evr. 12, 7). El, deși vă ceartă și vă palmuiește câteodată părintește, pentru păcatele voastre, însă iarăși vă vindecă și vă mângâie ca pe niște fii ai Lui când vă întoarceți către Dânsul prin pocăință și din toată inima cereți ajutorul Lui. „Căci fericit, zice, este omul pe care îl ceartă Domnul și dojenirea celui Atotțiitor n-o leapădă, că El rănește și vindecă, bate și mâinile lui tămăduiesc" (Iov. 5, 17). Alergați când sunteți bolnavi și la Doamna

noastră Născătoare de Dumnezeu, tămăduitoare cea după Dumnezeu a bolnavilor și mângâierea celor întristați. Alergați și la toți Sfinții și rugându-i pe ei cu credință, veți dobândi vindecarea cea dorită a bolii voastre; și de nu veți lua sănătatea cea dorită, ci lă-sându-vă Dumnezeu să vă pedepsească — așa fiind de folos sufletului vostru — se cade însă a sta cu bărbăție întăriți în credință și să alergați mai bine de mii de ori a muri decât să chemați vrăjitori și vrăjitoare și cu acest chip să vă lepădați de credința lui Hristos și să vindeți dreapta credință. Iar de se întâmplă a vă îndemna alții la aceasta — rude sau prieteni —, păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu și nu-i ascultați și să fiți încredințați că pentru această răbdare a voastră și bărbăție sufletească, a) Dumnezeu vă va încununa cu cunună mucenicească; b) știința voastră se va bucura și se va veseli fără asemănare mai mult decât dacă ați fi luat sănătate; c) oamenii vă vor lăuda cu cuviincioasă cinste; și d) în cele din urmă veți lua și vindecarea bolii voastre, după cum acestea toate le dovedește condeiul cel aurit al lui Ioan.

225. Bolnavii care nu cheamă vrăjitori, ca niște mucenici se încununează — Că știința bolnavilor celor ce n-au chemat vrăjitori, are multă bucurie. Si oamenii laudă pe cei ce nu cheamă vrăjitori — Dumnezeu dă sănătate celor ce nu cheamă vrăjitori

a) Vă va încununa Dumnezeu ca pe niște mucenici, că precum Mucenicii au răbdat muncile, numai ca să nu se închine idolilor, așa și voi suferiți chinurile bolii, numai ca să nu aveți vreo nevoie de ajutorul vrăjitorilor și al dracilor și să vindeti credința și dragostea lui Hristos. „Ai căzut în boală grea și vin mulți la tine și te silesc, unii cu descântece, alții cu baiere și alții cu alte lucruri ca să îmblânzească răul; iar tu pentru frica lui Dumnezeu rabzi cu bărbăție fără să te îndoiești și pe toate ai hotărât să le pătimești și să le rabzi, decât să unelțești ceva din obiceiurile idolești. Aceasta îți va aduce cununa muceniei și nu te îndoii pentru aceasta... că precum acolo (adică Mucenicul) rabdă durerile muncilor cu bărbăție ca să nu se închine idolului, așa și tu suferi durerile cele din boală, ca să nu ai nicidecum trebuință de ajutorul aceluia, nici să faci ceva din cele zise de el" (Omil. 3, la cea I către Tes.).

b) Au să se bucure știința voastră și gândul, laudându-vă dinăuntru, că ați făcut ca niște creștini adevărați și adevărate slugi ale lui Hristos și ca niște nevoitori v-ați împotrivit atât de cu bărbăție, încât ați judecat mai bine să suferiți de friguri și de răni, decât să primiți drăceștile vrăji și băieri. „Deși ai friguri și suferi mii de întristări, împingând pe acei spurcați vrăjitori, vei fi însă mai bine decât orice sănătos, fiindcă gândul te va înălța... știința te va lăuda și te va mări și-ți va zice: bravo, bravo, omule! sluga lui Hristos, bărbat credincios și silitor al buneii credințe... împreună cu Mucenicii vei sta în ziua aceea... pentru că ai hotărât astăzi a te munci, a suferi de friguri și de răni, numai și numai ca să nu primești păgâneștile vrăji și băieri" (Cuv. 5 împotriva iudeilor);

c) Vă vor lăuda oamenii, văzându-vă că ați scos din casele voastre pe ghicitori, pe babele cele rele și pe țigănci și n-ați primit vrăjile și băierile lor și se vor minuna și vor urma și ei bărbăției voastre. „Căci, când vei scoate pe vrăjitori cu multă ocară din casa ta, toți auzind te vor lăuda și se vor minuna de tine... și mai bine le va fi lor și vor râvni, urmând bărbăției tale" (acolo);

d) Iar cea din urmă, veți căpăta sănătatea voastră fiindcă și Dumnezeu vă va iubi mai mult, pentru bărbăția ce ați arătat și Sfinții îl vor ruga mai cu căldură, ca să vă vindecați „și nu numai laude vor urma isprăvilor tale, dar și prea grabnică vindecarea bolii. Fiindcă această bărbătească voință a ta va trage harul lui Dumnezeu asupra-ți cu mai multă dragoste și toți Sfinții se vor veseli de bunăvoința ta și din adâncul inimii vor face rugăciuni pentru tine” (acolo).

226. Că deși, într-adevăr, vrăjitorii ar putea da sănătate, iarăși se cade a ne întoarce de la ei

Și ca să zic în scurt, deși ai fi încredințat, frate, că vrăjitorii pot să te facă sănătos de boala ta, că pot de pildă, să-ți dăruiască 50 de ani de viață și că ar avea putere să învieze morții (care amândouă sunt cu neputință), iarăși ia aminte, ia aminte, ia amin-te! să nu alergi la ei ca să-ți ajute; pentru ce? Pentru că te lepezi de Dumnezeu, vinzi pe Hristos, te lepezi de buna cinstire și de credința ta și din contră, pentru că slujești diavolului și te închini slujitorilor lui draci și în cele din urmă te faci rob lor. Că, deși te faci sănătos de boală, însă vei pătimi totdeauna o amară muștrare de conștiință, că pentru o mică ameteală ai călcat făgăduințele ce ai dat lui Hristos, lepădându-te de credință. De aceea, sănătatea ta va fi mai amară și decât cea mai grea boală, precum zice Ioan Gură de Aur (acolo). Vrei să te încredințezi? Auzi ce zice Dumnezeu în a doua Lege:, Jar de se va scula întru tine prooroc

sau care visează vis si-ti va da tie semn si va veni semnul sau minunea care a grăit către tine zicând: Să mergem și să slujim la dumnezei străini, pe care nu i-ați știut, să nu ascultați de cuvintele proorocului acestuia sau ale celui ce visează visul acela, că vă ispitește pe voi Domnul Dumnezeu vostru ca să știe, oare iubiți pe Domnul Dumnezeu vostru din toată inima voastră și din tot sufletul vostru” (A doua Lege, 13, 1). Adică: dacă proorocul acela va zice că eu pot să înviez mortul, numai să-mi credeți mie și închinați-vă idolilor sau dracilor; și dacă chiar în adevăr va putea cu lucrul să învieze mortul precum a făgăduit, iarăși să nu-l ascultați ca să vă închinați diavolului și dracilor. Pentru că D-zeu a slobozit să facă acel prooroc o minune ca aceea, ca să vadă dacă voi îl iubiți cu toată inima voastră și nu slujiți altuia fără numai Lui. Așa tâlcuiește acest grai dumnezeiescul Hrisostom, în cuvântul lui cel contra iudeilor. Auzi, frate, înfricoșat cuvânt pe care îl zice însuși Dumnezeu? Deci, lasă această stăruință ce o pune diavolul înaintea ta, ca să te duci la vrăjitori pentru tămăduirea bolii tale și fugi de ei ca de foc.

227. Numai Dumnezeu știe cele ascunse — Că îngerii și oamenii de la Dumnezeu știu cele ascunse — Dracii nu știu pe cele ascunse

Iar pentru a doua pricină a celor ce zic că se duc la vrăjitori și la draci ca să afle ce au să pătimească sau ca să găsească comori și alte lucruri ascunse, răspundem: Că numai singur Dumnezeu este cel ce știe lucrurile cele ascunse în adevăr, și cunoaște mai înainte cele ce vor să fie, precum zice Ieremia: „Doamne, Cel ce ești... nimic de Tine nu se va ascunde” (Ier. 32,17). Și Sirah: „Că a cunoscut Domnul toată știința și a căutat la semnul veacului, spunând cele ce au trecut și cele ce vor veni, descoperind urmele cele ascunse” (Sir. 42, 20); iar îngerii și oamenii cunosc câteodată cele ascunse, însă nu de la ei înșiși» ci din descoperire și din dumnezeiasca strălucire, precum este scris: „Dumnezeu descoperă adâncurile și cele ascunse” (Daniil, 2, 22); iar vrăjitorii și

dracii, fiindcă sunt întunecați și n-au luminare de la Dumnezeu, nici nu pot să cunoască cele ascunse și aceasta este arătată din visul pe care l-a visat Nabucodonosor împăratul care, îndată ce a văzut visul, l-a și uitat și chemând pe toți vrăjitorii, descântătorii, fermecătorii și haldeii, le-a poruncit nu numai să-i tâlcuiască visul lui, ci încă să afle chiar visul pe care-l visase, iar de nu, are să-i omoare. „Numai spuneți-mi visul și tâlcul lui” (Daniil, 2, 6). S-au îngrijorat ticăloșii vrăjitori, au rugat din toată inima lor pe dracii cărora le slujeau, ca să le arate visul, dar în zadar, fiindcă visul era atât de ascuns, încât nici dracii n-au putut să-l cunoască. Pentru aceea s-a dat hotărâre împărătească să se omoare toți vrăjitorii, până ce Dumnezeu a arătat și visul, și tâlcuirea lui Proorocului Daniil, izbăvindu-se în chipul acesta aceia de la moarte, după cum acestea sunt scrise la Daniil, cap. II.

228. Dracii nu știu ce are să pătimească omul sau ce are să facă — Că dracii pe cele firești și gândite, cu îndoială le cunosc — Dracii, chiar cunoscând adevărul, nu-l arată

Dar nici nu știu dracii ce are să facă sau are să pătimească omul; fiindcă omul stăpânitor de sine fiind, dacă va voi, se pleacă spre bine, iar de nu, se pleacă spre rău; pentru aceea este necunoscut sfârșitul la care are să ajungă. Și aceasta este dovedită din istoria lui Iov, că n-a putut diavolul să cunoască sfârșitul lui, căci el se nevoia și se silea a face pe Iov să hulească asupra lui Dumnezeu și cu aceasta să-l muncească; iar Iov, fiindcă cu mulțumire suferea cele întristătoare, mai mult s-a încununat. Pentru aceea a zis și Hrisostom: „Diavolul nu știa la ce sfârșit va ajunge lupta (lui Iov), că de ar fi știut, n-ar fi îndrăznit să-l ispitească, ca să nu-și atragă asupra mai rea rușine” (Cuv. 4, la Iov). Pentru aceasta și Dumnezeu vrând să arate că cititorii de stele și dracii nu știu cele viitoare, rușinează și în oarecare chip batjocorește Babilonul, care nădăjduia în cititorii de stele și în draci și le zice: „Ostenit-ai întru sfaturile tale, să stea, dar și să te mântuiască pe tine cuvântătorii de stelele cerului, cei ce semuiesc stelele cerului spun ție ce va să vie asupra ta?” (îs. 43, 13).

Da, cunosc mai înainte și dracii, precum zic sf. teologi, dar de cele mai multe ori pe cele firești, semuindu-le cunoștința lor din cuvintele și legile firii, precum și mulți din oamenii — care mai cu seamă sunt filosofi — multe de acestea le cunosc și le prezic; iar pe cele cugetate din voie slobodă și pe cele ce se află întru adâncul inimii omului, numai singur Dumnezeu le știe cu demănușorul ca un Făcător al inimilor, precum a zis Solomon: „Că tu singur știi inima tuturor fiilor oamenilor” (3. împ. 8, 39); iar diavolul, din mișcările trupului, semuiește și el numai parte din ele; precum scriind Isidor Pelusiotul, zice: „Diavolul, o, prea blândule, nu știe cele gândite, nu; căci acest prea ales lucru este numai al dumnezeieștii puteri, care singur a zidit inimile noastre; iar el numai din mișcările trupului înțelege voința sufletului” (Epist. 156, către Arhondie Presviterul)⁴⁴. Însă și pe cele firești și gândite, pe care dracii vor să arate că le cunosc mai înainte, pe toate le cunosc cu îndoială, întunecate, nelămurite și piezișe, pentru aceasta și dracul cel ce se numea Apolon, și idolul său, se numea „Loxia” (adică pieziș) de însuși elinii; fiindcă oricâte proorociri și ghicituri spuneau mai înainte, erau piezișe ca racul și puteau fi înțelese și așa, și așa, și într-un fel, și într-altul. Și lasă a zice că dracii adeseori cunosc adevărul, însă nu voiesc a-i mărturisi

⁴⁴ Dar și părerea cea de obște a învățaților teologi este că dracii nu știu adâncul inimii, ci numai câte grăiește omul cu cuvântul cel din inimă, mai pe acelea le cunosc dracii ca niște duhuri subțiri ce sunt și aflându-se împrijiului inimii și gândit cuvântul cel dinlăuntru auzindu-l — după acești teologi scholastici. Iar pe cel ce nu le grăiește omul cu cuvântul cel dinlăuntru (adică cu gândul), nici dracii nu le știu pe acestea, ci numai însuși Dumnezeu, Cel ce cearcă inimile și rărunchii.

de bunăvoie, fără numai de mare nevoie. Pentru că din fire fiind mincinoși, firește, iubesc totdeauna minciuna și urăsc adevărul, precum a zis Domnul: „El era ucigător de oameni din început și în adevăr n-a stătut... că mincinos este și tatăl minciunii” (Ioan, 8, 44).

Deci, să stea acum de față creștinii cei care se duc la vrăjitori și la vrăjitoare, căutând să știe ce au să pătimească ori ca să afle comori și alte lucruri pe care le-au pierdut, sau ca să ceară dezlegarea visurilor lor. Să stea de față, zic, ca să-i vad și să le spun aceea pe care a zis-o oarecând și Proorocul Ilie către poporul lui Israel: „Neînțelegătorilor creștini, până când veți șchiopăta într-amândouă gleznele voastre?” (III, împ. 18, 21), până când șchiopătați cu amândouă picioarele? Până când dar credeți și în Hristos și credeți și în vrăjitori, și în draci? Dacă credeți în Hristos, că El, ca un singur Dumnezeu ce este, știe toate cele ascunse și cele ce vor să fie și le arată pe acestea și altora cum am zis; pentru ce nu alergați și voi la Hristos, ca să vă arate acelea pe care le cereți, ci alergați la ghicitori și la draci? Iar dacă, dimpotrivă, credeți în vrăjitori și în draci, că ei au cunoștința celor ascunse și adevărul, pentru ce în zadar vă mai numiți creștini și vă închinați lui Hristos? Nu știți că niciodată nu puteți să slujiți la doi domni în același timp, lui Hristos și lui Veliar, adevărului și minciunii, lui Dumnezeu și diavolului? Precum și Domnul și Pavel într-un glas zic: iar de ziceți că nu credeți în vrăjitori și în draci, mințiți. Căci, dacă nu credeți în ei, pentru ce vă duceți și-i întrebați? Că numai această singură apropiere și întrebare a voastră vă dovedesc că le credeți și sunteți slujitorii lor; precum zice Grăitorul de Aur: „Pentru care pricină alergi la vrăjitori și la draci? Ce întrebă? îndată ce te-ai apropiat, îndată ce ai întrebat, te-ai așezat însuși sub robia lor, căci, ca unul ce crezi lor, întrebă” (Omil. 8, la II către Tim.). Iar de ziceți din nou că numai spre încercare vă duceți, ca să vedeți dacă spun dracii adevărul și această încercare a voastră arată că nu v-ați încredințat că dracii spun minciuni, ci încă sunteți cu îndoială, căci și aceasta este păcat, precum zice acest sfânt: „că și a ispiți cineva, dacă în adevăr minte diavolul, arată cu aceasta că n-are încredere, ci încă se îndoiește” (acolo).

Stați, stați; cine sunt aceștia care se vad? Eu vad oameni mulți trimiși de Ohozia, împăratul Samariei, care căzând din fereastra camerei celei de sus a palatului său și îmbolnăvindu-se, a trimis oameni să întrebe vrăjitoarea ce era în Accaron, dacă se va face sănătos din boala lui. Vad și pe Proorocul Ilie care, prin porunca lui Dumnezeu, se pogoară din munte și întâlnește oamenii cei trimiși ai împăratului. Și ce le zice? Fiindcă și împăratul Ohozia a defăimat pe adevăratul Dumnezeu și ca și cum n-ar fi Dumnezeu în Israel să-l întrebe, a trimis să întrebe vrăjitoarea cea mincinoasă; pentru aceasta, acestea hotărăște Dumnezeu, că nu se va ridica din patul lui, ci va muri acolo rău: „Au pentru că nu este D-zeu în Israel, mergeți voi și întrebați pe Vaal, musca, dumnezeul Accaronului?... că acestea zice Domnul: Patul pe care te-ai suit nu te vei pogori de pe el, că cu moarte vei muri” (IV, împ. 1, 3). Ah! unde este și acum un alt prooroc Ilie, ca să vadă pe creștini cum trimit la vrăjitori și vrăjitoare să întrebe dacă se vor ridica din boala lor și să le zică: Voi, creștinilor, fiindcă ați defăimat pe Hristos și pe Sfinții Lui și vă duceți la vrăjitori, acestea zice Domnul: Nu vă veți scula din boala voastră și deoarece chemați la casele voastre vrăjitori ca să vă ghicească, acestea zice Domnul: veți muri de amară moarte. Si fiindcă vă duceți la draci și la vrăjitori, cerând ajutor ca să biruiți la judecați și să câștigați procesul vostru, acestea zice Domnul: Veți fi biruiți și veți pierde judecata voastră. Și pentru că cereți de la draci ca să știți ce veți pătimi, acestea zice Domnul: veți pătimi multe nenorociri, multe primejdii, încât să vă pierdeți și să vă prăpădiți; pentru că v-ați lepădat de Dumnezeu care știe toate cele ce vor să fie și ați năzuit la diavolii care sunt întunecați și n-au nici o cunoștință a celor viitoare.

229. Pentru care pricină dracii le spun pe unele mai înainte și se împlinesc

Știți pentru ce uneori dracii prezic oarecare lucruri și se împlinesc? a) Pentru că voi nu credeți fără îndoială în Dumnezeu, ci credeți și în draci și din pricina necredinței voastre, îngăduie Dumnezeu să se împlinescă acelea care le ghicesc ei, precum mărturisește Hrisostom: „Și ce dacă spun, zice, mai înainte pe unele și se împlinesc? Pentru ce crezi tu, de aceea se împlinesc" (Cuv. 8, la II către Tim); și i>) pentru că voi fiind slujitori diavolului și iubind drăceștile lui lucruri și patimi, pentru aceea, avându-vă sub stăpânirea lui, orice voiește vă spune mai înainte și o face și cu fapta; precum an tâlhar, când va robi vreun om, dacă îi va zice lui că are să trăiască ori să moară, se împlinește, căci de va voi tâlharul acela să-i lase viața sau să-l omoare, poate să le facă pe amândouă, după acest Grăitor de Aur: »Spune-mi mie, dacă vreun fceicăpător de tâlhari va primi în casa sa pe fiul împăratului care a primit să locuiască împreună cu el, încât să-l aibă sub mâna lui și în stăpânire, va putea să-i zică lui dacă are să moară sau să trăiască? Și prea mult poate; și pentru ce aceasta? Nu pentru că știe mai înainte cele ce vor să fie, ci fiindcă și la una, și la alta se face stăpân asupra lui și ca să-l omoare și să-l izbăvească pe copil, de vreme ce singur i-a dat această stăpânire" (acolo). Drept aceea, la un creștin care ar avea credința întărită în Domnul și va păzi poruncile Lui, nici o putere nu au dracii ca să-i spună mai înainte, nici să-i facă ceva. Și aceasta însuși Hrisostom o zice pentru sine: „Iar dacă au vreo putere mai înainte cunoscătoare, adu-i pe ei la mine, cel credincios; nu zic aceasta din mândrie... pentru că sunt plin de păcate și nici pentru aceasta mă smeresc, căci pe toți, pe ei îi batjocoresc cu darul lui Dumnezeu. Adu la mine pe bărbatul vrăjitor și de va avea vreo putere mai înainte cunoscătoare, să-mi spună mie, ce are să mi se întâmple, mâine ce-mi va fi? Dar nu poate să spună, pentru că sunt sub stăpânirea împăratului Hristos și n-are stăpânire asupra mea, nici supunere" (acolo). Prin urmare, din cuvântul acesta al dumnezeiescului Hrisostom, această încheiere de obște aducem, că dracii nu cunosc mai înainte vreun lucru lesne și cum s-ar întâmpla, ci din necredința în Dumnezeu și încrederea în draci a creștinilor și din viața lor cea rea, iar ei înlesnire de a cunoaște mai înainte.

230. Ce rele pățimesc acei care cer comori de la draci

Pentru aceasta deci, frații mei creștini, aveți credință întărită în Domnul și nicidecum să credeți în prezicerile dracilor, nici să alergați la ei pentru a vă descoperi comori sau alte lucruri ce ați fi pierdut; a) fiindcă mulți cerând de la draci comori, prin vrăjitori, unii și-au pierdut mintea rămânând nebuni, iar alții și-au pierdut și viața. Și cel ce voiește să citească în cuvintele Sf. propovăduitor Procopie, p. 220, și va vedea acolo pe acel destrăbălat care, cerând de la draci comoara cea ascunsă în casa tatălui său, dintr-o înfricoșată arătare ce a văzut, atât s-a îngrozit, încât după trei zile a murit; b) pentru că dracii sunt atât de zavistnici, încât nici comorile lumii nu voiesc să le dea la oameni ca să se folosească de ele. Și aceasta o dovedește prea înțeleaptă Sf. Sinclitichie, zicând către călugărițe: „Și ce, e de mirare de vom avea noi vrăjmași pe draci, adică, dacă alergăm a ajunge la înălțime; că ei și pentru cele prea de nimic ne zavistuesc? Căci și comorile ce sunt îngropate sub pământ nu voiesc a le lua oamenii" (în viața ei scrisă de Marele Atanasie); și c) pentru că ei n-au stăpânirea comorilor să le dea la oricine, dacă nu-i va slobozi Dumnezeu. Si nu vă gândiți, o, neînțelegătorilor oameni, căci de era în stăpânirea dracilor să dea comori, avea să le dea mai cu seamă la vrăjitori, ca cei mai de aproape prieteni ai lor? Dar noi vedem că astăzi, vrăjitorii și ghicitorii sunt cei mai săraci oameni din lume și pentru un bănișor și puțină pâine, se fac robi altora. De era în mâinile dracilor comorile, cum ațâți împărați și alți

oameni după vremei au lăsat să ia aurul și argintul de sub idolii la care se închinau ca la niște dumnezei? Și atâtea și atâtea comori ce erau ascunse în lăuntrul capiștilor lor; și mai ales în cea din Delfi, prea bogata capiște a lui Apolon? Pentru aceea a zis și dumnezeiescul Hrisostom: „Iar deși ar cunoaște ceva, mai ales erau datori să spună pe ale lor, cum s-au furat cele multe odoare ale idolilor? Cum aurul cel mult al lor s-a topit în foc? De ce n-au spus mai înainte acestea popilor lor? De aici se cunoaște că nu știu nimic. Dar pentru bani nu puteau să zică ceva, când capiștea și idolii lor ardeau și mulți idoli au ars împreună; de ce n-au grijit pentru mântuirea lor?” (Omil Cuv. 8, la cea către Tim.).

231. Comorile sunt în mâna lui Dumnezeu și le dă la cine voiește El. Creștinii se cade a alerga la Dumnezeu și la Sfinți, ca să le arate ce au pierdut

Comorile, fraților, aurul și argintul sunt în mâna lui Dumnezeu și El le dă la cine voiește; precum este scris: „Al meu este argintul și aurul, zice Domnul Atotțiitorul” (Ang. 2, 9); și Eccleziastul zice: „Ci tot omul căruia i-a dat Domnul bogăție și avere” (Eccl. 5, 8). Deci, voi se cade a lucra după Dumnezeu meșteșugul vostru și întru osteneala mâinilor voastre, acolo se află comoara și aurul, și argintul; după pilda înțeleptului lucrător de pământ care, când a murit, a zis fiului său că are ascunsă în țarina sa o comoară; iar fiul lui, săpând adânc țarina și căutând comoara în săpătura bună, a rodit bine țarina și așa s-a îmbogățit omul. Și dacă va fi spre folos sufletului vostru, Dumnezeu vă dă și comori și vă îmbogățește fără să mai cereți voi, căci și El vă poruncește să nu cereți unele ca acestea, ci mai întâi împărăția Lui, iar bunătățile pământului și bogăția, acestea se vor adăuga fără a le mai cere. „Cereți mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Mat. 6, 33). Iar dacă ați pierdut dobitoace sau slugi ori altele de acest fel, să nu alergați la vrăjitori și la draci ca să vi le arate. Nu. Ci alergați la sfinți, la slujitorii lui Dumnezeu și rugați-i pe ei cu credință și ei le vor arăta vouă, dacă este spre folosul sufletului găsierea lor. Și mai ales alergați la Sf. Tec dor Tiron, cel ce a luat acest dar deosebit de la Dumnezeu, să-i descopere lucrurile ascunse; că pentru aceasta se numește descoperitor, iar de voiți să aflați și alte lucruri ascunse, alergați la Dumnezeu, cunoscătorul celor ascunse și cereți să vă arate, nu ce aveți să pătimiți sau ce are să vi se întâmple, că acestea sunt deșarte și de nimic; ci cereți mai întâi să vă curățiți prin Darul Lui și prin lucrarea faptei bune și apoi să vă arate prin cugetare cuvintele cele ascunse ale simțitoarelor zidiri și ale celor gândite, cuvintele proniei Lui și ale judecăților Sale. Iar mai cu seamă cereți să vă arate care este voia Lui cea bună și bine-plăcută și desăvârșită, ca să vă mântuiți, care este cea mai înaltă, mai de trebuință și mai de folos vouă. Ce să grăiesc multe? Păziți-vă, fraților, și nu mai vă duceți la vrăjitori și draci, nici să credeți cuvintelor lor, ci credeți numai lui Dumnezeu, Cel ce pe toate le cunoaște și El vă va arăta acelea care se cuvin să le știți, așa vă sfătuiește Grăitorul de Aur: „Să nu luăm aminte la vrăjitori, nici la proorocii care spun minciuni, nici la amăgitori, ci numai la Dumnezeu, Cel ce cunoaște toate cu încredințare, Cel ce are cunoștința tuturor și așa vom cunoaște pe toate câte se cade a le cunoaște” (Omil. 8, la cea către Tim.). Să zic și mai înfricoșate? Măcar de ar spune adevărul ghicitorii și dracii, voi să nu credeți nicidecum, pentru ce? Pentru că numai o dată de veți crede, ei găsesc prilej și amestecă dimpreună cu adevărul și minciuna și astfel vă amăgesc și vă duc în pierzare, așa vă poruncește însuși Hrisostom: „Că pentru aceasta nu cred, fiindcă dracii spunându-le, amăgesc pe cei ce îi ascultă. De aceea și Pavel, deși spuneau dracii adevărul, le-a

închis gura lor, ca nu luând pricină, cu cele adevărate să amestece iarăși pe cele mincinoase și să se facă vrednici de crezut Fiindcă zicea: „Acești oameni sunt slugile Dumnezeului Celui de sus, care vestesc nouă calea mântuirii; iar supărându-se cu duhul, a certat duhul și a ieși i-a poruncit" (Fapt. 16,17). Și deși nu ziceau ceva rău... dar fiindcă mulți din cei mai simpli nu știau totdeauna a desluși pe cele zise de draci, pentru aceasta o dată pentru totdeauna i-au oprit să creadă lor... Așa și Hristos a făcut când îi ziceau lui dracii: „Te știm pe tine cine ești" (Luc. 4, 34); i-a certat pe ei cu multă urgie, prin aceasta învățându-ne pe noi, ca nicidecum să ne supunem dracilor, nici când vor spune și vreun bine; pe care, după ce l-am cunoscut, nu ne mai supunem nicidecum lor. Chiar de ar zice ceva adevărat, tot să fugim și să ne mtoarcem de la ei; pentru că poruncile cele drepte și mântuitoare, nu de la draci, ci din dumnezeiasca Scriptură se cuvine să le învățăm cu scumpătate" (Cuv. 2, la Lazăr).

232. Creștinii nu trebuie să se teamă de diavol și pentru ce?

Iar la a treia pricină pe care o aduc creștinii, răspundem: Ce vă temeți, creștinilor, de diavolul și-l măguliți cu feluritele vrăji? El n-are nici o stăpânire sau putere ca să vă ducă nici în cea mai mică ispită; a) pentru că după Marele Vasile, mai înainte de trupeasca iconomie, diavolul era mare tiran și stăpânitor al lumii și tiranic stăpâna pe oameni; iar după ce s-a întrupat Domnul, a pierdut tiranica stăpânire ce o avea și acum e batjocorit de credincioși, că zice: „Loc pe care îl stăpânește diavolul este cel din aer, după cum însuși zice (adică Apostolul) ca un stăpânitor al aerului de sub cer. Se cuvine însă a ști, că cer obișnuiește Scriptura să numească aerul acesta, precum: „Păsările cerului"; și: Se suie până la ceruri", care înseamnă se suie în aer. Pentru aceasta și Domnul a văzut pe Satana ca un fulger din cer căzând — adică din stăpânirea sa căzând — și jos zăcând, a fost călcat de cei ce nădăjduiesc în Hristos... fiindcă s-a scos afară vicleana lui stăpânire" (Tom. I. Omil. 9, că nu este Dumnezeu pricinuitor relelor); b) Căci, cum spune Grigorie de Nisa, după trupeasca iconomie a Domnului, s-a zdrobit capul balaurului diavol — adică tirania și stăpânirea lui cea mare — și numai coada lui a mai rămas, mișcându-se și clătinându-se, spre încununarea credincioșilor; iar la a doua venire și învierea cea de obște, atunci are să moară desăvârșit și are să se piardă și această coadă, care este moartea. „Așa și ucigătorul balaurului — Hristos — când prea s-a întărit fiara... după ce i-a tăiat capul, nici un cuvânt n-a făcut pentru coadă, lăsând-o pe ea să se miște la fiara cea moartă, spre iscusința celor ce vor să-i urmeze". (Cuv. la Nașterea lui Hristos, Tom. III); și c) pentru că acum, precum furul cel ascuns în loc neumblat, cu amăgire și viclenie răpește și ucide pe oameni, așa și diavolul, pe furiș și cu amăgire numai, încurcă pe oameni în răutate și nu tiranic ca mai înainte; și pentru aceasta, dumnezeiescul Hrisostom a zis: „Eu socotesc că deși a căzut din cer (diavolul) după călcare, n-a căzut însă și din stăpânirea tâlhăriei (din parte, adică) pe care și acum o lucrează în fiii neascultării. Vezi că nu cu sila, nici cu tiranie, ci cu chip îndemânatic se aduce? Pentru că cu nesupunerea, ca și cum ar zice cineva că cu amăgire, dar în chip îndemânatic, pe toți îi trage către sine" (Cuv. 4 la cea către Efes).

233. Diavolul se cade să se teamă de creștini și nu creștinii de el. Că, dacă voiesc creștinii, diavolul se face mare sau mic

Insă și această tâlhărească și parte din stăpânire pe care acum o are diavolul și amăgirea pe care o întrebuițează, într-alt fel nu poate să o pună în lucrare, fără numai cu voia noastră și

slobozirea lui Dumnezeu. Căci diavolul supără și dă război omului cu gândurile cele rele, însă în voia omului stă, ori să primească războiul, ori nu, fără vreo silă. Pentru care zice Ioan Damaschin: »A supăra deci pe om s-a dat voie — dracilor — iar a sili pe cineva nu pot. Deci, întru noi este a primi supărarea ori a nu o primi". (Teologic. Cartea 2, cap. 19). Așadar, de ce vă temeți, creștinilor, de diavol care nu poate să vă facă vreo silă? Diavolul mai mult se cade a se teme de voi și nu voi de diavol, pentru că voi sunteți îmbrăcați cu toată întrarmarea și cu toate armele lui Dumnezeu. Voi aveți ca praștie semnul cinstitei Cruci, cu care de departe împroșcați pe toți dracii. Voi purtați ca o sabie cu două ascuțisuri înfricoșatul nume al Domnului nostru Iisus Hristos, de care se tem și se înfricoșează dracii și voi, de veți voi să păziți poruncile Domnului și să fiți prieteni și ostași adevărați ai împăratului Ceresc, nici de vrăji n-aveți trebuință, nici de vreo altă viclenie a diavolului, ci e călcat cu picioarele voastre ca o jivină, ca un țânțar, ca o mică vrabie și ca o scorpie și furnică. „Iată, zice, vă dau vouă putere să călcați peste șerpi și peste balauri și peste toată puterea vrăjmașului și nimic nu vă va vătăma pe voi". (Luca, 10, 19). Pentru aceea, dacă veți voi, atât se micșorează diavolul și se smerește, încât se face ca un prunc și iarăși, dacă voiți, se face atât de mare asupra voastră, încât răcnește ca un leu înfricoșat, căutând să vă înghită. Drept aceea, prea înțelepțește a zis și Hrisostom despre aceasta: „Călcareă lui au făcut-o picioarele noastre, dacă voim. Deci, vezi cât răs, câtă ticăloșie, că, deși am luat puterea de a-i călca, îl vedem totuși stând asupra capului nostru, cum se face aceasta? Aceasta se face de la noi, că dacă noi voim, el se face mare; iar dacă nu voim, se face mic. Deci dacă vom lua aminte de noi și împreună cu împăratul nostru de vom fi, se face mic și de la un copil mic ce vitejie va veni către noi? însă când ne depărtăm de El (de împăratul Hristos), atunci el mult înfricoșează și răcnește scrâșnind din dinți, fiindcă ne-a găsit pe noi pustii de legătura cu Dumnezeu" (Cuv. 6, la cea către Filipeni).

234. Dracii, numai ceea ce este poruncită lor fac și nici mai mult, nici mai puțin — Fără voia lui Dumnezeu, dracii nu fac rău nici la oameni, nici la dobitoace. Dracii nici lui Satana nu se supun fără voia lui Dumnezeu

Și ca să închei într-un cuvânt pe toate cele din acest răspuns, fiindcă dracii, fraților, nu pot să vă facă vreun rău fără voia și slobozirea lui Dumnezeu; pentru aceasta, ori pentru păcatele voastre, ori pentru ca să vă facă mai lămurii, sloboade Dumnezeu asupra voastră ispitele. Deci, în deșert vă trudiți măgulind pe draci cu vrăjile, pentru că ei îndată au să facă aceea ce le este poruncită lor de la Dumnezeu, deși voi îi veți împlânzi sau nu, precum zice Marele Vasile, tâlcuind acel grai al Proorocului Isaia, care zice: „Domnul a poruncit neamului înarmat" (Îs. 13, 5); „nu te teme, zice, de cel ce bate (adică de diavolul), ci roagă pe Cel ce-i poruncește (adică pe Dumnezeu); învețe-se slujitorii de idoli, cei ce zic că aduc jertfe dracilor ca să împlânzească răutatea lor. Domnul le-a poruncit și ori de-i vei împlânzi, ori de nu, ei vor face cele poruncite, iar ca să facă ceva mai mult din cele poruncite este cu neputință. Și nici împuținează războiul, nici adaugă ceva de la ei, ci măsura cea hotărâtă uneltesc fără adăugire" (Tâlc. la Isaia). Ce zic? Nu numai vouă n-au stăpânire dracii să vă pricinuiască vreun rău, fără slobozirea lui Dumnezeu, dar nici porcilor și nici dobitoacelor celor necuvântătoare. Și aceasta este arătată din istoria ce aduce Sf. Evanghelie. Să zic încă ceva și mai mult? Nu numai că diavolul nu poate să vă facă vreun rău vouă, creștinilor, fără slobozirea lui Dumnezeu, dar nici ei singuri nu slujesc începătorului lor Satana fără voia și slobozirea lui Dumnezeu și aceasta o dovedește purtătorul de AJumnezeu Maxim zicând: „Fără slobozirea lui Dumnezeu, nici înșiși

dracii pot a sluji vreodată diavolului⁴⁵. Și arată aceasta luminat istoria cea despre Iov, care scrie că n-a putut cu totul desăvârșit diavolul a se apropia de el, fără voia lui Dumnezeu" (cap. 83, din suta a III-a a celor Teologice, Filocalie).

Lăsați deci, fraților, aceste pricinuri, care vi le pune diavolul ca să-l îmblânziți cu vrăjile și cu descântecelile și încetați de acum înainte de a mai crede că vrăjitorii și dracii au putere să vindece sau că cunosc mai înainte ce aveți să pătimiți. Încetați de a mai crede că sunt noroace bune și rele, sau zile bune și rele, sau întâlniri bune și rele. Ce faci, om neînțelegător? Dacă tu întâlnești călugăriță sau călugăr, zici că este rea ziua aceea; iar de vei întâlni vreo curvă sau orb sau șchiop, ghicești că este întâlnirea bună. O, de necunoștința ta! Ascultă ce-ți zice dumnezeiescul Hrisostom: Că întâlnirea omului nu face ziua rea, ci traiul tău în păcate. Deci, când ieși tu din casa ta, păzește-te numai de păcat și nu te teme nici de însuși diavolul; „că nu întâlnirea omului face ziua să fie rea, ci a trăi cineva în păcate. Deci când vei ieși din casă, una numai să păzești, ca să nu te întâlnească păcatul (că acesta este care ne răstoarnă) și fără de acesta, cu nimic nu poate a ne vătăma pe noi, diavolul" (Andr. 21). Om întâlnești și ghicești? Și nu socotești, ticălosule, că diavolul se luptă să te facă a urî și pe fratele tău care nu ți-a făcut nici un rău? Și dacă Dumnezeu îți poruncește să iubești și pe vrăjmașii tăi, iar tu urăști și pe cel ce nu ți-a greșit, pentru ce zici că a fost rea întâlnirea? Si deci, care iertare vei dobândi?

„Vezi om și cauți semn și nu vezi rana cea drăcească cum îți dă război cu cel ce nimic nu te-a nedreptățit? Și Dumnezeu adică ne-a poruncit a iubi și pe vrăjmași, iar tu te întorci de la cel ce cu nimic nu te-a vătămat, deși n-ai nici o pără asupra lui" (acolo).

235. Pentru strigoi

Încetați de a mai crede că sunt stafii (strigoi) și năluciri în izvoare și la fântâni, noroace și temelii bune și „Bau!" (care sperie copiii). Pentru că, cine crede că sunt noroace și călcări cu piciorul bune și altă năluciri, cade din dogma și credința creștinească, după Anastasie Sinaitul ce zice: „Dacă creștinul va mărturisi noroc, a căzut din dogma și credința creștinilor" (întreb. 19). Zice însă și Isaia: „Cei ce gătiți masă dracilor și puneți băutura poporului" (îs. 65,10). Încetați de a mai observa la zborul și glasul păsărilor. Încetați de a mai lega pe cei însurați și de a mai face băieri sau să le cereți de la cei ce le fac. Încetați de a mai ghici și de a vă mai duce la țigănci și babele rele. Încetați de a mai junghia dobitoace la temeliiile caselor și a de a mai tămâia stafiile și de a mai ghici prin fireștile mișcări ale membrilor voastre, pentru că toate acestea sunt numai ale elinilor, ale închinătorilor de idoli, ale păgânilor care se închină la draci și nu ale creștinilor, care se închină adevăratului Dumnezeu și Mântuitorului lumii, Hristos. Acestea au fost taine și învățături ale vechii înșelăciuni, cu care înșela diavolul pe oameni și se închinau lui ca la Dumnezeu, iar după ce Fiul lui Dumnezeu a venit în lume și s-a făcut om și a făcut Apostoli ca să propovăduiască Evanghelia în toată lumea, toate acestea s-au stncat și s-au pierdut și dimpreună cu ele s-a stins și diavolul cu toată puterea și stăpânirea lui.

⁴⁵ Prin acest cuvânt al dumnezeiescului Maxim, se dezleagă nedumerirea evanghelicului cuvânt pe care l-a zis Domnul: „Și dacă Satana, scoate pe Satana, între sine s-a împerecheat; cum dar va sta împărăția lui?" (Mat. 12, 26). Deci, Satana pe Satana nu scoate, nici cu totul poate să slujească Satana pe Satana de la sine, iar după slobozirea lui Dumnezeu îl scoate pe el și-i slujește lui. Să adaugi și acestea: că Satana pe Satana nu-l ascultă pentru vreun bine; iar ca să facă rău cuiva, dracii unii pe alții se ascultă și slujesc, că toți se unesc la rău și ca să facă rău. Deci scoate Satana pe Satana, după slobozirea lui Dumnezeu întâi și al doilea, ca să facă mai mare rău.

Deci, creștinilor, nu căutați să mai înnoiți iarăși înșelăciunea cea veche pe care a stârpit-o Hristos, prin uneltirea feluritelor voastre vrăji. Dar mai cu seamă vă rog, fraților, pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu credeți niciodată că sunt strigoi și cum că trupurile cele moarte se scoală și umblă ispitind pe oameni; căci aceasta a fost o înșelăciune veche, cu care diavolul amăgea pe mulți oameni să creadă că- sufletele celor ce mor silite și cu moarte rea, se fac draci și dintr-aceasta se îndemnau de draci mulți vrăjitori și descântători de junghiau mulți tineri, cu nădejdea că sufletele lor au să se facă demoni și să le slujească; pentru care înșelăciune, dumnezeiescul Hrisostom a scris un cuvânt întreg, care este al II-lea la Lazăr, în care arată cât este de rea și foarte vătămătoare de suflet această înșelăciune. Nu trebuie uitat că această înșelăciune silindu-se diavolul să o înnoiască, îndeamnă și acum pe unii din creștinii cei nepricepuți să scoată din mormânturi oasele oamenilor și să le taie mărunt, sau să le ardă⁴⁶. O, de ticăloasa lor apucătură și pierzare în care au ajuns creștinii cei de astăzi!

Fraților creștini, ce amăgiri sunt acestea pe care le aveți? Ce cugetări nebune și pruncești sunt acestea în care credeți? Nu vă rușinați cel puțin că v-ați făcut de batjocură și râs și ocară dracilor și la toate neamurile?! Căci și păgânii vă batjocoresc, că numai voi, creștinii, sunteți care credeți că se află strigoi și nimenea din neamuri; încă și dracii vă batjocoresc cu aceste năluciri, ca pe niște copii necunoscători și vă despart de credința lui Hristos. Deci, toți înțelepții învățători ai Bisericii lui Hristos vă dovedesc că niciodată nu se fac strigoi, nici se află în lume.

Si fiindcă trupurile cele moarte mai dinainte este cu neputință a avea sânge, prin urmare, este cu neputință și a se scula din mormânturi ca să vă supere, ci necredința voastră, frica și relele apucături și încrederea în gândul vostru, acestea sunt pricini de a amăgi ochii voștri diavolul, că morții au sânge și că ies din morminte.

236. Creștinii nu se cade să alerge cu Sf. Icoane

Lângă acestea, încetați, frații mei, și de a mai purta sf. icoane pe umeri în vremea praznicului și de a mai alerga încoace și încolo, ca niște ieșiți din minți și beți și îndrăciți, bătând când într-un loc, când într-altul, ghicind oarecare întâmplări ori descoperind lucruri ascunse — zice-se —; pentru că aceasta a fost o înșelăciune veche a elinilor care ridicau la fel idolii lor pe umeri și se fățărniceau, ca și cum idolii cei purtați le pricinuiesc atâta greutate, parcă ar fi vii, încât din multa osteneală asudau și slăbeau, despre care înșelăciuni scrie Proorocul Isaia în cap. 46, 1, zicând în batjocură: „Căzut-a Vil, zdrobitu-s-a Dagon, făcutu-s-au cele cioplite ale lor ca niște fiare și dobitoace. Le purtați legate, ca sarcina la cel ostenit, flămând, slab și neputincios, care nu vor putea să scape de la război; iar ei s-au dus robi". Deci, aceste cuvinte tâlcuindu-le Sf. Chirii al Alexandriei zice că râde proorocul de nesimțitorii idoli ai dracilor, care deși se arătau că îngreunau pe cei care îi țineau, ca și cum ar fi fost vii (cum am zis mai sus), însă sunt atât de neputincioși, încât în timp de război, nici pe sine nu puteau a se izbăvi, nici pe alții, ci se robeau și ei, precum și oamenii care se închinau lor. Și că fățărnicia acestora și ostenelele și sudorile le făceau cei care purtau idoli, ca să-i laude în plesnetul palmelor poporul cel barbar și femeile cele nebune și să socotească că sunt în adevăr vii și cu suflet. „La sărbătorile cele vrednice de râs, scoteau afară din capiște idolii și după ce îi luau pe

⁴⁶ Crematoriul (arderea cadavrelor) nu e obicei creștinesc, ci prea păgânesc, precum dovedește și Arhiepiscopul Irimie Târgovișteanul, prof. universitar, în cursul: *Religiunea arilor primitivi*, (vezi „Revista cursurilor și conferințelor universitare”, Anul II, nr. 9-10, p. 20).

umeri unii din popii idolești, umblau pe ulițe clătinându-se mult ca niște beți sau ca și când ar fi prea încărcați; și dacă undeva osteneau și voind a încerca, se prefăceau ca și când ar fi apăsați de greutate. Iar poporul cel barbar și nebun și unele din muierile cele fără minte lăudau în plesnetul mâinilor neînsuflețita materie (pământ, lemn sau aur) văzând-o pe ea prefăcută în bărbat ori femeie și socotea că în adevăr îi vine marea greutate de la idolul cel purtat. Deci, pentru aceasta ia în răs proorocescul cuvânt multa nesimțire elinească (a închinării la idoli), prin cele zise și sfârșește zicând că în timpul războiului, nici chiar idoli nu pot să se mântuiască, nici pe ei, nici pe voi".

237. Pentru ce dracii lucrează prin Sf. Icoane

Vedeți, fraților, că aceea, a ține cineva sf. icoane și a alerga încoace și încolo ca niște nebuni, este înșelăciune păgânească a celor de alt neam? Deci, încetați pentru dragostea lui Dumnezeu de a mai înnoi înșelăciunea cea veche și moartă a elinilor și de a o mai băga în sfânta viețuire a creștinilor. Pentru că fățarnicia și sudoarea aceea și alergările cele fără de rânduială și alarma și zgomotul celor ce țin sf. icoane nu sunt lucrarea dumnezeiescului Dar sau a sf. icoane departe de una ca aceasta! „pentru că Dumnezeu nu este al neașezării, ci al păcii” (precum zice Ap. Pavel); și că umblarea aceasta fără de rânduială este lucrarea dracilor, precum am zis mai înainte, aui care cei ce se clatină astfel și țin icoanele se arată că ghicesc oarecare lucruri, spre vătămarea celor ce cred; iar de cele mai multe ori mint prea pe față. Și să nu vă fie de mirare dacă și la sf. icoane a obrăznicit lucrarea cea drăcească, că aceasta se face din multe pricini; a) pentru necredința voastră cea în Hristos și în Sfinți, pentru care Dumnezeu sloboade să se facă acestea; b) pentru defăimarea ce o fac sfințelor icoane; fiindcă icoanele se cade să le țină preoții la litanii, cu evlavie și cu frică și nu mirenii, fără nici o frică și evlavie; și c) pentru nerușinarea diavolului, că diavolul este atât de nerușinat și obraznic, încât a îndrăznit nu numai să se apropie de sf. icoane, ci chiar să ia cu sine însuși Trupul Domnului nostru, care era unit cu Dumnezeirea personal și să-L suie când pe aripa bisericii, când pe muntele înalt. Căci duh subțire fiind demonul, atât de subțire lucrare are, încât se unește neunit cu cele dumnezeiești, sfinte și duhovnicești, fără a o înțelege cu totul nici cei sfințiți, fără deslușirea Darului Duhului sfânt. Pentru aceasta se cade ca sf. arhieriei să oprească pe creștini de a mai ține sf. icoane și de a mai face unele ca acestea, cu certări și afurisenii¹.

238. Ce pedepse dă Dumnezeu vrăjitorilor

Păziți-vă deci, fraților, de această înșelăciune și de toate celelalte, cu care caută dracul a vă despărți de Dumnezeu și a vă munci. Temeți-vă de înfricoșatele și groaznicele pedepse cu care se pedepsesc câți fac vrăji și câți aleargă la vrăjitori cerând acestea. Că, a) se pedepsesc de Dumnezeu; b) de canoanele Bisericii; și c) de Legile împărătești. Deoarece Dumnezeu poruncește la Ieșire că oricine se va afla făcând vrăji și farmece, să moară; „Pe fermecători să nu-i lăsați să trăiască” (Ieș. 22, 18); iar la Leviticon lămurit poruncește să se ucidă cu pietre oricare bărbat sau femeie care ar voi să se facă bărfitor din pânțec și ghicitor: „Și bărbatul sau muieria, oricare dintre ei se va face descântător sau vrăjitor, cu moarte să se omoare amândoi; cu pietre să-i ucideți, vinovați sunt” (Lev. 29, 27); și iarăși zice: „Sufletul care se va duce la

descântători sau la vrăjitori, ca să curvească după dânșii, voi pune fața mea asupra sufletului aceluia și-1 voi pierde din poporul său" (Lev. 20, 6).

Și pentru ce alta a pedepsit D-zeu pe împăratul Mânase și 1-a legat în legături de fier și lanțuri împăratul Babilonului, luându-1 rob în Babilon și punându-1 la închisoare, îi da în toată ziua puțină pâine de tărâțe cântărită și puțină apă măsurată, numai cât să trăiască; precum zic dumnezeieștii Apostoli în Așezământurile lor? (Cart. 2, cap. 22). Pentru ce alta, zic, a pedepsit așa pe Mânase, fără numai că-și trecea pe copiii lui prin foc și făcea descântece și felurite vrăji; căci așa dovedește dumnezeiasca Scriptură: „Și trecea pe fiii săi prin foc și se descânta, și se vrăjea și se fermeca și au făcut grăitori din pânțece și vrăjitori și au înmulțit a face rău înaintea Domnului, ca să-L întărate pe El" (II, Paralip. 33, 6). Pentru ce alta s-a mâniat Dumnezeu asupra împăratului Saul și 1-a lăsat să fie ucis de cei de alt neam? Numai că a defăimat pe Dumnezeu și a chemat femeile grăitoare din pânțece, urmând ghicitorilor ei. „Și a zis Saul slugilor sale: căutați mie muiere care grăiește din pânțece și voi merge la ea și voi cerca prin ea" (I. împ. 28, 7). Pentru ce alta s-a întăratat asupra împăratului Ohozia? Numai că a trimis să întrebe pe ghicitoarea Accaron, cum am zis mai înainte.

Și de ce zic eu numai o parte? Mulțime multă de oameni mari și slăviți s-au dat la foamete, la jung hieri, robii și pierderi, din pricina vrăjitorilor. Așa, Dumnezeu cu foamete și moarte a pedepsit pe mincinoșii ghicitori și vrăjitori care erau în Ierusalim și pe toți cei ce luau aminte la ghicirile lor și la cuvinte.

„Minciuni proorocesc întru numele meu proorocii... că vedenii mincinoase și vrăji și descântături și voile inimilor sale proorocesc ei vouă. Pentru aceea, așa zice Domnul... cu boală de moarte vor muri și cu foamete se vor topi proorocii și poporul căruia îi proorocesc ei va fi lepădat în ulițele Ierusalimului de fața săbiei și a foametei și nu va fi cine să-i îngroape pe ei" (Ier. 14,14). Xsa, Ierusalimul, împărăteasca cetate mult iubită de Dumnezeu, s-a pierdut și s-a stricat, pentru vrăjile cele de multe feluri și farmecele ce unelteau locuitorii ei. Pentru aceasta a zis Solomon: „Că pe locuitorii cei de demult ai sfântului tău pământ ai urât, pentru că făceau lucruri vrăjmășești de fermecături și jertfe necurate" (Int. 12, 3). Așa, cea dintâi cetate a Ninivei s-a pierdut și ea dimpreună cu locuitorii ei, pentru vrăjile ce lucrau, precum zice Naum: O! cetate a sângiurilor... vesela povățuitoare a farmecelor, care vinde neamurile cu curvia sa și popoarele cu fermecătoriile sale" (Naum. 3, 1).

¹ Vezi Și în tom. 3, al lui Iosif Vrienni, p. 121, cum acest înțelept dascăl wauna g[^]j fel de rânduială a sf. icoane, din cuvânt în cuvânt zicând așa "<u ia toate neorânduielile creștinilor celor de atunci: „Că mișcând (zic ei) fără rânduială lcoane, ca și când ar ghici pe cele viitoare prin mișcările lor".

Așa, marea cetate a Babilonului, degrabă s-a pedepsit cu nerodire de fii și văduvie, și pierzare, pentru vrăjitorii cei mulți ce-i avea și pentru vrăjile care le uneltea, precum zice Isaia: „Fata Babilonului... acum fără de veste vor veni peste tine aceste două îhtr-o zi și văduvia, și sărăcia fără de veste vor veni asupra ta, pentru fermecătoria ta, pentru vrăjitoriile tale cele multe foarte... și fără de veste va veni asupra ta pieire și nu vei ști" (Is. 47, 1-9).

239. La ce pedepse supun canoanele pe vrăjitori

Deci, unele ca acestea sunt pedepsele pe care le dă Dumnezeu vrăjitorilor și celor ce aleargă la vrăjitori; iar canoanele sf. sinoade și ale dumnezeieștilor Părinți supun la diferite certări pe cei ce uneltesc vrăjitorii. Că sf. Sinod al 6-lea, în Canonul 61 al lui, șase ani canonisește a se depărta de dumnezeieștile Taine cei ce se dau pe sine la ghicitori, cu scop ca să afle de la ei cele ascunse. De asemenea, canonisește și pe cei ce spun norocul (ursita) oamenilor și pe izgonitorii de nori, pe vrăjitori, pe cei ce fac băieri sau le poartă, iar dacă ei nu încetează de la aceste vrăji, ci rămân în răutatea lor, poruncește a-i despărți cu totul și a-i alunga de la Biserica lui Hristos și din adunarea creștinilor. Si acest sf. și ecumenic Sinod afurisește pe mireni care aprind focuri în zi întâi a lunii și sar prin foc, iar pe cei sfințiți îi caterisește în al 65-lea Canon al său. Iar sf. Sinod localnic din Ancira cinci ani canonisește, în Canonul 24, pe creștinii care aduc vrăjitori în casele lor, ca să afle vrăjite cele făcute lor de către alții. Sf. Sinod localnic din Laodiceea scoate afară din Biserica lui Hristos pe cei ce poartă băieri, în Canonul 36 al lui, iar Marele Vasile, în Canonul 65 al său, pe descântători și fermecători îi canonisește ca pe niște ucigași de bunăvoie, ori 20 de ani să se depărteze de Sf. Taine; așa și pe cei ce se dau pe sine la vrăjitori, același Canon 72.

Dumnezeiescul Grigorie de Nisa, în al 3-lea Canon al său, pe cei ce se duc la ghicitori pentru defăimarea și lepădarea credinței lui Hristos îi canonisește ca pe cei ce se leapădă de Hristos de bunăvoie, adică să nu se împărtășească în toată viața lor, iar pe cei ce pentru vreo nevoie și silă a lor, din slăbiciunea sufletului, s-au dus la vrăjitori, îi canonisește ca pe cei ce s-au lepădat de Hristos, cu schingiuri și cu necazuri, adică 9 ani; iar cei ce sunt sfințiți nu se cade să fie vrăjitori și descântători, sau matematicieni și cititori de stele, sau să facă băieri, după Canonul 36, cel din Laodiceea. Și câți din cei sfințiți uneltesc de acestea, îndată se caterisesc, după Zonara și Valsamon.

Tot așa se cade a se caterisi și acei preoți care citesc Solomonia sau hârtia ce se numește „Gialus” (Samca)¹ și cu lumânări de smoală afurisesc pe oameni în munți, după cum am zis mai înainte. Zice însă și Matei Vlăstar că de multe ori s-au caterisit preoți, pentru că au dat pâine din Joia cea Mare la unii să mănânce, ca să-i descopere dacă ei au furat oarecare lucruri ce s-ar fi pierdut, fiindcă nu puteau să înghită cu mlesnire pâinea. Și altul, iar preot, fiindcă a întrebat pe oarecine o întrebare cu Sf. Evanghelie ce o avea legată în lemn și se învârtea împrejur, îndată s-a caterisit (precum sunt și cei ce fac vrajă cu cheia bisericii în Psaltire și citesc Psalmul 49, să se caterisească), (litera M); iar câți pârlesc sau ard oasele morților socotindu-le pe acestea strigoi, ca niște ucigași se pedepsesc. Iar câte femei fac farmece, ca să tragă bărbații la dragoste, ca niște ucigătoare se pedepsesc de Canonul 8 al Marelui Vasile, adică 20 de ani să nu se împărtășească. Iar Sf. Ioan Postnicul zice în Canonul 32, câți bărbați sau femei sunt vrăjitori sau ghicitori și fac băieri și descântă, trei ani să nu se împărtășească și după ceasul al 9-lea să mănânce pâine uscată și numai o dată pe zi, încât numai ca să trăiască și să facă și 250 de metanii în fiecare zi.

240. Ce pedepse dau legile împărătești vrăjitorilor

Dar legile cele politicești și împărătești, cu felurite pedepse osândesc pe vrăjitori și ghicitori. Căci, Nearea 65, a lui Leon înțeleptul, poruncește că, oricine s-ar afla cu desăvârșire făcând vrăji, ori pentru vindecarea bolilor trupești, ori pentru a unpedeca vătămarea roadelor, să se pedepsească cu cea mai de pe urmă osândă și să primească pedeapsa care o iau revoluționarii asupra împăratului; iar cart. 47, titl. 10, așez. 15 zice că, cine va face farmece ca să

înebunească pe cineva, să sufere pedeapsa legii pentru înjurături, iar cart. 49, titl. 8, așez. 2 poruncește să se pedepsească ca un ucigaș cel ce face acest fel de vrajă otrăvitoare, ca săucidă, sau cel ce o are, sau și cel care o vinde. Iar câți bărbați ori femei fac farmece ca să tragă pe cineva la dragostea lor, să se izgonească și averile lor să rămână sub stăpânirea împărătească. Asemenea și legile poruncesc că, cel ce face vrăji cu jertfe să seucidă cu sabia, iar cel ce va ruga pe vrăjitori sau le va plăti ca să vrăjească să se izgonească și averile lor să le împartă sătenii. Cei ce dau băieri să se izgonească și averile lor să le ia sătenii; câți pentru vătămarea oamenilor cheamă pe draci să se pedepsească cu tăierea capului. Cine va da cu vicleșug otravă, în loc de doctorie și va muri cel ce a luat-o, ca un ucigaș se pedepsește; tot așa și cel ce va da farmece cu obrăznicie.

¹ In unele locuri din România, acestui nume drăcesc „Samca” îi mai zic și „Avestița”, adică strigoaică, numită și „Aripa satanei”, în care cu cea mai din urmă „ișelăciune drăcescă cred că sugrumă pe prunci în pântecul mamelor sau îndată după naștere; și aceasta este o vrajă prea blestemată (Vezi Dicționarul Săineanu, liL A) (nota trad)

Nu se cade a întreba cineva pe ghicitori, pentru că ghicitorii și vrăjitorii se pedepsesc cu tăierea capului. Vezi și la Legea lui Fotie, titl. 9, cap. 25. Asemenea și la Vlăstar, litera M; iar cartea 18, a legii, titlul I, așez. 35 poruncește să se strice și să se ardă de judecătorul locului toate cărțile cele vrăjitoarești și de semne, după cum este: Solomonia, hârtia lui Gialus (Samca), Vronologia (cuvântările de tunete), As.Topologia (cuvântări de trăsnete), Calendele, Seismologiile, Povestirile de neamuri și Astrologiile; precum la Efes, vrăjitorii cei ce au crezut în Hristos au ars cărțile lor cele vrăjitoarești, al căror preț costa cincizeci de mii de arginți „și mulți din cei ce făcuseră vrăjile, aducând cărțile, le ardeau înaintea tuturor și au socotit prețurile lor și au aflat cincizeci de mii de arginți” (Fapt. 19, 19). Scrie încă și dumnezeiescul Hrisostom că atunci era de douăzeci de ani, copilându-l, când au venit niște soldați în cetatea Antiohiei, cerând cărțile vrăjitorilor, iar un vrăjitor, având o carte vrăjitoarească, s-a temut și a aruncat-o în râu, pentru aceea l-au prins pe el ostașii și l-au legat și legat îl purtau prin cetate. Iar Hrisostom și un altul, preumblându-se aproape de râu, găsind cartea și luând-o în mâini, îndată ce au văzut că are vrăjitorii, au aruncat-o iarăși în râu și au pierdut-o (Omil. 38, la Fapte).

Ați văzut, creștinilor, înfricoșatele pedepse și morți cu care pedepsește Dumnezeu pe vrăjitori și pe țigănci? Ați văzut înfricoșatele afurisenii și certări pe care le dau canoanele sf. Sinoade ecumenice, cele localnice și Sfinții cei de pe alocurea, asupra vrăjitorilor, ghicitorilor și fermecătorilor? Ați auzit cât de aspru pedepsesc legile cele drepte ale împăraților pe toți cei ce uneltesc vrăjitorii? Deci, temeți-vă de aceste pedepse și afurisenii și certări și încetați de la vrăjitorii și descântece, de la ghicituri și legături și de la orice fel de vrăjitorie și iscodire a lucrurilor. Pocăiți-vă de vrăjile, băierile și legările ce ați uneltit până acum, cu o adevărată și înfrântă pocăință; ca prin pocăința aceasta și depărtarea să aflați milă de la Dumnezeu; precum și împăratul acela Mânase — despre care am zis mai înainte. Cel ce făcea multe feluri de vrăji mai înainte și robit fiind în Babilon, mai pe urmă fiindcă s-a pocăit, a aflat milă de la Dumnezeu și scăpând din închisoare și din robie, a venit în cea mai dinainte slavă a împărăției lui, precum este scris: „Și s-a rugat Mânase către Dumnezeu și l-a auzit pe el și a ascultat strigarea lui și l-a întors pe el în Ierusalim la împărăția lui” (2 Par. 33,13).

241. Ce se cade a face creștinii, ca să se păzească de vrăjitori

Însă, ca să fiți păziți de vrăji și de lucrarea dracilor și a vrăjitorilor, să aveți toți, mici și mari, bărbați și femei, cinstita CRUCE, ori de lemn, ori de aramă, ori de altă materie, atârnată la gâtul vostru, că, după cum citim în Viața Sfinților cinci Mucenici, și creștinii din vechime, toți aveau cruce la gâtul lor. Pentru aceasta, apostolește, acel Pangratie Episcopul Tavromeniei, pe câți i-a botezat creștini, le da și o cruce de cedru; că foarte se tem diavolul și dracii lui de chipul cinstitei cruci și fug de acolo când o văd, după cum și înșiși dracii au mărturisit. Căci, fiind întrebați ei oarecând de Sfântul Ioan Vostrimul — care are stăpânire asupra necuratelor duhuri — de care lucruri ale creștinilor se tem dracii mai mult? Au răspuns că se tem de trei lucruri: De crucea ce o poartă creștinii la gât, de Sfântul Botez și de Dumnezeiasca Impărtașire; precum aceasta se vede în culegerile cele scrise cu mâna, pe care le-a făcut Ioan al Antiohiei. Pentru aceasta este mare pază și când își fac creștinii cruce totdeauna când beau apă și când încep să facă vreo slujbă sau meșteșug, după cum le poruncește dumnezeiescul Chiril al Ierusalimului.

Deci, mare armă și săgeată asupra diavolului este să aibă creștinii în casa lor Sfânta Evanghelie, fiindcă zice Hrisostom că la casa unde este Evanghelia, acolo nu se vâra diavolul. „Dacă în casa în care este Evanghelia așezată, nu va îndrăzni diavolul a se apropia, cu mult mai mult în sufletul celui care va ține întru sine totdeauna aceste cugetări evanghelicești, nu se va apropia niciodată, nici se vor scula asupra lui dracii, nici păcat firesc" (Omil. 32, la cea de la Ioan). Iar creștinii cei de odinioară aveau și de gâtul lor atârnată o mică Sfântă Evanghelie, spre păzirea lor și mai ales femeile și copiii, precum mărturisește acest Hrisostom, zicând: „Nu vezi cum femeile și copiii cei mici, pentru marea lor păzire, atârnau Evanghelia la gât și pretutindenea o purtau cu sine oriunde mergeau?" (Andr. 19). Însă, mulți și astăzi poartă cu sine o mică Sfântă Evanghelie. Iar cei însurați, ca să nu se teamă de legat când se cunună, se cade a se mărturisi mai înainte de nuntă, să postească trei zile și să se cunune făcându-se liturghia și așa să se împărtașească cu dumnezeieștile Taine, după cum am zis pe larg pentru aceasta în Cuv. 3, al acestei cărți. Iar unii zic că este păzitor legăturii și a ține cu sine acel tropar scris, al Cincizecimii, ce zice: „Dezleagă legăturile și stampară vâpaia, chipul cel în trei străluciri al dumnezeieștii Stăpânii ș.c.l."; și mai înainte de toate, se cade a avea cei însurați credință întărită și neîndoită în Dumnezeu, cei ce voiesc a risipi lucrările dracului. Iar dacă pentru împușinarea credinței, unora din creștini le arată dracii oarecare năluciri: la unii din oameni, la morminte, la alții în case sau în alte locuri, acolo se cuvine a chema preot să facă sfințirea apei și să stropească locul și prin dumnezeiescul Dar, se risipește lucrarea dracilor. Iar mai cu deosebire când vreun creștin voiește a zidi casă ori moară ori voiește a face caic sau corabie, să cheme preotul să facă sfințirea apei și să citească și rugăciunea cea din Evhologiu (Molitfelnic), la temelie casei și pe carină și atunci să se zidească casa și să se facă caicul etc...

242. Vrăjitorii se lipsesc de împărăția cerurilor și se aruncă în munci

Iar ca să nu se prea lungească cuvântul acesta, scurtez cuvintele cele multe, în puține și zic: Fraților creștini, faceți depărtare drăceștilor și vrăjitoareștilor lucruri, pentru că cine întrebuințează farmece și vrăji, acesta nu numai în această viață ia înfricoșatele pedepse ale lui Dumnezeu, înfiorătoarele afurisenii ale sfintelor sinoade și asprele pedepse ale împărăteștilor

legi, cum am zis mai sus; dar încă și în cealaltă viață se izgonește din cerestile și vesnicile bunătați și cu totul desăvârșit n-are loc întru împărăția cerurilor. Cine adeverează aceasta? Arătătorul de cele cerești, Pavel, zicând: „Iar faptele trupului arătate sunt, care sunt acestea: slujba idolilor, fermecătoriile... care mai înainte le spun vouă, precum am mai spus, că cei ce fac unele ca acestea împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni” (Galat. 5, 19).

Deci, afară din împărăția cerurilor, voi, vrăjitorilor, afară, descântătorilor, afară, ghicitorilor, afară, cei ce legați pe cei însurați, afară, cei ce credeți și ardeți — strigoii și moroii — afară, voi, cei ce căutați ajutor de la vrăjitori, ca să câștigați judecata ce o aveți, afară, cei ce faceți băieri, afară, babornitele cele rele, afară, cei ce chemați la boală pe vrăjitori, vrăjitoare și țigănci, afară, cei ce întrebuintează vrăjile, afară și cei ce alergați la vrăjitori. Afară toți, afară, pentru că nu sunteți vrednici să moșteniți veșnicele bunătați. Nu sunteți vrednici să mâncați din pomul vieții, să beți din apa cea fără de moarte, să intrați în Ierusalimul cel ceresc, cetatea celor feriți și să vă bucurați veșnic. Așa vă strigă și vă izgonește din Rai și din însuși împărăția lui Dumnezeu, prin sfințitul Apocalips. „Feriți cei ce fac poruncile lui, ca să fie stăpânirea lor peste lemnul vieții și pe porți să intre în cetate. Iar afară, câinii și fermecătorii” (Apocal. 22, 14). Și unde vă izgonește ca să vă duceți să locuiți totdeauna? Vai, în locul cel de muncă, în focul cel veșnic, în iezerul cel ce arde cu foc și clocotește și este amestecat cu piatră pucioasă, care este a doua veșnică moarte și a vă munci împreună cu toți necredincioșii, păgânii și slujitorii de idoli. „Cel ce va birui va moșteni toate; și Eu voi fi lui Dumnezeu și el va fi Mie fiu; iar celor fricoși și necredincioși... și fermecători și închinători de idoli și tuturor celor mincinoși, partea lor în iezerul cel ce arde cu foc și cu piatră pucioasă; care este moartea cea de a doua” (Apocal. 21, 7). O, nemângâiată și rea întâmplare! O, nenorocire veșnică a ticăloșilor vrăjitori și vrăjitoare!

243. Vrăjitorii, mai rău se vor osândi decât cei necredincioși

Să zic încă și mai înfricoșate? Vrăjitorii și vrăjitoarele și toți cei ce cheamă pe vrăjitori și vrăjitoare, nu numai că vor lua aceeași muncă cu cei necredincioși și cu slujitorii de idoli, ci vor lua încă mai mare muncă și mai dedesubt decât închinătorii de idoli se vor osândi. Pentru ce? Fiindcă închinătorii de idoli și necredincioșii n-au crezut în Hristos, nici s-au botezat în numele Sfintei Treimi, ci după cum din început s-au născut în păgânătate, așa au și murit. Iar creștinii, fiind drept slăvitori credincioși din început, botezați și fii ai lui Dumnezeu după Dar, hrăniți cu cinstitul Trup al Domnului și adăpați cu însuși Sângele Lui; pe urmă au defăimat și lepădat credința, Botezul, Tainele, punerea de fii a lui Dumnezeu și s-au lepădat de Dumnezeu și de Hristos și au alergat la draci și s-au făcut vrăjitori chemând pe vrăjitori și vrăjitoare. Si că sunt tăgăduitori credinței și vânzători buneii cinstiri vrăjitorii și toți cei ce alegă la vrăjitori, aceasta o dovedește dumnezeiescul Hrisostom în cuvintele cele de mai sus zise ale lui. Mărturisește încă și cel al Nișei, dumnezeiescul Grigorie, în al 3-lea Canon al său, că și această lepădare a credinței este mai rea decât închinarea de idoli și este arătată întâi de Sfânta Scriptură, că zice Solomon: „Judecată cumplită va fi celor mai mari” (înț. 6, 5). Și al doilea, din viața Marelui Macarie; căci acest cuvios, întâlnind în cale o căpățână de mort a unui popă idolesc, a întrebat-o dacă mai dedesubt decât închinătorii de idoli și decât necredincioșii, se află alții care se muncesc; iar căpățână i-a răspuns lui că sunt acei care fiind credincioși creștini mai înainte, mai pe urmă au lepădat credința și pravoslavia. Și i-a zis ei bătrânul: „Este altă muncă mai rea?” I-a răspuns lui căpățâna: „Mai mare muncă este dedesubtul nostru.” Și iar a întrebat-o bătrânul:

„Dar cine este acolo?" I-a răspuns Lui căpățâna: „Noi, ca cei ce nu am cunoscut pe Dumnezeu, măcar puțin suntem miluiți; iar cei ce au cunoscut pe Dumnezeu și s-au lepădat de El și nu au făcut voia Lui, dedesubtul nostru sunt și mai rău se muncesc. Și luând bătrânul căpățâna, a îngropat-o". (Pateric, p. 145). O, ticăloși vrăjitori! O, ticăloase ghicitoare! Și nu era mai bine să nu vă fi născut în lume deloc, decât că v-ați născut și apoi să luați după moarte acest fel de muncă, mai grea decât închinătorii de idoli?

244. Incheiere — Hristos va ferici 8a Judecată pe cei care n-au primit pe vrăjitori

Sfârșesc pecetluind acest cuvânt de față cu spusele dumnezeiescului Hrisostom și ale Marelui Vasile și vă zic că: dacă voi, creștinii, nu numai că nu veți unelti vreo vrajă, ci desăvârșit nu veți chema vrăjitori și vrăjitoare să vă descânte sau să vă dea băieri la bolile voastre, ori să alergați la ei ca să vă arate oarecare lucruri, sau să vă ajute la vreo nevoie. Dacă, zic, vă veți păzi de acestea, să știți că în ziua Judecării are să vă ia Hristos pe fiecare de mână și are să vă pună înaintea priveliștii aceleia a toată lumea, a îngerilor, a Arhanghelilor și a tuturor celor din veac oameni sfinți. Și are să zică: — Acest om, bolnăvindu-se oarecând și de vreme ce toți îl îndemneau să cheme vrăjitori și vrăjitoare spre a-i descânta ca să-l facă sănătos din boală; el însă, pentru numele Meu și pentru frica Mea, nu s-a dus ca să facă acest lucru, ci a judecat mai bine să moară, decât să se lepede de dragostea Mea. Așa o adeverează aurita gură a lui Ioan: „înțelege cât de mare cunună vei lua acolo, când de față vor fi îngerii și toți Arhanghelii; atunci apropiindu-se Hristos și luându-te de mână, te va purta îhlăuntrul priveliștii aceleia și în auzul tuturor va zice: acest om, prinzându-se de friguri oarecând și mulți sfātuindu-l a se izbăvi de boală, pentru numele Meu și evlavia cea către Mine, ca să nu se poticnească în ceva, a îmbrâncit și a înfruntat pe cei ce se făgăduiau lui să-l vindece cu chipul acela — vrăjitoresc — și a ales mai bine a muri în boală, decât să vândă cinstea cea către Mine" (Cuv. 5, asupra iudeilor).⁴⁷⁾

⁴⁷ Insemnăm aici această înfricoșată și vrednică de cuvânt povestire ce o găsim în istoriile cele vechi, din care învățăm două lucruri: întâi, toți câți sunt vrăjitori și slujesc diavolului se lipsesc și de această viață, și de cea viitoare și împreună cu trupurile se duc în muncă. Și al doilea, câți vor sta întăriți în credința lui Hristos și nu se vor închina diavolului, nici vor unelti vrăji, aceștia se fac desăvârșiți prieteni lui Hristos și El datorește a le răsplăti lor, și în viața aceasta, și în cea viitoare; iar istoria este aceasta: în Constantinopol era un tânăr evlavios, scriitor al unui boier vrăjitor, însă rară să știe tânărul că stăpânul lui era vrăjitor. Deci, într-una din zile, după apusul soarelui, încercându-l pe cal și poruncind tânărului să-i urmeze, a ieșit afară pe poarta cetății și mergând până ce s-a întunecat, au ajuns la un câmp și aici văd un palat mare. Se coboară boierul de pe cal și îndată venind cineva de la palatul acela, a ținut calul, iar boierul a intrat în palat, urmându-i însă și tânărul. Aici văd pe unul mare ca un ofițer, ce ședea pe tron înalt, înconjurat de mulți slujitori. Îndată deci, acel ofițer a poruncit și au adus alt jeț și a șezut pe el boierul, iar tânărul sta dinapoia jețului stăpânului său. Atunci a început acel părut ofițer să întrebe pe boier prietenește, cum petrece? Boierul a răspuns că-i foarte mulțumește pentru facerile de bine ce i-a dăruit, că-l fericește și-l slăvește, iar tânărul auzind acestea, a cunoscut că ofițerul acela era Satana împreună cu slujitorii lui draci și că stăpânul lui era vrăjitor. După vorbire, a întrebat Satana: dar acest tânăr ce stă înapoia ta, cine este? Răspuns-a vrăjitorul și a zis: Și acesta robul tău este, stăpâne al meu. Atunci întreabă Satana pe însuși tânărul și-i zice: Robul meu ești, tânărul? Iar binecuvântatul acela făcând semnul cinstitei Cruci, a răspuns cu vitejie și fără frică: *Rob sunt al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh* și dimpreună cu cuvântul nevăzute s-au făcut îndată și palaturile, și jețurile, și Satana, și slugile lui, și însuși boierul acela, stăpânul său. Căci răpindu-l pe el prietenii lui draci dimpreună cu trupul, l-au coborât în focul muncilor, și numai singur tânărul s-a aflat în câmpul acela. Intorcându-se deci în cetate și întrebat fiind ce s-a făcut stăpânul său, a răspuns: *Că s-a coborât împreună cu trupul de viu în iad*. După câteva zile, s-a alăturat acel tânăr la un eparh al împăratului și s-a făcut și el scriitor, iar eparhul, fiindcă era foarte evlavios și temător de Dumnezeu, avea obicei în fiecare seară — după ce isprăvea împărăteștile shjbe — de citea vecernia în paraclisul ce-l avea în casa lui. Deci într-una din zile, c2~. and vecernia eparhul împreună cu scriitorul său, eparhul căuta cu evlavie la icoana Stăpânului Hristos și, o, minune! Vede sfânta icoană că avea ochii căutând spre scriitor. Aceasta văzând, cheamă pe scriitor la locul în care sta el, iar el s-a dus la locul unde sta scriitorul. Și aici iarăși vede pe Stăpânul Hristos, că întorcea ochii lui și căuta spre tânăr neclintit Atunci umilindu-se cu inima eparhul și mirându-se de acea minune, cade cu fața la pământ înaintea sfinte icoane, cu lacrimi zicând: Pentru ce, Doamne, întorci Fața Ta de către mine? Eu îndrăznesc să zic, căci câte averi mi-ai dăruit, le econ misesc după voia Ta și altele asemenea. Atunci, o, minunile tale, Hristoase împărate! Auue glas ieșind din icoana Stăpânului Hristos și zicând: Da, și ție îți mulțumesc, căci câte ți-am dăruit, după voia Mea le economisești; însă acestuia sunt dator pentru că, în primejdia vieții aflându-se, el nu s-a lepădat de mine, ci fără frică a mărturisit numele Meu și a rușinat pe vrăjmașii mei făcându-i nevăzuți.

245. Câtă ocară au să pricinuiască lui Hristos la judecată cei ce au chemat vrăjitori

Iar dacă vă veți copleși de boală și dorind să viețuiți, veți defăima pe Hristos și pe Sfinții Lui și lepădându-vă credința și buna cinstire, veți alerga la draci, la vrăjitori și vrăjitoare ca să vă vindece sau alt ajutor să vă facă, să știți că în ziua Judecății, înaintea a toată mulțimea îngerilor și a oamenilor, aveți să vă faceți laudă diavolului, iar rușine și ocară lui Hristos. Căci atunci, diavolul are să se laude înaintea Domnului și să zică: Iată acești creștini pentru o mică boală ce le-a urmat și pentru o mică trebuință ce aveau, s-au lepădat de tine și de credința și dragostea Ta; aceștia pe care i-ai făcut și zidit și pentru care ai răbdat moarte, ei au alergat și au venit la mine și la ajutorul meu, eu care nici nu i-am zidit, nici moarte pentru ei nu am luat, totuși ei au ales mai mult dragostea mea decât pe a Ta. Așa o adeverează arătătorul de cele cerești, Vasile: „Cel ce acum ne amăgește pe noi și cu mireneștile momeli și cu toată meșteșugirea se silește a ne pricinui uitare de Făcătorul nostru de bine, Dumnezeu, spre stricarea sufletelor noastre. Sărind în mijlocul nostru atunci și ocărând, se va arăta cu muștrare asupra Domnului, spre defăimarea noastră lăudându-se cu îndărătnicia nesupunerii și despărțirii noastre, cu pricină că nici nu ne-a zidit, nici a murit pentru noi, însă ne are pe noi că am urmat lui cu nesupunere și trândăvie la poruncile lui Dumnezeu" (Hotarul pe larg, al 2-lea).

O, rea întâmplare! O, rea nenorocire pe care o veți pătimi, fraților! Căci această ocară și această laudă ce are să o facă diavolul atunci asupra Stăpânului Hristos pentru voi, este mai cumplită asupra voastră decât focul cel veșnic, decât întunericul cel mai din afară și decât scrâșnirea dinților. Este mai grea vouă decât tot tartarul, decât toți viermii cei neadormiți și decât toate neluminatele și înfricoșatele locuri ale iadului. Într-un cuvânt sunt mai grele decât toate muncile împreună, care au să vă muncească veșnic; așa urmând, o zice acest mare Vasile: „Această ocară asupra Domnului și această laudă a vrăjmașului, mai grea se pare mie decât toate muncile Gheenei.

Adică, a ne face vrăjmașului pricină de laudă și înălțare asupra lui Hristos, asupra Celui ce a murit pentru noi și a înviat" (Acolo). Și ca să nu o pătimiți, fraților, păziți-vă pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru mântuirea sufletelor voastre de a mai întrebuința vreun fel de vrăjitorie sau de a mai alerga la vrăjitori și vrăjitoare, ci la toate nevoile și întâmplările voastre, alergați la ajutorul lui Dumnezeu, la sprijinirea Născătoarei de Dumnezeu și la mijlocirile Sfinților; ca și de bolile și nevoile voastre să vă vindecați și din veșnicele munci să vă izbăviți și împărăției cerurilor să vă învredniciți, căreia noi toți să ne învrednicim, cu Darul lui Hristos. Amin.

PARTEA a II-a

Pe care sminteală se cade a o defăima creștinii

264. Că de va păzi cineva dumnezeieștile porunci, iar alții se smintesc, se cade a defăima acea sminteală

Da, știu că este și sminteală pe care se cade a o defăima cineva. Care este aceasta? Ascultă: când tu faci vreo poruncă a lui Dumnezeu, păzești dumnezeieștile și sf. canoane ale Sf.

Apostoli ori ale Sinoadelor ecumenice și locale, sau predaniile Bisericii. Și în scurt a zice, când tu te silești a face voia lui Dumnezeu, iar altul se smintește pentru aceasta, atunci tu se cade a defăima sminteala aceea și să lucrezi porunca lui Dumnezeu și să păzești dumnezeieștile și sf. canoane, zicând către cei ce se smintesc și te opresc pe tine cele ce au zis și Apostolii către iudei: „Trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni”(Fapt. 5, 29); și iarăși: De este drept înaintea lui Dumnezeu a asculta pe voi mai vârtos decât pe Dumnezeu, judecați" (4, 19). Căci, dacă tu, pentru sminteală și pentru frica și plăcerea oamenilor, defaimi porunca și voia lui Dumnezeu și a dumnezeieștilor canoane și cinstești mai bine pe oameni decât pe Dumnezeu și alegi mai bine dragostea oamenilor decât dragostea lui Dumnezeu, te faci mai mult plăcut oamenilor decât lui Dumnezeu, alegi mai bine să greșești și să întristezi pe Dumnezeu și pe Sfinți, decât să întristezi pe oameni și te temi mai mult de oameni, decât de Dumnezeu. Deci, acestea toate cât sunt de potrivnice dumnezeieștilor Scripturi și mântuirii tale, cine nu va vedea? „Că de va păcătui, zice, om asupra omului, se vor ruga pentru el Domnului; iar de va păcătui Domnului, cine se va ruga pentru el?" (I, împ. 2, 26) și iarăși: „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă, ci să vă temeți mai vârtos de Cela ce poate să piardă și trupul, și sufletul în Gheena" (Mat. 10, 28).

Pentru aceasta, Marele Vasile zice că nu se cade ca cineva să oprească pe cel ce face voia lui Dumnezeu; ori că o face după porunca lui Dumnezeu sau după alt scop potrivit cu porunca, dar nici cel ce o face nu se cade să se supună celui ce-l oprește, măcar de ar fi și curat, ci să rămână în alegerea aceea și în hotărârea ce a făcut-o. „Nu se cade a împiedica pe cei ce fac voia lui Dumnezeu ori după porunca lui Dumnezeu, ori după dreptate urmând poruncii, nici să sufere pe cei ce-l opresc a o face, deși ar fi prieteni de aproape, ci să stăruiască în alegere" (Hotar. Moral. 19). Iar dumnezeiescul Hrisostom zice: „Atât se cade a ne grijii de oameni, încât să nu le dăm pricină de sminteală, iar dacă noi nu-i smintim, ci aceia ne prihănesc simplu și cum s-ar întâmpla; atunci se cade să-i disprețuim și să-i plângem. Tu, însă, se cade să iei aminte bine înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor; căci dacă tu nu smintești, iar altul de grăiește de rău, să nu-ți pese pentru aceasta" (Cuv. 46, la Fapte). Și iarăși zice: „De va urma de la noi, vai nouă, iar dacă va urma de la alții, noi n-avem prihană".

Vai! zice Dumnezeu, acelora prin care se hulește numele Meu! Ce dacă eu fac vreun lucru plăcut lui Dumnezeu, iar altul hulește? Eu atunci nu am păcat, ci acela care hulește, fiindcă prin el se hulește Dumnezeu. Deci, când se împiedică vreun lucru bine plăcut lui Dumnezeu pentru sminteala altora, atunci trebuie să defăimăm sminteala aceea și numai în felul când suntem siliți ca prin sminteala aceea să păcătuim lui Dumnezeu, numai atunci să n-o defăimăm (Acolo). Si iarăși zice: „Dacă, adică prin noi se face sminteala, vai nouă! iar când nu prin noi, atunci nu suntem supuși vaiului. Vai vouă prin care se hulește numele lui Dumnezeu? De ce? Dacă eu fac ceva din cele cuviincioase și de trebuință, iar altul hulește, nu dau eu seama, ci osânda o are acela, fiindcă prin acela s-a hulit Dumnezeu... Deoarece, când ceva din cele ce plac lui Dumnezeu se oprește pentru sminteala altora, atunci se cade a defăima pe cel ce se smintește. Numai atunci însă să ne grijim (de sminteală) când din pricina lor ne atingem de cele ale lui Dumnezeu" (Acolo). Si iarăși zice: „Să nu căutăm, așadar, dacă se smintesc unii, ci să luăm aminte de se smintesc după dreptate, și nu din vătămarea noastră... de se smintește cineva că eu voiesc să mă leapăd de lume (să mă fac monah), nu se cade a mă grijii de aceasta" (Acolo).

265. Pe cei ce ne împiedică pe noi de la voia lui Dumnezeu, se cade a-i defăima. Pentru ce a numit Domnul pe Petru, satană

Vezi deci și pildele cele din Scripturi: că Ioan oprește pe Domnul să nu se boteze, „iar Ioan îl oprea pe El zicând: eu am trebuință a mă boteza de Tine, și Tu vii către mine?” (Mat, 3, 14); însă, Domnul a defăimat acest fel de opreală, căci era contra voii lui Dumnezeu. „Și răspunzând Iisus, a zis către el: Lasă acum, că așa este cu cuviință nouă ca să plinim toată dreptatea” (3,15). Oprește Petru pe Domnul ca să nu pătimească și să moară: „Milostiv fii ție, Doamne, nu va fi ție aceasta” (Mat. 16,22); iar Domnul l-a certat pe el și sminteală și satană l-a numit pe el: „Iar El întorcându-se a zis lui Petru: mergi după mine, satano, sminteală îmi ești; că nu cugeti cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor” (Acolo, 25). Și gândiți-vă, cum Domnul acel cuvânt care l-a zis diavolului deasupra muntelui, precum zice Sf. Luca: „Mergi înapoia Mea, satano” (Luc. 4, 8), tot acest cuvânt l-a zis și lui Petru, ca să ne învețe că cel ce se împotrivesc voii lui Dumnezeu este un al doilea diavol și satană; pentru că Satană, va să zică: potrivnic și el este care face sminteala și făcător de sminteli și nu cel ce păzește voia lui Dumnezeu.

Tot așa se împotriveau propovăduiții lui Pavel smintin-du-se, Elima vrăjitorul, Alexandru arămarul, Imeneu, Filit și Dimitrie argintarul; însă, Apostolul, nu numai că a defăimat acest fel de sminteală a lor, dar pe Elima adică l-a numit fiu al diavolului, iar pe ceilalți i-a numit satane, ca pe niște potrivnici voii lui Dumnezeu; căci pentru ei a zis: „Datumi-s-a mie înbolditor trupului îngerul Satanei, ca să nu mă înalț” (II, Corint. 12, 7); precum tâlcuiește dumnezeiescul Hrisostom.

266. Cel ce va zice și va face vreun cuvânt sau lucru bun, dacă altui se smintește, ei este curat de păcatul celui ce s-a smintit — Că atunci numai se cade a defăima sminteala, când câștigul este mai mare decât vătămarea smintelii — Că nu se cade a defăima sminteala care s-ar părea că e de nimic și lesne iertată — Pentru ce Domnul câteodată a defăimat sminteala, iar altădată nu

Pentru aceasta și Marele Vasile a zis acest cuvânt de obște și cuprinzător despre sminteală: „Că cine va zice vreun cuvânt bun sau va face vreun lucru bun; iar cel ce va auzi acel cuvânt bun al lui și va vedea lucrul cel bun și din necunoștința și neînțelegerea lui se va vătăma, atunci este curat de vătămarea celui ce fără socoteală s-a smintit, cel care a grăit cuvântul și a făcut lucrul cel bun spre zidire”(întreb. 10, a Cuv. 2 pentru botez). Și ca "să zic în scurt, atunci numai se cade a defăima sminteala, când folosul ce se face din defăimarea smintelii este mai mare decât vătămarea făcută din sminteală; precum zice Hrisostom: „Numai atunci ne izbăvim de pedeapsa cea pusă celor ce smintesc, când din sminteală se naște altă vătămare mai mare decât vătămarea smintelii "(Cuv. către cei ce au țiitori, concubine). Iar când lucrul este mic și nebăgat în seamă, adică, nici vătămător de suflet, dar nici chiar folositor, sau că este în stăpânirea noastră, atunci nu se cade a defăima sminteala, nu de sine, ci pentru marea sminteală ce urmează, că de voiam, o defăimam; pentru aceasta însuși Hrisostom a zis; „Deci, când sminteala va fi mică și nebăgată în seamă, să se facă lucrul” (Omil. 46, la Fapte).

Așa, Stăpânul Hristos, când fariseii s-au smintit pentru că le-a zis că mâncările care intră în gură nu spurcă pe om, ci cuvintele cele rele care ies din gură, atunci a defăimat sminteala aceea și a zis: „Tot sadul pe care nu l-a sădit Tatăl Meu cel ceresc se va dezrădăcina; lăsați-i pe ei, povățuitori orbi sunt ai orbilor” (Mat. 15, 13). Pentru ce? Fiindcă urma mare vătămare, dacă

nu defăima sminteala lor, căci aveau să clevetească oamenii zidirile lui Dumnezeu că sunt rele și, prin urmare, aveau să clevetească și să hulească pe Dumnezeu că este făcător relelor. Și dacă fără a prihăni Domnul zidirile, urgisiții de Dumnezeu manihei au îndrăznit și le-au prihănit mai pe urmă, numindu-le rele și necurate, iar pe Făcătorul lor, făcător de rele, ce n-aveau să zică dacă și Domnul le-ar fi prihănit?

Și iarăși, când s-au dus cei ce adunau didrahmele și cereau de la El didrahme atunci, cu toate că era slobod și mai presus de orice datorie ca un Dumnezeu, însă n-a defăimat sminteala ci a zis lui Petru de s-a dus și a aruncat undița în mare și prinzând un pește, a aflat în gura lui un statir și l-a dat pe el celor ce-l cereau,

„Ci ca să nu-i smintim, zice, pe dânșii, mergând la mare, arun-că undița și peștele care vei prinde întâi, ia-1 și deschizând gura lui, vei afla un statir, acela luându-1, dă-1 lor pentru Mine și pentru tine" (Mat. 17. 27). Și pentru ce a făcut aceasta? Pentru că a nu da dajdie era în mâna Lui; iar a da, ca un întâi născut, era lege a lor pusă din vechime pentru cei întâi născuți, care s-au izbăvit de cele zece răni ale Egiptului; precum se vede la cap. 3, al minierilor. Și dacă Domnul o călca, aveau să-L socotească potrivit lui Dumnezeu și călcător dumnezeieștii Legi și prin urmare, vătămarea se făcea mai mare, dacă El defăima această sminteală.

267. Pavel, având stăpânire să se hrănească din propovăduire, n-a făcut aceasta, pentru sminteala unora — Că Pavel, și lucrând la meșteșug, propovăduia pe Hristos — Căci după două chipuri se judecă cineva când smintește pe altul

Asemenea și Pavel, deși era în stăpânirea lui să se hrănească din Evanghelie, precum și ceilalți Apostoli, dar fiindcă mulți dintre apostolii cei mincinoși îl prihăneau pe el, că pentru aceasta propovăduiește pe Hristos, ca să adune bani și cu cuvintele acestea sminteau pe credincioși și din această pricină de trei ori fericitul n-a întrebuințat această stăpânire, ci lucra cu înseși mâinile sale și se hrănea, fiindcă din această sminteală se împiedica buna vestire a Evangheliei și mântuirea oamenilor și nu se propovăduia Hristos; și, prin urmare, vătămarea se făcea mai mare dacă se defăima. Și că aceasta este adevărată, auzi-1 pe El zicând: „... ci n-am făcut după puterea aceasta; ci toate le răbdăm, ca să nu dăm vreo zăticnire Evangheliei lui Hristos"(I. Cor. 9, 12). Și dacă Hristos a poruncit celor ce propovăduiau Evanghelia, să viețuiască și să se hrănească din propovăduire, Pavel lucrând și hrănindu-se n-a călcat porunca aceasta, nici s-a aflat mai jos de ea, ci mai presus de această poruncă și aceasta, nu pentru altceva a făcut-o fără numai pentru dragostea și înmulțirea propovăduirii acestei porunci hotărâte de Hristos și mai cu seamă că, și lucrând meșteșugul său, nu se oprea de la propovăduirea Evangheliei, ci la toți cei ce veneau la el binevestea pe Hristos, făcând casa lui de lucru, casă de învățătură și biserică, precum spun Faptele Apostolilor, zicând: „Și a petrecut Pavel doi ani deplin cu a sa cheltuială, și primea pe toți care veneau către el, propovăduind împărăția lui Dumnezeu și învățând cele ce sunt pentru Domnul Iisus Hristos, cu toată îndrăzneala, fără opreală"(Fapt. 28, 30).

Pentru aceasta și Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Nici Pavel nu se rușina a întrebuința și daltă, și piei să coasă și către cei ce se aflau în dregătorii să vorbească; ci chiar se lăuda pentru lucru, unde și nenumărați oameni de bun neam veneau către el" (Cuv. 1, la închină-se Prischila și Achila). Asemenea a făcut și pentru mâncările cele jertfite idolilor, căci împărțășirea și mâncarea acestora, deși era iertată lui, ca o de nimic și nevătămătoare; „toate îmi sunt, zice, slobode" (I. Cor. 16, 12), dar fiindcă din aceste mâncări, mulți din cei slabi la minte se

sminteau și întăreau în cugetul lor că sunt chiar idoli în lume și, prin urmare, fiindcă se făcea vătămare sufletească credincioșilor și pierzare, n-a defăimat sminteala aceasta Apostolul, ci mai mult a ales să lepede pe cea nevătămătoare, „căci nimic nu vătăma a mânca" după Hrisostom (Cuv. 46, la Fapte), ca să izbăvească pe credincioși din această mare vătămare, pentru aceea a și zis: „Dacă mâncarea face sminteală fratelui meu, nu voi mânca carne în veac, ca să nu fac sminteală fratelui meu" (I. Corint 8,13). Pentru aceasta într-un glas a spus și Marele Vasile, cuprinzând tot cuvântul cel pentru sminteală, că după două chipuri se judecă cineva când smintește pe altul: „când face vreun lucru care ar fi rău de la sine sau când face ceva care este adică iertat și în stăpânirea lui a-i face, dar smintește pe cei slabi în credință sau și la minte și se face sminteală pe față și netrecută are osânda, cea zisă de Domnul astfel: «îi este mai de folos lui să-și spânzure de grumaz o piatră»" ș.c. 1. (întreb. 1, din Cuv. 2 pentru botez).

PARTEA a III-a

268. Creștinii nu trebuie să se smintească cu lesnire — Că nu se smintesc toți cu pricină binecuvântată, ci și cu patimă și fără cuvânt

Deci, fiindcă până aici am zis că nu se cade creștinilor să smintească pe alții și cât a fost prin puterea noastră i-am îndreptat pe ei și am arătat care sminteală se cade a o defăima și care nu. Acum este nevoie să zicem puține și pentru îndreptarea celor ce se smintesc. Pentru că toți câți se smintesc nu se smintesc după dreptate și cu pricină binecuvântată, ci unii se smintesc din mândrie și din zavistia lor, când văd pe alții că înaintează și se cinstesc de Dumnezeu și de oameni, iar alții se smintesc din obiceiul și deprinderea cea rea și din ideile cele fără de socoteală pe care le au spre păcat; pentru care pricină se tulbură când îi ceartă învățătorii sau altcineva pentru răutatea lor. Alții, din fățarnicia și vrăjmășia lor, se smintesc de cuvintele altora; alții din necunoștința și orbirea și fărădelegea lor se smintesc de poruncile și de cuvintele Domnului și alții din alte patimi, iar alții, din altă pricină fără motiv, se pornesc de se smintesc asupra fraților lor; precum aceste întâmplări se văd în dumnezeieștile Scripturi. Așa, de pildă, din mândria și zavistia lor, se sminteau cei de un neam cu Domnul, când îl vedeau pe El că învăța cu atâta înțelepciune și făcea minuni slăvindu-Se de la Dumnezeu și de la popor, precum este scris: „De unde îi este Lui înțelepciunea aceasta și puterile? Au nu este Acesta Feciorul Teslarului?... dar de unde sunt Lui acestea toate? Si se smintea întru Dânsul" (Mat. 13, 55-57); pentru care zice și Sirah: „Suduitorul și trufașul se vor sminti întru acelea" (Sir. 23, 7). Asemenea și Isaia zice pentru cei ce sunt deprinși la răutate și se smintesc asupra celor ce-i muștră; „... și pe toți cei ce muștră în porți, piedică le vor pune, pentru că au abătut pe cel drept la cei nedrepti" (Is. 29, 21). Tot așa și înțeleptul Sirah zice că se smintesc cei ce au vrajbă, pomenire de rău și fățarnicie: „Cel ce face cu ochiul meșteșugește rele; înaintea ochilor tăi îndulci-va gura ta și de cuvintele tale se va mira; iar după acelea își va întoarce gura sa și la cuvintele tale va adăuga poticneală" (Sir. 27, 22). Si iarăși zice: „Cel ce caută Legea săturase-va de ea și cel ce se fățarnicește se va împiedica întru dânsa" (Sir. 32, 16). Tot acest Sirah zice despre cei orbiți de fărădelege: „Oăile Lui (adică ale lui Dumnezeu) celor cuvinoși sunt drepte, iar celor fărădelege, împiedicări" (Sir. 39, 29).

269. Căci și ochii amăgesc pe om — Ce se cade a zice cineva când va afla că fratele său a greșit

Pentru aceasta, frații mei creștini, nu vă smintiți îndată când auziți vreun cuvânt care nu vă place, nici să vă tulburați când vedeți vreun lucru arătându-se pe din afară că este necuviincios; nu. Ci faceți răbdare și gândiți-vă bine, nu cumva cuvântul acela este folositor și bun și acela care îl zice are scop în cugetul său ca să vă folosească și să vă îndrepteze, iar voi din patima pe care o aveți, vă smintiți crezând părerilor voastre, socotind aspru acel cuvânt și numind pe cel ce l-a grăit, făcător de sminteală și iubitor de tulburări. Asemenea și când vedeți și aflați că, spre pildă a făcut un frate al vostru vreun rău, nu vă smintiți, nici să vă tulburați și să începeți îndată a-i cleveti, ci întâi cercetați de este adevărat ceea ce ați aflat, căci nu numai auzul omului este greșit și mincinos, dar de multe ori și chiar ochii se amăgesc și-i arată una, în loc de alta. Lopata o arată frântă în apă și pământul cel nemișcat îl arată mișcător, când se află în corabie. De aceea poruncește purtătorul de Dumnezeu Maxim acestea: „Nu primi pe cei ce te smintesc aducându-ți păreri chiar și asupra unor oameni; căci, cei ce primesc sminteli în orice chip din bunăvoință sau nu cunosc calea păcii care povățuiește prin dragoste la cunoștința de Dumnezeu pe îndrăgitorii ei" (Cap. 69, din suta I pentru dragoste).

Iar după ce vă veți adevăra că răul acela și păcatul pe care le-a făcut fratele sunt adevărate, atunci sunteți datori să vă aduceți aminte de porunca lui Dumnezeu ce zice: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați" (Mat. 7, 1); adică, sunteți datori a nu judeca pe acel frate ca pe un păcătos și greșit, ci să ziceți cuvântul pe care l-a zis un Părinte: „Fratele acela astăzi a greșit și eu am să greșesc mâine; acela a greșit o greșeală mică, iar eu greșesc greșeli mari". Ci de va fi ori patriarh, ori arhiereu, ori preot, ori monah, sau alt oarecare om cu boierie și dregătorie, cel ce a făcut acea greșeală, nu vă smintiți, nici să vă opriți pentru aceasta din calea cea dreaptă a faptei bune și să vă prăpăstuiți în aceeași greșeală pentru pilda cea rea; ci gândiți-vă ca niște înțelepți și oameni cu dreaptă socoteală și ziceți: Și ce dacă este patriarh și arhiereu și iereu sau monah? Ce dacă este dregător, ministru și împărat, și el este om; și aceleași patimi pe care le au toți oamenii, le are și el și fiind în luptă cu aceleași patimi și de aceeași fire, ce este de mirare dacă s-a biruit de patimă și a greșit? Nu cumva este înger sau nematerialnic, nu cumva treapta și dregătoria ce o are l-au făcut mai presus de firea omenească? Nu. Deci, pentru ce să mă smintesc și să mă tulbur? Pentru ce să mă pornesc și eu să greșesc, dacă a greșit acela? Sau de ce să mă întărât ca să-l defaim? Ci, mai cu seamă se cade a-i acoperi pe cât voi putea și să-i ascund greșeala lui; 1) ca să n-o audă alt creștin și să se smintească și să greșească; 2) ca să n-o audă păgânii și ereticii și să se bucure și să defaime ortodoxa noastră credință și să hulească pe Hristos; precum și David a poruncit evreilor să nu descopere uciderea lui Saul și a lui Ioanatan, ca să nu audă cei de alt neam și să se bucure: „Nu povestiți în Ghet și să nu vestiți la ieșirile Ascalonului, ca nu cumva să se bucure fetele celor de alt neam, ca nu cumva să se veselească fetele celor netăiați împrejur" (II împ. 1, 20); 3) căci, dacă eu voi acoperi greșeala fratelui meu și Dumnezeu va acoperi greșelile mele, precum zicea Ava Pimen: „Dacă vom acoperi greșelile fratelui, va acoperi și Dumnezeu pe ale noastre"; și 4) pentru că cel ce nu descoperă, ci acoperă greșelile părinților celor duhovnicești, care sunt: patriarhii, arhierii, preoții, duhovnicii și sfinții învățători, acesta, zic, se aseamănă cu cei doi fii buni ai lui Noe, cu Sim și cu Iafet, care n-au voit, nu numai să arate la ceilalți, dar nici singuri să vadă goliciunea Tatălui lor Noe, ci au acoperit-o cu haina mergând cu fața înapoi ca să n-o vadă nici ei, nici alții; „că luând, zice, Sim și Iafet o haină, o au pus pe amândoi umerii lor și s-au dus cu dosul înainte și au acoperit goliciunea tatălui lor și fetele lor căutau înapoi, și n-au văzut goliciunea tatălui lor" (Fac. 9, 23), Pentru aceasta, precum aceia au luat binecuvântare de la tatăl lor cel trupesc Noe, „Binecuvântat fie Domnul, Dumnezeul lui Sim... Și să înmulțească Dumnezeu pe Iafet" (Acolo,

25), așa și cel ce acoperă greșelile părinților Jui celor duhovnicești primește binecuvântare de la ei și de la însuși Dumnezeu. Iar, dimpotrivă, cel ce arată și descoperă în public la toți greșelile părinților lui celor duhovnicești, acesta se aseamănă cu Ham, răzvrătitul fiu al lui Noe, care nu numai că a stat și a văzut goliciunea tatălui său Noe, ci a arătat-o și celorlalți frați ai lui, pentru care pricină a luat și blestemul de la tatăl său, să fie rob fraților lui, pe care blestem duhovnicește îl moștenesc și cei care dau în public greșelile părinților lor celor duhovnicești. Nu numai blestem ia cel ce descoperă greșeala părinților lui celor duhovnicești, dar este vrednic și de moarte. Căci, dacă cel ce înjură și grăiește de rău pe tatăl său cel trupesc este vrednic de moarte, precum poruncește Dumnezeu: „Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mumă-sa, cu moarte să se omoare” (Ieșire, 21, 27). Cu cât mai mult este vrednic de moarte cel ce clevește și dă în public pe părinții săi cei duhovnicești? Căci, pe cât Duhul este mai presus de fire și sufletul decât trupul, pe atât și părinții cei duhovnicești sunt mai presus de părinții cei trupești și firești. Și dacă Dumnezeu oprește de a cleveti cineva pe stăpânitorii politici ai poporului Său; „Pe mai marele, zice, poporului tău, să nu-l grăiești de rău” (Ieș. 22, 28), cu cât mai mult oprește a nu grăi de rău cineva pe mai marii poporului bisericesc, care sunt, cum am zis: patriarhii, arhieriei, iereii și toți păstorii și învățătorii cei duhovnicești; zice însă și Sf. Maxim: „Nu primi a asculta ocară asupra părintelui tău (celui duhovnicesc adică), nici să ascuți cu plăcere pe cel care-l necinstește pe el, ca să nu se mânie Domnul asupra lucrurilor tale și să te piardă din pământul celor vii” (Cap. 59, din suta I pentru dragoste).

270. Nu se cade a se sminti cineva asupra celor ce păzesc poruncile si sfintele canoane

Pentru aceasta păziți-vă, creștinilor, de a mai cleveti pe alții, dar mai cu seamă și mai deosebit păziți-vă, frații mei, să nu vă smintiți și să nu vă tulburați când vedeți sau auziți că vreun frate păzește poruncile Domnului și sf. canoane ale Sf. Apostoli și ale Sinoadelor ecumenice și locale și ale celor de pe alocurea Sf. Părinți, ci mai ales, siliți-vă a-i urma și voi laudându-l pe el ca pe un păzitor al bisericestilor canoane și poruncilor Domnului. Și băgați de seamă pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu-l clevetiți pe el cu necinstite numiri sau să-i stați împotrivă și să-l alungați, ca și cum ar fi călcător obiceiurilor de astăzi și al predaniilor omenești, 1) pentru că grăindu-l de rău și izgonindu-l, pe însuși Hristos izgoniți și pe dumnezeieștii Lui Apostoli și pe Sfinții Săi, fiindcă acela pentru dragostea poruncilor lui Hristos și pentru adevărul predat de Apostoli și de Sfinți pătimește și se nevoiește; 2) căci prihănind voi pe unul ca acesta și alungându-l, vă asemenați și vă numărați pe voi înșivă cu cei din vechime izgonitori ai sfinților și cu tiranii, iar pe aceia îi faceți a se număra cu sfinții cei izgoniți din vremea aceea și vă faceți pricinuitori de a se învrednici fericirii Domnului ce zice: „Fericiti veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor goni, și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră mințind pentru Mine” (Mat. 5,11); și 3) căci voi, precât dați război și izgoniți astfel de păzitor al adevărului și al faptei bune, pe atât acela vă biruiește și primește cununi; fiindcă are luptându-se pentru el adevărul și pe însuși Dumnezeu adevărului, precum este scris: „Până la moarte te luptă pentru adevăr și Domnul Dumnezeu se va lupta pentru tine” (Sir. 4, 30). Și fiindcă adevărul care mijlocește pentru el, deși este luptat, dar niciodată nu se biruiește, ci totdeauna biruiește pe cei ce îi dau război lui; precum a zis înțeleptul Gorobabel; „... iar mai mult decât toate, biruiește adevărul” (III, Esdra, 3, 12). Și iarăși: „Iar adevărul rămâne și este tare în veac, și trăiește și biruiește în veacul veacului” (Acolo, 38).

271. Înseși smintelile de la sine nu vatămă, ci nepăsarea și patimile oamenilor. Că smintelile, mai mult folosesc decât vatămă

În felul acesta și cu această dreaptă socoteală puteți, frații mei, a nu vă vătăma de smintelile care vi se întâmplă în lume și mai cu seamă când smintelile nu sunt pentru credință, ci pentru viață și trai, fiindcă smintelile nu sunt chiar pricină de a se vătăma oamenii, căci dacă ar fi fost așa, Dumnezeu n-avea să le lase să vină asupra noastră, ci oamenii se vatămă din lenevire, din necunoștință și din patimile lor; și aceasta se dovedește de la oamenii cei dreپți și cu fapte bune, care nu primesc nici o vătămare din smintelile ce li se întâmplă; așa spune dumnezeiescul Hrisostom, tâlcuind cuvântul Domnului ce zice: „Nevoie este să vină ispitele” (Mat. 18, 7); „și pentru care pricină nu i-a omorât el? Căci pentru care pricină se cădea să-i omoare? Pentru cei ce se vatămă? Dar nu se pierd dintru aceasta cei ce se vatămă, ci din neglija lor... iar dacă nu era așa, ci din sminteli era pierzarea, se cădea ca toți să se piardă. Deci, întrucât sunt mulți care scapă, prin urmare, cei ce nu scapă pe sine să se învinovățească” (Omil. 59, la Mat.).

Ce zic? Ispitele nu numai că nu vatămă pe cei cu luare aminte și înțeleپți, ba îi și folosesc și nu numai pe alții îi folosesc, ci chiar și pe cel ce le pricinuieste, pentru că-l fac să ia aminte, să se teamă, să privegheze și să se păzească de aici înainte, de a nu mai cădea iarăși în acelea, precum aceasta o dovedește însuși Grăitorul de Aur: „Și o adeverează cei cu fapte bune, care nu numai că nu s-au vătămat cu nimic de aici (din sminteli), dar și prea mult au câștigat, precum a fost Iov, precum Iosif și precum toți dreپții; iar de se pierd mulți, aceasta o pățimesc din dormitarea lor... fiindcă smintelile, precum s-a zis, și deșteaptă (spre lucrarea dumnezeieștilor porunci), și mai iuți face și ascute nu numai pe cel ce păzește, ci și pe cel căzut îl ridică degrabă, căci și mai întemeiat îl lucrează și mai cu anevoie stăpânit îl face” (tot acolo). Da, „Vai lumii de sminteli” (Mat. 18, 4), a zis Domnul, iar dacă noi luăm aminte de noi înșine și nu cugetăm cele ale lumii, ci păzește fiecare treapta sa cu poruncile Domnului și cu lucrurile cele potrivite Lui, în adevăr nu ne vatămăm de ispite, ci luăm și mare câștig din acestea; așa o înțelege Grăitorul de Aur: „încât dacă noi luăm aminte, nu puțin câștig primim din acestea, când neîncetat vom priveghea” (acolo).

272. Încheiere — în ce fel poate cineva a nu se vătăma de sminteli

Văzut-a Marele Antonie oarecând toată lumea plină de curse pe care le avea diavolul întinse în ea. Si Hristos iarăși zice că toată lumea este plină de sminteli și de piedici și Solomom asemenea: „Cunoaște că prin mijlocul a multe curse treci” (Sirah, 9, 18); pe care tâlcuind-o Hrisostom: „N-a zis că pe lângă curse treci, ci prin mijlocul curselor, că de amândouă părțile noastre sunt prăpăștiile, de amândouă cursele” (Andr. 15). Deci, cum puteți, frații mei, să nu vă prindeți de atâtea curse? Cum puteți să nu vă poticniți în atâtea piedici? Cum? — Dacă veți lua aminte de voi înșivă, dacă veți păzi cele predate de Scripturi și de dumnezeieștii Părinți, dacă aveți defăimarea de voi înșivă și smerenia, ponegrind și ocărându-vă numai pe voi înșivă și neprihănind pe alții. Astfel a zis îngerul Domnului către Antonie care nu se pricepea cum ar putea cineva să scape din

atâtea curse: „Cine va putea scăpa dintr-acestea? Și mi-a zis îngerul: smerenia”. Și peste toate acestea alergați, fraților, către Dumnezeu totdeauna prin rugăciune și rugați-L pe El să vă păzească cu Darul și cu ajutorul Său; nu numai ca să nu dați vreo sminteală la ceilalți frați ai

voștri, cu vreo greșeală prin cuvânt sau prin lucru, ci nici să vă smintiți de păcatele ce le fac alții; căci numai Dumnezeu singur este Cel ce păzește pe cei ce se tem de El și-l iubesc, de orice sminteală și piedică; precum zice Sirah: „Ochii Domnului peste cei ce-L iubesc pe El, scuteală puternică și întărire vârtoasă, acoperământ de căldură și pază de către împiedicare, și ajutor de către cădere" (Sir. 34, 17). Și Dumnezeu este Cel ce poruncește îngerilor săi, ca să păzească pe robii Lui și să-i ridice pe mâini ca să nu-și poticnească de vreo piatră de sminteală picioarele cele înțeleghătoare ale sufletelor lor, precum zice David; „Că îngerilor Săi va porunci pentru tine, ca să te păzească în toate căile tale. Pe mâini te vor ridica, ca nu cândva să împiedici de piatră piciorul tău" (Ps. 90, 11).

Deci, strigați totdeauna acel davidicesc glas: „Doamne, păzește-mă de cursa care mi-au pus mie și de smintelile celor ce fac fărădelege" (Ps. 140, 10). Ca sub Darul Domnului fiind păziți, nici să smintiți pe alții, nici să vă smintiți de alții și nepoticniți și neîmpiedicați să ajungeți la ziua aceea a răsplătirilor și să vă învredniciți împărăției cerurilor, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava și stăpânirea, împreună Tatălui și Sfântului Duh, acum și în vecii vecilor.

Amin.

CUVÂNT XI

Care cuprinde: 1) că orice creștin se cade a ajuta la îndreptarea și mântuirea fratelui său; 2) Orice creștin se cade a muștra pe fratele său ca să-l îndrepteze; și 3) că toți creștinii se cade a primi cu bucurie muștrările cele spre îndreptare ale fraților lor

PRECUVÂNTARE

273. Câte sunt felurile petrecerii după Dumnezeu

Două sunt felurile petrecerii după Dumnezeu, I binecuvântaților creștini. întâi a înceta cineva de la răutate și al doilea, să lucreze fapta bună. întâi, să nu pricinuiască cineva sminteală fratelui său și al doilea, să ajute la îndreptarea și mântuirea lui. Căci, precum când voiește cineva a se sui pe o treaptă, se cade mai întâi a-și ridica piciorul său de la pământ, așa și cel ce voiește a se sui la fapta bună, se cuvine mai întâi să facă depărtare de la rău; precum zice Marele Vasile: „Cu scara se aseamănă— după părerea mea— iscusința bunei-credințe... Deci, precum la suirea pe scară, întâiul pas este despărțirea de la pământ, așa și la petrecerea cea după Dumnezeu, începutul sporirii este depărtarea de lume" (Tâlc. la Ps. 1).

Această rânduială voind a o păzi Proorocul David, întâi a fericit pe omul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor „Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor"(Ps. 1, 1) și al doilea, a fericit pe omul ce-și are voia sa în Legea Domnului și o cugetă pe ea ziua și noaptea: „Ci în Legea Domnului voia lui și în legea lui va cugeta ziua și noaptea" (Acolo 2); pe care tâlcuind-o Marele Vasile: „început, zice, de a recăpăta pe cele bune este depărtarea de la răutăți... Deci, cu înțelept și prea meșteșugit chip ne aduce pe noi la fapta bună, depărtarea de la răutăți și a face început la cele bune". Și într-alt loc, acest David mai lămurit zicea: „Ferește-te de rău și fă bine" (Ps. 33, 14). Tot această rânduială păzind-o și Isaia, a zis: „întâi, încetați de la vicleșugurile voastre" (îs. 1, 16) și al doilea, „învățați-vă a face bine" (Acolo).

Pentru aceasta și eu, voind a păzi această rânduială, fiindcă mai-nainte în cuvântul al zecelea am arătat că creștinii nu se cade a pricinui vreo sminteală rea fraților lor, acum în

următorul cuvânt voi arăta deci că tot creștinul trebuie să ajute la îndreptarea și mântuirea fratelui său. Căci aceste două: adică, a nu sminti cineva pe fratele său și a ajuta la mântuirea lui, văd că sunt legate una cu alta. Deoarece, precum nu este de ajuns la mântuire numai a nu face cineva rău, ci este de nevoie să facă și bine, tot așa nu este de ajuns fiecărui creștin numai a nu sminti pe fratele său, ci se cuvine, pe lângă aceasta, și a ajuta la mântuirea lui în tot felul, pe cât poate și după datoria dragostei frățești ce are; fiindcă dragostea îl silește să nu caute numai folosul lui, ci și pe al fratelui său, precum zice Pavel: „Dragostea nu caută ale sale” (I Cor. 13, 5); și iarăși: „Nimenea al său să nu caute, ci fiecare al altuia” (Acolo, 10, 24).

Deci, luați aminte și veți învăța din acest cuvânt: 1) că orice creștin se cade a ajuta la îndreptarea și mântuirea fratelui său; 2) că tot creștinul se cade a muștra pe fratele său ca să-l îndrepteze; și 3) că toți creștinii se cade a primi cu bucurie muștrările cele spre îndreptare de la frații lor.

PARTEA I

Că orice creștin se cade să ajute la îndreptarea și mântuirea fratelui său

274. Câte lucruri ne silesc să ajutăm la mântuirea fraților noștri. Că și vietățile cele ce nu sun't de același fel se ajută una pe alta'

Cinci lucruri ne silesc, fraților, să ne grijim și să ajutăm la îndreptarea și mântuirea fraților noștri: 1) Legea firească; 2) Legea veche a Sf. Scripturi; 3) Legea cea nouă a Duhului și a darului Evangheliei; 4) Legea morală a viețuirii cetățenești; și 5) războiul cel nevăzut cu gândul și neîncetat, ce se află în viața creștinilor.

Întâi deci ne silește să ajutăm la îndreptarea fraților noștri Legea cea firească, fiindcă toate dobitoacele care sunt de un fel, după firesc chip, se iubesc una pe alta și toate ajută la nevoia și trebuințele celeilalte. Spre pildă: cioara iubește pe cioară; boul, pe bou; calul, pe cal, precum a zis înțeleptul Sirah: „Tot dobitocul iubește pe cel asemenea lui” (Sir. 13, 17). Așa, calul apără pe celălalt cal; boul, pe celălalt bou; rânduneaua, pe cealaltă rândunea; de multe ori însă și dobitoacele cele ce nu sunt de același fel ajută pe cele de alt fel; pentru care citim la Marele Vasile că ciorile ajută pe berze la războiul ce-l au cu alte păsări și pentru aceasta când se întorc de la război, se văd sângerate și rănite: „Iar ciorile cele ce se află la noi le apără ca niște ostași puși de pază și de străjuire împrejurul lor și le petrec, precum mie mi se pare, și oarecare ajutor dându-le în războiul împotriva păsărilor celor potrivnice. Și semn este că le petrec ciorile întâi că nicidecum în vremea aceea nu se vede nici o cioară; apoi că, cu răni întorcându-se, arătate și prea vederate aduc semnele apărării” (Cuv. 8, la Exaimeron).

Acum, dacă legea cea firească silește pe dobitoacele cele necuvântătoare să se iubească una pe alta, cum această lege nu ne va sili și pe noi, oamenii cei cuvântători, să ne iubim unul pe altul? Și dacă dobitoacele care nu sunt de același fel se ajută și se păzesc de către altele, cu atât mai mult noi, oamenii, care suntem de același fel suntem datori să ajutăm și să apărăm pe frații noștri la îndreptarea și mântuirea lor.

275. Că și Legea cea Veche ne silește să ajutăm la mântuirea fraților noștri

Al doilea, Legea Vechii Scripturi ne silește să ajutăm la mântuirea fraților noștri, că dacă poruncește să întoarcem boul cel pierdut sau dobitocul vrăjmașului nostru ce l-am fi găsit în drum și să ajutăm la ridicarea înjugătorului cel căzut: „Iar de vei întâlni boul vrăjmașului tău sau înjugătorul lui rătăcind, să-l întorci și să-l dai lui. Și de vei vedea înjugătorul vrăjmașului tău căzut sub sarcina lui, să nu-l treci, ci să o ridici împreună cu el" (Ieș. 23, 4); cu atât mai mult, ne poruncește să întoarcem cu sfățuirea noastră cea frățească, pe fratele nostru cel rătăcit din calea cea dreaptă a poruncilor lui Hristos. Cu atât mai mult ne silește a nu trece cu vederea pe fratele nostru când îl vedem că este căzut în vreo greșală și să-l ajutăm cu cuvântul și cu lucrul, ca să-l ridicăm și să-l îndreptăm. Și dacă Legea Veche porunea iudeilor să mustre frățește pe aproapele lor când ar fi greșit, ca să nu se facă și ei părtași păcatelor lui, ca unii ce nu l-au mustrat: „Ci vei mustra pe fratele tău, ca să nu ai pentru dânsul păcat"(Lev. 19, 17); Oare aceeași lege nu ne poruncește și nouă să mustram frățește pe aproapele nostru când îl vedem că păcătuiește? Și prin frățeasca noastră mustrare să-l îndreptăm și să-l izbăvim de păcat? Și dacă Dumnezeu, în Legea Veche, a dat ca o poruncă evreilor a ajuta la mântuirea și îndreptarea fraților lor; că așa poruncește prin Sirah: „și au poruncit lor unuia fieștecăruia pentru de aproapele său" (Sir. 17, 12); cu atât mai mult acum dă Dumnezeu această poruncă la orice creștin, a ajuta și a îndrepta pe fratele său. Și dacă astfel de poruncă dă Dumnezeu la tot creștinul, arătat este că, cine o va călca și nu va îndrepta pe fratele său, acesta va da seama înaintea lui Dumnezeu și pentru călcarea ei, și pentru pierzarea fratelui său.

276. Suntem îndatorați de Legea Darului Evangheliei a ajuta la mântuirea fraților noștri — Că toți creștinii sunt frați duhovnicești și au datoria să se ajute unii pe alții. Că toți creștinii sunt un trup în Domnul Hristos

Al treilea ne silește Legea cea nouă a Darului Evangheliei să ajutăm la mântuirea fraților noștri: 1) pentru că noi, toți creștinii, suntem fii ai unuia și aceluiași Părinte, al lui Hristos, și ai aceleiași Maici, ai Sf. Biserici, toți născuți de a doua oară prin Sf. Duh într-o sf. colimvitră a Sf. Botez și mâncăm toți din același Trup al Domnului și toți bem din același Sânge al Lui și pentru aceea toți suntem frați unul cu altul.

Deci, precum frații cei trupești au datoria firească să ajute la nevoia și trebuința fraților lor, așa și noi, frații cei duhovnicești, avem datoria duhovnicească să ajutăm la îndreptarea și mântuirea fraților noștri și se înțelege că noi avem și mai multă datorie decât aceia; deoarece, precum sufletul este mai cinstit decât trupul, așa și noi, fiind frați după Duh, suntem mai presus decât frații cei trupești și avem unire mai de aproape și, prin urmare și datoria ajutorului ce datorăm unul față de altul este mai de aproape și mai mare decât datoria acelora; și 2) pentru că noi, toți creștinii, suntem un trup, al cărui cap este Hristos, iar mădular este fiecare dintre noi; de aceea, precum când pătimizește un mădular al trupului, pătinesc toate mădularele și toate dimpreună ajută la vindecarea celui ce pătimizește, precum zice Pavel: „Voi sunteți trupul lui Hristos și mădular din parte" (I Cor. 12, 27) și iarăși: „Ci să se grijească mădularele între sine asemenea unul de altul; și ori de pătimizește un mădular, pătinesc toate mădularele dimpreună" (Acolo 25), așa și noi, creștinii, suntem datori să suferim și împreună să pătimim când pătimizește și

slăbește fratele nostru și avem datorie să ne grijim și să chibzuim cu ce chip să-l ajutăm pe el ca să-l vindecăm și să-l facem sănătos de boala păcatului⁴⁸.

277. Suntem îndatorați a ajuta la îndreptarea fraților noștri de Legea morală a viețuirii cetățenești

Al patrulea ne silește Legea morală a dreptului cetățenesc ca să ajutăm la mântuirea fratelui nostru; că după Aristotel, omul în chip firesc este ființă socială și că după Marele Vasile, „însuși scopul viețuirii la un loc este ca toți cetățenii să lucreze pentru folosul lor obștesc” (Cuv. 8, în Exaim.).

Acum, precum toți de obște, câți locuim într-un oraș sau și într-un sat, suntem datori a ne ajuta unul pe altul la trebuințele noastre cele trupesti, tot așa și la trebuințele noastre cele sufletești suntem datori a ne ajuta unul pe altul și precum toți de obște, cei ce locuiesc într-o cetate, se grijesc de obște pentru îmbunătățirea locului și a cetății, la fel sunt datori să se grijească de obște pentru folosul sufletesc al mântuirii și îndreptarea fraților lor cetățeni; ca să nu zic că datoria este mai mare ca ei să se grijească pentru folosul sufeletesc al fraților lor, decât pentru cel trupesc al orașului lor. Căci cu cât este mai cinstit sufletul decât trupul, cu atât și datoria cea făcută pentru mântuirea sufletului este mai mare decât datoria cea făcută pentru trup. Și precum, când un cetățean este bolnav de ciumă, toți ceilalți locuitori se molipsească și se îmbolnăvesc de ciumă, precum zice Ipocrat într-o scriere a lui: „Tot sufletul poporului se molipsește”, așa și când un cetățean păcătuiește, împărtășește și pe ceilalți cetățeni din păcatul său, dacă nu va apuca mai-nainte să se îndrepteze cu cea de obște purtare de grijă și ajutor al conviețuitorilor lui. Pentru aceasta zice și Marele Vasile: „Vânzarea adevărului și vrăjmășia ascunsă asupra poporului de obște și obiceiul de a nu ne păsa pentru răutăți se trag din prefăcuta bunătate și compătimire din partea celor vicleni. Căci atunci când vătămarea unuia trece la cei mulți, atunci nu se cade să ne milostivim, nici să căutăm numai folosul nostru, ci al celor mulți ca să se mântuiască. Deoarece, fapta bună ce se face spre folosul multora este mult mai cinstită decât ceea ce se face numai pentru folosul unuia.”

278. Suntem îndatorați a ajuta la îndreptarea fraților noștri de la războiul cel nevăzut pe care îl avem

Al cincilea, însă și cea din urmă, ne silește a ajuta la mântuirea fraților noștri, viața aceasta și războiul cel nevăzut și neîncetat ce se află în petrecerea creștinilor, care este dintre toate războaiele cel mai amar, precum zice pe de o parte Apostolul Pavel: „Că nu ne este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor și domniilor și a stăpânilor în tunică veacului acestuia” (Efes. 6, 12); iar pe de alta, dumnezeiescul Hrisostom zice: „Viața este o luptă și decât toate războaiele mai amară și oaste așezată și strădanie și luptă” (Omil. 59, la Matei).

Deci, precum ostașul care merge la războiul cel simțit, dacă va căuta să fugă ca să-și scape numai viața sa, omoară cu fuga lui și pe ceilalți ostași și pe sine însuși; iar de va sta la

⁴⁸ Se potrivește aici a însemna cea prea frumoasă învoire și alcătuire din două trupuri — deși necomplete (infirmе) — pe care o aduce d-zeiescul Isidor și alții; a orbului, zic, și a ologului. Orbul putea să meargă, dar nu și să vadă. Ologul, asemenea, putea să vadă, însă nu putea să umble. Ridicând deci orbul pe umerii săi pe olog și plogul povățuind pe orb la drum, unul împrumuta picioarele celuilalt, iar celălalt uriprimumata ochii; și așa din două trupuri făcute un singur trup cu îndoită alcătuire, cel orb vedea, iar cel olog umbla. Aceasta este o pildă care ne învață că, cu ajutorul și folosul ce l-am face pentru frații noștri, totodată este și al nostru, ca o împlinire a lipsurilor noastre. Deci cu chip prea slăvit, frații cei ajutați de noi, în schimb ne ajută nouă și noi ajutându-i pe ei, în același timp ne ajutăm și noi de aceia.

război și se va lupta cu vrăjmașii, și pe sine se izbăvește, și pe ceilalți. Așa și orice creștin, văzând pe ceilalți frați ai lui că se luptă și se rănesc în războiul cel nevăzut al diavolului și nu va sta să lupte dimpreună cu ei împotriva vrăjmașului cel de obște, ci va căuta numai de mântuirea sa, cu adevărat își pierde viața și mântuirea; iar de va sta și se va lupta împreună, și pe fratele său îl va scăpa din moartea păcatului, și pe sine însuși precum a zis Grăitorul de Aur: „Și noi deci să nu fim mulțumiți numai cu mântuirea noastră, fiindcă atunci și pe aceasta o vom pierde. Căci și la oaste, și la luptă, ostașul cel ce caută numai la aceasta adică, cum ar scăpa el singur cu fuga și pe ceilalți dimpreună cu el îi va pierde deodată, precum dimpotrivă, ostașul cel viteaz care pune arma și pentru ceilalți, dimpreună cu aceia se mântuiește și pe sine” (Omil. 59, la Matei).

Pentru aceasta suntem datori toți creștinii, cei ce ne aflăm în gânditul acesta și nevăzutul război al diavolului, să fim gata a ne răni și a muri, numai ca să mântuim pe frații noștri care sunt în război și să îmbărbătăm pe cei biruiți și ca să ridicăm pe cei căzuți în păcat, după acest Grăitor de Aur ce zice: „Deci, precum a poruncit împăratul, așa să ne întocmim la lupta cea pusă înainte, gătiți ca să ne junghiem, să ne sângerăm și să murim, grijindu-se Pentru mântuirea tuturor și pe cei sănătoși ajutându-i, îmbărbătându-i și pe cei răniți ridicându-i” (tot acolo).

Si dacă în vremea când aveau război simțit israelitenii cu vrăjmașii cei de alt neam ammoniți, Urie Heteul, cu toate că era de alt neam, a compătimit atât de mult însă pe israeliți, încât și-a defăimat odihna și viața sa, numai ca să ajute și să se lupte la războiul cel de obște ce aveau iudeii; pentru aceea și când l-a rugat un păratul David să meargă la casa sa să mănânce și să bea și să se odihnească, el a răspuns aceste cuvinte vrednice de laudă: „Sicriul și Israel și Iuda locuiesc în corturi și domnul meu Ioav și slugile domnului meu pe fața pământului tăbărăsc, și eu să intru în casa mea să mănânc și să beau și să dorm cu femeia mea? Cum, viu este sufletul tău, de voi face cuvântul acesta” (Ilîmp. 11, 11).

Dacă cel de alt neam, zic, acel Urie, decât odihna lui, a cinstit mai mult să se lupte împreună cu israeliții, până când s-a lipsit și de viața sa în acel război și a murit, cu atât mai mult este dator tot creștinul să nu caute numai odihna sa, ci să se lupte și să se nevoiască dimpreună cu creștinii cei de o credință cu el și de un neam care se rănesc în toate zilele, se junghie și se omoară în războiul cel gândit, de nevăzuții vrăjmași draci, de patimi și de păcate.

279. Cât de rău este a zice cineva: ce-mi pasă mie de altui? Căci, când se grijește cineva pentru fratele său și pentru sine se grijește. Că, întâi, Cain a zis: ce-mi pasă mie de fratele meu?

Deci, unde sunt acum cei ce stăruie și zic aceste reci cuvinte: și ce-mi pasă mie pentru altul? Sau ce împărtășire și ce unire am eu cu el, ca să-l ajut și să-l îndreptez? Să se învețe ei cum îi muștră și însăși firea, legea, Evanghelia și dreptul cetățenesc și acest război nevăzut ce-l au frații lor creștinii. Să audă încă și pe dumnezeiescul Hrisostom care îi muștră cu auritele lui și curgătoarele de miere cuvinte. Căci, el uneori adică le zice să nu grăiască astfel de cuvinte, fiindcă sunt satanicești și ale însuși nerușinatului diavol, iar creștinii n-au nici o unire și împărtășire cu diavolul, dar cu frații lor au prea multă împărtășire: „Și nu-mi spune mie acel cuvânt rece: ce-mi pasă mie? Nici o tovărășie n-am cu el... pentru că satanicesc este acest grai, drăcească este această neomenie; numai cu diavolul nu avem nici o împărtășire, iar cu toți oamenii avem multe de obște” (Andr. 1). Iar altădată le zice să se îngrijească pentru mântuirea fraților lor, fiindcă grijindu-se pentru folosul acelora, totodată se îngrijesc pentru folosul lor.

„Căci nu-mi spune mie acel grai prea plin de nepăsare: ce-mi pasă mie? De ale mele mă îngrijesc, căci atunci mai mult te îngrijești de ale tale, când pe ale tale le cauți în folosul aproapelui tău. Pentru că și Pavel zice: «Nimic al său să nu caute, ci fiecare al altuia» (I Cor. 10, 24); ca să te afli, zice pe sineți căutând folosul aproapelui" (Tâlc. la Ps. 49). Iar altădată, muștrând pe cei ce spun aceste cuvinte, le zice că acest cuvânt care-l zic ei, ce-mi pasă mie, l-a zis ucigătorul de frate, Cain; din acest cuvânt se nasc toate relele. Căci, dacă nu-ți pasă ție, creștine, pentru mântuirea fratelui tău, cui altuia îi va păsa? Celui necredincios și păgân, care se bucură când păcătuiesc creștinii? Sau diavolului care luptă și surpă pe creștini în păcat? „Și nu-mi spune mie: Dar ce-mi pasă mie de aceștia? Teme-te de cel ce a zis întâi cuvântul acesta: căci aceea adică: «Au doară sunt eu păzitor fratelui meu?» (Fac. 4, 9), este asemenea cu ceea ce o zici tu: Ce-mi pasă mie? De aici se nasc toate relele, căci trupul nostru îl socotim că este străin. Ce zici? Nu-ți pasă de fratele? Dar cui îi va păsa? Celui necredincios care se bucură și defăima și saltă de bucurie când greșim? Sau diavolului care împinge și surpă pe creștini?" (Omil. 44, la cea I Cor.).

280. Că tot creștinul este mădular al nostru. Si că orice frate este mădularul lui Hristos.

Când pătimește ochiul tău, sau mâna, sau piciorul, sau alte mădulare, de ce nu zici: ce-mi pasă mie, ci alergi încoace și încolo căutând ca să-l vindeci? Sau dacă nu-l poți vindeca, cel puțin nu te muștră cugetul că n-ai avut grijă de mădularul tău; iar când pătimește fratele tău, atunci zici: ce-mi pasă mie? Și nu știi, ticăloșule, că fratele tău este mădularul tău? Ce zic? Fratele tău este chiar mădularul lui Hristos Dumnezeuului tău. Și deci, ce osândă vei lua, dacă văzând trupul lui Hristos și Dumnezeuului tău putred, nu te vei griji ca să-l vindeci? Când, adică, ai vreun rob sau dobitoc rănit, oare îl lași tu neîngrijit, iar trupul lui Hristos cel rănit, îl treci cu vederea și nu-l ajuți? Și cum nu ești vrednic pentru aceasta a te arde trăsnetele cerului?

„Pentru ce când se îmbolnăvește vreun mădular al trupului tău, nu zici: ce-mi pasă mie?... ci toate le faci — deși nimic nu folosești — încât să nu te certe gândul că ai lăsat ceva din câte trebuiau făcute. Și dacă de mădularele trupului nostru așa ne îngrijim, apoi pentru ale lui Hristos să nu facem nici o purtare de grijă? Și de care iertare sunt acestea vrednice? Și fiindcă nu te pot îndupleca când îți spun să te îngrijești de mădularul tău — ca, cel puțin, cu frica să te faci mai bun — îți amintesc de Trupul lui Hristos care, după Pavel, este fratele tău. Deci, cum nu este lucru înfricoșat să vezi trupul lui putrezind și să-l treci cu vederea? Și când ai vreo slugă sau dobitoc care are rană putredă, nu suferi să-l treci cu vederea, iar Trupul lui Hristos văzându-l plin de răni îl treci cu vederea? Si nu socotești că acestea sunt vrednice de mii de trăsnete?" (Omil. 44, la I Cor.).

Știți când se cade să ziceți, ce-mi pasă mie? Când stați de judecați și clevetiți pe unul și pe altul, ca pe un mândru, ca pe un curvar, ca pe un fur, ca pe un mincinos și ca pe un păcătos; atunci aveți trebuință să ziceți aceea pe care obișnuiesc de o zic unii, după Hrisostom: „Să iubești în zadar, dar să nu urăști în zadar" (Acolo); dar să nu ziceți aceste cuvinte și când este trebuință a îndrepta pe fratele vostru cu frățească sfătuire și cu dragoste.

281. Impotrivire și dezlegare

Și alții iarăși pricinuind, zic: Eu sunt mirean, am femeie și copii și nu este datoria mea de a îndrepta pe alții, aceasta este a arhierilor, a preoților, a învățătorilor, ba chiar și a monahilor; către care răspundem cu cuvintele lui Hrisostom: Că precum Samarineanul, când a găsit în cale pe omul cel rănit, n-a zis că aceasta este a arhierilor, a preoților și a dascălilor evreilor a se îngriji să-l vindece, ci a socotit ca și cum ar fi găsit un mare câștig și așa s-a milostivit și i-a legat rănilor „și a turnat peste ele untdelemn și vin” și îngrijindu-l l-a dus la spital să-l vindece; fă și tu așa, frate! Căci, precum când găsești aur în drum, nu cercetezi de ce nu l-a luat unul și altul din cei ce au trecut, ci te grăbești cum să-l răpești mai-nainte de a-i vedea altcineva. Așa să socotești, ca și cum ai afla comoară și galbeni, când îndreptezi pe fratele tău: „Nu zice în tine însuși eu sunt mirean, având femeie și copii, aceasta este a preoților, acestea să le facă monahii. Căci, Samarineanul n-a zis acestea: Unde sunt acum preoții? Unde sunt acum fariseii, unde învățătorii iudeilor? Ci, ca și cum ar fi aflat oarecare vânat prea mare, așa a răpit câștigul. Deci și tu când vezi pe cineva că are trebuință de vindecare trupească sau sufletească, nu zice întru sineși, pentru ce cutare sau cutare nu l-a vindecat? Ci, slobozește-l pe el din boală și nu cere socoteală de la aceia pentru nepăsare. Că de ai fi găsit aur lepădat, spune-mi mie, oare ai fi zis către tine: de ce nu l-a luat cutare și cutare? Oare nu te-ai fi îngrijit ca să-l răpești tu mai-nainte de ceilalți? Așa gândește și pentru frații cei căzuți și socotește că ai fi găsit comoară când îngrijești de ei. Căci, dacă vei turna peste el cuvântul învățaturii ca pe niște untdelemn vindecător, dacă vei lega rănilor cu blândețea învățaturii, dacă vei vindeca neputința cu stăruința povățuirii duhovnicești, te faci pe tine mai bogat decât orice comoară” (Cuv. 5 asupra iudeilor).

282. Se cade să ajutăm cu rugăciunea la mântuirea altora. Că și pustnicii se cade a ajuta cu rugăciunea pe frații lor— Creștinii se cade a se ajuta unul pe altul cu pilda cea bună, cu sfătuirea și cu osteneala trupească

Cu patru lucruri socotesc că poate cineva să ajute la îndreptarea și mântuirea fratelui său:

A) Cu sf. rugăciune. Pentru aceea, de obște, toți creștinii sunt datori să roage pe Dumnezeu pentru mântuirea fraților lor, precum poruncește Ap. Iacob zicând: „Rugați-vă unul pentru altul ca să vă vindecați; că mult poate rugăciunea dreptului care se lucrează”(Iac. 5, 16); și precum Biserica, maica cea de obște a creștinilor, adunându-și pe fiii săi, se roagă pentru mântuirea tuturor, pentru aceasta și pustnicii cei ce se liniștesc în pustie, departe fiind de lume, se cuvine și ei să ajute la mântuirea fraților lor cu acest puternic ajutor al sf. rugăciuni, fiindcă și ei sunt un trup cu toți creștinii; că, deși dunt despărțiți trupește, însă duhovnicește, sunt uniți cu ei. Și în chip tainic, toți creștinii sunt datori să se roagă pentru toată lumea; iar când se întâmplă în orașul lor vreun creștin care ar greși pe față și nu se îndreptează, atunci sunt datori în chip deosebit și cu mai mare luare aminte concetățenii lui creștini a se ruga lui Dumnezeu, ca să-i dea Domnul pricepere, pocăință și îndreptare prin Darul Său.

B) Sunt datori creștinii să ajute la mântuirea fraților lor cu fapta, adică cu pilda cea bună a vieții lor, fără a le pricinui vreo sminteală, mică sau mare, precum am zis în cuvântul cel mai dinnainte.

C) Sunt datori creștinii a ajuta pe fratele lor cu cuvântul, sfătuindu-l pe el spre îndreptare: nu cu mândrie, ci cu smerenie; nu judecându-l și defăimându-l pe el ca pe un păcătos, ci socotindu-l ca pe un mădular al lor, nu urându-l și vrăjmășindu-l, ci iubindu-l ca pe un frate cu dragoste frățească. Și dacă ar fi de față fratele cel greșit, se cade a-i sfătui cu cuvântul, iar de este departe, se cade a-i sfătui prin scrisori.

D) Și cea din urmă; sunt datori creștinii a ajuta pe fratele lor cu osteneala trupului și cu înseși picioarele lor, făcând osteneală adică și ducându-se singuri la acel frate căruia îi trebuie îndreptarea, sfătuindu-l pe el cele ce se cuvin mântuirii lui. Căci în felul acesta, fratele acela se rușinează și se supune sfătuirii lor, văzându-i pe ei făcând atâta osteneală pentru dragostea și mântuirea lui. Astfel a făcut Stăpânul Hristos care n-a șezut într-un loc al Ierusalimului să învețe, ci umbla cu înseși picioarele sale toate orașele și satele Iudeii, vindecând pe bolnavi sufletește și trupește. Așa au făcut dumnezeieștii Apostoli, umblând 'prin lume și propovăduind vestea cea bună a cunoștinței de Dumnezeu. Tot așa fac și doctorii care nu aduc pe bolnav în casele lor, ci ei înșiși se duc la casele bolnavilor și se îngrijesc de dânșii. Același lucru voiește să ne arate și pilda Domnului care a zis că păstorul cel bun a lăsat cele nouăzeci și nouă de oi și s-a dus singur să caute pe cea rătăcită (Luca 15); precum acestea toate le adeverează măiestrita cuvântare a lui Hrisostom, în care se zice: „Pentru aceasta ești creștin, ca să imitezi pe Hristos și să te supui legilor Lui. Căci, ce a făcut Acela? Nu șezând în Ierusalim chema acolo pe bolnavi, ci înconjura orașe și sate vindecând cele două boli, cea trupească adică și cea sufletească. Căci, măcar deși putea așteptând într-un loc să-i tragă pe toți la sine, ci n-a făcut aceasta, pildă dându-ne nouă, ca să ne ducem noi să căutăm pe cei rătăciți. Și iarăși prin această pildă a păstorului, a dat să înțeleagă că n-a stat cu cele nouăzeci și nouă de oi așteptând acolo, ca să vie la El și cea rătăcită, ci însuși s-a dus și a aflat-o și după aceasta ridicând-o pe umerii Săi, a adus-o la celelalte. Nu vezi și pe doctori că același lucru fac, nu silesc pe bolnavii cei ce zac pe paturi ca să se aducă la casele lor, ci singuri ei aleargă către dânșii. Aceasta fă-o și tu, iubite, cunoscând că viața aceasta este scurtă. Si de nu vom dobândi prin aceasta câștigul, acolo nici o mântuire nu vom avea" (Cuv. 5 asupra iudeilor).

283. Că și pustnicii nu se cade a căuta numai folosul lor, ci și pe al fraților lor

Iar dacă nu poate cineva să se ducă singur ca să sfătuiască și să învețe pe frații săi, fie că este monah liniștitor și se tulbură de patimi când se duce la lume și întâlnește oameni, fie că este bolnav cu trupul, atunci se cade, de va fi învățat și cu putere din Sf. Scripturi, să se îngrijească stând în liniște și să scrie cărți sfătuitoare și folositoare de suflet spre îndreptarea fraților săi care vor citi acestea, ori să sfătuiască pe cei ce vin la el cele spre mântuire. Că și asceții și pustnicii să nu caute numai folosul lor, ci și pe al fraților lor, ca și ei să se mântuiască, precum zice dumnezeiescul Pavel urmând începătorului asceților, Marelui Antonie, care obișnuia de trei ori fericitul și zicea aceste cuvinte vrednice de pomenit, uneori: „De la aproapele este viața și moartea, căci de voi câștiga pe fratele, pe Dumnezeu am câștigat; si de voi sminti pe fratele, lui Hristos am greșit". Iar alteori: „Niciodată am judecat mai de folos câștigul meu, decât folosul fratelui meu" (Pateric, p. 13).

284. Că păstorii cei duhovnicești au mai multă datorie ca să ajute la îndreptarea păcătoșilor

Prin aceste patru feluri de ajutor spuse mai sus au datorie de obște toți creștinii să ajute la mântuirea fraților lor, precum le poruncește dumnezeiescul Apostol zicând: „Pentru aceea, mângâiați-vă unul pe altul și zidiți-vă unul pe altul, precum și faceți” (I. Tes. 5, 11). Dar mai ales sunt datori prin aceste patru mijloace să ajute la îndreptarea păcătoșilor păstorii cei duhovnicești și egumenii poporului, care sunt: sfinții patriarhi, arhieriei, preoții și păstorii cei duhovnicești, învățătorii dumnezeieștii Evanghelii și egumenii sf. mănăstiri⁴⁹, fiindcă lor li s-a dat de la Dumnezeu stăpânire și grijă de a zidi și sădi sufletele cele încredințate turmei lor, precum este scris la Ieremia: „Iată, te-am pus astăzi peste neamuri și peste împărății, ca să smulgi și să strici și să risipești și iarăși să zidești și să sădești” (Ier. 1,10). Și chiar lor li se cuvine a priveghea pentru mântuirea poporului, ca cei ce au să dea seama pentru dânșii în ziua judecării, precum zice Pavel: „Ascultați pe învățătorii voștri și vă supuneți lor, căci ei priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seama înaintea lui Dumnezeu” (Evr. 13, 17).

Pentru aceasta, chiar ei înșiși au datoria să umble după asemănarea Domnului, pe la orașele și satele eparhiei lor, pe la enorii și pe la mănăstirile lor, ca să învețe întotdeauna și să îndrepteze pe cei păcătoși. Căci, ei sunt străjerii care stau și pândesc ziua și noaptea împrejurul zidurilor Ierusalimului celui gândit, adică Sf. Biserică, propovăduind neîncetat cuvântul Domnului despre care scrie Isaia: „Și peste zidurile tale, Ierusalime, pus-am păzitori toată ziua și toată noaptea, care nu vor tăcea până în sfârșit, aducându-și aminte de Domnul” (îs. 62, 6). Și aceștia sunt santinelele cele de apărare și străjile cele date de Dumnezeu nouului Israel, adică creștinilor, precum zice Iezecheil, ca să le arate lor dreptățile Domnului și ca să-i întoarcă de la înșelăciune și de la păcat; fiindcă, de vor tăcea, sângele acelora se va cere din mâinile lor: „Fiul Omului! socotitor te-am dat pe tine casei lui Israel și vei auzi din gura mea cuvânt și-i vei înfricoșa pe ei de la mine, când voi zice eu celui fărădelege: cu moarte vei muri și mai osebit, nici ai grăit celui fărădelege, ca să se întoarcă de la căile sale și să fie viu; cel fărădelege, acela întru nelegiuirea lui va muri și sângele lui din mâna ta îl voi cere” (Iez. 3, 17).

Despre ei a zis și Marele Vasile: „Prin urmare, la orice s-ar fi trimis cineva, de nu va săvârși propovăduirea cu lucrul și cu cuvântul, vinovat este de sângele celor ce n-au ascultat; și nu are stăpânire el să zică acele cuvinte pe care le-a zis Apostolul protestând către presviterii (preoții și arhieriei) Efesului: Că, curat sunt eu de acum de sângele vostru, al tuturor; pentru că nu m-am ferit ca să nu vă vestesc vouă tot sfatul lui Dumnezeu” (Fapt. 20, 26; întreb. 12 la Cuv. 2 pentru botez).

285. Ce se cade a învăța și pe cine se cade a imita păstorii cei duhovnicești

În sfârșit, li se cade să se aprindă cu inima de dragoste pentru mântuirea oilor celor cuvântătoare și a striga dintru adâncul inimii cu Ap. Pavel, uneori, adică: „Cine este neputincios și eu să nu fiu neputincios? Cine se smintește și eu să nu mă aprind?” (II Cor. 11, 29); și alteori: „Iar eu prea cu dulceață voi cheltui și mă voi cheltui și pe mine pentru sufletele voastre” (Acolo 12, 15). Și uneori, adică să facă ale sale greșelile păcătoșilor și să le zică așa,

⁴⁹ ¹ Dar și stăpânitorii poporului cei din afară, care sunt împărății și judecătorii, senatorii și boierii, au datoria să ajute la mântuirea celorlalți. Pentru că și împăratul Tiberie, când s-a făcut împărat, a dat în fața demnitarilor această declarațiune: „Eu totdeauna am zis și astăzi iarăși întăresc: că împăratul cel bun datorește a sluji pe toți în genere și pe fiecare în parte

precum poruncește așezământul Sf. Apostoli: „Așa să facă episcopul cu privire la greșala oilor sale și să zică celui ce a păcătuit: că numai să te întorci la mine, iar eu voi primi și moarte pentru tine, precum și Domnul pentru mine și pentru toți oamenii, căci păstorul cel bun, sufletul său își pune pentru oi" (Așezăm. Apost., cart. II, cap. 20). Iar alții, să imite pe dumnezeiescul Hrisostom care din râvna ce avea pentru mântuirea oilor sale zicea: „Iarăși voi zice, iarăși voi grăi, că deși nu toți vor asculta, jumătate vor asculta; dacă nu jumătate, a treia parte; de nu a treia parte, a patra; de nu a patra, măcar zece; dacă nici zece, măcar cinci; dacă nu cinci, măcar unul; iar dacă nici unul, eu plata mi-am luat-o" (Cuv. când se afla afară din biserică Evtropie și l-au prins). Și iarăși: „Eu sunt nesățios, nu voiesc să se mântuiască puțini, ci toți; căci, numai unul de se va pierde, eu mă pierd; și sunt, imitând pe acel Păstor care având nouăzeci și nouă de oi, după cea una rătăcită a alergat" (tot acolo). Și iarăși: „Voiești să mă ucizi cu niere, sunt gata să-mi vărs sângele meu, numai păcatul tău să-l opresc. Mie nu-mi pasă de urâciunea ta; nu-mi pasă de război, numai de una mă îngrijesc, de mântuirea ascultătorilor" (tot acolo).

286. Că și după moarte s-au îngrijit păstorii pentru turma lor

Și dacă păstorii cei adevărați din vechime, care aveau râvnă și dragoste pentru frații lor, nu numai trăind în viață se nevoiau și se îngrijeau să-și îndrepteze turma și pe frații lor cei în Hristos, ci și după moarte încă se îngrijeau de mântuirea acestora, cu atât mai mult păstorii cei de acum se cade a se îngriji — măcar puțin cât sunt în viață — pentru îndreptarea cuvântătoarei lor turme. Și că păstorii cei din vechime și povățuitorii poporului și după moarte se îngrijeau pentru mântuirea sufletelor celor încredințate lor, sunt martori, din Legea Veche, Proorocul Ilie, iar din cea Nouă, Petru.

Căci, Proorocul Ilie înălțându-se ca spre cer în vremea lui Ioasafat, împăratul Iudei cel din Ierusalim, precum aceasta se vede în IV împăr. cap. I, II, apoi după 18 ani de la înălțarea lui, a trimis scrisoare înfricoșătoare (poate prin îngerul lui D-zeu) către Ioram, împăr. Iudei, fiul lui Ioasafat, fiindcă a lăsat slujirea adevăratului D-nezeu și n-a păzit poruncile lui, are să cadă în boală și în acea boală are să și moară; care s-a și întâmplat. Căci citim acestea la cea II Paralipomeni, cap. 21, 12. „Și a venit la el scrisoare de la Ilie Proorocul zicând: Acestea zice Domnul Dumnezeuul lui David tatălui tău: pentru că n-ai umblat pe calea lui Ioasafat, tatăl tău, și pe căile lui Asa, împăratul lui Iuda, ș.c.l." Iar Sf. Apostol Petru scrie în Epistola II a lui către credincioșii creștini acestea: „Mă voi nevoi și pururea a vă avea pe voi și după ieșirea mea, ca să faceți pomenire de acestea" (II Pet. I 15).

Deci, dacă în felul acesta păstorii cei duhovnicești vor purta grijă în timpul păstoriei de mântuirea turmei lor cea cuvântătoare, într-adevăr, după moarte vor primi de la începătorul păstorilor, Hristos, cununa slavei cea neveștejită; că așa îi adeverează Ap. Petru zicând: „Păstoriți turma lui Hristos care este pusă sub paza voastră, purtând grijă de dânsa nu de silă, ci de bunăvoie și după Dumnezeu; nu cu agoniseli urâte, ci cu lepădare de sine, nu cum ați stăpâni peste niște supuși, ci pilde făcându-vă turmei. Și când se va arăta mai Marele Păstorilor, veți lua cununa slavei cea neveștejită" (I Pet. 5, 2).

Iar dacă Sf. patriarhi, arhieriei, preoții și duhovnicii nu pot în fiecare zi să învețe poporul lor, se cade cel puțin a face aceasta măcar în duminici, precum hotărăște Canonul 19, al Sinodului VI ecumenic, zicând: „Că se cuvine proestoșii bisericilor, în toate zilele, iar mai cu deosebire în duminici, pe tot clerul și pe popor să-i învețe cuvintele bune credinței". Și dacă

patriarhii, arhieriei și preoții nu au darul să învețe poporul lor, care nici nu e potrivit să-l spună; fiindcă după Areopagitul Dionisie, „ierarh va să zică, bărbat îndumnezeit, care știe orice sf. învățătură și cunoștință” (Ierarhia bisericească, cap. I); sau dacă nu au timp, cel puțin trebuie să se îngrijească să aibă școli și învățători în eparhiile lor, ca aceia să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu, îndreptând pe păcătoși și astfel să împlinească datoria și lipsa patriarhilor, a arhieriei și a preoților, precum zice și Marele Vasile: „Iar dacă vreodată se întâmpla nevoie și pentru dragostea lui Dumnezeu și a aproapelui a fi chemat cineva spre împlinirea celui ce lipsește, cel care va asculta are plata ascultării cea de bunăvoie. Cheamă însă... dragostea cea către aproapele, când cel ce a luat apărarea (poporul) — preot, episcop sau patriarh — va avea trebuință de ajutor sau ceata supușilor are trebuință de cel ce poate să împlinească lipsa” (întreb. 12, Cuv. II'pentru botez).

Deci, precum alergăm toți să ajutăm când se întâmplă de vedem pe oarecare că se bat cu cuțitele și cu toți ne silim ca să-i despărțim să nu se mai lovească și să se ucidă, așa încă și mi mult se cade cu mic, cu mare, patriarhii, arhieriei, preoții, duhovnicii, dascălii, egumenii, monahii, împărații, demnitarii, judecătorii, stăpânitorii, bogații și săracii și tot poporul de obște și creștinii cei simpli, toți, toți, zic, se cuvine a ne sili să ajutăm la îndreptarea și mântuirea fraților noștri și să ne îngrijim a-i scăpa de la diavolul care îi luptă și de la moartea cea sufletească, care este păcatul. Căci, dacă evreii, când Moise a făcut acel neînsuflețit cort, toți alergau și ajutau la facerea lui, altul aducând aur, altul argint, altul pietre scumpe pentru veșmântul arhieresc, asemenea și femeile alergau la aceasta aducând unele vison (țesătură de in vișiniu), altele tort roșu, altele porfiră și, în genere, toți aduceau piei de berbeci și păr de capre, fiecare după puterea ce avea și nimenea nu era ca să nu ajute, cu atât mai mult sunt datori toți creștinii ca să ajute pe frații lor creștini, care sunt cort însuflețit și Biserică a Dumnezeului Celui viu, altul cu cuvântul, altul cu lucrul, altul cu mult și altul cu puțin, fiecare după puterea ce o are, ca, prin acest ajutor îndreptând pe frații lor, să se facă toți desăvârșite locuințe ale lui Hristos și să se alcătuiască biserici sfinte, precum zice Teologul Grigorie: „Moise când a alcătuit cortul jos, care era închipuire a cortului ceresc, toți aduceau ceea ce li se poruncise lor; iar alții chiar de bunăvoie. Unii aduceau aur, iar alții argint, iar alții pietre scumpe pentru veșminte. Dintre femei, unele aduceau vison închis, iar altele tort roșu răsucit, iar alții, aduceau porfiră, iar alții, piei de berbeci vopsite roșu și altele, păr de iezi la lucrarea cortului, care este cel mai defăimat, iar alții, bărbat sau femeie, ce se întâmpla să aibă. Toți deci aduceau câte ceva și nimic nu era de lepădat, nici de la cei mai săraci. Așa și noi la acest cinstit cort al lui Dumnezeu, adică al Bisericii, pe care l-a înfipt Domnul și nu omul, care din felurite frumuseți ale faptei bune se zidește. Unul mai puțin, iar altul mai mult să aducem, ca să facem lucrul desăvârșit spre locuință lui Hristos, Biserică sfântă, adunați și uniți întru arhitectura Sfântului Duh” (Cuv. la Iulian Controlul).

287. Astăzi, din ce pricină s-a înmulțit păcatul și se pierd atâtea suflete

Deci, negreșit vă încredințez, fraților, că de vom lucra dimpreună cu toții la mântuirea fraților noștri cu adevărat, degrabă s-ar îndrepta cei răi și s-ar izbăvi cetățile noastre de răutăți și de păcate. Fiindcă, dacă numai un singur om ce ar avea râvnă dumnezeiască în inima lui și dragoste frățească ar putea să îndrepteze un popor întreg, cu atât mai mult ar putea să îndrepteze pe cei păcătoși atâția și atâția creștini, când numai ar voi să primească și să lucreze cu râvnă și dragoste frățească întru inimile lor. Și cu adevărat, toată pricina pierzării păcătoșilor

de astăzi și toată pricina pentru care s-au înmulțit și împărătesc păcatul și diavolul în lume nu este alta, fără numai că văzând noi pe frații noștri păcătuiind pe față și făcând atâtea răutăți, nu ne îngrijim să mergem cu toții să-i îndreptăm, când cu frățescă sfătuire, când cu certare dojenitoare, ci unul pune o pricină, altul alta, toți deodată tăcem, ne liniștim și lăsăm pe fiecare să facă acele răutăți pe care le voiește; așa dovedește Ioan, cel cu limba de aur, zicând: „Să nu zicem deci acestea, ci să arătăm cuviincioasa grijă către frați. Eu, adică, aceasta făgăduiesc cu toată scumpătatea și vă garantez vouă, tuturor: că de veți voi toți câți sunteți aici ca să luați parte la mântuirea celor ce locuiesc în cetate, dimpreună cu noi, toți se vor îndrepta... Să lucrăm deci pentru mântuirea fraților noștri. E de ajuns unui om, de ar avea râvnă fierbinte, să îndrepteze un popor întreg. Iar când nu unul, nici doi sau trei, ci atâta este mulțimea care ar putea să se atingă de îndreptarea celor nepăsători, atunci nu din altceva, ci din trândăvia noastră și nu din neputință, cei mai mulți cad și se pierd. Căci, cum nu este lucru necuviincios, dacă am vedea sfadă în târg, să nu ne apropiem și să împăcăm pe cei ce se ceartă? Și ce zic ceartă? De am vedea un asin căzut, alergăm să-i dăm mână de ajutor și să-l ridicăm, iar când se pierd frații noștri, să fim nepăsători?" (Andr. 1).

288. Cel ce cunoaște păcatul și tace este asemenea cu cel ce păcătuieste

Așadar, oricare dintre voi, creștinii, știind pe fratele său că păcătuieste sau că va păcătui și nu se duce ori el însuși să-l sfătuiască frățeste, ca să-l împiedice de la păcat sau măcar nu se duce să-l spună la arhieru sau la preot sau la duhovnic în taină, ca să-l sfătuiască ei și să-l împiedice de la păcat, ci va tăcea liniștindu-se, acesta, zic, să știe că același păcat și canon are ca și cel ce păcătuieste, pentru că putând să oprească pe fratele său de la păcat și de la moarte, a tăcut și cu tăcerea lui l-a lăsat de s-a omorât și a pierit; după preavestitul acel grai ce zice: „Cel ce poate a opri răul, și nu-l oprește, el însuși este care îl și lucrează”.

Așa, Marele Vasile, în Canonul 71 al său, cu câți ani' pedepsește pe curvar, pe preacurvar și pe ucigaș, tot cu atîția ani pedepsește și pe cei care i-au știut pe ei că păcătuiesc și nu i-au vădit la arhieru sau la duhovnic ca să-i îndrepteze, ci au tăcut. Și într-alt loc zice tot acesta: „A ascunde cineva păcatul altuia este la fel ca și cum ar lucra moartea împreună cu el”. Și iarăși: „Jacă boldul morții este păcatul, nemilostiv este dar cel ce tace și nu cel ce ceartă; precum este vinovat cel care lasă otrava îhlăuntru celui mușcat de șarpe, și nu cel ce o varsă”. Așa, Sf. Sinod localnic din Ancira zece ani canonisește în Canonul 25 pe rudele care știu că a stricat cineva pe sora logodnicei sale și a însărcinat-o și după aceasta a luat nu pe cea stricată, ci pe logodnica sa, fiindcă a tăcut și n-a vădit-o. Tot așa și dumnezeiescul Ioan Postnicul, în Canonul 25, la aceeași osândă a preacurviei supune pe călugărița care a știut că unele din călugărițe preacurvesc, dar a tăcut și n-a spus egumenei (stareței), ca să împiedice păcatul. De asemenea, zice și dumnezeiescul Hrisostom: Dacă va vedea cineva pe vreun frate al său care curvește și apoi vrea să se împărtășească, să se ducă pe ascuns și să spună duhovnicului, ca să-l oprească acela; că de va tăcea și-l va acoperi, și el are același păcat. „Deci, dacă vezi pe vreunul din cei ce viețuiesc împreună cu tine curvind și ar vrea să se apropie de Sf. Taine, spune slujitorului acestora, adică preotului: cutare este nevrednic de Sf. Taine. Oprește mâinile cele necurate, căci dacă nici să povestească dreptățile lui Dumnezeu nu este vrednic, socotește cu cât e mai mare osânda lui când el se va atinge și de Sf. Masă și nu numai a lui ci și a celui ce îl acoperă pe el” (Tâlc. la Ps. 49).

Așa și legile cele din afară pedepsesc nu numai pe cei ce fac vreun furtișag sau preacurvie sau alt păcat, dar și pe slujitorii cei care au știut acel furtișag sau păcat și nu l-au arătat. Scrie însă și Mihail Ataliotul în prescurtarea legilor politice, că ele hotărăsc cum că nu e vreo deosebire a ucide cineva și a da pricină de ucidere sau să poruncească uciderea (Titl. 71).

289. In trei feluri poate fi cineva părtaș la păcatul altuia

Indeobște, în trei feluri se împărtășește cineva de răutatea altuia, precum zice Marele Vasile: 1) cu lucrul și cu ajutorul, când cineva cu același scop rău lucrează dimpreună la răutatea altuia; 2) cu mintea și cu plăcerea, când se unește cineva cu voința celui ce păcătuiește și împreună se îndulcește la aceasta; și 3) când cineva cunoaște răutatea altuia, dar se liniștește sau tace și nu-l ceartă. „împărtășire cu lucrul socotesc că este când oarecare se învoiesc între ei cu același scop, ca să lucreze vreo faptă, iar cu mintea, când se învoiește cineva și se îndulcește cu cel ce lucrează fapta. Iar altă împărtășire pe care nu o pot mțelege cei mai mulți, care este arătată în adâncul Sf. Scripturi cea însuflată de Dumnezeu, este când cineva nici ajută, nici se învoiește și unește la plăcerea lui, dar cunoscând răutatea gândului din care o face, tace și nu-l ceartă" (întreb. 9, Cuv. 2 pentru botez). Și aceasta este aceea zisă de Psalmist: „De vedeai furul, alergai cu el și cu cel preacurvar partea ta puneai" (Ps. 49, 19); pe care tâlcuind-o Hrisostom, zice: „A, cât de mare rău este a acoperi cineva rănile cele putrede ale altora (păcatele), de care zice psalmistul că el se face părtaș osândei pentru păcatul aceluia, nu mai puțin decât acela! Deoarece, acela va pricinui patima — deși e neiertată această pricinuire — precum, spre pildă, furul pe foame. însă tu nu ai nici această îndreptare. Deci, pentru care pricină, fără să te îndulcești de desfătare, te faci părtaș și împărți osânda cu el?" Fiindcă, precum cei ce văd păsări sau alte dobitoace de uscat, că au să se prindă în curse și nu fac vreun zgomot ca să fugă, ci tac și se liniștesc, ei se fac pricină de a se prinde acele nenorocite vietăți. Așa și oamenii care știu cum că are să cadă unul în preacurvie, apoi ei se liniște «c și-l acoperă, și nu-l împiedică de la păcat, se fac pricină pierzării aceluia și a lor, după acest Hrisostom: „Și precum aceia mai mult decât toți sunt vinovați, care pun curse sau cei ce le ascund și așteptând să vină vânatul cu toată grija ascund cursa și nici sunet, nici altceva nu fac, care ar putea speria și alunga vânatul, așa și aici, când stai aproape de cursa cea pusă de diavol și cunoști că se va prinde în ea preacurvarul și nu faci sunet ca să-l sperii, atunci mai mult pe tine te pierzi, căci te faci tovarăș cu el". (Tâlc. la Ps. 49).

290. Uneori, în zece feluri se poate face cineva părtaș la păcatele altuia

Iar dacă cineva din voi, fraților, va tăcea și nu va descoperi în taină arhiereului greșeala fratelui ca să-l îndrepteze și ca nu din aceasta să se facă părtaș la păcatele lui, cel puțin, să se păzească bine, ca să nu se împărtășească de păcatul aceluia nici într-un fel; pentru că a se face cineva părtaș la răutatea altuia este atât de mare rău, încât Proorocul David roagă pe Dumnezeu ca să-l păzească de acesta, zicând : „De cele străine (adică de greșeli), iartă pe robul tău" (Ps. 18, 13). Și Ap. Pavel s-a îngrijit să scrie acestea Ap. Timotei: „... nici te face părtaș la păcate străine" (I Tim. 5, 22).

Și știți, frații mei, că unii din învățători, mai de aproape privind lucrurile, după zece chipuri zic că se face cineva părtaș la greșeala celui alt: 1) cu participarea, adică atunci când el ia parte cu cei ce păcătuiesc, spre pildă: cu furii și cu tâlharii, sau primește și păstrează în casa

sa cele ale furilor, precum au fost stăpânitorii iudeilor, despre care zice Isaia: „Stăpânitorii tăi sunt părtași cu tâlharii" (îs. 1, 23); 2) se face cineva părtaș la păcatul altuia cu îndemnarea, când îl îndeamnă prin cuvânt sau prin lucru la păcat, precum femeia lui Iov îl îndemna pe el să hulească pe Dumnezeu; „Deci, zi vreun cuvânt către Dumnezeu și mori" (Iov. 2, 9); 3) cu porunca, când vreun dregător va porunci celor mai de jos ca să greșească, precum David a poruncit lui Ioav să pună oastea lui Urie în locul cel mai primejdios, ca să fie omorât în luptă. 4) cu **sfatul viclean**, când cineva va născoci și inventa vreun sfat și-l spune altuia; iar acela greșește urmând sfatul. Așa, Caiafa a dat sfat iudeilor să omoare pe Hristos, precum este scris: „Și era Caiafa cel ce a sfătuit pe iudei, că de folos este să moară un om pentru popor" (Ioanv 18, 14); 5) cu **lauda vicleană**⁵⁰ când cineva laudă pe cei ce păcătuiesc, precum este scris la Isaia: „Poporul meu, cei ce vă fericesc pe voi vă înșală și cărarea picioarelor voastre o strică" (îs. 3, 11); 6) cu **apărarea**, cu **părtinirea** și cu ocrotirea, când apără cineva și sprijină pe cei răi, pentru prietenie, hatâr, pentru daruri sau pentru altă cinste lumească, despre care zice Dumnezeu prin Proorocul Isaia: „Vai, celor ce numesc răul bine și binele rău, celor ce fac lumina întuneric și întunericul lumină, celor ce numesc amarul dulce și dulcele amar" (îs. 5, 20). Și iarăși: „Vai, celor ce îndreptează pe cel nedrept pentru daruri (acolo, 23). 7) cu **învoirea gândului**, când binevoiește cineva și-i place păcatul ce-l face altul, deși el nu-l lucrează. Așa, Pavel se uivoia și-i plăcea uciderea cu pietre a lui Ștefan, precum este scris: „Și Savlu era binevoind spre uciderea lui" (Fapt. 8, 1); 8) cu **nepăsarea**, când oarecare stăpânitori având putere să oprească sau să pedepsească pe cel ce păcătuiește, îl lasă și nici nu-l oprește, nici nu-l pedepsește. Așa păcătuiesc toți stăpânitorii și judecătorii când poartă sabia în zadar și nu se fac slujitori lui Dumnezeu, precum îi numește Pavel: „Nici se fac izbânditori spre mânie celui ce face răul" (Rom. 13,4). Așa păcătuiesc toți patriarhii și arhierii care putând să împiedice multe rele care se fac în eparhiile lor, cu certări și cu despărțiri de Sf. Taine, nu se îngrijesc însă, ci le lasă în voia soartei. 9) Cu **tăinuirea**, când cineva știind că păcătuiește fratele său tace și nu-l spune arhierelui ca să-l îndrepteze, precum am zis mai sus despre aceasta cu Marele Vasile, 10) cea de pe urmă, când **se împărtășește cineva de păcatul altuia**, fiind prieten cu cel ce păcătuiește, pe față unindu-se cu el.

291. Că, dacă nu poate cineva să îndrepteze pe fratele său, se cade însă să nu se unească și la răutatea lui

⁵⁰ Și ui adevăr, înșelători, amăgitori și măgulitori se cuvine a se numi, ba și stricători și vătămători vieții celei bune a oamenilor, cei care cu vicleșug îi laudă și-i fericesc. Căci, cu mincinoasele lor laude și măguliri ce le fac, sau răutatea lor o înmulțesc — dacă aceia sunt răi — ori îi aruncă în cursa răutății, dacă aceia ar fi buni. Și ce alta a făcut pe împăratul Tiberie să schimbe viața sa cea bună ce o avea mai-nainte și în loc de înțelept și milostiv, să se facă sălbatic și desfrânat, fără numai măgulirea unui senator al Romei? Căci acesta într-o zi — când era Senatul întreg și împăratul de față — întorcându-se către Tiberie, cu față serioasă și cu voce tare îi zise: înalte Tiberie, acum este timpul să vorbim fără momeală pentru serviciul orașului, împăratul s-a tulburat de aceasta și împreună tot Senatul, iar senatorul a adăugat următoarele: Ascultă, o, Cesare, o mare nedreptate pentru care tot Senatul te judecă. La aceste cuvinte s-a tulburat împăratul și Senatul mai mult, socotind că au să audă de vreun complot ascuns sau altfel de răutate mare. Senatorul după aceasta urmând a zis: „Tu, o, Tiberie, ce e mai principal ne dai nouă și te lipsești și de câștigul vistieriei tu priveghezi noaptea, ca să dormim noi fără grijă; tu îți domolești trupul tău, cu ostenele neîncetate, ca să trăim noi în desfătare și odihnă; acestea ce le faci sunt o nedreptate vădită vieții tale și împărăției tale: pentru că această petrecere a traiului tău nu-ți mai poate fi de folos de acum înainte, dacă o vei defăima". Aceste cuvinte măgulitoare auzindu-le un alt senator, Cassius Sever cu numele, ca un înțelept și precunoscător a zis către cei ce stăteau aproape de el: „Mă jur pe Dia, această măgulire are să fie stricarea lui Tiberie". Și în adevăr, așa a și fost, pentru că Tiberie de atunci în urmă, s-a dat la o viață desfătăată împreună și' sălbatică. Desfătăată, deoarece a trăit în cele mai rușinoase desfrânări în necinstitele peșteri ale insulei Capronilor. Iar sălbatică, pentru că Roma n-a mai avut alte semne cum că viețuiește Tiberie, fără numai uciderea cetățenilor ei, pentru care în cele din urmă s-a judecat să fie aruncat în râul Tibrului, strigând poporul: „Tiberie la Tibru".

Că, dacă creștinii n-ar fi avut prietenie, nici s-ar uni cu cei ce păcătuiesc pe față, într-adevăr, aceia ar fi socotit că au făcut vreo greșeală mare și pentru aceasta se întorc toți dinspre ei și prin urmare, s-ar fi rușinat părăsind acel păcat și s-ar fi îndreptat. Dar văzând însă că toți se unesc cu ei și-i au prieteni, leapădă mustrarea conștiinței și se întăresc în răutatea lor și nu se îndreptează, precum dovedește dascălul cel a toată lumea, Ioan, zicând: „Căci atunci când va vedea cel ce a păcătuit că toți se întorc de la el, va pricepe că a lucrat ceva mare și rău. Iar de ne va vedea pe noi, nu numai că nu ne mâhnim, nici ne întristăm, ci și cu îngăduință ne arătăm către el și ne unim, atunci încetează mustrarea judecății conștiinței lui, fiindcă și socoteala celor mulți se învoiește cu cugetul lui cel stricat”⁵¹.

Pentru aceasta, Proorocul David fugea de adunările celor vicleni, pentru care și zicea: „N-am șezut cu adunarea deșertăciunii și cu călcătorii de lege nu voi intra. Urât-am adunarea celor ce viclenesc și cu cei necredincioși nu voi șede” (Ps. 25, 5). Și iarăși: „Pe cel ce clevește într-o ascuns pe vecinul său, pe acela l-am gonit. Cu cel mândru cu ochiul și cu cel nesățios la inimă, cu acesta n-am mâncat” (Ps. 100, 7). Și Pavel scria corintenilor, să nu mănânce împreună cineva cu cei ce păcătuiesc pe față, nici să se adune cu ei: „Iar acum am scris vouă să nu vă amestecați, dacă vreunul numindu-se frate, va fi curvar sau lacom, sau slujitor idolilor, sau ocărător, sau bețiv, sau răpitor; cu unul ca acesta nici să mâncați” (I Cor. 5, 11). De aceea și Marele Vasile tâlcuind apostolicescul grai ce zice: „și să nu vă amestecați cu faptele cele fără de roadă ale întunericii” (Efes. 5, 11), zice că grija de a îndrepta pe cei ce greșesc mai îndeosebi se datorește să se facă de înaintea stătorii lor; iar a nu se amesteca cineva în cele rele, după cele zece chipuri care am zis, aceasta sunt datori să o facă neapărat toți creștinii în genere. Că de nu vor putea să ajute și să îndrepteze pe fratele lor care greșește, cel puțin să nu se facă și ei părtași păcatului lor. „Căci grija mai ales numai proestoșilor se datorește, după mine; iar împărtășirea la rău și cu lucrurile cele fără de folos (necurate), de către toți împreună s-au oprit” (întreb. 9 a Cuv. II pentru botez).

PARTEA a II-a

292. Cum se cuvine să mustrăm orice creștin pe fratele său, ca să-l îndrepteze

Mustrarea cea frățească, care se cade a o face când voim a îndrepta pe frații noștri, este prea de nevoie și trebuincioasă; pentru aceasta vom zice și noi aici cele ce se cuvin, adică cu ce meșteșug și în ce chip se cade să se facă această mustrare, ca să pricinuiască supunere, folos și îndreptare celor muștrați. Deci, întâi, când tu, frate, voiești să sfătuiești și să muștri vreun

⁵¹ Pentru aceasta, cu dreptate, măgulitorilor și mincinoșilor lăudători li s-a dat nume foarte necinstit Căci împăratul Constantin i-a numit șoareci de palat; Anaxilaos, șobolani orbi de traistă; Diogen, câini împărătești; Lucian, corbi răpitori și scoțători de ochi; altul, maimuțe din Etiopia; altul, cei întâi ai pământului și stători în mijlocul meselor; altul, caracatițe de mare, lei de pământ, vânători de daruri și vulpi flămânde.

De aceea, câți sunt cinstiți se cade a se întoarce de la cei ce îi măgulesc, precum se întorc și de la moarte, ca nu'amăgindu-se de măgulirile lor, să se dea la moarte; precum a pățimit împăratul Ahab care, ascultând mai mult pe proorocii cei mincinoși care-l măguleau zicându-i să meargă în Galaad și să se lupte cu siriienii că are să-i biruiască și neascultând de adevăratul prooroc Mihea care îl sfătuia să nu se ducă la război, s-a' omorât cu ticăloșie, precum istorisește Cartea a 3-a a împăraților, cap. 22. Iar mai cu seamă, câți voiesc să nu primească măguliri se cade întâi a nu avea vreo cinste, nici să voiască a-i avea alții la bună cinste. De altfel, câți voiesc să aibă cinste, aceștia biruindu-se de iubirea de sine, poftesc laudele și poftindu-le, cu lesnire cred pe cele pofțite și așa primesc minciuna ca pe adevăr și pe cei ce îi măgulesc, ca cum i-ar lăuda, precum hotărâsc filozofii de morală.

păcătos pe care îl știi că în adevăr păcătuiește sau că are să păcătuiască, ca să-l îndreptezi, nu-l muștra de față și în public, ci în taină numai între tine și el, precum poruncește Domnul zicând:

„De-ți va greși ție fratele tău, mergi și-l muștră pe dânsul între tine și între el singur” (Mat. 18, 15); și al doilea, să-l muștrezi pe el, nu ocărându-l și judecându-l, ci compătîmîndu-l și durându-te pentru mântuirea lui. Și ca să nu grăiesc multe-aducând în mijloc celelalte obiceiuri pe care le au frații către frații lor când îi ceartă, tâlcuiesc numai acea muștrare ce o aduce dumnezeiescul Hrisostom în Cuvântul 44, la cea I către Corinteni, care cuprinde toate obiceiurile ce trebuie să le aibă frățesca și sfătuitoarea muștrare. Am socotit, frații mei, că este păcat a-i tăcea și a nu-l arăta dragostei voastre, ca cel ce este prea frumos și într-adevăr hrisostomic spre a-i avea și voi chip și pildă când veți sfătui vreun frate pentru mântuirea lui.

293. Piidă și chipul frățesții certări

Zice deci veselitoarea priveghetoare a Bisericii, aurita și bine grăitoarea limbă, că: „Dacă de pildă, se întâmplă să știi tu, creștine, vreun frate cinstit și așezat că trăiește unpreună cu vreo fată fecioară, nu-l defăima și nu zice; acesta n-are minte, acesta nu-și cunoaște folosul său, nu; ci du-te la el și întâi adică laudă-l pentru celelalte fapte bune ce are și ca și cu apă caldă moaie cu laudele locul răniilor lui, iar a doua, ticăloșește-te pe tine și te defăima și de obște tot neamul omenesc, arătând că toți ne aflăm în păcate și în greșeli. După aceasta, cere-ți iertare zicându-i lui că te apuci să faci lucruri mai presus de puterea ta, însă dragostea cea frățescă înduplecă a îndrăzni cineva și la cele mai presus de putere și după aceasta, tot începe a-i sfătui, nu poruncitor, ci frățește și cu acestea toate muindu-i rana lui și mângâindu-i durerea ce are s-o ia după muștrarea ce o vei face și de multe ori cerându-i iertare, roagă-l să nu se mânie. Astfel, după ce cu acestea toate îl vei îmblânzi mai întâi și-l vei pregăti, atunci muștră-l pe el, însă nici prea aspru, ca să nu se mânie și să se sălbăticească; nici prea moale, ca să nu defaime certarea. Căci, de nu-l vei răni cu certarea în inimă, nimic n-ai folosit, și iarăși dacă îl vei dojeni prea tare, îl faci să nu primească. Pentru aceea când îl muștri, printre muștrări amestecă și oarecare laude și fiindcă lucrul ce-l face — adică petrecerea la un loc cu fecioara cea curată — nu este vrednic de laudă, tu însă laudă-l după părerea lui, adică zi-i lui:

Da, eu știu, frate, că pentru Dumnezeu faci tu aceasta, căci văzând că este părăsită și neajutorată această ticăloasă și nenorocită fată, ai voit să-i dai mână de ajutor. Și dacă el nu face aceasta cu astfel de gând, însă tu zi aceasta așa către el, și iarăși printre timp cere-i iertare și zi-i: Eu, frate al meu, nu cu poruncă îți zic acestea, ci numai ca să-ți aduc aminte. Da, știu că aceasta o faci pentru dragostea lui Dumnezeu, însă să socotim nu cumva din aceasta se naște altă răutate și dacă nu se pricinuieste vreo altă răutate, trăiește împreună cu ea și urmează-ți scopul tău cel bun și nimenea nu va putea să te oprească. Iar dacă din locuința cea împreună cu ea se pricinuieste vreo răutate mai mare decât folosul și decât bunătatea, te rog, frate, să ne păzim de astfel de bunătate, nu cumva căutând să odihnim un suflet, să smintim mii de suflete și acestea zicând, să nu adaugi îndată și să spui și pedepsele pe care le iau cei ce smintesc pe alții, ci zi lui: N-ai trebuință, frate, să înveți aceasta de la mine, deoarece și tu știi câtă osândă are să ia, dacă cineva smintește pe vreunul din cei mai mici frați. În felul acesta îndulcind cuvântul și îmblânzindu-i mânia, dă-i doctoria îndreptării, iar dacă el motivează că e singură acea fecioară, tu să nu-i cerți această cauză, ci să-i zici: Frate, să nu te temi de nici una dintr-

acestea, tu ai pricină binecuvântată să zici că te wipiedică de a o mai ocroti sminteala celorlalți, că nu din negrija ta nu o mai ocrotești, ci îngrijindu-te de cei ce se smintesc.

Așa să se facă deci sfățuirea ta, însă des să ceri iertare de la fratele și să alergi la dragoste, adică zicându-i lui că numai pentru dragoste faci aceasta și nu pentru alt scop. Și ca să nu se arate cuvintekutale îhgreuietoare, dă-i lui îndrăzneală și zi-i: Eu, frate, acestea sfățuiesc dragostea ta, tu însă ești stăpân pe tine, de voiești, mă ascuți sau nu; fiindcă nu te îndatorez, nici te silesc, ci las la, alegerea ta.

În felul acesta când se face mustrarea, iubiți creștini, cu înlesnire o primește fratele cel ce ascultă, se folosește și se îndreptează și nu precum facem noi astăzi, când auzim că a greșit cineva, nu ne ducem să-l sfățuim în felul acesta frățeste, ci ședem ca niște babe, clevetim pe fratele nostru și-l judecăm ca pe un păcătos și nu compătimim reaua lui întâmplare, ci rămânem vârtoși și nemilostivi ca niște fiare sălbatice, precum zice Hrisostom: «Dacă așa vom întrebuința certarea, vom putea degrabă să îndreptăm pe cei ce păcătuiesc, căci precum facem noi acum, mai vârtoș este al fiarelor sălbatice sau al dobitoacelor celor necuvântătoare decât al oamenilor. Că de vor pricepe unii acum că greșește cineva așa, către acela nimic nu zic, iar între ei șoptesc ca niște babe bețive»" (Acolo).

294. Nu este de ajuns a sfățui pe fratele nostru numai o dată, ci de mai multe ori

Deci, dacă numai o dată ai sfățuit, creștine, în felul de mai sus pe fratele care a păcăuit și nu l-ai înduplecat, îți zice acest Hrisostom să-l sfățuiești și al doilea și al treilea și neîncetat, poate văzându-te acela cum că l-ai supărat și că l-ai însărcinat, se va rușina și lăsa de răutatea lui. Si nu zice niciodată că de două ori și de trei și de multe ori l-am sfățuit și nimic n-am isprăvit, pentru cu cât mai mult vei stărui sfățuindu-l, pe atât și plată mai multă ai de la Dumnezeu. Nu vezi, zice, câtă îndelungă răbdare arată Dumnezeu spre noi care, cu toate că nu ne supunem, nici ascultăm de poruncile lui, El nu încetează însă de a ne sfățui neîncetat cele ce privesc spre mântuirea noastră: prin Prooroci, prin Apostoli și prin Evangheliști? „Fiecare îngrijească-se ca să răpească pe aproapele său din gura diavolului și nu numai o dată și de două ori să faceți aceasta, ci neîncetat. Că, deși astăzi poate nu se pleacă celor zise de tine, însă mâine va asculta și dacă nici mâine, iarăși văzându-te stăruiind asupra lui, poate se va rușina și cucernicindu-se de purtarea ta de grijă, se va depărta de cele ce îl vatămă. Și să nu zici niciodată că i-am spus o dată, de două ori, de trei și de multe ori și nimic n-am săvârșit Nu înceta spunându-i că pe cât vei stărui sfățuind, pe atât și plata ta se înmulțește" (Omil. 41, la Facere). „Nu vezi cum neîncetat ne sfățuiește Dumnezeu, prin Prooroci, prin Apostoli și prin Evangheliști? Și ce credeți? Le-am împlinit pe toate? Am ascultat întru toate? Niciodată. Oare a încetat de a ne sfățui? Oare a tăcut?" (Omil. 60 la Matei).

295. Că la frățească sfățuire nu trebuie prea multă meșteșugire, ci mai mult prietenește trebuie să-i sfățuim

Prin urmare, dacă cel ce are bani și nu-i împarte la săraci va fi pedepsit, cum să nu se pedepsească cel ce poate să sfățuiască pe fratele său numai cu cuvântul și nu-l sfățuiește? Deoarece cu banii se hrănește numai trupul și scapă de moartea cea vremelnică, iar cu sfatul și cu cuvântul se hrănește sufletul și scapă de moartea cea veșnică. Iar de zici că nu ai cuvinte și

nu știi să sfătuiști, cunoaște că la sfătuire nu trebuie meșteșugire și bună grăire. Căci, de vezi pe prietenul tău curvind, numai zi-i: frate al meu, e rău lucrul pe care-l faci! Nu te rușinezi de fața ta? „Dacă pentru cel ce are bani și nu împărtășește și pe alții din ei merită pedeapsă, pentru cel care poate să sfătuiască în orice fel și nu face aceasta, cum nu va fi prea mare osânda? Cu aceia se hrănește trupul, cu acestea sufletul, cu acei bani se oprește moartea vremelnică, iar cu aceste sfaturi, cea veșnică. Nu am cuvinte zice. Dar nu este trebuință de cuvinte, nici de bună grăire. De vei vedea pe prietenul tău curvind, zi către dânsul: rău lucru este pe care îl faci, nu ți-e rușine? Nu te roșești?” (Omil. 30 la cea către evr.).

Iar de zici că-ți este prieten și pentru aceasta nu voiești să-l întristezi, să știi — îți zice Hrisostom — că acesta este mai ales și chiar semn al adevăratei prietenii, a nu trece cu vederea pe prieteni când păcătuiesc, căci de aceea suntem prieteni, ca să ne folosim unul pe altul, fiindcă mai bine se pleacă cineva la sfatul prietenului său, decât al altui oarecare. „Nu este altă dovadă a prieteniei mai bună, decât a nu trece cu vederea pe prietenii săi și pe frați când păcătuiesc? Îi vezi că au vrăjmășie? Risipește-o. Vezi că se lăcomesc? Oprește-i. Vezi că se nedreptătesc? Apără-i. Nu lor, ci ție mai înainte ți-ai făcut bine. Pentru aceasta suntem prieteni, ca să ne folosim unii pe alții. Că altfel ascultă de prieten și altfel de străini, fiindcă de străini se întâmplă să se îndoiască, tot așa și de dascăl, însă niciodată și de prieten” (Omil. 19, la cea către Efes.).

Așa și Sf. Ap. Pavel avea prieteni și fii ai săi duhovnicești pe corinteni, însă când unul dintre ei a luat de femeie pe muma sa cea vitregă, l-a mustrat și prin mustrare l-a întristat; însă, nu-i păsa de această întristare a lui, ci mai mult se bucura, fiindcă întristarea căuta spre mântuirea sufletului; pentru care a scris:

„Măcar că deși vă întristez eu pe voi, dar care este cel ce mă veselește pe mine, fără numai cel ce se întristează de la mine?” (II Cor. 2, 2). Așa zice și Solomon: că prietenii care mustră pe față sunt mai buni decât cei ce nu mustră, ci acoperă greșeala prietenului lor și că rănilile ce le fac prietenii cu mustrările sunt mai dulci decât sărutările care le fac vrăjmașii, „Mai bune sunt mustrările descoperite, decât prieteșugul ascuns; mai vrednice de credință sunt rănilile prietenului, decât sărutările cele de bună-voie ale vrăjmașului” (Pild. 27, 5).

296. Se cade chiar a lăcrima sfătuiind pe fratele nostru — Știind însă că nu-l vom îndrepta pe fratele nostru, se cade a-i sfătui stăruitor

Iar dacă nu vei îndupleca pe fratele tău ce a păcătuit cu cuvinte convingătoare, te sfătuieste același Hrisostom că și să lăcrimezi și să suspini cu amar pentru mântuirea lui și să nu te rușinezi a cădea la picioarele lui, rugându-l pe el. Și dacă acela te ocărăște și te înfricoșează că ți se va face vrăjmaș, tu rabdă bărbătește auzind acestea, iar de se va face într-adevăr vrăjmașul tău, Dumnezeu îți va fi prieten și va răsplăti ție cu bogate daruri; „Cu răbdare și cu stăruință, de multe ori și cu lacrimi și suspinuri vei putea să mântuiești și să ridici din groapă sufletul deznădăjduit. L-ai sfătuit și nu l-ai înduplecat? Lăcrimează și-i vei mișca inima suspinând de multe ori cu durere, ca umilindu-se de purtarea ta de grijă, să se întoarcă la mântuire. Cazi la picioarele lui și nu te rușina, dacă în adevăr voiești să-l vindeci pe el. Și de te defăima și te înjură sau de te înfricoșează că se va face ție vrăjmaș și orice ar face, toate să le suferi cu îndelungă răbdare ca să capeți mântuirea lui. Iar de ți se face și vrăjmaș, Dumnezeu va fi ție prieten și cu mari bunătăți îți va răsplăti în ziua aceea”(Cuv. 2, după calende și în Eclog.).

Așa, Sf. Ap. Pavel știa că s-a făcut vrăjmaș galatenilor, pentru că-i muștra pe ei și le spunea adevărul, cu toate acestea, el pentru acea nedreaptă vrăjmășie nu se îngrijea, fiindcă socotea cununile ce urma să le ia de la Dumnezeu; căci așa scrie către ei: „Deci, au vrăjmaș m-am făcut vouă, grăindu-vă vouă adevărul?” (Galat. 4, 16). Și ca să zică în scurt, atât de multă sârguință se cade a arăta la îndreptarea și mântuirea fraților noștri, încât, deși am ști într-adevăr că nu vom putea îndupleca niciodată pe păcătos spre îndreptare și că el are să rămână nevindecat, noi însă se cade să ne facem datoria noastră și să-l sfătuim și cu adevărat, mai multă plată vom lua și de mai multe laude suntem vrednici de la aceia, care știu că au să-i înduplece și pentru aceasta sfătuiesc după acest Hrisostom: „Că nici de cei ce bolesc nevindecat se cade a sta departe și a nu neîngriji, fie că am cunoaște mai înainte prea bine că, măcar deși ar primi multă grijire și sfat de la noi, nimic nu s-ar folosi... Căci de se cade și ceva minunat să zică; nu va fi atât vrednic de laudă cel ce mai înainte cunoaște că se va încredința neapărat cel care primește sfatul și așa să-l sfătuiască, precum este vrednic de laudă cel care de multe ori adică a vorbit și a sfătuit fără să isprăvească ceva, totuși nu s-a depărtat nici așa” (Cuv. 2, după Calend.). Astfel sunt cuvintele ce le zice dumnezeiescul Hrisostom și într-acest fel se cade a ne sârgui să îndreptăm și să muștram pe frații noștri.

297. Că cei mari se cuvine a muștra pe cei mici cu blândețe

Însă, nu numai de la frații cei de un rang și către cei asemenea trebuie făcută muștrarea oarecum cu blândețe și cu rugămintă, dar și cea făcută de către cei mari și de dregători către cei mai de jos, se cade a se face într-acest fel cu blândețe; precum este cea făcută de patriarhi către arhierii, cea de arhierii către preoți, și cea făcută de preoți către mireni. Căci și oamenii cei mari, și dregătorii, când muștră pe cei mai de jos, se cade a amesteca totdeauna cu muștrarea și rugămintă smerită, urmând doctorilor care nu taie numai rana, ci pun pe ea și plasture, și alifie dulce, fiindcă numai singură muștrarea când se face este nesuferită; precum zice Hrisostom: „Dacă muștrezi și dojenești pe fratele cu asprime, fără a folosi deodată și duhul blândeții, iarăși toate se întorc pe dos, căci numai muștrarea singură este nesuferită, când nu are împreună și duhul blândeții” (Omil. 9, la a Ii-a către Tim.).

De aceea și acest dumnezeiesc Părinte, în toate cuvintele lui cele aurite și curgătoare de miere și celor de sus, și celor de jos, și pretutindenea adaugă pe: „Vă rog”. Pentru aceasta și Pavel scriind către Timotei, zicea: „Muștră, ceartă, îndeamnă” (II Tim. 4, 2); pe care tâlcuindu-le și Sf. Teofilact: „Certarea adică se aseamănă cu tăierea rănii; iar mângâierea se aseamănă cu plasturele cel dulce și alinător, care se pune de doctor asupra rănii după tăierea ei. Deci, pune și tu plasturele cel moale și dulce al mângâierii, ca nu numai tăierea rănii, adică singură certarea, să arunce pe păcătosul cel rănit în deznădăjduire, pricinuindu-i dureri cumplite”. Adăugând însă Pavel la cele de sus: „întru toată îndelunga răbdare și învățătură (Acolo). Pe care același Teofilact, tâlcuind, zice: „Acest cuvânt unește-l cu toate cele spuse mai sus, fiindcă se cuvine a muștra cu toată îndelunga răbdare, încât a nu crede prost toate câte aude că a greșit fratele său; ci, se cuvine a muștra cu toată curățenia inimii, învățând pe păcătoși ce fel este păcatul și în ce chip au păcătuțit. Asemenea trebuie a certa învățătorul, cu toată îndelunga răbdare, fără a adăuga canonul păcătosului ca pe o certare și izbândă de vrăjmași, ci ca pe o învățătură și înțelepciune de copil și de fii. Se cuvine încă și a certa cu toată înțelepciunea, învățând pe păcătoși ce dobândă îi aduc lui certarea și canonisirea, iar mângâierea cea prin cuvântul acesta mai ales are trebuință de toată îndelunga răbdare și învățătură. Vezi, însă, că toate acestea au trebuință, zice,

a se face, nu cu îndelungă răbdare cum s-ar întâmpla, ci cu toată îndelunga răbdare, adică cu ceea ce se arată după tot chipul, prin fapte, prin cuvinte și prin felurite mișcări". Iar cine este mai mic și voiește să mustre pe vreun om mare și cu dregătorie care ar păcătui, acesta mai mult decât toți trebuie să pronunțe cuvintele lui cu multă smerenie și înțelepciune, ca să fie cuvintele lui bine primite, mai ales să imite pe Proorocul Natan și pe femeia Tecoitida, care cu pildă prin a treia față și cu chip acoperit au mustrat pe împăratul David și au fost ascultați. Pentru aceasta zice și Marele Vasile, când egumenul se va bănuie că păcătuiește, atunci se cade a-i aduce aminte lui pentru acel păcat cei mai mari cu vârsta și cu priceperea, că dacă acea bănuială ar fi adevărată, să se îndrepteze egumenul, iar de e mincinoasă, să nu se tulbure cei ce aud. „Dacă vreodată se va bănuie vreun păcat la înaintestătătorul, se cade a-i aminti lui, ca să nu se strice buna rânduială, însă celor înaintați în vârstă și în pricepere se cade a le trage luarea aminte; și de este ceva vrednic de îndreptare, am folosit pe fratele și pe lângă acela care este ca un dreptar al vieții noastre, și pe noi înșine ne folosim, iar dacă n-a fost nimic și în deșert s-au tulburat unii asupra lui, după ce se vor înștiința prin dovedirea lucrului că n-a fost așa, cei ce au bănuie scapă de bănuiala ce aveau asupra lui" (Hotar, pe larg 27).

298. Toți creștinii se cade a primi cu bucurie muștrările cele spre mântuire de la frații lor

De luat aminte este, precum am zis, că trebuie cu chip blând și dulce să aducă creștinii muștrările către frații lor care păcătuiesc; tot așa zicem acum și celor ce păcătuiesc, că se cuvine a primi cu bucurie muștrările cele frățești, care ar fi voit să le facă lor frații. Și nici cei ce muștră nu trebuie să se întărâte, nici cei muștrați nu se cade să se mânie și să se întristeze, ci să socotească muștrările fraților lor ca o doctorie, iar pe ei să-i socotească ca pe niște doctori și nu ca pe niște vrăjmași, precum sfătuiește dumnezeiescul Hrisostom: „Nici cel ce muștră nu trebuie să se mânie, căci aceasta nu este îndreptare, ci arătată patimă, nici cel muștrat să nu se întristeze, că ceea ce se lucrează este vindecare, nu vrăjmășie... că dacă doctorul, arzând rănilor, nu se judecă, ci măcar deși îi doare pe cei ce îi ard și-i taie, dar ei îi au ca pe niște făcători de bine pe cei ce le vindecă rana aceasta. Cu mult mai mult, cel ce primește muștrarea așa trebuie să rabde cu bunăvoință și să privească ca pe un doctor pe cel ce îl îndreptează și nu ca pe un vrăjmaș" (Omil. 44, la cea I Corint.).

299. Pentru care pricină are trebuință omul de muștrare și sfătuire

Iar pricina pentru care se face muștrarea este: 1) pentru că omul este firește nedesăvârșit și nu poate să înțeleagă de la sine cele ce i se cuvin, de aceea are trebuință și de sfătuirea altora, deși ar fi mai mici, spre împlinirea nesăvârșirii lui, pentru care a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Firea omenească, de multe ori, multe lucruri nu le cunoaște și mulți oameni de multe ori, ca să nu se arate că au trebuință de sfatul altora, au socotit mai bine să lepede folosul cel din învățătură sau după ce au primit sfătuirea, spre a-și îndrepta păcatul, au voit mai bine să nu fi știut decât să știe, necunoscând ei că nu a ști cineva este rău, ci a nu ști este lucru defăimat; nu a învăța, ci a fi necunoscător... Căci este în adevăr și prea cu puțință ca și de la un om nebăgat în seamă să aflăm ceva trebuincios, care de multe ori la oamenii cei mari și înțelepți nu se află. Pe care însă cunoscând-o bine și Moise, a ascultat cu toată luarea aminte și blândețea pe slujitorul

de idoli (adică pe socrul său, Iotor) care îl sfătuia și zicea: „... ascultă-mă și-ți voi da sfat etc. (Ieș. 18,19, Cuv. 13, către cei ce l-au clevetit pentru lungimea precuvântărilor).

Așa citim și în a 4-a carte a împăraților, că Neeman acela, stăpânitorul Siriei, n-a defăimat sfatul ce i-au dat robii săi și a zis: „Doamne, de ar fi grăit ție Proorocul un cuvânt mare, au doară nu l-ai fi făcut? Că ti-am zis ție: spală-te și te curătește" (4 împ. 5,13), ci l-a ascultat cu bucurie și ascultându-l s-a spălat în Iordan, precum i-a zis Elisei, și s-a curățat de lepră:

Pentru că omul este firește iubitor de sine și când păcătuiește, nu-l lasă iubirea de sine să-și cunoască greșeala și să se îndrepteze, deși ar fi cel mai înțelept decât toți; fiindcă după Teologul Grigorie: „Celelalte lucruri văzându-le ochiul, pe sine nu se vede"; și după înțeleptul ce zice: „Toți suntem înțelepți de a învăța, iar noi păcătuind, nu cunoaștem" și după Marele Vasile ce zice: „Din toate lucrurile, cel mai cu greu este a se cunoaște omul pe sine și a se vindeca și aceasta, fiindcă s-a lipit de firea oamenilor iubirea de sine și de la fiecare fură dreapta socoteală, împătımirea cea către sine⁵². Iar când se va cunoaște de altul și se va vindeca, este lesne, căci patima iubirii de sine judecându-se de alții nu vatămă dreapta judecată." (Așez. ascetice 22).

De aceea trebuie alt frate să-l mustre și să-i arate greșeala lui, ca să priceapă și de a greșit în adevăr prin cuvânt sau prin lucru, îndreaptă-se și altă dată să nu mai greșească, iar dacă n-a greșit, să dea răspuns, precum zice Sirah: „Mustră pe prieten, ca nu cumva să fi făcut aceea și de a făcut, mai mult să nu facă. Mustră pe prieten ca nu cumva să fi zis și de a zis, mai mult să nu zică" (Sir. 19, 13-14). Deci, pentru această firească iubire de sine, oricine vede cum că toți, cei mici și cei mari, cei simpli și cei cu dregătorii, se cade a primi muștrările cele aduse lor de alții cu chip sfătuitor, deși ei ar fi înțelepți și de bun neam, iar cei ce sfătuiesc neînțelepți și de neam de jos; fiindcă cel ce primește muștrarea se rătăcește, precum zice Solomon: „învățătura nemustrată rătăcește" (Pild. 10,18).

300. Pilde ale celor ce au primit muștrarea — Că a celor răi este a nu primi muștrările — Ce se cade a zice cei muștrați

Cine a fost mai mare întru înțelepciunea cea din afară și în cea dinlăuntru ca David, care a fost și împărat, și înțelept? Și la care altul a descoperit Dumnezeu cele ascunse și nearătate de înțelepciunea Lui? „Că cele nearătate, zice, și cele ascunse ale înțelepciunii tale mi-ai arătat mie" (Ps. 50); cu toate acestea, când l-a muștrat Natan, nicidecum nu s-a mâniat, nici s-a tulburat, ci îndată a primit muștrarea cu bucurie și s-a defăimat pe sine și s-a căit și s-a îndreptat Pentru care și zicea: „Certa-mă-va Dreptul cu milă și mă va muștra" (Ps. 140, 6). Care altul a fost mai mare în vrednicia cea dinlăuntru și întru înțelepciune ca Teologul Grigorie care era și patriarh ecumenic și cel mai înțelept din timpul de atunci? Inșă, nu s-a rușinat a mărturisi înaintea unui Sinod întreg ecumenic II, că-i trebuie a se folosi de muștrările celor 150 de episcopi ce erau acolo; că așa zice în cuvintele cele cu care i-a întâmpinat: „Căci am trebuință de a mă folosi cu slobozenia muștrărilor, mai mult decât acela (Pavel adică) la orice aș avea lipsă din cele cu

⁵² Pentru aceea citim în Istoria că marele Temistocle, într-o adunare de mulți cântăreți — ce cântau la întrecere — întrebat fiind care cântare îi place?, a răspuns că aceea care cântă laudele mele. Și cu dreptate că Temistocle era vrednic de a fi lăudat și pentru aceea nu era de mirare că iubea laudele, dar de mirare este că, mulți nefiind vrednici să fie lăudați, iubesc laudele pentru fireasca iubire de sine, urâsc însă certările.

îndatorire, ca nu cumva la cele deșarte să alerg sau am alergat". Și care a fost mai cinstit și mai înțelept decât acel mare părinte, dumnezeiescul Ioan Hrisostom? Cu toate acestea, el socotea ca un dar a se duce cineva să-l mustreze, iar de nu, să dea răspuns și să îndrepteze pe clevețitori; că așa zice însuși: „Dacă cineva pârăște, dacă cineva se întristează, să nu țină ascuns în mintea lui și de s-a întristat asupra aproapelui sau asupra noastră, această dragoste cer de la voi: să vină de față și să pârască și să primească răspunsul de la noi... că ori vom da răspuns, ori defăimându-ne, vom cere iertare și ne vom îngriji a nu mai cădea altădată într-aceleași; acestea și vouă vă sunt folositoare, și nouă. Că poate voi fără pricină clevețindu-ne, după ce veți afla adevărul lucrului vă veți îndrepta, iar noi de vom fi greșit întru neștiință, ne vom lecu” (Omil. 4, la II către Corint).

Și care altul este mai mare întru sfințenie și dreapta socoteală că Cuviosul Efrem Șirul? Cu toate acestea, ducându-se în cetatea Edesa, a întâlnit o femeie curvă și uitându-se în fața ei și ea asemenea căutând la el, a întrebat-o pentru ce îl privește așa cu ochii neclintiți, iar ea răspunzând a zis: „Mie mi se cade să te privesc așa cu luare aminte, că din tine, bărbatul, m-am luat, iar tu nu mă privi, ci mai vârtos în pământ să cauți, că din dânsul te-ai luat”. Această înțeleaptă muștrare auzind-o de la curvă, Sfântul foarte mult s-a folosit și a slăvit pe Dumnezeu, precum zice Grigorie Nisis în lauda pe care i-o împletește: „Deci, după ce fără veste înțeleptul Efrem a auzit aceasta, mărturisirea că foarte mult s-a folosit, proslăvind nemărginita putere a lui Dumnezeu care dăruiește înlesnirile mântuirii de unde nu așteaptă cineva” (Tom 3).

Cine era mai desăvârșit și mai luător aminte decât Marele Părinte Vasile? Cu toate acestea, el scrie episcopilor de lângă mare, că dacă ei îl vor muștra, el adică își va cunoaște greșeala sa, iar aceia vor lua plată de la Dumnezeu, ca unii ce au arătat greșeala lui cea ascunsă, „căci noi, muștrându-ne, vom cunoaște păcatul nostru și voi după muștrare veți avea iertare de la Domnul, fiindcă vă deosebiți și nu vă împărtășiți cu noi, păcătoșii, și cei ce ne-au muștrat vor avea și plată, vădindu-ne răutatea noastră cea ascunsă” (Epist către episcopii paralioti). Căci a oamenilor smeriți este a iubi pe cei ce îi muștrează și a-i numi prieteni adevărați și credincioși, precum zice Solomon: „Muștră pe cel înțelept și te va iubi pe tine... arată dreptului și va adăuga a primi” (Pild. 9, 8); și într-alt loc zice același: „Cel ce muștră căile omului har- va avea mai mult decât cel ce se îmbunează cu jimbă” (Pild. 28, 23), precum, dimpotrivă însă, a oaiTKniilor celor răi și mândri este a urî pe cei care îi muștrează și a-i socoti de vrăjmași, precum, zice acest Solomon: „Nu muștra pe cei răi, ca să nu te urască” (Pild. 9, 8); și Sirah: „Omul păcătos se ferește de muștrare” (Sir. 32, 18). A zis, de asemenea, pentru aceasta și Proorocul Amos: „Urât-au în porți pe cel ce muștră și de cuvântul cel cuvios s-a scârbit” (Am. 5,10). Asemenea încă a zis despre ei și Teologul Grigorie: „Cei ce au mai multă îndrăzneală decât noi și sunt mai dârji, pe față și fără rușine ne purtăm către păcat și către slujitorii lui... și pe cei ce se cădea a-i iubi, ca asupra unor vrăjmași ne răzbunăm” (Cuv. răspuns). Iar voi, frații mei creștini, păziți-vă pentru dragostea lui Hristos, să nu urâți muștrările cele spre îndreptare, nici să socotiți vrăjmași pe cei ce vă muștrează ca să vă îndreptați, ci mai cu seamă să-i socotiți ca pe cei mai întâi și mai buni prieteni. Ce zic? Și metanii tocă se cade a le pune lor și mulțumiri multe să le aduceți pentru muștrările ce vă fac. Si ca să știți fiecare dintre voi ce cuvinte mulțumitoare se cade a aduce fratelui ce ar fi voit să vă muștreze pentru vreo greșală, iată însemnăm aici mulțumitoarele cuvinte pe care le-a zis oarecând Cuviosul Kiril Filiotul, cel ce s-a nevoit pe timpul împăratului Alexie Comneanu către unul care l-a muștrat — precum scrie preaințeleptul Nicolae Cateskepinos, care a scris viața lui Kiril — spre a le avea ca un chip și pildă, că în adevăr sunt prea frumoase și umiltoare.

Deci, acest cuvios muștrându-se oarecând pe nedrept și fără pricină de un egumen zavistnic, nu s-a tulburat fericitul pentru muștrarea făcută, ci auzind acestea — scrie în viața lui — s-a sculat și cu preasmerit cuget a făcut metanie și s-a aruncat înaintea picioarelor celui ce l-a muștrat și i-a zis: „Mulțumesc, cinstite părinte, lui Dumnezeu și sf. tale, căci nu numai că ai cunoscut necurăția sufletului meu, ci ca un părinte al meu m-ai muștrat și după cum se cade m-ai sfătuit. Căci, cuvintele tale le-am ascultat nu ca pe niște cuvinte omenești, ci ca și cum ar fi fost de la Dumnezeu, căci este scris: Nu sunteți voi care grațiți, ci Duhul lui Dumnezeu care locuiește întru voi; și precum zice David: „Dumnezeu a grațit întru sfinții săi”, fără numai rog pe sfinția ta, să te rogi lui Dumnezeu pentru porunca dragostei, ca să mă aducă la cunoștința adevărului, care îți va da și plată însutită pentru frățesca dragoste, căci zice Dumnezeu: „Cel ce va face om vrednic din nevrednic, acesta va fi ca gura Mea”. „Adică, omul care scoate pe fratele său din rătăcire la adevăr și din răutate la fapta bună cât este după puterea lui, pe mine mă imitează. Dar cuvioșia ta, părinte sfinte, ai făcut toate acestea câte au fost după puțința ta și pe mine m-ai făcut fără de răspuns; căci este scris: De nu voi veni și voi grai lor, păcat nu vor avea; deci acum când le-am grațit, nu mai au motiv ca să se dezvinovățească de păcatele lor”.

Dacă în felul acesta, fraților, veți mulțumi celor ce vă muștrează, nu numai greșelile voastre le veți îndrepta și vă veți folosi; dar și pe cei ce vă muștrează îi veți îndrepta, dacă cu nedreptate și fără cuvânt v-au muștrat, și-i faceți să se smerească și să se ocărăscă pe sine; precum cel mai de sus cuvios Kiril, fiindcă a primit cu atâta smerenie muștrările zavistnicului egumen, cele cu nedreptate, l-a îndreptat și l-a făcut a se ocări pe sine, că pe nedrept a muștrat pe cuvios și să laude smerenia lui. Și nu numai aceasta, dar cel ce cu acest fel de smerenie primește muștrările fratelui său, acesta primește și iertarea păcatelor sale. Și aceasta o dovedește pe de o parte Marele Vasile, iar pe de alta, Sf. Ioan Scărarul; căci Marele Vasile, tâlcuind acel evanghelicesc grai care zice: „Dacă doi dintre voi se vor uni pe pământ, pentru tot lucrul ce vor cere se va face lor, zice: Acest pasaj⁵³ lămurește că pentru cel ce muștrează pe păcătos și pentru cel ce primește muștrarea face cuvântul... Că dacă cel muștrat se umilește cu sufletul și se îhvoiește cu scopul celui ce-l muștră pentru tot lucrul, adică pentru orice păcat de vor cere iertare, se va dăruii lor de la iubitorul de oameni Dumnezeu” (Hot. pe scurt 261); iar dumnezeiescul Ioan zice acestea: „Dacă cineva cu multă osteneală sau fără osteneală a primit muștrarea, acesta va primi și iertare greșelilor sale” (Cuv. 4). De altfel, cine nu primește cu smerenie muștrările acesta nu va lua iertare păcatelor, ci legătură, precum zice Sfântul Vasile: „Căci, de nu se vor uni cel muștrat cu cel care îl muștrează nu vor lua iertare, ci legătură, după cea scrisă: Căci, câte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer” (tot acolo). Și ca să zic într-un cuvânt mai cuprinzător: cine nu primește muștrările, acesta nu-și voiește mântuirea și numai pe sine se pierde, precum a zis cel al Scării: „Dacă cineva n-a primit muștrarea cu dreptate sau cu nedreptate, acesta s-a lepădat de mântuirea sufletului său” (Cuv. 4). Și alt Părinte a zis iarăși: „Cel ce se leapădă de muștrare și-a arătat patima sa; adică, cel ce nu primește muștrarea arată că are patima acelei răutăți pentru care se muștrează și de aceea nu primește muștrările”.

Incheiere

⁵³ Parte din Scriptură.

Pentru aceasta deci, frații mei iubiți, toți mici și mari, să primim cu bucurie sfaturile și muștrările fraților noștri ca pe un semn al dragostei și prieteniei lor către noi, precum este scris în Sf. Apocalips: „Eu ori pe câți îi iubesc îi mustrez și îi cert”(Apoc. 3, 19). Căci cel ce primește sfaturile, acela este cuminte și înțelept, iar cel ce nu ascultă sfatul altuia, acesta este nebun și fără minte, precum zice Solomon: „Căile nebunilor drepte sunt înaintea lor, iar cel înțelept ascultă sfatul”(Pild. 12, 16). Ce zic? Câți primesc și iubesc muștrările, aceștia își îndreptează viața lor și se învrednicesc de bun sfârșit, iar câți, din contră, urăsc și nu primesc muștrările și petrec viața rea vor lua sfârșit necinstit și rușinos, precum zice Solomon: „Cei ce urăsc certările se vor sfârși cu rușine” (Pild. 14, 10); iar Marele Vasile zice: Că cei ce urăsc pe cei drepti, fiindcă îi mustrează, aceștia sunt păcătoși și pentru urâciunea lor în mai multe păcate se prăpăstuesc, că tâlcuind el zicerea aceluia psalm: „Cei ce urăsc pe cel drept vor greși” (Ps. 33), așa zice: „Fiindcă trăiesc în păcate, pentru aceasta urăsc pe cel drept. Căci, ca și cum ar fi o linie dreaptă caracterul dreptului, așa și ei se mustrează când va sta lângă dânșii cel mai bun. Și fiindcă trăiesc în păcate, se poartă cu chip urât spre cel drept, pentru frica muștrării, iar fiindcă îl urăsc, se încurcă iarăși pe sineși cu păcatele”.

Să ne îngrijim, ca să ajutăm pe frații noștri și să-i îndreptăm, deoarece folosul fraților noștri este și al nostru. Și îndată ce se va lumina de ziuă și vrem să ieșim din casele noastre, cel întâi gând și scop să-l avem, cum am putea scăpa pe fratele nostru din primejdie, nu numai din cea trupească, ci mai mult din cea sufletească, pe care i-o face diavolul, precum ne poruncește Sf. Ioan Gură de Aur, zicând: „Pentru aceasta vă rog, îndată ce se va lumina de ziuă ieșind din casele noastre, numai acest singur scop să-l avem și mai cu seamă această silință, cum am putea scăpa din primejdie pe cel ce se primejduiește: nu zic numai pentru primejdia cea simțită, că aceasta nici este primejdie, ci pentru cea sufletească pe care o aduce diavolul asupra oamenilor” (Omil. 59, la Matei).

Și precum când se luminează de ziuă, fieștecare meșter sau neguțător se silește cum să-și înmulțească trupeasca lui bogăție cu noi câștiguri, așa să se silească tot creștinul cum să-și înmulțească duhovniceasca lui bogăție prin câștigul mântuirii fratelui său, fiindcă atât de scump lucru este sufletul omului și atât de scumpă este mântuirea lui, încât pentru un suflet nu este toată lumea vrednică, precum a zis Domnul (Marcu 8, 36). Pentru suflet s-a făcut toată zidirea, pentru suflet s-au dat Legea, proorociile și Evanghelia, pentru suflet, slujirile îngerilor, Strămoșii, Proorocii, Apostolii, Dreptii, cele ce sunt și cele viitoare. Și ca să zic pe cea mai mare, pentru mântuirea sufletului, însuși Fiul lui Dumnezeu s-a pogorât pe pământ și s-a făcut om, a ostenit și a flămânzit, a însetat și a pățimit atâtea patimi, s-a răstignit și și-a vărsat tot Sângele Său, a murit și s-a îngropat, precum a zis Auritul Sfânt: „Socotește, pentru ce s-au trimis Proorocii, pentru ce Apostolii, pentru ce Dreptii, pentru ce de multe ori s-au trimis îngerii, pentru ce însuși Cel Unul Născut Fiul lui Dumnezeu a venit? Nu ca să mântuiască pe oameni?

Nu ca să aducă pe cea rătăcită la calea cea dreaptă? Fă și tu aceasta după puterea ta; arată-ți toată sânguința și grija ta, pentru aducerea celor rătăciți” (Cuv. 5 asupra iudeilor). Și iarăși zice: „Atât de iubit lucru lui Dumnezeu este sufletul omului, încât nici de însuși Fiul Său nu s-a milostivit” (Omil. 59, la Matei).

Pentru aceea, dacă numai un singur suflet se va câștiga și mântui prin noi, poate să ștergă multă povară a păcatelor noastre și să facă răscumpărare sufletului nostru în ziua judecății, precum zice acest Grăitor de Aur: „Se poate de multe ori un suflet de se va câștiga, să piardă mulțime multă de păcate și să se facă pricină de a se mântui sufletul nostru în ziua judecății” (Cuv. 5 asupra iud.). Ce zic? Dacă cineva dintre noi va putea prin sânguința sa să facă cinstit și vrednic

vreun om din cei ce erau mai înainte necinstiți și nevrednici pentru păcat, acesta va fi ca gura lui Dumnezeu. Și aceasta n-a zis-o îndată vreun prooroc sau apostol, ci însuși Dumnezeu prin Proorocul Ieremia: „Și de vei osebi pe cel ce este cinstit de cel ce este necinstit, ca gura Mea vei fi" (Ier. 15, 19)⁵⁴.

Să mai zic încă și altă vrednicie mai mare a celor ce îndreptează pe frații lor? Ascultați: Domnul nostru Iisus Hristos, om fiind, a. luat de la Cel fără de început al Său Părinte, întru moștenirea și împărăția Sa, toate neamurile oamenilor și toate marginile pământului care erau robite în stăpânirea diavolului: „Si voi da ție, zice, neamurile, moștenirea ta, și biruința ta, marginii pământului" (Ps. 2, 6) și aceasta vrând să o arate, a zis-o singur după înviere: „Datumi-s-a toată puterea în cer și pe pământ" (Mat. 28, 18). Pentru aceasta, a trimis deci la toate neamurile pe dumnezeieștii Săi Ucenici și Apostoli, ca să supună sub stăpânirea și împărăția Lui toate neamurile. „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile" (Acolo 19). Iar dumnezeieștii Apostoli, mergând și învățând pe oameni credința cea în Hristos, în felul acesta i-au supus lui Hristos și așa au micșorat și desființat stăpânirea diavolului, iar împărăția și Stăpânirea lui Iisus Hristos au lățit-o, au înmulțit-o și au mărit-o.

301. Cei ce îndreptează pe frații lor largesc împărăția lui Hristos și micșorează pe a diavolului

De o asemenea cinste sunt și cei ce acum se nevoiesc și se silesc cum ar ridica pe fratele lor din păcat, cum l-ar îndrepta și cum l-ar face să se supună, să asculte poruncile lui Hristos și să umble pe calea faptei bune și a împărăției cerurilor. Și aceștia, zic, se aseamănă cu Sf. Apostoli, că micșorează și pierd stăpânirea diavolului, largesc, înmulțesc și măresc hotarele împărăției și Stăpânirii lui Iisus Hristos, căci prin mijlocirea lor, fac pe Hristos să împărătească întru oameni și să-i stăpânească cu ascultarea și păzirea poruncilor Lui. Și prin urmare, în felul acesta pricinuiesc Stăpânului și împăratului Hristos mare slavă și cinste. Fiindcă slava împăratului Hristos este când are popor mult și supuși mulți, cum zice Solomon: „Mărirea împăratului este ui popor mult" (Pild. 14, 29).

Și nu numai aceasta, dar pricinuiesc încă slavă mare și cinste Părintelui Celui fără început al lui Iisus Hristos. Pentru că Domnul, luând pe toți oamenii cei supuși lui prin învățătura și pilda lor cea bună, îi va aduce Celui fără început al lui Părinte ca un Fiu, răsplătindu-i lui moștenirea care i-a dat-o și zicându-i acel grai apostolesc: „Iată, Eu și pruncii care mi-a dat Tatăl Meu" (Evr. 2, 13). Și așa îi va supune și-i va da împăratului și în stăpânirea aceluia, precum zice Fericitul Pavel: „Apoi sfârșitul, când ya da împărăția (adică pe cei împărățiți de el, precum tâlcuiește graiul acesta Hrisostom, Teofilact și al Nisiei dumnezeiescul Grigorie) lui Dumnezeu și Tatălui" (I Cor. 15, 24). Pentru aceea, în felul acesta, oamenii care s-au supus Părintelui prin Fiul se vor face slavă și cinste și mare cuviință Celui fără de început și Prea înalt Părinte. Și aceasta voind a o arăta Domnul, a zis Apostolilor Săi: „întru aceasta s-a proslăvit Tatăl Meu, ca roadă multă să aduceți și să vă faceți ai Mei ucenici" (Ioan, 15, 8). Iar fiindcă împărăția și slava Tatălui și a Fiului este de obște împreună și a Sf. Duh, deci, cei ce se silesc în tot chipul și

⁵⁴ Și deci, nu numai aceasta, dar și renăscători și prefăcători de oameni se fac și se numesc cei ce îndreptează pe frații lor. Fiindcă precum ursul, lingându-și cu limba puii săi, cei care sunt urâți le dă o prefacere și față, precum zice Pliniu, așa și cei ce îndreptează pe cei răi le dau frumusețe spre fapta bună și-i fac într-adevăr oameni. Pentru aceasta a zis Marele Antonie: „Transformator de om se cade a se numi cel ce poate să încredințeze pe cei necărturari a iubi cuvintele și învățătura. într-acest fel și cei ce aduc și îndreptează pe cei cu viața rușinoasă, la viața cu fapte bune care place lui Dumnezeu, prefăcători de oameni se cade a se numi, ca cei ce prefac și schimbă pe oameni" (din viața lui Kiril Filiotul).

se nevoiesc să îndrepteze pe fratele lor, se fac pricinuitori a se lărgi toată împărăția SF. TREIMI și a se slăvi și cinsti toată cea mai presus de ființă și fericită TREIME. O, slavă! O, mărire! O, vrednicie a celor ce îndreptează pe frații lor!

Drept aceea cunoscând, iubiții mei frați, că în adevăr faceți slujbă apostolească, când îndreptați și ajutați la mântuirea fraților voștri¹⁵⁵, nu fiți fără grija, rogu-vă, de a săvârși aceasta cu lucrul, cu cuvântul și prin alt chip, cum ar fi și cum veți putea, ca și după moarte deopotrivă cu Apostolii să vă încununați și să stați cu îndrăzneală înaintea împăratului Hristos care are să vă slăvească în ceruri, deoarece și voi pe pământ, prin îndreptarea supușilor și fraților voștri — l-ați slăvit pe El mai înainte. „Că numai pe cei ce mă vor mări pe Mine, zice, îi voi mări” (I Imp. 2, 30). Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună Tatălui și Duhului, în vecii vecilor. AMIN.

CUVÂNT XII

Care cuprinde: 1) în ce chip se cuvine creștinii a se duce la Biserica lui Dumnezeu; 2) cum se cade a sta în ea; și 3) ce trebuie să facă după ce vor ieși din Biserică

PRECUVÂNTARE

Cine nu se va minuna de multa și nemăsurata pogorâre ce o întrebuițează D-zeu către om? Cine nu se va înspăimânta de prea multă dragoste ce o arată Atotțiitorul la tot neamul omenesc, dar mai cu seamă și mai cu deosebire către neamul cel ales al creștinilor? Dumnezeu, precum zic sf. Teologi, este nescris împrejur după fire și neîncăput de orice loc; că, deși este întru tot cu totul, însă este și afară de toate; precum a zis d-zeiescul Ilarie: „D-zeu este afară de toate și pe toate le cuprinde” (Cart. 8, despre Sf. Treime) și Sf. Augustin: „Dumnezeu este afară de toate, neîhchizându-se afară; este întru toate, necuprins; mai presus de toate, fără suire; este mai jos de toate, fără pogorâre (micșorare); mai înlăuntru de orice, că întru dânsul sunt toate; mai afară de orice, că El este mai presus de toate” (Cap. 26, după scrierea la Facere). Cu toate acestea, însuși Dumnezeu, Cel nescris împrejur și necuprins, se pogoară pentru creștini să încapă în oarecare chip și să se scrie împrejur în sf. biserici. Cel Preaînalt și singur Stăpânitor a toate, Cel ce zice că are cerul - scaun și pământul - așternut picioarelor Sale și că nici un loc sau Biserică făcută de mâini nu este vrednică să odihnească dumnezeiasca Lui înălțime; „Așa zice Domnul: cerul este Mie scaun și pământul reazem picioarelor Mele, ce casă veți zidi Mie? Și care este locul odihnei Mele?” (îs. 66, 1). Acesta, zic, primește să se odihnească înlăuntrul dumnezeieștilor biserici ale creștinilor și să spună că le-a ales spre lăcaș Lui; „Și am ales casa aceasta, ca să fie Mie casă de jertfă” (II Paralip. 7, 12); și Cel ce strigă că cele cerești și cele pământești și toată lumea este a Lui, pentru că le-a făcut cu mâna Lui cea atotputernică și ziditoare a toate: „Că toate acestea le-a făcut mâna Mea, și ale Mele sunt toate acestea, zice Domnul” (îs. 66, 2). El, zic, însuși pentru dragostea creștinilor se arată în oarecare chip că își micșorează mărimea Sa și voiește Cel fără de moarte și ceresc să

⁵⁵ Că zice dumnezeiescul Hrisostom: „Prea mare bunătate este a milui cineva pe săraci și pe scăpătați, dar nu atât precât a izbăvi din înșelăciune, căci nimic nu e mai scump decât un suflet, nici toată lumea. Așadar, de vei da oricât de mulți bani, n-ai făcut lucru deopotrivă cu cel ce întoarce un singur suflet din înșelăciune; că cel care face aceasta, se face asemenea cu Pavel și Petru, nu primejduindu-se ca aceia și foame răbdând și alte rele pătimiri, fiindcă vremea aceasta este vreme de pace nu de război, ci din sârguință grija arătând-o: Și ce zic Petru și Pavel? Are să fie ca gura lui Hristos, „că cel ce va scoate cinstit din necinstit, ca gura Mea va fi”.

locuiesc împreună cu oamenii cei muritori și pământești și să numească sf. Biserica casa Sa: „... căci casa Mea, casă de rugăciune se va chema la toate neamurile” (îs. 56, 7).

O, negrăită pogorâre a lui Dumnezeu! O, mare facere de bine și dăruire a creștinilor! Ah! dar creștinii cei de astăzi nu socotesc această negrăită pogorâre a lui Dumnezeu, nici simt cu totul această covârșitoare facere de bine și dar, prin care cei muritori și pământești se învrednicesc a vorbi împreună cu cerescul împărat Cel fără de moarte de câte ori voiesc a merge în sf. Lui Biserica. Ci unul, din cauza neguțătoriei și a meșteșugului fiind încurcat, iar altul cu grija femeii, a copiilor și a casei, unul punând o pricină, iar altul alta, toți împreună nu se îngrijesc să se ducă dimineața și seara la sf. Biserica, după cum cere creștineasca datorie ce au, ci numai cu mare greutate se duc de două sau de trei ori pe săptămână la Biserica Domnului și atunci, măcar nu stau în ea cum se cuvine cu frică și cu evlavie, ci ori vorbesc unul cu altul, ori râd sau ascultă dumnezeieștile cuvinte cu nepăsare și cu trândăvie, lăsându-și mintea lor a se răspândi înapoi și încolo, fără nici o luare aminte.

Pentru aceasta și eu am hotărât să arăt în prezentul cuvânt:

- 1) în ce chip se cade a merge creștinii în Biserica lui Dumnezeu;
- 2) cum trebuie să stea în ea; și 3) ce trebuie să facă după ce vor ieși din biserică și luați aminte, ca să înțelegeți.

PARTEA I

In ce chip se cade creștinii a se duce la Biserica

302. Creștinii se cade cu îndatorire să meargă la Biserica. Biserica cuprinde înăuntru! ei masa cea gândită și izvorul celor flămânzi și însetați

în cinci feluri se cade, frații mei creștini, ca să vă duceți la Biserica lui Dumnezeu;

- 1) de nevoie;
- 2) 2) din dorință;
- 3) 3) des;
- 4) 4) cu curățenie;
- 5) 5) din datorie.

A) Se cade întâi a vă duce de nevoie, că precum cei flămânzi și însetați au trebuință să meargă la masa cea simțită și la izvorul cel simțit spre a se sătura de mâncare și băutură, așa și voi, creștinii, care sunteți flămânzi atât de pâinea cea spre ființă, care este făcătorul de viață Trup al Domnului, cât și de pâinea cea înțelegătoare care este Cuvântul lui Dumnezeu și învățătura; precum a zis Teologul Grigorie; „Pâine este cuvântul lui Dumnezeu, cu care se hrănesc sufletele cele ce flămânzesc de Dumnezeu”. Și ca cei ce sunteți însetați atât de băutura cea fără de moarte, care este dătătorul de viață Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, cât și de înțelegătorea băutură, care este izvorul dumnezeiescului cuvânt și învățatură. Așa, zic, și voi, creștinii cei flămânzi și însetați, sunteți siliți a vă duce la sf. biserică, ca să mângâiați foamea voastră din tainica și Sf. Masă ce se află în biserică, a Trupului Domnului și a dumnezeiescului cuvânt, și ca să vă astâmpărați setea voastră din izvorătorul de viață Sânge al Domnului și din curgerea

învățăturii dumnezeieștii Scripturi ce izvorăște în Biserica lui Hristos. Că de nu vă veți duce la biserică, ca să mâncați și să beți des aceste nemuritoare și făcătoare de viață mâncări și băuturi, în adevăr, veți slăbi și muri sufletește; precum a zis Domnul: „De nu veți mânca Trupul

Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi" (Ioan 6, 53); căci, aceste bunătăți ale îndoitei mâncări și îndoitei băuturi se află înlăuntrul Sf. Biserici a lui Dumnezeu, apucând mai înainte dumnezeiescul David a proorocit zicând: „Umplea-ne vom de bunătățile casei Tale, sfântă este Biserica Ta, minunată întru dreptate" (Ps. 64, 5). Dar și proorocul Ioil, prezicând pentru băutura dumnezeieștii învățăturii ce izvorăște din Sf. Biserică și adapă pe creștinii ce sunt uscați și fără de rod, ca niște spini, zicea: „Și va fi în ziua aceea... izvor din casa Domnului va ieși și va adăpa pârâul spinilor" (Ioil 3,18).

303. Biserica este Corabie

B) Se cade a vă duce voi, creștinii, la biserică de nevoie, fiindcă biserică este ca o corabie. Căci, precum în vremea potopului, câți oameni și câte vietăți au intrat în corabia aceea au scăpat de potop, iar câți oameni și dobitoace au rămas afară de corabie, s-au înecat și au pierit Așa și acum, câți creștini se duc la sf. Biserică și intră în ea, se izbăvesc de potopul cel înțelegător al păcatului și al patimilor, iar câți rămân afară din Biserică, se îneacă și se pierd; pentru aceasta zicea dumnezeiescul Hrisostom: „închipuire celor ce aveau să se împlinescă au fost cele făcute. Spre pildă: Chip al Bisericii a fost Corabia; a lui Hristos, Noe; porumbița, a Sf. Duh; ramura de măslin, a milostivirii lui Dumnezeu. Acelea adică închipuiri, iar acestea adevăr. Căci, precum Corabia în noianul mării a scăpat pe cei ce au fost înlăuntru, așa și Biserica mântuiește pe toți cei rătăciți" (Cuv. la cutremur și la bog. și Lazăr).

304. Biserica este târlă duhovnicească

C) Sunteți siliți și nevoiți, fraților, să vă duceți la biserică, fiindcă Biserica este târla voastră cea duhovnicească și voi sunteți oi cuvântătoare ale acestei târle. Căci, precum când oile sunt afară din târla lor se primejduiesc și se pierd, că ori lupul le răpește, sau șacalul⁵⁶ sau altă fiară. Iar câte oi se află înlăuntrul târlei sunt fără primejdie. Așa și câți creștini nu se duc la biserică, ci se află afară de ea, se primejduiesc și se omoară de lupul cel înțelegător diavolul și de fiarele patimilor, iar câți se află în biserică scapă de primejdie. Pentru aceasta a zis și dumnezeiescul Hrisostom: „Rămâi în biserică și nu vei fi trădat de biserică; iar de fugi din biserică, nu e vinovată biserică. Căci, de vei fi înlăuntru bisericii, lupul nu intră, iar de vei ieși afară, te prinde fiara. Nu este de vină târla la aceasta, ci neîngăduirea ta; căci, nimic nu e deopotrivă cu biserică. Nu te depărta de la biserică, că nimic nu e mai tare decât biserică. Nădejdea ta să fie biserică; mântuirea ta, biserică; scăparea ta, biserică; căci este mai înaltă decât cerurile și mai desfătăată decât pământul; și niciodată nu îmbătrânește, ci totdeauna înflorește" (Cuv. că afară de biserică aflându-se Evtropie, l-au prins).

⁵⁶ Un fel de animal sălbatic mai mic decât lupul, care mănâncă animale mici precum: oi, capre și altele (nota trad.)

Voiți, iubitorilor, să înțelegeți că cine se duce la biserică scapă, iar cine rămâne afară de biserică se primejduiește? Ascultați: Lege a fost hotărâtă și pusă de cei vechi și ortodocși împărați ai noștri, că cel ce ar fi făcut vreo greșală mare și vrednică de moarte și apuca acel om de nu intra în biserică, ci numai în ograda bisericii, scăpa de moarte și nimenea nu putea să-l ia de acolo; iar dacă nu apuca să intre în biserică sau în ogradă și hotarul ei, unul ca acesta se prindea și se ucidea, precum zice în Cartea 5 a împăraților, titlul I, cap. 12 (de Fotie, titl. 5, cap. II). Pentru aceea un boier care păzea patul împăratului Arcadie, Evtropie cu numele, deși făcuse lege contrară, ca să nu fie asigurat cel ce ar scăpa în biserică, totuși, fiindcă s-a mâniat odată împăratul asupra lui, Evtropie a scăpat în biserică și s-a apărât; însă, mai pe urmă ieșind din biserică, l-a prins și i-a tăiat capul; pentru aceea, dumnezeiescul Hrisostom — fiind patriarh pe arunci — a compus două cuvinte minunate: unul, când Evtropie de frică a fugit în biserică, iar altul, când a ieșit din biserică și s-a prins, în care cuvânt spune și aceste cuvinte aurite: „Nu zice că s-a trădat de biserică vânzătorul (Evtropie), căci de nu lăsa biserica, altfel nu se prindea. Nu zice că s-a ascuns în biserică și s-a vândut. Nu l-a lăsat pe el biserica, ci el a părăsit-o. Nu s-a vândut dinlăuntru, ci din afară de biserică, fiindcă a părăsit biserica. Voi ai să se mântuiască? Trebuia să stea și să se țină de biserică”.

305. Biserica este spital de obște

D) Sunteți nevoiți, creștinilor, să vă duceți la biserică, fiindcă Biserica este spital de obște, care vindecă pe toți păcătoșii ce se rănesc (gânditor) de diavolul. Deci, precum cei ce au răni pe trupul lor sunt siliți să meargă la doctor ca să se vindece și să nu moară, într-acest fel și câți creștini sunt răniți cu înțelegătoare răni ale patimilor și păcatelor, se află în mare primejdie de a se duce la spitalul cel de obște al Bisericii, ca să-și arate rănilor la duhovnic și să ia de la el doctorii potrivite și plasturi ca să se vindece. Căci, dacă vor defăima și nu se vor duce, putrezesc rănilor și le pricinuesc moarte sufletească și veșnică; pentru aceea a zis Hrisostom despre Biserica: „Căci, casa aceasta este spital duhovnicesc, ca să ne vindecăm aici rănilor ce le vom lua de afară” (Omil. 2 la cea de la Ioan). Și într-alt loc: „Biserica este spitalul sufletelor... și se cade, precum când ne ducem la spital și după ce luăm doctoriile cele potrivite pentru răni, să ieșim” (Omil. 32 la Facere).

Pentru aceasta și Domnul nostru, casă de obște sau spital a numit biserica la pilda celui ce căzuse între tâlhari (Luca 10, 34), care are acest înțeles: „Omul adică este Adam și orice păcătos; Ierusalimul, din care s-a pogorât, este raiul și fapta cea bună; Ierihonul este lumea și păcatul; tâlharii sunt dracii; rănilor sunt patimile; Samarineanul, Hristos; untul de lemn și vinul sunt iubirea de oameni și dreptatea; dobitocul este întruparea Domnului nostru; casa de oaspeți este biserica; îngrijitorul este Pavel și ceilalți Apostoli și urmașii Apostolilor, arhierii și preoții... și cei doi dinari sunt Scriptura cea Veche și cea Nouă.

306. Creștinii se cade a merge la biserică cu dorință — Că Biserica este maică de obște a creștinilor

Al doilea. Voi, creștinii, se cade a vă duce la biserică cu multă dorință și poftă,

a) pentru că Biserica este maică de obște a tuturor ortodocșilor pe care i-anăscut de la doilea în colimvitra Sf. Botez și i-a hrănit cu laptele cel cuvântător al buneii cinstiri, al credinței și al dumnezeieștilor Taine. Deci, precum copiii aleargă și se duc aproape de muma lor cea trupească cu mare poftă și dragoste, așa și creștinii se cade a alerga și a se duce în brațele duhovniceștii lor mame, sf. biserică, cu covârșitoare bucurie, cu mare dragoste și cu toată pofta, ca să vadă pe prea dulcea lor mamă și să se îndulcească de cereștiiie bunătați, despre care a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Biserica este maică a fiilor ei și pe aceștia primindu-i la sine și-și întinde șanurile sale și la cei străini". (Cuv. la Sf. Mucenic Foca).

307. Biserica este casă de obște a creștinilor

b) Creștinii se cade să se ducă la biserică cu dor, pentru că biserică este casa lui Dumnezeu și locuință de obște a tuturor creștinilor. Că precum locuitorii unei case simțite, când sunt afară din casă, doresc când să se ducă la casa lor să vadă pe tatăl și rudele lor, cu acest fel de poftă se cade a merge la biserică și creștinii, care e casa lor cea de obște și locașul lui Dumnezeu, ca să se învrednicească a vedea pe cerescul lor Tată și duhovniceștii lor rude, care sunt toți sfinții și spre a se îndulci de nesticăcioasele lor bunătați. Și că biserică este casă lui Dumnezeu, mărturisește însuși Pavel scriind lui Timotei: „... ca să știi cum trebuie a petrece în casa lui Dumnezeu, care este Biserica lui Dumnezeu Celui viu" (I Tim. 3, 15). Iar Hrisostom, tâlcuind cuvântul cel zis de patriarhul Iacob când a văzut scara, zice: „Fiindcă a cunoscut că scara era chip al Bisericii, a zis: aceasta este Casa lui Dumnezeu, aceasta este Biserica" (Cuv. la graiul Apost. nu ceea ce voiesc fac). Și că Biserica este și locuință de obște a creștinilor, mărturisește iarăși acest Hrisostom zicând: „Pentru tine sade preotul (în biserică); pentru tine stă diaconul ostenind și ticăloșindu-se; deci ce răspuns vei avea nedându-i lui nici auzul tău și neprihănid cele ce spun? Si fiindcă biserică este locuința de obște a tuturor și mai cu încredințare este locuința aceasta, căci și lucrurile noastre cele de mult preț aici se află; aici sunt toate nădejzile noastre" (Omil. 32 la cea de la Mat).

308. Biserica este grădină și rai

c) Se cuvine cu multă dorință să vă duceți la biserică, frații mei, fiindcă biserică este rai și grădină. Căci, precum tot omul are mare bucurie să intre în vreo grădină frumoasă, ca să vadă acolo copacii și florile cele frumoase și de multe feluri, spre a se bucura și veseli inima lui, așa și creștinii se cuvine cu mare bucurie să alerge și să intre în biserică, ca să se îndulcească de frumoasele flori evanghelicești, apostolicești și proorocești ale dumnezeieștilor Scripturi și mai ales că într-acest rai al bisericii, nu este vreun șarpe să amăgească, ci Hristos care sfătuiește. Nu este Eva să doboare, ci învățătura care mdreptează; nu numai frunze de pomi, ci roduri ale Duhului, precum zice acest aurit grăitor: „Căci, ce livadă este așa ca biserică? „Care rai este așa ca adunarea voastră? Aici nu este Eva care împiedică, ci biserică care ridică și îhdreptează; aici nu este frunza copacilor, ci rodul Sf. Duh" (Cuv. 4 pentru pocăință, tom. 5). Și iarăși: „Livezile au diferite feluri de flori; unele spre mulțumirea ochilor, iar altele pentru vindecarea oamenilor și fiecare din acestea e potrivită pentru om. Așa și biserică are citirea dumnezeieștilor Scripturi evanghelicești, apostolești și proorocești și celelalte sfinte cărți" (Cuv. pentru milostenie).

309. Biserica este praznic și târg

e) Se cade voi, creștinii, să alergați cu poftă la biserică, că biserica este ca un praznic, căci toți oamenii iubesc și poftesc să se ducă la praznic, nu numai să vadă cele de acolo și să se veselească, dar și să cumpere de acolo felurite târguieli ca din acestea să câștige și să se îmbogățească. Tot cu acest fel de bucurie se cade și creștinii să se ducă la Biserica lui Dumnezeu, ca să câștige din învățăturile ei, nu aur, argint, mărgăritare și pietre scumpe, care sunt lucruri stricătioase și vremelnice, ci cuvinte dumnezeiești, care sunt cu neasemănare mai cinstite decât aurul și argintul; precum zice dumnezeiescul David: „Judecățile Domnului adevărate, îndreptate împreună, dorite-s mai vârtos decât aurul și decât piatra scumpă mult și mai dulci decât mierea și fagurul” (Ps. 18, 10), și ca să se facă din acestea bogați cu duhul, precum și pe aceasta o zice dumnezeiescul Hrisostom: „Căci praznic duhovnicesc este biserica lui Dumnezeu și se cade precum când ne ducem la târg, după ce vom aduna mult câștig, așa să ne întoarcem” (Omil. 32 la Facere).

f)

310. Biserica este liman înțeleghător

f) Si cea din urmă, iubiților, cu atâta poftă se cade a alerga la biserică, cu câtă poftă aleargă corăbierii la limanuri când se primejduiesc pe mare, pentru că și biserica este liman înțeleghător, Mărit, neînvișorât și liniștit, ca să alerge la ea toți cei ce se primejduiesc în noianul cetăților de furtuna păcatelor și de valurile grijilor acestei mări lumești și ca să afle întru dânsa liniște și alinare, precum așa o închipuiește condeiul cel hrisostomicesc: „Nu știți, căci ca un liman în noianul mării, așa a întărit Dumnezeu bisericile prin cetăți, ca să scăpăm aici din furtuna grijilor lumești și să aflăm liniște prea mare. Fiindcă aici nu e să se teamă cineva de vijelia valurilor, nici de năvălirea tâlharilor, nici de prinderea oamenilor răi, nici de sila vânturilor, nici de pândirile fiarelor; pentru că este liman izbăvit de toate acestea; este liman duhovnicesc al sufletelor” (Cuv. la Botezul mântuitor).

Și dacă Proorocul David, cu o mie de ani mai înainte, a avut atât de mare dorință în inima sa ca să vadă Biserica creștinilor cea de acum și să se bucure de minunata ei slavă și mare cuviință, pentru care și cerea: în ce fel ar fi putut cineva să-l ia și să-l aducă într-o biserică de ale neamului nostru, pentru că zicea: „Cine mă va duce la cetatea îngrădirii?” (Ps. 107, 10); iar cetate îngrădită este biserica, după tâlcuirea lui Hrisostom⁵⁷. Dacă acela avea atâta dorință, oare cu câtă bucurie și poftă se cade a alerga acum creștinii și a se duce la biserică îndată după ce aud sf. toace și clopote? Si dacă tot poporul lui Israel avea atâta dragoste la vechea Biserică a evreilor, care era ca o umbră și închipuire a Bisericii celei de acum a creștinilor; de aceea câteodată împuținați cu sufletul strigau când o vor vedea ca să se îndulcească de ea: „Cât sunt de iubite lăcașurile Tale, Doamne al puterilor! Dorește și se sfârșește sufletul meu spre curțile Domnului” (Ps. 83, 1); și altădată strigau că voiau mai bine să stea mai jos decât toți în biserica lui Dumnezeu, decât să locuiască în palaturile păcătoșilor: „Ales-am a fi lepădat în casa Dumnezeului meu, mai vârtos decât a locui în lăcașurile păcătoșilor” (Ps. 83, 11); iar altădată, numai o cerere și un dar cereau de la Dumnezeu, adică să fie totdeauna în casa lui

⁵⁷ Intr-un glas tâlcuiește și Marele Vasile, zicând: „Cetate îngrădită — numește Biserica: cetate pentru adunarea care se întocmește cu bună rânduială și după lege, iat îngrădită, pentru haina credinței.” De aceea, prea deslușit, unul dintre tâlcuitorii Scripturii (fiindcă, afară de cei 70 de trad., mai sunt și alții: Achila, Simahos, Teodot, Lucian și Ongen) a tâlcuit foarte pe scurt. Deci, cine-mi va da să văd această mare Taină a venirii lui Dumnezeu la oameni?”

Dumnezeu ca să privească slava Lui și să se îngrijească de biserica lui cea sfântă; „Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta; ca să locuiesc în casa Domnului... ca să văd frumusețea Domnului și să cercetez biserica cea sfântă a lui" (Ps. 26, 7).

Dacă evreii aveau atâta dragoste la biserica lor, îhlăuntrul căreia se făceau jertfe de dobitoace necuvântătoare și atât de mult doreau pentru vechiul locaș al lui Dumnezeu, îhlăuntrul căruia erau numai icoanele Heruvimilor, cu atât mai multă dragoste se cade a avea creștinii cei de acum la sf. biserici ale lui Dumnezeu. Și cât se cade a dori de ele, îhlăuntrul cărora se jertfește însuși Fiul lui Dumnezeu cu taină și locuiește și umblă întru dânsule. Cel ce umblă pe scaunul slavei Heruvimilor?

311. Creștinii se cade a merge des la Biserică

Al treilea. Se cade voi, creștinii, a vă duce des la biserica lui Dumnezeu, adică în toată dimineața și seara, precum poruncesc dumnezeieștii Apostoli în Așezământul lor, zicând către episcop: „Episcop, poruncește și sfătuiește poporul în biserică neîncetat, la utrenie, la vecernie și în toate zilele; și să nu lipsească de la adunare, ci să vină neîncetat" (Așez., cart. 2, cap. 58). Și iarăși: „Nu socotiți mai de nevoie trebuințele vieții, mai mult decât cuvântul lui Dumnezeu, ci în toate zilele să vă adunați la utrenie și la vecernie, cântând și rugându-vă în duminici" (Acolo). Că dacă Proorocul David, fiind împărat și având toate grijile poporului, se ruga de șapte ori în zi, pentru care și zicea: „De șapte ori în zi te-am lăudat pentru judecățile dreptății tale" (Ps. 118), ce lucru mare este dacă creștinii se duc numai de două ori pe zi la Biserică? Iar dacă, fraților, nu vă puteți duce de două ori, adică dimineața și seara, fiindcă este biserica departe sau că sunteți împiedicați de vreo boală ori din altă pricină binecuvântată, cel puțin, se cade a vă duce în fiecare duminică și la sărbători spre a asculta dumnezeieștile cuvinte ale Evangheliei și ca să vă rugați de obște lui Dumnezeu.

Fiindcă, în adevăr, este mare rușine pentru creștini când neamurile celelalte se duc îndată după ce se scoală din somn la capiștile lor ca să se închine și să se roage la mincinoșii lor dumnezei, iar creștinii cei ce se închină adevăratului Dumnezeu, să nu se ducă des spre a se închina și ruga în dumnezeieștile și sfintele biserici și pentru a da lui Dumnezeu datornica slujire, închinăciunea și cinstea cea de rob. Pentru aceea mă tem, mă tem, nu cumva slujitorii de idoli, turcii, evreii și celelalte neamuri, să se arate după aceasta mai drepti decât creștinii, iar creștinii să se judece, fiindcă au întrecut chiar și pe păgâni în răutate? Precum și despre aceasta zic dumnezeieștii Apostoli: „Cum nu va fi luptător de Dumnezeu cel ce pentru cele vremelnice se silește ziua și noaptea, iar de cele veșnice nu face nici o purtare de grijă? cum nu va zice Domnui și acum acestora: mai ușor va fi neamurilor, decât vouă? Precum certând Ierusalimul, zicea: mai ușor va fi Sodomei, decât ție! Pentru că neamurile sculându-se din somn, în toată ziua aleargă la idoli lor slujindu-le și mai înainte de tot lucrul și fapta, întâi lor se roagă... Deci, dacă cei ce nu se mântuiesc se adună la cele ce nu-i folosesc, tu, cel ce stai afară de Biserică Domnului, ce răspuns vei da Dumnezeului tău? Măcar nu faci nici ca păgânii? Iar fiindcă stai departe de biserică, pentru aceea te trândăvești și te împotrivești lui Dumnezeu, făcând lucrurile celui rău? Precum zice Domnul prin Proorocul Ieremia: Poruncile Mele nu le-ați păzit și nici deopotrivă cu legea slujitorilor de idoli n-ați urmat" (Așez., cart. 2, cap. 59). Pentru aceasta și Sf. Sinod ecumenic al 6-lea hotărăște în Canonul 80 că cine nu se va duce la biserică în trei duminici, de va fi cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se afurisească.

312. Creștinii se cade a merge la Biserică cu curățenie și nepomenire de rău — Că Biserica este vopsitorie

AI patrulea. Voi, creștinii, se cade a vă duce la biserică cu curățenie, adică, dacă aveți vrăjmășie și pomenire de rău cu vreun frate, întâi să vă duceți ca să vă iertați și să faceți pace și apoi să mergeți la biserică, căci de veți avea vrăjmășie cu cineva, nu e primită la Dumnezeu jertfa și rugăciunea voastră; pentru aceasta a zis și Domnul: „Deci, de-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău și atunci venind, adu darul tău” (Mat. 5, 23); fiindcă, cine are vrăjmășie, nu numai că nu e vrednic să se ducă la biserică lui Dumnezeu, dar nu e vrednic nici să zică „Tatăl nostru care ești în ceruri și iartă-ne nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri”, fiindcă se arată mincinos pe sine, deoarece, fără să ierte el pe fratele său, cere să-l ierte Dumnezeu pe el. Biserica lui Dumnezeu se numește vopsitorie de dumnezeiescul Hrisostom: „Biserica este ca o vopsitorie și dacă totdeauna vă duceți și nu priminiți nici o vopsea, care este folosul pentru care veniți aici?” (Omil. 29, la Fapte). Drept aceea, precum cel ce voiește a-și vopsi haina cu vreo strălucită și frumoasă vopsea, mai întâi o spală, tot așa și cel ce voiește să se ducă la biserică lui Hristos, ca să primească în sufletul său dumnezeiasca și cearasca vopsea, se cade întâi să se curățească pe sine de orice necurățenie.

313. Creștinii își spală mâinile și așa se duc la Biserică. Pentru ce?

Obicei vechi era la creștini, că cel ce voia să se ducă la biserică, întâi își spăla mâinile și apoi se ducea. Acest obicei se ține și până astăzi la mulți creștini. Dar ce înseamnă acest spălat al mâinilor? Înseamnă că, precum își spală cineva mâinile de trupeasca necurățenie, așa se cade a-și spăla mintea și conștiința lui de păcate, care sunt ca niște mâini ale sufletului și așa să se ducă la biserică, precum spune Sf. Gherman la tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii: „Spălătul mâinilor arată că noi curățind conștiința, mintea și cugetul care sunt mâini ale sufletului nostru, cu frica lui Dumnezeu să ne apropiem de Sf. Masă”; că de ne vom spăla numai mâinile noastre, iar inima și sufletul le vom lăsa nespălate și necurate, nu primim nici un folos din singura spălare a mâinilor, pentru că Dumnezeu nu caută la mâini spălate și curate, ci la inimă și suflet curat. Și dacă se duce cineva la biserică să se roage cu mâinile nespălate, acesta e un lucru neînsemnat, iar de se duce cu inima și cu sufletul nespălat, aceasta e o răutate mai mare decât toate răutățile, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Apoi, mâinile le spălăm când intrăm în biserică, iar inima nu; nu cumva mâinile au să scoată glas? Sufletul grăiește cuvintele, la el caată Dumnezeu. Nimic nu folosește curăția trupului, când sufletul este necurat. Că ce folos dacă mâinile cele dinafară le speli, iar pe cele dinlăuntru le ai necurate? Pentru că cea mai mare răutate, care pe toate le întoarce pe dos, aceasta este că, temându-ne de cele mici, defăimăm pe cele mari. Și ca să vă rugați adică cu mâinile nespălate nu este ceva, ci a ne ruga cu gândul necurat, aceasta este răutatea cea mai de pe urmă” (Omil. 73 la Ioan).

314. Creștinii se cade să se ducă la Biserică cu îndatdrare. Că Biserica are două închipuiri

AI cincilea. Și cel din urmă, se cade voi, creștinii, să vă duceți la Biserica lui Dumnezeu cu îndatorire, fiindcă numai singur numele ce-l are biserică vă îndatorează a merge la ea. Pentru că numele bisericii are două închipuiri și chiar de sine numirea bisericii, va să zică adunare sau strângere de mai mulți oameni la un loc; pentru care citim la a doua Lege: „După toate câte ai

cerut de la Domnul Dumnezeu tău, în Horiv în ziua adunării — adică a străngerii la un loc" (A doua Lege 18, 16); și iarăși: „... și toată adunarea lui Israel sta" (3 împ. 8, 14), adică toată mulțimea lui Israel. Pentru aceea, Isidor Pelusiotul a zis: „Altceva este Biserica (adunarea) și alta casa întru care se adună credincioșii, că cea dintâi se alcătuieste din suflete curate, iar cealaltă din pietre și zidiri se alcătuieste"; și Sf. Kiril al Alexandriei: „Când zicem biserică, cu acest cuvânt nu înțelegem îngrădirea zidurilor, ci arătăm mai mult pe cei ce iubesc să se închine lui Dumnezeu înlăuntrul ei, adică mulțimea celor de prea bun neam". Și Sf. Gherman: „Biserică este adunarea poporului, Trupul iui Hristos" (Tâl. Sf. Liturghii). Cu pogorământ însă se numește Biserica și Locașul lui Dumnezeu, întru care se adună creștinii; pentru aceea a zis Sf. Augustin: „Biserica este locul în care este adunarea" (Mirarea 57 la Leviticon). Și dumnezeiescul Gherman: „Biserica este casa lui Dumnezeu, templu sfânt și casă de rugăciune".

315. Pentru aceste două închipuiri ale Bisericii, sunt datori creștinii să se ducă la ea — Se zice biseri că pentru că cheamă pe creștini

Prin urmare, aveți datoria voi, toți creștinii, să vă duceți la Biserica lui Dumnezeu și pentru aceste două însemnări ale ei, dacă voiți să aibă ea numele deopotrivă cu lucrurile. Căci cum poate ea să se numească adunarea credincioșilor, de vreme ce voi nu vă duceți la dânsa? Cum poate Biserica a se numi Trup al lui Hristos, în timp ce voi, mădulele, vă rupeți de la ea? Sau cum poate să se numească biserica locul și clădirea lui Dumnezeu, dacă îl defăimați și nu vă duceți la acest loc ca să trimiteți rugăciunile și slavosloviile voastre către Dumnezeu? „Căci pentru aceasta se numește Biserică — după dumnezeiescul Hrisostom — pentru că pe toți îi primește de obște" (Cuv. la graiul apost. Trebuie să fie și eresuri între voi). Biserică se mai zice încă Biserica, fiindcă cheamă pe toți creștinii întru dânsa, când cu toace, când cu sfințitele clopote, precum și târla, prin clopote cheamă pe oile cele necuvântătoare. Pentru aceasta, zic, cum poate să aibă acest nume adevărat, când ea lovește în sf. clopote și toace și vă cheamă, iar voi defăimați duhovniceasca voastră stână și nu vă duceți la ea?

316. Cât este de iubită și cinstită Biserica înaintea lui Hristos. Cei ce defăima Biserica pe Hristos defăima. — Si că cei ce se despart acum de Biserică, se vor despărți și atunci de cei drepti

Unde sunt acum deci acei creștini, care auzind sf. clopote ale bisericii că sună și-i cheamă, ca sculându-se din somn să se ducă la utrenie duminica și în sărbătorile stăpânești și ale Maicii Domnului, iar ei sunt nepăsători și nu se scoală? Unde sunt acum acei creștini, care aud că-i cheamă biserica să se ducă la vecernie, și ei fiind cu totul dedați ca niște beți la jocul cărților, al dominoului și altor jocuri drăcești și la priveliști de teatre și spectacole, ei defăima și nu se duc la biserică? Unde sunt acum cei ce aud Biserica că-i cheamă la Sf. Liturghie, iar ei aleargă de dimineață la cârciumi ca să bea rachiu, vin și cafea și se întorc de la adunarea cea de obște a fraților lor creștini?

Ticăloșilor și nenorociților! Hristos a iubit atât de mult Biserica, încât și-a dat și viața Sa pentru ea, precum zice Pavel: „Hristos a iubit Biserica și pe Sine s-a dat pentru dânsa" (Efes. 5, 25), și voi vă întoarceți de la ea? Biserica este atât de cinstită înaintea lui Dumnezeu, încât are și îngeri hotărâți să o păzească, precum scrie Sfințitul Apocalips: „Cele șapte stele, îngerii celor șapte biserici sunt" (Apoc. 1, 20). Și precum zice Teologul Grigorie în cuvântul cel alcătuit: „Mă plec a crede că îngerii stau de privesc în orice biserică, precum mă învață Ioan în

Apocalips". Biserica, zic, o păzesc îngerii lui Dumnezeu și voi, nemțelegătorilor, o defăimați? Si nu știți că cei ce urăsc Biserica și o defăima, pe însuși Hristos îl urăsc și-L defăima, care este „Capul Bisericii, precum zice Pavel?” (Efes. 5, 23). Nu socotiți că voi când nu vă duceți la Biserică, vă despărțiți de ceilalți creștini ca niște mădulare putrede ale întregului trup al Bisericii și că vă despărțiți singuri pe voi înșivă de îngrădirea lui Hristos, ca niște oi râioase și vă tăiați de la Capul Bisericii Hristos și nu mai luați nici un dar sau ajutor de la El?

Ce zic? Voi când defăimați și nu vă duceți acum la Biserica lui Hristos, ci vă despărțiți de bunăvoie de Hristos și de adunarea binecredincioșilor creștini, să știți că vă veți despărți și atunci la judecata ce va să fie de adunarea celor dreptcredincioși și de oile cele de-a dreapta și veți fi puși de-a stânga cu adunarea păcătoșilor și a caprelor. Că precum Biserica aceasta de jos, ce este luptată, este chip și icoană celei biruitoare de sus, așa și despărțirea cea de voie care o faceți voi acum de ea este chip al despărțirii ce-l veți lua atunci, precum zice Areopagitul Dionisie: Adevărat, icoanele cele văzute sunt închipuiri ale celor nevăzute; că nici în veacul ce va să fie, va fi Dumnezeu vinovat pentru cei ce cu dreptate se vor despărți de El, ci cei ce s-au despărțit cu totul pe sine de la Dumnezeu" (Trim. către Ioan Teologul).

împotrivire. Dezlegare

317. Cel ce se roagă în Biserică, mai mult este ascultat decât cel din casă

Iar deși pricinuieste cineva din voi și zice: eu pot și în casa mea să mă rog și ce nevoie este să mă duc la Biserică? îi răspundem lui cu dumnezeiescul Hrisostom și-i zicem: că te amăgești și-ți râzi de tine, omule, oricare ai fi tu care zici acestea. Deoarece, da, poți a te ruga și în casa ta, dar rugăciunea cea din casă nu are puterea celei din Biserică, în care este atâta mulțime de preoți, dascăli și creștini, de care se trimite mai bine rugăciunea ta cu un glas de către toți la Dumnezeu și întru care este atâta unire, dragoste și înțelegere și rugăciunile preoților. „Dar care este răspunsul cel rece al celor mulți? Pot, zice, să mă rog și în casă; te amăgești pe tine, omule! Că a te ruga în casă poți, însă a te ruga așa precum în Biserică, aceasta este cu neputință. Acolo unde sunt atâta mulțime de părinți, acolo unde este strigarea tuturor, dimpreună se trimite rugăciunea sus la Dumnezeu. Nu ești auzit când așa deosebit rogi pe Stăpânul, ca atunci când te rogi cu frații tăi. Pentru că aici e ceva mai mult, unirea, conglăsuirea și legătura dragostei și rugăciunile preoților, că și pentru aceasta stau în Biserică preoții, deoarece rugăciunile mulțimii fiind slabe, să se apuce de ale preoților și să se suie dimpreună cu acelea la ceruri" (Cuv. 3 despre cele neînțelese).

Pentru aceasta și dumnezeiescul David în biserici obișnuia de se ruga și lăuda pe Dumnezeu, de aceea și zicea: „întru adunări bine Te voi cuvânta, Doamne" (Ps. 25, 12); și iarăși: „în mijlocul adunării, Te voi lăuda" (Ps. 21, 23). Și nu numai el se ruga în biserici, ci și pe ceilalți îi îndemna a se ruga în biserici zicând: „întru adunări binecuvântați pe Dumnezeu" (Ps. 7, 28); și iarăși: „închinați-vă Domnului în curtea cea sfântă a lui" (Ps. 28, 2), pe care tâlcuind-o, Marele Vasile zice: „Deci, nu e voie afară de această curte a se închina cineva Lui Dumnezeu, ci venind aici înlăuntrul ei; ca nu aflându-se cineva afară de aceasta (din Biserică) să se tragă de cele de afară și așa să se păgubească de a fi în curtea Domnului".

318. Cei ce se roagă în Biserică dimineața înlesnește toate lucrurile zilei.

De aceea, frații mei creștini, rușinați-vă de toate câte am zis și mai cu seamă de numele Bisericii și îndată ce auziți că sună clopotul sau toaca Bisericii, ori de este utrenia, ori liturghia, sau vecernia, alergați și adunați-vă ca niște fii către maica voastră cea de obște; ca cei de casă, în casa voastră cea duhovnicească; ca cei înviforați, în liman; ca niște flămânzi și însetați, la sufleteasca masă a Tainelor și a dumnezeiescului cuvânt: ca niște răniți și bolnavi, la spitalul și casa cea de obște; și atâta bunăvoință să arătați de a vă duce la Biserica Domnului, încât să vă întrebați unul cu altul, care se va duce mai întâi la Biserică și să-i fie rușine de a rămâne în urma celorlalți; precum și pentru aceasta vă poruncește înțeleptul Sirah zicând: „La vreme te scoală și nu fi cel mai de pe urmă; aleargă acasă și nu fi leneș” (Sir. 32, 12); și iarăși: „Apropiati-vă către mine cei neînvățați și rămâneți în casa învățaturii” (Sir. 51, 30). Căci dacă voi la începutul zilei, mai înainte de orice lucru vă veți duce la Biserica lui Hristos ca să vă rugați, să știți că această rugăciune vă aduce mare înlesnire la toate lucrurile pe care le faceți în acea zi și se vor binecuvânta toate meșteșugurile și lucrul mâinilor voastre, precum spune dumnezeiescul Hrisostom: „Când rugăciunea merge înainte și pregătește calea acestei vieți, atunci fieștecăre cu lesnire și cu ușurință călătorește pe calea bunei cinstiri” (Cuv. pentru rugăciune). Și într-alt loc glăsuiește acest sfânt că, întâi, creștinii trebuie să-și ridice mâinile lor la rugăciune în Biserica lui Dumnezeu și apoi să se ducă la lucru, pentru că din rugăciunea aceea vor dobândi putere ca să lucreze: „întărește turnul asupra diavolului, căci aceasta este Biserica. De aici pornească-se mâinile spre lucru. întâi înalță-se la rugăciune și apoi ducă-se la lucru; astfel va fi întru ele puterea trupului, așa vor fi mult roditoare, așa vor fi afară de toate cele rele” (Omil. 18 la Fapte).

Nu vă asemănați și voi cu nemulțumitorii cei chemați la cina cea duhovnicească; nu pricinuiți și voi când vă cheamă Biserica, zicând că aveți femeie și perechi de boi, câmpii și țărini și de aceea n-aveți vreme să mergeți la Biserică; fiindcă e mare defăimarea voastră a zice că sunteți atât de mult încurcați cu grijile lumești și cu lucrurile cele pământești, încât nu puteți răsufla puțin ca să vă îndeletniciți la cele duhovnicești și de trebuință mântuirii voastre; iar al doilea, că toate acestea câte le puneți înainte, sunt în adevăr pricini mincinoase și nu îndreptări adevărate. Și e dovedită aceasta, fiindcă voi când vă duceți să întâlniți prietenii voștri sau să priviți la teatre și spectacole sau să jucați la cărți, domino, cuburi și alte jocuri, atunci nu ziceți că n-aveți vreme, ci de multe ori, zile și nopți întregi pierdeți la acestea, iar când vă cheamă Biserica și e vremea să vă duceți ca să vă rugați în Biserica lui Dumnezeu și să ascultați cuvântul Lui, atunci ziceți că aveți o mie de treburi și n-aveți timp. Ah! si nu înțelegeți, fraților, că acestea sunt piedici și pricinuri fățișe ale diavolului cu care caută să vă oprească de la folosul și mântuirea sufletelor voastre? Nu vă gândiți că, dacă voi pierdeți cea mai multă vreme a vieții voastre la lucrurile cele trupești și deșarte, iar la cele de trebuință și mântuitoare și dumnezeiești, nici măcar puțină vreme nu voiți să pierdeți — socotindu-le pe acestea necinstite și de prisos, nu vă gândiți, zic, că în acest chip nu mai sunteți vrednici de a mai trăi și a mai vedea acest soare? Da, așa hotărăște Grăitorul de Aur: „Apoi la lucrurile cele deșarte și de nimic, pretutindenea sunteți fără vreo pricinuire și chiar aveți mare înlesnire, iar când este a lua aminte de cele ale lui Dumnezeu, atât vi se par mai necinstite decât toate, încât socotiți că nici cel mai puțin timp nu-l puteți dăruia acestora. Și astfel, cum veți mai răsufla acest aer sau cum veți mai privi soarele?” (Omil. 11 la cea de la Ioan)⁵⁸.

⁵⁸ Însemnăm aici că preavicleanul diavol, vrând să împiedice pe unii dintre creștini ca să se ducă la Biserică, seamănă între ei astfel de gând, ca pe o pricină binecuvântată și dreaptă, zicând către ei: De ce vă mai duceți la Biserică? Că, deși vă duceți, numai cu trupul vă duceți, iar cu mintea nu sunteți în Biserică, ci la lucrurile cele de afară și afacerile voastre. De aceea, fiindcă nu puteți ține mintea ca să stea în

319. Sufletul și trupul sunt tovarăși și se cade a împărți vremea deopotrivă. Se face nedreptate sufletului la împărțirea vremii

Sufletul și trupul, fraților, sunt ca niște doi tovarăși pe care i-au pus Dumnezeu în această lume ca să neguțătorească și fiestecare să-și ia partea sa după fireasca vrednicie ce are. Sufletul, fiindcă este nematerialnic și nemuritor și prin urmare și mai cinstit decât trupul, se cuvine a lua și parte mai multă, iar trupul, fiind materialnic și muritor și mai jos decât sufletul, se cuvine a lua parte mai puțină decât sufletul; dar cu toate acestea, se face dimpotrivă. Pentru că sufletul, din cele douăzeci și patru de ceasuri ale zilei și nopții, ia parte numai două ceasuri, cheltuind în Biserică un ceas dimineața și unul seara; iar dimpotrivă, trupul ia parte mai multă, deoarece cheltuiește spre întărirea lui 22 de ceasuri întregi. Deci, gândiți-vă, creștinilor, câtă nedreptate faceți voi când nu dați nemuritorului suflet nici aceste două ceasuri ducându-vă la Biserică dimineața și seara, precum vă poruncesc dumnezeieștii Apostoli — cum am zis mai înainte — ci cheltuiți cele 24 de ceasuri ale zilei numai la grija stricăciosului vostru trup cel mâncat de viermi. Și dacă în cele șapte zile ale săptămânii, nu dați parte sufletului vostru nici măcar pe cele trei ceasuri, ducându-vă la Biserică duminica: seara, dimineața și la liturghie, ci toate împreună cele șapte zile, de asemenea și cele 168 de ceasuri întregi ale săptămânii, le dați trupului cheltuindu-le pe acestea la grija lui. Dacă, zic, faceți așa, cu adevărat voi faceți o nedreptate înfricoșată și nemaipomenită; voi nu mai sunteți vrednici să vă mai numiți creștini, nici oameni cu suflet cuvântător și nemuritor, ci păgâni și trupuri numai și asemenea cu oamenii cei mai înainte de potop — pentru care a zis Dumnezeu: „Nu va rămâne Duhul meu în oamenii aceștia în veac, pentru că trupuri sunt” (Fac. 6, 3).

320. De câte ori în săptămână se cade a merge creștinii la Biserică

Pentru aceasta vă rog, frații mei creștini, încetați de a mai face acest fel de nedreaptă împărțire între trup și sufletul vostru și dacă nu puteți să vă duceți de două ori pe zi la Biserică, măcar cel puțin, duceți-vă de două ori pe săptămână, sâmbăta și duminica, sau în loc de sâmbătă, duceți-vă în fiecare sârbătoare; precum vă poruncesc dumnezeieștii Apostoli și

Biserică, ce vă mai duceți în zadar? Însă voi, fraților, nu ascultați acest gând rău al diavolului care caută pierzarea sufletului vostru, nu; ci duceți-vă cu sârguință la Biserică lui Dumnezeu și după putere, siliți-vă de adunați și mintea în inimă și n-o lăsați să fugă la cele din afară și la lucrurile vieții, ca nu cumva să se împlinescă și la voi cea cântată: „De multe ori săvârșind cântarea, m-am aflat plinind păcatul, cu limba grăind cântări, iar cu sufletul cele necuvioase gândhid”. Zice însă și Marele Vasile: „Mulți stau (în Bis.) în chipul adică al rugăciunii, nu sunt însă în ogradă, fiindcă mintea lor înconjură încoace și încolo și cugetul lor se trage de grija ce o au la cele deșarte” (Tâlc. la Ps. 28). Iar dacă, frații mei, aflându-vă în Biserică cu trupul, mintea voastră se va risipi la cele din afară, nu vă tulburați, ci să o întoarceți iarăși în Biserică și întru voi și dacă iarăși va fugi la cele de afară, voi iarăși să o întoarceți și să o adunați întru inima voastră și să nu ieșiți cu trupul din Biserică. Pentru că a zis un Părinte în „Pateric”: „că precum un mânz mic, deși ar fugi de lângă muma lui și ar umbla încoace și încolo, însă iarăși se întoarce acolo unde este muma lui. Așa și mintea, deși obișnuiește a nu sta acolo unde este trupul, ci lăsându-l umblă încoace și încolo, dar iarăși se întoarce și vine acolo unde este trupul”.

De asemenea, păziți-vă, fraților, încă și de acel gând pe care îl bagă diavolul în oarecare și le zice: Tu ești necăiturat și neînvățat și nu înțelegi cele ce se citesc în Biserică și așa de ce să te mai duci la Biserică? La aceasta, fraților, vă răspunde iarăși un Părinte din Pateric și vă zice: „Că, deși voi nu înțelegeți cele ce se grăiesc în Biserică, însă diavolul le înțelege și pentru aceea se cutremură, se teme și fuge de la voi”; lasă zic, că și voi poate nu înțelegeți toate cuvintele ce se citesc în biserică, dar pe cele mai multe le înțelegeți și din acelea vă folosiți. Așa însă și aceasta: că dacă des vă veți duce la Biserică și veți asculta d-zeieștile cuvinte, neîncetata aceea ducere arc să vă facă cu timpul ca să înțelegeți pe cele ce mai înainte nu le înțelegeți; precum zice Hrisostom: „Căci Dumnezeu văzând sârguința voastră, vă deschide și vă luminează mintea spre a înțelege.”

dumnezeiescul Hrisostom. Căci, Apostolii zic: „Mai ales însă în ziua sâmbetei și duminica învierii Domnului, mai cu sârguință să vă adunați la Biserică, laude trimitând lui Dumnezeu, Celui ce a făcut toate prin Iisus Hristos" (Așez. cart. 2, cap. 58); iar Hrisostom spune: „Dar ce, zice? Am copii, caut de casă, mă grijesc de femeie și sunt înecat de sărăcie și alerg pentru trebuința hranei. Îndreptările acestea sunt și pricinuiți; că de te țineam tot aici... bine ai fi zis pe acestea, dar nici arunci nu trebuia să le zici. Căci puternic este Dumnezeu, când te-ai zăbovi aici cu prea multă bogăție, să economisească cele ale tale. Acum însă nici atâta nu te silesc, nici îți zic să nu lucrezi și să vii numai la Biserică, ci îți zic, vino de două ori în săptămână. Ce, este greu? Este anevoie? Și nu-ți zic nici în toată ziua, ci într-o mică clipeală de vreme să vii la Biserică" (Cuv. 1 la: Nu te teme când se va îmbogăți omul...).

321. Căci și pe copiii lor se cade a-i lua creștinii la Biserică

Dar când vă duceți la Biserică, vă poruncește dumnezeiescul Hrisostom să luați și pe copiii voștri cei mici și să nu-i cruțați lăsându-i să doarmă când vă duceți la utrenie, chiar iarnă și ploaie de ar fi, chiar în timpul verii când somnul este mai dulce, ci să-i deșteptați și să-i luați dimpreună la Biserică, ca să privească și ei acolo și să se închine sf. icoane ale lui Hristos, ale Maicii Domnului și ale Sfinților și să asculte dumnezeieștile cuvinte, deprinzându-se din vârsta cea copilărească să meargă la Biserica lui Hristos. Deoarece, vârsta aceasta a copiilor fiind moale ca ceara, degrabă se tipăresc în mintea lor ca o pecete cele zise în Biserică și primesc bun obicei și îndrumare spre fapta bună, iar acest obicei al lor se face deprindere și deprinderea se face întru dâștii ca o a doua fire, încât și când vor îmbătrâni, acel bun obicei ce l-au deprins din vârsta cea copilărească are să-i atragă spre a se aduna în Biserica lui Hristos, ca să lucreze toată fapta cea bună și ca să înainteze la lucrurile cele din afară și politicești și să se facă decât cei bătrâni mai cucernici și mai înțelepți. Și cum nu întârâtați pe Dumnezeu asupra voastră, când în toate celelalte zile aveți vreme și sunteți slobozi, iar când să faceți cele ale lui Dumnezeu, socotiți că este supărăcios și nepotrivit pentru copii? Nu faceți aceasta, nu, frații mei! Că mai mult în această vârstă trebuie să asculte cuvintele lui Dumnezeu.

Pentru că fiind ei fragezi, cu lesnire primesc în mintea lor pe cele zise și ca o pecete pe ceară se lipsesc de auzul lor cuvintele acestea. De altfel, dintr-această vârstă încep să se plece ori spre răutate, ori spre fapta bună. Deci, dacă cineva prin această ușă și dinaintea acestor uși îi va depărta de vicleșug și-i va povățui spre o mai bună cale a faptei bune, ca și cum la oarecare deprindere a firii îi va povățui, și atunci nici de bunăvoie mai pe urmă nu pot să se schimbe cu lesnire la rău, fiindcă deprinderea cea bună îi trage către lucrarea faptei bune. Și așa, prin urmare, se vor face mai cinstiți decât noi care am îmbătrânit și la lucrurile cele politicești se vor arăta mai trebuincioși decât cei bătrâni din vârsta lor cea tânără" (Omil. 3 la cea de la Ioan).

322. Ce se cade a zice creștinii când aud clopotele Bisericii

Prin urmare, de câte ori auziți că sună clopotul și toaca Bisericii, îndată să vă bucurați și să săltați cu inima și să vă asemănați cu calul cel puternic care când aude trâmbița strigă și zice, bine; după Iov: „Iar când sună trâmbița, zice bine" (Iov, 39, 25), așa să ziceți și voi când veți auzi clopotul: bine, bine, iată maica noastră cea duhovnicească ne cheamă spre a ne duce în brațele ei ca să ne dăruiască cereștile ei bunătăți. Si să socotiți ca și cum ar suna din cer trâmbițele îngerilor care vor suna și la sfârșitul lumii. Îndemnându-vă însă unul pe altul de a

merge toți la Biserică, ziceți între voi acele cuvinte proorocești ale lui Mihea: „Veniți, frații mei, să mergem în muntele Domnului și în casa Dumnezeului lui Iacob și acolo ne vor arăta arhieriei, preoții și dascălii calea poruncilor lui Dumnezeu și noi vom umbla pe ea" (Mih. 4, 2). Iar când voiți a intra în Biserică, să zică fiecare cuvintele lui David: „Voi intra în casa Ta, închina-mă-voi spre sfântă Biserica Ta, întru frica Ta" (Ps. 57).

323. Biserica are închipuirea cerului și câte lucruri are cerul are și Biserica

De aceea, frații mei, când intrați în Biserică, atunci să socotiți că ați intrat înlăuntrul cerului, fiindcă Biserica are închipuirea cerului. Și deci, nartica (tinda) Bisericii are închipuirea pământului, iar însăși Biserica are pe a cerului; iar sf. altar are închipuirea cea mai presus de ceruri; precum zice Simeon al Tesalonicului. Voiești să te încredințezi că Biserica este cer? Te întreb, ce lucruri sunt care fac cerul să fie cer? Și vei răspunde că sunt cinci: 1) Firea de față a lui Dumnezeu; 2) a Nesticăciosului și Preaslăvitului Trup al lui Hristos; 3) a Maicii lui Dumnezeu; 4) a îngerilor și Arhanghelilor; și 5) a tuturor Sfinților. Deci, aceste cinci îți zic și eu că se află în Biserica lui Hristos. Căci, înlăuntrul ei locuiește și umblă Dumnezeu Cel din ceruri, precum a zis Sf. Gherma în tâlcuirea Liturghiei: „Biserica este aceea întru care Dumnezeu Cel ceresc locuiește și umblă. Pentru că în biserică se săvârșește în toată ziua slujba cea tainică a Nesticatului și Preaslăvitului Trup al Domnului Iisus Hristos. Și fiindcă înlăuntrul Bisericii se arată Maica Domnului, se arată îngerii și dimpreună cu ei se arată și toți Sfinții; că unde este împăratul, acolo de nevoie se cade a fi și oastea împăratului. Cerul are soarele, luna și stelele; de asemenea și Biserica, în locul soarelui, are pe Hristos, în locul lunii, are pe Născătoarea de Dumnezeu Măria; în locul stelelor, are toate cetele îngerilor și ale Sfinților; și socotește-le pe acestea și deosebit: Vezi Sf. Masă? Aceasta închipuiește că este scaunul cel de Heruvimi al ceresului împărat, pe care se odihnește Dumnezeu, precum tâlcuiește dumnezeiescul Gherman: „Masa este heruvimicescul scaun al Marelui împărat, pe care ceresul Dumnezeu, Cel ce se poartă pe Heruvimi, întrupându-se, se odihnește." Vezi dumnezeiasca Evanghelie ce stă deasupra Sf. Mese? Aceasta închipuiește pe Hristos șezând ca un împărat pe scaunul Său; vezi împărăteasca icoană a lui Hristos cum stă în mijloc și de o parte icoana Maicii Lui, iar de alta icoana Mergătorului înainte și a îngerilor, a Apostolilor și a celorlalți Sfinți? Acestea închipuiesc că astfel este și Hristos în ceruri și așa va veni, precum aceasta o tâlcuiește Simeon al Tesalonicului. Vezi cinstita Cruce înălțată deasupra catapetesmei? Aceasta însemnează că așa se va arăta pe cer la a doua venire, precum a zis Domnul: „Și atunci se va arăta semnul Fiului Omului pe cer" (Mat. 24, 30). Ce să grăiesc de prisos? încă și această închipuire din afară cum este zidită Biserica, precum: cubeaua (turla) de sus fiind rotundă în chipul cerului și horuî stranelor și zidirea sf. altar cel în chipul cerului și acestea, zic, arată că Biserica este chip și icoană a cerului.

Pentru aceasta și dumnezeiescul Gherman hotărând Biserica a zis că este cer pământesc și toată mulțimea ortodocșilor cântă întru dânsa cu glas făcător de bucurie zicând: „Cer mult luminos este Biserica" și iarăși: „în Biserica slavei Tale stând, în cer ni se pare a sta". Iar dumnezeiescul Hrisostom mergând înainte, spune că Biserica este încă mai înaltă și mai cinstită și decât cerul, că cerul și pământul vor trece, precum a zis Domnul: „Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele Mele nu vor trece" (Mat. 24, 35); și Biserica care are cuvintele Domnului nu

va trece, ci va rămâne în veac. „Iar stihile le-a pus în mijloc, prin care arată că Biserica este mai cinstită decât cerul și pământul” (Omil. 77 la Matei).

324. Precum stau îngerii și Sfinții în ceruri, așa se cade a sta și creștinii în Biserică

Si fiindcă Biserica este cer pământesc precum am arătat, prin urmare, precum stau îngerii și Sfinții în ceruri, așa se cade să stea și creștinii în Biserica lui Hristos. Cu frică și cu cutremur stau îngerii și Sfinții în ceruri, așa se cade să stea și creștinii în Biserică. Nu se gândesc îngerii și Sfinții la nici un lucru pământesc și lumesc în ceruri, așa și creștinii nu se cade a se îngriji de nici un lucru pământesc și lumesc când sunt în Biserică. Pace adâncă au îngerii și Sfinții în ceruri, acest fel de pace a sufletului și a trupului, a simțirilor și a minții se cade a o avea și creștinii când stau în Biserică. Dragoste și unire au îngerii și Sfinții unul către altul aflându-se în ceruri, acest fel de dragoste și unire se cade a avea și creștinii în Biserică. Nu vorbesc între ei îngerii și Sfinții în ceruri, nici râd, nici privesc încoace și încolo, ci cu mare luare aminte și evlavie caută numai la singur Dumnezeu, Cel ce este de față înaintea lor, într-acest fel și creștinii când sunt în Biserică, nu se cuvine a vorbi între ei, nici să râdă sau să caute într-o parte și într-alta, ci numai și numai să privească înaintea lor și să asculte dumnezeieștile cuvinte cu luare aminte și cu evlavie, socotind că stau înaintea împăratului ceresc Dumnezeu.

325. În timpul dumnezeieștii Liturghii, creștinii se cade a sta cu mai multă evlavie

Totdeauna deci și în orice timp când se află creștinii în Biserică, ori în timpul utreniei, ori al vecerniei, se cade a sta cu multă frică și cu evlavie, fără vreo neorânduială și tulburare, dar mai ales în timpul dumnezeieștii și înfricoșatei Liturghii⁵⁹, pentru că în acel înfricoșat ceas, se săvârșește și se jertfește cu taină însuși Fiul lui Dumnezeu și pâinea și vinul se prefac și se schimbă în însuși Trupul lui Dumnezeu ipostatnic și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, prin darul și lucrarea Atotputernicului și Prea Sfântului și Săvârșitorului Duh. Și atunci, toate cetele îngerilor, Heruvimii cei cu ochi mulți, Serafimii cei câte cu șase aripi și toate cetele Sfinților, ale strămoșilor, ale părinților, ale proorocilor, ale apostolilor, ale mucenicilor și ierarhilor, cuviosilor și dreptilor stau cu multă frică, iar tuturor creștinilor li se poruncește să închipuiască pe Heruvimi și toate cetele îngerilor și ale Sfinților și asemenea să stea și ei cu frică și cu cutremur, lepădând din mintea lor toată grija cea lumească. Pentru aceasta, uneori cântă: „Care pe Heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem; toată grija cea lumească acum să o lepădăm”. Iar alteori: „Să tacă tot trupul omenesc

⁵⁹ Fiindcă cuvântul aici este pentru d-zeiasca Liturghie, arătăm acestea ca pe niște de trebuință creștinilor, căci când ia vreme preotul (se pregătește pentru ca să slujească), creștinii nu se cuvine să iasă din Biserică și să stea afară grăind bârfeli și cuvinte deșarte, ci să intre în Biserică și îndată după ce se pregătește preotul și intră în altar, se cade a da binecuvântare și după aceasta să înceapă în nartică a citi ceasurile, iar cât se citesc ceasurile, preotul face proscomidia și după ce va pomeni câte nume sunt ale lui, atunci lovește clopoțelul înlăuntru, dând semn să audă cei de afară și îndată auzind creștinii cei din afară, ies din stranele lor, descoperindu-și capetele călugării (fiindcă mirenii stau cu capetele descoperite, afară de femeii care totdeauna trebuie să fie acoperite — precum am zis în cuv. 5), pomenesc fiecare în taină numele neamurilor lor, al învățătorilor și binefăcătorilor lor și iarăși intră în strane cu pace și bună rânduială. Iar preotul, în timpul când pomenesc creștinii cei din afară numele — ce le au de pomenit — alt cuvânt nu zice, fără numai aceasta: „Pomenește, Doamne, pomenește, Doamne” scoțând în același timp cu cuvântul și părțile; și așa, până ce se isprăvesc ceasurile afară, termină și preotul înlăuntru și apoi începe d-zeiasca Liturghie, zicându-se la sfârșitul ceasurilor și „Cuvine-se cu adevărat să te ferim, Născătoare de Dumnezeu”, făcând preotul și otpustul (sfârșitul ceasurilor). Acest sfânt și bun obicei păzindu-se de Părinții cei diri Sf. Munte și de mulți arhierii, preoți și creștini. În multe locuri, într-acest fel se cade a păzi toți creștinii de obște.

și să stea cu frică și cu cutremur și nimenea pământesc întru sine să nu cugete. Că împăratul împăraților și Domnul domnilor vine să se junghie și să se dea întru mâncare credincioșilor"; și altădată când zice preotul: „Sus avem inimile", adică să avem inimile și gândurile noastre la cele de sus și cerești, creștinii răspund că așa le au, zicând: „Avem către Domnul ș.c.l."

Acum deci, unde sunteți voi, creștinii, care aflându-vă în Biserică, nu socotiți că sunteți în cer, ci socotiți că vă aflați în târg sau în teatru ori în hotel și pentru aceasta vorbiți în Biserică în tot timpul slujbei pentru lucruri lumești și deșarte? Unde sunteți voi, cei ce în ceasul cel înfricoșat al dumnezeieștii Liturghii nu stați cu frică, cu evlavie și cu bună cucernicie, ci pricinuiți tulburări și neliniște și faceți neorânduielei? Unde sunteți voi, care nu plecați ochii în jos, nici adunați mintea și gândurile voastre în inimă când vă rugați în Biserică, ci, căscând gura, căutați încoace și încolo, în sus și în jos, având mintea risipită la lucrurile lumești și pământești? Unde sunteți voi, care când vedeți vreo neorânduială făcându-se în Biserică, îndată râdeți făcând și pe alții să râdă? Unde sunteți voi, care când stați în Biserică, n-aveți dragoste și unire între voi, ci hrăniți vrăjmășii și dihonii în inimile voastre? Ah! și unde este acum un prooroc ca Miheia să plângă neevlavia creștinilor celor de astăzi și să zică: „Vai mie, suflete! Că a pierit cel credincios de pe pământ și cel ce face dreptate întru oameni nu este" (Mih. 7 2).

Și nu știți, ticăloșilor, că dacă cu așa nefrică vă rugați când sunteți în Biserică, nu numai că nu primiți de la Dumnezeu ceea ce cereți, ci și mai mult îl întărâtați ca să se mânie asupra voastră? Căci, dacă cel ce stă și vorbește înaintea unui stăpânitor sau împărat pământesc, cu multă frică stă având ochii cei trupești și cei sufletești neclintiți și nemișcați, ca nu cumva greșind ceva să-și primejduiască viața sa, cu atât mai mult se cade a sta voi cu frică și cu cutremur înaintea împăratului împăraților Dumnezeu și a avea mintea voastră îndreptată numai către Dumnezeu și nu într-alt loc, precum zice Marele Vasile: „Se cade însă a ruga pe Dumnezeu, nu cu trândăvie, nu cu mintea risipită încoace și încolo, că cel ce se roagă așa, nu numai că nu-și ia cererea, ci și mai mult va întărâta pe Stăpânul. Căci dacă cineva când stă înaintea vreunui stăpânitor și vorbește cu el, cu multă frică stă, avându-și ochii cei din afară și cei dinlăuntru strânși, cu atât este mai multă trebuință a sta înaintea lui Dumnezeu cu frică și cu cutremur, având toată mintea adunată numai la El și nu într-alt loc" (Așez. ascetice 1).

Nu vezi când se citesc scrisorile împăratului celui pământesc afară în public, cum toți stăpânitorii, bogații și săracii, cei mici și cei mari tac și stau cu mare pace și liniște și dacă cineva ar voi să vorbească sau să facă vreo tulburare, îndată se pedepsește ca unul ce ar fi insultat pe însuși împăratul; cu atât mai mult vă veți pedepsi voi, creștinii cei neevlavioși, când nu tăceți, ci vorbiți și faceți tulburări aici în Biserica lui Hristos, unde se citesc, nu scrisori ale împăratului celui stricăcios și pământesc, ci porunci și Legi dumnezeiești și cereasca Evanghelie a împăratului împăraților și Domnul domnilor, Dumnezeu, pe care stau și le ascultă cu frică și cu luare aminte, nu numai oamenii, ci și îngerii și Arhanghelii și toate cetele cele nevăzute. Pentru aceasta a zis și dumnezeiescul Hrisostom: „Că deși pentru alt nimic, însă pentru nerăbdarea și neevlavia noastră aici (în Biserică) suntem vrednici să suferim cea mai mare pedeapsă. Că și Proorocii cântă, și Apostolii laudă, și Dumnezeu vorbește cu oamenii, iar noi afară ne risipim, adunând întru noi tulburare a lucrurilor lumești. Și nu dăm atâta liniște Legii lui Dumnezeu, câtă tăcere și luare aminte dau cei ce ascultă în public la scrisorile împăratului. Căci acolo când se citesc aceste scrisori la adunare și președintele, și miniștrii, și camera, și întreg poporul, toți stau dreți și cu liniște ascultând cele ce se citesc; și dacă cineva fără veste în acea adâncă liniște ar sări în mijloc și ar face tulburare strigând, fiindcă a ocărât pe

împăratul cu fapta lui, i se dă cea mai grea osândă. Iar aici citindu-se scrisorile cele din ceruri, de pretutindenea se face mare tulburare" (Omil. 19 la Matei).

Ce faci, omule? Fiul lui Dumnezeu se jertfește pentru dragostea ta și tu, ticălosule, râzi? Mângâietorul Dumnezeu și Duhul cel Sfânt se pogoară de sus la dumnezeiasca Liturghie, ca să sfințească cinstitele Daruri și tu, neînțelegătorule, faci neorânduiești și tulburare? Tatăl Cel fără început binevoiește de sus peste Tainele dumnezeieștii Liturghii, și tu căști și dormitezi și stai cu atâta nepăsare? Toată Sf. Treime aleargă la săvârșirea înfricoșatelor Taine ce se fac în Biserică, și tu nu te cutremuri, nici te înfricoșezi, ci stai fără frică? În cer stai, și gândești de cele pământești? Cu îngerii și cu Arhanghelii slavoslovești, și șoptești cu ceilalți pentru cele vremelnice? Cu Dumnezeu grăiești în timpul rugăciunii, și tu altele zici cu gura și altele cugeti cu mintea? Cu trupul ești în Biserică, iar cu mintea în târg și la cele de-afară? Cu trupul te vezi că ești în Biserica lui Dumnezeu și cu ochii și cu gândul iscodești frumusețile femeilor? Și nu te cutremuri când ocărăști Biserica lui Hristos? Precum te dojenește Hrisostom zicând: „Ce faci, omule? Stai în Biserică și iscodești frumuseți muieresti? Si nu te înfricoșezi ocărând asa Biserica lui Hristos? Iți pare că este casă de curvărie Biserica și mai necinstită decât târgul?” (în Eclog. tom. 8). O, de nefrica ta de Dumnezeu! O, de nerușinarea ta! Si de care osândă si muncă nu ești vrednic?

Auzi, creștine, arhiereul când zice în Biserică nu simplu „Pace vouă”, ci „Pace tuturor”, adică să fie pace la toți și tu, cum, faci dimpotrivă și n-ai pace cu toți frații tăi? Ci cu unul ai pace, iar cu celălalt război? Nu știi că această puțină pace nu-ți folosește nimic, precum zice Hrisostom: „Și nu zice proestosul Bisericii simplu: pace vouă, ci pace tuturor; că ce folos dacă cu unii avem pace, iar cu alții război și luptă” (Omil. 3 către Colos).

Auzi preotul când zice aceasta: „Pace tuturor”, ascultă și pe diacon când cere să ne dea „înger de pace”, pentru ce? Fiindcă, după Hrisostom, este de față și drac făcător de tulburare și de aceea se roagă diaconul și cere să ne dea înger de pace, ca să ne împăciuim: „Deci, dacă avem îngeri, să luăm aminte ca și cum ar fi înaintea noastră niște pedagogi (mvățători); pentru că stă de față și dracul. De aceea ne rugăm și zicem cerând pe îngerul păcii” (Acolo). Iar tu, cum, faci tulburare și cu aceasta alungi pe îngerul păcii și chemi pe dracul cel făcător de tulburare? Auzi cum ei nu zic numai o dată „Pace tuturor”, ci de două și de trei și de multe ori, după Hrisostom ce spune: „Când intră arhiereul în Biserică, îndată glăsuiește: „Pace tuturor”; când vorbește, „Pace tuturor”; când binecuvântează „Pace tuturor”; și când se închină, poruncește „Pace tuturor”; când se săvârșește Jertfa, „Pace tuturor” și printre acestea și pretutindenea iarăși: dar vouă și pace” (acolo).

326. Pentru ce se zice în Biserică des „Pace tuturor”

Și oare de ce se zice acest cuvânt atât de des în Biserică? Fiindcă pacea este maica tuturor bunătăților, fiindcă pacea este pricina bucuriei, pacea este calea care aduce pe om la dragoste, pentru că nici un lucru nu este de o cinste cu pacea, precum zice acest Grăitor de Aur: „Pretutindenea și totdeauna pace cerem, fiindcă nimic nu este de potriva ei... că aceasta este maica tuturor bunătăților, aceasta este pricina bucuriei. Pentru aceasta și Hristos a poruncit Apostolilor: «Când intrați în case, îndată aceasta să ziceți ca pe un semn oarecare al bunătăților. Și intrând în casă, să urați ei grăind: pace casei acesteia» (Mat. 10, 12), că neaflându-se aceasta, toate celelalte sunt de prisos și "netrebnice. Și iarăși zicea ucenicilor: «Pace las vouă, pacea Mea dau vouă» (Ioan 14, 27), fiindcă aceasta merge înaintea dragostei” (Acolo).

327. Cât păcătuiesc cei ce n-au pace în Biserică

Drept aceea, dacă atât de des auzi zicându-se numele păcii în Biserica lui Dumnezeu și dacă atât de mare bunătate este pacea, gândește-te, creștine, cât de mult păcătuiești când n-ai pace aflându-te în Biserică și pricinuiiești neliniște și tulburare la alții; fiindcă, cât despre tine, arăți că Biserica este mincinoasă și că toate cuvintele cele grăite întru dânsa pentru pace nu sunt lucruri adevărate, ci sunt numai născociri și închipuiri, dar și tu însuși te arăți mincinos în cuvintele tale, căci răspunzând preotului și zicându-i: „și duhului tău”, adică, fie pace și duhului tău, după ce ieși din Biserică, nu numai că te lupti cu ceilalți, ci chiar pe preot îl clevești și n-ai nici o pace nici cu tine, nici cu ceilalți; lucru care a îndemnat pe dumnezeiescul Hrisostom să plângă și să zică aceste jalnice graiuri: „Deci, cum nu e necuviincios, după ce de atâtea ori auzim să avem pace, noi ne luptăm unul cu altul? Și luând și dând pace cu cel ce dă pacea ne luptăm? Zici (preotului) „și duhului tău”, și când ieși din Biserică, îl pârâști; vai mie! că cinstitele închipuiri (tipicul) ale bisericii se fac numai de formă, și nu pentru vreun adevăr. Vai mie! că numai până la cuvinte stau semnele adunării noastre aici!” (acolo, Omil. 3 la Colos.).

328. Ce bunătați pricinuieste rugăciunea cea cu smerenie și cu evlavie — Pentru ce s-a pus stranele în Biserică

Pentru aceasta, frații mei iubiți, vă rog întru Domnul să stați în Biserica lui Hristos cu toată luarea aminte, cu buna rânduială și cu evlavie, cu pace și liniște și cu toată smerenia trapului și a sufletului și așa să aduceți rugăciunile și cererile voastre lui Dumnezeu, plecând ochii în jos, socotindu-vă pe voi drept păcătoși: 1) pentru că Dumnezeu a făgăduit să caute și să audă rugăciunile celor ce cu astfel de liniște și smerenie se roagă lui Dumnezeu și se tem de cuvintele Sale: „Spre cine, zice, voi căuta, fără numai spre cel smerit și blând și care tremură de cuvintele Mele?” (Is. 66, 2); 2) că cel ce se roagă și nu se socotește pe sine de păcătos, rugăciunea lui nu e bine primită la Dumnezeu, precum zice Sf. Isaac: „Că s-a scris de oarecare din sfinți că cel ce nu se socotește pe sine de păcătos înaintea Domnului, rugăciunea lui nu e bine primită” (Tim. 4, p. 314); și 3) fiindcă aduc spre umilință și lacrimi închipuirile cele din afară ale trupului. Adică, când se roagă cineva cu capul descoperit; când stă în chipul celui osândit înaintea judecătorului; când își bate pieptul ca vameșul; când își are căutătura ochilor în jos și gândurile adunate în inimă; când stă drept în strana lui, avându-și picioarele strânse cu bună rânduială și mâinile ținându-le ridicate pe lemnul stranei. Pentru că stranele spre aceasta s-au făcut, ca să sprijinească mâinile creștinilor și să le țină în chipul celui ce se roagă în tot timpul cât stau în Biserică, care nu era cu puțință să păzească aceasta, dacă nu erau stranele, ostenind mâinile lor de multa vreme ce stau la rugăciune ridicate către Dumnezeu.

Iar că ridicarea mâinilor în vremea rugăciunii a fost obicei proorocesc și apostolesc mărturisește pe de o parte dumnezeiescul pavid zicând: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea ta, ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară” (Ps. 140, 2); iar pe de alta, Marele Pavel zicând: „Voiesc dar ca să se roage bărbații în tot locul, ridicându-și mâinile curate, fără de mânie și fără de îndoire” (I. Tim. 2, 8). Și în scurt a zice, stranele țin pe creștini în Biserică în chipul Celui răstignit și prin acest chip cruciș, biruiesc patimile și pe draci, cerând ajutor de la Mântuitorul Cel răstignit; (în care chip și Moise de către Or și Aaron, în chipul crucii ținându-i mâinile, biruia pe Amalic). De la aceste cucernice închipuiri din afară, zic, se nasc

lacrimile și umilința la rugăciune, fiindcă după forma trupului cea din afară, se închipuiește și sufletul dinlăuntru, după Ioan al Scării ce zice: „Că după petrecerea cea din afară, se formează sufletul și după acelea care le lucrează trupul, se închipuiește și după dânsule se alcătuiesc” (Cuv. 25 pentru smerenie).

329. Cei ce stau fără evlavie în Biserică, nimic nu se folosesc din aceasta, ci se și vatămă — Preoții și monahii nu se cade să vorbească în altar

Iar, dimpotrivă, cum va căuta Dumnezeu la cel ce stă fără rânduială și neliniștit în Biserică? Cum va asculta Dumnezeu rugăciunea celui ce se roagă în Biserică cu mândrie și fariseiește? Cum se vor ierta păcatele acelui bărbat sau acelei femei care vin în Biserică îmbrăcați în haine de mult preț și care poartă cu sine Mirosuri, miresme, arome și pun dresuri și înfrumusețări pe tață? Sau cum pot să primească umilință în inimă cei ce stau în strane picior peste picior, când șezând, când scărpinându-se, când întinzându-și picioarele ca niște slăbănogi? Cum pot să verse lacrimi cei ce nu caută cu ochii în jos și nu iau aminte la cele ce se zic sau să privească la sf. icoane cu evlavie, ci caută cu ochii încoace și încolo, privind cu iscodire podoabele și fețele bărbaților și ale femeilor? Cu adevărat, eu mă tem, mă tem că acești creștini nu numai că nu capătă nici un folos din rugăciunea ce fac cu defăimare și fără frica lui Dumnezeu, ci încă și mai multă vătămare și păcat primesc în sufletul lor din aceasta și se împlinesc la ei blestemul ce l-a zis mai înainte Proorocul David pentru Iuda zicând: „Și rugăciunea lui să se facă într-un păcat” (Ps. 108, 6). În felul acesta biserica lui Hristos, care precum am spus mai înainte este un spital de obște, pentru acești creștini se face pricină de rănire; fiindcă, ei nu numai că nu-și vindecă în Biserică bubele și păcatele lor, dar mai primesc și alte răni și adună și alte păcate și așa ies din Biserică nevindecați; pentru aceea a zis și Hrisostom: „Căci casa aceasta este spital duhovnicesc, am venit ca să vindecăm aici rănilor ce le-am căpătat afară, nu ca să grămădim și altele și așa să ne ducem nevindecați. Că dacă duhul nostru se roagă fără luare aminte, nu numai păcatele cele mai dinainte nu le curățim, ci adăugăm altele și mai noi” (Omil. 2 la Ioan). Și cu toate că Biserica este cer și rai, cum am zis mai înainte, însă pe acești creștini defăimători și netemători de Dumnezeu, mai nimic nu-i folosește acest cer și rai, nu de la sine să nu fie, ci din neevlavie și din neorânduiala lor. Pentru că și diavolul aflându-se în cer, nimic nu s-a folosit din aceasta, nici strămoșul Adam s-a folosit din rai, căci amândoi au căzut din el pentru răutatea lor.

Lucru pe care să nu-i oătimiți și voi, frații mei creștini, luați aminte pentru dragostea lui Dumnezeu și stați în Biserica Domnului cu frică și cu evlavie, că așa poruncește Dumnezeu zicând: „Evlavioși faceți pe fiii lui Israel” (Levit. 15, 31), și nu fără evlavie și cu defăimare, că defăimătorii vor lua de la Domnul în ce fel trebuie să meargă creștinii la Biserica lui Dumnezeu mare urgie și pierzare, precum scrie la Avvacum: „Vedeți, defăimătorilor, și priviți și vă minunați de cele minunate și pieriți” (Avvac. 1, 5), dar mai cu seamă să ia aminte bine și sf. preoți și monahii, să nu vorbească când sunt în altarul Bisericii sau și afară de altar, că dacă afară de altar aflându-se creștinii sunt datori să stea tăcând cu frică și cu cutremur, cu atât mai mult sunt datori clericii când sunt în altar să tacă și să stea cu evlavie și cu frica lui Dumnezeu. Și aceasta pentru două pricini: întâi, fiindcă aflându-se în acest dumnezeiesc și neintrat altar, întru care se află Sf. Proscomidie, Sf. Masă și Sf. Artoforion (Chivotul cu Sf. Taine), la care doresc să se plece îngerii și Arhanghelii acoperindu-și cu evlavie fețele lor, se cade ca toți preoții și monahii cei ce se află acolo să nu vorbească între ei pentru lucruri lumești, să nu fie,

ci de laudă și dar mare să socotească că s-au învrednicit intrând în lăuntrul acestuia. Că dacă preoții cei din vechime ai evreilor nu aveau voie să intre în Sfânta Sfintelor, care era numai o închipuire a Altarului nostru, ci numai arhiereul și acesta nu întotdeauna, ci numai o dată în an, cum să nu socotească preoții noștri de mare cinste a intra în acest jertfelnic și întâiul chip al Sfintei Sfintelor, întru care Pâinea cea cerească se jertfește în fiecare zi pentru noi? Și al doilea, pentru că cei sfințiți, clericii și monahii, precum sunt datori să se facă pildă bună mirenilor la orice lucru, așa sunt datori a se face pildă și buneii rânduieli, sfielii, evlaviei și tăcerii celei din Biserică. Că dacă preoții vorbesc în Biserică, ce vor face mireni? Și dacă lumina se va face întuneric, întunericul ce are să se facă, precum a zis Domnul? Că și Teologul Grigorie a spus despre aceasta în scrierile cu patru stihuri:

„Către voi cei din Altar mai ales zic acestea:
Să fiți ca niște ochi și nu ca cei plini de întuneric.
Ca să nu ne arătăm epistați ai pildei rele.
Că dacă lumina este așa, întunericul cum va fi?

Știu că mulți dintre creștini socotesc de mare ispravă și laudă a se duce la Ierusalim, ca să se închine cu evlavie și umilință la Sf. Locuri, adică la primitorul de viață Mormânt al Domnului, la Sf. Golgota, la Vitleem și la celelalte locuri și închinăciuni. Mulți dintre voi, creștinii, se duc la locuri depărtate și se ostenesc pe mare și pe uscat spre a se închina sfintelor moaște, precum: ale Sf. Spiridon, ale Sf. Teodora, la Cherchira (Corfu) ale Sf. Pâraschiva, Sf. Ioan de la Suceava și ale altor sfinți din alte locuri și țări. Da, și această închinăciune, evlavie și călătorie este bună și laudată; dar oare nu trebuia să aveți — dacă nu mai mult — ci măcar această evlavie, fraților, și când vă duceți la Biserică lui Hristos, întru care cu închipuire se află aproape toate închinăciunile care sunt și la Ierusalim? Nu se cuvenea, zic, să arătați aceeași umilință, bună rânduială și frică când stați la înfricoșata și dumnezeiască Liturghie, la care se află de față nu moaștele cutărui și cutărui sfânt, ci însuși Dumnezeiescul Ipostas și Făcătorul de viață și prea Nesticatul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Sfântul Sfinților?

330. In Biserică se află cu închipuire toate închinăciunile de la Ierusalim

Voiești să te încredințezi, frate, că în Biserică se află cu închipuire toate sfintele închinăciuni ale Ierusalimului? Ascultă: Vezi Sf. Disc pe Sf. Proscomidie? Acesta înseamnă ieslea în care s-a născut Hristos, după Sf. Gherman. Vezi steaua cea de pe disc? Aceasta închipuiește steaua ce au văzut-o magii la răsărit, care venind a stat unde era Pruncul, precum zice Evanghelistul Matei. Vezi Sf. Potir? Acesta înseamnă paharul cel ce a primit în lăuntru izvorătorul de viață Sânge cel curs din dumnezeiască coastă cea împunsă a Domnului, când era spânzurat pe Cruce.

Vezi cinstitul burete și sf. copie? Acestea închipuiesc uneltele cele ce au slujit, buretele spre adăparea buzelor uscate de sete ale Mântuitorului Cel răstignit, iar sulița, spre a împunge îndumnezeita coastă a dulcelui Stăpân. Vezi Sf. Masă? Aceasta împreună arată și Masa cea dumnezeiască pe care a predat Domnul Tainele în foisor în seara Jorii celei Mari și făcătorul de viață Mormânt în care s-a pus Trupul Domnului; preotul și diaconul, ca un alt Iosif și Nicodim. Vezi așternutul de pe masă? El închipuiește giulgiul cu care s-a înfășurat Trupul cel îndumnezeit al lui Iisus și s-a îngropat. Vezi Sf. Aer? Acesta înseamnă piatra ce era deasupra

pe mormântul Domnului, după Sf. Gherman. Pentru toate acestea și Sf. Gherman, hotărând Biserica zice: Biserica închipuiește răstignirea, îngroparea și învierea lui Hristos. De aceea, câtă cinste și evlavie aveți când vedeți sfintele închinăciuni ale Ierusalimului și sfintele moaște, încă pe atâta e cu dreptate să aveți și când vedeți aceste dumnezeiești și sf. închinăciuni ce se află în Biserica lui Hristos și mai cu seamă că aici nu faceți nici o cheltuială, nici suferiți atâtea și atâtea osteneli și primejdii pe uscat și pe mare, ci ajunge numai să voiți a vă duce la biserică și să stați cu frică și cu evlavie și îndată primiți plata evlaviei, ca și cum v-ați fi dus cu închinarea la acele Sf. Locuri.

331. Pentru a se opri neorânduielele din Biserică, trebuie să se facă lege și poruncă

Iar de voiți, fraților, să tăiați cu înlesnire vorbirile ce se fac în Biserică, tulburările și glasurile cele fără rânduială, șederea cea neașezată și celelalte obiceiuri și forme necuviincioase, faceți Pe cea poruncită de Marele Hrisostom ca să o facă creștinii yremii celei de atunci, adică, puneți cu toții o lege și o poruncă spre folosul de obște al tuturor, ca voi când vă veți aduna în Biserică, să stați în strane cu bună rânduială, iar când n-aveți strane, să aveți mâinile legate înainte precum le țineți când stați înaintea unui stăpânitor și judecător; să aveți ochii căutând în jos, să cântați cu glas blând și smerit; să trimitați rugăciunile voastre la Dumnezeu cu inima zdrobită. Iar oricine va călca această poruncă și ar vorbi sau ar face tulburare și neorânduială în Biserică, să-l muștrați toți ca pe un vrăjmaș ascuns de obște al mântuirii voastre și în cele din urmă dacă nu se îndreptează, să-l izgoniți și din Biserica lui Hristos, ca în felul acesta rușinându-se să se poată îndrepta; că așa zice Sfântul cel Aurit: „Să ne punem nouă lege și să zicem că s-a dat poruncă folositoare pentru toată lumea și că toți trebuie să ne împărțăm de acest folos. Pentru aceasta și glasurile cele fără rânduială să le liniștim, și obiceiul mâinilor să-l îndreptăm, înfățișându-le ca și cum ar fi legate înaintea lui Dumnezeu, și să nu le întindem cu necuviincioase mișcări... Să zicem unul către altul că Dumnezeu nu voiește să vorbim și cu El, și între noi... fiindcă atunci nu slavoslovie, ci ocară I se socotește acest lucru. Si dacă cineva ar călca această poruncă, să-i astupăm gura ca unuia ce vrăjmășuiește pe ascuns mântuirea noastră și să-l gonim departe, scoțându-l afară din curtea Bisericii" (Cuv. 1 la Ozia).

332. Cei ce sunt în Biserică se cade să aibă unire între ei. Preoții și poporul nu se cade a se grăbi, ca să iasă mai repede din Biserică

Fac sfârșit părții a li-a și vă mai spun încă două lucruri, fraților. întâi: toți creștinii care vă duceți la Biserica lui Hristos, păziți-vă bine să nu fiți împărțiți și despărțiți între voi, având vrăjmășie, pomenire de rău și dihonii, ci să aveți dragoste și unire totdeauna, toți cu un cuget, într-un duh și trup, o nădejde având a chemării voastre, după Apostolul. Și să vă îndemne la această dragoste și unire duhovnicească însuși numele Bisericii în care vă adunați; fiindcă Biserica va să zică unire și adunare. Si precum aceasta vă adună și vă unește pe voi, toți creștinii, trupește la un loc și vă hrănește cu un cuvânt de obște al învățăturii, cu Sf. Pâine a Trupului Domnului și un pahar de obște al Sângelui lui Hristos, tot așa cere de la voi ea a fi uniți într-un duh, într-un cuget și scop. Pentru aceasta și Fericitul Pavel voind să îndemne spre dragoste și unire pe creștinii cei de atunci, obișnuia a numi des numele Bisericii, de aceea uneori scria: „Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint" (I. Cor. 1, 2); iar alteori: „Bisericii

Galatiei" (Gal. 1, 2), pe care tâlcuindu-le Grăitorul de Aur, de cea dintâi zicea: „Și o numește Biserica lui Dumnezeu (Pavel) arătând că ea trebuie să fie unită... că numele Bisericii nu este nume de despărțire, ci de unire și conglăsuire." Iar la a doua zicea: „pentru aceasta a pus numele Bisericii, rușinându-i cu aceasta pe corinteni și adunându-i și unindu-i la un loc. Deoarece, cei despărțiți în multe părți nu pot să se mai numească cu acest nume, căci numele Bisericii este numele conglăsuirii și unirii."

Deci, afară din Biserica lui Hristos dihoniiile, afară vrăjmășiile, afară ura și pomenirile de rău, iar înlăuntrul Bisericii lui Dumnezeu să fie pace, dragoste și unire. Pentru aceea, iubitorilor creștini, una din două e de trebuință să faceți: ori să lăsați ura și vrăjmășia cea către frații voștri și atunci să intrați în Biserică, sau având ură și dihonii, să știți că nu mai sunteți vrednici să intrați în Sf. Biserică. Căci, Biserică și vrăjmășie, Biserică și ură, Biserică și dihonii sunt două lucruri potrivnice care nu e cu putință să se unească niciodată.

Iar al doilea: vă rog atât pe voi, preoții, cât și poporul creștinilor, să nu vă grăbiți să ieșiți mai repede din Biserică, foa voi, sf. preoți, să citiți și să cântați sfintele slujbe în Biserică, utrenia, zic, dumnezeiasca Liturghie și vecernia, pe îndelete, cu bună rânduială și evlavie; iar tu, popor creștinesc, să ascuți cu grijă și cu luare aminte cele citite și cântate ca să se tipărească în inima voastră și să le țineți minte după aceasta, ca din această aducere aminte să vă păziți de a mai păcătui; precum și Proorocul David, fiindcă ascundea cuvintele lui Dumnezeu întru inima sa, se ajutator din aceasta și nu păcătua, pentru aceea și zicea: „întru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc Ție" (Ps. 118).

333. Câte sunt pricinile nerăbdării în Biserică

Căci, ce folos, fraților, dacă vă duceți în toate zilele la Biserica lui Dumnezeu și după aceasta nu primiți nici un rod din cele zise în Biserică, ci ieșiți neroditori? Toată pricina însă pentru care nu rodiți este: a) pentru că nu sunteți cu luare aminte la cele ce auziți în Biserică, ci lăsați mintea voastră de umblă la lucrurile cele deșarte și lumești, pentru care numai urechile cele trupești ascultă, iar cele gândite ale sufletului sunt închise și nu intră în ele cuvintele lui Dumnezeu, b) Pentru că vă grăbiți ca să ieșiți mai repede din Biserică și să vă duceți unul la târg, altul la casa sa și altul la altă lumească și trupească trebuință; dar știți și pricina care vă face să nu luați aminte la dumnezeieștile cuvinte și să vă grăbiți a ieși din Biserica lui Dumnezeu? Întâia pricină la aceasta este diavolul care, pizmuind mântuirea voastră, vă îndeamnă dinlăuntrul inimii a ieși cu un ceas mai înainte din Biserică. Si câteodată vă face a vă mâhni cu sufletul și a zice că preotul e întârziator, iar altădată vă îndeamnă ca să vă duceți la biserica care știți că termină slujba mai înainte de celelalte; și altădată silește pe unii din voi să iasă din Biserică mai înainte de sfârșitul slujbei. Și aceasta o face diavolul, că se teme ca nu cumva să se sădească vreun cuvânt al lui Dumnezeu în inima voastră și înrădăcinându-se să facă rod de faptă bună și folos sufletesc. Iar a doua pricină este, după Hrisostom, că pofta și plăcerea sufletului vostru sunt vătămate din lucrurile cele pământești și din reaua viețuire și de aceea nu iubește, nici pofteste să se îndulcească de cele duhovnicești și cerești. Precum și când sunt stricate pofta și gustul trupului, nu-i place, nici se îndulcește de vreo mâncare simțită. Pentru aceea și la voi urmează această mare răutate, adică a cheltui tot timpul zilei la vorbe deșarte și la glume și râsuri și lucruri lumești și un ceas sau două să nu puteți îngădui în Biserică, ca să ascultați pentru lucruri cerești și mântuirea sufletului vostru, de care nu toată lumea e vrednică. „învățătura despre suflet cu cât s-ar întinde, pe atât îl face mai puternic pe

suflet, pe cât acesta primește. Acum însă la povești și la cuvinte nefolositoare ne cheltuim toată vremea... Iar despre dumnezeieștile dogme auzind o dată sau de două ori pe săptămână, ne saturăm și ne îngrețoșăm. Deci, care este pricina? Fiindcă suntem bolnavi sufletește, pofta lui cea spre acestea și gustul cu totul fiind stricate. De aceea nu are putere spre pofta hranei celei duhovnicești. Dimpreună cu celelalte și acesta este un mare semn de boală arătată, aceea adică a nu flămânzi, nici a înseta și de amândouă a avea îngrețoșare" (Omil. 181aloan).

334. Preoții în Biserică nu se cade a citi în aceeași timp, unul o carte și altul alta — Că în locul cântării Chinonicului, să se facă citire

Știind, așadar, fraților, că nerăbdarea și graba ce aveți de a ieși din Biserica lui Hristos este de la diavolul și din neplăcerea voastră cea sufletească, siliți-vă pe voi, vă rog, ca să biruiți acest război al diavolului și să îndreptați această neplăcere către cele dumnezeiești. Și sf. preoți să citească sf. slujbă și viețile Sfinților cu îngaduială și să se păzească pentru dragostea lui Dumnezeu de a citi în același timp, unul Octoihul, iar altul Mineiul, iar altul Psaltirea, fiindcă aceasta nu se numește slujbă și rugăciune, ci tulburare și neliniște și batjocorire de Dumnezeu. Că de s-ar întâmpla să vină cineva în Biserică și ar asculta, negreșit are să spună că aceștia care citesc, ori sunt beți, ori stricați și ieșiți din minte; pentru aceea se împlinește la ei cea scrisă de Pavel către corinteni: „Deci, de s-ar aduna toată Biserica împreună și toți ar grăi în limbi și ar intra și din cei neînvățați sau necredincioși, au n-ar zice că sunteți nebuni?" (I Cor. 14, 23), ci mai mult să se deprindă sf. preoți în timpul dumnezeieștii Liturghii, în loc de a cânta cu întârziere Chinonicul, să se citească vreun cuvânt folositor de suflet, ca să asculte creștinii și să se folosească; iar după citire să se cânte și Chinonicul pe scurt, precum în multe locuri, mulți dintre arhieriei și preoți obișnuiesc a face aceasta cu mulțumire și rod creștinesc.

Prin urmare, preoții așa trebuie să facă, iar voi, frații mei creștini, se cade să vă dați toată silința spre a asculta dumnezeieștile cuvinte; că precum ochiul nu poate vedea bine un lucru, de nu va lua aminte bine la acel lucru, ci va căuta încoace și încolo; așa și cugetul omului, când nu ia aminte, ci caută și se răspândește încoace și încolo, nu e cu puțință să tipărească bine în gând și să înțeleagă ceea ce aude, precum zice Marele Vasile: „Căci precum ochiul des înconjurând încoace și încolo în tot ceasul și când la cele de-aproape, când în sus, când în jos neîncetat învârtindu-se, e cu neputință ca să vadă curat; ci se cade a îndrepta privirea la lucrul cel văzut. Așa și mintea omului, când e trasă de mulțimea grijilor lumești, e cu neputință să ia aminte curat la adevăr" (Epist. 1 către Grigorie Teologul).

335. Câtă deosebire are Biserica de târgul cel de afară — Ce înseamnă bucuria pe care o ia cineva în Biserică

Dacă cu astfel de luare aminte veți asculta, fraților, prea cu adevărat veți primi mult rod și folos în sufletul vostru din dumnezeieștile și sf. cuvinte și ca și cu niște arme și întăriri duhovnicești ieșind afară din Biserica lui Dumnezeu, veți putea lupta cu cei trei mari vrăjmași ai voștri: trupul, lumea și diavolul. Veți câștiga bogăția cerească în inimile voastre din Biserică și dumnezeieștile înțelegeri și învățături. Ce zic? Dacă cu frică și cu evlavie veți sta în Biserica lui Hristos și veți asculta cu luare aminte cele zise și învățate întru dânsa, cu adevărat vă veți îndulci atât de mult și veți lua atât dar în sufletul vostru, încât să nu vă mai îndemne gândul de a mai ieși din Biserică. 1) Pentru că cea bucurie duhovnicească este semn arătat că sunteți în adevăr botezați și ați primit în sufletele voastre darul Sfântului Duh la Botez, care ascuns fiind

în inima voastră, atunci când auziți sfintele psalmodii cele cântate în Biserică — dar mai cu seamă la sărbători — atunci, zic, acel dar lucrează și saltă înlăuntru și vă pricinuieste acea dulce bucurie duhovnicească; precum zice Marele Atanasie; că întrebând fiind el de Antioh, cum poate cunoaște omul dacă este botezat și de a primit Duh Sfânt când s-a botezat, răspunde: „Precum femeia cea ce a zămislit în pântece, din săltările pruncului ei în mitră se încredințează fără îndoială că a primit rod, așa și sufletul creștinului celui adevărat, nu din graiul părinților lui, ci din lucrările și săltările inimii lui și mai ales în vremea sărbătorilor și a Botezului (când se întâmplă acolo) și a împărtășirii cu Sf. Trup și Sânge al lui Hristos, cunoaște din bucuria su. i. <_ lui său că a primit pe Duhul Sfânt din Botez". Și 2) căci, ca niște înțelepți și pricepuți, să puneți acest semn intru voi înșivă și să ziceți: și de ce să ne grăbim a ieși din Biserica lui Hristos și să ne ducem la târguri și la prăvălii? Aici ascultăm cuvinte dumnezeiești și cântări duhovnicești și melodii îngerești și cerești, care fac inima veselă și umilită; iar acolo ce altceva vom auzi, fără numai osândiri, grăiri de rău, cuvinte rușinoase, jocuri, cântări curvești, basme și cuvinte deșarte? Aici învățăm lucruri cerești, pe care le vom dobândi după moarte, iar acolo ce vom afla, fără numai lucrurile lumii acesteia, care sunt stricăcioase și trecătoare și mâine - poimâine avem să le lăsăm? Aici, în Biserica lui Dumnezeu, vedem atâtea frumuseți, atâtea înfățișare, atâtea bună întocmire și asemănare îngerească și cerească, a arhierilor și preoților, a cântăreților și clericilor și a tuturor fraților noștri creștini, de care se veselește mintea, se bucură sufletul, se umilește inima, se nasc lacrimile, se pricinuieste frățeasca dragoste și Dumnezeu cel în Treime se slăvește și propovăduiește; iar acolo în târguri, la prăvălii și cârciumi, ce alta vom vedea, fără numai neorânduiești, netrebnicii, îngânători, bețivi, luptători unii cu alții, dansuri, înșelătorii, șarlatanii, jocuri de cărți și alte asemenea neorânduiești? Din care se pierde evlavia, pierde frica lui Dumnezeu, se răcește dragostea cea către Dumnezeu și către aproapele, se aprinde pofta trupului, se întărește mânia, se tulbură inima și toate patimile se deșteaptă. În scurt, aici, în Biserica lui Dumnezeu aflându-ne, socotim că suntem în cer, pentru că vedem întru dânsa ca un Soare prea strălucit și în chip de aur frumosul și trupescul chip al Stăpânului nostru Iisus Hristos, într-aceasta vedem ca o Lună argintie prea frumoasă și prea împodobită icoană a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, întru dânsa vedem ca niște stele strălucitoare ca lumina sf. icoane ale tuturor Sfinților, unele închipuite pe scânduri, altele pe ziduri și altele pe sf. vase. Întru ea vedem încă atâtea sf. veșminte, atâtea vase de aur și de argint, atâtea cinstite odoare scumpe și prea alese!

Și deci, pentru ce să ne grăbim a ieși din acest cer? De ce să ne lipsim atât de repede de acest fel de frumuseți și de aceste priviri vrednice de cinste și cerești? Sau pentru ce să cinstim mai mult pământul decât cerul, târgul decât Biserica, întunericul decât lumina și cele pământești decât cele cerești? Sau unde într-alt loc vom putea găsi astfel de priveliște făcătoare de bucurie, acest fel de îndulcire, acest fel de frumusețe? Mergi înapoia mea, satano și răule gând, nu vrem să te ascultăm și să ieșim înainte de sfârșit afară din Biserica lui Hristos, căci de vom ieși înainte de otpust, ne vom judeca de Stăpânul Hristos ca robii cei fugiți de la stăpânul lor. Toată vremea zilei o cheltuim la cele trupești și deșarte și deci, pentru ce să nu cheltuim două ceasuri la cele duhovnicești și veșnice? Că așa zice Gură de Aur: „Ai intrat în Biserica, omule? Te-ai învrednicit de împreună vorbirea cu Hristos? Până ce nu se va face sfârșitul, să nu ieși, că dacă mai înainte de sfârșit vei ieși, ca un fugar vei da răspuns. Toată ziua o cheltuiești la cele trupești, și două ceasuri nu poți a te îndeletnici la cele duhovnicești?" (în Eclog.).

PARTEA a III-a

Ce se cade a face creștinii după ce vor ieși din Biserică.

336. Creștinii se cade a spune și ia ceilalți ce-au auzit în Biserică

Precum cei ce intră în vreo grădină frumoasă și adună din florile cele bine mirositoare care se află acolo și fac un buchet, pe care luându-l cu ei, ies afară din grădină și ținându-l în mână " nuros, așa și voi, creștinii, cei ce vă învredniciți de intrarea în Biserica lui Hristos, care este cu adevărat grădină înțelegătoare și frumos împodobită — precum am zis în partea I, se cade a nu leși deșerti, ci să aveți în gândul și inima voastră cuvintele cele dumnezeiești pe care le-ați auzit în Biserică și să le mirosiți toată ziua aceea, până ce vă veți duce iarăși la Biserică, adică să le gândiți și să le cugetați, întâi, ca să le tipăriți mai bine și să le sădiți adânc în sufletul vostru cu cugetarea și cu gândirea, iar al doilea, ca să nu se afle mintea voastră deșartă și să cugete alte înțelegeri rele și să nu ia dracul loc să vă supere cu gânduri viclene. Nu numai voi se cade a cugeta acele cuvinte dumnezeiești pe care le-ați auzit în Biserică, dar să le spuneți și la ceilalți ce-i veți întâlni, zicându-le: Nu știi, frate! Aceasta și aceea am auzit astăzi în Biserică; această istorie și acea viață a cutărui sfânt am auzit astăzi în Biserica lui Dumnezeu și ascultă și tu ca să știi. Fiindcă, precum cei ce ies din grădină sau din vreun magazin în care se vând miruri și parfumuri și țin cu ei flori mirositoare și mirodenii, nu numai ei le miroase, ci și alții care merg aproape de ei; așa și voi, creștinii, când ieșiți din Biserică, sunteți datori a da și la ceilalți frați ai voștri acele cuvinte folositoare de suflet ce ați auzit și v-ați învățat și cu acestea să-i îmbălsămați și pe dânșii.

337. Creștinii și cu lucrul, și prin chipurile trupului se cade a arăta că au ieșit din Biserică

Și nu numai cu cuvântul se cade a arăta celorlalți că ați ieșit din Biserică, ci mult mai mult cu lucrurile și cu semnele cele din afară ale trupului. Adică, câți ieșiți din Biserică, e cuviincios să vă arătați ca și cum ați ieși din sf. altar, ca și cum v-ați fi pogorât din ceruri, ca și cum ați fi dănțuit cu Serafimii, ca și cum v-ați fi numărat în ceata îngerilor, ca și cum ați fi vorbit cu Dumnezeu și ca și cum ați fi văzut înfricoșate și negrăite Taine. Prin urmare, se cade a vă face mai cinstiți, mai evlavioși, mai smeriți și la chip, și la vedere, și la glas, și la umblare, și la cuvinte, și la toate simțirile voastre. Și atât să lumineze la cele din afară ale trupului folosul cel sufletesc pe care l-ați luat din Biserică, încât văzându-vă cei ce nu s-au dus la Biserică așa înfrumusețați și încuviințați și schimbați cu dumnezeiască schimbare, nu numai că vă vor lăuda fiindcă v-ați învrednicit a vă îndulci de aceste bunătăți cerești din Biserica lui Dumnezeu, dar și ei se vor îndemna de a vă urma ca să se ducă și ei să primească acel folos și acele bunătăți. Așa vă poruncește Grăitorul de Aur: „Și dacă nimic n-ai zis ieșind din această adunare, prin chip și căutătură și prin glas și umblare și prin cealaltă toată așezare din afară, arată la cei ce n-au venit câștigul cel de aici, pe care luându-l te-ai dus și e de ajuns acesta spre îndemnare și sfătuire. Căci așa se cade a ieși noi de aici, ca și cum din sfintele cele neintrate și ca și cum ne-am fi pogorât din ceruri, cu bună rânduială, cu măsurată înțelepciune toate făcându-le și zicându-le. Și femeia văzând bărbatul ei de la adunarea bisericească întorcându-se, și tatăl pe fiu, și fiul pe tatăl, și robul pe stăpân, și prietenul pe prieten, și vrăjmașul pe vrăjmaș, să ia toți simțire de folosul cel făcut aici la noi. Vor lua însă folos dacă văzându-vă că v-ați făcut mai blânzi, mai înțelepți și mai evlavioși... încredințează pe cei ce n-au venit că cu

Serafimii ai prăznuit, că în petrecerea cerească și în ceata îngerilor te-ai scris, că cu Stăpânul ai vorbit, că cu Hristos te-ai unit Dacă așa pe noi înșine ne vom așeza, nicicum nu vom avea trebuință să îndreptăm cuvântul către cei ce au lipsit când vom ieși, ci din folosul nostru vor simți paguba lor și vor alerga și ei degrabă ca să se îndulcească de acestea" (Cuv. la: Dacă flămânzește vrăjmașul tău, dă-i să mănânce).

Mai mult însă și mai deosebit în zilele când voiți a vă împărtăși cu dumnezeieștile Taine, atunci, frații mei, se cade a avea mai multă evlavie, mai mare frică și mai călduroasă umilință în inima voastră, atât când vă aflați în Biserică, cât și după ce veți ieși afară. Si se cade a avea mai multă evlavie când voiți a vă împărtăși în Biserică cu Preacuratele Taine, deoarece, dacă Moise când i s-a arătat Dumnezeu în rug, atâta evlavie a arătat și frică și sfială, încât n-a îndrăznit nici să caute cu ochii săi la ce ardea, ci și-a întors fața precum este scris: „Și și-a întors Moise fața sa, pentru că se temea să caute deschis înaintea lui Dumnezeu" (Ieș. 3. 6), cu atât mai mult, creștinii se cade a avea evlavie și a se teme când nu numai vor vedea, ci să și mănânce și să bea făcătorul de viață Trup cu care s-a unit Dumnezeirea și însuși Sângele lui Dumnezeu? Ce zic? Dacă Heruvimii și Serafimii și toate cetele îngerilor se cucemicesc și se sfiesc și nici îndrăznesc să caute la înfricoșatele Taine, precum este scris: „...spre care doresc îngerii să privească" (I Petru 1, 12), ci își acoperă fețele cu aripile lor, ca să nu vadă cât de mare evlavie se cade a avea creștinii cei necurați când au să se împărtășească cu Preacuratele Taine, cei muritori cu Cel fără de moarte, cei materialnici și de pământ, cu Cele de foc și cerești? Și iarăși, după ce veți ieși din Biserică, voi care v-ați învrednicit a vă împărtăși, atunci se cade a arăta din afară mai multă evlavie decât cei ce nu s-au împărtășit. Și ca să zic cu dumnezeiescul Hrisostom, voi care v-ați învrednicit de împărtășire, se cade a pleca de la Sf. Masă și a ieși din Biserică ca niște lei scoțând foc, atât încât să vă vadă îmbrăcați nu cu haine și podoabe împărătești, ci cu însuși împăratul, și dracii să fugă de voi ca de foc, iar îngerii să se apropie. „Deci ca niște lei foc scoțând din gura lor, așa să ne depărtăm de la Masa cea sfântă, înfricoșați făcându-ne diavolului și capul nostru cunoscându-L și dragostea cea arătată către noi... Acest Sânge, când cu vrednicie ne împărtășim, izgonește pe draci și-i face să stea departe, cheamă însă către noi pe îngeri și pe Stăpânul îngerilor. Că unde ar vedea Sângele cel stăpânesc, fug dracii, iar îngerii aleargă dimpreună... Cei ce se împărtășesc din acest Sânge împreună cu îngerii și cu Arhanghelii și cu toate puterile cele de sus stau îmbrăcați cu îmbrăcăminte împărătească și toate avându-le duhovnicești. Dar n-am zis ceva încă și mai minunat, că chiar cu însuși împăratul sunt îmbrăcați cei ce cu vrednicie se împărtășesc" (Omil. 43 la cea de la Ioan).

Pentru aceea din această evlavie a voastră, ce urmează? Văzându-vă aceia care pentru păcatul ce au făcut nu s-au învrednicit să se împărtășească, să se ocărăscă pe sine căindu-se și zicând: O! fericiți sunt acești frați creștini ai noștri, care s-au împărtășit cu dumnezeieștile și făcătoarele de viață Taine ale Domnului și s-au învrednicit a primi pe împăratul Slavei și acel Dar și sfințenie întru inimile lor, pentru că s-au păzit curați și n-au căzut în vreun păcat care oprește pe om de la dumnezeiasca împărtășire. O! ticăloșii și de trei ori ticăiții de noi, care pentru păcatele ce am lucrat, ne-am oprit de la dumnezeieștile Taine și ne-am lipsit de acest ceresc și neprețuit Dar! O! de jalnica noastră ticăloșie! O! nesuferita pagubă ce am pățimit! Acestea vor zice ei pocăindu-se, iar acestei pocăințe a lor voi sunteți pricinuatori și, prin urmare, veți lua plată și pentru aceasta de la Dumnezeu.

338. Câtă evlavie se cade a avea creștinii când se împărtășesc

Vânătorii și prințătorii de păsări, voind să prindă mulți porumbei, au obicei de îmblânzesc puțini dintre ei, după aceasta ungându-i cu mirosoare, le dă drumul să zboare și să se ducă în pădure. Iar porumbeii cei sălbatici, simțind mirosul, se adună aproape de ei și în felul acesta, vânătorii prind mulți porumbei. Așa fac și sf. arhierii și preoții și învățătorii, căci și ei ungându-vă pe voi, creștinii, cei ce vă duceți la Biserică, cu bunul miros al dumnezeieștii învățături și al creștineștilor fapte bune, în urmă vă dau drumul din Biserică, iar voi ieșind afară și învățând pe ceilalți creștini ce n-au fost la Biserică cele ce ați învățat, pentru aceasta îi îndemnați și pe ei a se duce la Biserică ca să primească același folos. Că, cu adevărat e mare rușine dobitoacele cele necuvântătoare și zburătoare să se facă pricină a prinde și îmblânzi vietățile cele asemenea lor, iar voi fiind oameni cuvântători și creștini împodobiti cu dumnezeiască înțelepciune, să nu vă faceți pricină de a aduna la Biserică pe frații voștri creștini, cei de o fire și credință? „Nu vedeți porumbii (sunt cuvintele lui Hrisostom) cei unși cu miruri, cum ieșind vânează pe alții? Aceasta să facem și noi. Căci, ce îndreptare vom avea când dobitoacele cele necuvântătoare să poată vâna pe cele asemenea lor, iar noi, cei cinstiți cu cuvânt și cu atâta înțelepciune, nu ne îngrijim de acest fel de vânare?” (Cuv. la Apost de flămânzește vrăjmașul, hrănește-1).

339. în ce fel se fac Biserici casele creștinilor

Iar după ce veți ieși din Biserică, fraților, și vă veți duce la casele voastre, primul vostru cuvânt și vorbă să fie aceasta: să povestiți femeii, copiilor și slugilor voastre cele ce ați auzit și învățat în Biserică, iar mai cu seamă în timpul mesei, luați aminte să nu grăiți alte cuvinte rușinoase ori cântece curvești sau să aduceți organe și jocuri, ci să grăiți și să povestiți acea curată vorbire și bună întocmire ce ați văzut în Biserică, cântările cele duhovnicești și psalmodiile ce ați auzit și cuvintele și noimele pe care le-ați învățat și printre mâncare și băutură, cântați și vreo cântare din cele ce ați auzit. Căci, în felul acesta se sfințesc buzele și gura voastră, cu chipul acesta și mâncările și băuturile voastre se fac spre slava lui Dumnezeu; în chipul acesta, locuințele și casele voastre se fac biserici lui Dumnezeu și locașuri ale lui Hristos, vistierii ale dragostei, ale păcii și ale tuturor bunătăților celor din lume și mai presus de lume.

Deci, precum cei ce cântă cântece curvești și aduc în casele lor organe și dansuri fac casele lor teatru și adună pe draci, așa dimpotrivă, cei ce cântă psalmi și cântări duhovnicești și spun dumnezeiești istorisiri la masa lor fac casele lor biserici; așa hotărăște propovăduitorul pocăinței' Hrisostom, cel al doilea Ioan Botezătorul, zicând: „Căci, precum cei ce bagă la masa lor măscărici, jucători și femei curve, pe demoni și pe însuși diavolul cheamă acolo... Așa și cel ce cheamă pe David cu chitara (adică să citească Psaltirea lui) prin aceasta pe Hristos cheamă. Și deci, unde este Hristos, acolo nici un drac nu va îndrăzni să intre vreodată, ba nici să privească de afară. Acolo deci, pace și toate bunătățile ca dintr-un izvor vor curge. Aceia fac casele lor teatru, tu fă casa ta biserică, că acolo unde este psalmul și rugăciunea și dansul proorocilor și mintea celor ce cântă cu dor și iubire de Dumnezeu, nu va greși cineva de va numi această adunare Biserică” (Tâlc. la Psaim 41).

Pentru aceasta și Ap. Pavel numește biserică casa lui Achila și Prischila, femeia lui, scriind către romani și zicând: „Spuneți închinăciune Prischilei și lui Achila și bisericii celei din casa lor” (Rom. 16, 3), asemenea și casei lui Filimon și femeii lui, Apfia, biserică chemând-

o scrie: „Pavel lui Filimon și Apfieii celei iubite și bisericii celei din casa ta" (la cea către Filimon). Și de ce numește casele mirenilor și ale oamenilor căsătoriți biserici? Fiindcă în casele acelor erau înrădăcinate: frica lui Dumnezeu, primirea străinilor, milostenia, dragostea, pacea și celelalte bunătăți. Fiindcă oamenii aceia aveau multă evlavie și când lucrau la meșteșugul lor, și când ședeau la masă și totdeauna cugetau dumnezeiești cuvinte în mintea lor și fapta cea bună lumina; și nici meșteșugul nu-i împiedica de la dragostea lui Dumnezeu, nici nunta și însoțirea, nici lumea. Pentru aceasta și dumnezeiescul Hrisostom, tâlcuind graiul cel mai de sus al lui Pavel, zice: „Căci atâta erau de sporiti în fapta bună, încât și casa au prefăcut-o în biserică, deoarece pe toți ai casei i-au făcut creștini și la toți străinii au deschis-o să intre. Că simplu și cum s-ar întâmpla nu s-a obișnuit a se numi casele biserici, de nu era multă evlavie și frica lui Dumnezeu înrădăcinată întru dânșii... Că este cu puțință a fi cineva și căsătorit, și să se facă minunat și slăvit. Și iată că și aceștia (Achila și Prischila) însoțiți fiind, foarte mult au strălucit... și nici meșteșugul (fiind făcători de corturi), nici nunta nu i-au vătămat" (Omil. 30 la cea către rom.).

340. Ce deosebire are Biserica de Corabia lui Noe

Gândiți*vă, fraților, și la deosebirea ce are Biserica lui Hristos de vechea Corabie a lui Noe. Corabia aceea primea dobitoace și iarăși dobitoace scotea afară, adică corbul care a intrat în corabie, iarăși corb a ieșit afară; lupul, lup a intrat și lup a ieșit; calul, cal a intrat și cal a ieșit, și pe rând toate celelalte. Dar Biserica lui Hristos, dacă va primi corb sau om înnegrit și necurat de păcate, îi schimbă mintea și-l scoate afară albit și porumbiță curată. De va primi lup, adică pe cineva sălbatic și răpitor sau lacom și nedrept, îl schimbă cu învățătura ei și mai ales cu Sf. Mărturisire și împărtășirea dumnezeieștilor Taine și-l face oaie blândă, milostiv și făcător de bine oamenilor, iar de va primi vulpe, adică om șarlatan și viclean, îl face miel blând și fără răutate, precum zice Hrisostom: „A primit Corabia dobitoace necuvântătoare și necuvântătoare a scos; a primit și Biserica oameni fără socoteală și nu numai că i-a mântuit, dar i-a și prefăcut Corabia a primit corb și corb a trimis; primește și Biserica corb, dar trimite porumb; primește lup și-l scoate oaie. Căci, de va intra aici om răpitor și lacom, auzind dumnezeieștile cuvinte ale învățaturii, își schimbă năravul și în loc de lup, se face oaie; că lupul și pe cele străine răpește, iar oaia și lâna sa o lasă" (Cuv. la cutremur și la bogat și la Lazăr). Acestea le zice și în cuvântul ce-l face către Sfințitul Mucenic Foca.

De aceea, luați aminte voi, creștinilor, cei ce v-ați făcut oi din lupi îhlăuntrul Bisericii, nu cumva să vă faceți iarăși lupi când ieșiți din Biserică. Voi, care v-ați făcut porumbițe, să nu vă faceți iarăși corbi. Cei ce v-ați făcut în Biserică curați din necurați prin Mărturisire și împărtășire, din mândri, smeriți, din sălbatici, domestici, din răpitori, milostivi și simplu a zice, din răi, buni.

Pentru aceea, păziți-vă, fraților, și luați aminte bine, nu cumva ieșind afară din Biserică să vă întoarceți iarăși la cele dintâi răutăți ale voastre, precum porcul la noroiul cel dintâi și câinele la vărsătura lui, ci păziți ca lumina ochiului curățenia ce v-ați căpătat-o întregă din Biserică, zicând cântarea miresei: Noi ne-am dezbrăcat de haina păcatului cu învățătura Bisericii lui Hristos, cu Mărturisirea și cu împărtășirea dumnezeieștilor Taine și cum vom putea iarăși a ne mai îmbrăca într-însa? Noi am spălat și am curățit picioarele și lucrurile noastre cele viclene și mișcările prin dumnezeieștile cântări și sf. psalmodii, cele ce se cântă în Biserică și

cum putem să le mai întinăm iarăși? „Dezbrăcatu-m-am de haina mea, cum mă voi îmbrăca cu ea? Spălat-am picioarele mele, cum le voi întina?” (Cântarea cântărilor, 5, 4).

341. În ce chip pot păzi creștinii afară din Biserică, curățenia ce au primit-o în Biserică

Dar, în ce chip puteți păzi neîntinată curățenia cea căpătată în Biserică, când ieșiți afară din biserică? Eu vă voi spune: Dacă veți avea totdeauna în pomenirea voastră cele ce ați auzit și ați învățat în Biserică, dacă vă veți aduce aminte de cele ce ați văzut în Biserică și dacă vă veți ruga și cânta cu inima voastră duhovniceștile cântări ale Bisericii, în casă, în târg, în prăvălii, în fabrici și oriunde lucrați și când umblați, și îhlăuntru, și afară, și pretutindenea; pentru că nu e greu a face aceasta, numai de veți voi și veți pune silință și nici vreun loc sau vreme poate să vă împiedice de a vă ruga și cu mintea tăcând și cu inima și în tot locul și în orice vreme este cu putință a face aceasta fiecare dintre voi; măcar meșter de ar fi, măcar soldat, măcar judecător, măcar negustor, măcar orice altă îndeletnicire de va avea, precum zice Grăitorul de Aur: „Nu e trebuință de loc, nici de vreme, ci în tot locul și în toată vremea e cu putință a te ruga cu mintea, că măcar în târg de mergi, măcar în cale, măcar cu prieteni de șezi împreună, e cu putință a deștepta sufletul și tăcând a striga, că așa și Moise a strigat și Dumnezeu l-a ascultat” (Ieș. 14, 15). „Măcar meșter de vei fi și în casa de lucru de șezi și lucrezi, poți cânta; măcar soldat de ești, în judecătorie stăruind, poți a face aceasta” (Tâlc. la Ps. 41).

Mai mult însă și mai îndeosebi, cu aceasta veți putea păzi întreagă curățenia și evlavia ce ați luat-o din Biserică, dacă des veți alerga și vă veți duce la Biserică, înprospătând cu noi învățături silința voastră la cele bune, luminându-vă mintea cu lumina dumnezeieștii cunoștințe și încălzind voința și inima voastră cu dragostea lucrării poruncilor lui Dumnezeu. Că, precum haina când se spală des, nu se murdărește și precum răsadul când se udă des, nu se usucă, ci se păstrează fraged și rodește; așa și creștinul cu cât mai des se duce la Biserica lui Hristos și se spală și se adapă din izvorul dumnezeieștilor învățături, se păzește curat și nici nu se întina, nici nu se usucă rodul faptelor lui celor bune și evlavia, ci mai mult se înmulțește din zi în zi și face roduri nemuritoare și vrednice de vistieria împărăției cerurilor și se face vrednic și de fericirea dumnezeiescului David ce zice: „Fericit bărbatul care în legea Domnului va cugeta ziua și noaptea și va fi ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da în vremea sa, și frunza lui nu va cădea, și toate oricâte va face vor spori” (Ps. 1,1).

Incheiere

Deci, nu vă asemănați și voi, fraților, corbului trimis de Noe din corabie să vadă dacă a încetat apa potopului, iar acela nu s-a mai întors înapoi, ci a stat pe stârvuri și mânca; nu. Ci, asemănați-vă și urmați porumbiței pe care a trimis-o și iarăși s-a întors înapoi în corabie negăsind nicăieri odihnă picioarelor ei, pentru că apă prea multă era încă pe pământ; precum zice Sf. Scriptură: „Și a trimis Noe porumbul după dânsul să vadă dacă a scăzut apa de pe pământ. Și neaflând porumbul odihnă picioarelor sale, s-a întors la el în corabie, că era apă peste toată fața pământului” (Fac. 8, 8). Fiindcă cu adevărat, astăzi toată lumea este plină de apa potopului, a păcatului și a patimilor și în alt loc nicăieri nu află odihnă ticălosul suflet al creștinului, fără numai în Biserică, care este casă de scăpare și de mântuire, pentru care zicea David: „Fii mie Dumnezeu scutitor și spre casă de scăpare, ca să mă mântuiești” (Ps. 30, 2); și pe care o închipuiau cele trei cetăți hotărâte de Dumnezeu, la care alergau israelitenii cei uciși

cu sila și-și scăpau viața lor. „Trei cetăți să-ți alegi ție în mijlocul pământului tău... ca să scape acolo tot ucigașul" (A doua Lege 19, 2). Pentru aceasta cum am zis mai înainte, de asemenea și Hrisostom, cetate și întărire asupra diavolului numește Biserica zicând: „Cetate zidește contra diavolului, că aceasta este Biserica" (Omil. 18 la Fapte).

Dacă așa veți face, frații mei creștini, și veți alerga des la Corabia cea înțelegătoare, la cetatea cea de scăpare și la zidurile ei, la Sf. Biserici, zic, ale lui Hristos, nu numai în viața aceasta veți scăpa de potopul patimilor păcatului și veți rămâne mai pe sus de războiul și de năvălirile diavolului, cel ce totdeauna se luptă cu voi, ci și în viața cea viitoare vă veți învrednici împărăției cerurilor și prin ostășirea Bisericii cea de acum, veți câștiga Biserica cea de sus triumfătoare a celor întâi născuți, celor scriși în ceruri; de care scriind Ap. Pavel zicea: „V-ați apropiat de cetatea Dumnezeului Celui viu, Ierusalimul cel ceresc și de zbor de milioane de îngeri și de adunarea celor întâi născuți, care sunt scriși în ceruri" (Evr. 12, 22). Pentru că cei ce sunt sădiți în Biserică vor înflori în cereștile curți ale Domnului, după Marele Vasile ce zice: „Cu puțină este a înțelege tot curte, suirea și petrecerea cea cerească, pentru aceasta cei sădiți aici în casa Domnului Celui viu, acolo în curțile Dumnezeului nostru vor înflori" (Tâlc. la Ps. 28), în Hristos Iisus care este capul Bisericii celui de sus triumfătoare și celei de jos luptătoare, Căruia slava și puterea, împreună Tatălui și Sfântului Duh în veci. Amin.

CUVÂNT XIII

Care cuprinde: 1) că toți creștinii au datoria să păzească toate poruncile lui Hristos; 2) ce fel de bunătăți iau cei ce păzesc poruncile; și 3) creștinii câți calcă poruncile lui Hristos iau pagube și nenorociri mari

PRECUVÂNTARE

Precum ostașii, dregătorii și slujitorii împăratului pământesc nu sunt atât de lăudați fiindcă sunt îmbrăcați cu brâu și cu manta și alte decorații împărătești, nici că se numesc oameni împărătești, precât sunt lăudați când păzesc neschimbate toate poruncile împăratului. într-acest fel și creștinii, ostașii, singliticii și slujitorii cerescului împărat Hristos, nu se cade să se laude numai că cred în Hristos și s-au botezat în moartea lui, nici că s-au învrednicit să se numească cu numele lui Hristos, creștini; ci mai mult se cade să se laude dacă păzesc neschimbate toate poruncile cerescului lor împărat Hristos. Pentru că, ce folos este să creadă creștinii în Hristos, iar pe urmă să nu păzească poruncile lui Hristos? Căci, zice dumnezeiescul Hrisostom: „Nici un folos va fi nouă din credință, viața fiindu-ne stricată" (Omil. la Ioan). Ce folos să se laude că iubesc pe Hristos și apoi să calce poruncile Lui? Ce câștig să se numească numai cu cuvântul creștini și după aceasta cu lucrul să aibă viața contra creștinismului? „Căci nici un folos nu ne este nouă să ne numim creștini, de nu vor urma și lucrurile", zice dumnezeiescul Kiril al Ierusalimului. Numai numirile goale nu folosesc, de nu vor fi următoare lucrurile, iar când sunt lucrurile, ele întăresc și numele. Sfânta Scriptură, atât cea" Veche, cât și cea Nouă, din lucrurile și chipurile oamenilor, obișnuiește de a pune și numele. Așa, Avram s-a numit Avraam, pentru că avea să se facă părinte neamurilor. Așa, Isaac s-a numit râs, pentru bucuria ce a pricinuit-o părinților lui când s-a născut. Așa Iacob și fiii lui Iacob, din lucruri și

chipuri au luat numirile ce le aveau. Așa și Domnul, Petru a numit pe Petru, pentru întărirea credinței. Așa pe Iacob și pe Ioan i-a numit Voanergheș sau fiii tunetului, pentru că au tunat în lume propovăduirea Evangheliei și malta Teologie a Sf. Treimi.

Astfel și creștinii nu se cade a avea mincinos acest nume mare și de mult preț, ci să-l adevereze pe el cu lucruri creștinești, deoarece nici un lucru nu ia ființă din numele ce-l are, ci firea lucrului, oricare ar fi, acesta este care se arată prin nume, precum zice dumnezeiescul Grigorie Nisis: „Fiindcă cel mai mare și dumnezeiesc și mai întâi decât toate numirile s-a dat nouă de bunul nostru Stăpân, ca adică, cei ce s-au cinstit cu numele lui Hristos să se numească creștini, e trebuință ca toate numirile cele tâlcuitoare și arătătoare ale acestui cuvânt să se arate întru noi, ca să nu ne fie numirea noastră mincinoasă, ci din petrecerea cea bună să fie încredințat; că nu din a se numi ceva se face ceea ce este (adică, nu din numire se face cineva bun sau rău)⁶⁰ ci orice s-ar afla în firea omului (bună sau rea) prin potrivită semuire se cunoaște numele" (Cuv. către Olimpie Monahul, cum trebuie să fie creștinul, tom. 3). Pentru aceea, de vor voi creștinii să aibă numirea potrivită cu lucrul, se cade a se face următori vieții și petrecerii lui Iisus Hristos al Cărui nume îl au. Si cum pot a se face următori lui Hristos? Dacă vor păzi toate poruncile Lui și prin păzirea lor să fie gata, de va fi trebuință, să rabde și moarte, precum și Hristos a păzit până la moarte și moarte pe cruce, toate poruncile cerescului Său Părinte ca un om; că așa a arătat Hristos că iubește pe Tatăl și este Fiul al Lui adevărat. în felul acesta pot și creștinii a arăta că sunt adevărați ucenici ai lui Hristos și-L iubesc pe El în adevăr: „De veți păzi, zice, poruncile Mele, veți rămâne întru dragostea Mea, precum Eu poruncile Tatălui Meu am păzit și rămân întru dragostea Lui" (Ioan 5, 10).

Pentru aceasta și eu am hotărât să arăt în cuvântul de față: 1) cum că toți creștinii sunt datori să păzească toate poruncile lui Hristos; 2) ce fel de bunătați iau cei ce păzesc poruncile; și 3) că toți creștinii care calcă poruncile lui Hristos li se întâmplă pagube și nenorociri mari.

PARTEA I

342. Că toți creștinii sunt datori a păzi toate poruncile lui Hristos

întâi: deci au datoria să păzească și să lucreze toți creștinii toate poruncile lui Hristos; toți creștinii, adică clericii și mirenii, bărbații și femeile, tinerii și bătrânii, călugării și cei căsătoriți, mari și mici, săraci și bogați, țărani și boieri, împărații și patriarhii și toți de obșye, ^ți și tot omul de orice clasă și treaptă, fără deosebire unul de altul. Pentru că Dorinul a zis Sf. Săi Apostoli că oricâte învățături vă zic și câte porunci vă dau vouă, la toți creștinii de obște le dau și-i învăț: „Iar cele ce zic vouă, tuturor zic" (Marcu 13, 37). Sunt datori însă, toate poruncile¹⁶¹ să le lucreze creștinii, adică atât cele zece pe care le cuprinde Decalogul Legii celei Vechi: precum este a cinsti fieștecare pe tatăl său și pe mama sa, să nu ucidă, să nu fure, să nu mărturisească minciună, să nu poftască a lua femeia sau lucrul fratelui său și celelalte. De asemenea, și toate poruncile pe care le cuprinde Sf. Evanghelie: precum este a nu sta creștinul împotriva omului rău, ci, cel ce voiește a-i lovi peste obrazul lui cel drept să întoarcă și pe cel stâng ca să-l lovească; a nu voi creștinul să ducă la judecată pe alt frate al său creștin, ci, cel ce

⁶⁰ Spre exemplu: Sf. Coprie (gunoi) nu s-a făcut așa, fiindcă era numele lui astfel; și eresiarhul Evthie (norocos) nu s-a folosit nimic din numele său, ci s-a făcut nenorocit din eres și din răutatea lui. (nota trad.)-

⁶¹ Inseamnă că a lucra creștinii toate poruncile, aceasta se înțelege că nu numai să le lucreze pe toate împreună într-aceeași vreme, ci când pe una, când pe alta, precum ar cere vremea și trebuința.

ar vrea să-i ia haina, acela să-i lase și cămașa. Cine va îndatora pe creștin să meargă o milă, să meargă cu el împreună două; să dea milostenie de obște la toți câți cer, să dea împrumut creștinul la toți care au trebuință, să iubească pe vrăjmașul său și pe cei ce-l urăsc, să binecuvânteze pe cei ce-l blestemă și să se roage lui Dumnezeu pentru toți cei care îl ispitesc și-l gonesc. Și ca să zic în scurt, toți creștinii sunt datori să păzească poruncile lui Hristos fără vreo alegere.

Pentru că Domnul când a trimis pe sf. Săi ucenici să propovăduiască în lume Sf. Evanghelie, le-a zis să învețe pe creștini ca să păzească toate câte le-a poruncit El, zicând: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh; învățându-i pe ei să păzească toate câte am poruncit vouă" (Mat. 28, 19). Acest grai tâlcuindu-l Marele Vasile zice: n-a zis Domnul că dintre porunci, pe unele să le păzească creștinii, iar de altele să nu se îngrijească, nu. Ci pe toate să le păzească, fără a trece cu vederea nici măcar una singură: „Învățându-i pe ei, nu pe unele adică să le păzească, iar pe altele nu; ci a păzi toate câte am poruncit vouă" (în precuv. Hot. pe larg). Și în alt loc, însuși Hristos voind a arăta că creștinii sunt datori să păzească toate poruncile Lui, zicea: „Când veți face toate cele ce vi s-au poruncit vouă, ziceți că slugi netrebnice suntem; că ce am fost datori a face am făcut" (Luca, 17, 10). Auzi? Toate, zice, cele poruncite când le veți face și nu când pe unele le veți face, iar pe altele le veți lăsa. Pentru aceasta Ap. Pavel s-a pus pe sine a păzi toate poruncile Stăpânului, ca un rob al lui Dumnezeu și nu da nici o sminteală în vreun lucru, pentru care și spunea: „Nici o sminteală întru nimic dând, ca slujba noastră să fie fără prihană, ci întru toate punându-ne pe noi ca slujitori ai lui Dumnezeu" (II Cor. 6, 3).

343. Trei sunt rânduielile creștinilor

Trei sunt rânduielile și așezările creștinilor după Marele Vasile: unii sunt ca niște robi, care de frica muncilor nu lucrează răutatea, iar alții sunt ca niște simbriași, care pentru plată și câștigarea împărăției cerurilor lucrează binele; și alții sunt ca niște fii, care numai pentru binele acesta și pentru dragostea stăpânului lor, bucurându-se, lucrează bunătatea. Acum noi vedem că și aceste trei clase de oameni sunt datoare a păzi toate poruncile Domnului. Că de este vreun creștin în ceata robilor și se teme ca să nu se pedepsească și muncească, se silește a păzi toate poruncile Stăpânului său și să nu fie fără grijă nici de cea mai nucă poruncă a Lui, dacă voiește să scape de munci. Iar de va fi cineva în ceata simbriașilor și acela e dator a păzi toate câte i-a poruncit Cel ce l-a tocmnit în via sa, pentru că de nu le va păzi, nu poate să-și ia plata întregă. Iar de este cineva în rânduiala fiilor, e dator să arate ascultare și să fie bineplăcut Tatălui său întru toate și să nu-l întristeze nici în cele prea mici: „Nu este deci a celor temători a trece cu vederea ceva din cele poruncite lor sau a le face cu lenevire, că nici cel plătit nu va îndrăzni să calce ceva din cele poruncite. Căci, cum va lua plata lucrului în vie fără să împlinească toată tocmeala?... Și care fiu având scop să placă Tatălui său, după ce îl va mulțumi întru cele mari, ar voi să-l întristeze întru cele prea mici?" (Precuv. Hotar, pe larg).

Și dacă Dumnezeu porunca poporului celui vechi al lui Israel să păzească toate poruncile Lui, cu atât mai mult poruncește acum ca creștinii să păzească poruncile Lui, care sunt popor ales al Lui, popor iubit și răscumpărat cu însuși Sângele Său. Căci citim în a doua Lege că porunca Dumnezeu la tot începătorul și stăpânitorul să scrie cartea Legii a doua și să păzească toate dumnezeieștile Sale porunci, cele din ea: „Și când va șede pe scaunul împărăției sale, să-și scrie această a doua Lege în carte, ca să învețe a se teme de Domnul

Dumnezeul său și a păzi toate poruncile acestea" (A doua Lege 7,18). Și iarăși poruncește la tot poporul de obște: „Păziți toate poruncile acestea, câte poruncesc eu astăzi vouă: (acolo 27, 1). De aici s-a învățat Proorocul David a urî orice nedreptate și să călătorească drept în toate poruncile Domnului, pentru că zicea: „Spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urât" (Ps. 118).

344. Creștinii sunt datori a păzi toate poruncile ca trebuincioase, pentru șase pricini — Ce va să zică poruncă—Că dacă numai o poruncă va călca cineva, pe toate le calcă

Al doilea: sunt datori toți creștinii să păzească ca pe niște trebuincioase toate poruncile Domnului, pentru șase pricini: 1) pentru că după dumnezeiescul Hrisostom, poruncă va să zică lege împărătească, ordin: „Porunci și ordine, pe însăși Legea o numește, fiindcă împărătește s-a poruncit" (Tâlc. la Ps. 118). Deci, precum se silesc toți ascultătorii să păzească legea și porunca împăratului celui pământesc, că de se întâmplă a o călca cineva pe aceasta, se pedepsește și se omoară, așa toți creștinii au mare nevoie să păzească necălcate toate poruncile Domnului și n-are stăpânire vreun creștin a călca nici măcar o singură poruncă.

2) Fiindcă după Marele Vasile, de nu erau de trebuință toată poruncile lui Hristos la mântuirea creștinilor, n-aveau să se scrie, nici era să le poruncească, ca să fie păzite neapărat, „Că de nu erau toate trebuincioase spre mântuirea sufletului nostru, nu s-ar fi scris toate poruncile, nici s-ar fi poruncit că trebuie toate păzite" (în precuv. Hotar pe larg).

3) Sunt de trebuință toate poruncile, că dacă numai o singură poruncă va călca creștinul, se face călcător tuturor poruncilor, precum a zis Iacob fratele lui Dumnezeu: „Că oricine va păzi toată legea, și va greși într-o una, s-a făcut tuturor vinovat" (Iac. 2, 10). Si de ce se face tuturor vinovat? Fiindcă după Marele Vasile, toate poruncile sunt ca un lanț împletit cu aur și se țin una de alta și dacă cineva ar dezlega și strica pe una, de la sine aceea una dezleagă și strică pe toate celelalte. „Toate poruncile sunt legate între ele după scopul dreptei socoteli și una de se va călca, de nevoie și celelalte se strică" (Acolo). Și în Hotarul pe larg 16, zice: „Toate poruncile le vedem că se țin legate una de alta și e cu neputință a se isprăvi una fără cealaltă".

Și ce folos, zice același Vasile, să păzească cineva toate celelalte porunci și în urmă să zică fratelui său, nebune, și pentru această ocară să se facă vinovat gheenei focului? Precum a zis Domnul: „Ce folos îmi este din toate faptele cele bune, dacă voi zice fratelui meu, nebune, să mă fac vinovat gheenei?" (Acolo). Ce folos dacă o cetate este de toate părțile celelalte întărită și asigurată, însă are numai o singură ușă într-un loc?

Sau ce câștig are o vie dacă e îngrădită împrejur pretutindenea, dar are numai o mică gaură într-un loc? Pentru că și numai prin acea mică poartă a cetății intră vrăjmașii și pradă cetatea și omoară oamenii dintr-însa și prin acea mică gaură a gardului viei, intră trecătorii și fiarele și fură toți strugurii, precum zice Teologul Grigorie în cuvintele cele pentru sine. Așa n-are vreun folos creștinul, dacă va păzi poruncile Domnului și cu defăimare va strica și dezlega numai una singură; pentru că prin stricarea numai aceleia, cade din împărăția cerului, precum a zis Domnul: „Deci, cela ce va strica una din aceste porunci mai mici și va învăța așa pe oameni, mai mic se va chema într-o împărăție cerurilor" (Mat. 5, 19). Pe care tâlcuind-o dumnezeiescul Hrisostom zice: „Iar când auzi mai mic se va chema într-o împărăție cerului, să nu socotești

altceva, fără numai gheena și munca focului... mai de pe urmă va fi, adică cel mai de pe urmă lepădat; iar cel mai de pe urmă fără alta, atunci în gheena va cădea" (Omil. 19 la Matei). Și iarăși zice: „Cel mai mic întru împărăția cerului se va chema care este, la înviere fiindcă nu va intra întru împărăție; căci această vreme a învierii obișnuiește a o numi împărăție. Una de va călca, zice, mai mic se va chema. Prin urmare, pe toate trebuie să le păzim" (Omil. 4 la Efes.).

345. Că poruncile Domnului sunt viață

4) Sunt trebuincioase toate poruncile Domnului, pentru că sunt viață și viață adevărată și veșnică, precum a zis Domnul tânărului acelaia: „De voiești să intri în viață, păzește poruncile" (Mat 19,17). Și iarăși același glăsuiește: „Ci, Tatăl, Cel ce M-a trimis pe Mine, acela poruncă Mi-a dat ce voi zice și ce voi grăi; și știu că porunca Lui viață veșnică este" (Ioan 14r49):" Deci, precum este trebuincioasă omului viața veșnică, așa este trebuincioasă lui și păzirea poruncilor lui Hristos, prin care câștigă viața cea veșnică. Pentru aceasta a zis și Solomon: „Cel ce păzește porunca își păzește sufletul său, iar cel ce nu-și păzește căile sale va pieri" (Pilde 19,16).

346. Că poruncile sunt tămăduiri patimilor sufletului

5) Sunt trebuincioase toate poruncile, deoarece ele sunt ca niște buruieni și doctorii și plasturi care vindecă patimile și bolile sufletului și fiecare poruncă este hotărâtă a vindeca o boală și o patimă. Și precum, așadar, este de nevoie uneltirea buruienilor celor simțite și doctoriilor spre vindecarea bolilor trupești, așa la fel este de trebuință și păzirea dimpreună a tuturor poruncilor stăpânești, spre vindecarea patimilor sufletești și sănătății lui. Și câte porunci nu le păzește creștinul, să știe că atâtea patimi ale sufletului le lasă nevindecate, pe care puteau să le vindece poruncile ce nu le-a păzit. Pentru aceea a zis Sf. Simeon Noul Teolog că cel ce păzește poruncile, acesta mai ales se păzește de porunci, deoarece se izbăvește de patimi și păcate. Pentru aceasta a zis și Solomon: „Cel ce se teme de poruncă, acela este sănătos" (Pilde 13, 13). A zis încă și Ammonie: „împotriva a tot păcatul, dimpreună toate poruncile ni s-au dat nouă de la Domnul și una de se va călca, aduce asupra calea răutăților"⁶² (în șirul cel de la Mat, cap. 28).

6) Și cea de pe urmă; sunt de trebuință toate poruncile, în ce chip sunt de trebuință credința și Botezul. Așadar, precum fără credință și fără Botez nu poate cineva să se mântuiască, tot așa și fără păzirea tuturor poruncilor. Și prin ce este aceasta arătată? Din cuvintele Domnului, că El dimpreună cu predarea credinței și a Botezului, a împreunat și păzirea tuturor poruncilor Lui, zicând către Apostoli: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-i pe ei în Numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, învățându-i pe ei să păzească toate câte am poruncit vouă" (Mat 28); pe care tâlcuind-o, Ammonie zice: „Cu dreapta credință Domnul a înjugat împreună și păzirea tuturor poruncilor. Pentru aceasta și David având dreaptă credință către Dumnezeu, zicea: „Spre toate poruncile tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urât-(Ps. 118)⁶³.

⁶² Spre pildă: de se va călca pomnca dragostei, vine urâciunea; de se va părăsi nulostenia, vine nemilostivirea ș.c.l. (Nota trad.).

⁶³ Zice îisă și Ghenadie Schoksticul că, deoarece și păcatul cuprinzător ta două se împarte: în strămoșesc și în de bunăvoie; pentru aceasta i s-au dat două doctorii. Că Botezul adică și credința strică păcatul strămoșesc, iar păzirea poruncilor, pe cel de bunăvoie: „Botezul adică și credința șterg păcatul cel strămoșesc"; iar lucrarea „păcatului cea de bunăvoie se oprește prin păzirea Legilor celor date snrp w»«t«

347. Că poruncile sunt trebuincioase după cum credința și Botezul — Cu ce se deosebește porunca de sfat

Prin urmare, unde sunt acum acei mândri care se fac judecători peste stăpâneștile porunci ale Domnului și zic că unele din ele sunt de nevoie, iar altele sunt în mâna și stăpânirea noastră, ori de le păzim, ori nu? Ce zici omule, oricine ai fi tu? Te faci mai mare decât Puitorul de lege și pe unele din legi le cinstești, iar pe altele le necinstești și le defaimi? Și nu știi, ticălosule, că aceasta este o prea mare și drăcească îngâmfare, precum zice Marele Vasile: „Primejdios lucru este mândria, ane așeza noi judecători asupra Puitorului de lege (Dumnezeu) și pe unii adică după legile Lui să-i judecăm de buni, iar pe alții să-i lepădăm de răi" (In precuv. Hot pe larg).

Ai auzit că este poruncă? Îndată să o socotești că e și de nevoie, îndată să te gândești cum că nu este în stăpânirea și voia cuiva să o calce; îndată să dai cu părerea că cine o va călca se primejduiește a se munci; pentru că după aceasta se deosebește porunca de sfătuire și îndemnare, că porunca nu este în stăpânirea cuiva, ci se silește orice creștin și se nevoiește să o păzească și să n-o calce, că de ar călca-o, îndată se și pedepsește și primește răsplătirea, după psalmiceasca tâlcuire a lui Hrisostom. „Credincioase sunt toate poruncile Lui" (Ps. 110, 7) și zicând: „care sunt credincioase adevărate rămân, că de se vor călca, urmează pedepsele și ele nu se clătesc, că de le și vor călca oamenii, dar Dumnezeu le răsplătește". Iar sfătuirea și îndemnarea sunt în stăpânirea omului și de va voi să o păzească, bine, iar de o va călca, nu se pedepsește. Precum este fecioria și scopirea cea pentru împărăția lui Dumnezeu, fiindcă cel ce voiește și iubește fecioria, bine face, iar de nu voiește fecioria, ci voiește a se însura n-are vreo împiedicare, nici se pedepsește pentru aceasta; de aceea pe de o parte și Domnul a zis: „Și sunt oameni care singuri s-au scopit pe sine pentru împărăția cerurilor. Cel ce poate (sau cel ce voiește) a încăpea, încapă" (Mat. 19, 12); și Pavel, pe de alta: „Iar pentru fecioare, porunca Domnului nu am; iar sfat dau" (I Cor. 7, 25), care tâlcuind-o, Grăitorul de Aur zice: „Vezi, că nu poruncă, ci sfat? Vezi, că nu poruncă, ci îndemnare? Și multă este deosebirea, că una este de trebuință, iar alta a voinței. Nu poruncesc, zice, ca să îngreuez, ci îndemn și sfătuiesc ca să trag spre înaintare... Nu a poruncit feciorie, că cel ce poruncește feciorie, sub nevoia legii aduce și pe cel ce nu voiește; iar cel ce sfătuiește, stăpân al alegerii lasă pe ascultător" (Cuv. 2 pentru post).

348. Că fecioria nu este poruncă, ci sfătuire

Pentru aceea, din cuvintele acestea se înțelege că fecioria nu este poruncă, ci numai îndemnare și sfătuire, ca ceea ce este peste poruncă; oare însă și necâștigarea să fie sfătuire și nu poruncă? Aceasta să o vedem aici: unii din dumnezeieștii Părinți auzind pe Domnul zicând tânărului aceluia nu hotărâtor și poruncitor, fă-te desăvârșit și vinde-ți averile tale, ci în chip rugător, dacă voiești să te faci desăvârșit, vinde-ți averile tale. „De voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde-ți averile tale și le dă săracilor și vei avea comoară în cer, și vino, urmează Mie" (Mat. 19, 21), aceasta, zic, auzind-o unii din Părinți zicându-se de Domnul, au zis că în două se împart poruncile și unele sunt potrivite la cei desăvârșiți, iar altele la cei nedesăvârșiți, precum unul dintre ei este și dumnezeiescul Hrisostom (Omil. 9 la cea I Corint, și Omil. 1 cea către Tit; și Teologul Grigorie în Cuv. 1 pentru Iulian Paravatul).

349. Că necăștigarea este poruncă

Însă, „vinde-ți averile tale și le dă săracilor” este poruncă și a arătat-o Domnul în altă parte a Evangheliei mai lămurit prin cuvânt cuprinzător de obște: „Fieștecare dintre voi, care nu se leapădă de avuțiile sale, nu poate fi ucenic al Meu” (Luca 14, 33). Și iarăși, într-alt loc poruncește tuturor de obște zicând: „Vindeți averile voastre și le dați milostenie” (tot acolo 12, 33). Dar și Marele Vasile poruncă numește zicerea cea către tânăr de Domnul, adică „vindeți averile tale”, în cuvântul către cei bogați. Iar dumnezeiescul Hrisostom, între altele, zice că nu este poruncă a-ți vinde averile, cu toate acestea, în cuvântul cel pentru feciorie spune că suntem datori a vinde toate, precum ne este poruncit: „Suntem datori toate a le vinde, că și aceasta ni s-a poruncit”. De asemenea și Teologul Grigorie în cuvântul pentru iubirea de săraci, mai înainte s-a mirat dacă cuvântul ce l-a zis Domnul tânărului este lege și de nevoie sau numai sfătuire, se pleacă mai mult însă cum că este poruncă, decât că ar fi numai sfătuire, zicând: „Desăvârșirea cea pusă și legiuită tânărului de a se face desăvârșit prin împărțirea averilor sale la săraci, socotești că nu-ți este ție ca o datorie pentru iubirea de oameni, ci numai de bunăvoință? Nici lege, ci sfătuire? Prea mult și doream aceasta și mă gândeam, dar mă înfricoșează mâna cea stângă și caprele cele de-a stânga și cele ce s-au pus de El de-a dreapta și de-a stânga (lui Hristos); nu căci au răpit, ci fiindcă n-au odihnit pe Hristos prin slujirea la cei săraci”.

350. Pentru ce Domnul în chip sfătuitoare a zis către tânăr: „de voiești să fii desăvârșit” — Căci ca o datorie și poruncă cere Dumnezeu desăvârșirea de ia toți creștinii

Și de ce a zis Domnul către tânăr, în chip sfătuitoare, „De voiești să fii desăvârșit?” Fiindcă și tânărul acela se afla încă sub umbra Legii, ca cel ce era nedesăvârșit. „Că nimic n-a săvârșit Legea, după Pavel” (Evr. 7, 19). De aceea, chemându-l pe el Domnul din Legea cea nesăvârșită la desăvârșirea Evangheliei, i-a zis: „Dacă voiești”, fiindcă nu-și dase voia sa lui Dumnezeu, iar creștinilor care s-au făgăduit la Sf. Botez să urmeze lui Hristos și au apucat de și-au dat singuri voia lor, nu le zice Domnul cu sfătuire, de voiți a fi desăvârșiți, ci le zice în chip poruncitor și hotărâtor: „Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este” (Mat. 5, 49). Pentru aceea, ca o datorie și poruncă cere Hristos desăvârșirea în general de la toți creștinii. De aceea și Apostolul adevărind aceasta, câteodată zice: „... iar cu mințile, fiți desăvârșiți” (I Cor. 14, 20); iar alteori: „Până ce vom ajunge, nu numai unii, iar alții nu, ci toți într-un bărbat desăvârșit” (Efes. 4,13). Ce zic? Încă și această Lege Veche, ca o poruncă dă desăvârșirea iudeilor, poruncindu-le lor și zicând: „Desăvârșit să fii înaintea Domnului Dumnezeului tău” (A doua Lege, 18, 13).

Deci, s-a făcut arătat din cele ce am zis că, numai afară de feciorie, toate celelalte porunci ale Domnului și această necăștigare sunt de obște la toți creștinii și toți de obște sunt datori a le păzi netrecute, fără deosebire, atât monahii și feciorelnicii, cât și mireni și cei căsătoriți.

351. Că poruncile lui Hristos sunt cu puțință a se împlini și cu lesnire

Al treilea: sunteți datori de obște toți creștinii să faceți toate poruncile lui Hristos, pentru că nu sunt grele, ci toate sunt cu puțință, lesnicioase și ușoare. Sunt cu puțință: 1) pentru că

Domnul care cunoaște puterea oamenilor, nu era să le poruncească lor a păzi poruncile Lui, dacă știa că sunt mai presus de puterea lor. Și dacă omul nu pune pe dobitocul său sarcină cu anevoie de purtat și care ar trece peste puterea dobitocului său, cum Dumnezeu ar fi pus creștinilor porunci care sunt cu neputință a se păzi? Aceasta este prea mare păgânătate și numai a o grăi cineva, precum zice Marele Vasile: „Păgânească socoteală este a spune că poruncile Domnului sunt cu neputință” (Cuv. la ia aminte de sine); și 2) că de erau cu • neputință poruncile lui Hristos, cum atâtea mii și milioane de oameni au putut, nu numai să le lucreze și să le isprăvească, dar și să le covârșească precum zice Grăitorul de Aur: „Deci, să nu prihănești pe Stăpânul, că a poruncit cele cu neputință... căci mulți au covârșit poruncile. Și de ar fi fost ele cu neputință să se facă, nu le-ar fi făcut mulți de prisos din voia lor, feciorie n-a poruncit, ci mulți au isprăvit-o” (Cuv. pentru post, Tom. 6).

352. Că și elinii au isprăvit înfrânarea și milostenia și au avut cumpătare

Deci, toate poruncile lui Dumnezeu sunt lesnicioase și ușoare. Și aceasta o adeverează însuși El, Cel ce le-a poruncit, zicând că jugul Lui este bun și sarcina poruncilor Lui este ușoară: „Jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară” (Mat. 11, 29). Dimpreună mărturisește și iubitul ucenic al Domnului: „și poruncile Lui grele nu sunt” (I Ioan 5, 3). Aceasta vrând să o arate și Proorocul David zicea: „Desfătăta este porunca Ta foarte” (Ps. 118). Las să audă acum creștinii cei nepăsători care pricinuiesc și spun: noi suntem mireni însurați, cu copii, cu case și nu putem să facem toate poruncile lui Hristos, că sunt cu neputință nouă și sunt cu anevoie și grele de păzit. Ce zici, neîhțelegătorule creștin? Dumnezeu îți poruncește să faci toate poruncile Lui și tu zici că sunt cu neputință? Dumnezeu zice cum că sunt cu lesnire și ușoare poruncile Lui și te împotrivești lui Dumnezeu și zici că sunt anevoie de isprăvit? Și ce? Este cu neputință această poruncă pe care ți-a dat-o Hristos a avea numai o femeie și să fii cumpătat (întreg, înțelept) și să nu te duci la alta? Pe când alții sunt cumpătați fără a avea femei, nu numai creștinii, dar și păgânii. Ce, adică este grea această poruncă că ți-a zis a da milostenie din averile tale, în vreme ce mulți elini toate averile lor le-au împrăștiat pentru slava deșartă? Acum, cea făcută de elini pentru slava deșartă nu este rușine a n-o face tu ca un creștin pentru frica și porunca lui Dumnezeu? Ce, este anevoie a nu avea vrăjmaș, a nu urî pe cineva, a nu ocări, a nu răpi cele străine, a nu face jurământ? Nu cumva, ca să isprăvești poruncile acestea, ești nevoit a trece munți și văi și să treci peste noianuri? Sau nu cumva ești silit a zbura în aer, sau să faci osteneli multe și să verși sudori? Nu. E de ajuns a avea bunăvoință și plăcere sufletească și îndată ai isprăvit toate acestea, precum zice Gură de Aur: „Căci, spune-mi mie ce lucruri grele ni s-au poruncit (de Dumnezeu), să ai, zice, femeie, dar să fii cumpătat, aceasta, spune-mi mie, este greu? Și cum aceasta? în vreme ce mulți și din cei căsătoriți sunt cumpătați? Nu numai din creștini, ci și din elini. Ceea ce o face, așadar, elinul de prisos și pentru slava deșartă, tu nu păzești aceasta, nici măcar pentru porunca lui Dumnezeu? Dă, zice, săracilor din averile tale, acesta este lucru greu? Dar și aici ne prihănesc elinii, cei ce au împărțit toate averile lor numai pentru singură slava deșartă” (Omil. 13 la Evrei). Și iarăși: „Că ce lucru greu ni s-a poruncit să facem? să despiciăm munții sau să zburăm în aer sau să trecem Marea Tireniană? Nicidecum. Ci, atât de lesnicioasă petrecere, încât nici unelte nu trebuiesc, ci numai suflet și bunăvoință. Căci, care sunt grele din cele poruncite de Hristos? Să nu ai nici un vrăjmaș, să nu urăști pe nimenea și să nu clevetești pe nimenea” (Omil. 410 la Matei).

353. Că mai lesnicioase sunt porunciile, decât răutățile cele împotriva poruncilor

Voiești, creștine, să înțelegi cum că poruncile lui Hristos sunt lesnicioase, iar răutățile care se contreză poruncilor sunt anevoie de săvârșit? Ascultă: Hristos zice să nu furi. Acum te întreb: care e mai lesne, să fure cineva, sau să nu fure? Cu adevărat, mai lesne este a nu fura; pentru că cel ce nu fură este liniștit și netulburat în conștiința lui, doarme fără grijă, frică n-are, în ostenele nu intră și pe toți îi privește fără rușine, iar cel ce fură are tulburare întru sine, intră în ostenele, cugetă planuri și meșteșuguri ca să calce casa sau magazinul (prăvălia) ce voiește, se teme nu cumva să-l prindă și să-l omoare, somn dulce nu doarme, mâncare cu gust nu mănâncă și în cuget are muștrare neîncetată care neconținut îl roade, precum viermele roade lemnul.

Iarăși, Hristos poruncește: „Binecuvântați pe cei ce vă blestemă pe voi”. Acum care este mai lesne, a blestema și a cleveți cineva, ori a nu cleveți? În adevăr, mai lesne este a nu cleveți. Pentru că cel ce nu grăiește de rău este slobod de orice ispită și nu numai că nu pătimește nici un rău, dar primește și laudă de la toți, iar cel ce vrea să grăiască de rău, îndată intră în primejdie și se bănuiește temându-se nu cumva l-a auzit acela, măcar om mic de ar fi, măcar mare. Și de este om mare, îndată pedepsește pe cel ce l-a grăit de rău, iar de va fi mic, îndată și acela îl grăiește de rău și-l ocărăște pe cel care l-a clevetit, sau cu aceleași ocări, sau și cu mai multe. Pentru aceasta bine a zis, Sfântul cel Aurit: „Nu răpi, zice Hristos, cele ce nu sunt ale tale; nu lacomi, nu jura strâmb, ce este osteneală la lucrul acesta? Ba încă, din contra, este osteneală a fura, a lacomi și ajura strâmb. Căci, zicând cuvinte rele împotriva cuiva, îndată ești în primejdie, în bănuială, nu cumva s-a auzit de acela ce ai zis; ori mare de va ; fi, sau mic; că de va fi mare cu dregătoria, te vei primejdui, iar de este mic, cu cele asemenea îți va răsplăti; ba încă și cu mai rele” (Omil. 13 la Evrei). De aceea, ca să le închei pe toate, numai de vom voi noi, toate poruncile lui Hristos sunt foarte, lesnicioase, iar de nu voim, și cele prea lesnicioase ni se arată [nouă prea grele de împlinit, precum și aceasta o zice Grăitorul I de Aur: „Nimic nu este anevoie, nimic îngreuietor din cele poruncite nouă, dacă vom voi, iar de nu voim, și cele prea lesnicioase ni se par nouă grele” (Acolo).

354. Pentru ce poruncile se numesc jug și sarcină

Iar dacă poruncile sunt lesnicioase și ușoare, pentru ce Domnul le-a numit jug și sarcină? Răspund împreună Teologul Grigorie și Ioan Gură de Aur, că poruncile și legea lui Hristos sunt jug și sarcină pentru osteneala și silința pe care o au spre a fi păzite, iar pentru nădejdea bunătaților ce vor să fie și pentru cununile pricinuite celor ce le păzesc, sunt bune și foarte ușoare; pentru că Teologul așa zice: „Că deși este bun jugul cel nou și sarcina ușoară, precum auzi, dar se zice așa pentru nădejdea și răsplătirea care este mult mai cu îndestulare și mai bogată decât reaua pătimire cea de aici” (Cuv. la Paști). Iar dumnezeiescul Hrisostom: „Că de vei căuta la osteneala

isprăvilor, greu și împovăraător, iar de vei căuta la răsplătire, ușor și prea lesnicios este lucrul cel pus înainte" (Cuv. 2 pentru post, tom. 6). Iar dumnezeiescul Diadoh, episcopul Fotichiei, zice: calea poruncilor și a faptei bune este anevoie și aspră la cei noi începători, pentru că s-a deprins omul de la nașterea sa în lărgimea dulceaților, iar la cei de mijloc și sporți este dulce și lesnicioasă. „Calea faptei bune la cei ce acum, de curând, au început să iubească fapta bună se vede aspră și îngreuietore, nu că ar fi ea firește așa, ci fiindcă firea omenească îndată din pântecul cel de maică se amestecă cu lărgimea desfătărilor, iar celor ce au putut să ajungă la mijlocul ei, se arată plăcută toată și ușoară... Pentru aceasta, Domnul băgându-ne pe noi în calea mântuirii zice: «că este strâmtă calea...», iar celor ce voiesc cu multă râvnă și bună voință să se apropie de păzirea sfintelor Lui porunci, ie zice: «Jugul Meu este bun și sarcina mea ușoară este»" (cap. 413). Iar tu, creștine, dacă voiești să lucrezi cu înlesnire poruncile lui Hristos, nu căuta la întristarea și osteneala ce o au ele, ci socotește plata și răsplata ce ai să primești în ceruri, pentru că osteneala și întristarea sunt vremelnice, iar răsplătirea este veșnică. Așa, corăbierul și marinarul nu caută la furtună și la valurile mării, ci socotind câștigul ce au să-l ia, cu această dulce nădejde se veselesc. Așa, negustorul socotește ușoară osteneala pentru nădejdea bogăției. Așa și ostașul nu socotește grele rănile și moartea, căci se gândește mai înainte la biruință și la cununa pe care o va lua. Așa, lucrătorul de pământ nu se gândește la osteneală și la dureri, pentru că privește la seceriș și la plată. Și ca să zic în scurt, așa, cele grele se par ușoare când cineva nu socotește ostenealile și durerile, ci răsplătirile și plățile ce are să le primească. Și că acestea sunt adevărate, martor este Fericitul Pavel care zicea că i se arătau necazurile ușoare, fiindcă nu socotea cele ce se văd și ostenealile cele simțite, ci se gândea la cele nevăzute și la cununi.

Pentru că cele din fire grele așa se fac ușoare, când nu socotim ostenealile, ci luăm aminte la răsplătirile lor. Voiești să știi cum cele din fire grele se fac ușoare? Ascultă pe Pavel ce zice: „Pentru că cea curând trecătoare ușurare a necazului nostru, cu covârșire întru covârșire, veșnică greutate a slavei aduce nouă" (II Cor. 4, 17). Ghicitoria este cea zisă. „Dacă e necaz, cum e ușurare? Iar dacă e ușurare, cum e necaz? Că acestea sunt împotriva, dar a dezlegat ghicitoria. Că prin ceea ce au adăos pe urmă, a arătat-o ușoară! Cum? Neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd" (Acolo), a pus cununa „și a făcut nevoiața ușoară" (Cuv. 2 pentru post). Martor acestora este și Proorocul David care, pentru nădejdea răsplătirii și a plății, păzea cu bucurie poruncile Domnului, pentru care și zicea: „Pleacă inima mea să facă îndreptările Tale în veac pentru răsplătire" (Ps. 118).

355. Că toți creștinii se cade a păzi cu osârdie toate poruncile pentru șapte pricini

A patra: toți voi, creștinii, suneți datori a păzi toate poruncile lui Dumnezeu, nu cu nepăsare și cu cârtire sau cu scop de a plăcea oamenilor, ci cu toată osârdia și dragostea și cu toată bucuria și cu scop bine plăcut lui Dumnezeu. Nu ca niște robi pentru fiica gheenei, nici ca niște simbriași pentru plata împărăției cerurilor, ci ca niște fii pentru dragostea Tatălui Celui din ceruri, care a legiuit poruncile pentru șapte pricini: a) Pentru că cine face p "uncile și lucrurile Domnului cu trândăvie este blestemat, precum zice ieremia: „Blestemat cel ce face lucrurile Domnului cu lenevire" (Ier. 48, 10); 2) pentru că Hristos, Cel ce a poruncit poruncile, este vrednic și prea vrednic de toată iubirea, pentru aceea, cei ce voiesc să păzească poruncile Lui cu toată sârguința se cade a se îndemna din dragostea cea către Hristos de a le păzi; de aceea și Proorocul David zicea: că cel ce se teme de Dumnezeu împlinește poruncile cu toată bunăvoință și cu dragoste; „Fericit bărbatul care se teme de Domnul, întru poruncile Lui va voi foarte" (Ps. 111, 1), pe care tâlcuind-

o, Hrisostofn zice: „N-a zis să facă poruncile Lui, ci de va voi să facă ceva mai mult; deci care este aceasta? A le face pe acestea cu sârguința, a fi prea îndrăgitori acestora, a le căuta ca și cum am alerga după ele, a le iubi, nu pentru plata ce se dă pentru ele, ci pentru Cel ce a pus poruncile, nici pentru frica muncilor sau pentru fângăduința împărăției, ci pentru Cel ce le-a legiuit”.

3) Pentru că cel ce face cu trândăvie și cu cârtire poruncile lui Hristos se aseamănă cu cel ce a adus în Legea Veche, oi și alte dobitoace lui Dumnezeu, nu însă întregi și sănătoase, ci șchioape, betege și bolnave, sau mai bine-zis, se aseamănă lui Cain care n-a adus jertfă lui Dumnezeu din cele mai alese roduri ale pământului, ci a adus pleavă și paie; prin urmare, greșește și se muncește, precum este scris: „Au nu de vei aduce drept, iar nu vei despărți drept, ai păcătuit?” (Fac. 4, 7).

4) Pentru că cel ce face voia Domnului, însă n-o face precum voiește Dumnezeu, ci pentru slava și lauda oamenilor sau pentru alt scop lumesc și deșert, unul ca acesta își pierde osteneala sa și nu primește nici o plată de la Dumnezeu; precum au zis Domnul și Marele Vasile: „Și cel ce a lucrat voia Domnului, dar nu însă după cum voiește Dumnezeu, nici face aceasta din bunăvoință și dragostea cea către Dumnezeu, nefolositoare are silința lucrului după acest glas al Domnului nostru Iisus Hristos ce zice: «că fac spre arătarea oamenilor; Amin zic vouă, că își iau plata lor»” (Mat. 6, 2; în precuv. Hot. pe larg).

5) Pentru că cel ce lucrează cu sârguința poruncile lui Hristos și pe cele mai mari greutăți ce le întâmpină le socotește de mari înlesniri; precum, dimpotrivă, cel ce săvârșește poruncile Lui cu lenevire și cele prea lesnicioase le socotește foarte grele; cum zice Hrisostom: „Greutatea, nu firea poruncilor, ci trândăvia celor mulți obișnuiește a o face; precum când cineva le primește cu sârguința, atunci i se par că sunt prea lesnicioase și ușoare” (Tâlc. la Ps. 111).

356. Creștinii se cade a face voia Domnului cea buna și bineplăcută și desăvârșită. Care este aceasta?

6) Pentru că cel ce lucrează poruncile și voia Domnului, nu e de ajuns numai să facă după cuvântul cel mai dinainte, voia cea bună a lui Dumnezeu, dar să fie și bineplăcută; fiindcă de multe ori, câte un lucru se vede a fi bun, iar dacă se face fără de vreme și locul cel nepotrivit, nu este și bineplăcut lui Dumnezeu. Și iarăși, nu se cade a face numai voia Domnului cea bineplăcută, dar și cea desăvârșită. De pildă: face cineva milostenie, aceasta este buna voință a lui Dumnezeu, însă de face această milostenie numai pentru Dumnezeu, și nu pentru slava și lauda sau de prietenia oamenilor, atunci această milostenie este voie bineplăcută lui Dumnezeu, iar când o face însă cu toată dragostea și cu toată sârguința și îmbelsugarea, atunci acea milostenie este voie desăvârșită a lui Dumnezeu. Iar dacă, din contră, face cineva milostenie pentru plăcerea oamenilor și cu zgârcenie și cârtire, atunci astfel de milostenie nu e bineplăcută, nici desăvârșită înaintea lui Dumnezeu. Pentru aceasta și Apostolul poruncește creștinilor să lucreze voia Domnului cea bună și bineplăcută și desăvârșită: „Ca să cunoașteți voi, care este voia lui Dumnezeu cea bună și plăcută și deplină” (Rom. 12, 2); pe care tâlcuind-o încă și Marele Vasile (în hotar pe scurt, 276), și Sfințitul Teofilact zic: „Deci, întâi caută voia lui Dumnezeu, dacă este bună, iar când ai cunoscut-o că este bună, vezi de este și bineplăcută, căci multe fiind bune, nu

sunt și bineplăcute, ori pentru vreme, ori pentru persoană... iar când vei vedea că e bună și bineplăcută, atunci silește-te să fie desăvârșită și întreagă, așa făcând-o cum trebuie și nu ciuntită."

357. Că poruncile sunt lumină

7) Și cea din urmă; se cade voi, toți creștinii, să păziți poruncile Domnului cu dragoste și cu sârguință, căci dumnezeieștile porunci, fiindcă sunt adevăr și lumină, luminează mintea cu razele dumnezeieștii cunoștințe: „Că toate, zice, poruncile Tale sunt adevărate" (Ps. 118). Și fiindcă sunt bune și mântuitoare, trag inima spre dragostea lor și spre poftire: „Bună este mie, zice, legea gurii Tale" (Ps. 118). Pentru aceea, precum firește oricine iubește lumina și binele: „Că dulce, zice Eccl. 11, 7); și Aristotel: „Bine este aceea ce toți iubesc" (Moral. Nicomah, cap. 1). Într-acest fel se cade a iubi și poruncile lui Hristos, care sunt lumină și bunătate. Și că sunt lumină poruncile mărturisesc Scripturile, cea întâi, Parimiastul: „Că porunca Legii este sfeșnic și lumină" (Pilde 6, 23); iar al doilea, David: „Porunca Domnului strălucită care luminează ochii" (Ps. 18, 9); și iarăși: „Făclie picioarelor mele este Legea Ta și lumină cărărilor mele" (Ps. 118); și iarăși: „Arătarea cuvintelor tale luminează și înțelepțește pe prunci" (Acolo). Și Isaia: „Pentru că lumină sunt poruncile Tale pe pământ" (îs. 26, 9). De aici și Teologul Grigorie s-a îndemnat a zice: „Lumină a fost și cea întâi poruncă dată celui întâi zidit (Adam)... deși întunericul cel viclean (diavolul) care a intrat mai în urmă pe ascuns, a născocit răutatea" (Cuv. la Sf. Botez). De asemenea și dumnezeiescul Hrisostom: „Și pretutindena poate să vadă cineva bine că Legea se numește lumină... că nu atât razele soarelui povățuiesc ochii noștri, precât poruncile Legii strălucesc ochii sufletului. Fiindcă, precum ochiul din această lumină se folosește, așa și sufletul din această supunere a Legii prea mult rodește, curățindu-se și scăpând de răutate și către însăși fapta bună suindu-se" (Tâlc. la îs. cap. 2).

358. Că poruncile sunt bune și mântuitoare — Pentru ce Biserica citește în fiecare zi Psalmul 118¹

Și că poruncile Domnului sunt bune și mântuitoare, e martor însuși David, ce în tot psalmul său pe larg și cuprinzător de multe, 118, adică „Fericiți cei fără prihană în cale"⁶⁴, aceasta propovăduiește și vestește și, prin urmare, își arată dorita așezare și dragostea cea din inimă pe care o avea proorocescul lui suflet de a face cu toată sârguință făcătoarele de viață și dumnezeieștile porunci, câteodată zicând: „Și am ridicat mâinile mele spre poruncile Tale, care le-am iubit foarte", iar alteori: „Că poruncile Tale am voit și pentru aceasta am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazia". Și: „Cât am iubit Legea Ta, Doamne, toată ziua gândirea mea este" și altele multe atât, încât din multa dragoste ce hrănea către poruncile Domnului, n-avea saț acel de trei ori fericit om a le pomeni în toată sfințita sa Psaltire. Iar mai cu deosebit chip la tot stihul psalmului de mai sus, nu înceta chemând poruncile din feluritele lor lucrări, numindu-le pe ele: legi, mărturii, căi, îndreptări, judecăți, cuvinte, sfătuiri, minunate și alte asemenea Că însuși al dragostei este — după Teologul Grigorie — să-și aducă aminte cu dulceață nesățioasă până și de aceste numiri ale celor dorite. „Cei ce sunt legați cu dor de vreun lucru iubesc prea cu dulceață să aibă împreună și numirile aceluia lucru" (Cuv. la Sf. Botez).

⁶⁴ Acest psalm să zice fără prihană, fiindcă după Hrisostom, pe cei ce iau aminte și cercetează cu amănuntul lămurirea lui îi schimbă spre desăvârșirea vieții și după numirea lui îi săvârșește fără prihană. Vezi și la sfârșitul părții a doua, pentru ce se citește acest psalm la moartea fiecărui om.

Dovadă lângă acestea este și Biserica lui Hristos, care obișnuiește în toată ziua să citească de obște numitul Psalm 118, care cuprinde întru sine poruncile Domnului și prin el să amintească la toți creștinii cât sunt de bune și mântuitoare poruncile Domnului și prin deasa și neîncetata lor pomenire să-i îndemne pe ei și spre a lucra poruncile. Iar înțeleptul Sirah, vrând să arate dulceața pe care o au dumnezeieștile porunci, zicea: „Că nimic nu este mai bun decât frica Domnului și nimic nu e mai dulce decât a ține poruncile Domnului" (Sir. 23, 35).

PARTEA a II-a

359. Ce fel de bunătăți primesc cei ce păzesc poruncile — Că în porunci este ascuns Hristos — Că după măsura lucrării poruncilor, lucrează și Darul — Că prin porunci se arată Darul ce' ascuns în om

Multe și mari sunt bunătățile pe care le poți câștiga, fratele meu creștin, dacă vei păzi cu sârguință și cu dragoste toate poruncile Domnului; din cele multe însă, pe cele principale ți le număr aici. Voiești să afli pe doritul Hristos, dulcele lucru și nume Iisus? Lucrează cu silință poruncile Lui și-L vei câștiga. Fiindcă iucrând poruncile, îhlăuntrul lor afli și pe Hristos Care le-a poruncit, deoarece Hristos este ascuns în poruncile Sale, precum zice avă Marcu: „Domnul s-a ascuns în poruncile Sale și cei ce îl caută pe El — după măsura păzirii poruncilor — îl află" (Cap. 190, despre Legea cea duhovnicească). Voiești a câștiga lucrător prin simțire gândită purtătorul de lumină, cerescul și negrăitul Dar al Sf. Duh pe care l-ai luat tainic în inima ta când te-ai botezat? Lucrează poruncile lui Hristos cu sârguință și cu încredințare îl vei câștiga. Pentru că Darul Sfântului Duh ce s-a dăruit cu taină în fiecare creștin ia Botez, acesta lucrează și se arată după măsura lucrării poruncilor Domnului, adică, dacă lucrează creștinul poruncile mai mult și Darul mai mult lucrează întru el, iar de le va lucra mai puțin și Darul lucrează mai puțin, precum zice acest Sf. Marcu: „Darul, adică, cu taină s-a dăruit celor ce s-a botezat întru Hristos; însă lucrează după măsura lucrării poruncilor" (Cap. 61, pentru cei ce li se pare din lucruri a se îndrepta). Căci, precum când o scânteie de foc învelită în cenușă, pe cât trage cineva cenușa, pe atât se vede și scânteia aceea și pe cât va pune cineva lemne mai multe, pe atât mai mult se aprinde focul. Așa și Darul ce s-a dat fieștecărui creștin prin Sf. Botez este ascuns înlăuntruî inimii și îngropat în patimi și de păcate și pe cât lucrează omul poruncile lui Hristos, pe atât se curățește de patimi și aprinde întru sine (în inimă) focul dumnezeiescului Dar, prin care se luminează, strălucește, se îhdumnezeiește și strigă și el, fiind insuflat de Dumnezeu, cuvintele ce le ziceau Luca și Cîeopa; „Au nu era inima noastră arzând întru noi?" (Luca 24,32).

360. Că sunt deșerți cei ce fără iucrarea poruncilor caută descoperiri și vedenii

Deșerți, așadar, deșerți sunt toți cei ce doresc și cer să știe tainele cele ascunse ale lui Dumnezeu și cunoștința celor viitoare și descoperiri, mai înainte de a lucra poruncile Domnului, pe care defăimându-i, însuși Dumnezeu zice: „Pe Mine din zi în zi mă caută și doresc să știe căile Mele, ca un popor care a făcut dreptate și nu a păzit judecata Domnului său" (îs. 58, 2). Nepricepuți sunt însă și câți mai înainte de smerita lucrare a poruncilor iubesc înaltele vedenii ale lui Dumnezeu și caută privirea nu la vreme, precum zice Sf. Isaac, pe care îi prihănește Și purtătorul de Dumnezeu Maxim zicând: „Că ei, voind privirea fără lucrarea faptelor bune, își câștigă o minte înaltă și o deșartă nălucire". Pentru că Dumnezeu și privirea Lui și adevărata cunoștință, întru lucrarea poruncilor se află, iar aflându-se cineva afară de

porunci, oricâte ar gândi, idoli numai și deșertăciuni ale nălucirii vede și nu adevăr, căci darul se dă prin lucrarea poruncilor, iar prin dar se lucrează adevărata privire. Si iarăși sunt prea nebuni toți cei ce mai înainte de lucrarea poruncilor doresc dăruirile Sf. Duh. Fiindcă, mai întâi se cade a lucra făcătoarele de viață porunci și a lupta și birui patimile și apoi după aceasta să primească ca o cunună duhovniceștile dăruiri; întâi trebuie a lucra în via cea tainică a poruncilor și apoi să ia ca o plată slobozenia. Iar ei, cerând mai înainte de lucrare slobozenia, se aseamănă cu robii cei cumpărați care, împreună cu cumpărarea făcută de stăpânul lor, cer și certificatul de liberare; precum potrivit pentru dânșii zicea cel prea cu dreaptă judecată Sf. Marcu: „Cel ce mai înainte de lucrarea poruncilor cearcă lucrările Duhului, asemenea este robului celui cumpărat pe argint, care împreună cu cumpărarea cere să se scrie și slobozenia" (Cap. 64, pentru cei ce li se pare din lucruri a se îndrepta).

361. Că prin lucrarea poruncilor se câștigă faptele bune

Voiești și dorești, creștine, să câștigi smerenie, răbdare, blândețe, pace, bucurie, îndelungă răbdare, nepomenire de rău, dragoste și toată cealaltă ceată a faptelor bune, care sunt ca o bogăție nefurată și comoară necheltuită a sufletului? Lucrează poruncile Domnului și le vei dobândi, pentru că prin porunci se câștigă toate cele mai de sus fapte bune, precum a zis Sf. Isaac: „Lucrarea faptei bune este păzirea poruncilor Domnului" (Cuv. 36, p. 194). Și poruncile sunt ca niște unelte, iar faptele bune sunt ca niște lucrări ale uneltelor. Așa, de pildă, prin porunca dată de Hristos să nu stăm împotriva omului rău, câștigă cineva fapta bună a îndelungii răbdări, iar prin porunca de a întoarce și celălalt obraz, câștigăm răbdarea; prin porunca dată să nu mergem la judecată, câștigăm blândețea; prin porunca ce ne-a dat a binecuvânta pe cei ce ne blestemă, câștigăm dragostea și iubirea de frați; prin porunca ce ne-a dat să ne căim totdeauna, câștigăm pocăința și prin pocăință câștigăm curățenia sufletului, precum a zis Sf. Talasie: „Păzirea poruncilor naște pocăința, iar păzirea pocăinței face sufletul curat" (Cap. 77, din a doua sută). De asemenea și prin celelalte porunci se câștigă celelalte fapte bune și așa, prin păzirea poruncilor, ajunge omul la cea desăvârșită nepătimire și cunoștință dumnezeiască, după acest Sf. Talasie: „Păzirea poruncilor lui Dumnezeu naște nepătimirea sufletului, iar nepătimirea păzește mintea curată" (Acolo, cap. 28). Și precum, din obiceiul ce-și face cineva la orice meșteșug și lucru, se face deprindere, așa și din obiceiul ce-l capătă cineva din lucrarea poruncilor, câștigă deprinderea faptei bune. Așadar, poruncile se aseamănă cu obiceiul, iar faptele cu deprinderea; pentru aceasta a zis dumnezeiescul Marcu: „Alta este lucrarea poruncii și alta fapta bună, măcar că una dintr-alta își iau pricinile bunătăților" (Cap. 193, pentru Legea cea duhovnicească).

362. Că prin lucrarea poruncilor se capătă bunătățile cele vremelnice

Ce alta mai voiești, iubite? Voiești să câștigi și vremelnicele bunătăți ale acestei vieți și să te faci fericit și norocos? Lucrează cu sânguință și dragoste poruncile Domnului și le vei câștiga. Așa făgăduiește Dumnezeu prin Moise să dea toate binecuvântările celui ce păzește poruncile Lui: „Și va fi după ce veți auzi cu auzul glasului Domnului Dumnezeului vostru ca să păziți și să faceți toate poruncile acestea care le poruncesc eu vouă astăzi... și vor veni peste tine toate binecuvântările acestea și te vor afla" (A doua Lege 28, 1). Și care sunt aceste

binecuvântări? Citește tot acest capitol din a doua Lege și te vei învăța. Așa tăgăduiește prin Proorocul Isaia zicând: „De veți vrea și mă veți asculta, bunățile pământului veți mânca, iar de nu veți vrea și de nu mă veți asculta, sabia vă va mânca pe voi” (Is. 1. 19). Așa și prin Proorocul David făgăduiește Dumnezeu să bine norocească pe omul care se teme și păzește poruncile Sale și să facă seminția lui puternică în lume, să-i dea bogăție și slavă în casa sa și să facă veșnică pomenirea lui (Ps. 111).

Și într-alt loc, Duhul Sfânt fericește pe cei ce umblă în calea poruncilor Lui și zice că femeile lor vor fi în casele lor ca niște vii bine roditoare, iar fiii lor, ca niște tinere odrasle de măslin stând împrejurul mesei lor și-i va binecuvânta Dumnezeu din Sion și vor câștiga bunățile Ierusalimului. În toată viața lor și vor ajunge să vadă pe fiii fiilor lor și alte bunuri (Ps. 127).'

363. Prin lucrarea poruncilor ajunge cineva la desăvârșită dragoste a lui Dumnezeu — Cei ce lucrează poruncile este mai sus decât cei ce fac minuni — Cel ce păzește poruncile va fi mai sus decât Mucenicii

Iubești, frate, să câștigi dragostea cea întru Dumnezeu care este săvârșirea tuturor faptelor bune și să te faci Biserică Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimii Celei mai presus de ființă și, nedespărțite? Lucrează cu toată sârguțta și dragostea poruncile Domnului și o vei căpăta, că așa a făgăduit Domnul, să vina împreună cu Tatăl Său și să locuiască în lăuntru celui ce păzește poruncile Lui și să facă inima lui Biserică și locaș al Său: „De Mă iubește cineva pe Mine, cuvântul Meu va păzi și Tatăl Meu îl va iubi pe el și la el vom veni și locaș la dânsul vom face” (Ioan 14, 23). Pentru aceasta mai lămurit a zis și Sf. Maxim: „Cuvântul lui Dumnezeu și Tatălui cu negrăit chip se află în poruncile Sale, iar Dumnezeu și Tatăl, tot este nedespărțit de tot Cuvântul său după fire; deci, cel ce primește dumnezeiasca poruncă și o păzește pe ea, primește Cuvântul lui Dumnezeu care este întru dânsa, pe care, după ce-L va primi prin păzirea poruncilor, tot prin acest Cuvânt a primit și pe Cel ce este de o fire cu El. Căci amin zic vouă, că cel ce primește pe care L-am trimis, pe Mine Mă primește; iar cel ce Mă primește pe Mine, primește pe Cel ce Mă trimis pe Mine (pe Tatăl). Deci, cel ce a primit porunca și a săvârșit-o a primit și are cu taină bogat întru sine pe SF. TREIME”.

Iubești, să te faci mai sus decât cel ce face minuni și mai mare decât cel ce scoate draci și proorocește? Lucrează poruncile lui Hristos cu sârguțta și o vei căpăta. Pentru că mulți au făcut minuni și semne și au scos draci și au proorocit, totuși, fiindcă n-au păzit poruncile Domnului, au căzut din împărăția cerurilor și s-au osândit, iar cei ce păzesc poruncile se mântuiesc și sunt mai sus după aceasta decât aceia. Cine ne încredințează? Întâi, însuși Domnul zicând: „Mulți vor zice Mie în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu cu numele Tău am proorocit? Și cu numele Tău draci am scos și cu numele Tău multe puteri am făcut? Și atunci voi mărturisi lor că niciodată nu v-am știut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea” (Mat. 7, 22). Al doilea, Fericitul Pavel strigând: „Și de așa avea proorocie, și de așa ști toate tainele și toată știința, și de așa avea toată credința cât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt” (I Cor. 13, 2); și al treilea, Ioan cel cu gura și cu sufletul aurit, zicând: că Hristos n-a dat ca semn ucenicilor Săi minunile ce aveau să le facă, ci porunca dragostei, zicându-le lor: „întru aceasta vor cunoaște toți că ai Mei ucenici sunteți, de veți avea dragoste între voi” (Ioan 13, 35). Deoarece, porunca dragostei, de asemenea și celelalte porunci, acestea sunt care arată și însemnează pe adevărații ucenici ai lui Hristos și pe oamenii cei sfinți și-i mântuiesc, iar nu minunile. „Și lăsând, n-a spus de minunile ce era să le facă, ci din dragostea lor însemnându-i să se cunoască. Pentru ce

oare aceasta? Căci aceasta este care arată pe oameni sfinți, fiindcă este temeliea a toată fapta bună, prin aceasta, toți ne mântuim. Deci ce? N-o arată pe aceasta (pe mântuire) mai mult minunile? Nicidecum. Măcar că ele au întors toată lumea la credința lui Hristos, fiindcă ea (dragostea) era mai dinainte, iar dacă nu era ea, nici minunile nu erau să fie" (Omil. 72 la cea de la Ioan).

Să zic încă și mai multe? Vrei, frate, să te faci și mai presus decât Mucenicii? Păzește poruncile lui Hristos și mai cu seamă, porunca dragostei și ai să reușești. Căci, poruncile Domnului și mai ales a dragostei și fără mucenicie așază și fac pe creștin desăvârșit ucenic al lui Hristos, iar numai singură mucenicia fără de dragoste și celelalte porunci a săvârși, aceasta e cu neputință. Și pe de o parte mărturisește Pavel zicând: „...și de a-mi da trupul meu să-l ardă și dragostea nu am, nici un folos nu-mi este" (Cor. 13,3); iar pe de alta, Auritul Retor al Bisericii zicând: „Nu este altceva mai mare decât dragostea, nici de potriva ei, nici chiar mucenicia care este vârful tuturor bunătăților. Și cum este aceasta? Ascultă: dragostea și fără mucenicie face ucenici ai lui Hristos, iar mucenicia fără dragoste n-ar fi putut niciodată să facă aceasta (adică ucenici ai lui Hristos)" (Cuv. La Mucenicul Romano).

364. Păzirea poruncilor pricinuieste conștiință nerușinată

Voiești, iubite, să câștigi conștiință nerușinată, care să nu te părăsească și să te mustre pentru vreun lucru în ziua judecării? Păzește cu amănuntul toate poruncile Domnului și te vei învrednici de ea. Cine ne încredințează aceasta? Proorocul David care zice: „Atuncea nu mă voi rușina, când voi căuta spre toate poruncile Tale" (Ps. 118). Și de vei câștiga prin păzirea poruncilor astfel de cuget nemustrat, să știi că ai să capeți mare îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu; precum mărturisește ucenicul cel iubit zicând: „De nu ne va arăta pe noi vinovați inima noastră, îndrăzneală avem către Dumnezeu" (Ioan, 3, 21).

365. Prin păzirea poruncilor se câștigă împărăția cerurilor. Pentru ce împărăția cerurilor se numește plată și răsplătire

Într-un cuvânt, voiești, creștine, să câștigi împărăția cerurilor, viața cea veșnică și bunătățile acelea pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit? Păzește cu silință și dragoste toate poruncile Domnului și le vei câștiga. Așa te încredințează nemincinoasa gură a Domnului care a legiuit poruncile zicând că nu intră întru împărăția lui Dumnezeu creștinii care numai strigă și zic, Doamne, Doamne, ci cei ce îndeplinesc poruncile și voia lui Dumnezeu: „Nu tot cel ce îmi zice Mie: Doamne, Doamne, va intra întru împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Care este în ceruri" (Mat. 7, 21). Tot aceasta a voit să arate Domnul și prin cuvântul ce a zis tânărului acela: „De voiești să intri în viață, păzește poruncile" (Mat. 19, 17). De aceea și împărăția cerurilor se numește de dumnezeieștile Scripturi: răsplătire, plată și leali dăruită pentru osteneala și lucrarea poruncilor, „căci pleacă, zice, inima mea să facă îndreptările Tale în veac pentru răsplătire" (Ps. 118); și „Cheamă lucrătorii și le dă lor plată" (Mat 20, 8). Așadar, de voiești, frate, să lucrezi cu fierbinte dor și poftă poruncile Domnului și să biruiești toate greutățile, adu-ți aminte neîncetat de toate aceste bunuri ce le vei primi și mai vârtos să fii încredințat că vei căpăta cu adevărat ca plată pentru osteneala ta, făgăduințele veșnicelor bunătăți ce vor să fie. Că așa îndeamnă și Marele Vasile să facă pe cei ce voiesc să-și aprindă inima lor spre lucrarea dumnezeieștilor

porunci, căci întrebând fiind el: „Cum ar putea cineva cu așezarea cea dinlăuntru și cu dor să facă poruncile Domnului? Răspunde: Dacă se va încredința că porunca lui Dumnezeu este viața veșnică și toate cele poruncite celor ce o păzesc pe ea, adevărate, se îndreptează așezarea lui, după cel ce a zis: Judecățile Domnului adevărate, îndreptate împreună, dorite-s mai mult decât aurul și decât piatra scumpă mult și mai dulci decât mierea și fagurul și când robul tău păzește acestea, răsplătire este multă" (Hotar pe scurt 174).

366. Împărăția cerurilor nu se dă ca plată datornică pentru osteneala poruncilor, ci ca o dăruire a Domnului — Cei ce socotesc că drept cred, fără lucrarea poruncilor, greșesc

Dar să știi, iubite, că deși Domnul dă din partea Lui ca plată a lucrării poruncilor cereasca Sa împărăție, plecându-se neputinței noastre a robilor Săi, o face ca să ne îndemne mai mult a lucra poruncile Lui și să socotim ca un câștig al osteneții noastre împărăția Lui; însă tu, frate al meu creștine, păzește-te și ia aminte să nu cugeti niciodată și să crezi că împărăția cerurilor ti se dă ca o plată datorită de la Domnul, pentru osteneala făcută ia poruncile Lui. Nu. Departe să fie de tine această cugetare. Căci, ce plată e dator stăpânului să dea robului său celui cumpărat? Robul, ca cel ce este rob, are datorie netrecută să slujească totdeauna stăpânului său, fără a nădăjdui să ia vreo plată, că de nu va lucra, se pedepsește și se bate. Iar dacă stăpânul său ar voi să-i dea vreo cinste în plata slujbei lui, robul este dator a socoti cinstea aceea, nu ca plată, ci ca o dăruire pe care stăpânul său ca un măreț și dătător de mari daruri a voit să i-o dea, numai din bunătatea sa, și nu pentru vreo datorie. Pentru aceasta, asemenea greșesc atât creștinii care socotesc că sunt dreptcredincioși fără a lucra poruncile Domnului, cât și cei ce lucrează poruncile și cred că pentru osteneala lor au să capete împărăția cerurilor ca o plată, deoarece aceștia amândoi sunt greșiți, fiindcă nici cei ce nu slujesc drept stăpânului lor nu e cu dreptate să ia slobozire vreodată, nici cei ce-i slujesc n-au dreptul să ia plată datornică de la stăpânul lor, precum a zis sfeșnicul dreptei socoteli Sf. Marcu: „Unii, nefăcând poruncile, socotesc că sunt drept credincioși, iar alții, făcându-le, ca pe o plată datornică așteaptă împărăția, însă amândoi din adevăr au greșit. La stăpân nu se îndatorește plata slugilor, nici câștigă slobozenia cei ce nu slujesc cu dreptate" (Cap. 18-19, pentru cei ce li se pare că din lucruri se îndreapteză).

Prin urmare, ca să facem sfârșit la toate, împărăția cerurilor nu se dă ca plată datornică pentru lucrarea dumnezeieștilor porunci, ci se dăruiește ca un dar și dăruire a Stăpânului Hristos credincioșilor Săi robi, după acest Sf. Marcu: „Pentru aceasta împărăția cerurilor nu este plată a lucrurilor, ci dar al Stăpânului slugilor celor credincioase, gătită" (Cap. 2, acolo). Pentru aceea Și creștinii care lucrează poruncile lui Dumnezeu nu se cade a cere cu uitorire ca plată împărăția cerurilor, ci s-o aștepte ca o dăruire și dar al Stăpânului lor.

S-a văzut, așadar, din cele zise până acum atât în partea I, cât și întru a II-a, că toți creștinii sunt datori a păzi cu toată silința și dragostea toate poruncile Domnului, dacă voiesc să se învrednicească de bunătățile ce am zis mai înainte și să dobândească împărăția cerurilor. Căci, dacă numai o singură poruncă defăimând-o nu o vor păzi, se lipsesc de împărăția cerurilor. Ce zic? Nu numai dacă o singură poruncă ar călca-o creștinii cad din împărăția cerurilor, dar și pe acea una singură dacă n-ar face-o cu toată cuviincioasa silință și putere și așa iarăși se lipsesc de împărăție. Înfricoșat ți se pare acest cuvânt, frate? Precum și cu adevărat este înfricoșat și încutremurător! Dar pe cât este de înfricoșat, pe atât și de adevărat. Și ascultă cum o încredințează Domnul pe de o parte, iar pe de alta dumnezeiescul Hrisostom zicând: „Eu însă ceva și mai mult decât acestea am să spun: că numai o mică poruncă din cele poruncite

trecând-o cu vederea ne închide nouă cerul, ci, deși s-ar face, dar nu cu cuviincioasa evlavie și cu prisosință, tot la fel pătimim. Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor" (Mat. 5, 20). Prin urmare, măcar milostenie de vei da, însă nu mai mult decât aceia, nu vei intra întru împărăție" (Omil. 64 la Matei).

367. Până la moarte se cade a asculta cineva poruncile Domnului

Iar de mă întrebi, frate, câtă putere trebuie să pună cineva ca să păzească poruncile lui Hristos și până la ce hotar ajunge ascultarea dumnezeieștilor porunci, zic ție că până la moarte. Adică, e dator tot creștinul pentru poruncile lui Hristos, de va cere trebuința și vremea, să se jertfească și să moară și această moarte să o socotească prea dulce și pricinuitoare adevărului și vieții veșnice. Așa, Stăpânul nostru Hristos, ca să asculte voia Tatălui Celui din ceruri, a primit să ia moarte și moarte necinstită de cruce, precum zice Pavel: „S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte și moarte de cruce" (Filip. 2, 8). Tot așa și Sf. Simeon Noul Teolog zice că aceasta este credința cea adevărată, a fi gata creștinul să moară pentru Hristos și pentru poruncile Lui: „Credința este să moară cineva pentru Hristos și pentru poruncile Lui și să creadă că moartea aceasta îi este pricinuitoare de viață" (Cap. 1 a celor teologice și lucrătoare). Așa spunea și Sf. Talasie: „Pentru poruncile lui Hristos până la moarte să te nevoiești, ca prin ele curățindu-te, să mergi în viață" (Cap. 80, din suta II). Asemenea și Marele Vasile: (Hotar pe scut 206), și într-alte multe locuri aschiticești ale lui, arătând că, ascultarea la poruncile Domnului, până la moarte are marginile ei. Aceasta o zice și Sf. Isaac numind mucenici pe cei care mor pentru poruncile Domnului: „Că nu numai cei ce pentru credința cea în Hristos au primit moarte sunt Mucenici, ci și cei ce mor pentru păzirea poruncilor Lui" (Cap. 44, p. 219).

368. Creștinii au dat făgăduință la Botez să îndeplinească poruncile Domnului

Pentru aceasta, frații mei creștini, frații mei iubiți, întreiesc glasul, frații mei prea doriți, grijiiți-vă toți, cu mic cu mare, clerici și mireni, de păziți toate făcătoarele de viață, toate făcătoarele de Dumnezeu, toate mântuitoarele porunci ale Domnului nostru Iisus Hristos, siliți-vă a lucra ca niște lucrători credincioși cu toată sânguința voastră și cu toată dragostea în tainica vie a stăpâneștilor porunci; (căci acestea sunt gânditoarea vie despre care vorbea Domnul în Evanghelia cea de la Matei), nu fiți nepăsători, nici să obosiți de greutate și osteneală, nici de arșița zilei, că după ce va veni seara, adică moartea și sfârșitul vieții voastre, să primiți plata osteneții» veșnica împărăție. Socotiți-vă cum singuri ați făcut tocmeală și ați dat făgăduință lui Hristos să lucrați în via poruncilor Lui. Și când ați dat această tocmeală și făgăduință? Când v-ați botezat. Pentru că cuvântul pe care l-ați zis atunci a fost: „Mă lepăd de tine satano, și de toate lucrurile tale și mă unesc cu 'Tine, Hristoase", acest cuvânt, zic, este tocmeala și făgăduința ce ați dat-o lui Hristos ca să lucrați în via Lui; precum zice Hrisostom: „Acest glas tocmeală cu Stăpânul este" (Andr. 21).

Și precum stăpânii cei ce voiesc să cumpere robi, întâi îi întrebă de voiesc să le slujească și după ce primesc răspunsul lor, atunci îi cumpără, așa și Stăpânul Hristos v-a întrebat pe voi, pe toți creștinii, de voiți să lucrați poruncile Lui și după ce i-ați dat făgăduința, atunci v-a răscumpărat prin moartea Sa și prin Sf. Botez, cei făcut întru moartea Lui, după cum zice acest Grăitor de Aur: „Și precum, când noi cumpărăm robi, întâi îi întrebăm pe cei ce se

vând de voiesc să ne slujească nouă; așa face și Hristos, fiindcă voiește a te lua pe tine spre slujire, întâi te întreabă de voiești să te lepezi de acel tiran sălbatic și aspru și tocmeală primește de la tine, că nu este silnică stăpânirea Lui" (Andr. 21).

369. Creștinii se cade a se lăuda că slujesc lui Hristos

Și deci, fiindcă odată ați fost chemați ca să lucrați în via poruncilor și ați ascultat această chemare și ați făcut astfel de tocmeală cu Stăpânul viei când v-ați botezat, este nevoie a lucra nu cu lenevire, nu cu mâhnire și cu nerăbdare, ci cu toată silința, cu toată bucuria și răbdarea, având și ca o laudă a voastră că v-ați învrednicit să slujiți la acest Stăpân bun și prea iubitor de oameni, care este vrednic să se slujească în dar de toată zidirea Sa, deși n-ar vrea să le dea lor vreo plată. Că dacă slugile împăratului pământesc se laudă că slujesc împăratului lor și de multe ori zic întru lauda lor, noi suntem în slujbă împărătească, cum nu se cade să vă lăudați și voi, creștinii, și să vă bucurați că v-ați învrednicit a sluji poruncilor împăratului împăraților, Hristos? Da, vă numiți slugi, fiindcă lucrați poruncile Domnului, însă slujba voastră întrece toate vredniciile, toate cinstirile și toate dregătoriile împăraților lumii. De aceea, Proorocul David. Cu toate că era împărat, însă avea ca o laudă de a se numi îndoit rob al lui Dumnezeu și fiu al prea smeritei roabei sale, pentru care zicea: „O! Doamne, eu sluga Ta, eu sluga Ta, și fiul slujnicei Tale" (Ps. 115, 7) și iarăși: „Iar robul Tău se va veseli" (Ps. 108,27). Chiar Ap. Pavel și Petru și ceilalți apostoli se fălesc că sunt robi ai lui Iisus, mai mult decât se îngâmfează și se fălesc demnitarii și oamenii împărătești în haine, în brâie și în celelalte decorații împărătești și în dregătoriile ce le au. Pentru aceea, mai la toate începuturile epistolelor, pun mai întâi acest nume ca o cunună de mult preț a capului lor, zicând: „Pavel, sluga lui Iisus Hristos" (Rom. 1,1), „Pavel și Timotei, robii lui Iisus" (Filip. 1, 1); „Iacob, sluga lui Iisus Hristos" (Iac. 1, 1); „Simon Petru, slugă și apostol al lui Iisus Hristos" (II Petru 1,1). „Iuda, sluga lui Iisus Hristos" (Iud. 1, 1).

370. Pentru ce Sfinții au în multă cinste slujba lui Dumnezeu

Dar, pentru ce Sfinții au la atâta cinste și laudă slujirea lui Dumnezeu și a se numi robii lui Hristos? Deoarece, câți slujesc împăraților celor pământești, de multe ori li se întâmplă a flămânzi, a înseta, a se întrista și numele lor a se necinsti, că împărații cei pământești uneori se arată nemulțumitori către slugile lor; iar câți se învrednicesc să slujească lui Hristos și să facă poruncile cerescului împărat, aceștia neîncetat sunt îndestulați de toate bunătățile, totdeauna se bucură și se veselesc, totdeauna se înalță și se măresc numele lor, fiindcă Dumnezeu căruia îi slujesc este dăruitor de mari și bogate daruri și nu lasă neplătită nici cea mai mică slujbă; precum despre fața lui Dumnezeu zice Isaia: „Iată, cei ce slujesc Mie vor mânca, iar voi veți flămânzi; iată cei ce slujesc Mie vor bea, iar voi veți înseta; iată, cei ce slujesc Mie se vor veseli, iar voi vă veți rușina; și celor ce slujesc Mie se va pune nume nou" (îs. 65, 13).

371. Creștinii se cade a lucra poruncile lui Hristos cu bucurie, cu frică și smerenie

Fiindcă urătorul de bine diavol nu încetează ispitind pe robii lui Hristos și făcându-i să se înalte și să se mândrească cum că păzesc poruncile Domnului și dintr-aceasta să-și piardă

plata osteneții și a slujbei lor. Pentru aceasta, luați aminte, frații mei creștini, și lucrați poruncile lui Hristos cu bucurie, cu frică și smerenie. Cu bucurie, fiindcă voi, cei muritori și pământești, v-ați învrednicit a sluji unui Dumnezeu ceresc și nemuritor împărat; iar cu frică și cu smerenie, căci oricât v-ați sili ca să faceți poruncile Domnului, niciodată nu veți putea să le faceți precum se cade și desăvârșit. Căci aceasta și Domnul, Puitorul de lege și dătătorul poruncilor, vă sfătuiește, când toate poruncile Lui le veți face, să vă smeriți cu inima și să ziceți cum că sunteți robi netrebniți și nevrednici, că ceea ce ați fost datori să faceți ați făcut și nimic mai mult: „Așa. și voi, când veți face toate cele ce vi s-au poruncit vouă, ziceți că slugi netrebnice sunteți, că ce am fost datori a face am făcut" (Luca 17, 10).

372. Creștinii precum au făcut voile și poruncile diavolului, așa să facă și poruncile lui Dumnezeu

Să vă spun, fraților, și un cuvânt omenesc și foarte mult îngăduitor? Precum ați slujit până acum vicleanului diavol și ați împlinit voile și poruncile lui cu feluritele păcate, așa și de-acum înainte, slujiți lui Dumnezeu și păziți poruncile Lui. Și precum ați făcut sufletul și trupul rob necurăției și păcatului, așa de-acum înainte, faceți-1 rob faptei bune și curăției. Căci, dacă voi cu toată dulceața și dragostea ați păzit poruncile diavolului de la care n-ați câștigat nici o plată, ci mai ales osândă și moarte, rușine și necinste, cum nu ar fi cu dreptul acum să păziți cu aceeași dulceață și dragoste poruncile lui Hristos, măcar că se cădea și mai mult, pentru care veți lua plată nemăsurată, viață veșnică, cinste și slavă nesfârșită de la Dumnezeu? Nu este cuvântul meu acesta, ci al Ap. Pavel, care cu pogorământ vă sfătuiește a face așa pentru neputința voastră: „Omenește grăiesc pentru slăbiciunea trupului vostru; că, precum v-ați făcut mădularele voastre roabe necurăției și fărădelegii spre fărădelege; așa acum să vă faceți mădularele voastre roabe dreptății spre sfințenie... Care dar roadă ați avut atunci întru acelea, de care acum vă rușinați? Că sfârșitul acelora este moartea; iar acum slobozindu-vă din păcat și făcându-vă robi lui Dumnezeu, aveți roadă voastră spre sfințenie, iar sfârșitul, viața veșnică" (Rom. 6,19); pe care tâlcuind-o Hrisostom zice: „Cu câtă silință și cu câtă poftă ați urmat răutății, deși n-are nici o răsplătire, ci dimpotrivă," muncă și pedeapsă, măcar pe atât urmați faptei bune" (Tâlc. laPs. III).

373. Că silința, citirea și cugetarea poruncilor înseamnă mare ajutor spre păzirea lor

Mare ajutor veți avea, fraților, spre a păzi poruncile lui Hristos, 1) dacă ia început vă veți sili ca să lucrați dumnezeieștile porunci, fiindcă atâta vreme deprinzându-vă la trândăvie și neîncercare, suferiți mare greutate să lucrați poruncile Domnului; pentru aceea este trebuință a vă sili ca să biruiți greutatea și obiceiul vechi ce vă împiedică de la lucrarea poruncilor. Pentru aceasta și Domnul a zis: „împărăția cerurilor se silește și silitorii o răpesc pe ea" (Mat. 11, 12). Iar când vă veți sili la păzirea poruncilor, Domnul, văzându-vă silința voastră, vă dă putere și dar spre a face poruncile Lui cu dulceață și cu bucurie, încât ceea ce mai înainte o făceați cu multă greutate, mai pe urmă o faceți cu mare înlesnire; așa vă încredințează dumnezeiescul Diadoh zicând: „Deci, se cade de la începutul nevoinței faptei bune, cu oarecare silință să lucrăm sfințele lui Dumnezeu porunci, ca văzând bunul nostru Domn scopul, osteneala și sânguința spre voia Lui, să trimită gata de sus mare înlesnire celor ce cu multă dulceață împlinesc prea săvitele Sale voi, că de la Domnul atunci se gătește voia" (Pilde 8,35). De aceea, cu multă bucurie „să lucrăm neîncetat bunătatea, căci atunci în adevăr vom pricepe că

Dumnezeu este cel ce lucrează întru noi și pe a voi și a lucra după bunăvoința Sa" (Filip. 2,13, cap. 413).

2) Veți avea ajutor spre păzirea dumnezeieștilor porunci, dacă veți citi mai des Sf. Evanghelia și epistolele Ap. Pavel. Căci, în Sf. Evanghelia se cuprind poruncile Domnului, dar mai ales în cap. 5,6 și 7, la Evanghelia cea de la Matei. De asemenea, și în trimiterile lui Pavel; căci, acelea pe care le zice Pavel sunt poruncile Domnului, precum însuși arată: „De i se pare cuiva că este prooroc sau duhovnicesc, înțeleagă cele ce scriu vouă, că ale Domnului porunci sunt" (I Cor. 14, 37); și mai mult în cap. 6, la cea întâi Corinteni, unde poruncește Apostolul să nu se ducă creștinii la judecată niciodată, iar dacă au judecată, cel puțin să se ducă numai la judecata bisericească și niciodată la cele din afara ale necredincioșilor, precum poruncește și Domnul.

Și de ce aveți mare ajutor din deasa citire a Evangheliei și a Apostolului? Deoarece, când citiți mai des în aceste cărți poruncile lui Hristos, vă aduceți aminte și din aducerea aminte puteți și a le păzi. Pentru aceasta, Proorocul David ascundea cuvintele și poruncile Domnului întru inima sa, ca să le pomenească totdeauna și din această pomenire să se îndemne și a le păzi, pentru care și zicea: „întru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc ție" (Ps. 118). Pentru aceea și Domnul poruncește: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele, acela este care Mă iubește pe Mine" (Ioan 14,21). Ce este „cel ce are?" Adică, cel ce are totdeauna aducerea aminte și pomenirea poruncilor Mele întru inima sa, acela este cel ce ie și lucrează, când cere trebuința, fiindcă din aducerea aminte vine și întru lucrare, precum, dimpotrivă, cel ce nu citește poruncile lui Hristos, acela le și uită, iar uitându-le, cum este cu puțință să le facă? Pentru aceasta și Dumnezeu poruncește iudeilor să citească totdeauna poruncile Lui și să le spună la copiii lor și să le scrie sus pe pragurile caselor ca, văzându-le intrând și ieșind, să nu le uite. „Și aceste cuvinte, câte poruncesc Eu astăzi ție, să fie în inima ta și în sufletul tău și le spune fiilor tăi, le grăiește lor când șezi în casă și când mergi pe cale, când te culci și când te scoli. Și le leagă pe ele să fie semn pe mâna ta și să fie neclătite înaintea ochilor tăi și le scrieți pe pragurile caselor voastre și ale ușilor voastre" (A doua Lege 6, 6)⁶⁵.

Fac sfârșit păi ții a li-a și zic că toți creștinii cei căsătoriți și călugării sunt datori să facă ascultare până la moarte poruncilor Evangheliei, dacă voiesc să câștige vremelnicele și veșnicele bunătăți pe care le-am zis mai înainte, căci n-are nimenea stăpânire să schimbe nici un punct din porunci, nici la dreapta, nici la stânga, precum este scris: „Ca să nu se abată de la porunci nici la dreapta, nici la stânga" (II Lege 17, 20). Pentru că după Marele Vasile, afară de nuntă, toate celelalte porunci sunt legiuite a se păzi de toți mireni, fiindcă și Hristos a propovăduit Evanghelia și poruncile Lui, nu la monahi, ci la mireni. „De la toți oamenii ni se va cere cuvânt pentru nesupunerea la Evanghelia și monahilor, și celor de sub jugul însoțirii cu nuntă, că e de ajuns celui ce a venit întru însoțire, pogorământul pentru neînfrânare și al poftii către femeie și împreunarea cu ea; iar celelalte porunci, fiindcă pentru toți sunt deopotrivă așezate, nu sunt fără primejdie celor ce le-ar călca; căci, când a propovăduit Hristos Evanghelia și poruncile Tatălui Său, celor din lume a grăit" (Cuv. pentru lepădarea de viață).

Dar învață și Hrisostom: „Toate poruncile cele către voi, mireni, sunt de obște ca și către monahi, afară de nuntă; ba încă și pentru aceasta poruncește Pavel să vă faceți întru toate

⁶⁵ Pentru aceasta și noi, la sfârșitul prezentei cărți, am notat cele mai principate porunci ale Vechiului și Noului Testament, ca citindu-le și cugetându-le pe ele neîncetat frații noștri creștini, prin deasa citire, să se îndemne și spre a le împlini.

asemenea cu ei (cu monahii), că zice: «Vremea de acum scurtă este, ca și cei ce au muieri să fie ca și cum n-ar avea»" (I Cor. 7, 29) (Omil. 7, la Matei).

Să nu pricinuiască deci unii din mireni cei nepricepuți și să zică: acestea s-au dat ca să le facă călugării, și nu nouă, mirenilor, ci mai mult să audă pe Solomon cum u dojenește și le zice să se teamă de Dumnezeu și să păzească poruncile Lui. Pentru ce? Fiindcă pentru acest sfârșit s-a zidit tot omul în lume, a să păzească poruncile Ziditorului său, „Sfârșitul cuvântului |tot, auzi-1: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui, că easta este tot omul" (Eclez. 12, 13)⁶⁶.

PARTEA a III-a

Cei ce calcă poruncile lui Hristos suferă pagube și nenorociri mari

374. Care este treapta cea mai presus de fire și care este cea firească

Câte bunătați și câte dăruiri am spus în partea a **Ii-a** că primesc cei ce păzesc poruncile Domnului, atâtea răutăți și pagube zicem aici, dimpotrivă, că vor lua creștinii cei ce calcă poruncile lui Hristos. Însă, spre mai multă lămurire și scurtime zicem că toate pagubele și relele care le vor lua cei ce calcă poruncile lui Hristos, se cuprind în două trepte: în cea mai presus de fire și în cea firească. Și deci, treapta cea mai presus de fire este aceea care întrece legile firii, dar nu strică, ci mai mult desăvârșește și înmulțește firea. Iar treapta firească este aceea care urmează după legile firii. Deci, tu, creștine, când calci poruncile lui Hristos, pierzi toate darurile cele mai presus de fire, pierzi și toate darurile cele firești.

375. Călcătorii poruncilor pierd Darul cei mai presus de fire

Pierzi întâi darurile cele mai presus de fire, că îndată ce tu, frate, calci făcătoarele de viață porunci, pierzi dragostea și prietenia cea cu Hristos și se face urât Hristos Dumnezeu thaintea ta, precum însuși El zice: „Cel ce nu Mă iubește pe Mine, cuvintele Mele nu le păzește" (Ioan 14, 24); fiindcă, precum păzirea poruncilor este dovadă a dragostei către Dumnezeu; așa, dimpotrivă, și călcarea poruncilor este dovadă a urâciunii către Dumnezeu; iar cine urăște pe Dumnezeu arătat este că se urăște și el de către Dumnezeu. Și după dreptate, că dacă Proorocul David ura nu pe cei ce călcău poruncile lui, ci pe ale lui Dumnezeu, „că pe cei ce făceau, zice, călcări de lege, i-am urât" (Ps. 100, 4). Cum este cu puțință ca Domnul să nu urască pe cei ce calcă poruncile Lui? Iar a fi urât cineva de Dumnezeu și a fi părăsit de El, aceasta este cea mai mare cu adevărat și mai de pe urmă pagubă și nenorocire decât toate.

Pierzi, creștine, darurile cele mai presus de fire, căci, călcând poruncile Domnului, te lipsești de Darul punerii de fii și acolo unde erai fiu al Tatălui ceresc după Dar, te faci vrăjmaș al Lui și luptător. Pentru aceasta, însuși Dumnezeu se întristează de creștinii cei ce calcă poruncile Lui și zice: „Fiul slăvește pe Tatăl Său prin păzirea poruncilor Lui; asemenea și sluga cinstește pe stăpânul său. Și dacă Eu sunt Tatăl vostru, unde este slava și cinstea ce Mi se cade

⁶⁶ Si aceasta este pricina pentru care se citește la moartea oricărui creștin mirean și la clerici și monahi Psalmul zis: „Fericți cei fără prihană", ca să se arate că el, după naștere și plină la moarte, a păzit toate poruncile Domnului cele cuprinse în acest psalm și prin urmare, că, a păzit sfârșitul cel pentru care s-a zidit în lume. Deci, acest grai al Ecleziaștului, adică: „aceasta este tot omul", așa l-au tâlcuit unii, în: „pentru aceasta tot omul". Însă, dumnezeiescul Hrisostom în cap. 1, înlocuind tâlcuirea lui Iov, traduce că se înțelege în loc de: „Aceasta este chiar zidirea, așezarea și caracterul omului", adică a păzi poruncile Domnului și aceasta este care face pe om, cu adevărat om. Iar cel ce se abate de la poruncile Domnului nu este cu adevărat om, ci mincinos, precum este și cel zăgrăvit

a o aduce voi prin păzirea poruncilor Mele? Și dacă Eu sunt Stăpânul vostru, unde este frica care se cuvine a o avea de Mine? Fiul cinstește pe Tatăl și sluga se teme de stăpânul său; și de sunt Eu Tată, unde este cinstea Mea? Și de sunt Eu Stăpân, unde este frica Mea? zice Domnul Atotțiitorur (Malahia 1,6). Pierzi, frate, darurile cele mai presus de fire, căci călcând poruncile, te lipsești de darul dreptății, de darul stăruinței, darul împuternicirii, al împreună lucrării și celelalte.

376. Darurile cele mai presus de fire la două duc: la Dar și la slavă

Și ca să zic în scurt, daruri mai presus de fire sunt toate acelea pe care s-a învrednicit creștinul a le lua prin Sf. Botez și câte altele a ajuns să le câștige în urmă prin lucrarea făcătoarelor de viață porunci și pe lângă acestea, câte încă putea să le câștige în viitor, atât în viața aceasta, cât și în cea viitoare, care toate dimpreună duc la aceste două de obște și cuprinzătoare, după Teologi, adică: la darul cel dat în viața aceasta și la slava cea dăruită în ceea ce va să fie, despre care spune dumnezeiescul David: „Dumnezeu dar și slavă va da” (Ps. 83, 12). Așadar, când tu, creștine, calci poruncile Domnului, pierzi toate aceste daruri mai presus de fire, fiindcă te lipsești de acea lumină și de dumnezeiasca strălucire, ce o pricinuia în mintea ta mai înainte păzirea poruncilor și rămâi pustiu de prea dulcea desfătare ce o gustase mai înainte mintea ta, întru a cugeta, a zice și a face „Dreptățile Domnului drepte, cele ce veselesc inima”, după dumnezeiescul David (Ps. 18, 9). Pentru că te păgubești de faptele bune cele în chipul lui Dumnezeu, de smerenie, de îndelunga răbdare, de ascultare, de iubirea de frați și de cealaltă ceată a faptelor bune, pe care le-ai câștigat prin lucrarea poruncilor, precum am zis. Căci te lipsești de roadele Sf. Duh, care sunt: dragostea, bucuria, pacea și bunătatea, pe care le numără Apostolul în Epistola cea către Galateni (cap. 5,22). De asemenea și de cele șapte daruri ale Sf. Duh, adică darul dumnezeieștii frici, al cunoștinței, al buneii cinstiri, al voinței, al împuternicirii, al priceperii și al înțelepciunii, precum le numără Isaia (cap. 11,2).

Ce să grăiesc multe? Prin călcarea dumnezeieștilor porunci pierzi, frate, toate darurile cele mai presus de fire, prin care puteai să ajungi la o desăvârșită sfințenie și desăvârșire care e cu puțință oamenilor și ajungi în atâta ticăloșie, încât te lipsești până și de deaceastă lumină ce se numește pregătitoare a darurilor. Că n-ajunge numai până aici paguba ta, frate, ci pierzi încă și slava lui Dumnezeu ce era să o moștenești după moarte, adică, pierzi fericirea cea neîncetată, viața cea veșnică, împărăția cerurilor, petrecerea cea neîncetată cu Dumnezeu, cu îngerii și cu toți Sfinții. Si ce câștigi? Muncă nesfârșită, viermi neadormiți, foc veșnic, munci nenumărate și tovărășia cea totdeauna cu dracii; fiindcă munca nu e gătită pentru altcineva, fără numai pentru cei ce calcă poruncile Domnului, precum adeverează însuși Dumnezeu prin Isaia zicând: „Si vor ieși și vor vedea mădularele oamenilor care au călcat poruncile Mele. Că viermele lor nu va muri, și focul lor nu se va stinge, și vor fi priveală la tot trupul (îs. 66, 24). Și cu toată dreptatea, căci dacă cei ce călcau Legea lui Moise și nu păzeau poruncile Legii Vechi, îndată se pedepseau fără nici o milostivire, osândind-se la munci și la moarte, cum nu sunt vrednici de mii de morți și de toată munca creștinii care calcă nu Legea lui Moise, ci însăși Legea Fiului lui Dumnezeu, defăimând poruncile Lui și călcând dumnezeiescul Său Sânge, ocărăsc și necinstesc Preasfântul Său Duh? Așa adeverează vasul alegerii, Fericitul Pavel, câteodată zicând: „Și toată călcarea de poruncă și neascultarea au luat dreaptă răsplătire, cum noi vom scăpa negrijindu-ne de atâta mântuire?” (Evr. 2, 2); iar altădată: „Lepădând cineva Legea lui Moise, fără de milă prin două sau trei mărturii, moare; cât de mai amară muncă socotiți că va lua cel ce a călcat pe

Fiul lui Dumnezeu și a socotit Sângele Legii cu care s-a sfințit a fi de obște și a ocărât Duhul darului?" (Evr. 10, 28). Deci, o, mare pagubă! O, pierzare nemăsurată! O, ticăloșie și osândă a celor ce calcă poruncile lui Dumnezeu!

377. Călătorii poruncilor pierd fireștile daruri și pacea conștiinței — Că cei ce calcă poruncile și mai înainte de gheenă se muncesc

Al doilea: pierzi, frate, darurile cele firești, deoarece, călcând poruncile lui Hristos, îndată te lipsești de pacea, odihna și bucuria ce o aveai în conștiința ta mai-nainte de a le călca. Și ce câștigi? Tulburare neîncetată, neconținută muștrare de conștiință, nemângâiată întristare, frică și cutremur în toată inima ta și în suflet. Drept aceea, atunci trăiești în adevăr o viață ticăloasă asemenea cu a lui Cain, când a călcat legea firii și a ucis pe fratele său, de frică se clătina tot și tremura atât, încât, din multa frică ce avea în suflet, i se părea că tremură munții, văile, pământul și toată lumea. Pentru aceasta și locul unde a stat s-a numit „Naid”. „Și a ieșit Cain de la fața lui Dumnezeu și a locuit în pământul Naid" (Fac. 4, 16), care va să zică după Hrisostom, cutremur și clătinare. „Și deci acest loc unde a locuit, spre pomenire neîncetată era. Și nu numai lui, dar și celor mai din urmă neamuri, al tulburării și al cutremurului se numea, căci numele „Naid" este cuvânt evreiesc și se tâlcuiește clătinare" (Omil. 20 la Fac).

După cum, zic, Cain avea neîncetată frică și cutremur în sufletul său, așa și tu, ticălos creștin, cel ce calci poruncile Domnului, pierzi liniștea conștiinței, te mâhnești, te temi și tremuri, ți se pare că te gonește toată lumea, socotești că se ridică asupra ta chiar munții și dealurile și nici somnul tău nu are vreo dulceață, nici mâncarea, ci se fac ție toate amare, toate dureroase, toate fără gust. Și astfel de viață poate să se mai numească viață? Mie mi se pare că e mai bine să se numească moarte sau mai bine a zice început și arvună a muncilor. Căci, precum cel ce păzește poruncile lui Hristos și mai-nainte de a căpăta împărăția cerurilor se bucură cu mintea pentru bunele nădejdi ce are; așa, dimpotrivă, călcătorul dumnezeieștilor porunci mai înainte de muncă se muncește, după Hrisostom ce zice: „Că, precum cel ce trăiește în răutate și mai înainte de gheenă se muncește, de conștiință îmboldindu-se, așa și cel bogat întru isprăvi, mai înainte de împărăție, prea mare bucurie va câștiga, în bune nădejdi desfătându-se" (Andr. 16).

Pierzi darurile cele firești, frate, deoarece călcând poruncile Domnului, ți se orbește lumina gândului tău, se tâmpește agerimea minții tale, se întunecă dreapta socoteală, se învârtoșează voia ta, se îngroașă inima ta și toate puterile, nu numai cele sufletești, dar și cele trupești se slăbănesc, se îngroașă și-și pierd cea dintâi desăvârșire pe care o aveau spre a face fireștile lucrări. Că, precum păzirea poruncilor întăresc, îmbunătățesc și desăvârșesc sufleteștile și trupeștile puteri, așa, dimpotrivă, călcarea dumnezeieștilor porunci netrebnicesc, slăbesc și strică toate puterile și mișcările cele firești, otrăvindu-îe ca și cu o otrăvă purtătoare de moarte a înțelegătorului șarpe, diavol.

378. Cei ce calcă poruncile ajung în patimile cefe afară de fire — Ce este păcatului?

Și deci, după ce tu, frate, vei pierde darurile cele mai presus de fire, dimpreună și cele firești prin călcarea dumnezeieștilor porunci, în ce stare socotești că ajungi? Vai! în patimile și păcatele cele afară de fire, fiindcă poruncile spre aceasta s-au dat și pentru aceasta se păzesc, ca să stea împotriva patimilor și păcatului, încât fiecare din porunci să se lupte împotriva unei

patimi și a unui păcat — cum am mai zis în partea întâi —; iar când tu calci poruncile, arăți că te stăpânești de patimi și de păcatele cele împotriva poruncilor. Căci, dacă tu spre pildă călcând porunca dragostei, îndată cazi în patima și păcatul urâciunii, călcând porunca pocăinței, cazi în păcatul nepocăinței și al deznădăjduirii; dacă calci porunca îndelungii răbdări și a blândeții, ajungi în patima și păcatul învârtosirii și al urgiei și prin urmare, câte porunci vei călca, într-atâtea păcate cazi, care sunt contra poruncilor pe care le-ai călcat.

Pentru aceea, fiindcă și păcatul este mișcare afară de fire, precum îl hotărăște purtătorul de Dumnezeu Maxim, în ce stare deci ajungi tu, care prin călcarea poruncilor faci păcatul? Arătat este că ajungi în cea afară de fire, în cea păcătoasă, în cea pătimașă și în loc de fiu al lui Dumnezeu, te faci fiu urgiei, în loc de vas al darului, te faci vas păcatului, lipsit de orice lumină firească și mai presus de fire. Învrtoșat cu inima, împietrit, neiscusit întru toate, lemn neroditor și tăciune gătit spre arderea focului celui veșnic. O, nenorociri! O, pagube a ticăloșilor călcători de legi!

379. Călcătorii poruncilor se fac ca niște dobitoace necuvântătoare, încă și mai răi — Că cei ce calcă poruncile se fac ca niște materie fără chip.

În ce stare ajungi? Întru a dobitoacelor celor necuvântătoare, precum este scris: „Omul în cinste fiind „n-a priceput, alăturat-s-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor” (Ps. 48, 12); încă și în mai rea stare decât a dobitoacelor. Că dobitoacele cele necuvântătoare nu calcă, nici stau împotriva poruncii lui Dumnezeu și a legilor celor firești pe care Dumnezeu le-a hotărât lor: „Poruncă a pus, zice, și nu va trece” (Ps. 148, 6); și tu, om cuvântător fiind, calci fără nișine și stai împotriva poruncilor Stăpânului tău. Pentru aceea, după dreptate a zis Marele Vasile: „Nu defăima peștii, fiindcă sunt cu totul fără de glas și necuvântători, ci teme-te ca nu și decât acestiasă fii mai necuvântător așezământului Celui ce te-a zidit împotrividu-te” (Omil. 7, la Exaimeron). În ce stare ajungi? În starea materiei celei fără de chip, urâte și neînfrumusețate, după Marele Vasile, că precum chipul împodobește, înfrumusețează și săvârșește materia cea neînfrumusețată, așa și Duhul cel Sfânt împodobește, săvârșește și înfrumusețează sufletul în care se află: „Deci, fiindcă Duhul Sf. este săvârșitor și la zidirile cele cuvântătoare împlinind cu aceasta nesăvârșirea, de aceea ține locul Creatorului” (cap. 26, acelor pentru Sf. Duh). Prin urmare, precum materia rămâne fără chip, neînfrumusețată, neîmpodobită, fără de formă; așa, frate, și sufletul tău rămâne ca o materie neînfrumusețată, după ce o dată, prin călcarea poruncilor, va pierde darurile cele mai presus de fire ale Sf. Duh.

380. Precum sufletul face trupul viu, așa și Darul pe suflet. Călcătorii poruncilor sunt morți și ca și cum n-ar fi

Voiești să știi încă, frate, în care stare ai să ajungi? În starea morților. Căci, precum sufletul face trupul viu, așa și Darul Sf. Duh face viu sufletul, după purtătorul de Dumnezeu Maxim: „Precum sufletul în trup, așa și Duhul lui Dumnezeu întru noi”. Zice încă și dumnezeiescul Grigorie Nisis: „Moartea sufletului deci este înstrăinarea de viața cea adevărată (de Dumnezeu), iar a trupului, stricăciunea și risipirea, care și stricare și desăvârșit topire se numește” (Cuv. 1 la Paști, tom. 3). Deci, precum când iese sufletul din trup, trupul acela îndată moare, îhtr-acest fel și tu, frate, prin călcarea de viață făcătoarelor porunci, pierzând darul și lucrarea prea Sf. Duh, care este suflet sufletului tău, ce te faci? Mort cu adevărat și nesimțitor. Și cu toate că te arăți ca și cum ai fi cu trupul viu, însă cu sufletul ești într-adevăr, mort. Tot așa

și Adam, după ce a călcat făcătoarea de viață poruncă a lui Dumnezeu și a mâncat din pomul cel oprit al cunoștinței, deși era cu trupul viu, dar cu Duhul era mort, precum a zis mai înainte Dumnezeu: „Că ori în ce zi veți mânca dintr-însul, cu moarte veți muri" (Fac. 2, 17). Și cu dreptate, pentru că porunca lui Dumnezeu este viață precum am zis. De aceea, cine o păzește se află în viață, iar cine o calcă se desparte de viață și moare.

Să-ți spun și alta mai mare? Tu, frate, când calci poruncile lui Dumnezeu, ajungi în așa stare, încât nu numai că pierzi darurile cele firești și mai presus de fire pe care le-am numit mai înainte, ci pierzi încă și ființa. Și acest adevăr îl întărește dumnezeiescul Grigorie Nisis cu un prea drept silogism: Călcarea, zice, a poruncilor lui Dumnezeu și păcatul nu este ființă, fiindcă este lipsirea celui ce este, precum și întunericul este lipsirea luminii, așadar, și cel ce calcă poruncile lui Dumnezeu și face păcatul și lipsirea celui ce este, se face dintr-aceasta și el ceea ce nu este (nimic). Pentru aceea și Sf. Scriptură numește pe păcătoși și pe călcătorii poruncilor lui Dumnezeu urgisiți, adică, ca niște nimic: „Defăimează-se înaintea lui cel ce viclenește" (Ps. 14, 4); și: „Urgisi-vei toate neamurile" (58, 9) și altele ca acestea. Aceasta vrând s-o arate și Pavel zicea: „Iar dacă dragoste nu am, nimic nu sunt" (I. Cor. 13, 2).

381. Călcătorii poruncilor sunt mai răi decât cele ce nu sunt

Ce zic? Tu, călcând poruncile lui Dumnezeu și împotrindu-te așezământurilor Lui, ești mai rău și decât cele ce nu sunt; fiindcă porunca lui Dumnezeu este atât de lucrătoare și atotputernică, încât nici cele ce nu sunt îi stau împotrivă ei, ci îndată ce le cheamă, se supun poruncii Sale și vin dintru ceea ce nu sunt întru a fi, ca și cum ar fi fost însuflețite, simțite și cuvântătoare; așa, Apostolul zice despre Dumnezeu că cheamă pe cele ce nu sunt, ca și cum ar fi: „Înaintea lui Dumnezeu, Căruia au crezut, Celui ce înviază morții și cheamă pe cele ce nu sunt ca și cum ar fi" (Rom. 4, 17). Așa și minunata aceea, înțeleaptă și cu minte bărbătească Iudita, a zis acest mare cuvânt, că zidirile ce n-au fost mai înainte s-au supus poruncii lui Dumnezeu și au zis : iată, aici suntem „și s-au făcut cele ce ai sfătuit și au zis: iată, suntem de față" (Iudita 9, 6).

382. Călcătorii poruncilor pierd bunătățile cele din viața aceasta

Și nu mai zic că tu, călcând dumnezeieștile porunci, pe lângă pagubele de mai sus, te lipsești tocă și de bunătățile și îmbelșugările cele vremelnice și nu moștenești binecuvântările acelea și belșugul ce se făgăduiește Dumnezeu să-l dea celor ce păzesc poruncile Lui, precum am zis mai înainte, ci, dimpotrivă, moștenești toate blestemele și nenorocirile ce înfricoșează Dumnezeu să le dea celor ce calcă poruncile Sale. Adică, a fi blestemat și îhlăuntru și afară, să fie blestemații copiii tăi, rodurile țarinii tale, cirezile boilor tăi, turmele oilor tale și toate averea ta. Să te pedepsească Dumnezeu cu friguri, cu râie, cu surzire, cu orbire, cu mâncărime și cu alte felurite boli, cu foame, cu nenorociri, cu robie, cu sabie, cu morți și cu alte prea multe rele, precum acestea le amintește pe larg fin cap. 28, la a doua Lege, care sunt rodurile și procopselile călcării poruncilor: „Și va fi de nu vei asculta glasul Dumnezeului tău și nu vei păzi și nu vei face toate poruncile Lui, care îți poruncesc eu ție astăzi, vor veni peste tine toate blestemele acelea și te vor prinde pe tine" (A doua Lege 28,15).

383. Cei ce calcă poruncile se fac pricinuitori să fie huliți și goniți și cei ce păzesc poruncile — Călcătorii poruncilor se fac pricină să fie hulită credința și Hristos — Ce este creștinismul?

Pentru aceasta și Sirah întreabă care este sămânța cea necinstită și defăimată de oameni? Și răspunde că sunt aceia care calcă poruncile Domnului: „Sămânța necinstită care este? Cei ce nu țin poruncile?” (Sir. 10,22). Vedeti, fraților, pagube, vedeti ce roduri purtătoare de moarte naște călcarea dumnezeieștilor porunci? Pentru aceasta, vă rog întru Domnul, încetați de a mai călca poruncile lui Hristos, 1) deoarece nu numai voi pătimiți atâtea pagube și nenorociri sufletești și trupești în această viață și HÎ cea viitoare, dar pe lângă acestea, vă faceți pricină de a se huli și goni toată mulțimea creștinilor. Și fiindcă toți de obște se numesc creștini, atât cei ce păzesc poruncile lui Hristos, cât și cei ce le calcă, necredincioșii și păgânii nu fac vreo deosebire, ci prihănesc, hulesc și izgonesc la fel, și pe cei ce păzesc poruncile, și pe cei ce le calcă, socotindu-i pe toți oameni vătămători și făcători de rău, precum s-a întâmplat una ca aceasta în veacul întâi după Hristos, pe timpul Apostolilor, când s-au ivit printre sfinții și ortodocșii creștini, acei spurcați și rău slavitori eretici: Simoniții, Nicolaiții, Gnosticii, Catafrighii, Pepuzianii și cei asemenea lor, care fiindcă se numeau creștini, din acest nume de obște, au dat pricină necredincioșilor și păgânilor să socotească pe dumnezeieștii Apostoli și pe ceilalți Sfinți creștini ortodocși, ca pe niște necurați și răuslăvitori.

Prin urmare, au întăritat pe tiranii cei fără de Dumnezeu și pe împărați să pornească goană de obște asupra tuturor creștinilor, după cum mărturisesc Teodorit și Evseviev Pamfî, cel dintâi zicând: „Creștinii se numesc și învățătorii dogmelor celor necurate, dar și propovăduitorii dogmelor Evangheliei și neștiind cineva deosebirea a unora și a altora, pe toți aceștia îi numește necurați, căci împărtășesc același nume”(în precuv. Cuv. 2 despre ereticeasca reaslăvire). Iar Evseviev: „S-a întâmplat la neamurile cele necredincioase să dea prea multă prihană asupra i propovăduitorilor cuvântului lui Dumnezeu, fiindcă numele lor cel rău (al ereticilor), spre prihănirea a tot neamul creștinilor cel adevărat se întindea” (Istoria bisericească, cart. 4, cap. 7). Și cea mai mare răutate este că voi, cei ce călcați poruncile lui Hristos, vă mai faceți încă pricină de a se huli și chiar credința lui Hristos și dogmele cele drepte și înalta și adevărata Teologie a creștinismului. Fiindcă, precum zice Evagrie Monahul: „Creștinism este Dogma Mântuitorului nostru Iisus Hristos, așa numindu-se din lucrare, din fire și Teologie împreună”. Iar cât de mare rău face și ce osândă va lua cel ce se face pricină de a se huli Hristos și credința cea în Hristos, eu de multe ori am arătat în cuvintele cele mai dinainte; dar aceasta o spune pe larg și dumnezeiescul Grigorie Nisis în cuvântul său cel către Olimpie Monahul.

384. Călcarea poruncilor este defăimarea lui Dumnezeu — Cel ce calcă o poruncă l și pe celelalte le calcă

2) încetați, fraților, de a mai călca poruncile lui Dumnezeu, căci cu această călcare necinsteți pe însuși Dumnezeu, Cel ce a dat poruncile, precum zice Pavel: „Prin călcarea Legii, necinstești pe Dumnezeu” (Rom. 2, 23); ci chiar de veți păzi toate poruncile și numai una de veți călca, vă numiți călcători și prin urmare, ocărători de Dumnezeu. Fiindcă Cel ce a dat pe celelalte porunci, El a dat și pe aceea pe care voi o călcați, precum zice Iacob, fratele lui Dumnezeu: „Că Cel ce a zis: să nu curvești, a zis și să nu ucizi. Și de nu curvești, dar ucizi, te-ai făcut călcător Legii” (Iac. 2, 11). Pentru aceea, de s-ar întâmpla să vină vreun străin din alt loc, să vă vadă pe voi, creștinii, și să socotească bine abaterile voastre de la poruncile lui Dumnezeu pe care le faceți și reaua viețuire, cu adevărat n-ar socoti că mai sunt alți vrăjmași ai

lui Hristos mai răi decât voi, creștinii și ucenicii Lui, precum zice Sf. Ioan Gură de Aur: „Că dacă cineva ar veni de undeva de afară la noi și ar vedea cu amănuntul neliniștea și deosebirea dintre poruncile lui Hristos și a viețuirii noastre, nu știu dacă ar socoti pe alții mai mult decât pe noi că suntem vrăjmași ai lui Hristos" (Cuv. către Dimitrie pentru umilință).

385. Călcătorii poruncilor sunt potrivnici lui Dumnezeu — Călcarea poruncilor este o nedumnezeire

3) încetați de a mai călca poruncile lui Dumnezeu, căci prin călcarea aceasta vă faceți potrivnici mărimii celei prea înalte a lui Dumnezeu. Răpiți dumnezeiasca Stăpânire cea Preaînaltă, pe care El o are firește ca un Judecător asupra voastră și vă arătați că ziceți lui Dumnezeu acele cuvinte îndrăznețe și potrivnice pe care le zicea și necredinciosul în cartea lui Iov: Depărtează-te de la mine, eu nu voiesc să știu poruncile Tale, eu nu mă voi supune la Legea Ta, nici voiesc să Te cunosc de Stăpân al meu; „Și a zis Domnul lui: depărtează-te de la Mine, că nu voiesc să știu căile tale" (Iov. 21, 14). Ce să grăiesc multe? Călcarea poruncilor lui Hristos este un ascuns ateism, precum mărturisește Ioan cel iubit.

386. Dumnezeu se mânie asupra celor ce calcă poruncile lui. Ce închipuiește tăcerea cea din cer. Că păcatele când sunt multe, biruiesc mijlocirile Sfinților

„Tot cel ce calcă porunca și nu rămâne întru învățătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu" (2 Ioan, 9). Pentru aceea și Sf. Simeon Noul Teolog a zis: „Acela care nu face poruncile lui Hristos să nu socotească că nu se leapădă de Hristos, fiindcă la orice călcare de poruncă a lui Hristos, se leapădă de Hristos, precum și cel ce face poruncile lui Hristos, pe Hristos mărturisește" (Cuv. 30). O, îndrăzneală neauzită! O, mare revoltă! O, apostazie înfricoșată! Oare rabdă Dumnezeu o astfel de îndrăzneală? Astfel de ocară și apostazie! Nu. El se întărește asupra voastră și se mânie... Eee! ce este aceasta? Tăcere, tăcere. Eee! ce este glasul pe care îl aud? Liniștiți-vă să auzim bine. O! vai! aud de sus din ceruri că strigă cu un glas răsunător vulturul cel pe sus zburător al teologiei în dumnezeiescul său Apocalips: „Și când a deschis pecetea a șaptea, s-a făcut tăcere în cer ca la o jumătate de ceas" (Apoc. 8, 1). Și ce oare înseamnă această tăcere? Gheorghe Coresie și cel mai nou teolog zice că înseamnă marea urgie a lui Dumnezeu. S-a întărit Dumnezeu și pentru marea lui urgie se face această tăcere adâncă în cer. „S-a făcut tăcere în cer ca la o jumătate de ceas, au încetat îngerii îhgereștile cântări", au încetat Sfinții de a-L mai ruga, frică mare s-a vărsat în toate ostile îngerilor și în toate cetele Sfinților, „Leul va răcni și cine nu se va spăimânda, după Proorocul Amos?" (Amos 3, 8). Domnul s-a mâniat și cine nu tremură?

Ticăloșilor creștini! Nenorociților creștini! Pentru călcările de legi și pentru păcatele voastre s-a mâniat Dumnezeu și cine se va afla acum să-L îmblânzească? Iată că toți Sfinții tac și nu îndrăznesc să roage pe Dumnezeu pentru voi, fiindcă atât de multe sunt călcările de legi și păcatele voastre, încât au biruit rugăciunile și mijlocirile Sfinților și mai mult nu se aud, precum zice dumnezeiescul Hrisostom: „Foarte folosesc rugăciunile cu adevărat, dar când și noi lucrăm ceva... iar de vei rămâne nelucrător, nici un folos mare nu vei dobândi... Că de ar fi putut rugăciunile și în vremea celor foarte răi, pentru ce și când a venit Nabucodonosor, nu a zis acestea Dumnezeu, ci a dat cetatea? Fiindcă mai mult a putut răutatea" (Omil. 1, la cea I

către Tesal.). Însă acum, de data aceasta, lăsați aici pe Dumnezeu mânios și cu liniște mare urmați mie să mergem până la Roma, ca să vedem o întâmplare ce a urmat acolo.

Ați ajuns? Aici a fost un tânăr de bun neam, Luciu Kina numindu-se. Acesta de multe ori s-a sfătuit să se revolte asupra împăratului August, să-l omoare și să-i ia împărăția. August, înștiințându-se de revolta și complotul lui, s-a mâniat foarte asupra lui Luciu și a hotărât să-l surghiunească. Se scria deci hotărârea și acolo unde era August mânios și zicea multe și de multe feluri contra lui Kina, iată că a sosit și împărăteasa sa, Livia, care milostivindu-se de nenorocitul acel tânăr, cu multe mijlociri și rugăciuni a împlânzit mânia împăratului, slobozind din osânda aceea pe Kina.

Acum, întoarceți-vă iarăși acolo unde am fost întâi. „S-a făcut tăcere în cer ca la o jumătate de ceas”. Iată, creștinilor cum Dumnezeu este mânios asupra voastră, pentru călcarea poruncilor și pentru că gândiți rău și vă împotriviți asupra Lui cu păcatele voastre, căutând să-l răpiți dumnezeiasca cinste, multe rele se sfătuesc pentru voi. Acum zice: „Foc s-a aprins din mânia mea, arde-va până la iadul cel mai de jos” (A doua Lege 32, 22) și acum: „îmbăta-voi săgețile mele de sânge și sabia mea va mânca carne” (tot acolo 42). Ce să grăiesc de prisos? Iadul va fi locul izgonirii voastre; cuvintele izgonirii voastre sunt acestea: „întoarce-se păcătoșii la iad” (Ps. 9, 18). Iată, toți Sfinții tac, toți se tem și nimenea dintru ei nu îndrăznește să roage pe Dumnezeu pentru voi. O! jalnică întâmplare a ticăloșilor păcătoși! Si oare nu se găsește cineva să împiedice aceasta hotărâre? Oare nu este vreun mijlocitor să împlânzească urgia lui Dumnezeu?... Da, este, este.

Unde ești, Fecioară Mărie? Unde ești, Stăpână? Unde ești, Maica lui Dumnezeu și Maica creștinilor? Apucă, apucă, rugămu-Te, înaintea Fiului Tău Celui Unul Născut; grăbește de împlânzește urgia Lui, sânguiește să oprești hotărârea ce-a făcut-o asupra ticăloșilor păcătoși.

Aude Fecioara și biruită de milostivirile cele iubitoare de oameni, aleargă înaintea Fiului său și cu fierbinți lacrimi în ochi, cu cele mai cucernice chipuri, începe să roage pe Fiul ei. Si: „Fiul meu, îi zice, Fiul meu prea dorit, Fiul meu prea dulce, Fiul meu și Dumnezeuul meu, ascultă-mi smerita rugăciune a Prea iubitei Tale Maici. Da, cu adevărat cunosc, Fiul meu, că acești creștini au călcat poruncile Tale, au necinstit mărirea Ta, au cugetat împotriva asupra înălțimii Stăpânirii Tale și pentru aceasta a pornit spre mare urgie milostivirea Ta cea iubitoare de oameni. Dar, pe de o parte, este dreaptă urgia Ta, prea dreaptă este mânia Ta cea asupra lor și prea dreaptă este și hotărârea cea iscălită asupra lor, iar pe de altă parte, adu-Ți aminte, Fiul meu, de nemărginitul noian al milostivirii Tale și de nemăsuratele oceanuri ale bunătății Tale. Adu-ți aminte cum pentru dragostea păcătoșilor Te-ai pogorât din ceruri și Te-ai făcut om desăvârșit întru cel fără sămânță și fecioresc pântecul meu. Adu-ți aminte în ce chip, ca să mântuiești pe păcătoși, ai pățimit atâtea patimi, Te-au palmuit, Te-au scuipat, Te-au adăpat cu oțet și fiere și ai murit pe Cruce, vărsându-Ți tot prea Sfântul Tău Sânge, până la cea din urmă picătură.

Pentru aceasta, o, Fiul meu! Te roagă Maica și roaba Ta, te roagă fierbinte: Ah! întreiesc glasul! Te roagă dintai adâncul inimii, îhtoarce-Ți mânia Ta, încetează necazul Tău și iartă, iartă pe ticăloșii aceștia păcătoși. Pune sabia mâniei Tale în teacă și oprește dreapta hotărâre ce ai scris-o asupra călcătorilor acestora. Iată, Fiul meu, îți pun înainte spre mijlocire țâțele acestea cele de Maică, vezi-le bine și adu-Ti aminte de curatul și feciorescul lapte cu care Te-ai adăpat din ele când erai prunc mic. Vezi-mi aceste mâini pe care le ridic spre rugăciune și adu-Ți aminte, Fiul meu, cum Te-au ținut, întâi când erai prunc și mai în urmă când erai mort. Vezi acest piept al meu de Maică și adu-Ți aminte de câte ori ai adormit pe el cu somn prea dulce,

întâi cu pruncească cuviință, iar mai pe urmă cu cuviincioasă moarte. Vezi-mi mâinile și limba care acum le mișc spre rugăciune pentru păcătoși și adu-Ți aminte de câte ori Te-am sărutat cu cuviință de Maică, când erai prunc și de câte ori s-au vopsit în răcoroasele și pline de dar d-zeieștile Tale buze. Vezi-mi acești ochi care lăcrimează pentru păcătoși și adu-Ți aminte de câte ori s-au sfințit cu atingerea de prea sfântă fața Ta și câte lacrimi au vărsat în vremea crucii și a sfintei Tale îngropări. Și în sfârșit, vezi-mi toate măruntaiele mele cele de Maică și inima, care le mișc spre îmblânzirea d-zeieștii Tale mâinii celei asupra păcătoșilor. Adu-Ți aminte încă și de sabia aceea a lui Simeon, care în vremea patimii Tale desăvârșit le-a pătruns... amestec cu ale mele și pe ale Tale, Fiul meu: crucea, zic, sulița, trestia, buretele și celelalte semne ale patimii Tale, prin acestea mai cu stăruință făcând rugăciunea pentru acești păcătoși. Sunt Maica Ta, dar sunt Maică și a creștinilor și a ticăloșilor păcătoși. Lasă deci acum, iartă, Fiul meu, pe acești păcătoși și călcători poruncilor Tale, că ei de acum înainte se vor griji pentru mântuirea lor, se vor pocăi, grijindu-se să păzească poruncile Tale, ca să se mântuiască." O, slavă ție, Prea Sfânta mea! O, slavă ție, Stăpâna mea! O, slavă înfricoșatei nașterii tale!

387. Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, se izbăvesc păcătoșii de dumnezeiasca urgie

Păcătoșilor creștini și călcători ai dumnezeieștilor porunci, bucurați-vă, bucurați-vă, bune semne; a auzit Domnul rugăciunea Prea Sfintei Maicii Sale, s-a îmblânzit urgia Lui, a încetat mânia ce avea asupra voastră, a schimbat hotărârea ce făcuse asupra voastră și iată că vă dăruiește viață și altă vreme de pocăință. Deci, voi să nu vă arătați nemulțumitori la atât de mare dar. Cum și în ce fel? Eu am să vă spun. Dacă cel mai înainte zis Luciu a luat iertare de la împăratul August prin solirea împărătesei Livia, precum am spus mai sus, a schimbat gândul lui spre bine, a început cu o dragoste din inimă a iubi pe August și atât de iubit prieten al lui s-a făcut, încât, când a murit, a lăsat moștenitor averilor sale pe însuși August și mijlocirea împărătesei nu înceta mărturisind-o, mulțumindu-i ei neîncetat în toată viața sa. Așa se cade a face și voi, fraților.

Se cade a schimba cugetul vostru spre bine, a vă pocăi cu o adevărată pocăință, se cade a păzi toate poruncile Domnului și să nu călcați din ele nici măcar una, se cade să lăsați răutățile și păcatele și să îmbrățișați faptele bune, se cade a vă sili să luați înapoi toate cele mai presus de fire și firești daruri, pe care le-ați pierdut prin călcarea dumnezeieștilor porunci și se cade, în sfârșit, să iubiți pe Domnul pentru nemărginita Lui milă ce a făcut cu voi. Iar Doamnei noastre și Stăpânei Născătoare de Dumnezeu, să rămâneți totdeauna mulțumitori în toată viața voastră, chemând ziua și noaptea prea sf. numele său, când cu felurite cântări spre lauda, cinstea și slava ei heretisind-o pe ea cu prea umilitoarele și obișnuitele 24 de icoase ale ei; aceasta mai ales către ea des,

des să strigați: „Bucură-te, îmblânzirea Judecătorului Celui drept, bucură-te, iertăciunea a multor greșiți". Ziceți către ea și acele cuvinte de laudă pe care i le împletește Grăitorul de Aur Ioan: „Nimic așa în viață este mai cinstit, precum Născătoarea de Dumnezeu Măria. Treci, o, omule, toată zidirea cu gândul și vezi dacă este de potrivea sau mai mare decât Sf. Născătoarea de Dumnezeu Fecioară. înconjoară pământul, uită-te la mare, iscodește aerul, cerurile cu gândul cercetează-le, adu-ți aminte de toate puterile cele nevăzute și vezi dacă se mai află altă minune ca aceasta într-o toată zirirea" (Cuv. la Sf. Fecioară).

388. Incheiere

Luați aminte deci, luați aminte, vă zic și al treilea: luați aminte de aici înainte, fraților, să nu mai călcați iarăși poruncile Domnului. Căci, dacă veți muri într-această călcare, atunci nu va putea nici însăși Maica Domnului să vă izbăvească din munca și din osânda ce va să fie, fiindcă Domnul de care v-ați depărtat, v-ați împotrivit și n-ați voit să împăratească peste voi prin păzirea poruncilor Lui, se va mânia asupra voastră și va porunci să vă aducă înaintea înfricoșatei Sale Judecăți și acolo să vă junghie ca pe niște vrăjmași și potrivnici ai Lui, precum este scris: „însă, pe vrăjmașii mei, aceia care nu au voit să împărătesc peste dânșii, aduceți-i înoace și-i tăiați înaintea Mea” (Luca 19, 27). Care să nu fie a o pătimi, fraților, ci mai vârtos să stați cu îndrăzneală și cinste la înfricoșata aceea Judecată prin păzirea făcătoarelor de viață porunci. Cu Darul Domnului nostru Iisus Hristos și cu mijlocirea pururea Fecioarei Măriei și a tuturor Sfinților. Amin.

CELE ZECE PORUNCI

Sau poruncile lui Dumnezeu ce se cuprind în Vechiul Testament, tâlcuite

Porunca I

Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, Cel ce te-am scos din pământul Egiptului și din locul robiei; nu voiesc să ai alți dumnezei afară de Mine (Ieșire, 20, 2).

Porunca II

Să nu-ți faci ție chip cioplit, nici asemănarea vreunui lucru, din câte sunt în cer, sus și din câte sunt pe pământ, jos și din câte sunt în ape, sub pământ; să nu te închini acelor sau să slujești lor ca la dumnezei (tot acolo).

Porunca III

Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în desert, deoarece nu va curăți Domnul pe omul acela (adică păcatul omului) care pomenește numele Lui la lucruri deșarte (tot acolo 7).

Porunca IV

Adu-ți aminte să sfințești ziua sâmbetei, șase zile lucrează și fă toate lucrurile tale, iar în a șaptea să te odihnești de orice lucru, dăruind ziua aceasta Domnului Dumnezeului tău (tot acolo 8).

Porunca V

Cinstește pe tatăl tău și pe muma-ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești mult pe pământ (tot acolo 12).

Porunca VI

Să nu ucizi (tot acolo 14).

Porunca VII

Să nu preacurvești (15).

Porunca VIII

Să nu furi (tot acolo 16).

Porunca IX

Să nu mărturisești strâmb asupra fratelui tău, mărturie mincinoasă (tot acolo 17).

Porunca X

Să nu poftești muierea fratelui tău, nici casa lui, nici țarina lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, sau asinul lui, sau celelalte dobitoace, nici câte alte lucruri ale fratelui tău (tot acolo 17).

Cele mai de căpetenie porunci și așezămături cuprinse în Noul Testament, îâicuite și adunate în 17 capete

Cap. 1 Că orice creștin este dator să iubească pe Dumnezeu

Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău; aceasta este întâi și mai mare poruncă (Mat 22, 37).

De mă iubiți pe Mine, veți păzi poruncile Mele. (Ioan 14,15).

Cel ce are întru pomenirea lui poruncile Mele și le păzește pe ele, acela este care Mă iubește și cel ce Mă iubește pe Mine se va iubi de Tatăl Meu, și Eu îl voi iubi pe el și Mă voi arăta pe sine-Mi (pe taină) întru dânsul (Ioan 14, 21).

Cel ce nu Mă iubește, acela nu păzește poruncile Mele. (Acolo 24).

Iubiți pe Hristos, deși nu-L știți pe El (1, 8 Petru).

Cel ce iubește pe Tatăl, Cel ce a născut, acesta iubește și pe Fiul, Cel ce se naște din Tatăl (1 Ioan 5, 1).

Cap. 2

Că tot creștinul trebuie să iubească pe fratele său

Iar a doua poruncă asemenea celei dintâi este să iubești pe fratele tău ca însuți pe tine (Mat. 22, 37-39).

Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul (Ioan 13, 34).

Cu acest semn vor cunoaște toți necredincioșii că ai Mei ucenici sunteți, de veți avea dragoste între voi (Acolo 35).

La nimenea să nu fiți datori cu nimic, fără numai cu a iubi unul pe altul, că cel ce iubește pe fratele său, toată Legea a plinit-o. Pentru că aceea adică, să nu curvești, să nu ucizi, să nu furi, să nu fii mărturie mincinoasă, să nu poftești și oricare alte porunci întru acest cuvânt se cuprind, întru a iubi pe fratele tău ca însuți pe tine (Rom. 13, 9).

Unul pe altul iubiți-vă cu toată inima voastră (Petru 1,22).

Iubiți frăția (I Petru 2,17).

Dacă Dumnezeu așa ne-a iubit pe noi, și noi suntem datori să ne iubim unul pe altul (Ioan 14, 11).

Că, cel ce nu iubește pe fratele, petrece întru moarte (I Ioan 3,14).

Intr-acest semn am cunoscut dragostea, că precum Hristos și-a pus viața pentru noi, așa și noi suntem datori să ne punem viața noastră la moarte pentru frații noștri (I Ioan 3,16).

Fiilor, să nu iubim numai cu cuvântul și cu limba, ci și cu fapta și cu adevărul (Acolo 18).

Că, cel ce iubește pe Dumnezeu, acesta iubește pe fratele său (Acolo 4, 21).

Cap. 3

Creștinii sunt datori să nu se certe (sfădească), nici să aibă pomenire de rău și urâciune cu frații lor, ci de se vor tulbura, sunt datori iarăși degrabă să se împrietenească

Orice creștin care se mânie împotriva fratelui său în deșert și fără pricină binecuvântată se face vinovat judecării și oricare creștin va zice fratelui său cu mânie „raca”, adică defăimatule sau „tu”, se va face vinovat adunării judecătorilor. Iar cine va zice fratelui său cu mânie „nebunule”, vinovat va fi focului gheenei (Mat. 5, 22).

De vei aduce la Biserica lui Dumnezeu dar și jertfă și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău este întristat asupra ta, lasă-ți acolo în biserică darul tău și du-te mai întâi de te împacă și te iartă cu fratele tău și apoi vino la biserică și adu-ți darul și jertfa ta (Acolo 24).

Împacă-te degrabă cu fratele cu care ai ceartă, până ce te afli împreună cu el pe calea acestei vieți (Acolo 25).

Oricine se arată că este pricinuitor (sfadnic), noi un obicei ca acesta nu avem, nici bisericile lui Dumnezeu (I Cor. 11, 16).

Robul lui Dumnezeu nu se cade să se sfădească, ci se cade să fie blând către toți, învățător și suferitor (II Tim. 2, 24).

Soarele să nu apună și să vă lase certați, adică, înainte de apusul soarelui, voi să vă împăcați (Efes. 4, 26).

Cel ce urăște pe fratele său, întru întuneric se află și întru întuneric umblă și nu știe unde merge, că întunericul i-a orbit ochii lui (I Ioan 2,11).

Tot creștinul care urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că tot ucigașul de oameni nu are viață veșnică întru dânsul petrecând (I Ioan 3,15).

Cap. 4

Creștinii sunt datori să nu privească cu iscodire și cu poftă

Eu vă zic că tot omul care vede femeie cu poftă, acesta aproape că a preacurvit cu dânsa întru inima sa (Mat. 5, 28).

Tot orice lucru* se află în lume este pofta trupului, pofta ochilor și mândria vieții, care nu sunt toate de la Dumnezeu și Tatăl, ci sunt din lume. Deci, lumea trece și se pierde dimpreună și pofta ei; iar cel ce face voia lui Dumnezeu, acela rămâne totdeauna (I Ioan 2,15).

Cap. 5

Creștinii sunt datori să nu jure și să nu facă jurământuri, nici adevărate, nici mincinoase

Eu vă zic să nu jurați niciodată, nici pe cer, pentru că el este scaunul lui Dumnezeu, nici pe pământ, pentru că el este așternutul picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, pentru că este cetatea Marelui împărat Dumnezeu, nici să te juri pe capul tău, căci nu poți face nici un păr capului tău, alb sau negru, ci tot cuvântul vostru să fie: așa, așa; nu, nu; iar orice veți zice mai mult decât acestea: i, :, % așa și: nu, nu, este rău și de la diavolul (Mat. 5,34).

Mai întâi de toate, fraților, păziți-vă să nu jurați, nici pe cer, nici pe pământ, nici cu vreun alt jurământ, ci jurământul vostru să fie: așa și nu, pentru ca să nu cădeți sub judecată și osândă sau ca să nu cădeți în fătărie, că altfel sunt lucrurile și într-alt fel le spuneți voi. Deci, dacă este lucrul, ziceți: așa, iar dacă nu este lucrul, ziceți: nu (Iacob 5,12).

Cap. 6

Creștinii sunt datori să nu facă răzbunare, nici să răsplătească rău în ioc de rău

Eu vă zic să nu stați împotriva omului celui rău, ci oricare va voi să te lovească peste obraz, tu întoarce și pe cealaltă parte să te lovească (Mat. 5, 39).

Oricine îți va zice să mergi cu el o milă, tu mergi cu el două (Acolo 40).

Binecuvântează pe cei ce vă blestemă, bine faceți celor ce vă urăsc și vă rugați lui Dumnezeu pentru cei ce vă supără și vă gonesc (Mat. 5,44).

La nici un om să nu răsplățiți rău pentru rău (Rom. 12, 17).

Nu faceți răzbunare fraților, ci dați loc mâniei (Acolo 19).

Dacă flămânzește vrăjmașul tău, dă-i lui să mănânce; dacă însetează, adapă-1 pe el (Acolo 21).

Nu vă biruiți de rău, ci biruiți răul cu bine (Acolo 21).

Nu răsplătiți rău în loc de rău, nici cu clevetire în loc de clevetire; cele dimpotrivă să faceți și în loc de clevetire, voi să binecuvântați (I Pet. 3, 9).

Iubite, nu imita răul, ci binele; căci, cel ce face bine este de la Dumnezeu, iar care face rău n-a cunoscut pe Dumnezeu (3Ioan11).

Cap. 7

Creștinii sunt datori ca niciodată să nu se ducă la judecată sau de se duc, se cade să se ducă la judecători duhovnicești și nu la cei mirenești

Cu cel ce vrea să se judece cu tine, ca să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa și la judecată nu te duce (Mat. 5, 40).

Este greșeală la voi, fraților, a avea judecați între voi, pentru că voi mai mult trebuie să vă nedreptățiți și să vă păgubiți, decât să nedreptățiți și să păgubiți pe alții și mai cu seamă pe frații voștri creștini. Și nu știți că nedreptii nu vor moșteni împărăția cerurilor? Nu vă înșelați: nici curvarii, nici slujitorii idolilor (adică iubitorii de argint), nici preacurvarii, nici malachii, nici sodomenii, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici ocărătorii, nici răpitorii, împărăția cerurilor nu o vor moșteni (I Cor. 6, 7).

De îndrăznește cineva dintre voi, fraților, care are judecată și prigonire cu altul, să meargă să se judece la cei nedrepti și de afară judecători și nu la cei dinlăuntru și bisericești: deci, nu se cuvine să se judece la cei de afară judecători nedrepti, ci la cei dinlăuntru, sfinți (Acolo 1).

Cap. 8

Creștinii sunt datori să nu judece

Nu judecați pe alții, ca să nu vă judecați și voi; căci și tu vei fi judecat de alții, căzând în același păcat pentru care judeci pe fratele tău. Ce vezi micul gunoi care este în ochiul fratelui tău, și bârna cea mare care este în ochiul tău nu o vezi? (Mat. 7,1).

Fără de răspuns ești tu, creștine, care judeci, căci cu aceeași judecată cu care judeci pe altul, te judeci pe sineți. Pentru că aceleași rele pe care le face acela, le faci și tu (Rom. 2,1).

Nu judecați, fraților, mai înainte de a doua venire, până ce va veni Domnul, care va arăta lucrurile cele ascunse și întunecate ale fiecăruia și va descoperi gândurile inimilor oamenilor (I Cor 4,5).

Nu grăiți de rău unul pe altul, fraților, pentru că cel ce grăiește de rău pe altul și judecă pe fratele său grăiește rău și judecă pe însăși Legea lui Dumnezeu. Deci, dacă tu judeci dumnezeiasca lege, nu mai ești făcut și supus legii, ci ești judecător și mai presus de

dumnezeiasca lege. Unul este Puitorul de lege și Judecător, Hristos, care are putere să mântuiască și să osândească, iar tu cine ești care judeci pe altul? (Iacob 4, 11).

Cap. 9

Creștinii dacă nu iartă greșelile fratelui lor, nici Dumnezeu nu le iartă greșelile lor

Dacă voi veți ierta greșelile altora, va ierta și cerescul Părinte greșelile voastre. Iar dacă voi nu iertați greșelile altora, nici cerescul Părinte nu va ierta pe ale voastre (Mat. 6,14).

Iartă-ne, Părinte ceresc, datoriile și păcatele noastre care le facem Ție, precum și noi iertăm datoriile și greșelile ce ni le fac nouă alții (Acolo 12).

Rob rău, toată datoria ta am lăsat-o, adică cei zece mii de talanți⁶⁷, fiindcă m-ai rugat, dar ție nu ți se cădea să te milostivești și să miluiești pe fratele tău, precum te-am miluit și Eu? Adică, să-i dăruiești cei o sută de dinari ce-ți datora?¹) Și mâniindu-se stăpânul său, a dat pe sluga aceea muncitorilor, până ce-i va plăti toată datoria. Așa și Tatăl Meu cel ceresc va face vouă, de nu veți ierta din inimă greșelile fraților voștri (Mat. 18,32).

Când stați de vă rugați, iertați orice întristare și scârbă ce aveți asupra fratelui vostru pentru greșeala ce v-a făcut, ca să ierte și cerescul vostru Părinte greșelile voastre (Marcu. 11,25).

Dacă îți greșește fratele tău, ceartă-l pe el și dacă se pocăiește, iartă-l pe el, iar dacă și de șapte ori în zi îți greșește și se întoarce și-ți zice: căiescu-mă, iartă-i lui (Luca 17, 3).

Cap. 10

Creștinii sunt datori să facă milostenie, să se roage și să postească, nu din fățarnicie și pentru slava și lauda oamenilor, ci numai pentru Dumnezeu

Luați aminte, milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dânșii ca să vă laude, căci, dacă astfel o faceți, plată nu veți avea de la Tatăl vostru cel ceresc... deci, când faci milostenia, fă-o atât de ascuns, încât să nu știe mâna ta cea stângă ce face dreapta (Mat. 6, 1).

Când te rogi, creștine, nu fi ca fățarnicii care obișnuiesc să stea să se roage prin adunări și prin unghiurile ulițelor, cu scop ca să se arate oamenilor că se roagă; că adevărat, adevărat zic vouă, că ei și-au luat aici plata lor și acolo n-au să ia nimic. Iar tu când te rogi, intră în cele ascunse ale casei tale (care este inima) și închide ușa (adică, simțirile cele din afară) și roagă-te

⁶⁷ Fiecare talant face cam 486 de galbeni venețieni, iar cele zece mii de talanți fac: aproape patru milioane opt sute șazeci de mii galbeni venețieni, câți adică datora sluga cea vicleană la împăratul, adică păcătosul la Dumnezeu (Calment, în dicționarul Scripturii). Cei o sută de dinari ce datora la robul cel viclean, robul său, adică omul la alt om, fac: nici doi galbeni venețieni întregi, după acest Calment (în Dicț. său).

Tatălui tău Celui întru ascuns și nevăzut și Tatăl tău care vede rugăciunea ta cea ascunsă îți va da plata întru arătare (Mat. 6,5).

Când postești, nu fiți ca fățarnicii triști, care arată față întristată și uscată, ca să se arate oamenilor că postesc; adevărat zic vouă, că ei și-au luat aici plata lor, din lauda oamenilor și acolo n-au să ia nimic.

Iar tu când postești, unge-ți capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci lui Dumnezeu și Tatălui tău care vede cele ascunse ale inimii tale. Și Tatăl tău care vede postul tău cel ascuns, Acesta îți va plăti întru arătare" (Mat. 6,16).

Cap. 11

Creștinii sunt datori să nu adune comori pe pământ, ci în cer. Și că sunt datori să nu nădăjduiască în bogăția lor, ci să plângă și să se tânguiască

Nu adunați comori pe pământ, ca să aveți, unde moliile și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci, vă adunați vouă comori în ceruri, ca să aveți totdeauna, unde nici moliile, nici rugina nu le strică, nici furii nu le sapă, nici le fură. Că ori în ce loc este comoara voastră, acolo este lipită și inima voastră (Mat. 6,19).

Vai vouă, bogaților, că vă luați aici în lumea aceasta mângâierea (și acolo n-aveți ce mai lua); (Luca 6, 24).

Adevărat vă zic; că cu anevoie va intra bogatul întru împărăția cerurilor (Mat. 19,23).

Vindeți averile voastre și dați milostenie. Faceți-vă vouă pungi care nu se învechesc și adunați-vă comori în ceruri, care niciodată nu se împutinează, unde nici furii nu se apropie, nici molia nu le strică (Luca 12, 33).

Fieștecare dintre voi care nu se leapădă de toate avuțiile sale nu poate fi ucenic al Meu (Luca 14, 33).

Poruncește, o, Timotei, celor bogați ai acestei lumi să nu se mândrească, nici să nădăjduiască spre bogăția cea nestătătoare a lor, ci să nădăjduiască întru Dumnezeul Cel viu, care ne dă nouă toate bunătățile bogat spre desfătare (I Tim. 6, 17).

Plângeți voi, o, bogaților, și vă tânguți de necazurile ce vor să vină asupra voastră, că bogăția voastră a putrezit, hainele voastre le-au mâncat moliile, aurul vostru și argintul au ruginit și rugina lor va fi mărturie asupra voastră și va mânca trupurile voastre ca focul; ați strâns bogăție în zilele cele de apoi ale voastre (Iacob 5, 1).

Iată plata lucrătorilor celor ce au secerat țarinile voastre, care ați oprit-o și n-ați dat-o lor; această, zic, plată a lor strigă către Dumnezeu și strigările secerătorilor voștri celor nedreptățiți în urechile Domnului s-au auzit (Iac. 5, 4).

Cap. 12 Creștinii sunt datori să nu se îngrijească de bunătățile pământului, nici să iubească lumea și cele din lume și să aibă împătimire, ci să caute bunătățile cele cerești și veșnice

Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și acestea toate se vor da în dar, fără să le cereți (Acolo 33).

Aceasta, vă zic, fraților, că vremea acestei vieți este puțină și se cade cei ce au muieri să le aibă cu atâta nepătimire, ca și cum nu le-ar avea și cei ce plâng și se întristează pentru lucrurile lumii să fie ca și cum n-ar plânge și nu s-ar întrista și cei ce se bucură de acestea, ca și cum nu s-ar bucura și cei ce cumpără lucrurile lumii, ca și cum nu le-ar avea să le folosească și cei ce întrebuințează cele ale lumii, ca și cum nu le-ar întrebuința rău, că trece chipul lumii acesteia și se pierde (I Cor. 7, 29).

Noi nu cugetăm cele ce se văd, ci cele ce nu se văd; că acestea ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veșnice (II Cor. 4, 18).

Viața și petrecerea noastră, a creștinilor, este în ceruri de unde așteptăm să vină să ne mântuiască Domnul nostru Iisus Hristos (Filip. 3, 20).

Noi, creștinii, n-avem în lumea aceasta cetate și patrie, ci pe ceea ce va să fie și cerească căutăm (Evr. 13, 14).

Preacurvarilor și preacurvelor, au nu știți că dragostea lumii acesteia vrajbă este către Dumnezeu? Deci, oricare va vrea să fie prieten lumii se face vrăjmaș lui Dumnezeu (Iac. 4,4).

Iubiților, nu iubiți lumea, nici cele din lume, că dacă cineva iubește lumea, să știe că nu este dragostea Tatălui ceresc întru dânsul (I Ioan 2, 15).

Cap. 13

Creștinii sunt datori a nu fi mândri, ci smeriți și cele smerite să le iubească

Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este mai mare decât toți întru împărăția cerurilor (Mat. 18,4).

Cel ce se va înălța pe sine se va smeri, și cel ce se va smeri pe sine se va înălța (Mat. 23, 12).

Tot cel ce se înalță pe sine se va smeri și cel ce se smerește se va înălța (Luca 14,11).

Fraților, nu cugetați cele înalte, ci pogorâți cugetele voastre la cele smerite (Rom. 12,16).

Cu smerenie, unul pe altul să vă socotiți a fi mai de cinste decât pe sine (Filip. 2, 3).

Smeriți-vă înaintea lui Dumnezeu și El vă va înălța (Iac. 4,10).

Cei tineri plecați-vă celor bătrâni și toți unul altuia plecându-vă, smerita cugetare să agonisiți, de vreme ce Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă dar. Smeriți-vă, deci, sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe pe voi în vreme potrivită (I Petru 5, 5).

Cap. 14

Creștinii sunt dator să aibă răbdare în toate necazurile ce le urmează

Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui (Mat. 24, 13).

Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre (Luca 21,19).

Necazul răbdare lucrează, iar răbdarea nădejde (Rom. 5,3) în necaz să răbdați (Rom. 12,12).

De vom răbda, vom împărați împreună cu Hristos (II Tim. 2,12).

O, Timotei, urmează răbdarea (I Tim. 6, 11).

Fraților, de veți suferi certarea și necazul, să știți că Dumnezeu vă are ca pe niște fii ai Lui (Evr. 12, 7).

Vă trebuie să aveți răbdare, ca să faceți voia lui Dumnezeu și să moșteniți bunătățile care v-a făgăduit (Evr. 10, 36).

Prin răbdare să alergăm în lupta care este pusă înaintea noastră (Evr. 12,1).

Fericit este creștinul care răbdă ispită, căci lămurit făcându-se, va lua cununa vieții (Iac. 1,13).

Răbdarea să aibă lucru desăvârșit, adică să fie întru toate desăvârșită, și nu cu lipsă (Iac. 1, 4).

Puneți toată osârdia voastră, fraților, ca să adăugați peste îhfrânare răbdarea, iar întru răbdare, buna-credință (creștinătatea) (II Petru 1,6).

Aici are să se arate răbdarea Sfinților (Apoc. 14,12).

Cap. 15

Creștinii nu se cade să se dea ia griji lumești și la mâncări și băuturi, nici să fie în nepăsare și sa doarmă, ci sunt datori totdeauna să fie deștepți și gata, așteptând ceasul morții și al judecății lui Dumnezeu

Să fiți deștepți, o, ucenicii Mei, că nu știți în care ceas va veni Domnul vostru. Însă și aceea s-o știți că de ar ști stăpânul casei în care ceas va veni furai, ar fi privegheat și nu ar fi lăsat să-i sape casa lui și să intre înlăuntru. Pentru aceasta, fiți gata și voi, că în ceasul când nu așteptați, Fiul Omului va veni, adică Eu (24, 42).

La toți vă zic, privegheați (Marcu 13, 37).

Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită; că duhul și sufletul vostru este osârduitor, iar trapul este slab și neputincios (Marcu 14,38).

Să fie mijlocul vostru încins, adică să fiți gata și făcliile voastre aprinse — adică mintea și inima să fie deșteaptă — și fiți asemenea cu slugile care așteaptă pe Domna Uca; când se va întoarce de la nuntă, ca venind Domnul lor și bătând în ușă, îndată să-i deschidă să intre. Fericite sunt slugile acelea pe care venind Domnul le va afla priveghind (Luca 12, 35).

Luăți aminte de sinevă ca să nu se îngreuieze inima și mintea voastră de beție și griji lumești și fără veste să vină asupra voastră ziua aceea a judecății. Căci, ca o cursă și laț va prinde fără veste pe toți oamenii cei ce locuiesc pe fața a tot pământul. Privegheați dar în toată vremea, rugând pe Dumnezeu, ca să vă învredniciți a scăpa de toate aceste înfricoșate ce se vor face atunci și stați înaintea Fiului Omului, adică înaintea Mea (Luca 21, 34).

Acum este vremea să ne sculăm din somnul nepăsării, fraților, că mai aproape este mântuirea nouă acum, decât când am crezut; noaptea acestei vieți se apropie să treacă, iar ziua judecății se apropie să vină (Rom. 13, 11).

Deșteaptă-te din somn tu, creștine, și te scoală din morți și te va lumina Hristos (Care este Soarele cel înțeleghător) (Efes. 5,14).

Deci, să nu dormim ca și ceilalți, ci să priveghem și să fim treji, că cei ce dorm, noaptea dorm și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată, iar noi, creștinii, fiind fii ai zilei, să ne trezim și să fim cu luare amine (I Tes. 5,6).

Duhul să nu-l stingeți, adică darul cel duhovnicesc pe care îl aveți, cu nepăsarea (1 Tes. 5,19).

Faceți-vă nelenevoși prin sânguință și silință, arzând cu duhul și slujind Domnului (Rom. 12,11).

Desfătându-v-ați pe pământ și ați cheltuit în zadar și v-ați hrănit trupurile voastre ca niște dobitoace ce le hrănesc oamenii, cu scop ca să le junghie (Iac. 5, 4).

Fiți cu luare aminte și privegheați, că potrivnicul vostru diavol, ca un leu răcnind, umblă căutând pe cine să înghită dintre voi, căruia stați împotriva, întăriți fiind în credință (I Petru 5,8).

Priveghează... iar de nu vei priveghea, va veni asupra ta, și nu vei cunoaște în ce ceas va veni asupra ta (Apoc. 3,2).

Cap. 16

Creștinii sunt datori totdeauna să se pocăiască din suflet

În zilele acelea a venit Ioan Botezătorul propovăduind în pustia Iudeii și zicând, pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor (Mat. 3,1).

De atunci a început Iisus a propovădui și a zice: Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor (Mat. 4,17).

Că de nu vă veți pocăi, să știți că toți așa veți pieri (Luca 13,3).

Pocăiți-vă, fraților, și vă întoarceți către Dumnezeu, ca să se ierte păcatele voastre și ca să vină vreme de răsuflare spre voi de la Domnul (Fapte 3, 19).

Pocăiește-te și fă faptele cele dintâi care le-ai făcut, iar de nu te vei pocăi, vină degrabă asupra ta și voi mișca sfeșnicul tău — adică Biserica ta — din locul său (Apoc. 2, 5).

Cap. 17

Creștinii dacă nu vor întrece cu lucrurile cele bune pe dreptii cei din Legea Veche, nu vor intra într-o împărăție a cerurilor. Și creștinii de vor păcătui, mai greu decât cei fără de lege se vor munci

De nu va prisosi fapta bună a voastră, a ucenicilor Mei, mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra într-o împărăție a cerurilor (Mat. 5, 20)⁶⁸

Iar sluga care a știut voia Domnului său și nu a gătit, nici a făcut după voia lui, se bate cu multe răni; iar cel ce n-a știut și a făcut cele vrednice de bătăi se va bate cu mai puține răni, căci celui ce s-a dat mult, mult se va cere de la el. Și căruia i s-a încredințat mult, mai mult vor cere de la el (Luca 12,47).

⁶⁸ Pentru aceasta a zis și Marele Vasile: „Ce este al creștinului? A prisosi dreptatea lui întru toate, mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, după măsura învățaturii care este în Evanghelia Domnului” (La sfârșitul hotarelor morale).

Câți fără de lege au greșit, fără de lege (adică mai ușor) se vor munci, iar câți au greșit după ce s-a dat legea, aceștia se vor judeca după lege (adică mai greu) (Rom. 2,12).

Mai bine era lor să nu cunoască calea faptei bune și a buneii-credințe, decât după ce au cunoscut-o și apoi s-au întors de la sfânta poruncă ce li s-a dat lor (II Petru 2, 21).

Sfârșitul „Hristoitiei” (Bunul moral al creștinilor) și Dumnezeuului nostru slavă totdeauna, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

Invățătura Sf. Ioan Gura de Aur cum trebuie să facem sfânta cruce pe piept când ne închinăm

Mulți din cei fără socoteală, fluturând cu mâna, își fac semnul crucii pe fețele lor, dar în deșert se ostenesc; de vreme ce nu închipuiesc crucea dreaptă pe fețele lor, numai dracii se bucură de îngâmfarea aceea.

Iar dacă își va face cineva cruce dreaptă avându-și împreunate cele trei degete ale mâinii drepte și punând mâna sa pe frunte, apoi la piept și de aici în umărul drept, iar la urmă în cel stâng, atunci îngerul văzând se veselește de adevărata închipuire a Sf. Cruci pe fețele noastre și scrie pe cei ce intră în Biserică, cu frică și cu credință.

Rugăciune către Dumnezeu

Doamne, Dumnezeuul nostru, Cel bogat întru milă și necuprins întru îndurări, Care singur ești din fire fără de păcat și pentru noi fără de păcat Te-ai făcut om, ascultă în ceasul acesta această dureroasă a mea rugăciune, că sărac și lipsit sunt eu de fapte bune și inima mea s-a tulburat întru mine; că Tu, Doamne, înaltule împărat al cerului și al pământului, știi că toată tinerețea mea în păcate o am cheltuit și umblând după poftele trupului meu, m-am făcut cu totul bucurie dracilor, cu totul am urmat diavolului, tăvălindu-mă totdeauna în noroiul poftelor. Că întunecându-mi-se gândul din copilărie și până acum, niciodată nu am voit să fac voia Ta cea sfântă, ci cu totul robindu-mă de poftele care mă înconjoară, m-am făcut răs și batjocură dracilor, nicidecum în minte socotind că nesuferită este urgia îngrozirii Tale celei asupra păcătoșilor și gătită fiind gheena focului. Și dintru această pricină întru deznădăjduire căzând și nicidecum întru simțire de întoarcere venind, pustiu și gol de dragostea cea de la Tine m-am făcut. Că ce fel de păcat nu am făcut? Ce lucru drăcesc nu am lucrat? Ce faptă grozavă și înverșunată nu am săvârșit cu covârșire și cu sânguință? Mintea cu totul mi-am întinat prin cugete trupești; trupul mi-am spurcat prin amestecări; duhul cu totul mi l-am pângărit cu învoirea spre păcat. Toate mădulele ticălosului meu trup a lucra și a sluji la păcate le-am pornit. Și cine dar nu mă va plânge pe mine, ticăitul? Cine nu mă va tângui pe mine, osânditul? Pentru că eu singur, Stăpâne, mânia Ta am întărâtat, eu singur, urgia Ta asupra mea o am ațâțat, eu singur răutate înaintea Ta am făcut, întrecând și covârșind pe toți cei din veac păcătoși, fără de asemănare păcătuind și fără de iertare. Ci, de vreme ce ești mult milostiv și mult milosând,

Iubitorule de oameni, și aștepti întoarcerea oamenilor, iată și eu mă arunc pe sine-mi înaintea înfricoșatului și nesuferitului Tău divan, și ca cum m-aș atinge de prea-curatele Tale picioare, dintru adâncul sufletului strig Ție: milostivește-Te, Doamne, iartă-mă, îndurate, ajută neputinței mele, pleacă-Te nedumeririi mele, ia aminte la rugăciunea mea și lacrimile mele să nu le treci. Primește-mă pe mine, cela ce mă pocăiesc, și rătăcit fiind, întoarce-mă, și întorcându-mă, îmbrățișează-mă și mă iartă, căci mă rog. Pentru că nu ai pus pocăință dreptilor, nu ai pus iertare celor ce nu greșesc, ci ai pus pocăință asupra mea, păcătosului, întru acele care spre mârâtarea Ta am lucrat. Gol și descoperit stau înaintea Ta, cunoscătorule de inimi, Doamne, mărturisindu-mi păcatele mele, pentru că nu pot să caut și să văd înălțimea cerului, fiind împilat de greutatea păcatelor mele. Deci, luminează-mi ochii inimii mele și dă-mi mie umilință spre pocăință și zdrobire de inimă spre îndreptare, ca cu bună nădejde și cu adevărată deplin adevărire să merg la lumea cea de acolo, laudând și binecuvântând totdeauna preasfânt numele Tău: al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

**Rugăciune către Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu
(Din Apantismă nr. 11)**

Ceea ce singură ești bucuria celor scârbiți și părtinitoare celor ce se nedreptătesc, mângâiere celor ce plâng și ajutor celor neajutorați, cercetare neputincioșilor și acoperământ și sprijineală celor ce se chinuiesc, liman celor ce se înviforează și toiag orbilor, povățuitoare celor rătăciți și scăpare tare celor din nevoi. Născătoare a lui Dumnezeu cu totul fără prihană, ia aminte la această ticăloasă și netrebnică rugăciune a mea, pe care o aduc ție întru înghesuirea inimii, și mă slobozește de viforul cel rău al gândurilor. Izbăvește-mă pe mine de somnul cel greu, care mi s-a pricinuit mie din lenevire și depărtează de la mine trândăvia cea cumplită. Izbăvește-mă de tirania cea amară a dracilor și mă răpește de la obiceiul cel rău al patimilor. Și precum știi, mântuiește-mă pe mine, nevrednicul robul tău, cel ce întru tine, după Dumnezeu, mi-am pus nădejdele mântuirii mele. Dă-mi mie, Prea Curată, cu osârdie să fac poruncile Fiului tău și Dumnezeului nostru și să păzesc totdeauna așezământurile Lui cele mântuitoare. Și mă întărește, ca cu cuget priveghetor și cu minte deșteptată să întâmpin slavosloviile Lui, cele bine primite; că ție, pricinuitoarei bunătăților și ajutătoarei, nădăjduindu-mă, aduc această cerere. Deci, să nu cad din nădejdea cea către tine, Prea Curată, nici să mă întorc smerit și rușinat, ci să aflu prin tine, de Dumnezeu dăruită Stăpână, degrabă sfârșitul cererilor mele, ca totdeauna, ca pe o ajutătoare tare a noastră, a păcătoșilor, și împlinitoare a cererilor mele, să te laud și să te măresc pe tine, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

Tabla de materii a Cuvintelor cuprinse în această carte

Aprobarea	5
Prefață	7
Către cititori	13

CUVÂNTI

Care învață pe creștini să se întoarcă de la obiceiurile cele rele și să îmbrățișeze pe cele bune 23

CUVÂNT II

Care învață pe creștini că, nicidecum, nu se cade a cânta cu organe, nici să joace și să cânte din gură 45

CUVÂNT III

Care învață pe creștini că nu se cade să cânte din organe, să dănțuiască și să cânte din gură la nunțile lor 70

CUVÂNTIV

Care învață pe creștini că nu se cade să se facă clevetitori, vânzători și martori mincinoși 96

CUVÂNTV

Care cuprinde: a) că nu se cade creștinilor să se împodobească; b) nu se cuvine să țină miroșuri (parfumuri); c) nu se cade să uneltească dresuri și d) că nu se cuvine să privească cu iscodire 130

CUVÂNT VI

Care cuprinde că nu se cuvine creștinilor să joace: domino, cuburi, cărți, lupte, alergări și nici alte asemenea jocuri; nici chiar să le privească; sau orice fel de spectacole 175

CUVÂNT VII

Care cuprinde: a) că nu se cade a vorbi creștinii cuvinte rușinoase; b) că nu se cade să spună povești și c) că nu se cade să spună sau să facă glume și să râdă 206

CUVÂNTVm

Care spune că toți meșterii creștini se cuvine, după Dumnezeu și fără vreo răutate, să-și lucreze" meșteșugurile lor 249

CUVÂNT IX Care cuprinde că nu trebuie creștinii să se facă vrăjitori, nici să uneltească vreun fel de vrăjire 331

CUVÂNTX

Care cuprinde: a) că nu se cade creștinilor a pricinui sminteală unul altuia; b) care sminteală se cade a o defăima;
și c) că nu se cade a se sminti cineva cu ușurință 398

CUVÂNT XI

Care cuprinde: 1) că orice creștin se cade a ajuta la îndreptarea și mântuirea fratelui său; 2) orice creștin se cade a muștra pe fratele său ca să-l îndrepteze; și 3) că toți creștinii se cade a primi cu bucurie muștrările cele spre îndreptare ale fraților lor 444

CUVÂNT XII

Care cuprinde: 1) în ce chip se cuvine creștinii a se duce la Biserica lui Dumnezeu; 2) cum se cade a sta în ea;
și 3) ce trebuie să facă după ce ies din biserică 496

CUVÂNT XIII

Care cuprinde: 1) că toți creștinii au datoria să păzească toate poruncile lui Hristos; 2) ce fel de bunătăți iau cei ce păzesc poruncile; și 3) creștinii, câți calcă poruncile lui Hristos, iau pagube și nenorociri mari 555

CELE ZECE PORUNCI Sau poruncile lui Dumnezeu care se cuprind în Vechiul Testament, tâlcuite 616

Cete mai de căpetenie porunci și așezămături cuprinse în Noul Testament, tâlcuite și adunate în 17 capitole 618

ÎNVĂȚĂTURA SF. IOAN GURĂ DE AUR -CUM TREBUIE SĂ FACEM SF. CRUCE

Rugăciune către Dumnezeu 634

Rugăciune către Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu (Din Apantismă nr. 11) 640

TipSim IA S.C. EVRIKA EURODIPS S.R.L. STR. UNIRII 185 TEL. :
056/462.799

* Primiți deci cu bună voință aceste cuvinte simple și prea folositoare de suflet, frații mei în Hristos prea iubiți, pe care am găsit de cuviință a le numi:

„*Bunul Moral al creștinilor*”, pentru că cea mai mare parte din ele sunt alcătuite spre îndreptarea relelor obiceiuri ale creștinilor de acum și vă încredințez, că de le veți cugeta neîncetat pe acestea și le veți citi și veți pune în lucrare pe cele citite, în puțină vreme veți schimba obiceiurile și năravurile cele rele și necreștinești, pe care le aveți acum și veți căpăta altele bune, drepte și cu adevărat creștinești. Iar prin astfel de obiceiuri bune și pe voi înșivă vă veți mântui și păgânilor și necredincioșilor, care vă văd, le veți da prilej a se minuna de obiceiurile cele bune ale petrecerii voastre dinafară și de dogmele credinței voastre cele dinăuntru. Si a se minuna păgânii de acestea, nu este lucru mic, ci mare, căci dintr-acestea ei merg cu mintea mai departe și se minunează și laudă pe Hristos cel crezut de creștini și puțin câte puțin se îndeamnă a crede în El. Pentru aceea a zis Grăitorul de Aur: „De care faptă se va minuna închinătorul de idoli? De credința noastră? Căci nu din dogma credinței noastre judecă ei credința noastră, ci din faptele cele bune și din pilda viețuirii noastre. Iar aceasta nu este lucru mic, ci prea mare, a se minuna adică de credința noastră din purtarea și petrecerea cea bună a noastră” (Omil. 4, la cea către Tim).

AUTORUL

ISBN: 973-98155-4-5

EDITURA

BACĂU